

**מנורה
מבטחים**

2014

**דוח
תקופתי
לשנת
2014**

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2014

פרק א': תיאור עסקי התאגיד

פרק ב': דוח הדירקטוריון

פרק ג': דוחות כספיים

פרק ד': נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים
המאוחדים המיוחסים לחברה

פרק ה': דוח פרטים נוספים על התאגיד

פרק ו': דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית
על הדיווח הכספי ועל הגלוי

פרק ז': נספחים

מספר חברה: 520007469

משרד ראשי: רח' אלנבי 115, תל אביב, 6581708

מוקד שירות לקוחות ארצי: 03-7107777

פקס: 03-7107788

www.menoramivt.co.il

פרק א': תיאור עסקי התאגיד

תוכן עניינים

3.....	1.1 תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד	3
3.....	1.1 פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו	3
4.....	1.2 תרשים מבנה אחזקות הקבוצה	4
4.....	1.3 תחומי פעילות	4
5.....	1.4 השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו	5
5.....	1.5 חלוקת דיבידנדים	5
9.....	2. תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	9
9.....	2.1 תיאור כללי של התחום	9
13.....	2.2 מוצרים ושירותים	13
19.....	2.3 תחרות	19
24.....	2.4 לקוחות	24
27.....	3. ביטוח רכב חובה	27
27.....	3.1 תיאור כללי של תחום הפעילות	27
29.....	3.2 מוצרים ושירותים	29
31.....	3.3 תחרות	31
32.....	3.4 לקוחות	32
33.....	4. ביטוח רכב רכוש	33
33.....	4.1 תיאור כללי של תחום הפעילות	33
34.....	4.2 מוצרים ושירותים	34
35.....	4.3 תחרות	35
35.....	4.4 לקוחות	35
37.....	5. ביטוח כללי אחר	37
37.....	5.1 תיאור כללי של תחום הפעילות	37
37.....	5.2 מוצרים ושירותים	37
42.....	5.3 תחרות	42
43.....	5.4 לקוחות	43
45.....	6. ביטוח בריאות	45
45.....	6.1 תיאור כללי של תחום הפעילות	45
46.....	6.2 מוצרים ושירותים	46
48.....	6.3 תחרות	48
49.....	6.4 לקוחות	49
51.....	7. שירותים ומוצרים פיננסיים	51
51.....	7.1 תיאור כללי של תחום הפעילות	51

54.....	מוצרים ושירותים.....	7.2	
56.....	פילוח הכנסות ורווחיות מוצרים ושירותים.....	7.3	
56.....	לקוחות.....	7.4	
57.....	שיווק והפצה.....	7.5	
57.....	תחרות.....	7.6	
58.....	ספקים ונותני שירותים.....	7.7	
58.....	מימון.....	7.8	
59.....	מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד.....	7.9	
63.....	מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה.....	8	.8
63.....	סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד.....	8.1	
79.....	חסמי כניסה ויציאה עיקריים ושינויים החלים בהם.....	8.2	
80.....	גורמי הצלחה קריטיים.....	8.3	
80.....	השקעות.....	8.4	
83.....	ביטוח משנה.....	8.5	
91.....	הון אנושי.....	8.6	
98.....	שיווק והפצה.....	8.7	
102.....	ספקים ונותני שירותים.....	8.8	
103.....	רכוש קבוע ומתקנים.....	8.9	
104.....	עונתיות.....	8.10	
106.....	נכסים לא מוחשיים.....	8.11	
106.....	הליכים משפטיים.....	8.12	
106.....	מימון.....	8.13	
106.....	מיסוי.....	8.14	
107.....	גורמי סיכון.....	8.15	
107.....	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה.....	8.16	
111.....	היבטי ממשל תאגידי.....	9	.9
111.....	דירקטורים חיצוניים.....	9.1	
111.....	מבקרת פנים.....	9.2	
114.....	רואה חשבון מבקר.....	9.3	
115.....	אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי.....	9.4	
117.....	היערכות ליישום משטר כושר הפירעון לפי הדירקטיבה Solvency II	9.5	

חלק א': פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו

פרק זה נערך בהתאם לתקנה 8 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 (להלן: "תקנות ניירות ערך"), ואולם האמור בתקנות 8(ב), 8א ו- 8ב לתקנות ניירות ערך לעניין הדוח התקופתי, אינו חל ביחס למידע בדוח התקופתי של תאגיד שאיחד או איחד באיחוד יחסי מבטח או שהמבטח הוא חברה כלולה שלו, ככל שמידע זה מתייחס למבטח.

בשל היות עיקר אחזקותיה של החברה תאגידיים שהינם מבטחים (מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ ושומרה חברה לביטוח בע"מ), נערך רובו של פרק זה בהתאם לחוזרי המפקח על הביטוח, אשר החילו את תקנות ניירות ערך האמורות על מבטחים, בשינויים המתחייבים מאופי הפעילות של מבטחים, לעיתים, תוך קביעת פירוט שונה מהנדרש לפי התקנות האמורות.

סעיף השירותים הפיננסיים, בפרק זה, נערך בהתאם להוראות התוספת הראשונה לתקנות ניירות ערך (פרטי תשקיף, וטיוטת תשקיף - מבנה וצורה), התשכ"ט-1969.

דוח זה נערך בשים לב למתווה ולעקרונות כפי שפרסמה רשות ניירות ערך בחודש דצמבר 2012, במסגרת עמדה משפטית מספר 25-105, בנושא קיצור דוחות (כפי שעודכנה בחודש דצמבר 2014), וכן בשים לב, להנחיות המפקח על אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון, לרבות מחודש ינואר 2014, בדבר קיצור הדוחות הכספיים.

פרק זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח ו/או תקנון, לפי העניין.

יש לקרוא את הדוח התקופתי, על כל חלקיו, כמקשה אחת.

הגדרות

למען הנוחיות, בפרק זה, תהיינה לקיצורים הבאים, המשמעות הרשומה לצידם, אלא אם כן צוין במפורש אחרת:

כללי

"החברה" - מנורה מבטחים החזקות בע"מ;

"הקבוצה" - החברה והחברות שבשליטתה, במישרין או בעקיפין;

"מנורה מבטחים ביטוח" - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ;

"מנורה מבטחים גיוס הון" - מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ;

"מנורה מבטחים מהנדסים" - מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ (בשמה הקודם - החברה לניהול קרן ההשתלמות למהנדסים בע"מ);

"מנורה מבטחים נדל"ן" - מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ;

"מנורה מבטחים פנסיה" או "מנורה מבטחים פנסיה וגמל" - מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ (בשמה הקודם - מנורה מבטחים פנסיה בע"מ);

"סוכנות אורות" או "אורות" - אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ;

"שומרה" - שומרה חברה לביטוח בע"מ והחברות שבשליטתה, אלא אם כן משתמע או צוין במפורש אחרת;

מונחים:

"איגרות חוב מיועדות" - איגרות-חוב ממשלתיות צמודות למדד, לא סחירות בעלות תשואה מובטחת המונפקות לקרנות פנסיה ולחברות ביטוח;

"גוף מוסדי" - מבטח וחברה מנהלת;

"דמי ביטוח", "פרמיה" - הסכום שעל המבוטח לשלם למבטח בהתאם לתנאי הפוליסה לרבות דמים;

"דמי גמולים" - הסכום שמשלם עמית (שכיר, עצמאי ומעסיק) בקרן פנסיה או בקופת גמל עבור הביטוח הפנסיוני או החיסכון בקופת הגמל, לפי העניין;

"הדוחות הכספיים" - הדוחות הכספיים המבוקרים של החברה ליום 31 בדצמבר 2014;

"השקעות חופשיות" - השקעות של נכסי הקבוצה שלא באמצעות איגרות חוב מיועדות;

"התחייבות חיתומית" - התחייבות לרכוש ניירות ערך המוצעים על פי תשקיף אם לא ירכוש אותם הציבור או התחייבות לרכוש ניירות ערך המוצעים על פי תשקיף כדי למכור אותם לציבור;

- "רפורמת בכר" - רפורמה שנערכה בנובמבר 2004, במטרה להביא לביסוס מבנה תחרותי בשוק ההון ולשיפור תפקודו. בהתאם לרפורמה זו נחקק החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה-2005;
- "חברה מנהלת" - חברה המנהלת קרן פנסיה או קופות גמל אשר קיבלה רישיון לכך, בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;
- "חוזרי המפקח" - חוזרים, ניירות עמדה והבהרות המתפרסמים על ידי הממונה או המפקח;
- "חוק ביטוח בריאות ממלכתי" - חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994;
- "חוק הייעוץ הפנסיוני" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005;
- "חוק השקעות משותפות בנאמנות" - חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;
- "חוק החברות" - חוק החברות, התשנ"ט-1999;
- "חוק חוזה הביטוח" - חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981;
- "חוק הפיקוח" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981;
- "חוק ייעוץ השקעות" - חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995;
- "חוק ניירות ערך" - חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;
- "חוק הפלח"ד" - חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975;
- "חוק קופות הגמל" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;
- "חיתום" - תהליך אישור הצעת הביטוח ופעולת תמחור הפוליסה המבוצעת, בין היתר, בעזרת הנחות אקטואריות (למעט לעניין סעיף 7 בפרק זה, מוצרים ושירותים פיננסיים, לגביו ראה הגדרת "התחייבות חיתומית" לעיל);
- "חתם" - מי שהתחייב בהתחייבות חיתומית;
- "מבוטח" ו/או "עמית" - המבוטח בביטוח חיים והעמית בקרנות פנסיה וקופות גמל;
- "מוצר פנסיוני" - כהגדרתו בחוק הייעוץ הפנסיוני;
- "המפקח/ת" או "המפקח/ת על הביטוח" או "הממונה" - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר שהוא גם המפקח על הביטוח, כהגדרתו בחוק הפיקוח;
- "פקודת מס הכנסה" או "הפקודה" - פקודת מס הכנסה [נוסח חדש];
- "פרמיה שהורוחה" - פרמיה המתייחסת לשנת הדוח;
- "שייר" - יתרת סיכון המוטלת על המבטח לאחר העברת חלק מהסיכון למבטח משנה;
- "תקנות דרכי ההשקעה" - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2001;
- "תקנות כללי השקעה" - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012;
- "תקנות ההון המינימאלי" - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998;
- "תקנות החישוב" - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(חישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי), התשע"ג-2013;
- "תקנות קופות הגמל" - תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964;
- "S&P" - חברת דירוג אשראי הבינלאומית Standard & Poor's;

1. תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד

1.1 פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו

מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "החברה"), הינה חברת החזקות ואחת מחמש קבוצות הביטוח והפיננסיים הגדולות בישראל, המנהלת את קרן הפנסיה הגדולה בישראל - "מבטחים החדשה", השנייה בגודלה בביטוח כללי בישראל, מובילה בתחום ביטוחי הרכב ומתמחה בניהול כספי לקוחות ועמיתים.

מניות החברה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב. בעלי השליטה של החברה הינם פלמס אסטבלישמנט וניידן אסטבלישמנט (תאגידים זרים), המוחזקים בנאמנות עבור ה"ה טלי גריפל וניבה גורביץ, בהתאמה, והמחזיקים ביחד בכ- 61.86% ממניות החברה.

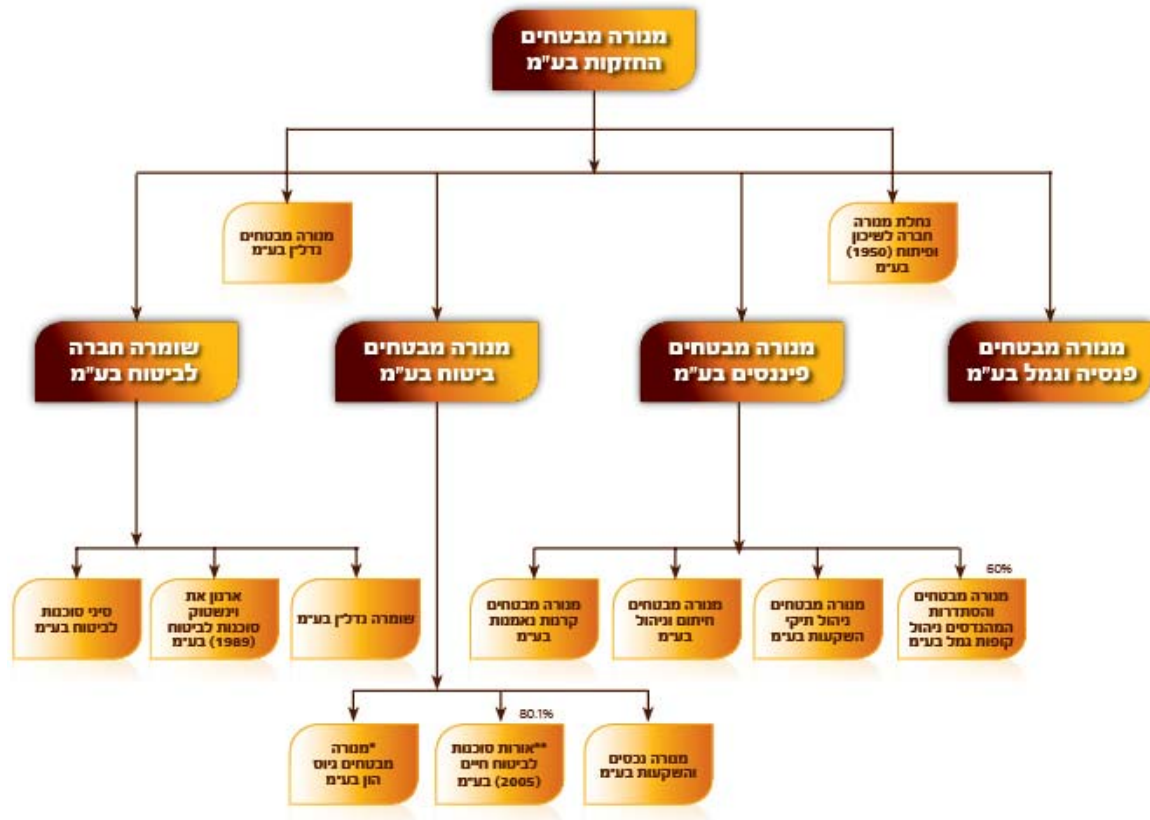
החברה התאגדה בישראל (פלשתינה) בשנת 1935 כחברה פרטית בשם משרד לאחריות כללית בע"מ ולאחר מס' שינויי שם, במהלך השנים, שינתה בשנת 2006 את שמה לשמה הנוכחי.

בשנת 1982 בוצעה הנפקה לציבור של מניות החברה בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ והחברה הפכה לחברה ציבורית.

נכון למועד הדוח, החברה עוסקת, באמצעות חברות בנות בשליטתה, בכל ענפי הביטוח העיקריים, ובכלל זה ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, הכולל פנסיה וגמל, ביטוח כללי, הכולל ביטוח רכב (חובה ורכוש) וביטוח כללי אחר וכן ביטוח בריאות. בנוסף, עוסקת החברה, באמצעות חברות בנות נוספות בשליטתה, בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסיים, ובכלל זה בניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום. לחברה גם פעילויות נוספות (שאינן מהוות "תחום פעילות" כהגדרת המונח בתקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף וטיוטת תשקיף, מבנה וצורה), התשכ"ט-1969), כגון השקעות בנדל"ן בחו"ל באמצעות חברות בשליטתה.

1.2 תרשים מבנה אחזקות הקבוצה

להלן תרשים סכמטי של מבנה האחזקות העיקריות של הקבוצה, נכון ליום 31 בדצמבר 2014. רשימה של החברות המוחזקות המהותיות של החברה מפורטת בחלק החמישי לדוח התקופתי, במסגרת תקנה 11 לתקנות ניירות ערך (להלן: "דוח פרטים נוספים").

בהעדר סימון אחרת החזקה - בעלות מלאה.
* רבת אלה שהינה תאגיד מדוח.
** יתרת המניות מוחזקות על ידי משלמים ביוזמת סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ.

1.3 תחומי פעילות

הקבוצה עוסקת בתחומי הפעילות הבאים:

1.3.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח: תחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך הטווח מעניק למבוטחים/עמיתים אפשרות לחיסכון לרבות פנסיוני לטווח ארוך (פנסיית זקנה או משיכה חד-פעמית בהגיע המבוטח/עמית לגיל הרלבנטי) (להלן: "חיסכון"), וכן בחלק מהמוצרים גם כיסוי לאירועים ביטוחיים הקשורים למצבו הכלכלי של האדם והנובעים מסיכונים שונים, כגון: אובדן כושר עבודה, נכות ומוות (בין כתשלום חד פעמי ובין כתשלום עיתי) (להלן: "ריסק"). לפרטים אודות מוצרי התחום ראה סעיף 2.2 להלן.

1.3.2 ביטוח כללי: הפעילות בביטוח כללי כוללת את תחומי הפעילות הבאים:

ביטוח רכב חובה: ביטוח זה הינו ביטוח סטטוטורי, על פי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 (להלן: "פקודת ביטוח רכב מנועי"). ביטוח זה מעניק כיסוי ביטוחי לבעל רכב ולנוהג בו, מפני כל חבות בה הם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: "חוק הפיצויים" או "חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים") ומפני כל חבות אחרת, שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל שנפגעו כתוצאה משימוש ברכב מנועי. ביטוח רכב חובה הינו ביטוח שבו מחויב כל אדם המשתמש או הגורם שאדם אחר ישתמש, ברכב מנועי. לפרטים אודות מוצרי התחום ראה סעיף 3.2 להלן.

ביטוח רכב רכוש: ביטוח זה כולל כיסוי ביטוחי לאבדן או נזק של כלי רכב מבטחים ולחבות המבטחים בגין נזקי רכוש שנגרמו לצד שלישי על ידי כלי הרכב המבטחים. ניתן לרכוש כיסוי לחבות כלפי צד שלישי בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים. לפרטים אודות מוצרי התחום ראה סעיף 4.2 להלן.

ביטוח כללי אחר: תחום זה כולל את יתר ענפי הביטוח הכללי, שאינם נכללים בענפי ביטוח רכב חובה או ביטוח רכב רכוש. בתחום זה, הקבוצה פועלת בשני ענפים עיקריים - ביטוח חבויות וביטוח רכוש, וכן בענפי ביטוח כללי נוספים, אשר היקף הפעילות בהם אינו מהותי. לפרטים אודות מוצרי התחום ראה סעיף 5.2 להלן.

1.3.3 ביטוח בריאות: תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענפי הבריאות לטווח ארוך, ובכללן ביטוח מחלות ואשפוז, ביטוחי שנייים, ביטוח סיעודי, תאונות אישיות (טווח ארוך) וביטוח מחלות קשות וכן פוליסות ביטוח בריאות לטווח הקצר הבאות - ביטוח דמי מחלה, ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח עובדים זרים ותיירים. לפרטים אודות מוצרי התחום ראה סעיף 6.2 להלן.

1.3.4 שירותים ומוצרים פיננסיים: במסגרת תחום זה מנהלת הקבוצה את הפעילויות הבאות: ניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות ומתן התחייבויות חיתומיות, וזאת באמצעות חברות בנות ייעודיות. לפרטים אודות מוצרי התחום ראה סעיף 7.2 להלן.

1.3.5 פעילויות אחרות: בנוסף, לחברה פעילויות אחרות שלא נכללו בתחומי הפעילות שלעיל משום שאינן מהותיות דיין על מנת להוות תחום פעילות נפרד, ביניהן פעילות ייזום פרויקטים והשקעות בנדל"ן והשקעה בפרויקטים של אנרגיה סולארית, בחו"ל, באמצעות מנורה מבטחים נדל"ן, ופעילות השקעה בחברות בנות נוספות, כמפורט בסעיף 8.4.4 להלן.

כמו כן, מחזיקה הקבוצה בשלוש סוכנויות ביטוח כמפורט בתרשים מבנה האחזקות של החברה.

תיאור תחומי הפעילות של הקבוצה יעשה בנפרד, למעט בעניינים הנוגעים לכלל תחומי הפעילות של הקבוצה, אשר יתוארו יחדיו, במסגרת סעיף 8 להלן.

תחומי הפעילות דלעיל, כפופים להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות חוק הפיקוח וחוק חוזה הביטוח, והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על תחומי הפעילות, ראה סעיף 8.1.1 להלן.

1.4 השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו

לא בוצעו השקעות בהון החברה בשנתיים שקדמו למועד דוח זה וכן למיטב ידיעת החברה, לא התבצעו עסקאות מהותיות שנעשו על ידי בעלי עניין בחברה מחוץ לבורסה.

1.5 חלוקת דיבידנדים

לפרטים בדבר חלוקת דיבידנדים, מגבלות על חלוקת דיבידנדים ויתרת הרווחים הראויים לחלוקה, ראה סעיף 1.2.1 בדוח הדירקטוריון וכן בבאור 14 לדוחות הכספיים.

חלק ב': תיאור ומידע על תחומי הפעילות של התאגיד

2. תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

2.1 תיאור כללי של התחום

תחום פעילות זה כולל את פעילויות ביטוח החיים, המנוהלות באמצעות מנורה מבטחים ביטוח, והכולל חיסכון ובנוסף כיסוי לאירועים ביטוחיים הנובעים מסיכונים שונים במהלך חיי הפרט, כגון: ביטוח למקרי מוות, נכות ואובדן כושר עבודה. בנוסף, בתחום החיסכון ארוך הטווח (חיסכון פנסיוני), הקבוצה מנהלת פוליסות ביטוח חיים, באמצעות מנורה מבטחים ביטוח וכן קרנות פנסיה, גמל והשתלמות, באמצעות מנורה מבטחים פנסיה וגמל ומנורה מבטחים מהנדסים.

בשנים האחרונות, חלו שינויים רבים בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח, אשר השפיעו או עשויים להשפיע על פעילות הקבוצה בתחום, וזאת לאור שינויים במדיניות הממשלתית, אשר הינה בעיקרה מתן העדפה מכרעת לחיסכון במסלול הקצבתי (ביטוחי מנהלים ועצמאיים במסלול קצבה וקרנות פנסיה) על פני המסלול ההוני (קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים וביטוחי מנהלים במסלול הוני), כדי להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה.

מדיניות זו של הממשלה באה לידי ביטוי ברפורמות מקיפות בענף, אשר עניינן, בין היתר, שינוי מבנה המוצרים בתחום, שינוי הטבות המס אשר ניתנות לחוסכים לטווח ארוך כאמור, תוך מתן עדיפות לחוסכים במסלולים המיועדים לקצבה.

בנוסף, מתפתחת בשנים האחרונות ביחס לחלק ממוצרי התחום מגמה של הצטרפות אישית של יחידים לקרנות הפנסיה ולקופות הגמל, תוך הסתייעות במתווכים הפועלים לפי הוראות חוק הייעוץ הפנסיוני, בהתאם לחופש הבחירה שניתן לאותם יחידים מכוח חוק קופות הגמל, וזאת לצד המשך ההצטרפות הקולקטיבית המסורתית לקרנות הפנסיה/לקופות הגמל, בהסתמך על הסדרים שערכו המתווכים המסורתיים (מעסיקים ונציגי עובדים) עבור קבוצות עובדים שהם מייצגים (שכן חוק הפיקוח על הגמל קובע שניתן להוסיף ולקבוע את הסדרי הפנסיה בהסכמים, כברירת מחדל, וכי עובד שלא בחר לפנות להסדר פנסיוני שונה מההסדר הקבוע בהסכם החל בעניינו יצורף למכשיר הפנסיוני הקבוע בהסכם או לפיו).

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וכן בכלל פעילות הקבוצה, ראה סעיפים 8.1, 8.1.1 ו-8.1.4 להלן.

בתמצית יתוארו להלן עיקרי הרפורמות המרכזיות אשר הונהגו בענף בשנים האחרונות.

2.1.1 הפסקת שיווק תכניות ביטוח חיים עם מקדמי קצבה המגלמים הבטחת תוחלת חיים

בחודש נובמבר 2012, פרסם הממונה את חוזר הביטוח שעניינו מקדמי קצבה המגלמים הבטחת תוחלת חיים. בחוזר נקבע, כי חברת ביטוח לא תשווק החל מיום 1.1.2013 ואילך תכניות ביטוח חיים משולבות חיסכון עם מקדמי קצבה המגלמים הבטחת תוחלת חיים, למעט ביחס למי שמלאו לו לפחות 60 שנים במועד המכירה ובלבד שהתוכניות יעמדו בעקרונות ובתנאים שפורטו בחוזר.

השינויים הנ"ל הביאו לביטול היתרון השיווקי של מקדם הקצבה המובטח המהווה הבטחת מקדם תוחלת חיים, שהיה קיים בתכניות ביטוח החיים, למול קרנות הפנסיה. מתחילת שנת 2013, החלו חברות הביטוח לשווק תכניות ביטוח חיים ללא מקדמי קצבה מובטחים. בהמשך לאמור, בשנת 2014, החלה מגמה של העדפת מוצר הפנסיה על פני ביטוח חיים. הקבוצה צופה כי מגמה זו מחד, תוך שימור הפוליסות בעלות מקדם הקצבה המובטח שנמכרו בעבר, מאידך, תימשך בשנים הקרובות. להתפתחויות הנ"ל עלולה להיות השפעה שלילית על רווחיות הקבוצה לטווח ארוך. הערכת הקבוצה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוססת על מידע המצוי בידי הקבוצה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות וזאת בין היתר, כתוצאה מהגעת השוק לשיווי משקל חדש ושונה מזה שנצפה, בין היתר, בשל העדפות הציבור ו/או שינויים רגולטוריים נוספים בעתיד.

לפרטים נוספים ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

2.1.2 מסלוקה פנסיונית

במחצית השנייה של שנת 2013, החלה לפעול המסלוקה הפנסיונית, שהוקמה בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני) (תיקון מס' 3), התשע"א-2011. מטרת המסלוקה הפנסיונית הינה ניהול מסלוקת מידע וכספים בתחום החיסכון ארוך הטווח, עבור החוסכים והמעסיקים, תוך הסדרת ממשקי העבודה בין כלל הגופים המוסדיים, היועצים הפנסיוניים והסוכנים הפנסיוניים. המסלוקה הפנסיונית צפויה ליעל את תהליכי העבודה, לאפשר ניהול ובקרה טובים יותר ולהגביר את השקיפות בניהול חסכוניות הציבור.

בתחילה, הופעלה המסלוקה הפנסיונית בתקופת "הרצה", והחל מנובמבר 2013, מחויבים כל בעלי הרישיון לפעול אך ורק באמצעות המסלוקה, בכל הנוגע לפניות לגוף מוסדי לשם קבלת מידע חד-פעמי, שאיננו כולל פרטי זיהוי של מוצר פנסיוני מסוים. הוראות בנוגע לסוגי פעולות נוספות שיש חובה לבצען באמצעות המסלוקה נקבעו בחוזר שפרסם הממונה לעניין זה, אשר יכנסו לתוקף, באופן מדורג, במהלך השנים הקרובות.

בחודש מאי 2013, פרסם הממונה חוזר הקובע את גובה התשלומים שיהיה על גופים מוסדיים ועל בעלי הרישיון לשלם בגין השימוש במסלוקה.

לצורך יצירת האחידות באופן העברת המידע, הנדרש לשם פעילות תקינה של המסלוקה, פרסמה הממונה, בחודש ינואר 2013, חוזר שעניינו **מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני** (להלן: "חוזר מבנה אחיד"), אשר כולל נספחים שונים המגדירים את המבנה האחיד להעברת נתונים ביחס לסוגי אירועים שונים - חוזר זה מתוקן מעת לעת.

בחודש אוגוסט 2014, פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תשלומים לקופת גמל), התשע"ד-2014, התקנות מסדירות את אופן התשלום והדיווח לגופים המוסדיים והיזון חוזר למעסיקים, לרבות באמצעות המסלוקה. כן פורסם תיקון לחוזר מבנה אחיד, שעניינו "ממשק מעסיקים", המגדיר את המבנה האחיד להעברת נתונים כנדרש בתקנות.

בחודש ינואר 2015, פורסם תיקון נוסף לחוזר מבנה אחיד, שעניינו "ממשק ניוד", המגדיר את המבנה האחיד להעברת נתונים במסגרת ביצוע ניוד בין מוצרי החיסכון הפנסיוני. בחודש מרץ 2015, שלחה הממונה מכתב לגופים המוסדיים ובו פרטה את לוחות הזמנים לתיקונים העתידיים הרבים המתוכננים בחוזר מבנה אחיד בשנים 2015-2017.

בחודש מרס 2015, פרסמה הממונה טיוטות חוזרים בעניין חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית ובעניין מסמך הנמקה, המרחיבות את חובות השימוש במסלוקה הפנסיונית גם לביצוע פעולות מסוימות וכן מחייבות בעלי רישיון לבצע בירור זהות המוצרים של הלקוח באמצעות הגשת בקשת מידע חד פעמית לכלל הגופים המוסדיים למסלוקה. במקביל, פורסמה טיוטת חוזר המשנה את מודל התשלום למסלוקה (בעיקר על ידי בעלי רישיון).

2.1.3 פנסיית חובה

צו ההרחבה להסכם הקיבוצי הכללי מחודש נובמבר 2007 (אשר תוקן בחודש אוגוסט 2011), קובע הסדר של פנסיית חובה לכל עובד, ומחיל את הוראות ההסכם הקיבוצי בדבר חובת עריכת ביטוח פנסיוני על כלל העובדים השכירים במשק (להלן, בצוותא: "הסדר פנסיית חובה"). הסדר זה, השפיע רבות על תחום החיסכון ארוך הטווח, בפרט עקב הרחבת אוכלוסיית החוסכים לגיל פרישה וזאת באמצעות מוצרי חיסכון ארוך טווח השונים. בהתאם להסדר פנסיית חובה, שיעורי הפרשות מהשכר שחובה לבטחו בביטוח פנסיוני (השכר בפועל אך לא יותר מהשכר הממוצע במשק), עלו באופן הדרגתי, מדי שנה, לשיעור של 15% בשנת 2013 ו-17.5%, החל מחודש ינואר 2014.

2.1.4 דמי ניהול

בשנים האחרונות, פורסמו שורה של הוראות, שמשפיעות או עשויות להשפיע על גובה דמי הניהול הנגבים במוצרים הפנסיוניים השונים, ועל היכולת להעלותם:

הפחתת תקרות דמי הניהול בחלק מהמוצרים הפנסיוניים - בחודש יוני 2012, פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), התשע"ב-2012, שעניינן קביעת תקרות לדמי ניהול שרשאים גופים מוסדיים לגבות בגין קופות גמל, קרנות פנסיה וקופות ביטוח שבניהולם. תקנות אלו הפחיתו את תקרת דמי הניהול בביטוחי מנהלים, בקופות גמל לתגמולים/לא משלמות לקצבה ובקרנות פנסיה כלליות.

הטלת מגבלות על היכולת להעלות דמי ניהול - בחודש דצמבר 2012 פורסם חוזר גופים מוסדיים בעניין דמי ניהול במכשירי החיסכון הפנסיוני, שקובע את משך התקופה המינימאלית למתן הטבה בדמי ניהול ואת המקרים והתנאים שבהם ניתן להפסיק את ההטבה קודם לתום תקופת ההתחייבות ולהעלות את דמי הניהול, ואת מועדי ואופן יידוע העמיתים/מבוטחים על העלאת דמי ניהול כאמור.

אפשרות למתן הנחה בדמי ניהול לפנסיונרים של קרנות הפנסיה - בחודש יולי 2014, פרסם המפקח חוזר בעניין מתן הנחה בדמי ניהול בשל מקבלי קצבה בקרן פנסיה, אשר במסגרתו קובע המפקח את האופן בו ייגבו דמי הניהול על ידי החברה המנהלת במקרה שבו ניתנה הנחה בדמי ניהול לפנסיונרים, וכן מבקשת לקבוע, כי הנחה בדמי ניהול למקבל קצבת זקנה תינתן לקראת פרישתו ולמשך כל תקופת תשלום הקצבה, ותחול גם על שאיריו, ככל שקיימים. החוזר עשוי להוסיף מרכיב נוסף שעליו תתקיים התחרות בשוק קרנות הפנסיה ולהגביר את התחרות החריפה גם כך בשוק זה. הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על מידע המצוי בידי החברה במועד הדוח ואשר עשויה שלא להתממש באשר הינה תלויה במידה רבה בהתנהגות המתחרים, המפיצים והלקוחות.

מחשבון דמי ניהול - כצעד משלים לתקנות דמי ניהול האמורות לעיל פורסם, באוקטובר 2014, תזכיר חוק, לפיו מוצע להסמיך את הממונה לקבל מגופים מוסדיים דיווחים אודות דמי הניהול שנקבעו עבור מצטרפים חדשים לקופות הגמל (לרבות קרנות פנסיה וביטוחי מנהלים) שבניהולם. כמו כן, הוצע כי הדיווחים האמורים יהיו פלטפורמה להקמת מחשבון דמי ניהול, כך שיתאפשר לכל מי שמבקש להצטרף כעמית/מבוטח למוצר פנסיוני להשוות בין שיעורי דמי הניהול המוצעים על ידי הגופים המוסדיים השונים. מחשבון זה נועד להגברת התחרות בתחום החיסכון הפנסיוני ולצורך הוזלה של שיעורי דמי הניהול הנגבים מהעמיתים/מבוטחים. בהמשך לפרסום התזכיר, פרסמה הממונה טיוטת חוזר בעניין דיווח לממונה על שיעורי דמי ניהול במוצרי חיסכון פנסיוני, שנועד להסדיר את דיווחי הגופים המוסדיים אודות דמי הניהול, לצורך הצגתם במחשבון דמי הניהול האמור.

דמי ניהול מינימליים והוראת שעה למשיכת כספים מחשבונות בעלי יתרה נמוכה

בחודש יוני 2012, פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), התשע"ב-2012 (להלן, לצורך ס"ק זה: "התקנות"), שעניינן קביעת תקרות לדמי ניהול שרשאים גופים מוסדיים לגבות בגין קופות גמל, קרנות פנסיה וקופות ביטוח שבניהולם. בחודש נובמבר 2013, פורסם תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), התשע"ג-2013. עניינו של התיקון לתקנות הינו קביעת דמי ניהול מינימליים לחשבונות בקופות גמל עם צבירה נמוכה. במסגרת התיקון לתקנות, נקבע כי דמי הניהול המרביים מהיתרה הצבורה של חשבונות עמית שאינו מקבל קצבה בקופות גמל (בהתאם להגדרות המפורטות בתקנות), יהיה הגבוה מבין החלופות הבאות: 1.05% מהיתרה הצבורה או 6 ש"ח לחודש. התיקון ייכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2016. לפרטים נוספים, ראה באור 27 לדוחות הכספיים.

מאחר ועמיתים בעלי צבירות נמוכות (פחות מ- 7,000 ש"ח), עלולים להיפגע כתוצאה מקביעת דמי ניהול מינימליים כאמור לעיל, פורסם בחודש ינואר 2014, חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוראת שעה), התשע"ד-2014, אשר קבע הוראת שעה, העתידה לפקוע ביום 31 במרס 2015, אשר מתירה משיכת כספים מקופת גמל לא משלמת לקצבה באופן חד-פעמי, בתנאים שיקבע המפקח, בפטור ממס על רכיב התגמולים. בהמשך לאמור, פורסמה בחודש מרס 2014, הוראת שעה שתפקע ביום 31 במרס 2015, למשיכת כספים מחשבונות בעלי יתרה נמוכה (פחות מ- 7,000 ש"ח) בקופת גמל לתגמולים ו/או בקופת גמל לא משלמת לקצבה שמתקיימים בהם התנאים

המפורטים בהוראת השעה, כאשר במקביל פרסמה רשות המיסים הנחיה המעניקה פטור מניכוי מס במקור בעת משיכה חד פעמית מקופות כאמור של כספי פיצויים שעומדים בתנאים הנ"ל. בעקבות התקנות פרסם המפקח חוזר, שקבע הוראות דיווח לעמיתים בעלי יתרה נמוכה בדבר זכותם למשיכת כספים, לרבות פרסום באתרי האינטרנט של הגופים המוסדיים, וכן חובת דיווח למפקח ביחס לביצוע משיכות כאמור. בהמשך לאמור, גדל מספר בקשות הפדיון מקופות כאמור שבניהול מנורה מבטחים פנסייה וגמל.

2.1.5 איסור התניות בהסדרים פנסיוניים הכוללים כיסויים ביטוחיים

כצעד משלים להגברת התחרות והשקיפות במוצרי החיסכון הפנסיוני, כמו גם חיזוק חופש הבחירה של העובד בהצטרפותו למוצר פנסיוני או בניוד של מוצר קיים, פרסמה המפקחת, בחודש נובמבר 2014, חוזר שעניינו איסור התניות בהסדרים פנסיוניים הכוללים כיסויים ביטוחיים, לפיו במקרה של צירוף מבוטח באמצעות מעסיקו לא ניתן להתנות את ההצטרפות לכיסוי ביטוחי בהצטרפות למוצר הפנסיוני וכן לא ניתן להתנות מתן הנחה בדמי ניהול במוצר פנסיוני בהצטרפות לכיסוי ביטוחי, וזאת עקב החשש לניגוד עניינים בין המעסיק אשר מממן את עלות הכיסוי הביטוחי לבין עובדיו.

2.1.6 כיסוי ביטוחי בקופות גמל

בחודש ינואר 2013, פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופות גמל), התשע"ג-2013 וחוזר גופים מוסדיים בעניין רכישת כיסויים ביטוחיים באמצעות חברה מנהלת של קופת גמל. התקנות והחוזר נועדו להגביר את התחרות והתחליפיות של מוצרי החיסכון הפנסיוני השונים. התקנות והחוזר מאפשרים לחברות מנהלות של קופות גמל להציע לעמיתיהן כיסוי ביטוחי הדומה לזה המוצע על ידי קרנות הפנסיה וחברות הביטוח, תוך שיפור מעמדו של מוצר קופות הגמל הלא משלמות לקצבה, שהפך בעקבות תיקון מס' 3 לחוק קופות הגמל, למוצר נחות.

על אף שהתקנות נכנסו לתוקף באופן הדרגתי בשנת 2013, דומה שעד כה התקנות עדיין לא השפיעו מהותית על קצב ההצטרפות למוצר קופות הגמל הלא משלמות לקצבה, וטרם ניתן לצפות את השפעת השינוי על תחום הפעילות.

2.1.7 הגבלה על הוצאות ישירות בניהול השקעות

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), תשס"ח-2008

החל משנת 2008, ניתן לגבות מנכסי המבוטחים והעמיתים הוצאות הנוגעות לביצוע השקעות בקרנות השקעה שונות והוצאות לצורך ביצוע השקעות בניירות ערך לא סחירים ובנדל"ן ובתקופה שמיום 1 בינואר 2008, עד 31 במרס 2014 גם הוצאות ישירות הנובעות מניהול השקעות של נכסי המבוטחים בחו"ל. ביום 1 באפריל 2014 נכנסו לתוקף תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון מס' 2), התשע"ד-2014, במסגרת התיקון לתקנות הותרה הוצאה בעד השקעה של קופת גמל בתעודות סל בישראל לפי מדדים שעליהם יורה הממונה על שוק ההון. כמו כן, הוארך תוקף הוראת השעה ביחס להוצאות ישירות הנובעות מניהול השקעות של הנכסים בחו"ל עד ליום 31.12.2017, ובמקביל הוגבל שיעור ההוצאות הישירות שייגבו מנכסי המבוטחים והעמיתים והנובעות מסוגים שונים של ניהול השקעות לשיעור של 0.25%.

בהמשך לתיקון לתקנות, בחודש יוני 2014 פורסם תיקון הוראות החוזר המאוחד- ניהול נכסי השקעה (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), במסגרתו נקבעו באילו מדדים ותנאים תותר ההוצאה בעד השקעה של קופת גמל בתעודות סל בישראל. קביעה זו נועדה להסיר חסמים בתחומים או בענפים שבהם אין עדיין לגופים המוסדיים מומחיות מספקת, כמו במדדי מניות של חברות בינוניות וקטנות וענפי פעילות ייחודיים.

בפועל, במידה והשיעור המרבי של הוצאות ישירות יעלה על 0.25%, התיקון לתקנות כאמור לעיל עשוי לגרום להגדלה מסוימת בהוצאות שבהן נושאת הקבוצה (ושעוד כה נשאו בהן המבוטחים והעמיתים) ולפגוע ברווחיותה.

2.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, השווקים העיקריים שלהם, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

2.2.1 מוצרים אחידים

לצד יצירת מבנה אחיד להעברת מידע, במסגרת חוזר מבנה אחיד, הדרוש לצורך פעילות תקינה של המסלקה, החלה הממונה לקדם אחידות גם ביחס למוצרים עצמם. במסגרת זאת פרסמה הממונה שורה של טיוטות חוזרים, שמייצרות אחידות במוצרים, ומקטינות את השונות בין מוצרים של היצרנים השונים הנכללים באותו סוג מוצר: בחודש ספטמבר 2014 פורסמה טיוטת חוזר בעניין "קצבת נכות בקרן פנסיה במקרה של זכאות לקצבה ממקור אחר", שבמסגרתו הוצע לקבוע הוראות אחידות בתקנוני קרנות פנסיה בסוגיה נשוא טיוטת החוזר; בחודש נובמבר 2014 פורסמה טיוטת חוזר בעניין "הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל", שבמסגרתו הוצע לקבוע, בין היתר, נוסח אחיד לפרטים שיכללו בטופס הצטרפות עמית לקרן פנסיה או לקופת גמל, וכן בטופס עריכת שינויים על ידי העמית לאחר מועד הצטרפותו; בחודש מרץ 2015 פורסמה טיוטת תקנון תקני של קופת גמל לא משלמת לקצבה, קופת גמל לתגמולים וקופת גמל אישית לפיצויים.

2.2.2 ביטוח חיים

ענף ביטוח החיים מעניק כיסוי לאירועים ביטוחיים הקשורים למצבו הכלכלי של האדם והנובעים מסיכונים שונים, כגון: מוות, אובדן כושר עבודה, נכות (להלן: "ריסק"), כאשר ישנן תוכניות ביטוח המשלבות בתוכן גם מרכיב של צבירה כספית (להלן: "חיסכון"), לרבות הבטחת תוחלת חיים. כמו כן, ישנן פוליסות מסוג חיסכון המשולבות עם כיסוי בגין מחלות קשות. השילוב בין שני המרכיבים (ריסק וחיסכון) בפוליסה משולבת או בפוליסות נפרדות תלוי בבחירת המבוטח ובצרכיו האישיים. פוליסות ביטוח חיים הינן פוליסות ארוכות טווח הניתנות לרכישה באופן עצמאי או במסגרת יחסי עובד מעביד כשכיר או כבעל שליטה ("ביטוח מנהלים").

תיאור כללי

הקבוצה משווקת פוליסות ביטוח מנהלים, פוליסות ביטוח לעצמאיים (הכפופות לתקנות קופות הגמל) וכן פוליסות ביטוח פרט. פוליסות אלה כוללות מרכיב חיסכון הוני (המאפשר למשוך את ערכי הפדיון בסכום חד פעמי) או קצבתי (המאפשר למבוטח קבלת קצבה חודשית לכל ימי חייו ו/או לשאריו) או שילוב ביניהם (לפי בחירת המבוטח ובכפוף להוראות הדין) וכן מרכיבי ריסק למיניהם, או כל אחד מהמרכיבים שהוזכרו בנפרד מאחרים (ריסק לסוגיו בלבד או חיסכון לסוגיו בלבד).

סוגי תכניות ביטוח בענף ביטוח החיים

להלן פירוט סוגי המוצרים והתכניות העיקריים בביטוחי חיים שמשווקת הקבוצה:

פוליסת "סטטוס"

פוליסה שהקבוצה החלה בשיווקה בשנת 2004. בפוליסה זו קיימת הפרדה מוחלטת בין מרכיבי הריסק, החיסכון וההוצאות. הפוליסה משווקת כפוליסת ביטוח מנהלים, ביטוח פרט או ביטוח תגמולים לעצמאיים. החל מיולי 2008, פוליסת סטטוס לקצבה מגלמת הבטחת תוחלת חיים במקדם הקצבה. לאור תיקון 3 לחוק קופות הגמל, הקבוצה החליטה על קביעת מקדם קצבה להבטחת תוחלת חיים גם בפוליסות סטטוס קצבה שהונפקו החל מינואר 2004. בהתאם, החל משנת 2009 ועד דצמבר 2012 הקבוצה שיווקה פוליסות "סטטוס" המאושרות כקופת גמל משלמת לקצבה או כקופת גמל לא משלמת לקצבה, לפי המקרה, עם הבטחת מקדם קצבה המיועדת לשכירים ולעצמאיים, וכן פוליסות "טופ פייננס לתגמולים" (סטטוס הוני), המיועדות לקליטת צבירות הוניות של כספים שהופרשו עד לחודש דצמבר 2008. החל משנת 2013, בהתאם להנחיית המפקח, החברה משווקת עבור לקוחות שכירים ועצמאיים שגילם אינו עולה על 60 שנים, פוליסות "סטטוס 2013", המאושרות כקופות גמל שאינן כוללות מקדם קצבה להבטחת תוחלת חיים ועבור לקוחות שכירים ועצמאיים שגילם עולה על 60 שנים פוליסות "סטטוס", הכוללות מקדם קצבה להבטחת תוחלת חיים. החיסכון הצבור

בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי המוסכם בין החברה למבוטח.

פוליסת TOP FINANCE¹

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב חיסכון בלבד, המשווקת כפוליסת פרט. החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי הסיכום בין החברה למבוטח וכרשום בפוליסה.

ביטוח חיים ריסק טהור

פוליסות מסוג ריסק המעניקות תשלום של סכום הביטוח למוטבים, בתשלום אחד, במקרה של מות המבוטח, למעט במקרה של התאבדות במהלך השנה הראשונה.

במסגרת פוליסות ביטוח אלו משווקת הקבוצה גם פוליסות ביטוח ריסק המשמשות כבטוחה למקרה מוות לנותן המשכנתא. סכום הביטוח הינו בגובה יתרת ההלוואה. הפוליסה מאפשרת גם שילוב ביטוח מבנה הדירה בגינה נלקחה ההלוואה.

בנוסף, משווקת הקבוצה פוליסות מסוג ריסק טהור המעניקות פיצוי חודשי למוטבים במקרה של מות המבוטח ("רצף הכנסה"), החל מהחודש שלאחר פטירתו ועד לתום תקופת הביטוח.

ביטוח ריסק קבוצתי

פוליסות מסוג ריסק קבוצתי משווקות בדרך כלל למעסיקים או איגודים, המייצגים קבוצת מבוטחים בעלי זיקה משותפת, המעוניינים לבטח את חברי הקבוצה בכיסוי למקרה מוות הכפופות לתקנות ביטוח חיים קבוצתי, וכן כיסוי ריסק קבוצתיים נוספים, כאשר הפרמיה נגבית בדרך כלל באמצעות בעל הפוליסה עבור כל המבוטחים בקבוצה.

ביטוח אובדן כושר עבודה

כיסוי המעניק למבוטח, בדרך כלל לאחר תקופת המתנה של מספר חודשים ממועד מקרה הביטוח, תשלום חודשי ושחרור מתשלום פרמיה בתקופת אי הכושר במקרה של נכות הגורמת לאובדן כושר עבודה, מלא או חלקי, כתוצאה ממחלה או תאונה. כיסוי זה נמכר בדרך כלל ככיסוי נוסף בפוליסות ביטוח אחרות כגון "סטטוס" או "ריסק".

הפוליסה כאמור נמכרת ללקוחות שכירים, עצמאיים ופרטיים.

אובדן כושר עבודה קבוצתי

פוליסות מסוג אובדן כושר עבודה קבוצתי מעניקות למבוטח, בדרך כלל לאחר תקופת המתנה של מספר חודשים ממועד מקרה הביטוח, תשלום חודשי ושחרור מתשלום פרמיה בתקופת אי הכושר במקרה של נכות הגורמת לאובדן כושר עבודה, מלא או חלקי, כתוצאה ממחלה או תאונה. הפוליסות כפופות לתקנות מיוחדות שהותקנו לעניין זה שתחולתן מחודש אפריל 2007, כאשר הפרמיה נגבית בדרך כלל באמצעות בעל הפוליסה עבור כל המבוטחים בקבוצה.

ביטוח למקרה מוות מתאונה

כיסוי המעניק למוטבים בעת מקרה מוות של המבוטח כתוצאה מתאונה, סכום כספי חד-פעמי.

ביטוח למקרה נכות מתאונה

כיסוי המעניק סכום כספי חד-פעמי במקרה של נכות כתוצאה מתאונה. במקרה של נכות מלאה ותמידית ישולם סכום הביטוח במלואו, ובמקרה של נכות חלקית ישולם סכום ביטוח יחסי מתוך סכום הביטוח המלא בהתאם לטבלה הקבועה בפוליסה.

¹ נתוני הפרמיות והפדיונות של פוליסות אלה אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

פוליסות TOP LIFE ללקוחות הגיל השלישי

פוליסות TOP LIFE מיועדות למתן מענה לצרכים והעדפות שונות של הלקוחות בגיל הפרישה על דרך קליטת כספים חד פעמיים לצורך תשלומים עיתיים, עם וללא הבטחת מקדם קצבה; תשלומים לתקופה מוגדרת מראש; תשלומי קצבה מידיים או עתידיים, לתקופות שונות.

החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי המוסכם בין החברה למבוטח. בנוסף, יכול המבוטח לבחור במסלול השקעה הכולל הבטחת ריבית והצמדה למדד לתקופה של בין שנתיים ל- 15 שנה, בהתאם לריבית הקבועה בפוליסה.

מכיוון שמדובר בקהל יעד חדש ולאור התארכות תוחלת החיים הקבוצה צופה גדול בביקוש למוצרים אלו בשנים הקרובות. הערכת הקבוצה הינה מידע צופה פני עתיד. צפי זה עלול שלא להתממש במקרה של שינוי בהעדפות הצרכנים ובהתנהגות השוק בשונה מזה המוערך על ידי הקבוצה במועד דוח זה.

להלן פירוט סוגי המוצרים והתכניות העיקריים בביטוחי חיים שהקבוצה שיווקה ועדיין מתקבלות בגינם הפקדות שוטפות (למעט בגין קופה מרכזית לפיצויים):

פוליסת "עדיף"

עד לסוף שנת 2003 שיווקה הקבוצה פוליסת ביטוח "עדיף" בה דמי הביטוח מפוצלים בין מרכיב הריסק (כולל הוצאות) לבין מרכיב החיסכון, כאשר היחס בין המרכיבים כאמור, נקבע על ידי בעל הפוליסה או המבוטח. החיסכון הצבור בפוליסות מסוג זה ששווקו עד שנת 1990 הינו צמוד למדד המחירים לצרכן ותוספת ריבית הרשומה בהן. הפוליסות ששווקו החל משנת 1991 ועד לסוף שנת 2003 הינן פוליסות "משתתפות ברווחים" (תלויות תשואה). המבוטח אינו יכול לבחור את מסלול ההשקעה ודמי הניהול נקובים בתנאי הפוליסה.

פוליסת "מעורב" (מסורת)

עד לסוף חודש יוני 2001, שיווקה הקבוצה פוליסת ביטוח מסוג "מעורב" (מסורת), אשר בה סכום הביטוח מורכב ממרכיב החיסכון בתוספת מרכיב הריסק כשהם שלובים יחדיו. בקרות מקרה ביטוח (מוות או תום תקופה) משולם סכום הביטוח הקבוע מראש, הנקוב בפוליסה. החיסכון הצבור בפוליסות מסוג זה ששווקו עד שנת 1990 הינו צמוד למדד המחירים לצרכן ותוספת ריבית הרשומה בהן. הפוליסות ששווקו החל משנת 1991 ועד לסוף חודש יוני 2001 הינן פוליסות "משתתפות ברווחים" (תלויות תשואה). המבוטח אינו יכול לבחור את מסלול ההשקעה ודמי הניהול נקובים בתנאי הפוליסה. פוליסה זו, הינה לרוב הונית (אם כי קיים נספח קצבה בחלק מהפוליסות). לאור תיקון 3 לחוק הגמל הצבירה בפוליסה בגין הפקדות מינואר 2008 ואילך (בפוליסות הכפופות לתקנות קופות גמל) מיועדת לקצבה.

קופה מרכזית לפיצויים

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב חיסכון בלבד ומאפשרת למעסיק לצבור את התחייבויותיו לתשלום פיצויים לעובדיו, הכול בכפוף לתקנות קופות הגמל. לאור תיקון חוק הגמל, לפיו לא יותר עוד שיווקן של פוליסות מסוג זה, הייתה רשאית החברה להמשיך ולקבל הפקדות לפוליסות הקיימות עד לתום שנת 2010 רק בגין עובדים שהמעסיק העביר בגינם הפקדות עד סוף 2007. נכון להיום לא ניתן להפקיד סכומים לפוליסות אלו.

מסלולי השקעה

בכל מוצרי הביטוח בהם קיים מרכיב חיסכון ואשר שווקו משנת 2004 ואילך, ניתנת למבוטח בחירה לגבי מסלולי ההשקעה של כספי החיסכון. עיקר כספי המבוטחים מושקעים, לאחר שנת 2004, במסלול הכללי (קרן י' החדשה). בנוסף, מנהלת מנורה מבטחים ביטוח, תשעה מסלולי השקעה מתמחים באפיקי השקעה שונים. רוב הכספים מושקעים במסלול צמוד מדד המתמחה בהשקעה בנכסי חוב צמודי מדד ובעיקר אג"ח קונצרני ואג"ח ממשלתי ובמסלול שקלי אשר מתמחה בהשקעות בנכסי חוב שאינם צמודי מדד (בעיקר אג"ח קונצרני ואג"ח ממשלתי).

2.2.3 פנסיה

ענף הפנסיה מעניק למבוטחים אפשרות לחיסכון פנסיוני לטווח ארוך (פנסיית זקנה), וכן כיסוי למקרה נכות (פנסיית נכות) ומוות (פנסיית שאירים).

2.2.3.1 קרן פנסיה חדשה מקיפה "מבטחים החדשה"

הקרן מעניקה כיסויים לפנסיית זקנה, לפנסיית נכות ולפנסיית שאירים, כמפורט בתקנון הקרן. כיסויים אלו ממומנים על ידי ניכוי עלות הסיכונים מחשבון העמית מדי חודש בחודשו, כאשר הקרן פועלת על בסיס ערבות הדדית של עמיתי הקרן (דהיינו - המבטח הינם עמיתי הקרן). היקף הכיסויים נקבע לפי מסלול הפנסיה בו בחר העמית (מבין מגוון מסלולי ביטוח אפשריים), לפי גילו במועד הצטרפותו לקרן והתפתחות השכר שלו.

העלות המצטברת של הכיסויים הביטוחיים שיינתנו לעמית בעד תקופת ביטוחו לא תעלה על 35% מדמי הגמולים, שיופקדו עבורו במרכיבי התגמולים בקרן (עד לכל אחד ממועדי תשלום דמי הביטוח). ההפקדות לקרן מוגבלות בתקרה חודשית של עד 20.5% מכפל השכר הממוצע במשק (כיום - הפקדה בסכום של כ- 3,796 ש"ח בחודש), המחושבת באופן מצטבר עבור כל שנת מס בנפרד.

זכויות וחובות עמיתי הקרן נקבעות לפי הוראות התקנון, אשר על פיהן, לזכות כל עמית בקרן נצבר סכום, שחלוקתו במקדם אקטוארי מתאים תניב את פנסיית הזקנה שיהיה זכאי לה בגיל הפרישה, לפי נתוני הפנסיה שהעמית קבע. כמו כן, יוענק לעמית כיסוי ביטוחי למקרי נכות ומוות לפני גיל הפרישה. היקף הכיסויים יקבע לפי מסלול הפנסיה בו בחר העמית (מבין מספר מסלולים אפשריים), לפי גילו במועד הצטרפותו לקרן והתפתחות השכר שלו, והכול בכפוף להסדר התחיקתי. ב"מבטחים החדשה" ארבעה עשר מסלולי השקעה, וכן שני תיקי השקעה לכיסוי התחייבויות הקרן למקבלי קצבה. התקנון מתוקן מעת לעת, באישור הממונה או לפי דרישתו.

2.2.3.2 קרן פנסיה חדשה כללית "מבטחים החדשה פלוס"

"מבטחים החדשה פלוס", הוקמה בשנת 1997, והינה קרן פנסיה חדשה כללית (המכונה "קרן כללית" או "קרן משלימה"), המיועדת בעיקרה להפקדות דמי גמולים משכר העולה על כפל השכר הממוצע במשק וכן להפקדות חד-פעמיות לצורך רכישת קצבה לגיל פרישה.

בהתאם לתקנון, ניתן כיסוי פנסיוני מקיף (לפנסיית זקנה, לפנסיית נכות ולפנסיית שאירים) לעמית שרצה בכך, במסלולי ביטוח שונים שביניהם יוכל העמית לבחור, אך נשמרת האפשרות לבחור במסלול פנסיית יסוד, כלומר - ללא כיסויים ביטוחיים למקרי נכות או פטירה בגיל העבודה. התקנון מתוקן מעת לעת, באישור הממונה או לפי דרישתו.

בהתאם להוראות הממונה בהקשר זה, נרכש ביטוח משנה למסלולי הביטוח ב"מבטחים החדשה פלוס" ממנורה מבטחים ביטוח והוא צפוי להוסיף ולהירכש עד לקיומה של מסה קריטית של עמיתים ב"מבטחים החדשה פלוס", שחל עליהם כיסוי ביטוחי כאמור.

2.2.4 גמל

ענף קופות הגמל מעניק לחוסך (להלן: "עמית") אפשרות חיסכון לטווח בינוני (קרנות השתלמות) או ארוך (קופת גמל לא משלמות לקצבה), תוך קבלת הטבות מס שונות ואפשרות, בתנאים מסוימים, למשיכת הסכומים שנצברו כסכום חד פעמי.

מנורה מבטחים פנסיה וגמל, מנהלת קופות גמל מ- 5 סוגים שונים: קופות גמל לא משלמות לקצבה (שלעניין הכספים שהופקדו בהן עד סוף שנת 2007 מוסיפות להתנהל כקופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים), קרנות השתלמות, קופות מרכזיות (לפיצויים, וכן קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית), קופות גמל למטרה אחרת וקופות גמל בניהול אישי. מנורה מבטחים מהנדסים מנהלת קרן השתלמות.

קופות גמל אישיות לתגמולים הן קופות גמל לטווח ארוך (משיכה בסכום חד פעמי מקופות אלו תתאפשר רק בהתקיים תנאים מסוימים).

קרנות השתלמות הינן קופות גמל לטווח בינוני.

קופות מרכזיות לפיצויים (שנסגרו בפני הפקדות משנת 2011 ואילך) וקופות גמל למטרות אחרות הינן, בדרך כלל, קופות גמל לטווח קצר, המיועדות לעמיתים מסוגים מסוימים בלבד.

להלן רשימת קופות הגמל בענף, המנוהלות על ידי מנורה מבטחים פנסיה וגמל:

שם הקופה	סוג הקופה
מנורה מבטחים השתלמות	קרן השתלמות
מנורה מבטחים תגמולים ופיצויים	קופת גמל לא משלמת לקצבה, קופת גמל לתגמולים וקופת גמל אישית לפיצויים
מור מנורה מבטחים	קופת גמל לא משלמת לקצבה, קופת גמל לתגמולים וקופת גמל אישית לפיצויים, קופה סקטוריאלית
מנורה מבטחים יותר	קופת גמל לא משלמת לקצבה, קופת גמל לתגמולים וקופת גמל אישית לפיצויים, כוללת 3 מסלולים מבטיחי תשואה
מנורה מבטחים אמיר	קופת גמל לא משלמת לקצבה, קופת גמל לתגמולים וקופת גמל אישית לפיצויים, כוללת 2 מסלולים מבטיחי תשואה
מנורה מרכזית לפיצויים	קופה מרכזית לפיצויים
מבטחים מרכזית לפיצויים	קופה מרכזית לפיצויים
מנורה מבטחים משתתפת בפנסיה תקציבית	קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית
מבטחים קופת גמל למטרות חופשה, חגים והבראה	קופת גמל למטרה אחרת - חופשה והבראה
מנורה מבטחים גמל בניהול אישי	קופת גמל לא משלמת לקצבה וקופת גמל לתגמולים - בניהול אישי
מנורה מבטחים השתלמות בניהול אישי	קרן השתלמות - בניהול אישי

בנוסף מנהלת הקבוצה, במסגרת ענף הגמל גם את "אומגה קרן השתלמות", וזאת באמצעות מנורה מבטחים מהנדסים.

2.2.5 להלן ריכוז מידע לגבי פעילות קרנות פנסיה וקופות גמל

2014

קרנות פנסיה חדשות

סה"כ	אחר	קרנות השתלמות	קופות גמל לתגמולים ופיצויים	משלימות	מקיפות	
83,780,410	1,060,211	5,554,249	10,147,491	814,085	66,204,374	נכסים מנוהלים
8,506,674	77,397	726,715	237,866	152,756	7,311,940	דמי גמולים
915,333	105,412	300,945	135,666	(4,296)	377,606	צבירה נטו
	0.56%	0.77%	0.80%	0.67%	0.27%	שיעור דמי ניהול מנכסים
	-	-	1.46%	1.59%	3.23%	שיעור דמי ניהול מהפקדות

2013

קרנות פנסיה חדשות

סה"כ	אחר	קרנות השתלמות	קופות גמל לתגמולים ופיצויים	משלימות	מקיפות	
72,374,323	912,592	4,975,524	9,570,422	641,100	56,274,685	נכסים מנוהלים
7,543,877	74,253	633,847	194,164	152,165	6,489,448	דמי גמולים
649,074	43,443	315,855	24,001	(6,348)	272,123	צבירה נטו
	0.60%	0.83%	0.92%	0.74%	0.29%	שיעור דמי ניהול מנכסים
	-	-	1.69%	1.52%	3.56%	שיעור דמי ניהול מהפקדות

2012

קרנות פנסיה חדשות

סה"כ	אחר	קרנות השתלמות	קופות גמל לתגמולים ופיצויים	משלימות	מקיפות	
60,792,523	816,864	4,592,594	8,802,787	465,726	46,114,552	נכסים מנוהלים
6,585,154	79,417	587,133	186,663	90,268	5,641,673	דמי גמולים
4,919,974	38,526	179,993	(121,099)	82,238	4,740,316	צבירה נטו
	0.64%	0.82%	1.29%	1.05%	0.30%	שיעור דמי ניהול מנכסים
	-	-	-	-	3.80%	שיעור דמי ניהול מהפקדות

2.3 תחרות

בתחום חיסכון ארוך הטווח במשק^{2,3}, הסתכמו הנכסים נכון לסוף שנת 2014, בסך של 780.3 מיליארדי ש"ח, גידול של כ- 75.9 מיליארדי ש"ח המהווים גידול בשיעור של כ- 10.8%. נכסי החיסכון ארוך הטווח מורכבים מנכסים בענף ביטוח חיים בסך של כ- 221 מיליארדי ש"ח, בענף הפנסיה והגמל בסך של כ- 559 מיליארדי ש"ח.

נתח השוק של הקבוצה בתחום בשנת 2014, עמד על שיעור של כ- 13.2% מסך הנכסים במשק, לעומת שיעור של כ- 12.6% בשנת 2013, כאשר נתח השוק בשנת 2014 בענף ביטוח החיים עמד על שיעור של כ- 8.6%, בענף הפנסיה והגמל- 35.1% 4.5%, לעומת 8.2%, 35.5% ו- 4.6%, בשנת 2013, בהתאמה.

בהתאם לדוחות הכספיים של הגופים המוסדיים ולנתוני משרד האוצר, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014 ההכנסות מפרמיה ודמי גמולים בתחום החיסכון ארוך הטווח במשק עמדו על סך של 51.4 מיליארדי ש"ח, לעומת סך של 48.1 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 3.3 מיליארדי ש"ח, המהווים גידול בשיעור של כ- 6.9%.

נתח השוק של הקבוצה בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014, עמד על שיעור של כ- 14.7% מהכנסות מפרמיה ודמי גמולים, לעומת שיעור של כ- 14.3% בשנת 2013, כאשר נתח השוק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014 בענף ביטוח החיים עמד על שיעור של כ- 9.2%, בענף הפנסיה- 30% ובענף הגמל - 3.3%, לעומת 8.2%, 30.8%, ו- 4.3%, בשנת 2013, בהתאמה.

לפירוט הכנסות הקבוצה מפרמיה ודמי גמולים, ראה סעיף 4.4.1.2-4.4.1.5 לדוח הדירקטוריון.

2.3.1 ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

2.3.1.1 תנאי התחרות בתחום הפעילות והמתחרים העיקריים

בתחום החיסכון ארוך הטווח המתחרים העיקריים של הקבוצה הם ארבע קבוצת הביטוח הגדולות האחרות, וכן בתי השקעות המנהלים כספי חיסכון פנסיוני. יצוין, כי בשנים האחרונות הקימו מספר בתי השקעות פעילות ביטוח ובפרט ביטוח חיים (ריסק) מתוך מגמה לחזק את מעמדם בתחום החיסכון ארוך הטווח. יצוין, כי במהלך שנת 2014, מגמת הכניסה של בתי השקעות לתחומי הביטוח המשיכה ואף התעצמה.

הרפורמות שחלו בתחום בשנים האחרונות, אשר ביטלו את החסמים למעבר בין המוצרים השונים, הגבירו את התחרות בתחום נכסי החיסכון לטווח ארוך, זאת בעיקר בשל היטשטשות הקווים המפרידים בין המוצרים השונים בתחום. במקביל, וכתוצאה מהגברת הרגולציה אשר הגדילה את עלויות התפעול, החלה קונסולידציה של גופים בשוק ההון, בעיקר אצל בתי השקעות וכפועל יוצא מכך נוצרו תאגידי המנהלים כספי ציבור בהיקף של מעל מאה מיליארדי ש"ח. שינויי הרגולציה בשנים האחרונות חידדו את התחליפיות בין מוצרי שוק החיסכון ארוך הטווח.

מאז תחילת שנת 2013, לאור הפסקת שיווק מוצרי ביטוח חיים עם הבטחת מקדם קצבה הפכו קרנות הפנסיה ליעד ההפקדות העיקרי של שכירים בישראל, המצטרפים לראשונה למוצר פנסיוני כלשהו. במקביל, נמשכה הירידה המתמשכת בהיקף ההפקדות לקופות גמל מחד (לאור הפיכת הפקדות שמבוצעות אליהן לכספים קצבתיים), במקביל להפיכתן של קרנות הפנסיה, ביחד עם ביטוחי המנהלים, ליעד ההפקדות העיקרי של השכירים בישראל, מאידך. ההיתר שניתן לקופות הגמל לרכוש ולשווק כסויים ביטוחיים שונים לעמיתיהן עדיין לא השפיע באופן משמעותי על יכולת קופות הגמל לשנות את המגמות הנ"ל. בעקבות השינויים הרגולטוריים הנזכרים לעיל, לא ניתן להעריך מהו שיווי המשקל שאליו יגיע בסופו של יום שוק החיסכון הפנסיוני.

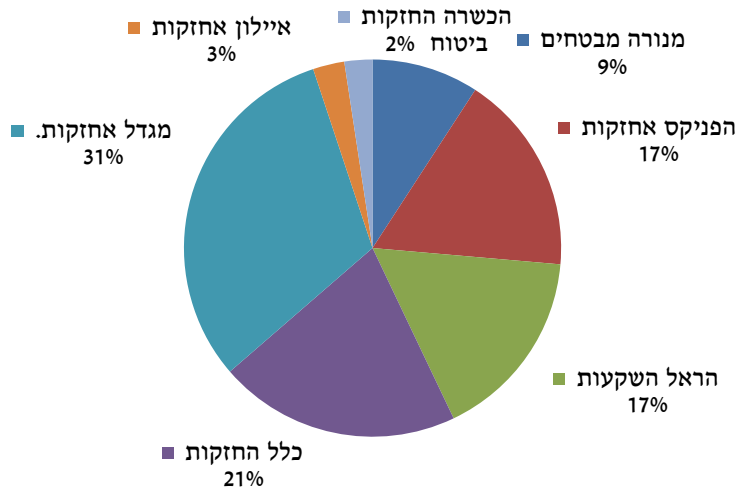
להלן יפורטו מאפיינים ספציפיים של התחרות בענפים השונים בהם פועלת החברה במסגרת פעילותה בתחום.

² בהתאם לנתוני ביטוח-נט, לא כולל פוליסות שהוקמו לפני 1990.
³ בהתאם לנתוני פנסיה-נט, לא כולל את קרנות הפנסיה הוותיקות.

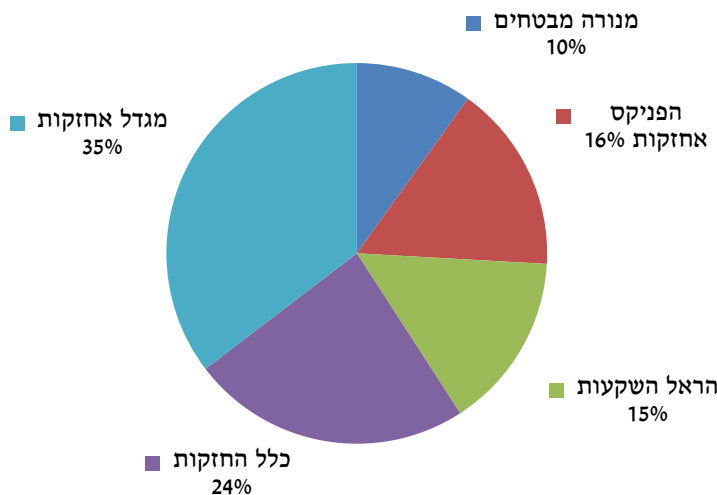
ביטוח חיים

התחרות בענף ביטוח החיים מתרכזת בעיקרה סביב מגוון תכניות הביטוח המוצעות על ידי חברות הביטוח ובכלל זה תשלום הקצבה במסגרתן, התשואה המושגת על הנכסים לאורך זמן, רמת סיכון הנכסים ביחס לתשואה המושגת/מובטחת, השירות הניתן למבוטחים, שיעור דמי הניהול מפרמיה ומצבירה ותעריפי הביטוח.

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, התפלגות הפרמיות ברוטו, מעסקי ביטוח חיים, ליום 30 בספטמבר 2014, בין החברות המתחרות בענף הינה כדלקמן:

בהתאם לנתוני הדוחות הכספיים של חברות הביטוח⁴, התפלגות ההתחייבויות הביטוחיות, נכון ליום 30 בספטמבר 2014, בין החברות המתחרות בענף ביטוח חיים הינה כדלקמן:

לפירוט נוסף על הכנסות הקבוצה מפרמיה בענף זה, ראה סעיף 4.4.1.2 לדוח הדירקטוריון.

⁴ בהתאם לנתוני "ביטוח נט".

יכולת הקבוצה להתמודד עם התחרות בתחום זה, תלויה, בין היתר, בהרחבת מערך המכירות, בהתייעלות בתשומות הייצור תוך שמירה על רמת השירות, בפיתוח מוצרים ייחודיים, בשימור התיק הקיים ובמובילות בתחום התשואות למבטחים.

הגורמים העיקריים המשפיעים על התחרות בענף הם חברות הביטוח המתחרות על נתחי השוק שלהן וסוכני הביטוח אשר משפיעים גם הם על גודל נתחי השוק של המבטחים השונים.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם: שיעור תגמול הסוכנים והאטרקטיביות של מגוון המוצרים ותעריפי הביטוח שמציעה הקבוצה וכן התשואה למבטחים.

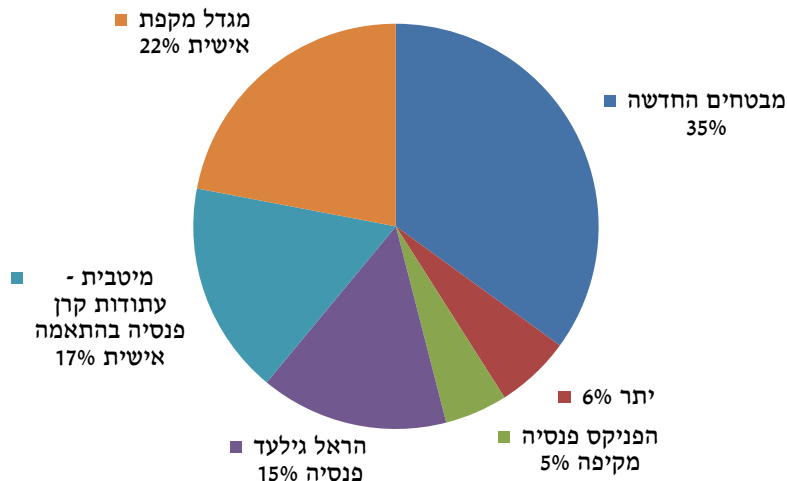
פנסיה

התחרות בענף זה מתמקדת במאמצים להעברת עמיתים בין קרנות הפנסיה השונות, להעברת עמיתים מביטוחי מנהלים וקופות גמל לקרנות הפנסיה ובגיוס לקוחות חדשים. התחרות נסובה בעיקר על גובה דמי הניהול שיגבו מהעמיתים, כאשר בכל הנוגע להתקשרות עם קולקטיבים (מעסיקים/ארגוני עובדים) התחרות נסובה גם ביחס לרמת השירות שתיתן.

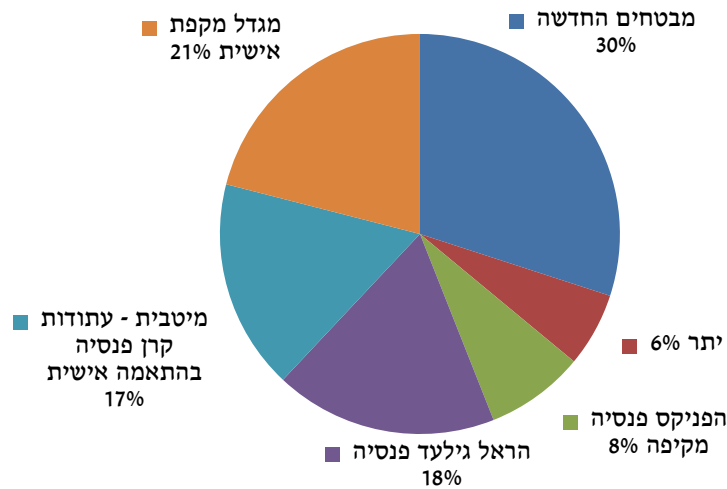
התחרות בענף הינה בעיקר בין קבוצות הביטוח אשר בבעלותן חברות לניהול קרנות פנסיה. קרנות הפנסיה שבשליטת קבוצות הביטוח מהוות למעלה מ-90% מנתח השוק של קרנות הפנסיה החדשות בשוק הפנסיוני ארוך הטווח.

המתחרים העיקריים בענף הפנסיה הם: מקפת אישית שבשליטת קבוצת מגדל; מיטבית-עתודות שבשליטת קבוצת כלל; הראל גילעד שבשליטת קבוצת הראל.

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, התפלגות נכסי קרנות הפנסיה בין המתחרים בענף נכון ליום 31 בדצמבר 2014, הינה כדלקמן:

בהתאם לנתוני החברות המנהלות קרנות פנסיה⁵, התפלגות הפקדות הפרמיה, בין המתחרים בענף, נכון ליום 31 בדצמבר 2014, הינה כדלקמן:

לפירוט נוסף על הכנסות הקבוצה מפרמיה בענף זה, ראה סעיף 4.4.1.4 לדוח הדירקטוריון.

בעקבות רפורמת בכר, השתנה כאמור מבנה התחרות בתחום כולו וכן בענף הפנסיה. בעקבות כניסתו לתוקף של חוק הייעוץ הפנסיוני והתיקון לחוק זה, החלו הבנקים לתת לציבור ייעוץ בנושא הפנסיה. הסדרי פנסיה חובה משפיעים גם הם על התחרות בתחום. כמו כן, הקבוצה מעריכה כי השינויים האמורים משפיעים גם על טעמי הציבור וערוצי הפצה נוספים (כגון סוכנים) בכל הקשור למוצר הפנסיוני הרצוי. כתוצאה מהאמור לעיל, החלה להצטרף לקרנות הפנסיה אוכלוסייה חדשה שלא הייתה מבוססת בהן בעבר.

מתן רישיונות לקופות גמל שפעלו עד כה כקופות גמל הוניות לרכוש ולשווק כיסויים ביטוחים לעמיתיהן, על רקע חובת הפנסיה במשק, עשויה לפתח תחרות נוספת בתחום (אפשרות שעדיין לא באה לידי ביטוי בשנת 2014). הדבר מוצא את ביטוי, להערכת הקבוצה, הן על רקע של שיווק קופות הגמל הלא משלמות לקצבה כמוצר תחליפי לקרנות הפנסיה, והן בהיערכות להקמת קרנות פנסיה בידי גופים שפעילותם הדומיננטית בתחום החיסכון הפנסיוני הינה בענף קופות הגמל כדוגמת בתי ההשקעות. בנוסף, כתוצאה מקביעת תקרה לדמי ניהול אשר השפיעה בעיקר על קופות הגמל, יתכן ויתפתח תהליך של רכישות ומיזוגים בענף קופות הגמל כך שייווצרו גופי גמל בעלי עוצמה תחרותית גדולה מזו הקיימת כיום. הערכת הקבוצה הינה מידע צופה פני עתיד המבוססת על הרפורמות האחרונות בתחום. צפי זה עלול שלא להתממש במקרה של התנהגות השוק באופן שונה מזה המוערך על ידי הקבוצה במועד דוח זה.

על מנת לשמור על תיק הלקוחות הקיים והרחבתו, מנורה מבטחים פנסיה וגמל פועלת לצמצום מעבר של עמיתה לקרנות הפנסיה המתחרות ובמקביל, לגיוס לקוחות חדשים. במסגרת זו, משתתפת מנורה מבטחים פנסיה וגמל במכרזי פנסיה. כמו כן, מנורה מבטחים פנסיה וגמל פועלת על מנת להדגיש את יתרון הגודל שלה על פני הקרנות המתחרות. בנוסף, פועלת מנורה מבטחים פנסיה וגמל להשגת תשואה גבוהה למבוטח על הצבירה שלו בקרן הפנסיה ועל ביצוע חיתום רפואי ועסקי.

⁵ בהתבסס על נתוני "פנסיה-נט".

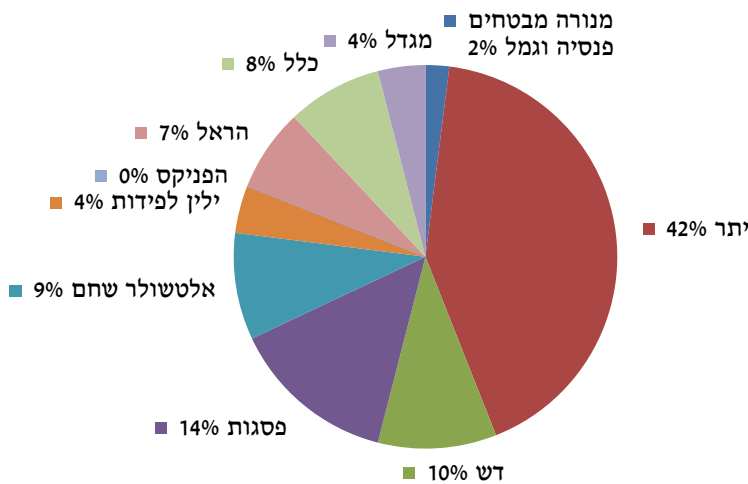
קופות הגמל

בענף קופות הגמל קיימת תחרות מתמדת מצד מספר רב של מתחרים כאשר התחרות מתמקדת בהשגת תשואה (ביחס לרמת הסיכון), גובה דמי הניהול ואיכות השירות.

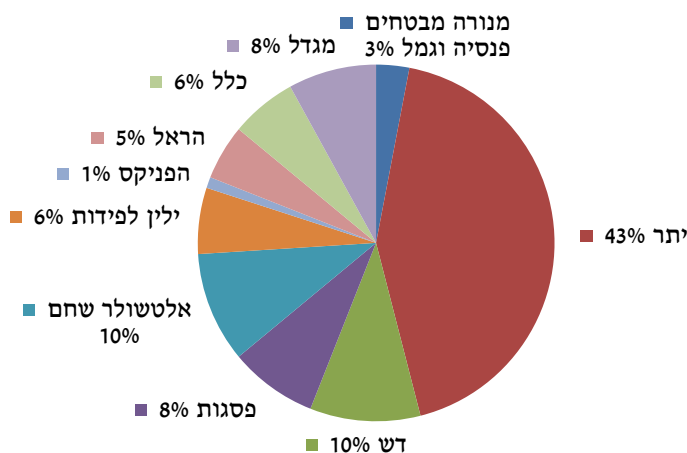
מתחריה העיקריים של החברה הינם קבוצת הראל, קבוצת כלל, קבוצת מגדל, קבוצת הפניקס (בעלת השליטה באקסלנס נשואה), ובתי ההשקעות פסגות, מיטב-דש, אלטשולר-שחם וילין-לפידות.

הקבוצה מעריכה, כי נכון למועד אישור הדוח, חלקה בשוק בענף זה הינו כ- 3% (הערכת הקבוצה מבוססת על הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים פנסיה וגמל ומנורה מבטחים מהנדסים, ביחס להערכה בדבר סך הנכסים המנוהלים בענף זה).

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, להלן התפלגות היקף נכסי קופת הגמל (ללא נתוני מבטיחות תשואה), בין המתחרים בענף נכון ליום 31 בדצמבר 2014:

בהתאם לנתוני החברות המנהלות קופות גמל⁶, התפלגות הפקדות הפרמיה בין המתחרים בענף (ללא נתוני מבטיחות תשואה), נכון ליום 31 בדצמבר 2014, הינה כדלקמן:

6 בהתבסס על נתוני "פנסיה-נט".

לפירוט נוסף הכנסות הקבוצה מפרמיה בענף זה, ראה סעיף 4.4.1.5 לדוח הדירקטוריון.

2.3.1.2 שיטות להתמודדות עם התחרות והגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של הקבוצה בתחום

השיטות העיקריות של הקבוצה להתמודד עם התחרות הן: סינרגיה בין החברות השונות בקבוצה במתן פתרונות כוללים ללקוחות הקבוצה בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח, תוך הישענות על גודלה ויציבותה של מבטחים החדשה, קרן הפנסיה הגדולה בישראל; שיפור השירות ללקוח תוך התייעלות תפעולית; הרחבת מערך הסוכנים והסתייעות בסוכנים העובדים עם הקבוצה כמקור להפניית לקוחות; הרחבת מערך השיווק הישיר של מנורה מבטחים פנסיה וגמל, השתתפות במכרזים מרכזיים בתחום ועוד.

הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של הקבוצה בתחום הם היותה של מנורה מבטחים פנסיה וגמל מובילה בענף הפנסיה; חוסנה הפיננסי של הקבוצה; מובילות בתשואה למבוטחים/עמיתים; רמת השירות הגבוהה של הקבוצה בעת ניהול תביעות ותשלום תגמולי ביטוח וכן קשר ארוך טווח עם סוכנים שמשווקים את מוצרי הקבוצה.

2.4 לקוחות

לקוחות הקבוצה בתחום הפעילות הינם מגוונים, כך שלקבוצה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות. כמו כן, לקבוצה אין לקוח בודד שסך הכנסותיה ממנו מהוות 10% ומעלה בדוחותיה הכספיים.

2.4.1 ביטוח חיים

להלן נתונים לגבי התפלגות הפרמיה ברוטו בין עמיתים שכירים לבין מבוטחים פרטיים ועצמאיים ולבין קולקטיביים (באחוזים):

2012	2013	2014	הלקוח
61.2%	61.5%	60.6%	עמיתים שכירים
37.7%	37.4%	38.3%	פרטיים ועצמאיים
1.1%	1.1%	1.1%	קולקטיביים
100.0%	100.0%	100.0%	סה"כ

יצוין, כי למיטב ידיעת הקבוצה, אין לה לקוחות קבועים או לקוחות בעלי מאפיינים קבועים, מעבר לסיווג המפורט בטבלה שלעיל.

למידע בדבר שיעור הפדיונות מעתודה ממוצעת בביטוח חיים, ראה סעיף 4.4.1.2 לדוח הדירקטוריון.

2.4.2 פנסיה

להלן התפלגות דמי הגמולים בין עמיתים שכירים לבין עצמאיים (באחוזים):

2012	2013	2014	הלקוח
97.8%	97.6%	98.0%	עמיתים שכירים
2.2%	2.4%	2.0%	מבוטחים פרטיים ועצמאיים
100.0%	100.0%	100.0%	סה"כ

יצוין, כי למיטב ידיעת הקבוצה, אין לה לקוחות קבועים או לקוחות בעלי מאפיינים קבועים, מעבר לסיווג המפורט בטבלה שלעיל.

2.4.3 קופות גמל

להלן התפלגות דמי הגמולים בין עמיתים שכירים, עמיתים עצמאיים ועמיתים מעסיקים (בקופות מרכזיות) (באחוזים):

2012	2013	2014	הלקוח
79%	81%	83%	עמיתים שכירים
13%	12%	11%	עמיתים עצמאיים
8%	7%	6%	עמיתים מעסיקים בקופות מרכזיות
100%	100%	100%	סה"כ

יצוין, כי למיטב ידיעת הקבוצה, אין לה לקוחות קבועים או לקוחות בעלי מאפיינים קבועים, מעבר לסיווג המפורט בטבלה שלעיל.

3. ביטוח רכב חובה

3.1 תיאור כללי של תחום הפעילות

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח סטטוטורי, על פי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 (להלן: "פקודת ביטוח רכב מנועי").

פוליסת ביטוח חובה, בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, מעניקה כיסוי לבעל הרכב והנוהג בו, מפני כל חבות שהם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: "חוק הפיצויים") ומפני חבות אחרת שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל, שנפגעו כתוצאה מהשימוש ברכב מנועי.

חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, נועד ליצור מנגנון יעיל ומהיר לביטוח הזכאות לפיצויים ולהערכת שיעורם, כל זאת במנותק משאלת האשם. החוק קובע, בין היתר, מהי תאונת דרכים, מיהו הזכאי לפיצויים ומהם סדרי הדין במקרים כאלו. בחודש יולי 2013, פורסמה הצעת חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 25) התשע"ג-2013. במסגרת הצעת החוק, הוצע בין היתר, לשנות את הגדרת "תאונת דרכים" באופן שיוותר על כנו רק החלק הראשון של ההגדרה, המכונה בפסיקה "ההגדרה הבסיסית", שלפיה תאונת דרכים היא "מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרת תחבורה", ולמחוק את החזקות המרבות הקבועות בהגדרה כיום אשר לא יחשבו עוד תאונת דרכים (כגון: התפוצצות או התלקחות של רכב, פגיעה ברכב שחנה במקום אסור וכו'). עוד הוצע, להותיר על כנה את החזקה הממעטת, המחריגה תאונה מכוונת מהגדרת תאונת דרכים, בשינויי נוסח.

נפגעי תאונות דרכים שאין באפשרותם לתבוע פיצויים מאת מבטח, בשל העילות המפורטות בחוק הפיצויים: (1) פגיעה על ידי רכב שלא היה לו כיסוי ביטוחי; (2) מבטח שאינו ידוע (כגון פגיעת פגע וברח); ו- (3) מבטח שנמצא בהליכי פירוק, זכאים לפיצוי מהקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: "קרנית"), שהינה תאגיד סטטוטורי שהוקם מכוח חוק הפיצויים. פעילותה של קרנית ממומנת מהפרשה של חברות הביטוח בשיעור קבוע של 1% מהפרמיה (נטו) בגין פוליסות ביטוח רכב חובה, כמפורט בצו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון הקרן), התשס"ב-2002 (להלן: "התוספת למימון הקרן").

בעבר, כל ביטוחי רכב החובה בישראל בוצעו באמצעות תאגיד אבנר - איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ (להלן: "אבנר"), כביטוח משותף, בו השתתפה כל אחת מחברות הביטוח. במסגרת רפורמה בתחום, על פי חקיקה משנת 1997 הוקטן בהדרגה חלקה של אבנר בביטוח חובה, והחל מיום 1 בינואר 2003, מונהגת בענף תחרות מבוקרת.

הטיפול בתביעות לגבי פוליסות ביטוח משנים הקודמות לשנת 2003, עבר בשנת 2010 לטיפול "קרנית", והחל מינואר 2011, חדלה אבנר לפעול וכל זכויותיה והתחייבויותיה עברו לקרנית.

בהמשך, הותקנו תקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגר מידע), התשס"ד-2004 (להלן: "תקנות מאגר מידע"), המסדירות את הקמתם של מאגרי מידע בתחום ביטוח רכב חובה ואת אופן פעולתם ויחסי הגומלין שבינם לבין המבטחים. מאגר מידע סטטיסטי המשמש לאיסוף מידע סטטיסטי ולהערכת עלות הסיכונים בענף ביטוח רכב חובה (להלן: "מאגר המידע הסטטיסטי"), ומאגר המידע לאיתור הונאות ביטוח (להלן: "מאגר המידע לאיתור הונאות ביטוח").

המאגרים הנ"ל מנוהלים על ידי מפעילים שאינם קשורים לחברות הביטוח. מפעיל מאגר המידע הסטטיסטי מוסמך על פי הדין לאסוף מחברות הביטוח הפעילות בענף, נתונים רלבנטיים, לצורך קביעת עלות הסיכון הטהור. חברות הביטוח מחויבות להעביר למפעיל נתונים כאמור, אחת לרבעון.

מאגר המידע לאיתור הונאות ביטוח, מרכז נתונים מכל חברות הביטוח, ומשמש לזיהוי חשדות למקרי הונאה בתביעות רכב חובה וכן למניעת הונאות ביטוח בתהליך החיתום בפוליסות רכב חובה. החל מינואר 2006, חברות הביטוח רשאיות להשתמש במאגר המידע לאיתור הונאות ביטוח, לצורך זיהוי חשדות למקרי הונאה בתביעות רכב חובה. כמו כן, בהתאם לחוזר המפקח בעניין זה, למעט במקרים מסוימים (כגון במקרה שמדובר בחידוש ביטוח חובה לכלי רכב שבוטח אצל אותו מבטח בשנה החולפת, או במקרה של רכב בצי או קולקטיב) חל איסור להפיק תעודת ביטוח רכב חובה עבור כלי רכב פרטי ומסחרי עד 4 טון ואופנוע, מבלי שבוצע אימות מול המאגר, בעת תהליך החיתום, ביחס לפרטי מידע מסוימים, לכל הפחות.

פעולת מאגר המידע ודרכי השימוש של החברות בו עוגנו בהסכם ענפי. בחוזר אשר פורסם על ידי המפקח, נקבעו תנאים לעיון במידע המצוי במאגר ואמות המידה לקביעת כשירות המורשים להפניית שאלתה בקשר לפרטים אשר במאגר, בהתאם לתקנות מאגר מידע.

המבטחים נושאים במלוא עלות הקמת המאגרים ותפעולם. התשלומים שעל מבטחים לשלם עבור שירותי מאגרי המידע נקבעים, בין היתר, בהתחשב בחלקו היחסי של כל מבטח בתחום בהתאם לנתוני שנה קודמת, וכן באיכות ובמועדי הדיווח למאגר.

בהמשך לרפורמה האמורה, חדלו תעריפי ביטוח החובה להיות אחידים, וחברות הביטוח עברו לתעריף דיפרנציאלי, המבוסס על שימוש במשתנים מתוך תכנית סיווג הסיכונים שמפרסם מפעיל מאגר המידע הסטטיסטי, שאושרו על ידי המפקח, כמשתנים שבהם יהיה רשאי מבטח להשתמש, לצורך התאמת הפרמיה לסיכון המבוטח.

מאחר ומחד, ביטוח רכב חובה מהווה חובת חוקית ומאידך, כל חברת ביטוח רשאית לסרב לבטח מבוטח על פי שיקול דעתה, הוסדר הביטוח השיורי ("הפול"). בעל כלי רכב שסורב כאמור ולא השיג כיסוי ביטוחי באחת החברות הפועלות בענף, יכול לרכוש ביטוח חובה באמצעות ה"פול".

הביטוח השיורי, הוא למעשה ביטוח משותף של כל חברות הביטוח בענף ביטוח רכב חובה, השותפות בו ונושאות בהפסדיו או ברווחיו, על פי חלקן היחסי בסה"כ פרמיות הביטוח בענף רכב חובה. בפברואר 2013 תוקן מנגנון ההתחשבות בין חברות הביטוח השותפות ב"פול" באופן שהחל משנת חיתום 2013, נקבע חלקה היחסי של כל מבטחת לפי חלקה בפועל בשנת החיתום האמורה (זאת, בניגוד למצב הקודם שבו נקבע חלקה היחסי של כל מבטחת, על פי חישוב סה"כ פרמיות ביטוח החובה מ-1 באוקטובר של השנה שקדמה לשנה החולפת ועד 30 ספטמבר לשנה החולפת).

חלקה של הקבוצה ב"פול" עמד נכון לשנת חיתום 2014 על כ- 17.1%, זאת לעומת חלקה היחסי של הקבוצה "בפול" בשנת חיתום 2013 שעמד על כ- 16.7%.

ה"פול" פועל כמבטח לכל דבר, ותעריפיו גבוהים מתעריפי חברות ביטוח אחרות בשוק.

החל משנת 2003, מעוגן הסדר הביטוח השיורי בתקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת תעריף), התשס"א-2001, המסדירות את הקמתו ופעילותו של "הפול", שמנהל את הביטוח המשותף, וכן באמצעות חוזר מפקח אשר פורסם בעניין זה.

חברות הביטוח מממנות את חלקן בהפסדי הפול באמצעות העמסת עלות ביטוח האופנועים במסגרת ה"פול" על יתר מבוטחי חברת הביטוח שלא במסגרת ה"פול". בהתאם להסדר התחיקתי, מרכיב ההעמסה הצפוי למימון העלות לביטוח אופנועים במסגרת הפול הינו, בין 5.5% ל- 6.5%, מ"עלות הסיכון הטהור", כהגדרתו בפקודה, של ביטוח החובה של המבטח שלא במסגרת ה"פול".

תעריפי הביטוח כפופים לאישור המפקח על הביטוח. לפרטים אודות הפיקוח על התעריפים ראה סעיף 3.2 להלן.

בנוסף, במסגרת תיקון חקיקה משנת 2009 הועברה האחריות, למתן שירותים רפואיים, הנכללים בסל השירותים הקבוע בתוספת השנייה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי ובצו התרופות לפיו, בשל נזקי גוף מתאונות דרכים מחברות הביטוח - אשר ערב התיקון נדרשו לשלם לקופות החולים ולבתי החולים בגין הטיפולים הרפואיים שהעניקו לנפגעי תאונות דרכים - לקופות החולים.

מתחולת התיקון הוחרגו אוכלוסיות מסוימות, ובין היתר, חיילים ונפגעי תאונות עבודה, אשר האחריות הביטוחית לכיסוי הוצאות טיפול רפואי עבורם במקרה של תאונת דרכים נותרה של חברות הביטוח, כמו גם האחריות בגין שירותים רפואיים שאינם כלולים בתוספת השנייה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי ובצו התרופות.

לצורך מימון אספקת השירותים הרפואיים לנפגעי תאונות דרכים שיינתנו על ידי קופות החולים, נקבע כי על המבטחים להעביר לקרנית, עבור קופות החולים, עד ליום 10 בכל חודש, שיעור של 9.4% מדמי הביטוח, שגבו בחודש הקודם בגין כל פוליסת ביטוח רכב חובה שהנפיקו (להלן: "התוספת למימון עלות אספקת השירותים"). לעניין זה, "דמי הביטוח" - סך כל התשלומים הנגבים ממבוטח בענף ביטוח רכב חובה, למעט התוספת למימון קרנית לפי צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון הקרן), התשס"ג-2002 והתוספת למימון עלות אספקת השירותים לפי צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון עלות אספקת השירותים), התש"ע-2009.

החל מחודש אוקטובר 2010 מונהגת בענף, פוליסה תקנית לביטוח רכב חובה. לפרטים ראה סעיף 3.2 להלן.

כאמור, על פי כלל האחריות בחוק הפיצויים, כל מבטח מפצה את הנוסעים שנסעו בכלי הרכב המבוטח על ידו, ללא תלות במידת האשם של הנהג. עוד קובע חוק הפיצויים, כי כלפי צדדים שלישיים שהיו מעורבים בתאונה שבה היו מעורבים מספר כלי רכב (למשל, הולכי רגל) תהא למבטחים אחריות "ביחד ולחוד", ובין המבטחים לבין עצמם נקבעה, ככלל, השתתפות שווה בנטל החיובים. צו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבטחים), התשס"א-2001, קובע חריג לכלל האמור ונועד לאזן את נטל התשלום בין המבטחים, מקום שבו מקדמי הסיכון של כלי הרכב המעורבים בתאונה לנזק, שונים באופן מובהק – אופנוע ורכב, או רכב קל ורכב כבד. במקרים כאמור, קובעים 'צווי החציה' את השיפוי לו זכאים המבטחים זה מזה (המכונים "תשלומי האיזון"). כך לדוגמא, במקרה של תאונה מעורבת בין רכב המוגדר כרכב "קל" (משקלו פחות מ- 4 טון) עם רכב המוגדר כרכב "כבד" (שמשקלו מעל 4 טון למעט אוטובוסים), המבטח של הרכב ה"קל" זכאי להשבה של מחצית מסכום עלות התביעה מהמבטח של הרכב הכבד או הרכב האחר ובמקרה של אופנוע 75% מסכום עלות התביעה

לעניין זה מפעיל איגוד חברות הביטוח מתווה סליקה, באמצעות מרכז הסליקה של איגוד חברות הביטוח, שנועד, בין היתר, להעביר את תשלומי האיזון בין המבטחים. לפרטים ראה סעיף 8.16.2 להלן.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בתחום פעילות זה וכן בכלל פעילות הקבוצה, ראה סעיפים 8.1 ו- 8.1.3 להלן.

3.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, השווקים העיקריים שלהם, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

כאמור לעיל, פוליסת ביטוח חובה, בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, מעניקה כיסוי לבעל הרכב והנוהג בו, מפני כל חבות שהם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים ומפני חבות אחרת שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל, שנפגעו כתוצאה מהשימוש ברכב מנועי.

מאפייני התחום העיקריים הינם:

אחידות המוצר - כאמור לעיל, הכיסוי הביטוחי בתחום רכב חובה קבוע ואחיד בין חברות הביטוח, והוא נקבע על פי הוראות הדין. בהתאם, התחרות בתחום זה מתמקדת בעיקר במחיר כמתואר בסעיף זה להלן.

כאמור בסעיף 3.1 לעיל, החל מחודש אוקטובר 2010, מונהגות בענף פוליסה תקנית אחידה אשר מהווה חוזה ביטוח סטנדרטי, המחייב בענף זה (להלן: "הפוליסה התקנית"), בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התש"ע-2010 - פוליסת תקנית לבעל רכב יחיד וכן פוליסה תקנית לצורכי סחר, המיועדת לבעלי פוליסה המחזיקים במספר כלי רכב באופן זמני, לצורכי תיקון, מסחר וכיו"ב (כגון: בעלי מוסכים, יבואנים וכו'). התקנות קובעות תנאים מינימאליים לביטוח רכב חובה אשר מבטח אינו רשאי לשנותם, אך רשאי להוסיף עליהם הרחבות לגבי היקף הכיסוי הביטוחי. במסגרת התקנות, נקבע גם נוסח תעודת הביטוח שעל מבטח להנפיק במסגרת ביטוח רכב מנועי.

תשלום מראש - ביטוח רכב חובה נכנס לתוקף רק לאחר תשלום מראש של מלוא הפרמיה בגינו.

היקף ודרכי הפיצוי - למעט תקרת פיצוי למרכיבי נזק שאינו נזק ממוני והכיסוי לאובדן השתכרות המוגבל לעד פי שלושה מהשכר הממוצע במשק, הכיסוי אינו מוגבל בסכום.

אחריות מוחלטת - בהתאם להוראות חוק הפיצויים, האחריות של בעל הרכב, המחזיק או הנהג בו, הינה מוחלטת ולפיכך זכאות הנפגע בתאונת דרכים לפיצוי אינה תלויה בהוכחת אשם.

ייחוד עילה - מי שנפגע בתאונת דרכים וחוק הפיצויים מקנה לו עילת תביעה, יכול לתבוע את זכותו רק על פי חוק הפיצויים ואינו רשאי לתבוע את נזקו לפי חוק אחר. מי שאין לו עילת תביעה לפי חוק הפיצויים, יכול לתבוע את המזיק בניזיקין.

זנב תביעות ארוך - תביעות הביטוח בתחום זה מאופיינות בזמן בירור ארוך יחסית, של מספר שנים, בין מועד קרות האירוע הביטוחי לבין מועד סילוק התביעה.

פיקוח על התעריפים - במסגרת ההוראות לחוזה ביטוח הכללי בחוזר המאוחד (עוד בעניין החוזר המאוחד ראה סעיף 8.1.2 להלן נכללו הוראות שונות בעניין דמי ביטוח בענף רכב חובה, ונהלים לקביעת דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות ואופן הגשתם לאישור המפקח. בהתאם להוראות החוזר המאוחד, מרכיב פרמיית סיכון שבתעריף ביטוח רכב חובה (דמי הביטוח נטו) צריך להיות אחיד לכל המבוטחים שעונים על אותם משתנים מתוך תכנית סיווג הסיכונים שמפרסם מפעיל מאגר המידע הסטטיסטי, אשר המפקח אישר כמשתנים שבהם יהיה מבטח רשאי לעשות שימוש לצורך קביעת התעריף, כגון: נפח מנוע, סוג דלק, כוחות סוס, מספר כריות אוויר, מין ו/או גיל ו/או ותק הנהיגה של הנהג הצעיר ביותר הצפוי לנהוג ברכב, מספר תביעות קודמות ו/או מספר שלילות רישיון בשלוש השנים האחרונות של כל אלו הצפויים לנהוג ברכב, המצאות מערכת למניעת נעילת גלגלים (ABS) ו/או מערכת לבקרת יציבות (ESP) ו/או מערכת התרעה על אי שמירת מרחק (FCW) ו/או מערכת התרעה על סטייה מנתיב (LDW).

כל מבטח רשאי לבחור באילו מהמשתנים להשתמש לצורך קביעת התעריף.

בחודש אוקטובר 2013, נכנס לתוקף, תיקון להוראות לחוזה ביטוח כללי בחוזר המאוחד, בעניין דמי ביטוח בענף רכב חובה. במסגרת התיקון, פוצלה רשימת המשתנים שבהם ניתן להשתמש לקביעת דמי הביטוח, למספר רשימות ספציפיות, לפי סוגי כלי רכב: (א) כלי רכב פרטי; (ב) אופנוע; (ג) כלי רכב מסחרי; (ד) כלי רכב מיוחד (ה) מונית; (ו) אוטובוס וטיולית.

בחלק מן הסוגים, הורחבה הרשימה ביחס לרשימת המשתנים שהייתה קיימת ערב פרסום החוזר ובחלק מן המשתנים צומצמה.

הרחבת רשימת המשתנים וסיווגם לקטגוריות, עשויים לאפשר תמחור מדויק יותר של הסיכון, ולהגביר את התחרות. עם זאת, החברה אינה יכולה להעריך את היקף השלכות השינוי האמור, בין היתר, מהטעם שהיא אינה יכולה להעריך את מחיר השוק שייקבע בעקבות התיקון, בכל קטגוריה, התלוי, בין היתר, בהתנהגות המתחרים והלקוחות בשוק. הערכת הקבוצה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוססת על המידע המצוי בידי הקבוצה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות מהסיבות שפורטו לעיל.

בנוסף רשאי המבטח לגבות דמים - לכיסוי הוצאות ניהול, עמלת הסוכנים והרווח, בשיעור של עד 16.25% מפרמיית הסיכון וכן את התוספת למימון עלות אספקת השירותים והתוספת למימון הקרן כאמור לעיל.

המבטח רשאי לתת הנחות מן הדמים בלבד, למעט בביטוח רכב חובה לציי רכב ולקולקטיבים שאז רשאי המבטח לתת הנחה אף מדמי הביטוח נטו.

"ציי רכב" - מונה לפחות 40 כלי רכב שכולם בבעלות אחת ומבוטחים אצל אותו מבטח; **"קולקטיב"** - מונה לפחות 100 כלי רכב בעלויות שונות, המבוטחים אצל אותו מבטח במסגרת הסכם, ובלבד שמטרתה העיקרית של התארגנות הקולקטיב אינה עשיית הביטוח.

דמי הביטוח בענף ביטוח רכב חובה אינם יכולים לחרוג משיעור של 90% מדמי הביטוח נטו עבור אותו מבטח במסגרת תעריפי "הפול" המתפרסמים, מעת לעת, על ידי המפקח.

3.3 תחרות

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכב חובה, הינה במגמת גידול בעשור האחרון. רכישת שומרה היותה קפיצת מדרגה נוספת בהיקף הצמיחה בתחום. מגמת הגידול בפעילות משתקפת בשינוי בהיקף ההכנסות מפרמיה כמפורט להלן.

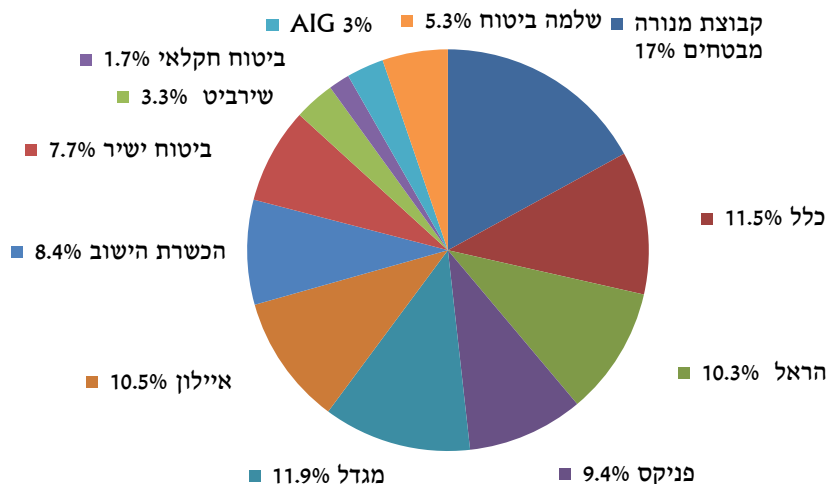
בתחום ביטוח רכב חובה, פועלות 12 חברות ביטוח, לרבות חברות לביטוח ישיר. על רקע קיומו של כיסוי אחיד בתחום זה, התחום מאופיין בתחרות מחירים משמעותית המושפעת בין היתר מריבוי מתחרים וכן ממהלכים להגברת שקיפות התעריפים על ידי המפקח (בין היתר, באמצעות האפשרות לערוך השוואת תעריפים באתר האינטרנט של אגף שוק ההון ביטוח וחסכון). לאור גידול במספר כלי רכב חדשים שבהם מותקנים אמצעי בטיחות משופרים, חל קיטון בהיקף הנפגעים מתאונות דרכים וכפועל יוצא גם בתשלומי התביעות. בהתאם, ולאור התחרות בתחום, ממשיכה, בשנים האחרונות, מגמת הירידה בתעריפי ביטוח רכב חובה.

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014, הכנסות הענף בתחום ביטוח רכב חובה, עמדו על סך של 3,745 מיליוני ש"ח, לעומת סך של 3,650 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. גידול של כ- 95 מיליוני ש"ח, המהווים כ- 3% מהיקף ההכנסות מדמי ביטוח בתחום. נכון לרבעון השלישי של שנת 2014, הקבוצה (מנורה מבטחים ביטוח ושומרה), מובילה בתחום ומחזיקה בנתח שוק של כ- 17% לעומת 16.4%, בתקופה המקבילה אשתקד.

על פי נתוני הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, חלקם של ארבעת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014 עמד על כ- 51% מסך דמי הביטוח בתחום זה. החברות הגדולות בתחום ביטוח רכב חובה, בשנת 2014, הינן הקבוצה, מגדל, כלל והראל. ואילו בשנת 2013, החברות הגדולות בתחום היו הקבוצה, כלל, מגדל והראל, כאשר חלקן עמד על כ- 52%.

לפירוט הכנסות הקבוצה מפרמיה, ראה סעיף 4.4.2.1 לדוח הדירקטוריון.

להלן פירוט נתוני נתחי שוק, לפי חברות הפעילות בתחום:

הכיסוי הביטוחי האחיד בכל חברות הביטוח וזמינות מידע השוואתי של מחירים, גורמים לכך שמחיר המוצר הינו המשתנה העיקרי בהחלטת הרכישה של פוליסות הביטוח. חברות הביטוח נבדלות זו מזו במשתנים הקובעים את התעריף וכפועל יוצא בפלחי השוק בהם הן מתמקדות. גורם העלול להשפיע על מעמדה התחרותי של הקבוצה הינו שימוש חברות ביטוח אחרות במשתנים שונים מאלה שבהם הקבוצה עושה שימוש.

הגורם המחזק את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינו המערך הרחב של סוכני הביטוח שלה.

3.4 לקוחות

להלן פירוט התפלגות פרמיות ברוטו בין מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים לבין ציי רכב וקולקטיביים:

שיעור מסך ההכנסות לשנת 2012	פרמיות ברוטו בשנת 2012 (אלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2013	פרמיות ברוטו בשנת 2013 (אלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2014	פרמיות ברוטו בשנת 2014 (אלפי ש"ח)	
92.1%	640,535	91.9%	712,913	90.0%	738,307	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים ציי רכב
7.9%	54,566	8.1%	62,444	10.0%	82,034	וקולקטיביים
100%	695,101	100%	775,357	100%	820,341	סה"כ

לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח רכב חובה, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה בתחום הפעילות וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה.

בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב חובה. לפי הערכת הקבוצה, שיעור החידושים בשנת 2014 עמד על כ- 63%, לעומת 64% לשנת 2013, ואחוז הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב חובה וביטוח רכב רכוש עמד על כ- 60% מסך אוכלוסיית מבוטחי החובה בקבוצה וזאת לעומת 57% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן התפלגות דמי ביטוח לפי שנות ותק של לקוחות בתחום ביטוח החובה לתקופות המתוארות בדוח:

שיעור מסך הכנסות			מחזור פרמיות באלפי ש"ח			מספר שנות ותק
2012	2013	2014	2012	2013	2014	
36%	36%	34%	248,475	275,479	281,213	ללא ותק
23%	23%	23%	160,507	176,507	186,628	ותק שנה
15%	15%	15%	101,140	116,337	122,559	ותק שנתיים
26%	26%	28%	184,979	207,034	229,942	למעלה משלוש שנות ותק
100%	100%	100%	695,101	775,357	820,341	סה"כ

4. ביטוח רכב רכוש

4.1 תיאור כללי של תחום הפעילות

ביטוח רכב רכוש כולל כיסוי ביטוחי לאבדן או נזק של כלי רכב מבטחים ולחבות המבוטחים בגין נזקי רכוש שנגרמו לצד שלישי על ידי כלי הרכב המבוטחים. ניתן לרכוש כיסוי לחבות כלפי צד שלישי בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים.

הסדר השמאים: בעקבות פסק דין של בית המשפט העליון מאפריל 2001 בעניין שמאות כלי רכב, פרסם המפקח ביוני 2002 חוזר, שעודכן מאוחר יותר באפריל 2007 (להלן: "חוזר השמאים") שמטרתו צמצום ניגוד העניינים בפעולות שמאי הרכב, תוך מתן אפשרות למבוטח לבחור שמאי רכב מתוך רשימה רחבה של שמאים בפריסה ארצית. בחוזר השמאים נקבעו, בין היתר, גם כללי פעולה לשמאים ומנגנוני ערעור על שומות וכן הוראות בדבר הרחבת הגילוי הנוגע לזכויות המבוטחים, הגברת מעורבותם בהליך בחירת השמאי והרחבת השקיפות כלפי המבוטחים בהליך שומת הנזק.

בהתאם להוראות חוזר השמאים, מפרסמות חברות הביטוח רשימות שמאי חוץ, שבהם יכול המבוטח לבחור. שומה של שמאי חוץ, מהווה השומה הקובעת והיא מחייבת את הצדדים, בכפוף לזכות המבטח והמבוטח לערער על השומה בפני שמאי מכריע, באמצעות שומה נגדית. לעניין זה, "שמאי חוץ" - שמאי שאינו שמאי בית ואשר נכלל ברשימת שמאי החוץ. "שמאי בית" הינו מי שעלול להימצא במצב של ניגוד עניינים בשל קשר מיוחד עם המבטח, לרבות שמאי שמתקיימים לגביו כל אחד מאלה: שמאי שהוא עובד של אותה קבוצת ביטוח; שמאי שלמעלה מ-30% מסך כל הכנסותיו משמאות ועסקים אחרים עם מבטחים מאותה קבוצת ביטוח.

מידע וגילוי: נוכח העדר השקיפות ובעיית פערי המידע שקיימים בשוק מכירת רכבים משומשים, אשר ממנו סבלו רוכשי רכב פוטנציאליים כמו גם חברות הביטוח, פעל איגוד חברות הביטוח, במשותף עם מרכז הסליקה של חברות הביטוח בע"מ, להקמת מאגר מידע שעיקרו רישום היסטוריית תאונות של כלי רכב, שיהיה זמין לציבור רוכשי רכבים משומשים וכן לחברות הביטוח שיבחרו להצטרף למאגר. המאגר יכלול פרטים כלהלן: פרטי הרכב, מבטחים קודמים, פרטים על תביעות ביטוח, ופרטים על נזקי תאונות.

בחודש יוני 2010, העניק הממונה על ההגבלים העסקיים פטור בתנאים מאישור הסדר כובל להסדר בין איגוד חברות הביטוח, מרכז הסליקה של חברות הביטוח בע"מ ומבטחים נוספים, בדבר הקמת מאגר מידע בנוגע להיסטוריית תאונות כלי רכב, כאמור. בחודש אוגוסט 2013, האריך הממונה את הפטור האמור, בשלוש שנים נוספות וכן אישר, לבקשת מבקשי הפטור, הוספת פרטי מידע נוספים למאגר.

כל מבטח יכול להצטרף להסדר (דהיינו: למסור נתונים למאגר ולהגיש שאילתות) או לצאת מההסדר, לפחות אחת לשנה קלנדרית בהודעה מוקדמת של 90 יום. חוסר יכולתו של מבטח לספק נתונים ברמת הפירוט הנדרשת, לא יהווה הצדקה לסירוב לצרף אותו להסדר. המאגר התחיל לפעול ביום 20 במאי, 2013. הקבוצה הצטרפה להסדר.

האפשרות לעשות שימוש במאגר המידע עשויה להשפיע, בין היתר, על הליכי החיתום של החברה ועל הליכי סילוק התביעות ולהשפיע על הרווחיות. בשלב זה, אין באפשרות החברה להעריך את השלכות הקמת המאגר והשימוש בו, על התוצאות הכספיות של החברה בענף רכב רכוש וזאת בין היתר, מאחר והן תלויות במספר המבטחים שיצטרפו למאגר ויעשו בו שימוש ובהתנהגות המתחריים.

הערכת הקבוצה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוססת על המידע המצוי בידי הקבוצה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות מוערכות מהסיבות שפורטו לעיל.

בהמשך לאמור, יצוין כי בהתאם לחוק מכירת רכב משומש (זכאות למידע וגילוי נאות), התשס"ח-2008, זכאי מי שרכש רכב משומש לקבל מכל מבטח שביטח את הרכב, מידע אודות סכום תגמולי הביטוח ששולמו בעד הרכב ופירוט סוג הנזק או ירידת הערך שבשלם שולמו. מבטח רשאי לגבות תשלום בעד ההוצאות הכרוכות במסירת מידע כאמור. החוק מטיל על מבטח חובת שמירת מסמכים אודות רכבים שבוטחו על ידו למשך שבע שנים.

הסדר בוררות בתביעות שיבוב: הנזקים המכוסים במסגרת ביטוחי רכב רכוש, נגרמים לעיתים עקב רשלנות של אדם אחר. במקרה כזה, תשלום תגמולי ביטוח למבוטח מקנה למבטח זכות פיצוי מהמזיק - זכות "שיבוב". בשנת 2002, ניתן לראשונה פטור מאישור הסדר כובל (אשר

הוארך מאז בשלוש תקופות נוספות), להסדר שעניינו מנגנון ליישוב סכסוכים הנוגעים לתביעות "שיבוב" בין חברות ביטוח בגין ביטוחי רכב רכוש כאמור באמצעות מנגנון הבוררות.

בחודש ספטמבר 2013, טרם חלפה התקופה עליה חל הפטור, הפסיק מנגנון הבוררות לפעול, ותביעות שיבוב חדשות היו אמורות להיות מוגשות לבית המשפט.

בחודש מאי 2014, העניק הממונה על ההגבלים העסקיים פטור בתנאים מאישור הסדר כובל לתקופה של 5 שנים, להסדר בין איגוד חברות הביטוח, חברות הביטוח, בעניין חידוש פעילות מנגנון הבוררות באמצעות הסכם בוררות חדש אשר נוסח במטרה לפתור את הבעיות שהתגלו אגב יישום מנגנון הבוררות הקודם וליעל את הליכי הבוררות.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בתחום פעילות זה וכן בכלל פעילות הקבוצה, ראה סעיפים 8.1 ו-8.1.4 להלן.

4.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, השווקים העיקריים שלהם, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא יישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

פוליסת ביטוח רכב רכוש כוללת כיסויים בגין נזק עצמי הנגרם לרכב המבוטח כתוצאה מן הסיכונים המפורטים בפוליסה, כגון: אש, התנגשות מקרית, גניבה, ועוד וכן נזק רכוש הנגרם על ידי הרכב המבוטח לצד שלישי. ניתן לרכוש פוליסה לנזק לצד ג' בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים. בשלב הצעת הביטוח, רשאי המבוטח לבחור באחת מארבע חלופות: (1) ביטוח מקיף (המכסה נזק עצמי ונזק לצד שלישי); (2) ביטוח מקיף, ללא כיסוי לגניבה; (3) ביטוח מקיף, ללא כיסוי מפני תאונות; (4) ביטוח לנזק לצד שלישי בלבד, זאת, בתנאי שהויתור נעשה בהודעה מפורשת אשר תועדה על ידי המבטח.

ביטוח רכב רכוש מתחלק לשתי קבוצות עיקריות על פי סוג הרכב:

(1) פוליסה לביטוח נזקי רכוש ונזקי רכוש לצד ג', לרכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון (ביטוח מקיף וביטוח צד ג'), בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 ובתוספת לתקנות (להלן: "תקנות רכב רכוש" ו-"הפוליסה התקנית", בהתאמה). הפוליסה התקנית קובעת נוסח ותנאים מינימאליים לביטוח מקיף לרכב אשר חברת ביטוח יכולה לשנותם רק אם השינוי הוא לטובת המבוטח. לפוליסה התקנית ניתן להוסיף הרחבות באשר להיקף הכיסוי, לסיכונים, לחבויות ולרכוש המבוטחים.

(2) מבוטח, שבבעלותו 40 כלי רכב פרטיים לפחות, המבוטחים אצל מבטח אחד, רשאי, בשלב הצעת הביטוח, בהודעה מפורשת שתתועד אצל המבטח, לוותר על תחולת הפוליסה התקנית כולה או חלקים ממנה.

פוליסה לביטוח נזקי רכוש ונזקי רכוש לצד ג', לכלי רכב שאינו פרטי ומסחרי עד 3.5 טון, כגון: משאיות, אוטובוסים, נגררים, נתמכים, מלגזות, אופנועים וכלים אחרים. ביטוח זה אינו כפוף להוראות הפוליסה התקנית.

כמו כן, מציעה הקבוצה למבוטחיה לרכוש כתוספת לפוליסה, "ריידרים"/כתבי שירות, לקבלת שירותים שונים לרכב כגון: שירותי דרך וגרירה, שירותי רכב חליפי, שירות לתיקון שבר שמשות, ועוד.

מאפייני התחום העיקריים הינם:

פוליסת ביטוח רכב רכוש הינה, לרוב, לתקופה של עד שנה.

זנב תביעות קצר - תביעות בתחום זה מתאפיינות במשך זמן קצר בין קרות מקרה הביטוח לבין יישוב התביעה ("זנב תביעות קצר"). תקופת ההתיישנות של תביעה לתגמולי ביטוח רכב רכוש היא שלוש שנים מקרות מקרה הביטוח. עם זאת, בגין כיסוי צד ג' תקופת ההתיישנות ומשך זמן יישוב התביעה ארוך יותר.

פיקוח על התעריפים - התעריף לביטוח רכב רכוש כפוף לאישור המפקח. התעריף אינו אחיד ותלוי במספר משתנים, כגון: סוג הרכב המבוטח, ניסיון התביעות המצטבר של המבוטח, גילו של הנהג ומספר הנהגים הרשאים לנהוג ברכב. התעריף מאושר על ידי המפקח כתעריף מקסימום.

4.3 תחרות

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכב רכוש, הינה במגמת גידול בעשור האחרון. רכישת שומרה היותה קפיצת מדרגה נוספת בהיקף הצמיחה בתחום. מגמת הגידול בפעילות משתקפת בשינוי בהיקף ההכנסות מפרמיה כמפורט להלן.

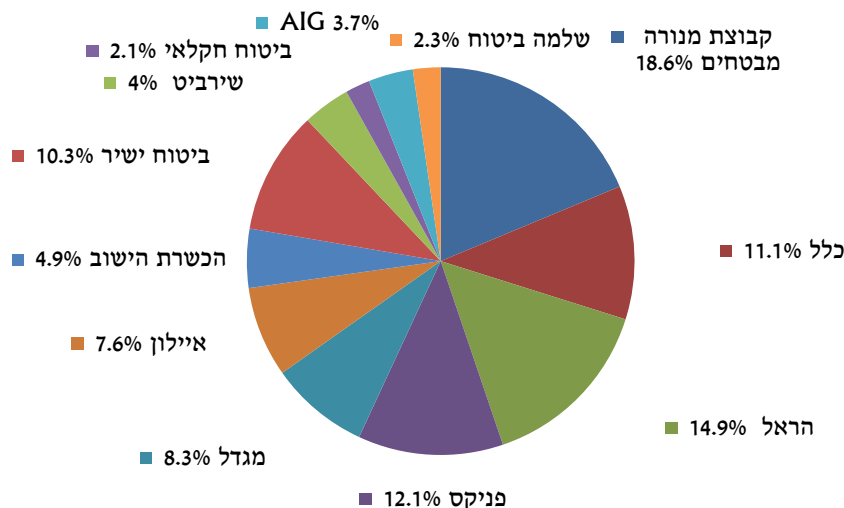
בתחום ביטוח רכב רכוש פועלות מרבית חברות הביטוח, לרבות חברות לביטוח ישיר.

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתחום ביטוח רכב רכוש בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014, הכנסות הענף בתחום עמדו על סך של כ- 5,332 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 5,084 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 248 מיליוני ש"ח בהיקף דמי הביטוח, המהווים כ- 4.7% מהיקף ההכנסות מדמי ביטוח בתחום. על פי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בשנת הדוח, הקבוצה הינה המובילה בתחום.

נתח השוק של הקבוצה, כפי שמשקף מהכנסות מדמי הביטוח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014, עומד על שיעור של כ- 18.7% לעומת שיעור של כ- 17.4% בתקופה המקבילה אשתקד.

לפירוט הכנסות הקבוצה מפרמיה, ראה סעיף 4.4.2.2 לדוח הדירקטוריון.

להלן פירוט נתוני נתחי שוק, לפי חברות הפעילות בתחום:

הכיסוי הביטוחי האחיד בתחום, בהתאם לפוליסה התקנית, הינו מודולרי ומאפשר בחירה של כלל הכיסויים או חלק מהם לפי החלטת המבוטח. גמישות הבחירה מרחיבה את פוטנציאל התחרות בין החברות השונות על כל מרכיב ומרכיב בפוליסה המודולרית. התחרות מתמקדת בעיקר במחיר ללקוח בהתאם להיקף הכיסוי שבחר. אי לכך, שמה הקבוצה דגש בתחום זה על תעריף תחרותי ומוצרים ייחודיים המותאמים לאוכלוסיות מובחנות וכוללים הטבות ייחודיות לאותן אוכלוסיות. הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם מערך סוכני הביטוח שלה והמודל התעריפי בו היא משתמשת.

4.4 לקוחות

בתחום ביטוח רכב רכוש, מבטחת הקבוצה בעיקר לקוחות פרטיים.

לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח רכב רכוש, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה.

להלן פירוט התפלגות פרמיות ברוטו בין מבטחים פרטיים לציי רכב וקולקטיביים:

שיעור מסך ההכנסות	פרמיות ברוטו בשנת 2012 (אלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות ברוטו בשנת 2013 (אלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות ברוטו בשנת 2014 (אלפי ש"ח)	
91%	909,527	90%	1,034,067	88%	1,128,878	מבטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
9%	87,430	10%	113,221	12%	159,795	ציי רכב וקולקטיביים
100%	996,957	100%	1,147,288	100%	1,288,673	סה"כ

בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב רכוש. לפי הערכת הקבוצה, שיעור החידושים בתחום רכב רכוש בשנת 2014, עמד על כ- 71%, בדומה לשנת 2013. שיעור הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב רכוש וביטוח רכב חובה, מתוך כלל הלקוחות שרכשו ביטוח רכב רכוש בשנת 2014, הינו כ- 61% בדומה לשיעור של כ- 61% בשנה קודמת.

להלן התפלגות דמי ביטוח לפי שנות ותק לקוחות במונחי מחזור פרמיות לתקופות המתוארות בדוח:

שיעור מסך הכנסות			מחזור פרמיות באלפי ש"ח			מספר שנות ותק
2012	2013	2014	2012	2013	2014	
41%	42%	42%	404,360	482,815	544,335	ללא ותק
22%	23%	22%	222,933	264,215	289,694	ותק שנה
13%	13%	13%	126,605	143,710	161,471	ותק שנתיים
24%	22%	23%	243,059	256,548	293,173	למעלה משלוש שנות ותק
100%	100%	100%	996,957	1,147,288	1,288,673	סה"כ

5. ביטוח כללי אחר

5.1 תיאור כללי של תחום הפעילות

בתחום זה, הקבוצה פועלת בשני ענפים עיקריים - ביטוח חבויות וביטוח רכוש, וכן בענפי ביטוח כללי נוספים, אשר היקף פעילותם אינו מהותי.

ביטוחי החבויות כוללים כיסוי בגין חבותו הכספית על פי דין, של המבוטח, כלפי צד שלישי שאינו המבוטח, עד לגבול האחריות בפוליסה.

ביטוחי הרכוש כוללים כיסוי בגין אבדן או נזק, שנגרם לרכוש המבוטח ונזקים גלויים, כתוצאה מהסיכונים המכוסים בפוליסה (במתכונת של "סיכונים נמנים" או במתכונת של "כל הסיכונים").

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בתחום פעילות זה וכן בכלל פעילות הקבוצה, ראה סעיפים 8.1, 8.1.1 ו- 8.1.2 להלן, בהתאמה.

5.2 מוצרים ושירותים

5.2.1 תיאור של תחום הפעילות והכיסויים הביטוחיים שנכללו בו

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, השווקים העיקריים שלהם, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

5.2.1.1 ביטוח חבויות

כללי

מרבית הפוליסות בענף ביטוח החבויות, מכסות את המבוטח בשל חבות שהוא עשוי לחוב בה על פי דין, כלפי צד שלישי, בגין נזק לגוף או לרכוש שייגרם לו.

בביטוחי חבויות נקבע גבול אחריות שהינו הסכום המקסימאלי בו יישא המבטח במקרה של נזק, בתוספת הוצאות משפטיות סבירות.

תוקפן של פוליסות הביטוח מסוג זה הינו לרוב לשנה.

תביעה ביטוחית בענפי החבויות אינה מתיישנת, כל עוד לא התיישנה תביעת הצד השלישי כנגד המבוטח. בשל פרק הזמן הארוך בין מועד היווצרות העילה כנגד המבוטח לבין מועד הגילוי ו/או מועד הגשת התביעה וכן בשל פרק הזמן הדרוש לבירור תביעות אלו שהינן מורכבות, נחשב ענף זה כבעל זנב תביעות ארוך.

ביטוחי חבויות ניתן לערוך על פי אחד משני בסיסי כיסוי:

בסיס אירוע (Occurrence Basis) – בפוליסות אלו, הכיסוי ניתן לחבות בגין אירועים אשר אירעו במשך תקופת הביטוח. התביעה לחברת הביטוח יכול שתוגש אף לאחר תום תקופת הביטוח, בכפוף להתיישנות.

בסיס הגשת תביעה (Claims Made Basis) – בפוליסות אלו, הכיסוי ניתן לחבות בגין תביעות אשר הוגשו לראשונה כנגד המבוטח במשך תקופת הביטוח, אף אם העילה כנגד המבוטח נוצרה לפני מועד תחילת הביטוח, ובתנאי שנוצרה בתוך 'התקופה הרטרואקטיבית' שהוגדרה בפוליסה, דהיינו לאחר תאריך מסוים שהוסכם עליו.

ענף ביטוח החבויות נחשב לענף תנודתי וזאת בשל רמת אי הוודאות הגבוהה ביישוב התביעות בפרט בפוליסות על בסיס אירוע, הנובעת, בין היתר, מזנב התביעות הארוך, מהשינויים באקלים השיפוטי ומהשינוי התרבותי המעלה את שכיחות התביעות וחומרן.

בענף ביטוח חבויות נכללים כל ביטוחי החבויות, למעט ביטוח רכב חובה. הביטוחים העיקריים בענף זה הינם: ביטוחי אחריות כלפי צד שלישי ("ביטוח צד שלישי"), אחריות מעבידים, אחריות מקצועית, אחריות המוצר ואחריות דירקטורים ונושאי משרה.

המוצרים המרכזיים אותם משווקת הקבוצה בענף החבויות, הינם כדלקמן:

(1) **ביטוח צד שלישי** - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין - בדרך כלל חבות הנובעת מפקודת הנזיקין - בגין נזקי גוף (שלא בגין שימוש ברכב מנועי) או רכוש שנגרמו לצד שלישי, שאינם עובדי המבוטח, שנגרם מאירוע תאונתי אשר התרחש במהלך תקופת הביטוח בקשר עם הפעילות בגינה רכש המבוטח את הכיסוי הביטוחי.

ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי נוסף במסגרת פוליסות לבתי עסק, פוליסת ביטוח דירה או במסגרת פוליסה לביטוח עבודות קבלניות.

דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - עיסוק המבוטח, היקף פעילות המבוטח, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, חשיפה למפגעים או סיכונים סביבתיים, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה.

ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

(2) **ביטוח חבות מעבידים** - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף בלבד, שנגרמו לעובד תוך כדי ועקב עבודתו אצל המבוטח, בשל רשלנות המבוטח, במשך תקופת הביטוח. במרבית המקרים, החבות המכוסה היא חבות לפי פקודת הנזיקין ו/או לפי חוק האחריות למוצרים פגומים, התש"ם-1980.

הביטוח הינו שיורי, מעל הכיסוי לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי נוסף במסגרת פוליסות לבתי עסק, פוליסת ביטוח דירה או פוליסה לביטוח עבודות קבלניות.

דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - מספר העובדים המועסקים, היקף שכר העבודה השנתי שמשלם המעסיק, סוג פעילות המעסיק, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה.

ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

(3) **ביטוח אחריות מקצועית** - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח- בעל מקצוע, בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית, במעשה או במחדל המהווים רשלנות, טעות או השמטה של המבוטח במסגרת המקצוע אשר בגינו ניתן הכיסוי, שתוצאתו היא נזק צד שלישי בין אם הינו לקוח של המבוטח ובין אם לאו. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מוצר.

המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, גבול האחריות הרצוי, ותק במקצוע, מספר העובדים, מחזור ההכנסות, ניסיון התביעות של המבוטח והתחום הטריטוריאלי של הכיסוי והשיפוט, השפעה ניכרת על דמי הביטוח.

ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה.

(4) **ביטוח אחריות המוצר** - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק לגוף ו/או לרכוש של צד שלישי, שנגרם על ידי מוצרים פגומים שיוצרו יובאו או סופקו על ידו, לאחר שהמוצרים יצאו מחזקתו, מכח חוק האחריות למוצרים פגומים המחיל על היצרן (כהגדרתו בחוק, הכוללת, למשל, גם יבואן ו/או ספק) אחריות בגין נזקי גוף בלבד, וכן מכח פקודת הנזיקין המחילה על היצרן אחריות לנזקי גוף או רכוש.

ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מקצועית.

המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, קיום פעילות ייצוא, התקופה הרטרואקטיבית הנדרשת, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח והתחולה הטריטוריאלית של הכיסוי, השפעה על דמי הביטוח.

ביטוח זה נערך, בדרך כלל, על בסיס הגשת תביעה.

(5) **ביטוח דירקטורים ונושאי משרה** - ביטוח המכסה את חבותם החוקית של דירקטורים ונושאי משרה בגין נזק שנגרם עקב מעשה או מחדל שעשו או נמנעו מלעשות, בתום לב או מחמת רשלנות, בתוקף היותם נושאי משרה בחברה. החבות המכוסה היא בעיקרה מתוקף חוק החברות והוראות חוק נוספות, המטילות חבות אישית על נושאי המשרה בחברה.

בעלת הפוליסה בביטוח זה הינה החברה הרוכשת את הכיסוי עבור נושאי המשרה והדירקטורים המכהנים ו/או שכיחנו בעבר והמוגדרים כמבוטחים.

ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או בשילוב עם ביטוח אחריות מקצועית.

דמי הביטוח בענף זה מושפעים ממספר משתנים, כאשר המרכזיים מביניהם: גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, תחום העיסוק של החברה, הרכב בעלי המניות, המבנה והחוסן הפיננסיים של החברה והיות החברה ציבורית או פרטית.

ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס הגשת התביעה.

הפעילות במוצרים אלו הינה עתירת ביטוח משנה, בין היתר, עקב חומרת התביעות הפוטנציאלית והטרוגניות תמהיל הסיכונים.

5.2.1.2 ביטוח רכוש

כללי

ביטוחי הרכוש כוללים כיסוי בגין אבדן או נזק פיזי, שנגרם לרכוש המבוטח ונזקים נלווים, כתוצאה מהסיכונים המכוסים בפוליסה (במתכונת של "סיכונים נמנים" או במתכונת של "כל הסיכונים"). בנוסף, ניתן לרכוש כיסוי לנזק תוצאתי הנובע מהנזק הפיזי (כיסוי "אובדן רווחים"). בביטוח רכוש מציעה הקבוצה ביטוחים למגזר הפרטי וכן למגזר העסקי.

המוצרים המרכזיים אותם משווקת הקבוצה בענף ביטוח הרכוש:

פוליסות לביטוח דירה

פוליסות לביטוח דירה כוללות כיסוי בגין אובדן או נזק הנגרם לדירה המבוטחת כתוצאה מן הסיכונים המפורטים בפוליסה.

הפוליסות כפופות לתנאים המינימליים שנקבעו בתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986 (להלן בסעיף זה: "תקנות ביטוח דירות ותכולתן" ו-"הפוליסה התקנית" בהתאמה).

חברת הביטוח יכולה לשנות את הפוליסה התקנית רק אם השינוי הינו לטובת המבוטח וכן להוסיף הרחבות לגבי היקף הכיסוי, הסיכונים והרכוש המבוטחים וכן ביטוחי חבויות בקשר עם דירת המגורים (כגון ביטוח צד ג). הביטוח מיועד לדירות מגורים במגזר הפרטי.

הפוליסה התקנית מגדירה את היקף הכיסוי הביטוחי המינימאלי למבנה דירה ותכולתה. הכיסוי בפוליסה הינו על בסיס סיכונים נמנים: סיכוני אש, ברק, רעם, התפוצצות, סערה, שטפון, סיכוני גניבה, שוד, פריצה, רעידת אדמה ועוד, וכן סיכוני מים ונוזלים אחרים ("נזקי צנרת") על פי בקשת המבוטח ובהסכמת המבטח.

הפוליסה התקנית כוללת סיכון של רעידת אדמה למבנה הדירה ולתכולתה, אלא אם כן המבוטח ויתר על כיסוי זה בחתימתו על נספח נפרד לטופס ההצעה והדבר יצוין גם במפרט הפוליסה.

בחודש ינואר 2015, פורסמו תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי לחוזה ביטוח דירות ותכולתן) (תיקון), התשע"ד-2014 והפוליסה התקנית לביטוח דירה הכלולה בהן, המתקנות את ההוראות החלות על ביטוחי דירות ותכולתן כמו גם את נוסח הפוליסה התקנית.

התיקונים, רובם ככולם, מרחיבים את הכיסוי המינימאלי שהיה קיים ערב התיקון בפוליסה התקנית. בין היתר, הורחב הכיסוי על פי ההרחבה לסיכונים מים ונוזלים אחרים גם לכיסוי מקרה אחד לפחות בתקופת ביטוח, של נזק שמקורו בהימלטות נוזלים ממתקני האינסטלציה וההסקה של נכס אחר בבית המשותף (שאינו הדירה המבוטחת) ונקבעו נוסחים ותנאי כיסוי תקינים - שלא היו חלק מן הפוליסה התקנית לדירה ערב התיקון - להרחבה לכיסוי חבות כלפי צד שלישי וכן להרחבה לכיסוי סכום ביטוח נוסף בבית משותף במקרה של נזק לדירה בבית משותף כתוצאה מסיכון רעידת אדמה. תנאים אלו שונים מהתנאים שהוצעו (ככל שהוצעו) במסגרת הפוליסות הקיימות עקב התיקון, במסגרת הרחבות כאמור.

במסגרת הפוליסה התקנית המתוקנת, במקרה של ביטוח חסר, נשלל ו/או צומצם הסעד העומד למבטחים במסגרת הוראות חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981. עוד נקבע, כי ביטול הפוליסה ביוזמת המבוטח במהלך תקופת הביטוח, לא יגרור זכות של החברה "לקנוס" אותו בשל כך, וכי המבוטח יהיה זכאי להחזר יחסי של דמי הביטוח. כן צומצמה האפשרות לשפות מבוטחים בגין תכשיטים, בדרך של החלפה, ועוד.

תחילתן של התקנות, שישה חודשים מיום פרסומן, דהיינו ביום 14 ביולי, 2015, והן יחולו על חוזי ביטוח שייכנסו לתוקף ממועד התחילה ואילך.

להערכת הקבוצה, בשל השפעה מצטברת של מספר שינויים הכלולים בתקנות, צפוי גידול בסכומי התביעות ובגובה התביעה הממוצעת.

הערכת הקבוצה בעניין זה, הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, בשל התנהגות השוק.

הקבוצה מציעה מספר פוליסות לביטוח דירות ו/או תכולה, המבוססות על תנאי הפוליסה התקנית. חלק מן הפוליסות מקנות למבוטח אפשרות לרכוש, על פי בחירתו גם כיסויים נוספים כגון: כיסוי כל הסיכונים לתכשיטים ודברי ערך, כיסוי כל הסיכונים לתכולת הדירה ועוד.

ביטוח משכנתאות - הקבוצה משווקת פוליסות לביטוח מבנה בלבד, עבור לווים הנוטלים משכנתא למימון רכישת דירות. פוליסות אלו משועבדות לטובת המלווה. ביטוח זה נמכר בדרך כלל בשילוב עם ביטוח חיים (ריסק) לכיסוי יתרת ההלוואה במקרה של מות המבוטח.

אובדן רכוש - ביטוחים המכסים אבדן או נזק לרכוש (כגון; סחורות, מכונות, ציוד, מפעלים, מלאי מסוגים שונים וכו') ושאינו דירת מגורים ותכולתה או רכב מנועי. ככלל, כוללות הפוליסות כיסוי כנגד סיכוני אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע ורעידת אדמה. ניתן לרכוש בביטוחים אלה כיסוי לנזק תוצאתי של

אובדן רווחים שהינו תוצאה של הנזק הפיזי לרכוש. **ביטוח הנדסי (עבודות קבלניות)** - כיסוי לעבודות קבלניות, ציוד וחומרים, מפני נזק תאונתי.

ביטוח הנדסי (עבודות הקמה) - כיסוי לעבודות הקמה של פרויקטים, מערכות מכניות, ציוד וחומרים, מפני נזק תאונתי.

ביטוח מקיף לבתי עסק - ביטוח "מטריה" לבתי עסק, הכולל כיסוי בסיסי לאובדן או נזק לתכולה ולמבנה, שניתן להוסיף לו כיסויי חבויות, אובדן רווחים ועוד.

5.2.1.3 יתר ענפי הביטוח

ביטוח תאונות אישיות (טווח קצר)

ביטוח תאונות אישיות מעניק פיצוי חד פעמי בסכום קבוע בשל נכות (זמנית ו/או קבועה) ו/או מות המבוטח, כתוצאה מתאונה. בנוסף, כולל הכיסוי לעתים גם פיצוי שבועי בגין אובדן כושר עבודה זמני חלקי או מלא כתוצאה מתאונה ו/או בגין אי כושר עבודה זמני מלא כתוצאה ממחלה.

תקופת הביטוח בפוליסות אלה היא בדרך כלל שנתית.

הפוליסה נמכרת הן כפוליסה עצמאית והן במסגרת פוליסות משולבות, בין היתר, בסקטור העסקי. הביטוח נמכר בעיקר לפרטים ולעתים גם במסגרת קבוצתית.

ערבויות

הקבוצה מנפיקה ערבויות מסוגים שונים כמפורט להלן.

ערבויות מכרז- ערבות ללקוחות, הנדרשת כתנאי להגשת הצעה להשתתפות במכרזים. מהותן של ערבויות מכרז - להבטיח התקשרות בין הלקוח המציע לניצע, במקרה בו הניצע יבחר בהצעה של הלקוח המציע, כהצעה הזוכה. בדרך כלל, פוליסות אלו מונפקות כנגד בטוחות.

ערבויות ביצוע - ערבויות שמהותן התחייבויות לשיפוי המוטב - בדרך כלל מזמין עבודה או שירות - בגין הפרת התחייבות הנערב/המבוטח - בדרך כלל קבלן או יזם בפרויקט - אשר התחייב כלפי מזמין העבודה או השירות כאמור. פוליסות אלו מונפקות בדרך כלל כנגד בטוחות.

ערבויות פורמאליות - ערבויות לטובת מוטב שהוא רשות מוסמכת, על מנת להבטיח את עמידתו של הנערב/המבוטח בתנאי הרישיון שניתן לו או להבטחת השלמת הליך המתנהל בין הלקוח לבין הרשות.

ערבויות להבטחת תשלומים - ערבות שמהותה התחייבות לתשלום סכום כספי במקרה בו הנערב/מבוטח לא יעמוד בהתחייבות הכספית שלו כלפי צד שלישי.

ערבויות/פוליסות חוק המכר הקבוצה מנפיקה פוליסות לפי **חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי יחידות דיור שבנייתן טרם הושלמה, למקרה שמוכר הדירה לא יוכל להעביר לקונה בעלות או זכות אחרת בדירה כמוסכם בחוזה המכר בשל התקיימות אחת העילות המנויות בחוק. נוסח הפוליסות לפי חוק המכר המשוקות על ידי החברה הותאם, בשינויים המחויבים, להוראות שפורסמו בעניין, במסגרת תקנות שהותקנו מכח חוק המכר**

החברה מנפיקה פוליסות אלו לרוכשי הדירות, מגופים שהתקשרו עם בנק בישראל בהסכמים ללווי ומימון הפרויקט על ידי הבנק, בהם נקבע גם כי מנורה תנפיק פוליסות חוק-מכר, או לרוכשי דירות מגופים שהתקשרו בהסכמים ישירים עם מנורה (ללא בנק) להנפקת פוליסות חוק-מכר.

תקופת הביטוח אינה קצובה בזמן והיא מסתיימת בהתקיימם במצטבר של 3 התנאים הקבועים בחוק לביטול/פקיעת הפוליסה, דהיינו, גמר בניה, מסירת חזקה לרוכש/ים ורישום הזכויות בדירה על שם הרוכש כשהן נקיות מכל שעבוד. בממוצע, תקופת פוליסת חוק-מכר הוא כשנה וחצי. הסיכון בפוליסות אלו קטן עם התקדמות הבניה. עם השלמת הבניה (קבלת טופס 4

הסיכון יורד משמעותית ומתבטא בעיקרו בסיכון פורמאלי. בהתאם להוראות המפקח ולאור האמור, נדחית ההכרה בהכנסה בגין פוליסות אלו על פני 3 שנים.

סיכונים אחרים

הקבוצה מנפיקה פוליסות המכסות סיכונים שונים אשר לא נכללו בענפים שלעיל מאחר והכיסויים הינם בסכומים לא מהותיים.

5.3 תחרות

פעילות הקבוצה בתחום, הינה במגמת גידול, המשתקפת בשינוי בהיקף ההכנסות מפרמיה, כמפורט להלן.

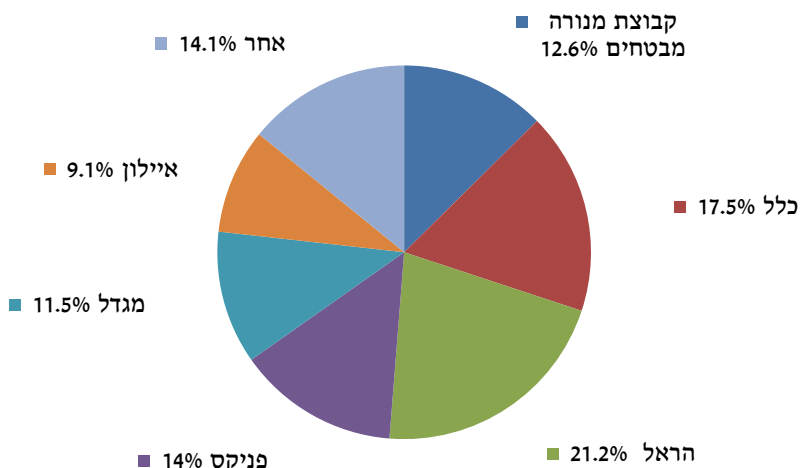
בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתחום ביטוח כללי אחר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014, הכנסות הענף בתחום עמדו על סך של כ- 5,911 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 5,873 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 38 מיליוני ש"ח בהיקף דמי הביטוח, המהווים כ- 1% מהיקף ההכנסות מדמי ביטוח.

נתח השוק של הקבוצה, כפי שמשתקף מהכנסות מדמי הביטוח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014, עומד על שיעור של כ- 12.6% לעומת שיעור של כ- 12.4% בתקופה המקבילה אשתקד. החברה ממוקמת במקום הרביעי במשק וזאת בהשוואה למקום החמישי בשנת 2013.

בתחום זה, הקבוצה מתחרה במרבית חברות הביטוח במשק. על פי נתוני הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, שלוש חברות הביטוח הגדולות הפועלות בתחום הינן הראל, כלל והפניקס. על פי נתונים אלו, חלקם של שלושת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014, עמד על כ- 53% מסך דמי הביטוח ברוטו לעומת כ- 54% בתקופה המקבילה, אשתקד.

לפירוט הכנסות הקבוצה מפרמיה, ראה סעיף 4.4.2.2 לדוח הדירקטוריון.

להלן פירוט נתוני נתחי שוק, לפי חברות הפעילות בתחום:

התחרות בתחום מושפעת הן מצד הביקוש למוצרים מצד החברות העסקיות השונות במשק והן מהיצע ואיכות המוצרים של חברות הביטוח. שוק ביטוח המשנה והשינויים החלים בו בתחום מהווים אף הם גורם מרכזי בתחרות. בנוסף, בביטוח העסקים הגדולים ובענף ביטוח הדירקטורים מיוצגים המבוטחים על ידי יועצי ביטוח, עובדה המחדדת את חשיבות איכות הכיסוי ובו בזמן גם יוצרת לחץ להורדת תעריפים. מוצרי הביטוח הכלולים בענף הרכוש, כגון ביטוח ימי, אווירי, הנדסי וציוד אלקטרוני, דורשים מומחיות ספציפית ומעניקים כיסוי מורכב ועל כן, תחרות בהם מבוססת בין היתר, על איכות הכיסוי הביטוחי שמעניקה הקבוצה. הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הם סל המוצרים שלה, הכולל מוצרים חדשניים בתחומי הפעילות השונים, בסיס הסוכנים הרחב שלה, דגש על רמת שירות גבוהה וניטור קפדני של הפעילות בחתכיה השונים.

5.4 לקוחות

בתחום ביטוח כללי הקבוצה מבטחת לקוחות פרטיים, עסקיים וכן לקוחות מוסדיים. החברה מבצעת חיתום פרטני לכל מבוטח, למעט קולקטיבים ישנים של בנקים למשכנתאות.

לקבוצה אין לקוח שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה בתחום הפעילות וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח כללי.

התפלגות דמי הביטוח מלקוחות ברוטו*:

לשנת שיעור מסך ההכנסות 2012	פרמיות ברוטו בשנת 2012 (אלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2013	פרמיות ברוטו בשנת 2013 (אלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2014	פרמיות ברוטו בשנת 2014 (אלפי ש"ח)	סוג לקוח
13%	109,703	16%	146,951	19%	179,212	קולקטיבים ומפעלים גדולים
87%	734,170	84%	771,491	82%	789,503	פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
100%	843,873	100%	918,442	100%	968,715	סה"כ

* החלוקה בענפי החבויות בוצעה לפי גבולות אחריות. החלוקה בענפי הרכוש בוצעה לפי סכומי הפרמיה.

רופיל התיק הביטוחי של הקבוצה מוטה ללקוחות עסקיים קטנים.

להלן התפלגות דמי ביטוח לפי שנות ותק של לקוחות בתחום ביטוח מקיף דירות לתקופות המתוארות בדוח:

שיעור מסך הכנסות			מחזור פרמיות באלפי ש"ח			מספר שנות ותק
2012	2013	2014	2012	2013	2014	
17%	16%	15%	41,045	42,302	38,712	ללא ותק
13%	15%	13%	30,975	38,840	34,825	ותק שנה
10%	10%	11%	23,946	26,499	28,391	ותק שנתיים
60%	59%	61%	144,507	150,217	160,707	למעלה משלוש שנות ותק
100%	100%	100%	240,473	257,858	262,635	סה"כ

שיעור החידושים בתחום מקיף דירות בשנת 2014 עמד על כ- 89% לעומת שיעור חידושים של כ- 87% בשנת 2013.

6. ביטוח בריאות

6.1 תיאור כללי של תחום הפעילות

שירותי הבריאות בישראל מורכבים משלושה רבדים - הראשון, סל הבריאות הבסיסי בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי והתקנות אשר הוצאו מכוחו; השני - שירותי בריאות משלימים בקופות החולים ("שב"ן"); והשלישי - ביטוחי הבריאות הפרטיים באמצעות חברות הביטוח. ביטוחי הבריאות הפרטיים מעניקים כיסויים ביטוחיים, אשר הינם תחליפיים או משלימים או מוספים לסל הבריאות הבסיסי ו/או לשירותי הבריאות הנוספים (השב"ן) של קופות החולים בישראל בדרך של הרחבת הכיסוי הביטוחי, זכות הבחירה והגמישות באופן מימוש זכויותיו הרפואיות של המבוטח. כמו כן, פוליסות אלה, בחלקן, מאפשרות למבוטח, לקבל שירותים רפואיים בטכנולוגיה רפואית מתקדמת, אשר אינם כלולים בסל הבריאות או בשב"ן.

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענפי ביטוח הבריאות הפרטיים, במסגרת פוליסות פרט או קולקטיביים, המעניקים כיסוי ביטוחי, מסוג שיפוי או פיצוי, בגין אירועים רפואיים, וזאת - הן לטווח ארוך, במסגרת ביטוח מחלות ואשפוז, ביטוחי שיניים, ביטוח סיעודי, תאונות אישיות (טווח ארוך) וביטוח מחלות קשות והן פוליסות ביטוח בריאות לטווח הקצר, במסגרת ביטוח דמי מחלה, ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח עובדים זרים ותיירים. הפוליסות בעיקרן מכסות מגוון נזקים, הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות.

בחודש יוני 2014, פורסמו המלצות הוועדה המייעצת לחיזוק מערכת הבריאות הציבורית (להלן: "ועדת גרמן"). בתחום הביטוחים הרפואיים (שב"ן וביטוחים מסחריים), הוועדה המליצה לפרק את רבדי תכניות השב"ן לשלושה רכיבים בלתי תלויים, אשר לא יהיה ביניהם סבסוד צולב: (א) רכיב ראשון - ניתוחים, התייעצויות וחוות דעת שנייה. לרכיב זה יהיו תנאים אחידים לכל תכניות השב"ן ולפוליסות הפרטיות בחברות הביטוח ושיעור השתתפות עצמית זהה. תעריפי הביטוח יבדקו ויעודכנו אחת לתקופה וביצוע הניתוחים ייעשה רק על ידי רופאים שבהסדר; (ב) רכיב שני - כיסויים לתרופות, בדיקות הריון, שיניים, התפתחות הילד, הרחבת שירותי סל הבריאות; (ג) רכיב שלישי - רפואה משלימה ושירותים לאורח חיים בריא LIFE (STYLE). המלצות הוועדה בנוגע לביטוחי בריאות כוללות, בין היתר: (1) בחינת הצורך בכתבי שירות קיימים; (2) קביעת חובת שיבוב דו-צדדית בין קופות החולים לחברות הביטוח; (3) איסור קיום קשר בין חברת ביטוח לקופה בתפעול או בהסדרי רכש; (4) גיבוש מנגנון לצמצום תמריצים הקיימים להסטת חולים מהמערכת הציבורית לפרטית; (5) איסור הסדרי בלעדיות לגבי נותני שירותים (מנתחים ומוסדות); (6) הקמת אתר השוואת מחירים ואתר אינטרנט שיאפשר למבוטחים לברר אילו פוליסות בריאות ושב"ן קיימות על שמם; (7) הסמכת המפקח על הביטוח לבחינת ה-Loss Ratio והתערבותו במידת הצורך; (8) הסרת חסמים למעבר מבוטחים מפוליסות קיימות לפוליסות חדשות. אימוץ המלצות הוועדה מחייב, בין השאר, הליכי חקיקה.

בחודש נובמבר 2014, פרסמה המפקחת טיטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לניתוחים, טיפולים מחליפי ניתוח והתייעצות בישראל), התשע"ד-2014 (להלן: "טיטת התקנות") וכן טיטת חוזר ביטוח הקובע הוראות יישום לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לניתוחים, טיפולים מחליפי ניתוח והתייעצות בישראל), התשע"ד-2014 (להלן: "טיטת החוזר"). עניינה של טיטת התקנות המוצעת הינה קביעת תנאים אחידים לכיסויים ביטוחיים מסוג ניתוחים, טיפולים מחליפי ניתוח והתייעצויות בישראל במתכונת של פוליסה אחידה ומחייבת. במידה ותחול אסדרה מקבילה על קופות החולים, מבטח יהא חייב ליתן שירותים רק על ידי רופא שבהסדר עימו ולגבות השתתפות עצמית מהמבוטחים בעת ביצוע ניתוח, התייעצות או טיפול מחליף ניתוח. במסגרת טיטת החוזר נקבעו הוראות בדבר פניות מבוטחים למי שהיו מבוטחים בפוליסות ניתוחים ערב תחילתן של התקנות לעניין אפשרות מעבר לפוליסה התואמת את הוראות התקנות וכן בדבר מידע שיש למסור למפקח בנוגע לפוליסות נשוא האסדרה.

בחודש דצמבר 2014, פרסמה המפקחת טיטת חוזר עריכת תכנית לביטוח בריאות פרט. עניינה של הטיטת קביעת הוראות בדבר תנאי הביטוח בפוליסת בריאות פרט, תקופת הביטוח ואופן חישוב הביטוח. בין היתר, מוצע כי תקופת הביטוח של פוליסות אלו תחודש אחת לשנתיים לכלל המבוטחים, למעט המקרים הבאים - (1) ביחס לתכנית - חלה עליה של יותר מ-15 ש"ח או 50% בדמי הביטוח שצפויים להיגבות בתקופת הביטוח, לפי הנמוך מביניהם; (2) ביחס לחבילה - חלה עלייה של יותר מ-20% בדמי הביטוח שצפויים להיגבות בתקופת הביטוח

הבאה; (3) במקרה של שינוי מהותי של התכנית. במקרים אלו, ובהתאם למנגנון ההודעות שמוצע בטייטה, נדרשת הסכמה מפורשת של המבוטח לחידוש. עוד מוצע בטייטה, כי תנאי פוליסת הביטוח ודמי הביטוח יהיו אחידים בפוליסות אלה למעט שינויים הנובעים מגיל, מין, או תבחין מאושר אחר. בנוסף, מוצע בטייטה כי לגבי מבוטחים קיימים, תשלח הודעה שתאפשר מעבר לפוליסה עדכנית ללא בחינה מחודשת של מצבו הרפואי וללא תקופת אכשרה, בכל הנוגע לכיסויי הביטוחיים שיש בפוליסה הקיימת שברשותו. מוצע, כי הטייטה תחול על ביטוחי בריאות בענף מחלות ואשפוז, למעט ביטוח אובדן כושר עבודה, ביטוח סיעודי, ביטוח שיניים, ביטוח נסיעות לחו"ל, ביטוח רפואי לעובדים זרים. מועד התחילה של הוראות הטייטה, נקבע ליום 1 באוקטובר 2015, והחברות המעוניינות לשווק תכנית בריאות במועד זה ידרשו להגיש למפקח תכנית מעודכנת לא יאוחר מיום 1 ביולי 2015. על אף האמור, מוצע כי תחילתן של הוראות חוזר זה לגבי תכנית לביטוח ניתוחים תהא החל מה- 1 בפברואר 2016. בשלב זה, הקבוצה לומדת את טיטת התקנות וטיטות החוזרים וההשלכות האפשריות על פעילותה בתחום הבריאות. לאור העובדה שבמועד פרסום הדוח לא ניתן לדעת מה יהיה הנוסח הסופי של הוראות התקנות והחוזרים הנ"ל, אין באפשרות הקבוצה לאמוד את עוצמת והיקף ההשפעה של טיטות התקנות והחוזרים המוצעות על הקבוצה.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בתחום פעילות זה וכן בכלל פעילות הקבוצה, ראה סעיפים 8.1.2, 8.1.2 ו- 8.1.5.6 להלן, בהתאמה.

6.2 מוצרים ושירותים

6.2.1 תיאור של תחום הפעילות והכיסויים הביטוחיים העיקריים הנכללים בו

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, השווקים העיקריים שלהם, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

6.2.1.1 כללי

מרבית הפוליסות בתחום הינן פוליסות ארוכות טווח ולעיתים (הוצאות רפואיות וסיעוד) לכל החיים.

בנוסף, ישנם מספר מוצרים שתקופת הביטוח שלהן מוגבלת למספר שנים (מרביתן פוליסות קבוצתיות).

הביטוח נעשה במסגרת פוליסות מסוג פרט או קולקטיבים. הפוליסות בעיקרן מכסות מגוון נזקים (למעט מוות ממחלה), הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות.

6.2.1.2 ביטוח סיעודי

תוכנית המעניקה למבוטח פיצוי חודשי המוגדר ונקבע מראש לאחר תקופת המתנה של מספר חודשים החל ממועד מקרה הביטוח (מועד בו המבוטח אינו יכול לבצע פעולות יומיומיות בסיסיות ADL, כולן או חלקן בהתאם להגדרות בפוליסה), ולמשך תקופת הפיצוי כפי שהוגדרה בפוליסה. הפיצוי כאמור משולם כל עוד המבוטח במצב סיעודי, אך לא יותר מהתקופה הנקובה בפוליסה. פוליסה זו נמכרת בעיקר ללקוחות פרטיים. קיימות גם פוליסות קבוצתיות לביטוח סיעודי. יצוין, כי החל מחודש אוגוסט 2011, לא נמכרו פוליסות קבוצתיות חדשות לביטוח סיעודי. כמו כן, החל מיוני 2015, לא יתאפשר חידוש של פוליסות ביטוח סיעודי קבוצתי קיימות.

6.2.1.3 ביטוח מחלות קשות

פוליסה המבטיחה למבוטח פיצוי כספי במקרה של גילוי מחלה קשה מתוך רשימת מחלות מוגדרת המאופיינת על ידי חלוקה לארבע קבוצות של מחלות יצוין, כי פוליסות ששווקו החל מחודש אפריל 2011, כוללות כיסוי לאירוע של גילוי מחלה קשה נוספת ובתנאי שאינה כלולה בקבוצת המחלות בה נכללה המחלה הראשונה ובהתאם לתנאי הפוליסה.

הפוליסה נמכרת בעיקר ללקוחות פרטיים, אך קיימות גם פוליסות קבוצתיות לביטוח מחלות קשות באמצעות מעסיקים שמעוניינים לבטח את עובדיהם

בביטוח מסוג זה. במהלך שנת 2014, הקבוצה התאימה מוצר זה לחוזר עריכת תכנית לביטוח מחלות קשות, ובפרט לעניין הגדרת מקרה הביטוח ועדכונו, מעת לעת, בהתאם להוראות החוזר. לפרטים נוספים בעניין החוזר ראה סעיף 8.1.2.6 להלן.

במסגרת העדכונים האמורים עודכנו בשנת 2014 הפוליסות המפורטות להלן:

"קרן אור TOP" - פיצוי בעת גילוי אחת מ- 34 מחלות קשות.

"קרן לחיים" - פיצוי בעת גילוי מחלת הסרטן.

6.2.1.4 ביטוח לכיסוי הוצאות רפואיות

הכיסוי הביטוחי בפוליסות אלו מבוסס על מודל של שיפוי בגין הוצאות רפואיות עד לתקרה הנקובה בפוליסה. לעיתים, מתווסף לכיסוי הביטוחי מרכיב של פיצוי כספי שאינו תלוי בהוצאות בפועל. יצוין, כי החל מיום 1 בינואר 2014, המפקח איננו מאשר שיווק תכנית ביטוח לשיפוי בגין ניתוחים בישראל הכוללת מרכיב פיצוי כספי בשל ניתוח שבוצע במסגרת השב"ן או סל הבריאות הממלכתי. פוליסות הקבוצה עודכנו בהתאם. לפרטים ראה סעיף 8.1.2.6 להלן.

סוגי הכיסויים שניתן לרכוש הם, בין היתר: כיסוי לתרופות שאינן כלולות בסל הבריאות, השתלות איברים בחו"ל, טיפולים מיוחדים בחו"ל, ניתוחים פרטיים בארץ ובחו"ל, טכנולוגיות מחליפות ניתוח, התייעצויות עם רופאים מומחים ושירותים אמבולטוריים מגוונים כגון; בדיקות אבחנתיות, בדיקות הריון, טיפולים ברפואה משלימה ועוד. כמו כן, ניתן לרכוש פיצוי בגין אשפוז ממחלה, פיצוי בגין ימי החלמה בבית, פיצוי בגין אשפוז בלתי צפוי/אלקטיבי בבית חולים וכתבי שירות כגון; ביקור רופא ועזרה ראשונה ברפואת שיניים אבחון מהיר ועוד.

ביטוח הוצאות רפואיות נמכר הן ללקוחות פרטיים והן ללקוחות קבוצתיים באמצעות מעסיקים שמעוניינים לרכוש ביטוח המכסה הוצאות רפואיות לעובדיהם.

בענף זה של הוצאות רפואיות לקבוצה, חבילות מודולריות הכוללות מספר כיסויים כמפורט להלן: Top Basic - חבילת כיסויים בסיסית המציעה כיסוי לאירועים רפואיים חמורים ובכלל זה, השתלות, טיפולים מיוחדים בחו"ל, תרופות שאינן בסל הבריאות וכן כיסוי לניתוחים בחו"ל.

Top Plus - חבילת ביטוח המבוססת על Top Basic, בתוספת כיסוי לביצוע ניתוחים בישראל לאחר מיצוי הזכאות בשב"ן (כהשלמה לתוכניות השב"ן של קופות החולים).

Top Premium - חבילה זו מציעה את הכיסויים הרחבים ביותר מבין מסלולי הבריאות וכוללת בין היתר כיסוי לניתוחים בארץ ובחו"ל, השתלות וטיפולים מיוחדים בחו"ל, תרופות מיוחדות, טיפולים מחליפי ניתוח וכן כתבי שירות.

במהלך שנת 2014, השיקה הקבוצה, בין היתר, פוליסות חדשות: "ניתוחים TOP"

המעניקה פיצוי כספי בעת ביצוע ניתוח בישראל בבית חולים פרטי או ציבורי ואף על טיפולים מחליפי ניתוח בהתאם להוראות הפוליסה.

"בריאות אקסטרא" המעניקה מגוון שירותים אמבולטוריים ובדיקות רפואיות רחבות לבחירת הלקוח כגון: רפואה משלימה, סל הריון מורחב, בדיקות אבחנתיות ועוד.

6.2.1.5 ביטוח שיניים

תכניות לביטוח שיניים של הקבוצה הם משני סוגים עיקריים: (1) מוצר ששווק ללקוחות פרטיים (עד ליום 1.10.2012), המעניק כיסוי לרפואת שיניים משמרת, הכולל, בין היתר, סתימות, ניקויי אבן ועקירות; (2) מוצר המשווק ללקוחות קולקטיביים הכולל מגוון רחב של כיסויים החל מרפואת שיניים

משמרת ועד רפואה משקמת פריודונטיה ואורתודנטיה.

6.2.1.6 ביטוח תאונות אישיות לזמן ארוך

התכנית מעניקה פיצוי כספי בעת תאונה בארץ או בחו"ל אשר גרמה לנכות, שברים, כוויות, אשפוז בבית חולים וסיעוד או מקרי מוות.

התכנית כוללת חבילת כיסויים נוספים בעת תאונה: אחות פרטית בעת אשפוז, הוצאות פינוי באמבולנס, הוצאות שהייה של קרוב משפחה בקרבת בית החולים, טיפולי פיזיותרפיה, טיפולי שיניים משקמים ועוד.

הפוליסה משווקת בעיקר ללקוחות פרטיים ובתוקף עד גיל 80.

בנוסף משווקת תוכנית לכיסוי נכות תעסוקתית מתאונה, המעניקה למבוטח פיצוי חודשי במקרה של אובדן כושר עבודה בעיסוקו עובר לתאונה, לאחר תקופת המתנה ולתקופת פיצוי מוגדרת (לפי בחירת המבוטח) וכל עוד הוא נמצא באי כושר.

6.2.1.7 ביטוח נסיעות לחו"ל

ביטוח נסיעות לחו"ל מעניק סל של כיסויים ביטוחיים למבוטחים במהלך שהותם בחו"ל. הסל כולל, בין היתר, כיסוי בגין מחלות, תאונות ואירועים רפואיים שונים, כמו גם נזקים לצד ג' ונזקי כבודה.

תקופת הביטוח בפוליסות אלה היא בדרך כלל קצרת טווח ונקובה בימים, בהתאם לתקופת שהיית המבוטח בחו"ל.

6.2.1.8 ביטוח רפואי לעובדים זרים ותיירים

הקבוצה משווקת תכנית ביטוח לעובדים זרים בהתאם לדרישות הצו מכוח חוק עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"א-1991, הקובע חובת ביטוח רפואי החלה על המעביד תוך הגדרת כיסוי מינימאלי. הפוליסה משווקת באמצעות סוכנים מורשים לפרטים ולקבוצות באמצעות מעבידיהם. הביטוח כולל, בין השאר, כיסוי למימון הוצאות אשפוז בבית חולים ציבורי בישראל, לרבות הוצאות חדר מיון (גם אם לא מלווה באשפוז). ומימון כרטיס טיסה עבור המבוטח במידה והמבוטח אינו מסוגל לעבוד עקב מחלה. בנוסף, ניתן להוסיף לפוליסה זו, פיצוי חד פעמי למקרה מוות או נכות צמיתה מתאונה, טיפול חירום בשיניים והעברת גופה לארץ המוצא.

כמו כן, משווקת הקבוצה פוליסה לביטוח הוצאות רפואיות לתיירים השוהים בישראל. כיסוי זה דומה בעיקרו לביטוח הניתן לעובדים זרים, אך מוגבל בסכום מקסימאלי.

6.2.1.9 ביטוח דמי מחלה

הקבוצה משווקת ביטוח דמי מחלה המכסה את חבותו של המבוטח (המעסיק) כלפי עובדיו לתשלום ימי מחלה. בהתאם להוראות הדין (חקיקה, תקנות, הסכמים קיבוציים וצווי הרחבה) לעניין זה.

6.3 תחרות

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח בריאות, הינה במגמת גידול, המשתקפת בשינוי בהיקף ההכנסות מפרמיה כמפורט להלן.

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתחום ביטוח בריאות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014, הכנסות חמש החברות הגדולות בענף עמדו על סך של 6,077 מיליוני ש"ח, לעומת סך של 5,528 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 549 מיליוני ש"ח בהיקף דמי הביטוח, המהווים עלייה של כ- 10% מהיקף ההכנסות מדמי ביטוח.

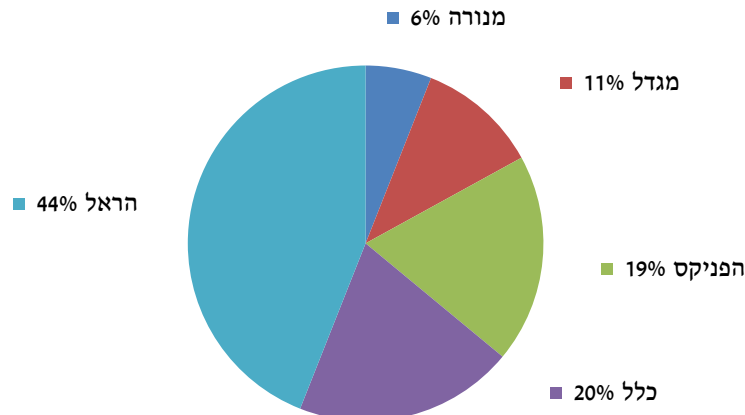
בתחום זה, הקבוצה מתחרה במרבית חברות הביטוח במשק. על פי נתוני הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, חברות הביטוח הגדולות הפועלות בתחום הינן קבוצת הראל, כלל והפניקס. על פי נתונים אלו, חלקם של שלושת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014 עמד על כ- 83%, שיעור זהה לתקופה המקבילה אשתקד.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2014, הובילה קבוצת הראל והחזיקה בנתח שוק של כ- 44% לעומת נתח שוק של כ- 43%, בתקופה המקבילה אשתקד.

לתקופה זו, הקבוצה מחזיקה בנתח שוק של כ- 6% עם פרמיה של 412 מיליוני ש"ח וממוקמת במקום החמישי ביחס לחמש החברות הגדולות בענף וזאת ללא שינוי ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

לפירוט הכנסות הקבוצה מפרמיה, ראה סעיף 4.4.3 לדוח הדירקטוריון.

להלן פירוט נתוני נתחי שוק, לפי חברות הפעילות בתחום:

מרבית תכניות ביטוח הבריאות הינן לתקופות ארוכות, וכאלו מושפעות מהנחות אקטואריות, למשך חיי הפוליסות. שינויים בהנחות ובהערכות האקטואריות, ביחס לסיכון, עשויים להשפיע מהותית על התוצאות העסקיות. בביטוח סיעודי, המתאפיין בצבירת רוזבות בסכומים ניכרים, להכנסות מהשקעות קיימת השפעה מהותית על תוצאות העסקיות ועל הרווחיות בתחום.

בתחום הבריאות קיימת תחרות חריפה הנובעת, בין היתר, מריבוי מתחרים ודמיון במוצרים. משקל הביטוחים הקולקטיביים בתחום גדל בהתמדה. בביטוחים הקבוצתיים, ריבוי היועצים בתחום העצים את התחרות שהתבטאה, בין היתר, בירידות מחירים ושחיקת תעריפים.

השיטות העיקריות של הקבוצה להתמודד עם התחרות הן: הרחבת פעילות ההטמעה של מוצרי הקבוצה בתחום הבריאות בקרב סוכניה; פיתוח מוצרים חדשים העונים לצרכי הלקוחות ולהתפתחויות בתחום הרפואה; הרחבת מערך הסוכנים והסתייעות בסוכנים העובדים עם הקבוצה כמקור להפניית לקוחות; שיפור השירות ללקוח ולסוכנים לרבות באמצעות כלים טכנולוגיים מתקדמים; השתתפות במכרזים מרכזיים בתחום; התייעלות תפעולית ועוד.

הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של הקבוצה בתחום הם חוסנה הפיננסי של הקבוצה; רמת השירות הגבוהה של הקבוצה בעת ניהול תביעות ותשלום תגמולי ביטוח וכן קשר ארוך טווח עם סוכנים שמשווקים את מוצרי הקבוצה.

6.4 לקוחות

ניתן לחלק את הלקוחות בתחום הבריאות לשתי קבוצות עיקריות, כמפורט להלן:

ביטוח פרט: תכניות ביטוח הנמכרות ללקוחות פרטיים הינם, בדרך כלל, תכניות ביטוח המוצעות לתקופות ארוכות (למשך כל חיי המבוטח או עד גיל אשר נקבע מראש), המכסות את המבוטח גם אם חל שינוי במצבו הבריאותי במהלך תקופה זו.

לאור העובדה שמרבית תכניות הביטוח במסגרת ביטוחי הפרט הינן לתקופות ארוכות, בהן הסיכון יכול להשתנות באופן מהותי, לחברות הביטוח קיים קושי להתחייב לפרמיה שלא תשתנה לאורך השנים. על כן, ניתנה לחברות הביטוח, האפשרות, במסגרת פוליסות הביטוח, לשנות את טבלת הפרמיות וכן תנאי הפוליסה למבוטחים קיימים, וזאת בכפוף לאישורו של המפקח, כמפורט בחוזר המפקח לעניין זה מחודש יולי 2005.

ביטוח קבוצתי: תכניות ביטוח הנמכרות לקבוצת מבוטחים בעלי זיקה משותפת באמצעות גורם מייצג ("בעל פוליסה"). תנאי ההסכמים לביטוח קבוצתי נקבעים במשא ומתן בין המבוטח לבין בעל הפוליסה והם חלים על כל הפרטים הנכללים בקבוצה הרלוונטית. בדרך כלל, הסכמים אלו נחתמים לתקופות ידועות מראש של מספר שנים המתחדשות בכפוף להסכמת הצדדים. קיימים הסכמים לביטוח קבוצתי הכוללים התייחסות למתן רצף ביטוחי במועד תום ההסכם לביטוח קבוצתי, או במועד סיום החברות של המבוטח בקבוצה. בביטוח סיעודי קבוצתי קיימת חובה להציע רצף ביטוחי למבוטח בתום תקופת ההסכם או עם עזיבת המבוטח את הקבוצה.

לקוחות הקבוצה בתחום הפעילות הינם מגוונים, כך שלקבוצה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות. כמו כן, לקבוצה אין לקוח בודד שסך הכנסותיה ממנו מהוות 10% ומעלה מכלל הכנסות הקבוצה.

להלן התפלגות דמי הביטוח מלקוחות, ברוטו*:

סוג לקוח	פרמיות ברוטו בשנת 2014 (אלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות 8%	פרמיות ברוטו בשנת 2013 (אלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות 6%	פרמיות ברוטו בשנת 2012 (אלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות 10%
קולקטיבים ומפעלים גדולים	42,798	8%	30,677	6%	44,955	10%
פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	489,176	92%	455,227	94%	389,888	90%
סה"כ	531,974	100%	485,904	100%	434,843	100%

שיעור ביטולים

שיעור הביטולים מהפוליסות בתוקף לראשית השנה, בענפי מחלות ואשפוז, במונחי פרמיות, עמד על שיעור של כ- 7.6% בשנת 2014 לעומת כ- 8.6% בתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור הביטולים מפוליסות ביטוח סיעודי, בתוקף לראשית השנה, במונחי פרמיות, עמד על שיעור של כ- 6.9% בשנת 2014 לעומת 7.9% בתקופה המקבילה אשתקד.

בהתאם להוראות המפקח, שיעור הביטולים מחושב על ידי חלוקת סכום הפרמיה שחויבה בחודש האחרון של השנה בסכום הפרמיה שחויבה בחודש האחרון של השנה הקודמת וזאת רק בהתייחס לפוליסות שתחילתן לפני השנה השוטפת ובנטרול עליית תעריפים.

7. שירותים ומוצרים פיננסיים

7.1 תיאור כללי של תחום הפעילות

7.1.1 כללי

פעילות הקבוצה בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים מנוהלת על-ידי מנורה מבטחים פיננסיים, חברה בת של החברה.

מנורה מבטחים פיננסיים עוסקת באמצעות חברות הבת שלה, מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים קרנות"), מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים השקעות") ומנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים חיתום"), בשירותי ניהול נכסים פיננסיים ושיווק השקעות (ניהול קרנות נאמנות וניהול תיקים), חיתום והפצה, בנקאות להשקעות וגיוסי הון וחוב. בנוסף, מנורה מבטחים פיננסיים מחזיקה 60% מהבעלות במנורה מבטחים והסדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ, העוסקת בניהול קופות גמל. לתיאור פעילות הקבוצה בענף הגמל, ראה פרק 2 לעיל.

מבנה תחום הפעילות והשינויים החלים בו - תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים מתאפיין בתנודתיות כתוצאה מאירועים כלכליים ופוליטיים בישראל ובעולם, הגורמים לשינויים בשערי ניירות הערך בבורסות ובשווקים המוסדרים, המשפיעים על היקף הפעילות בשוק ההון וכתוצאה מכך משפיעים על הפעילות של מנורה מבטחים פיננסיים, נכסיה ותוצאותיה העסקיות.

כמו כן, מתאפיין התחום ברגולציה רבה וכן במעורבות ענפה של רשויות רבות בהסדרת הפעילות בתחום ובכלל זה, רשות ניירות ערך, הבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ (להלן: "הבורסה"), ואגף שוק ההון במשרד האוצר.

בשנים האחרונות בוצעו שינויים רגולטוריים רבים, ובין היתר, שינויים המסדירים את הגברת האכיפה בתחום והממשל התאגידי בו.

היקף הרגולציה החדשה, המחייבת הוצאות תפעוליות רבות מחד, והתחרות העזה הקיימת בשוק ההון על רקע הירידה המתמשכת בשיעור הריבית במשק, מאידך, מובילים לשחיקה בשיעורי הרווחיות.

בשנים האחרונות עיקר פעילות החיתום, מתמקדת בגיוסי חוב קונצרני (הנפקות אג"ח קונצרני) כאשר במרבית המקרים, לא ניתנת התחייבות חיתומית בהנפקות של איגרות-חוב ומשולמת עמלת ניהול והפצה בלבד.

7.1.2 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

פעילות תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים כפופה לרגולציה רבה ולחובת קבלת היתרים ורישיונות מרשויות המדינה השונות ובעיקר רשות ניירות ערך. לפירוט ראה סעיף 7.9 להלן.

7.1.3 שינויים בהיקף הפעילות בתחום וברווחיות

שנת 2014 סיכמה שנה נוספת של עלייה בהיקף הנכסים בתחום וזאת על רקע הריבית והאינפלציה הנמוכות במשק ובעולם וכן היציבות במדדים המובילים בשוקי המניות והאג"ח בארץ ובעולם. בנוסף, ניתן לציין כי התחזקות שער החליפין של הדולר מול השקל היוותה גורם תומך נוסף לגידול בהיקף הנכסים בתחום.

כאמור לריבית הנמוכה הייתה השפעה מרכזית על הגידול בהיקף הנכסים. במהלך השנה הוריד בנק ישראל את הריבית באחוז ונכון לסוף השנה עומדת ריבית בנק ישראל על 0.25%. כתוצאה מכך ומגידול בביטחון המשקיעים, גדל היקף הנכסים המייצרים חשיפה לאג"ח כללי, קונצרני ומניות. הקרנות שגייסו את מרבית הכסף היו קרנות האג"ח הממשלתי, הכללי והקונצרני. ברבעון הרביעי של השנה החלו גיוסים בקרנות המתמחות בחו"ל ובקרנות המשלבות השקעות בחו"ל ובישראל. במהלך השנה גייס ענף קרנות הנאמנות כ- 34.2 מיליארדי ש"ח, אשר בעקבותיו עלה שווי נכסי ענף הקרנות בישראל לסך של כ- 263 מיליארדי ש"ח.

7.1.4 התפתחויות בשווקים של תחום הפעילות או שינויים במאפייני הלקוחות

בהמשך לרפורמת בכר וניתוק הבנקים מהבעלות בקרנות הנאמנות, הפכו יועצי ההשקעות והמודלים לדירוג קרנות נאמנות בבנקים לגורם חשוב ועיקרי בהפצת קרנות הנאמנות. כמו כן, גברו החשיבות וההשקעה בפרסום לציבור של המוצרים השונים של הגופים שרכשו את הפעילות האמורה מהבנקים.

בשנת 2014 נמשכה המגמה של התפתחות שוק לא סחיר בו ניתנות הלוואות ישירות ("אחד על אחד") מגוף מוסדי לחברה, וזאת חלף גיוסי הון/חוב מהציבור. מנורה חיתום פועלת גם בתחום זה כמתווך יועץ ומלווה לחברות בעסקאות לא סחירות כאמור.

7.1.5 גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם

גורמי ההצלחה הקריטיים, בפעילות ניהול תיקים וקרנות נאמנות הינם, בין היתר, מצב שוק ההון בישראל, השגת תשואות טובות ללקוחות תוך שמירה על רמת סיכון סבירה, דיורגים גבוהים של הקרנות המנוהלות במערכות הדירוג הבנקאיות, תמהיל שיווק ופרסום יעיל וכן שמירה על רמת השירות הניתנת ללקוחות.

גורמי ההצלחה הקריטיים בפעילות החיתום, הינם, ביסוס המוניטין של חברת החיתום ומנהליה, אחזקת צוות מקצועי בעל יכולות למתן פתרונות בינתחומיים (ראייה משפטית, כלכלית וחשבונאית) יצירתיים לצרכים והטעמים המשתנים של המנפיקים מחד והמשקיעים מאידך, נגישות למקורות מימון לגיבוי פעילות החיתום ואיתנות פיננסית, קיומו של שוק אשראי חוץ בנקאי פעיל בעל נזילות מספקת, גובה המחירים האלטרנטיביים לגיוסי ההון (לרבות בשווקים הבינלאומיים), וכן קשרי עבודה הדוקים עם המשקיעים המוסדיים.

7.1.6 חסמי הכניסה והיציאה העיקריים של תחום הפעילות ושינויים החלים בהם

חסמי הכניסה העיקריים לתחום הפעילות הינם: הצורך בעמידה בתנאים הנדרשים על פי דין לקבלת רישיונות והיתרים לפעילות בתחום, הצורך בניסיון מוכח לאורך מספר שנים בהשגת תשואות כבסיס לשיווק הקרנות באמצעות הבנקים, השלכות השינויים ברגולציה בתחום וההוצאות בגינה וכן דרישות הון עצמי מינימאלי וביטוח אחריות מקצועית, כמפורט בסעיף 8.2 להלן, לפי העניין.

כמו כן, לעניין פעילות החיתום, נדרשת מומחיות, ניסיון, מוניטין חובת פיקדון וביטוח ואיתנות פיננסית.

חסם היציאה העיקרי הקיים בפעילות ניהול קרנות נאמנות הינו המגבלות הקבועות בהסכמי הקרן לפירוקה מרצון בהתאם להוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות.

חסם היציאה העיקרי הקיים בפעילות החיתום הינו הדרישה לקיומו של ביטוח האחריות המקצועית למשך תקופה של שבע שנים לאחר מתן ההתחייבות החיתומית

ואחריותו של החתם לפרט מטעה בתשקיף למשך התקופות הקבועות בדין. בנוסף, קיימת חובת הפקדת פיקדון, בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח, אשר ישמש לטובת תובעים פוטנציאליים ואשר אינו ניתן למשיכה, אלא בתנאים הקבועים בחוק, ובכלל זה, כעבור שלוש שנים, מתאריך התשקיף האחרון, שעליו חתם.

7.1.7 תחליפים למוצרי תחום הפעילות ושינויים החלים בהם

התחליפים לשירותי החיתום וגיוס ההון והחוב המוצעים על ידי הקבוצה הינם גיוס כספים מתאגידים בנקאיים או ממוסדות פיננסיים אחרים וכן הנפקות המבוצעות ללא חיתום או הפצה או ייעוץ.

התחליפים העיקריים לשירותי ניהול הנכסים המסופקים על ידי תחום השירותים הפיננסיים הינם: ניהול נכסים עצמי, באופן בו הלקוח מחליט כיצד לנהל את נכסיו, באופן אישי או בסיוע ייעוץ מיועצי השקעות בבנקים, ופיקדונות רגילים ומובנים וכן תכניות חיסכון של המערכת הבנקאית ופוליסות ביטוח חיסכון טהור בחברות הביטוח.

התחליף העיקרי לשירותי קרנות הנאמנות הוא תעודות הסל, ענף שהחל בהצמדות למדדים "פשוטים" (ת"א 100, ת"א 25) והתפתח עד למכירת מוצרים מתוחכמים יותר המתחרים ישירות בקרנות הנאמנות.

כמו כן, קיימת תחליפיות בין המוצרים השונים של התחום, באופן שללקוחות ישנה אפשרות לרכוש שירותי ניהול נכסים בשוק ההון הן בדרך של קבלת שירותי ניהול תיקים והן בדרך של רכישת יחידות בקרנות נאמנות, באופן שקרנות הנאמנות מהוות תחליף מסוים לשירותי ניהול תיקי השקעות.

7.1.8 מבנה התחרות בתחום הפעילות ושינויים החלים בו

כאמור לעיל, התחרות בתחום הינה מתמדת וחריפה, הן מצד התאגידים הבנקאיים השונים, לרבות בנקים זרים הפועלים בישראל והן מצד הגופים הלא בנקאיים ובכללם חברות המוחזקות על ידי חברות הביטוח.

מכירת הקרנות הפכה את הבנקים למפיצים של קרנות נאמנות במקום יצרנים בעבר. מכירת הקרנות הגבירה את התחרות ומיקדה אותה בהשגת תשואה עודפת ללקוח ביחס לסיכון, כאשר פרמטר זה הפך גם לשיקול מרכזי מנקודת ראות המפיצים במסגרת הייעוץ שלהם ללקוחות.

ענף פעילות החיתום מאופיין בתחרות גבוהה לאור פוטנציאל ההכנסות הגבוה בו ומספר שחקנים דומיננטיים קטן יחסית. הגורמים המהותיים בענף הם חברות החיתום בהם שותפים הבנקים, חברות החיתום של חברות ביטוח הגדולות, בתי השקעות, וגופי נוסטרו פרטיים גדולים. כמו כן, בעקבות המגבלות השונות החלות על גופי חיתום הקשורים לבנקים ולמשקיעים המוסדיים, חלה עלייה בכוחם של גופי חיתום הקשורים לגופי נוסטרו פרטיים.

לעניין התחרות בתחום פעילות זה ראה גם סעיף 7.6 להלן.

7.2 מוצרים ושירותים

להלן תיאור עיקרי המוצרים והשירותים הניתנים על ידי הקבוצה בתחום פעילות זה:

7.2.1 ניהול תיקי השקעות

במסגרת פעילות זו, עוסקת הקבוצה בניהול תיקי השקעות במגוון אפיקי השקעה, המותאמים לצורכי הלקוח כאשר ניירות הערך והנכסים האמורים עשויים לכלול יחידות השתתפות בקרנות נאמנות או נכסים פיננסיים אחרים המנוהלים על ידי הקבוצה או באמצעותה, בכפוף להסכם ההתקשרות עם הלקוח.

לצורך מתן שירותי ניהול התיקים מתקשרת מנורה מבטחים השקעות בהסכם בכתב עם הלקוח, בו מוגדרים צרכי הלקוח ומדיניות ההשקעות בתיק הלקוח, וכן נקבעים תנאי ההתקשרות והעמלות להן זכאית הקבוצה בגין שירותיה.

פעילות ניהול התיקים מתבצעת בפועל באמצעות מנהלי תיקי השקעות, בהתאם לצרכי הלקוח ומדיניות ההשקעות שהתווה כאמור, וזאת במסגרת עקרונות ניהול השקעות הנקבעים על ידי הנהלת מנורה מבטחים השקעות ופורום ההשקעות שלה.

להלן פרטים לגבי סך הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים השקעות (במיליוני ש"ח):

31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	
3,572	1,479	1,337	סך הנכסים המנוהלים
			סך הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים השקעות בקרנות נאמנות של חברת קרנות הנאמנות (במיקור חוץ)
236	228	199	
			סך הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים השקעות עבור לקוחות החברה בקרנות נאמנות שאינן חלק מקרנות נאמנות המנוהלות על ידי מנורה מבטחים השקעות
10	57	67	
			סך הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים השקעות עבור אומגה קרן השתלמות המנוהלת על ידי מנורה מבטחים מהנדסים שהינה בשליטת מנורה מבטחים פיננסיים (**)
2,442	-	-	

(*) הנתונים מתייחסים להיקף הנכסים המנוהלים במסגרת ענף ניהול התיקים נטו, למעט נכסים המנוהלים עבור תאגידים בקבוצה והשקעה בקרנות נאמנות של הקבוצה.

(**) הנכסים הועברו לניהול אגף ההשקעות של מנורה מבטחים ביטוח.

7.2.2 ניהול קרנות נאמנות

קרן נאמנות מוקמת, בהתאם לחוק השקעות משותפות בנאמנות, על פי הסכם בין מנהל הקרן לבין נאמן, בו נקבעים, בין השאר, תקופת קיומה של הקרן, מדיניות ההשקעות של הקרן, סיווג הקרן כקרן פתוחה או סגורה, ופרטים נוספים לעניין שכר מנהל הקרן, שכר הנאמן ועוד. מכירת היחידות בקרנות נאמנות נעשית על פי תשקיף, שתוקפו שנה מיום פרסומו או מועד קצר יותר, כפי שפורסם בתשקיף.

מנורה מבטחים קרנות מנהלת נכון למועד הדוח 70 קרנות נאמנות. קרנות הנאמנות נבדלות זו מזו, בין היתר, במדיניות ההשקעות, בפרטים הנוגעים לסיווג הקרן לצורך פרסום וכן בסיווג המס שלהן. קבלת החלטות שעניינן ניהול תיק ההשקעות של הקרנות מתבצע על ידי עובדים בעלי רישיון מנהל תיקים כנדרש בחוק להשקעות משותפות בנאמנות. בחלק מהקרנות, משתף מנהל הקרן פעולה עם מנהלי השקעות חיצוניים, אשר מנהלים את תיק ההשקעות של הקרנות בניהולו.

להלן פרטים אודות שווי הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים קרנות (במיליוני ש"ח):

31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	
7,189	10,216	12,201	שווי הנכסים המנוהלים
236	228	199	סך הנכסים המנוהלים על ידי מנהלי תיקים בקבוצה

להלן נתונים אודות קרנות הנאמנות המנוהלות על ידי מנורה מבטחים קרנות:

31.12.2012		31.12.2013		31.12.2014		
שכום האפיק (במיליוני ש"ח)	שיעור האפיק מכלל הנכסים ב-%	שכום האפיק (במיליוני ש"ח)	שיעור האפיק מכלל הנכסים ב-%	שכום האפיק (במיליוני ש"ח)	שיעור האפיק מכלל הנכסים ב-%	
2,251	31.31	3,632	35.56	3,276	26.85	קרנות שקליות לרבות כספיות
4,570	63.57	6,249	61.18	7,412	60.75	קרנות אג"ח
157	2.19	133	1.30	1,225	10.04	קרנות מט"ח
182	2.53	181	1.77	135	1.10	קרנות מנייתיות
29	0.40	19	0.19	153	1.26	קרנות מניות בחו"ל

7.2.3 פעילות חיתום

במסגרת פעילות זו, עוסקת הקבוצה בליווי, ניהול, הפצה וחיתום של הנפקות פרטיות וציבוריות בישראל וכן במתן שירותי תיווך והפצה של ניירות ערך ומוצרים פיננסיים אחרים. כמו כן, עוסקת מנורה מבטחים חיתום בבנקאות להשקעות.

במסגרת מתן שירותי ניהול וחיתום של הנפקות ציבוריות בישראל, נדרשת מנורה מבטחים חיתום, לחתום על תשקיף ההצעה לציבור ולהבטיח את רכישת ניירות הערך המוצעים בתשקיף (ביחד עם יתר החתמים בקונסורציום החתמים), לגביהם לא ניתנה התחייבות מוקדמת של משקיעים מוסדיים ואשר לא הוזמנו על ידי הציבור.

יצוין, כי בעצם חתימתה של מנורה מבטחים חיתום על תשקיף, היא עשויה להיות אחראית על פי דין כלפי מי שרכש ניירות ערך מהמזיע וכלפי מי שרכש או מכר ניירות ערך תוך כדי המסחר בבורסה או מחוצה לה, בגין נזקים שייגרמו מחמת פרט מטעה בתשקיף. אחריות זו קיימת, בין אם מנורה מבטחים חיתום משמשת כמנהלת ההנפקה וקונסורציום החתמים ובין אם היא משתתפת בהנפקה שבה מנהל קונסורציום החתמים הינו חברת חיתום אחרת.

בתמורה למתן השירותים כאמור, מקבלת מנורה מבטחים חיתום עמלות חיתום, ניהול והצלחה, בהתאם להסכמים.

כאשר מנורה מבטחים חיתום משתתפת במתן שירותי ייעוץ ניהול והפצה בהנפקות פרטיות, היא מלווה את גיבוש מבנה ההנפקה, הכנת מסמכי ההצעה (מסמכים משפטיים, מצגות, ומסמכי הפצה שונים), תמחור ניירות הערך המוצעים בהנפקה וניהול המכרז למשקיעים (במקרה בו משמשת כרכז ההנפקה). בתמורה למתן השירותים כאמור, מתקבלת עמלה מהחברה המנפיקה.

כאשר מנורה מבטחים חיתום משמשת כחתם מוביל (בין כחתם ובין כמפיץ), בהנפקות פרטיות או ציבוריות, היא מלווה את החברה החל מגיבוש ראשוני של מבנה ההנפקה ותמחורה (ייעוץ בקבלת ההחלטה לגבי סוגי ניירות הערך אשר יוצעו למשקיעים, בשים לב למבנה ההון של החברה המנפיקה, צרכיה ותכניותיה העתידיות), מתן התייחסות ויעוץ למבנה המשפטי הכללי של העסקה (בהנפקות ציבוריות גם ביצוע הליך בדיקת נאותות בהיבט החשבונאי והמשפטי), מתן סיוע וליווי בהכנת מצגות ומסמכי הפצה שונים, ולעתים אף סיוע בהליך הדרוג של החברה המנפיקה. במסגרת הליך ההנפקה מתלווים נציגי מנורה מבטחים חיתום למנהלי החברה במצגות למשקיעים המוסדיים (ה-Road Show), ונמצאים בקשר רציף עם השוק המוסדי בקשר להנפקה.

7.3 פילוח הכנסות ורווחיות מוצרים ושירותים

בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים אין קבוצת מוצרים אשר ההכנסות או הרווחיות ממנה מהוות 10% או יותר מסך ההכנסות או הרווחיות של הקבוצה.

7.4 לקוחות

לקבוצה יש פיזור לקוחות רחב, כאשר אין לקבוצה לקוח שהכנסותיה ממנו מהוות 10% ומעלה מסך ההכנסות של הקבוצה.

אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים.

7.4.1 ניהול תיקי השקעות

בתחום זה לקבוצה שני סוגי לקוחות עיקריים, לקוחות פרטיים (בעיקר משקי בית) ולקוחות תאגידיים (כגון חברות עסקיות, קופות גמל, קרנות נאמנות, קרנות השתלמות, ורשויות מקומיות). אופי ההתקשרות הינו מתמשך, אולם לכל אחד מהצדדים שמורה הזכות להפסיק את ההתקשרות, בכל עת.

נכון למועד הדוח, היקף הנכסים המנוהלים עבור לקוחות פרטיים עומד על כ- 30% מסך היקף התיקים, ואילו היקף הנכסים המנוהלים עבור לקוחות מוסדיים, תאגידיים וחברות נאמד בכ- 70%.

7.4.2 ניהול קרנות נאמנות

מאחר ורכישת יחידות הקרנות מתבצעת באמצעות חברי הבורסה, אין מידע ממשי בידי מנהל הקרן אודות בעלי היחידות המחזיקים ביחידות קרנות בניהולו.

7.4.3 פעילות חיתום

לקוחות הקבוצה בפעילות החיתום וההפצה הינם בעיקר חברות ציבוריות המעוניינות בגיוס הון ו/או חוב, בין אם בדרך של גיוס פרטי (על פי רוב ממשקיעים מוסדיים) ובין אם בדרך של גיוס הון ו/או חוב מהציבור על פי תשקיף.

7.5 שיווק והפצה

7.5.1 ניהול קרנות נאמנות

ערוצי השיווק העיקריים הינם כדלקמן:

1. שיווק והפצה של יחידות קרנות הנאמנות מתבצע מול יועצי ההשקעות של התאגידים הבנקאיים, כאשר, הקבוצה פועלת ליצור מודעות בדבר מוצריה ושירותיה ולספק להם מידע ומסמכים שיווקיים בהתאם. הקבוצה התקשרה בהסכמי הפצה עם מרבית הבנקים בישראל, כנגד תשלום עמלות הפצה, בשיעור המרבי אותו זכאים הבנקים לגבות בהתאם להוראות תקנות ההפצה.
2. פרסום באמצעי המדיה.

7.5.2 ניהול תיקי השקעות

ערוצי השיווק העיקריים הינם כדלקמן:

1. שיווק והפצה באמצעות עובדי השיווק והמכירות של החברה וכן באמצעות הפניות ("לידים") מסוכני ביטוח.
2. שיווק ישיר באמצעות כנסים ופרסום.

7.5.3 פעילות חיתום

הנהלת החברה ועובדיה עוסקים בהשגת עסקאות לחברה תוך ניצול היכרותם המעמיקה עם החברות הזקוקות לשירותיהם והקשר ההדוק והחיובי עם הגופים המוסדיים במשק.

7.6 תחרות

כאמור לעיל, התחרות בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים הינה מתמדת וחריפה. התחרות בין הגורמים השונים הינה בעיקר על התשואה המושגת (ביחס לרמת הסיכון), גובה דמי הניהול, גובה העמלות בגין השירותים השונים ואיכות השירות.

מקורות נוספים לרווחיות בתי ההשקעות המתחרים לקבוצה נובעים מפעילות בנוסטרו של בתי ההשקעות ומפעילות בתחום ניהול תעודות סל. בקבוצת הפיננסים, לא מתבצעת פעילות נוסטרו ואין בבעלות הקבוצה חברה המנהלת תעודות סל.

ניהול קרנות נאמנות

למיטב ידיעת החברה בהתאם למידע שפורסם, נכון ליום 31 בדצמבר 2014, פועלות בישראל 19 חברות לניהול קרנות נאמנות, המנהלות בסה"כ כ- 1,310 קרנות נאמנות. ובתקופה המקבילה אשתקד פעלו בישראל 19 חברות לניהול קרנות נאמנות, שניהלו כ- 1,260 קרנות נאמנות.

על פי נתונים אלו, נכון ליום 31 בדצמבר 2014, מנורה מבטחים קרנות הינה החברה המנהלת התשיעית בגודלה מבחינת היקף נכסים מנוהלים בדומה לשנה הקודמת, ונתח השוק שלה עמד על שיעור של כ- 4.65% לעומת שיעור של כ- 4.43% בתקופה המקבילה אשתקד.

ניהול תיקי השקעות

בישראל פועלים מנהלי תיקי השקעות רבים, העיקריים שבהם הינם חברות ניהול תיקים הקשורות לבנקים וכן גופים לא בנקאיים, כגון: ילין-לפידות ניהול תיקי השקעות בע"מ, פסגות

ניירות ערך בע"מ, מגדל שוקי הון (1965) בע"מ, מיטב דש ניהול תיקים בע"מ, אי.בי.אי., אמבן ניהול השקעות בע"מ, הראל פיננסים ניהול השקעות בע"מ, אקסלנס נשואה ניהול השקעות בע"מ, אנליסט ניהול תיקי השקעות בע"מ ואלטשולר שחם בע"מ.

על פי פרסום רשות ניירות ערך בדבר פעילות חברות בעלות רישיון לניהול תיקי השקעות, נכון ליום 30.6.2014 שווי הנכסים המנוהל על ידי חברות ניהול תיקי השקעות בישראל עמד על סך של כ- 246 מיליארדי ש"ח. נכון למועד הדוח, היקף נכסי התיקים שמנוהל על ידי מנורה מבטחים השקעות מהווה כ- 0.5% מסכום זה.

שירותי חיתום

התחרות בענף החיתום הינה גבוהה, בשל העובדה שמדובר בשוק קטן יחסית. לאור השינויים הגדולים שחלו בשוק במהלך השנים האחרונות, חל גידול בפעילות חברות החיתום שבבעלות הבנקים בענף זה על חשבון היקף הפעילות של שאר חברות החיתום. לא ניתן לאמוד באופן מדויק את חלקה היחסי של הקבוצה בשוק החיתום.

למיטב ידיעת הקבוצה, מספר החתמים המובילים הפועלים בשוק החיתום בישראל עומד על כשמונה בלבד. יחד עם זאת, למיטב ידיעת הקבוצה חלה עלייה במספר החתמים הקטנים וכן חתמים של גופי נוסטרו אשר אינם מובילים עסקאות וזאת, בין היתר, עקב ריבוי הנפקות בהם לא ניתן חיתום (אלא שירותי הפצה בלבד) וכן עקב המגבלות הרגולטוריות השונות החלות על גופי חיתום הקשורים לגופים המוסדיים.

7.7 ספקים ונותני שירותים

תפעול קרנות הנאמנות של הקבוצה מתבצע על ידי שלושה בנקים מתפעלים עימם התקשרה לשם כך.

7.8 מימון

לפרטים בנושא מימון ראה סעיף 8.13 להלן וכן 4.6 בדוח הדירקטוריון וכן בבאור 25 לדוחות הכספיים.

7.9 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מנהלי תיקים, קרנות נאמנות וחתמים, לרבות הוראות חוק ניירות ערך, חוק השקעות משותפות בנאמנות וחוק ייעוץ השקעות והתקנות שהוצאו מכוחם, וכן להנחיות רשות ניירות ערך, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

7.9.1 להלן פירוט אודות הוראות הדין המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנה האחרונה:

- חוק השקעות משותפות בנאמנות - מסדיר, בין היתר, את דרישות הרישוי למנהל של קרנות להשקעות משותפות בנאמנות, קובע הוראות ביחס לתנאי כשירות של עובדים או המשתתפים בהחלטות שעניינן ניהול תיקי השקעות בקרן, דרישות בקשר להרכב דירקטוריון וועדות דירקטוריון של מנהל הקרן ודרישות ידע מקצועי והכשרה מקצועית של דירקטורים. כמו כן, נקבעו בחוק הוראות בדבר ההון העצמי והביטוח של מנהל הקרן והנאמן, החובות המוטלות על מנהל הקרן והנאמן, מגבלות על הנכסים המותרים להחזקה בקרן נאמנות ומגבלות על שיעור הנכסים הנרכשים המוחזקים בקרן מתוך אלה המותרים להשקעה, חישוב מחירי הרכישה והפדיון של יחידות הקרן, חישוב התשואה ועוד. בחודש מאי 2012, נכנס לתוקפו **תיקון מס' 20 לחוק (במסגרת חוק ממשל תאגידי למנהלי קרנות ולמנהלי תיקים (תיקוני חקיקה), התשע"ב-2011)**, שעניינו ממשל תאגידי למנהלי קרנות, והשית על מנהלי הקרנות עקרונות של ממשל תאגידי במטרה ליצור מנגנוני בקרה ופיקוח על אופן ניהולן של חברות אלה, ובין השאר, חובות שעל הדירקטוריון לעמוד בהן, חובת הקמת ועדת ביקורת, מגבלות על כהונת יו"ר הדירקטוריון, הגברת אי תלות הנאמן במנהל הקרן, נהלים נוספים שדירקטוריון מנהל הקרן מחויב לקבוע, ביטול מוסד האסיפה הכללית של בעלי היחידות לקבלת החלטות מיוחדות כהגדרתן בחוק.**
- חוק ייעוץ השקעות והתקנות מכוחו - מסדיר לגבי מנהלי תיקים, משווקי השקעות ויועצי השקעות, בין היתר, את דרישות הכשירות, דרישות הרישוי, הון עצמי וביטוח, חובות אמון וזהירות, דרכי פעילותם, חובות רישום ודיווח. בחודש מאי 2012, נכנס לתוקפו תיקון מס' 18 לחוק (במסגרת חוק ממשל תאגידי למנהלי קרנות ולמנהלי תיקים (תיקוני חקיקה), התשע"ב-2011), שעניינו ממשל תאגידי למנהלי תיקים, והשית על חברות ניהול תיקים גדולות, כהגדרתם בתיקון, עקרונות של ממשל תאגידי במטרה ליצור מנגנוני בקרה ופיקוח על אופן ניהולן של חברות.**
- בחודש יולי 2014, פורסם ברשומות תיקון 23 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994. התיקון עוסק, בין היתר, בחיזוק סמכויות הרשות בעניין בחינת מהימנותם של הגורמים המפוקחים בענף קרנות הנאמנות, שינוי מנגנון פירוק קרן וקביעת חובת פירוק בתנאים מסוימים וכן הסדרת אופן מתן ההנחה בשיעור ההוספה, כך שהנחה זו תעשה בהתאם לקריטריונים שנקבעו מראש על ידי מנהל הקרן. כמו כן, התווספו שני הסדרים חדשים האחד, הינו פרק חדש בדבר הצעת יחידות של קרן חוץ הקובע הסדרים לעניין הצעת קרנות חוץ בישראל ותחולת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 על הצעת יחידות כאמור והשני הינו השתתפות מנהל הקרן באספות.**
- תקנות ניירות ערך (חיתום), תשס"ז-2007; מסדירות, בין היתר, כללי רישום אצל רשות ניירות ערך, חובת הפקדת פיקדון בנאמנות בסך מינימאלי של כ - 3 מ' ש"ח, חובת ביטוח אחריות מקצועית, מגבלות בדבר המתן התחייבות חיתומית העולה על 15% מכלל ההתחייבויות החיתומיות שניתנו בהצעה לציבור בהנפקות של חברות מקבוצת החתם או בעלות חוב לקבוצת החתם, לרבות מגבלות על האפשרות לשמש חתם מתמחר בהנפקות מסוימות שאינן הנפקות של מניות הכלולות במדד ת"א-25, וחובות דיווח. **תקנות ניירות ערך (אופן הצעת ניירות ערך לציבור), התשס"ז-2007** מסדירות את אופן הצעת ניירות ערך לציבור לרבות, האפשרות לקבלת התחייבויות מוקדמות ממשקיעים מסווגים וביצוע הנפקות על ידי הצעה לא אחידה כהגדרתה בתקנות אלו.**

• **טיוטת תקנות השקעות משותפות בנאמנות (קרנות סל), התשע"ה-2015**

בהמשך לפרסומה של הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות (תיקון מס' 21), התשע"ב-2012, פרסמה רשות ניירות ערך בחודש פברואר, 2015, טיוטת תקנות המכשירות את הקמתן של קרנות סל כקרנות סגורות ומחקות הנסחרות בבורסה.

טיוטת התקנות, הכוללת את מכלול ההיבטים שנדרש להסדיר בעניין קרנות סל, נפרדת מהסדרת תעודות הסל, שתיעשה עם השלמת אישור הצעת החוק בכנסת. מאפיינים מסוימים של קרנות הסל יהיו דומים לאלו של תעודות הסל וייעודן הוא עשיית מירב המאמצים להשגת תוצאות הדומות, ככל הניתן, לשיעור השינוי בנכס הייחוס של קרן הסל. ההצעה מהווה פיתוח של שוק קרנות הנאמנות ותעודות הסל והיא אטרקטיבית למשקיעים ולמנהלי הקרנות. בשלב זה, ההערכה היא כי התקנות ייכנסו לתוקף במהלך 2015-2016.

לפרטים אודות הוראות הדין הנוגעות לכלל תחומי הפעילות של הקבוצה ראה סעיפים 8.1, 8.1.1 ו-8.1.2 להלן, בהתאמה.

7.9.2 רישיונות והיתרים

לפרטים אודות רישיונות והיתרים בתחום ראה סעיף 8.11 להלן.

חלק ג': מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה

8. מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה

בהמשך למידע שניתן בסעיפים 7-2 לעיל, המתייחס בנפרד לכל תחום פעילות של הקבוצה, להלן תיאור מידע רוחבי המתייחס לעסקי הקבוצה.

8.1 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד

ראה פירוט לעניין זה בסעיף 1.3.1 לדוח הדירקטוריון.

8.1.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות הקבוצה

בנוסף להוראות הדין הכללי, כפופה פעילות הקבוצה בתחומי הפעילות השונים לדינים הייחודיים לתחום הביטוח והחיסכון הפנסיוני בישראל, כגון: הוראות חוק חוזה הביטוח, חוק הפיקוח, פקודת מס הכנסה, חוק קופות הגמל וחוק הייעוץ הפנסיוני ולתקנות שהותקנו מכוחם, וכן לפסיקות עקרוניות של בתי המשפט המשפיעות על פעילות הקבוצה ולחובות קבלת היתרים ורישיונות מרשויות המדינה השונות, ובכלל זה, הממונה ורשות ניירות ערך.

פעילות הגופים המוסדיים בקבוצה כפופה לפיקוח אגף שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר, אשר הממונה מטעמה מוסמך לקבוע הוראות הנוגעות לדרכי פעולתם וניהולם של הגופים הנמצאים תחת פיקוחו.

כמו כן, בהיותה חברה ציבורית, מפוקחת החברה גם על ידי רשות ניירות ערך וכפופה להוראות דיני ניירות ערך וכן להוראות דיני החברות החלים על חברות ציבוריות.

פעילות הקבוצה בתחום השירותים הפיננסיים, כפופה גם להוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות וחוק ייעוץ השקעות ולתקנות שהותקנו מכוחם.

להלן תמצית הוראות הדין המרכזיות החלות על פעילות החברות בקבוצה וכן תמצית טיטות שפורסמו על ידי הממונה בשנת הדוח ולאחריה עד למועד פרסום הדוח, המהותיות לפעילותן, בנוסף לדינים ולהסדרים המפורטים לעיל ולהלן במסגרת תיאור תחומי הפעילות ובמסגרת סעיפים נוספים.

8.1.2 הוראות דין החלות על פעילות הקבוצה באופן כללי

חוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו

חברות הביטוח כפופות להוראות חוק הפיקוח ותקנות שתוקנו מכוחו. חברות מנהלות של קרנות פנסיה כפופות חלקית להוראות חוק הפיקוח ולחלק מתקנות הפיקוח, וכן לחוק קופות גמל.

חוק הפיקוח כולל הוראות שעניינן הפיקוח על עסקי הביטוח, ובין היתר, הוראות בדבר הגבלות על ניהול עסקים, הוראות לעניין משטר תאגידי, אורגנים ובעלי תפקידים במבטח, דינים וחשבונות, סמכויות פיקוח ובירור מנהלי, הוראות לעניין שמירה על ענייני מבוטחים לרבות בקשר עם הנהגת תכניות ביטוח ותקנוני פנסיה וגמל, הוראות לעניין שמירה על יכולת לקיים התחייבויות ועל ניהול תיקון (לרבות דרישות הון מינימאלי, כללי השקעה של הנכסים וכללים לחישוב עתודות), הוראות שונות הנוגעות לדרך פעולתם ולדרכי ניהולם של סוכני ביטוח, נושאי משרה בהם וכל מי שמועסק על ידם, הוראות המסמיכות את שר האוצר ו/או הממונה להתקין תקנות ו/או הוראות בעניינים שונים הקשורים לפיקוח על הביטוח, ועוד.

חוק הפיקוח כולל גם הוראות שהפרתן מהווה עבירה פלילית וכן מסמיך את המפקח להטיל עיצומים כספיים וקנסות אזרחיים בסכומים משמעותיים.

על פי חוק הפיקוח, עיסוק בביטוח מחייב קיום רישיון מבטח בידי העוסק, המוגבל לענפי הביטוח הנקובים ברישיון. החזקת יותר מ-5% מסוג מסוים של אמצעי שליטה בתאגיד מבטח וכן שליטה בתאגיד מבטח, מצריכות היתר מהמפקח.

מבטח חייב לנהל מערכת חשבונות נפרדת לגבי עסקי ביטוח חיים, חייב להחזיק נכסים לכיסוי התחייבויותיו בביטוח חיים, ולרכוש, לפי שיקול דעתו, ביטוח משנה נפרד לעסקים אלה.

למפקח סמכות לברר תלונות מן הציבור בדבר פעולה של מבטח בענייני ביטוח, ולהורות על תיקון ליקוי שנמצא. הכרעות הממונה בתלונות כאמור, אם וככל שניתנת בהן הכרעה, יכולות להתפרסם כהכרעות עקרוניות ורוחביות ביחס לקבוצות מבטחים.

מתוקף חוק הפיקוח הותקנו, בין היתר, התקנות העיקריות הבאות:

תקנות ההון המינימאלי

תקנות אלה מסדירות את ההון העצמי המינימאלי הנדרש ממבטח. ההון העצמי המינימאלי הנדרש ממבטח מושפע, בין היתר, מהיקף הפעילות בביטוח כללי או מרמת התביעות בביטוח כללי, מסך הוצאות הרכישה הנדחות (DAC) בביטוח חיים ובביטוח בריאות, מסוגי הנכסים המוחזקים בנוסטרו, מחשיפה לסיכונים קטסטרופה, מסיכונים תפעוליים, מחשיפה לסיכונים ביטוח חיים (ריסק), מהיקף הנכסים המוגדרים בתקנות אלה כ"נכסים בלתי מוכרים", מתוספת הון נדרש בגין ביטוח סיעודי, ומתוספת הון בגין השקעה בחברות בנות שהן מבטח. בתקנות ההון המינימאלי נקבעו הגדרות שונות המתייחסות להון חברות הביטוח, ובין היתר, הגדרת הון עצמי, הון ראשוני מורכב, הון משני מורכב, הון שלישוני מורכב, והון משני נחות.

לפרטים בדבר דרישות ההון של הקבוצה, ראה באור 14 לדוחות הכספיים.

על רקע כוונת הפיקוח לאמץ בעתיד את דירקטיבת Solvency II, פורסם בחודש אוגוסט 2011, חוזר שעניינו הרכב הון עצמי מוכר של מבטח. מטרת חוזר זה הינה קביעת כללים ועקרונות להרכב הון עצמי מוכר של מבטח ולמאפייני רכיבו, וכן מסגרת עקרונות להכרה ברכיבי הון שונים ולסיווגם לרובדי הון שונים. בחוזר הוגדרו רבדי ההון השונים לסוגיהם תוך התייחסות למכשירי הון מורכבים בכל רובד והתנאים להכרה בהם וכן שיעורים מזעריים ומרביים של הרבדים השונים. בנוסף, נקבעה בחוזר הוראת שעה לעניין הרכב ההון העצמי של מבטח עד ליישומה של דירקטיבת Solvency II. ראה גם באור 14 לדוחות הכספיים.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים). התשע"ב-2012 ("תקנות כללי השקעה") וחוזר גופים מוסדיים שעניינו כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים (להלן, לצורך פסקה זו: "חוזר ההשקעה"), נכנסו לתוקף בחודש יולי 2012. התקנות מטילות את האחריות לבחירת תמהיל הנכסים, מעבר לנדרש על פי התקנות, על המבטח, וכפועל יוצא מכך, הן מותירות בידו את האחריות לקביעת היחס בין תשואה צפויה לסיכון צפוי הנובע מאסטרטגיית ההשקעות השונות, כל זאת בכפוף למגבלות שיחולו על עסקאות בין גופים מוסדיים לתאגידים הקשורים אליהם, כפי שנקבעו בתקנות. על-פי כללי ההשקעה החדשים, החל מהמועד הנזכר לעיל, חלים על מוצרי החיסכון הפנסיוני (קרנות פנסיה, קופות גמל, פוליסות משתפות ברווחים) כללי השקעה אחידים ובוטלה האבחנה שהייתה קיימת בין כללי ההשקעה על נכסי קופות גמל וקרנות פנסיה לבין אלו שחלו על כספי פוליסות משתפות ברווחים וכן שונו חלק מכללי ההשקעה. בחודש אוגוסט 2013, פרסם המפקח חוזר חדש (חלף החוזר שפורסם בשנת 2012), תוך ביצוע שינויים והבהרות בנושאים הבאים, שנכללו בחוזר המקורי, לרבות לעניין - חריגה משיעורי השקעה; מסלולי השקעה מתמחים; השקעה בשותפות ובזכות במקרקעין באמצעות תאגיד שאינו שותפות; מתן הלוואות; השאלת ניירות ערך והשקעה בנכסי חוב לא סחירים; עסקה עם צד קשור או באמצעותו; והשקעה בצד קשור ובעל עניין.

כמו כן, מכוח חוק הפיקוח, נקבעו מספר תקנות, הקובעות הוראות בדבר תנאים שיש לכלול בחוזי ביטוח, בין היתר, בנושאים הבאים: איסור גביית תוספת לדמי ביטוח יסודיים בשל סיכונים, תנאים או הטבות שמבטח זכאי להם מכוח חיקוק כלשהו, אחידות מטבע בחוזי ביטוח ותנאים לגביית דמי ביטוח בתשלומים, תנאי הצמדה בחוזה לביטוח חיים, ותנאי חוזה לביטוח רכב פרטי. בנוסף, נקבעו בתקנות הוראות בדבר צורת חוזה הביטוח בנושאים הבאים: תוכן חוזי הביטוח (רכב ודירות). סייגים לחבות המבטח או להיקף הכיסוי המפורט בחוזה הביטוח, אמצעי ההגנה הנדרשים מהמבוטח (במקרה של ביטוח רכוש).

חוק חוזה הביטוח

חוק חוזה הביטוח (להלן, לצורך פסקה זו: "החוק") מסדיר היבטים שונים הנוגעים לחוזה הביטוח ויחסי מבטח-סוכן-מבוטח. על פי חוק חוזה הביטוח, חוזה ביטוח הוא חוזה בין מבטח לבין מבוטח המחייב את המבטח, תמורת דמי ביטוח, לשלם, בקרות

מקרה הביטוח, תגמולי ביטוח למוטב. החוק מסדיר בין היתר את הזכאות לקבלת תגמולי ביטוח, המועדים לתשלום, חובות וזכויות המבוטח בקשר עם חוזה הביטוח.

בנוסף כולל החוק, בין היתר, הוראות בדבר חובות גילוי של המבוטח ותוצאות אי הגילוי, תנאים לביטול חוזה ביטוח, מעמד המוטב וזכויותיו, הוראות בנוגע להשלכות של שינויים בסיכון המבוטח וכן קביעת הוראות מיוחדות החלות על ענפי הביטוח השונים (ביטוח חיים, ביטוח תאונה מחלה ונכות, ביטוח נזקים וביטוח אחריות).

חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הגנת הפרטיות")

חוק הגנת הפרטיות קובע הוראות בדבר מאגרי מידע, כהגדרתם בחוק, לרבות הסדרים בעניינים העיקריים הבאים: חובת רישום מאגר בפנקס מאגרי המידע, הוראות לגבי איסוף מידע למאגר מידע, ניהול, שימוש והחזקה של מאגר מידע, זכות העיון במידע, חובת אבטחת המידע במאגר ועוד. בחודש אוגוסט 2012, פורסם תזכיר חוק הגנת הפרטיות (תיקון מס'). (צמצום חובת הרישום וקביעת חובה לקיום סדרי ניהול וכללי עבודה ולתיעודם במסמכים), התשע"ב-2012, אשר מטרתו היא שיפור הציות להוראות החוק הנ"ל הנוגעות לפרטיות במאגרי מידע, בדרך של קביעת חובה לקיום סדרי ניהול וכללי עבודה הנדרשים לשם ניהול מאגר מידע ומיקוד הפעילות הרגולטורית במישור הפיקוח והאכיפה. על פי המוצע בתזכיר, את חובת רישום מאגרי המידע תחליף חובה לקיום סדרי ניהול וכללי עבודה ותיעודם במסמכים, אשר תחייב ארגונים בקיום הליכים פנימיים, שמטרתם הפנמה של היבטי הציות לחוק. חובה זו תשאיר מרחב גמישות לארגון ביחס לאופן פעולתו וזאת לצד ההפנמה של הוראות החוק. חובת הרישום תמשיך לחול, על פי המוצע, רק על גופים ציבוריים ועל מאגרים רגישים במיוחד הטומנים בחובם סיכון לפרטיות מעצם קיומם.

בחודש יוני 2012, פורסמה טיוטה שנייה של תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע). התשע"ב-2012 מטרת התקנות, בין היתר, הינה הגברת החובות החלות על בעלי מאגרים בקשר עם ניהול מאגרי מידע ואבטחת המידע המנוהלה בהם, לרבות הטלת חובות על הממונה על אבטחת המידע בארגון; דרישה לביצוע מיפוי וסקר סיכונים; דרישות לעניין אבטחת מידע פיזית וסביבתית ובניהול כוח האדם; ניהול הרשאות גישה, זיהוי ואימות וכן בקרה ותיעוד גישה ואירועי אבטחת מידע. עוד מוצע, במסגרת הטיוטה, להסמיך את ראש הרשות למידע וטכנולוגיה לפטור גופים שחלה עליהם הסדרה מקבילה מחלק או מכל הוראות התקנות המוצעות.

חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: "חוק איסור הלבנת הון")

בהתאם לחוק איסור הלבנת הון ולצווים מכוחו מוטלות על מבטח, קופת גמל וסוכן ביטוח חובות זיהוי ואימות פרטי המבוטח בפוליסות ביטוח חיים בהם קיים מרכיב חיסכון ופרטי עמית בקופות גמל, וכן חובת שמירה של מסמכי הזיהוי. בנוסף, קיימת חובת דיווח לרשות לאיסור הלבנת הון במקרים שהוגדרו בצו לרבות בשל פעולות בלתי רגילות הנחזות כפעולות מעוררות חשד.

צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטח וסוכן ביטוח), התשס"ב-2001 (להלן בפסקה זו: "צו הביטוח") וצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של קופת הגמל וחברה המנהלת קופת גמל) התשס"ב-2001 (להלן בפסקה זו: "צו קופת הגמל")

צווים אלו מטילים על חברות הביטוח, סוכני הביטוח והחברות המנהלות של קופות גמל חובת זיהוי לקוחות, דיווח, ניהול ושמירת מסמכים שונים. צו הביטוח חל רק על תכניות ביטוח חיים בעלות מרכיב חיסכון. צו קופת הגמל מחייב קופת גמל או חברה מנהלת של קופת גמל בקשר עם קופת הגמל שבניהולה לרשום ולשמור את פרטי זיהוי עמית עצמאי (בלבד) המעוניין להפקיד בחשבון בקופת הגמל. כמו כן, הצו מחיל חובות דיווח ואימות פרטים בגין ההפקדות ומשיכות בסכומים המפורטים בצו. צו קופת הגמל לא חל על קרנות פנסיה.

חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"א-2011 (להלן: "חוק ייעול הליכי האכיפה")

חוק זה מסדיר את הליך האכיפה המנהלי, וכולל רשימה של הפרות מנהליות ביחס לשלושת החוקים המרכזיים שאותם אוכפת רשות ניירות ערך - חוק ניירות ערך, חוק הייעוץ, וחוק השקעות משותפות בנאמנות. להליך האכיפה המנהלי תחולה, בין השאר על: תאגידים מדווחים, על נושאי משרה בהם (דירקטורים ומנהלים), על המנכ"ל

(הנושא בנוסף גם באחריות פיקוחית), על חברה לניהול קרנות נאמנות, נושאי משרה בחברה לניהול קרנות נאמנות, ומנהלי תיקי השקעות. במסגרת הליך האכיפה המנהלי ועדת האכיפה המנהלית מוסמכת להטיל על מי שמצאה כי ביצע הפרה, שורה של סנקציות לרבות הטלת קנסות כספיים, איסור על כהונה בגופים המפוקחים על ידי הרשות, ביטול רישיון של בעל רישיון לפי חוק הייעוץ או אישור של מנהל קרן ונאמן או שלילתם לתקופה של שנה ותשלום לנפגע ההפרה.

בהמשך לאמור לעיל, פרסמה רשות ניירות ערך, בחודש אוגוסט 2011, קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום ניירות הערך וניהול ההשקעות (להלן: "מסמך הרשות"). תכנית האכיפה הפנימית הינה מנגנון וולונטרי אותו מאמץ ומיישם תאגיד באופן שוטף כדי למנוע עבירות והפרות וכדי לוודא ציות של התאגידים ויחידים בו להוראות החוקים הרלבנטיים, כאמור. על פי המסמך, תכנית אכיפה פנימית יעילה היא תכנית המותאמת לתאגיד ולנסיבותיו הייחודיות וקיומה יביא להטמעת הדין ולציות לו, הלכה למעשה, לרבות בהתאם לסקר ציות ודירוג סיכונים, וכן לקבוע נהלים פנימיים המתאימים למבנה החברה, למאפייניה הייחודיים ובייחוד ביחס לסיכונים אשר אותרו. בין היתר, על התאגיד למנות ממונה אכיפה אשר יהיה אחראי על יישום תכנית האכיפה. החברה מינתה ממונה על אכיפה וציות ומיישמת תוכנית אכיפה פנימית בתחום ניירות הערך.

תנאים לשליטה ולהחזקה בגופים מוסדיים

בחודש אפריל 2012, גיבש הממונה בשיתוף עם המפקח על הבנקים בבנק ישראל (להלן: "המפקחים") מסמך עקרונות משותף, למתן היתר לשליטה ולהחזקה אמצעי שליטה בגופים מפוקחים ולקביעת תנאים בהיתר. המסמך נועד להגביר את ההרמוניזציה והאחידות במדיניות הפיקוחית הנהוגה ביחס למתן היתרי שליטה במוסדות הפיננסיים השונים - מוסדות בנקאיים ומוסדות ביטוח וחיסכון ארוך טווח. כמפורט במסמך, השיקולים העומדים לנגד עיני המפקחים בבחינת התאמת המבקש לשלוט בגוף מפוקח, מתמקדים בחמישה תחומים עיקריים: יושר ויושרה אישיים ועסקיים; חוסן פיננסי; אסטרטגיית השקעה; ניסיון עסקי; ועסקיו ועיסוקיו האחרים של מבקש ההיתר. בהמשך לאמור, פרסמה הממונה, בחודש פברואר 2014, מסמך מדיניות לשליטה בגוף מוסדי הקובע כללים ותנאים לקבלת היתר שליטה ו/או היתר להחזקה אמצעי שליטה בגופים מוסדיים ובכלל זה, תוך התייחסות למבנה השליטה, חוסן פיננסי של בעלי השליטה, מגבלות על מימון רכישת אמצעי השליטה, מגבלות על שעבוד אמצעי השליטה והעברתם. לפרטים נוספים אודות היתר השליטה של הקבוצה, ראה סעיף 8.2.2 להלן.

טיטות קודקס רגולציה עתידי ("החוזר המאוחד")

בחודש ספטמבר 2011, פורסמה לראשונה טיטות קודקס רגולציה עתידי ("החוזר המאוחד"), במטרה לרכז ולארגן מחדש את הוראות הממונה כפי שניתנו במהלך השנים לגופים המפוקחים על ידו. קודקס הרגולציה יורכב משני "חוזרי על", אחד לגופים מוסדיים ושני לסוכני ביטוח, משווקים ויועצים פנסיוניים ("מתווכים").

בחודש דצמבר 2013, פרסם המפקח את פרק המבוא לחוזר המאוחד, אשר במסגרתו הובהר, בין היתר, מעמד החוזר המאוחד ביחס לחוזרי המקור, ונקבע כי הוראות החוזר המאוחד שיחולו החל מיום 1 בינואר 2014, יחליפו את חוזרי המקור. בנוסף, נקבע כי ככל שתתגלה סתירה בין חוזר המקור לחוזר המאוחד, תגבר המשמעות של החוזר המקורי, אלא אם תתוקן ההוראה על ידי המפקח. עוד צוין בפרק המבוא כי בחוזר המאוחד ייכללו גם הכרעות עקרוניות ועמדות ממונה, מבלי לשנות את מעמדן המשפטי המקורי.

במהלך השנים 2011-2014 פרסם המפקח פרקים וטיטות פרקים של החוזר המאוחד, הכוללים, מלבד הארגון מחדש של הוראות קיימות, גם שינויים בחלק מהוראות הרגולציה בתחומים שונים. עד כה פורסמו נוסחים סופיים של המבוא לחוזר המאוחד, תוכן העניינים, הגדרות, והפרקים הבאים: ביקורת פנימית וחיצונית, ניהול סיכונים, ניהול נכסי השקעה, הוראות לביטוח כללי, הוראות לקרן פנסיה, וכן, הוראות לעניין קופת גמל שאינה קופת ביטוח או קרן פנסיה.

8.1.3 מגבלות ופיקוח החלים על תחומי הפעילות של הקבוצה

8.1.4 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

חוק קופות הגמל

חוק זה מסדיר את תחום הפעילות של קופות הגמל (לרבות קרנות הפנסיה). בחוק קופות הגמל נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין רישוי חברה מנהלת, היתרי שליטה בחברה כאמור, הגבלות על החזקת אמצעי שליטה בחברה מנהלת, בלעדיות העיסוק, מינוי אורגנים ובעלי תפקידים בחברה מנהלת, הסדרת אישור לקופות גמל, תקנון הקופה ואופן שינויו, כללים לעניין תשלומים לקופה ומשיכת כספים ממנה, דרכי השקעת כספי הקופה וניהול נכסיה, פיקוח על הקופה ודיווחים לממונה ולעמיתים.

במסגרת החוק נקבעה זכותו של עובד לבחור את קופת הגמל בה יפקיד מעבידו את הכספים עבורו; בהקשר זה נקבע כי במידה והעובד הזכאי לא בחר בקופת גמל מסוימת בהתאם לזכותו זו, תהא ההפקדה בקופת הגמל שזוהתה נקבעה בדין או בהסכם המעניק לעובד את הזכות להפקדת כספים על שמו בקופת גמל.

חוק קופות הגמל מסמיך את המפקח להטיל עיצומים כספיים על העובר על חלק מהוראות החוק. בהקשר זה, ולפרטים נוספים בדבר חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 ראה גם סעיף 8.7.1 להלן.

מכוח חוק קופות הגמל הותקנו, מעת לעת, תקנות שונות המסדירות נושאים שונים בקשר עם קופות גמל (לרבות קרנות פנסיה) וחברות מנהלות ובכלל זה, כללי השקעה לגופים מוסדיים, הוצאות המותרות בניכוי לגוף מוסדי, שיטות שערך לגבי נכסים שונים בקופות הגמל, חובת השתתפות על חברה מנהלת באסיפות כלליות ועוד.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ט-2009 (להלן: "תקנות קופת גמל בניהול אישי")

תקנות אלו קובעות את האפשרות לנהל סוגי כספי חיסכון של עמית עצמאי שהוגדרו בתקנות וכספי קרן השתלמות, באמצעות קופת גמל בניהול אישי, אשר תנוהל על ידי העמית או מנהל תיקים מטעמו, תחת מגבלות השקעה מסוימות, שיבוקרו על ידי החברה המנהלת. בחודש יולי 2013, פרסם המפקח טיוטת תיקון לתקנות קופת גמל בניהול אישי, שבמסגרתן הציע להרחיב את סוגי הכספים שניתן לנהל בקופת גמל בניהול אישי.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה ומכירה של ניירות ערך), התשס"ט-2009

בתקנות אלה נקבעו מגבלות לעניין רכישת ניירות ערך בידי גוף מוסדי המנהל השקעות תלויות תשואה (קרן פנסיה, קופת גמל, פוליסת ביטוח חיים משתתפת ברווחים), אם אותם ניירות ערך משווקים או מופצים באמצעות צד קשור לגוף המוסדי, או שצד קשור כאמור הוא החתם בהנפקת אותם ניירות ערך.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (השתתפות חברה מנהלת באסיפה כללית), התשס"ט-2009

התקנות קובעות, בין היתר, חובת השתתפות בהצבעה של משקיע מוסדי לגבי כספי העמיתים, באסיפה כללית של תאגיד שהוא בעל זכות הצבעה בו בנושאים המנויים בתקנות. בחודש יוני 2014, פרסם המפקח תיקון לתקנות אלו, אשר במסגרתו, מוגדרים התנאים בהם גופים מוסדיים מחוייבים להצביע באסיפה כללית, כמו כן התווספה החובה לקבל את אישור הנציגים החיצוניים לאופן הצבעה בהצבעות מסוימות של תאגידים פיננסיים ו/או השולט בהם, ו/או תאגידים בנקאיים. בנוסף פרסם המפקח, חוזר גופים מוסדיים הגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון, אשר תוקן גם הוא בחודש יוני 2014, ואשר מסדיר את דרך פעולתם של הגופים המוסדיים באספות כלליות. התיקון עוסק בעיקר בהסדרת אופן ההתקשרות של הגוף המוסדי עם הגורם המקצועי ולמידת ההסתמכות שלו על המלצות ההצבעה של הגורם המקצועי.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב-2012

התקנות (וחוזר הממונה המשלים שפורסם בעקבותיהן) מחייבות גופים מוסדיים לנקוט בשורה של פעולות לאיתור עמיתים מנותקי קשר, עמיתים שחשבונום מוגדר כחשבון רדום ומוטבים של עמיתים שנפטרו (להלן: "עמיתים שיש לאתרם") בהתאם ללוחות זמנים שהוגדרו בתקנות.

במקביל, נקבע בתקנות דמי הניהול (ראה סעיף 2.1.4, לעיל), כי בחשבונות של עמיתים שיש לאתרם ושלא אותרו בפרק הזמן שנקבע בתקנות איתור עמיתים ומוטבים, יופחתו דמי הניהול בגינם ל-0.3% מהיתרה הצבורה. במועד שבו חודש הקשר עם עמית כאמור ניתן יהיה לחזור ולגבות את שיעור דמי הניהול שנגבו מהעמית במועד ניתוק הקשר וכן את ההפרש בין דמי הניהול המופחתים הנ"ל (0.3%) לבין הנמוך מבין 0.5% או שיעור דמי הניהול שנגבו מהעמית במועד ניתוק הקשר.

חוק גיל פרישה, התשס"ד-2004

חוק זה קובע את הגיל שבו ניתן לחייב עובד לפרוש מעבודתו בשל גילו, ואת הגיל שבו עובד רשאי לפרוש פרישה מוקדמת וליהנות מגמלה. במסגרת החוק נקבע, שהגיל שבו ניתן לחייב עובדת לפרוש מעבודתה, בשל גילה, יעלה באופן הדרגתי מגיל 62 ל-64, אלא אם עד לתום שנת 2016, תאשר ועדת הכספים המלצות של השר לגיל פרישה אחר, על בסיס המלצות ועדה ציבורית לבחינת גיל הפרישה לאישה שנולדה עד לשנת 1955.

חוק הייעוץ הפנסיוני

בחוק זה הוסדר העיסוק במקצועות הייעוץ או השיווק הפנסיוני. נקבעו בו, בין היתר, הוראות בדבר חובת הרישוי כיועץ או משווק פנסיוני, תנאים ודרישות כשירות לעניין זה, חובות, איסורים והגבלות לעניין ייעוץ או שיווק פנסיוני, התאמת המוצר לצרכי הלקוח, החובה ליתן ללקוח ייעוץ מיטבי ("Best Advice"), מתן מסמכים המנמקים בכתב את כדאיות החיסכון הפנסיוני והמלצת היועץ, גילוי נאות לגבי היותו משווק או יועץ, זיקתו ליצרנים השונים, תוך קביעת חובות אמון וחובת זהירות ואיסור על ניגוד עניינים אפשרי בין היועץ או המשווק ללקוח, והוראות בדבר פיקוח הממונה על פעילות בעלי המקצוע הנ"ל וחובות רישום ודיווח. לפרטים בדבר המסלוקה הפנסיונית שפועלת מכוח חוק זה - ראה סעיף 2.1.2 לעיל.

עוד נקבעו בחוק הייעוץ הפנסיוני, הוראות לגבי העיסוק בייעוץ פנסיוני של תאגיד בנקאי ובכללן תנאים לקבלת היתר של יועץ פנסיוני לתאגיד בנקאי. כן נקבע בחוק, כי יועץ פנסיוני רשאי לקבל עמלת הפצה מחברה מנהלת, בשיעור מרבי שייקבע בתקנות, ובלבד שחשוב העמלה ייעשה ללא תלות במוצר שעליו המליץ היועץ ללקוח.

חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963

חוק זה קובע, בין היתר, כללים לעניין ההפקדות בקופות הגמל של מרכיב הפיצויים, ובכלל זה לגבי פוליסות הכפופות לתקנות קופות הגמל (ביטוחי מנהלים) וקרנות הפנסיה, וכן הוראות הגנה על כספים שהופקדו כאמור מפני עיקול, שעבוד, החזרה או העברה.

חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958

בהתאם להוראות סעיף 19א לחוק הגנת השכר, על קופות גמל לפעול לגביית חובות ממעביד. קופות הגמל יהיו רשאיות להשתחרר מחובתן אם יוכיחו כי לא התרשלו או כי חלו נסיבות אחרות המצדיקות שחרור מחבות זו.

פקודת מס הכנסה

בפקודת מס הכנסה קבועות הטבות מס הניתנות עקב הפקדת כספים בקופות גמל, ובכלל זה לגבי פוליסות הכפופות לתקנות קופות הגמל (לעצמאיים וביטוחי מנהלים) וקרנות הפנסיה, והטבות מס הניתנות לכספים המשתלמים מהן וכן "קנסות" על משיכות שאינן בהתאם לתנאי ההסדר התחיקתי.

תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964

תקנות אלה מסדירות נושאים שונים הנוגעים לניהולן של קופות גמל, קרנות פנסיה, קופות ביטוח. הנושאים העיקריים המוסדרים בתקנות הינם, בין היתר, קביעת שיעורי

ההפרשות המותרים להפרשה לטובת חיטון פנסיוני, תוך אבחנה בין עמיתים שכירים ועמיתים עצמאיים, וכן קביעת אפשרויות המשיכה של הסכומים הצבורים בהם והתנאים לעניין זה. התקנות מחייבות את קופות הגמל וחברות המנהלות קופות גמל, לערוך ביטוח אחריות מקצועית לכיסוי חבותן בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי העמיתים, וכן לכיסוי מעילה באמון של עובדיהן כלפי העמיתים. הביטוח יעשה בסכומים ובתנאים הקבועים בתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת ההשקעות), תשנ"ו-1995.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי), התשס"ז-2006

התקנות קובעות עקרונות בסיסיים בביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי, שמטרתם העיקרית שמירה על ענייני המבוטחים והבטחת כיסוי ביטוחי נאות. בתקנות נקבע כי בעל הפוליסה יכול שיהיה מעביד בלבד; למבוטח הבודד יתאפשר מעבר לפוליסת פרט בעת פקיעת הביטוח הקבוצתי או בעזיבת עבודה (תוך 60 ימים), בתנאים דומים לפוליסות פרט של המבטח במועד המעבר וללא חיתום מחדש. כן קובעות התקנות חובה על המבטח להמציא לכל מבוטח בקבוצה פוליסה, דף פרטי ביטוח ודיווח שנתי.

תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי), תשנ"ג-1993

בתקנות אלה כלולות הוראות, לעניין ביטוח חיים קבוצתי, ריסק (ללא מרכיב חיטון) ובכלל זה הגדרת הקבוצות וגודלן המינימאלי, תקופת הביטוח, ותקרת העמלות לסוכנים. בנוסף, המפקח הוסמך לקבוע הוראות לגבי פוליסת המשך במקרה של הפסקת הביטוח הקבוצתי וללא חיתום מחדש.

תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984

תקנות אלה קובעות הנחיות בדבר דרכי הפרדת החשבונות והנכסים של עסקי ביטוח חיים מכלל עסקי הביטוח של מבטח, והפרדת נכסים של עסקי ביטוח חיים משתתף ברווחים מנכסים של עסקי ביטוח חיים אחרים.

8.1.5 להלן פירוט תמצית הוראות הדין המרכזיות ועיקרי ההוראות הרגולטוריות (לרבות טיוטות מהותיות וניירות עמדה) שפורסמו בשנה האחרונה בחלוקה לפי תחומי הפעילות השונים:

הוראות דין החלות על פעילות הקבוצה באופן כללי

חוק הפיקוח (תיקון 40): הנהגת תכניות ביטוח ותקנוני קופות גמל ופנסיה

מזה מספר שנים פועל המפקח להובלת שינוי של מעבר מאישור מוצרים לפיקוח רוחבי מונחה עקרונות. במסגרת שינוי זה, פורסם בחודש דצמבר 2014, חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (תיקוני חקיקה), התשע"ה-2014, הכולל הוראות לתיקון חוק הפיקוח. עיקרו של התיקון הוא בתיקון סעיף 40 לחוק הפיקוח ושינוי הכללים שהיו קיימים ערב התיקון, בקשר עם הנהגת תכניות ביטוח ותקנוני קופות גמל ופנסיה (לעיל ולהלן: "המוצרים"), ושינויים בהם. בהתאם לתיקון, מבטחת המבקשת להנהיג תכנית ביטוח או תקנון כאמור, או לבצע שינוי בהם, תגיש למפקח הודעה על כך 30 ימי עסקים לפני המועד שבו היא מבקשת להנהיג את התכנית או השינוי, ואם המפקח אינו מודיע על התנגדותו בתוך התקופה האמורה, רשאית המבטחת להנהיג אותם.

בהתאם לתיקון, המפקח רשאי, מיוזמתו ובכל עת, להורות למבטחת להפסיק להנהיג תכנית ביטוח או להורות לה להנהיג, ממועד ההוראה ואילך, שינוי בתכנית ביטוח, לאחר ששקל את הפגיעה האפשרית במבטחת ובשים לב למכלול התנאים בתכנית ולאפשרות להתאימה לשינוי כאמור. המפקח רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לאחר ששקל את הפגיעה האפשרית במבטחת בשל כך, להורות למבטחת כאמור לעיל, גם לגבי פוליסות שהוצאו על פי תכנית הביטוח לפני מועד ההוראה, אך בטרם יעשה כן, תינתן למבטחת הזדמנות לטעון את טענותיה שיועברו לוועדה המייעצת, ולאחר התייעצות עמה, יורה המפקח על החלטתו. המפקח לא יורה כאמור, אלא אם מצא כי תנאי בתכנית מקפח או גורם לפגיעה משמעותית או ממשית בעניינם של המבוטחים והכל בשים לב למכלול תנאי הפוליסה והמקרה, לרבות הנסיבות בעת כריתת חוזה הביטוח.

כמו כן, המפקח רשאי, להורות, לגבי כלל ענפי הביטוח, לגבי ענפי ביטוח מסוימים או לגבי תכניות ביטוח מסוימות, הוראות בדבר דמי הביטוח ו/או תנאי ביטוח וניסוחם, שאינן הוראות הקובעות בתכנית ביטוח את כלל תנאיה.

כשלב ביניים במסגרת השינוי, וכצעדים לקראת התיקון האמור, פרסם המפקח שתי הוראות, כמפורט להלן:

- חוזר בעניין הנהגת תכנית ביטוח ותקנון קופת גמל (שפורסם לראשונה בחודש דצמבר 2013 ועודכן מאז מספר פעמים), המסדיר את אופן הגשת הודעה על תכנית ביטוח או תקנון חדשים או שינויים בהם, לרבות המידע והמסמכים שיש להעביר במסגרתה.

- נייר עמדה בעניין עקרונות לניסוח תכניות ביטוח, שמטרתו להנחות את המבטחים, לעניין ניסוח תכנית ביטוח, כך שתכנית הביטוח לא תכלול תנאים מקפחים ותהיה פשוטה וברורה. בנספח לנייר העמדה, נכללה רשימה של נהגים ראויים שיש לכלול בתכנית ביטוח ונהגים בלתי ראויים שלא ראוי לכלול בתכנית ביטוח. בהתאם לאמור בנייר העמדה, ככלל, ככל שתכנית ביטוח תכלול נוהג בלתי ראוי, יראו את התנאי האמור ככזה שהמפקח התנגד לו (במסגרת סמכותו לפי סעיף 40 לחוק הפיקוח) ועל כן המבטח לא רשאי להסתמך עליו או לממשו; ככל שתכנית ביטוח לא תכלול נוהג ראוי, יראו את החלק בתכנית המושפע באופן ישיר מהיעדר הנוהג הראוי ככזה שהמפקח התנגד לו (במסגרת סמכותו כאמור). ואולם, האמור לא יחול על תנאי שהמפקח השתכנע כי נסתרה לגביו החזקה כי הוא אינו ראוי או ראוי, לפי העניין, או שערכאה שיפוטית מוסמכת קבעה כי נסתרה לגביו החזקה כאמור.

מועד תחילתו של נייר העמדה ביחס לתכניות ביטוח (לרבות תכניות ביטוח קבוצתיות) ששיוקן יחל לראשונה, היה ביום 1 בדצמבר, 2013. ביחס לתכניות ביטוח ששווקו קודם למועד זה, נקבעה תחולה מדורגת, בהתאם לסוגי המוצרים, כאשר המועד המאוחר ביותר שנקבע ביחס לסוגי מוצרים מסוימים, נקבע ליום 1 ביוני, 2015. החברה נדרשת להתאים את תכניות הביטוח המשווקות על ידה להוראות נייר העמדה, על פי לוחות הזמנים שנקבעו בעמדת הממונה.

בחודש ינואר 2015, פרסם המפקח טיוטת חוזר בעניין הוראות לניסוח תכניות ביטוח, וכן טיוטת תיקון לעמדת הממונה האמורה בנושא עקרונות לניסוח תכנית ביטוח. במסגרת התיקון המוצע, מוצע להשאיר בעמדת הממונה רק את העקרונות הכלליים לניסוח תכנית ביטוח, להעביר את רשימת הנהגים הראויים והבלתי ראויים שפורטה בנספח לה לחוזר ייעודי שעניינו הוראות לניסוח תכניות ביטוח, וכן להוסיף לה הוראות חדשות.

לתיקון החקיקה ולהוראות הנלוות עשויה להיות מחד השלכה על פישוט והקלה של תהליכי השקת פוליסות ביטוח חדשות, אך מאידך, היא עלולה להחמיר את החובות החלות על חברת ביטוח בעת ניסוח פוליסות. כמו כן, עשוי התיקון לחשוף את החברה לשינויים בפוליסות ביטוח ששווקו על ידה בעבר וכפועל יוצא, יכול להשפיע על תמחור פוליסות אלה ועל רווחיותן באופן רטרוספקטיבי, כמו גם על התקשרויות עם מבטחי משנה. הקבוצה בוחנת את הוראות התיקון וההוראות הנלוות ואינה יכולה בשלב זה להעריך את מלוא השלכותיהם, מאחר והן תלויות, בין היתר, ביישום ההסדרה בפועל. הערכת הקבוצה לעניין השלכות התיקון וההוראות הנלוות הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. ההשלכות בפועל עשויות להיות שונות מאלה שהוערכו, מן הטעמים שפורטו לעיל.

חוק חוזה הביטוח

בחודש מרס 2014, התקבל בכנסת תיקון מס' 6 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981, במסגרת התיקון נקבע כי ממועד פרסום תיקון החקיקה, במקרה של תביעת נכות שנגרמה למבוטח ממחלה או מתאונה, שטרם התיישנה נכון למועד פרסום התיקון (24 במרס 2014), יש למנות את תקופת ההתיישנות מהיום שקמה למבוטח הזכות לתבוע את תגמולי הביטוח לפי תנאי חוזה הביטוח. משכך, התייתר הצורך בחוזר המפקח שעניינו "התיישנות בחוזה ביטוח הכולל כיסוי ביטוחי לנכות", ובהתאם בוטל החוזר ולא נכנס לתוקף.

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998 (להלן: "חוק השוויון")

בחודש פברואר 2015, פרסמה המפקחת הכרעה עקרונית בעניין חוק השוויון. במסגרת ההכרעה הובהר, בין היתר, כי על חברת הביטוח למסור למבוטח עם מוגבלות שניתן לו יחס שונה, כהגדרתו בחוק השוויון, או לאדם עם מוגבלות שהחברה סירבה לקבלו לביטוח, הודעה מנומקת בכתב אשר תכלול את תמצית הנתונים האקטואריים, הסטטיסטיים, מידע רפואי או מידע אחר, שהיוו בסיס להחלטת החברה וכן את תמצית המידע עליו הסתמכה החברה בהחלטתה ביחס לאותו אדם. לעניין זה הובהר, כי הפניה להנחיות מבטח המשנה מהווה עמידה בהוראות חוק השוויון. בנוסף, צוין כי על ההודעה לכלול את הפרטים המצוינים בהוראות סעיף 19(הז) לחוק השוויון וכן כי על ההודעה להישלח במועדים הקבועים בסעיף זה. משכך, הכרעה זו מקנה למפקחת סמכות בקשר עם יישום הוראות חוק השוויון.

בחודש ספטמבר 2014 פורסמה טיוטת תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (הודעת מבטח בדבר מתן יחס שונה לאדם או בדבר סירוב לבטחו), התשע"ד-2014, המפרטת, בין היתר את נוסח ההודעה שיש למסור למבוטח בהתאם לחוק השוויון, בדבר זכותו של אדם שהמבטח סירב לבטחו או שקיבל יחס שונה מהמבטח כמפורט החוק השוויון להגיש תלונה למפקח על הביטוח ולוועדת התלונות או להגיש תביעה לבית המשפט. תחילתן של תקנות 30 ימים מיום פרסומן.

טיוטת חוזרי המפקח וניירות עמדה

בחודש פברואר 2015, פרסמה המפקחת טיוטת חוזר שעניינה אי תלות בין כסויים בביטוח בריאות. במסגרת הטיוטה, נקבע, בין היתר כי על מבטח לאפשר למועמד לביטוח לרכוש תכנית בסיס ללא תלות ברכישת תכנית נוספת אחרת או תכנית בסיס אחרת, וזאת אלא אם התיר זאת המפקח מראש ובכתב. כמו כן, נקבע כי המבטח לא יהיה רשאי להתנות הנחה בתכנית ביטוח מסוימת ברכישה או אחזקה של תכנית אחרת. הוראות הטיוטה יחולו על כל פוליסות הפרט בענף מחלות ואשפוז ובענף תאונות אישיות, שישווקו החל מיום 1 במאי 2015.

בחודש ספטמבר 2014, פורסם חוזר ניהול השקעות באמצעות סלי השקעה, החוזר מסדיר את פעילות ניהול ההשקעות של משקיעים מוסדיים הנמנים על אותה קבוצת משקיעים ונשלטים בידי אותו אדם באמצעות סלי השקעה סחירים ולא סחירים. החוזר מחייב את אישור הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים לפעילות באמצעות סלי השקעה כאמור, וכן קובע, את סמכויות ועדת השקעות בניהול ההשקעות באמצעות סלי השקעה. החוזר קובע כללים לניהול השקעות באמצעות סלי השקעה, לרבות פיזור נכסים, שווי מקסימאלי לכל נכס וחובות דיווח שונות למפקח בהקשר לניהול ההשקעות באמצעות סלי השקעה. החוזר נכנס לתוקף מידי וחל על כל הגופים המוסדיים אשר מנהלים את השקעותיהם באמצעות סלי השקעה. בהמשך לפרסום החוזר, תוקן פרק 4 בחוזר המאוחד, ניהול נכסי השקעה תוך הטמעת הוראות החוזר.

בחודש אפריל 2014, פורסם דוח סופי של הוועדה לבחינת אופן השקעת גופים מוסדיים בהלוואות מותאמות שהוגש למפקחת ("דוח גולדשמידט"). עניינו של הדוח הוא בניסיון להסדיר את שוק הלוואות המתואמות הניתנות על ידי גופים מוסדיים. ההמלצות העיקריות היו ביחס לתפקידי הדירקטוריון, וועדות ההשקעה לעניין מתן הלוואות מותאמות על ידי הגוף המוסדי ולאופן ההשתתפות של הגוף המוסדי בעסקאות קונסורציום וסינדיקציה. בהמשך לאמור, בחודש ינואר 2015 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה "ניהול סיכונים אשכנזי אגב פעילות השקעות - תיקון חוזר". מטרת הטיוטה היא להגביר את מעורבות ואחריות הדירקטוריון וועדת ההשקעות בתחום מתן הלוואות מותאמות על ידי גוף מוסדי תוך שימת לב לקצב הגידול של אפיק זה מתוך תיק ההשקעות הכולל בישראל ומחוץ לישראל, לפי העניין. התיקון מתייחס בעיקר לנושאים הבאים: מינוי ועדת אשכנזי ותפקידיה, הרחבת תפקיד בקרת ההשקעות ביחס למתן אשכנזי, והוראות לגבי השתתפות גופים מוסדיים בעסקאות קונסורציום וסינדיקציה. יצוין, כי במסגרת טיוטת החוזר הורחבה תחולת חלק מהמלצות הוועדה לכל סוגי האשכנזי. בנוסף, על פי הטיוטה נדרש גילוי בדבר התנהלות בעבר של בעל שליטה בחברה בקשיים פיננסיים ומתן אישור מקדמי של ועדת ההשקעות להלוואה במצב בו בעל השליטה או חברה בשליטתו היו נתונים בעבר בקשיים פיננסיים. המלצות נוספות של דוח גולדשמידט בנושאי וועדת השקעות, מדיניות הדירקטוריון וועדת אשכנזי מופיעות בטיטת החוזר המאוחד, פרק 5, הוראות לעניין ממשל תאגידי בהשקעות.

בחודש ינואר 2015 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה "כללים למתן אשראי על ידי גופים מוסדיים". מטרת הטיוטה היא לקבוע הוראות לעניין מתן הלוואות ממונפות, הנהגת מגבלות פנימיות למתן אשראי ללווים, קביעת נדבך נוסף של נהלי חיתום להלוואות מותאמות והגדרת מקרים שבהם רשאי גוף מוסדי להסתמך על ערבות שנתקבלה. כמו כן, מגדירה הטיוטה הנחיות כלליות בנוגע לדרך פעולה בעת הפרתה של תניה לפירעון מידי וחובת גילוי ביחס לאשראי שנלקח למימון רכישת מניות שליטה בתאגיד.

בחודש דצמבר 2014, פורסמה טיוטת חוזר שעניינה עקרונות לעריכת חיתום רפואי מטרת הטיוטה, קביעת עקרונות מנחים לביצוע הליך חיתום רפואי, לרבות כללים להתאמת החיתום לסוג הכיסוי הביטוחי הרלוונטי ולמאפייני המועמד לביטוח וכללים לביצוע חיתום רפואי טלפוני. כמו כן, בנספח לטיטוט החוזר פורסמה רשימה של נהגים בלתי ראויים שאינם עומדים בעקרונות המפורטים בטיטוט החוזר. תחולתן של הוראות טיוטת החוזר לעניין חיתום רפואי שיבוצע החל מיום 1 ביוני 2015. להוראות טיוטת החוזר יכול שתהיינה השלכות על הליכי החיתום הרפואי בקבוצה, אך טרם ניתן להעריך.

בחודש דצמבר 2014, פרסמה המפקחת על הביטוח טיוטת חוזר שעניינה הצטרפות לתכניות ביטוח. במסגרת הטיוטה מבקשת המפקחת לקבוע, עקרונות להתנהלות חברות הביטוח ו/או סוכני הביטוח במסגרת הליך שיווק ו/או מכירה של תוכנית ביטוח, לרבות לעניין התאמת הביטוח לצרכי המבוטח, מסירת מידע למבוטח טרם הצירוף לביטוח, אופן דרישת וקבלת המידע מן המבוטח, תיעוד ההסכמות שהושגו, מסירת מידע רלוונטי לאחר הצירוף לתכנית הביטוח ועוד. המפקחת מבקשת, בין היתר, לקבוע כי צירוף לביטוח (לרבות בעת חידוש) יערך רק לאחר שמולאה הצעת ביטוח בכתב שתתועד, או במקרה של מכירה טלפונית או באמצעות האינטרנט, לאחר קיום שיחה או מילוי שאלון באינטרנט, אשר הותאמו להצעת הביטוח ואשר יתועדו באמצעות הקלטה או תיעוד נתוני אתר האינטרנט, לפי העניין. לעניין זה מבקשת המפקחת לקבוע הוראות בקשר עם השאלות שישאל המועמד לביטוח ואופן הצגתן.

על פי הטיוטה החוזר, אם ייכנס לתוקף, יחול על חברות הביטוח, וכן על ה"פול", בענפים הבאים: ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש] התש"ל-1970, ביטוח רכב מנועי-רכוש (עצמי וצד שלישי), ביטוח מקיף לדירות ולבתי עסק, ביטוח אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח מפני אובדן רכוש, ביטוח בריאות, ביטוח תאונות אישיות, וביטוח חיים, למעט ההוראות שעניינן מסירת מידע לצורך חידוש ביטוח שלא יחולו על ביטוח בריאות וביטוח חיים.

לעניין זה - "ביטוח בריאות" - ביטוח מחלות ואשפוז (למעט ביטוח נסיעות לחו"ל), ביטוח רפואי לעובדים זרים וביטוח המיועד לשוהים זרים בישראל שאינו ביטוח עובדים זרים. "ביטוח חיים" - ביטוח למקרה מוות (ללא רכיב חיסכון) וביטוח אובדן כושר עבודה שנמכרו שלא אגב חיסכון פנסיוני.

בשלב זה, ולאור העובדה שלא ידוע מה יהיה נוסחה הסופי של הטיוטה והאם תבשיל לכדי חוזר מחייב, אין באפשרות החברה להעריך את השלכותיה ומידת השפעתה על החברה.

8.1.5.1 ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

בחודש אפריל 2014, פרסמה המפקחת מכתב למנהלי הגופים המוסדיים בנוגע להערכות ליישום חוק ה-FATCA (Foreign Account Tax) Compliance Act) אשר נחקק בארה"ב בחודש מרס 2010. מטרת החוק הינה לחייב מוסדות פיננסיים זרים להעביר מידע אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות שהינם אזרחים או תושבים אמריקאים. במסגרת המכתב, מתארת המפקחת את הוראות החקיקה, אשר לפיהן גוף פיננסי זר יידרש לפעולות הבאות: (1) להירשם באתר רשות המיסים האמריקאית; (2) לבצע בדיקת נאותות לבעלי חשבונות ולהעביר לרשות המיסים האמריקאית אחת לשנה מידע אודות חשבונות שזוהו כ"אמריקאים", וכן מידע בדבר מספר וסך ערך החשבונות של בעלי חשבונות אשר סירבו לשתף פעולה; (3) לנכות מס במקור למי שסירבו לספק מידע ומסמכים כנדרש.

בחודש יוני 2014, נחתם הסכם בין-מדינתי בין ממשלת ישראל לממשלת ארה"ב המהווה חלופה ליישום הוראות החוק האמור. על פי ההסכם ניתן פטור מדיווח למוסדות פיננסיים מסוימים ו/או לחשבונות בעלי מאפיינים

המעידים כי קיים סיכון נמוך להעלמת מס באמצעותם. כמו כן, ניתן פטור מניכוי מס במקור ומדיווח ישירות ל-IRS.

בחודש דצמבר 2014, פרסמה הממונה טיוטת מסמך הבהרות לעניין ההסכם הבינמדינתי וזאת עד לכניסתה לתוקף של החקיקה שתעגן את הוראות ההסכם בחוק ובתקנות מכוחו. במסגרת טיוטה זו נערך סיווג של הישויות והחשבונות הכפופות לחקיקת ה-FATCA וכן הישויות והחשבונות שפטורות מיישום זה. בנוסף ניתנו הנחיות והבהרות לעניין בחינת הנאותות שיש לבצע למועמדים המצטרפים לחשבונות הכפופים לחקיקה. במקביל לבחינת הוראות ההסכם וההקלות שניתנו במסגרתו, הקבוצה החלה ביישום הוראות החוק, לרבות באמצעות ביצוע בדיקות נאותות וזיהוי למצטרפים חדשים בחשבונות הרלוונטיים.

בחודש אוקטובר 2014, הודיע משרד האוצר לארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכלי (OECD) כי ישראל תאמץ את תקן בינלאומי בנושא החלפת מידע אוטומטי (Automatic Exchange of Information - AEOI) בחשבונות פיננסיים לצורכי מס (Common Reporting Standard-CRS) וכי הדיווח ראשון יבוצע החל משנת 2018. התקן מסדיר את אופן החלפת המידע לגבי חשבונות פיננסיים של תושבים זרים בין מדינות שיחתמו על ההסכם, ויחול על מוסדות פיננסיים, בדומה להגדרה הקיימת כיום במסגרת ההסכמים הבינמדינתיים בנושא ה-FATCA. בהתאם לתקן, מוסדות פיננסיים ידרשו לבצע הליך זיהוי לבעלי חשבונות המוחזקים בהם וכן לדווח מידע מסוים אודות חשבונות המוחזקים על ידי תושבים זרים לרשויות המס המקומיות אשר יעבירו מידע זה למדינת התושבות של מחזיקי החשבון על בסיס שנתי. ואולם, בעוד שלפי ה-FATCA המוסדות הפיננסיים נדרשים לזהות אזרחים של ארה"ב ותושביה, הרי שלפי התקן של ה-OECD יהיה צורך לערוך זיהוי על בסיס של תושבות בלבד.

בחודש אוגוסט 2014, פורסם חוק לחלוקת חסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, **התשע"ד-2014**, שעניינו החלוקה של החיסכון הפנסיוני בין חוסכים ובני זוגם לשעבר בהתאם לפסק דין מוסמך שיקבע את החלוקה של החיסכון הפנסיוני. בחוק נקבעו, בין היתר, כללים לרישום פסק הדין וחלוקה של החיסכון בהסדרי פנסיה תקציבית, קרנות הפנסיה וקופות הביטוח. כמו כן, נקבעו כללים לעניין חלוקת החיסכון הפנסיוני למקבלי קצבאות. מועד התחילה של החוק הינו מיום 6 בפברואר 2015 והוא יחול גם על פסקי דין לחלוקה, כהגדרתן בחוק, שניתנו לפני מועד התחילה.

בחודש מרס 2014, פורסמה הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), (תיקון מס' 6), **תשע"ד-2014**, במסגרתה מוצע למנוע ממעסיק להתנות ביצוע עסקה לגבי מוצר פנסיוני, לרבות מתן הטבה או הנחה בדמי ניהול בעבור עובדיו, בביצועו על ידי בעל רישיון מסוים ובכלל זה בעל רישיון המספק למעביד שירותי תפעול. מוצע, כי התניה של מעסיק לביצוע עסקה כאמור, תיחשב כעבירה פלילית. בנוסף, מוצע לאסור על בעל רישיון להתנות רכישת מוצר פנסיוני אחד ברכישת מוצר פנסיוני אחר, ממנו או מאחר, למעט אם קיבל את אישור הממונה לכך.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות הניוד")

התקנות, ביחד עם חוזרים אשר פורסמו בעניין זה על ידי המפקח, מעת לעת, קובעים כללים שנועדו לאפשר לעמיתים לבצע העברת כספים, באופן קל ופשוט ככל שניתן, בין קופות גמל מאותו סוג (לרבות קרנות פנסיה וקופות ביטוח), ואף העברת כספים מקופות גמל הוניות לקופות גמל לקצבה.

בחודש ספטמבר 2014, נערך תיקון בתקנות הניוד במסגרתו נקבעה, בין היתר, חובת הקופה המקבלת לפצות עמיתים במקרה של עיכוב על ידה בהעברת הכספים. כמו כן, בחודש ינואר 2015, פורסם תיקון לחוזר הניוד המסדיר, בין היתר את תיקון החקיקה וקובע כללים נוספים בכל הנוגע להעברת כספים בין קופות גמל הן לקופה המקבלת והן לקופה המעבירה. מועד כניסתן לתוקף של הוראות החוזר הינו 1 ביולי 2015.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(עמלות הפצה), התשס"ו-2006

תקנות אלו קובעות את עמלות ההפצה המרביות שניתן לשלם ליועץ פנסיוני בגין קרנות פנסיה וקופות גמל. בחודש יוני 2014, פורסמה טיוטה שלישית של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(עמלות הפצה)(תיקון מס'), התשע"ד-2014, שבה מוצע לקבוע מודל לעמלת הפצה אחידה במסגרת ביצוע עסקה בשלושת סוגי המוצרים הפנסיוניים: קופת גמל, קרן פנסיה חדשה וביטוח מנהלים. מודל עמלת ההפצה המוצע קובע שיעור עמלת הפצה מרבי של 0.2% מהצבירה ועד 1.6% מההפקדות השוטפות לאותם המוצרים (על בסיס חודשי). במקרה שבו דמי הניהול הנגבים נמוכים משיעור עמלת ההפצה המרבית כאמור לעיל מוצע לאפשר תשלום עמלת הפצה מופחתת בשיעור של 40% מדמי הניהול בגין הצבירה ו/או ההפקדות השוטפות, לפי העניין. לגבי קרן השתלמות לא יחול שינוי בתקרת עמלת ההפצה המותרת.

בחודש פברואר 2015, פרסמה המפקחת חוזר שעניינו מסלולי השקעה בקופות גמל, שאיחדה טיטות של תקנות וחוזרים שפורסמו בעבר בנושא זה. על פי החוזר מוצע, כי גוף מוסדי ינהל מסלולי השקעה המותאמים לגיל המבוטחים בקופות גמל, לפי אחת החלופות הבאות: (א) ניהול שלושה מסלולי השקעה הבאים: (1) מסלול השקעה למבוטחים אשר גילם אינו עולה על 50 (2) מסלול השקעה עבור מבוטחים שגילם לפחות 50 ואינו עולה על 60 (3) מסלול השקעה עבור מבוטחים שגילם לפחות 60. (ב) מסלולי השקעה שיהיו מיועדים לקבוצה של מבוטחים שתאריך לידתם מצוי בטווח של 5 עד 10 שנים. מסלולים אלה יהוו ברירת מחדל עבור מבוטחים שלא בחרו במסלול אחר. כמו כן, מוצע כי גוף מוסדי ינהל מסלול השקעה נפרד עבור כל מקבלי הקצבאות. בנוסף, בחוזר פורטו כללים בנוגע לניהול מסלולי השקעה מתמחים, כללים לניהול מסלולי השקעה בקרנות השתלמות ופוליסות פרט, כללים בנוגע להתאמת שמו של המסלול למדיניות ההשקעות של המסלול, אופן ביצוע שינוי מדיניות השקעות תקנונית במסלול השקעה וכן כללים בנוגע להצגת מסלולי ההשקעה בפוליסות, בתקנונים, באתר האינטרנט ועוד. תחילתו של החוזר על פוליסות ששווקו לאחר שנת 2014 תהא מיום 1 בינואר 2016 ועל פוליסות ששווקו לאחר שנת 2014 מיום 1 בינואר 2017. החוזר לא יחוו על קופות גמל מבטיחות תשואה ועל פוליסות ביטוח חיים ששווקו לפני שנת 1991. כמו כן, בהתאם לחוזר על הגופים המוסדיים להעביר למפקחת תקנון קופת גמל או נספח מסלולי השקעה לפוליסה בהתאם להוראות החוזר עד ליום 30 בספטמבר 2015.

טיטות חוזרי המפקח וניירות עמדה

בחודש בינואר 2015, פרסמה הממונה נייר עמדה לגופים מוסדיים שעניינו "תשלום גוף מוסדי לבעל רישיון". מנייר העמדה עולה כי לדעת הממונה תשלום דמי עמילות שנגזרים מדמי הניהול שמשלם עמית או מבוטח הינו פסול ואינו עולה בקנה אחד, לפי העמדה, עם חובת הנאמנות המוטלת על הגופים המוסדיים ועל בעלי הרישיונות. הגופים המוסדיים בקבוצה לומדים את נייר העמדה ובשלב זה, מוקדם להעריך את השלכותיו. יצוין, כי התאחדות החברות לביטוח חיים פנתה במכתב מפורט למפקחת תוך דרישה למשיכת נייר העמדה על רקע פגמים שנפלו בתוכנו ובהליך גיבושו ופרסומו.

בחודש ספטמבר 2014, פורסמה טיוטה שלישית של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(דמי עמילות), התשע"ד-2014. בהתאם לטיטה, לא ניתן יהיה לתגמל סוכני ביטוח באמצעות פרסים או מתנות וחלק מהותי מהתגמול המועבר לסוכן הביטוח יהיה עבור השירות שהוא יעניק ללקוח לאורך חיי המוצר. עוד נקבע בטיטה, שבמקרים בהם נותק הקשר עם הלקוח או שהלקוח נפטר, יופסק תשלום העמלות. עוד מוצע בטיטה, לאסור על תשלום עמלות לסוכן התלויות בגובה דמי הניהול שמשלם הלקוח בעבור המוצר ועל תשלום עמלות לשני סוכנים במקביל. מועד התחילה המיועד של טיטת תקנות אלו הינו החל מיום 1 ביולי 2015.

8.1.5.2 ביטוח אלמנטרי - כללי

תקנות החישוב

בתקנות החישוב כלולות, בין היתר, הוראות לעניין חובת מבטח להחזיק עתודות ביטוח ודרכי חישובן והפרשות לתביעות תלויות. בחודש ינואר 2013, פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (חישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי), התשע"ג-2013, אשר מחליפות את תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, תוך הסמכת המפקח ליתן הוראות לאופן חישובן של העתודות בביטוח כללי מסוגים כמפורט בתקנות החדשות.

במקביל, פרסם המפקח חוזר בדבר חישוב עתודות בביטוח כללי, הכולל הוראות לעניין חישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי אשר רובן נכללו בתקנות שבוטלו. השינוי המהותי הנכלל בחוזר נוגע לביטול מנגנון ה"צבירה" שעניינו שמירת עתודה בסכום השווה לעודף הכנסות על הוצאות מצטבר לשלוש השנים הראשונות ממועד תחילת הביטוח ("הצבירה"), וזאת בענפים בעלי "זנב תביעות ארוך". יצוין, כי ביטול המנגנון האמור הוגבל לענפים בהם קיימת הערכה אקטוארית של התביעות התלויות. בחודש ינואר 2015, פרסמה המפקחת שתי הוראות משלימות לתקנות ולחוזר הנ"ל, כמפורט להלן:

- עמדת ממנה שעניינה נוהג מיטבי לאקטוארים לחישוב עתודות בביטוח כללי לצורך דיווח כספי, כך שישקפו באופן נאות את ההתחייבויות הביטוחיות. עמדת הממונה מפרטת, בין היתר, עקרונות בבסיס הערכת העתודות- מקצועיות, עקביות וזהירות. לעניין עקרון הזהירות, נקבע כי זהירות משמעה ש"העתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח". כלומר, לגבי העתודה שחושבה על ידי האקטואר, קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי העתודה שנקבעה בשייר תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. בהקשר זה, נקבע לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות, כי הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של 75% לפחות. יחד עם זאת, נקבע כי ככל שישנן מגבלות בניתוח הסטטיסטי, יפעיל האקטואר שיקול דעת ויתכן שימוש בשיטות אקטואריות מקובלות ואף פורטו דוגמאות לטיפול אפשרי במגבלות כאמור.

- בד בבד עם עמדת הממונה הנ"ל, פורסם בחודש ינואר 2015 עדכון לחוזר הערכה אקטוארית בביטוח כללי, שבמסגרתו, בין היתר, שולבה החובה ליישם את עמדת הממונה בעניין נוהג מיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי הנ"ל. כן עודכנו מועדי התחילה של החוזר בדבר חישוב עתודות בביטוח כללי, באופן שנקבע בהן כי החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015, לא תחושב עתודת עודף הכנסות על הוצאות כאמור. על אף האמור, חברת ביטוח רשאית שלא לחשב את עתודת עודף הכנסות על הוצאות כאמור כבר החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2014, ובלבד שבחרה גם ליישם את עמדת הממונה בעניין נוהג מיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי הנ"ל וכן את הוראות חוזר הערכת אקטוארית בביטוח כללי, החל מאותם דוחות כספיים (דהיינו: הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2014).

הקבוצה לומדת את עמדת הממונה ואת השפעתה על אומדן הערכת ההתחייבויות בביטוח כללי. לפיכך, לא ניתן בשלב זה להעריך את מלוא השלכות וההשפעה הכוללת של השינוי האמור על הקבוצה. לפרטים נוספים בדבר תקנות החישוב וההוראות המשלימות הנ"ל, ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995

על פי סעיף 328 לחוק הנ"ל, מוקנית למוסד לביטוח לאומי (המל"ל) זכות תביעה מצד שלישי להשבת גמלאות ששולמו או שישולמו על ידי המל"ל, אם המקרה משמש עילה גם לחייב צד שלישי לפי פקודת הנזיקין או חוק הפלת"ד (למשל אם עובד נפגע בתאונת דרכים שהיא גם תאונת עבודה).

בשנים האחרונות חלה עלייה בהיקף תביעות השיבוב של המל"ל כנגד המבטחים בגין תגמולים ששולמו על-ידי המל"ל לנפגעי תאונות דרכים המוכרות גם כתאונות עבודה העתודות לתביעות תלויות כוללות הפרשות בגין תביעות אלה. גידול בהיקף תביעות השיבוב על ידי המל"ל משפיע על הרווחיות.

בחודש אוגוסט 2013, במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2013-2014, פורסם תיקון עקיף לחוק הביטוח הלאומי שתחילתו בחודש ינואר 2014. במסגרת התיקון נקבע הסדר שיחייב מבטח של מזיק שחויב בתשלום לנפגע והיה רשאי לנכות או ניכה מהתשלום סכומים המגיעים לנפגע מהמוסד לביטוח לאומי (גמלת ביטוח לאומי), לדווח לביטוח הלאומי על אותם סכומים, תוך 60 ימים ממועד ביצוע הניכוי או מיום כריתת הסכם פשרה או מיום מתן פסק דין, לפי המוקדם. ככל שלא תקום החובה במועד, תקופת ההתיישנות בגין תביעת שיבוב של המוסד לביטוח לאומי תחל להימנות מיום קבלת הדיווח או מהיום בו נודע למוסד על ההליכים בין הנפגע למבטח, לפי המוקדם, ובלבד שתקופת ההתיישנות לא תחרוג מ- 15 שנה מיום קרות המקרה שחייב את המוסד לביטוח לאומי לשלם את גמלת הביטוח הלאומי.

להערכת הקבוצה, יישום ההסדר בקשר עם תביעות שיישבו על ידי הקבוצה כאמור, צפוי להשפיע על תשלומים למוסד לביטוח לאומי ולהגדילם, בעיקר בביטוח חובה וחבויות. ואולם בשלב ראשוני זה, לא ניתן להעריך במדויק את השלכותיו והיקף השפעתו של התיקון. על רקע התיקון, ביצעה הקבוצה הפרשה בדוחותיה הכספיים, בהתאם להערכתה את הגידול הצפוי בהיקף התשלומים.

הערכת הקבוצה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, בין היתר, מן הטעמים שפורטו לעיל.

ע"א 1453/12 פארס אלחבאנין נ' מנורה

ככלל, כאשר נפסק לניזוק פיצוי בגין נזקיו, מנוכים ממנו מלוא תגמולי המל"ל ששולמו ושעתידים להיות משולמים לו בגין הפגיעה. המל"ל מצדו זכאי לחזור, במקרים מסוימים, אל המזיק בתביעה להחזר מכוח סעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי. כך, הניזוק מקבל את הפיצוי המגיע לו בשני חלקים המשלימים זה את זה והמל"ל זכאי לחזור, במקרים מסוימים, אל המזיק.

בעניין אבו סרייה (ע"א 6935/99 קרנית נ' אבו סרייה - להלן: "הלכת אבו סרייה") נקבעה הלכה לפיה חרף קיצור תוחלת החיים של הנפגע מנוכים מסך הפיצוי לנפגע מלוא תגמולי המל"ל אשר שולמו ועתידיים להיות משולמים לניזוק, בהתאם לחישוב הנערך על פי תקנות ההיוון שאינן לוקחות בחשבון קיצור תוחלת חיים. כתוצאה מכך - הניזוק אינו מפוצה בגין מלוא הנזק.

בחודש ספטמבר 2014, ניתן פסק הדין בתיק הנזכר לעיל אשר במסגרתו ביטל בית המשפט העליון, בהרכב של חמישה שופטים, את "הלכת אבו סרייה" הנ"ל, וקבע כי יש לנכות מפיצוי שנפסק לניזוק את מלוא תגמולי המל"ל ששולמו ושעתידים להיות משולמים לו, רק בהתאם לקיצור תוחלת החיים שנקבעה.

פסק הדין אינו מחייב את המל"ל, שלכאורה, רשאי להמשיך להגיש תביעות שיבוב, בלי להתחשב בקיצור תוחלת החיים. בנסיבות אלו, בהתאם לפסק הדין, החברה עשויה לקבל תביעות שיבוב בסכומים העולים על אלו שהיא רשאית לנכות ו/או שהיא ניכתה בפועל. להערכת החברה, פסק הדין עשוי להביא לגידול בתשלומי תגמולי הביטוח בתביעות ביטוח חובה וביטוחי חבויות.

להערכת הקבוצה, יישום ההסדר בקשר עם תביעות שיישבו על ידי החברה (לרבות בדרך של פסק דין, פשרה או תשלום אחר), צפוי להשפיע על תשלומים למוסד לביטוח לאומי ולהגדילם, בעיקר בביטוחי חובה וחבויות. ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

הערכת החברה בקשר עם השלכות פסק הדין, הינה בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדו"ח. בשלב זה לא ניתן להעריך את מלוא ההשלכות והן תלויות בין היתר, בתיקונים משלימים שיכול ויערכו בהוראות החלות על המל"ל ובהתנהגות המל"ל בפועל.

8.1.5.3 ביטוח רכב חובה

בחודש יוני 2014, מונתה ועדה בין משרדית, בראשות השופט בדימוס אליהו וינוגרד, לשם בחינת "לוחות התמותה" (טבלאות תוחלת החיים) ושיעור הריבית, המשמשת להיוון גמלאות בגין פגיעה בעבודה, על פי תקנות הביטוח הלאומי (היוון) התשל"ח-1978. המלצות הוועדה יכול וישפיעו על שיעור ריבית ההיוון של גמלאות נפגעי עבודה ובהתאמה, יכול וישפיעו על גובה סכומי הביטוח שיהיה על חברות ביטוח לשלם למל"ל במסגרת תביעות שיבוב שמגיש המל"ל לחברות הביטוח, וייתכן וישפיעו גם על הפסיקה בעניין שיעור ריבית ההיוון המקסימאלי שבהתאם לו רשאיות חברות הביטוח להוון תשלומי גמלאות עתידיים בגין אובדן השתכרות בביטוחי חובה וחבויות בשלב ראשוני זה, לא ניתן להעריך את השלכות דיוני הוועדה והיקף השפעתם, התלויים בין היתר, בהמלצות הוועדה, במידת ואופן יישומן ובהיקף השפעתן.

8.1.5.4 ביטוח רכב רכוש

חוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות), תשנ"ח-1998

החוק קובע נהלים לעניין מכירת כלי רכב לשם פירוק כללי או תיקון וכן נהלי רישום לגבי חלקי חילוף. החוק מחייב את המבטח להחזיר את רישיון הרכב לרשות הרישוי אם הרכב הועבר לשם פירוק כללי. באם מוכר המבטח את כלי הרכב שלא למטרות פירוק אלא למטרות תיקון, חובה על המבטח להחזיק את רישיון הרכב ולא להעבירו לידי הרוכש עד אשר ימצא הרוכש לידי המבטח רישיון מאת מוסד מורשה כי הרכב תוקן כנדרש או בעת החלפת חלק, אישור כי החלק אשר הוחלף נרשם לפי הוראות החוק הנ"ל. בחודש אוקטובר 2014 נכנס לתוקף תיקון מס' 5 לחוק (חוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות) (תיקון מס' 5) התשע"ד-2014), נקבע, בין היתר, כי החובה להעביר כלי רכב לפירוק כללי רק לעסק שמורשה לפי דין לעסוק בפירוק כלי רכב ולהחזיר את רישיון הרכב לרשות הרישוי תחול, לא רק במקרה שהמבטח החליט להעביר את הרכב לפירוק כללי, אלא בכל מקרה שבו שמאי קבע והודיע לרשות הרישוי כי מדובר ברכב באובדן גמור. מדובר בצעד נוסף שנועד למנוע העברת כלי רכב באובדן גמור לבעלי עסקים שאינם מורשים כדין לעסוק בפירוק רכב, שמעדיפים לעתים למכור את הרכב לגורם בתחומי הרכוש הפלסטיני ש"מחיייה" את הרכב ומחזיק אותו לנסיעה תוך הלבשת זהות מזויפת על הרכב המתוקן. בהמשך לנ"ל, התפרסמה ביום 2 ביולי 2014, הוראת נוהל מס' 23 הכוללת הוראות ליישום התיקון. לתיקון לא צפויות להיות השלכות מהותיות על החברה.

בחודש אפריל 2014, פורסמו תקנות התעבורה (תיקון מס' 5), התשע"ד-2014 (להלן, בס"ק זה: "התיקון"). במסגרת התיקון הורחבה, בין היתר, רשימת הנזקים המפורטים בתקנה 309 לתקנות התעבורה כמחייבים, כתנאי להמשך שימוש ברכב, תהליך בדיקה ואישור על ידי מנהל מקצועי באמצעות טופס ייעודי כמפורט בתקנה. כמו כן, הוטלה על מספר גורמים מקצועיים (כגון: שמאי רכב או מנהל מקצועי במפעל שתיקן את הרכב או מנהל מקצועי במפעל בודק, כהגדרתם בתיקון), חובה להודיע לרשות הרישוי כי לרכב נגרם "נזק בטיחותי" (כהגדרתו בתיקון) וכי הנזק תוקן. עוד נקבע במסגרת התיקון, כי במקרה שקיבלה רשות הרישוי הודעה כאמור, תירשם ברישיון הרכב הערה בנוסח: "נזק בטיחותי תוקן ונבדק". התיקון נכנס לתוקף ביום 1

באוגוסט 2014. בהמשך לנ"ל, התפרסמה ביום 2 ביולי 2014, הוראת נוהל מס' 23 הכוללת הוראות ליישום התיקון.

להערכת הקבוצה, התיקון עלול להשפיע על היקף עלויות תביעות רכב רכוש ולהגדילן, בין היתר, בשל השפעת רישום ההערה ברישיון הרכב (לפיה ספג "נזק בטיחותי"), על ערכו של הרכב, וכתוצאה מכך על התמורה שתקבל החברה בגין עסקאות למימוש הניצולת של רכבים באובדן גמור או אובדן גמור להלכה מחד גיסא, ו/או על הגדלת תגמולי הביטוח בגין ירידת ערך, מאידך גיסא. עם זאת, לא ניתן, בשלב זה, להעריך את השלכות התיקון התלויות, בין היתר, באופן יישום התקנות על ידי הגורמים הרלוונטיים, בהתנהגות השחקנים בשוק ובמחירי השוק שייקבעו. הערכת הקבוצה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, בין היתר, מן הטעמים שפורטו לעיל.

טיוטת חוזרי המפקח וניירות עמדה

ביום 11 במרס 2015, פרסם הפיקוח טיוטת הכרעה עקרונית בעניין תשלום מע"מ וירידת ערך ברכב שלא תוקן.

על פי האמור בטיטוט ההכרעה, מבדיקות שערך אגף שוק ההון ומפניות שהתקבלו אצלם, חברות הביטוח מפחיתות סכומים בגין ירידת ערך ובגין מע"מ מתגמולי הביטוח בתביעות צד ג' שבהן החליט התובע שלא לתקן את רכבו, בניגוד להלכות שנקבעו בעניין בפסיקת בית המשפט העליון.

לאור האמור, על פי טיוטת ההכרעה, במקרה שבו מבטוח או צד ג' תובע את נזקיו הישירים בגין תיקון הרכב והחברה אינה דוחה את תביעתו, עליה לשלם לו תגמולי ביטוח הכוללים, בין היתר, את ירידת הערך של הרכב ואת מס ערך מוסף החל בעניין (ובתנאי שאינו זכאי בניכוי מס תשומות), זאת גם אם לא תיקן את רכבו בפועל.

במסגרת טיוטת ההכרעה, מבקש הפיקוח לבטל הכרעה קודמת שנתן בעניין "תשלום לצד ג' טרם נעשה התיקון בפועל".

להערכת הקבוצה, יישום ההכרעה צפוי להשפיע על היקף תגמולי הביטוח בתביעות רכב רכוש - צד ג' ולהגדילם. עם זאת, החברה עדיין לומדת את טיוטת ההכרעה ובשלב מקדמי זה אינה יכולה להעריך באופן מלא את השלכות הטייטה, אם וככל שתהפוך להכרעה עקרונית סופית.

הערכת החברה בקשר עם השלכות טיוטת ההכרעה, הינה בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדו"ח. בשלב זה לא ניתן להעריך את מלוא ההשלכות, בין היתר, מן הטעם שלא ידוע בשלב הזה האם הטייטה תהפוך לדין מחייב ומה יהיה נוסחה הסופי.

8.1.5.5 ביטוח כללי אחר

בחודש נובמבר 2014, הפיצה המפקחת מכתב למנהלי חברות הביטוח, על פיו, מביקורות שערך אגף שוק ההון, עולה כי במקרים מסוימים תכניות לביטוח רכוש כללו דרישה או סייג, שעל פיהם קיום או הפעלה של אמצעי מיגון תקינים מהווים תנאי מוקדם לחבות חברת הביטוח, אשר גררו שלילה אוטומטית של תגמולי ביטוח בקרות מקרה ביטוח, באופן שאינו מתיישב עם לשון החוק והפסיקה בנושא וכי גם במקרים אחרים, לא נערך יישום של הוראות ההסדר החקיקתי הקבוע בסעיפים 18 ו-21 לחוק חוזה הביטוח, לעניין תרופות המבטחת בשל אי קיום או הפעלה של אמצעי מיגון.

על פי מכתב המפקחת, על חברות הביטוח ליישם את הוראות ההסדר החקיקתי הקבוע בסעיפים 18 ו-21 לחוק חוזה הביטוח, בעת יישום תביעות במלואן; לבחון את תכניות הביטוח בענפי הרכוש ולעדכן כך שלא תכלולנה דרישה או סייג הקובעים כי קיום או הפעלה של אמצעי מיגון תקינים, מכל סוג שהוא, מהווים תנאי מוקדם לחבות חברת הביטוח; לבחון האם תעריפי הביטוח הקיימים אצלן תואמים את הקבוע בסעיף 18(ג) לחוק חוזה הביטוח וכן לקבוע נהלים שיאפשרו את יישום הסדר התשלום כאמור בסעיף זה.

במסגרת המכתב נקבע כי ככל שחברת ביטוח תידרש לפעול לתיקון תכניות הביטוח, לרבות שינוי תעריף אם נדרש, עליה לעשות כן לא יאוחר מיום 31 בינואר 2015.

8.1.5.6 ביטוח בריאות

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח בריאות קבוצתי), התשס"ט-2009.

במסגרת התקנות, נקבעו קווים כלליים ביחס לאופן בו ינהל מבטח פוליסות ביטוח בריאות קבוצתיות הנמכרות על ידו, ובכלל זה: מגבלות על זהות בעל הפוליסה, הנחיות ביחס לחובות בעל הפוליסה כלפי המבוטחים, מספר מינימאלי של מבוטחים, אופן חידוש הביטוח, וכן חובת הודעה על שינוי בדמי ביטוח, מתן אפשרות למבוטח להמשיך את הביטוח הקבוצתי כביטוח פרט כפי שיוורה המפקח, אופן גביית דמי הביטוח ואופן ניהול המידע ביחס לפוליסה הקבוצתית. בחודש נובמבר 2014, פרסמה המפקחת טיוטה שנייה לתיקון לתקנות בריאות קבוצתי. במסגרת טיוטת התיקון, נקבע, בין היתר, כי במקרה של חידוש או התאמת פרמיה במהלך תקופת הביטוח - העלאת דמי הביטוח ב- 15 ש"ח או ב- 50% לפי הנמוך מבניהם או במקרה של שינוי מהותי של הכיסוי הביטוחי נדרשת הסכמה מפורשת של המבוטח. מועד התחילה של התיקון נקבע ליולי 2015. לאור העובדה שבמועד פרסום הדוח לא ניתן לדעת מה יהיה הנוסח הסופי של הוראות הדין הנ"ל, אין באפשרות הקבוצה לאמוד את עוצמת והיקף ההשפעה של הטיוטה המוצעת על תחום הביטוחים הקבוצתיים בתחום הבריאות.

8.1.5.7 שירותים ומוצרים פיננסיים

לפרטים בדבר הוראות רגולטוריות החלות על פעילות מנורה מבטחים פיננסיים והחברות הבנות שלה, ראה סעיף 7.9.1 לעיל.

8.2 חסמי כניסה ויציאה עיקריים ושינויים החלים בהם

8.2.1 כללי

מחסומי הכניסה העיקריים לכלל תחומי הפעילות של הקבוצה הינם:

- קיום תשתית טכנולוגית ומקצועית התומכת בתחומי הפעילות שבה פועלת הקבוצה, כוח אדם מיומן, קשרים עסקיים מפותחים עם מבטחי משנה וידע וניסיון מול ספקי שירותים עיקריים;
- הצורך בעמידה בתנאים הנדרשים על פי דין לקבלת רישיונות עיסוק וקבלת היתרים לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה, לפי העניין (ראה סעיף 8.1.2 לעניין מסמך המדיניות בדבר תנאים לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה בגופים מוסדיים);
- עמידה בדרישות הרגולציה;
- דרישה לקיום הון עצמי מינימאלי (לפרטים ראה באור 14 לדוחות הכספיים);
- בניית מערכי שיווק אפקטיביים בתחומי הפעילות השונים;

מחסום יציאה עיקרי מתחומי הפעילות של הקבוצה נובע מהצורך לקבלת היתר שליטה בידי הגורם הרוכש את הפעילות וכתוצאה מכך במקרה שלא נמצא רוכש מתאים, הצורך בהמשך הטיפול בתיק הלקוחות הקיים ובתביעות ביטוחיות לעתים לתקופות ארוכות ("Run-Off").

לפירוט אודות חסמי כניסה ויציאה לתחום פעילות שירותים פיננסיים ומוצרים ראה סעיף 7.1.6 לעיל.

8.2.2 היתר להחזקת אמצעי שליטה

בהתאם להוראות הדין, החזקת אמצעי שליטה ושליטה במבטח (לרבות בחברה מנהלת של קרן פנסיה), בסוכן ובחברה מנהלת של קופת גמל, כפופים לקבלת היתר מאת הממונה. בחודש דצמבר 2013, ועל רקע מיזוג מנורה מבטחים גמל למנורה מבטחים פנסיה וגמל ופטירתו של מר מנחם גורביץ ז"ל, עודכן היתר השליטה בקבוצה, וניתן ליורשות (שתי בנותיו) של המנוח מר מנחם גורביץ ז"ל.

ההיתר הוא להחזקת אמצעי שליטה ולשליטה, במישרין או בעקיפין, באמצעות החברה, במבטחים: מנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פנסיה וגמל ושומרה; בחברה המנהלת: מנורה מבטחים מהנדסים; ובסוכני התאגיד: סיני סוכנות לביטוח, סוכנות ארנון את וינטוק וסוכנות אורות (להלן: "התאגידים נשוא ההיתר").

בהיתר נקבעו, בין היתר, התנאים העיקריים כדלקמן: הוראות בדבר שימור גרעין השליטה⁷ במלוא שרשרת השליטה בתאגידים נשוא ההיתר, וזאת בדרך של הגבלות על שיעבוד, מכירה, העברה של גרעין השליטה בתאגידים הנ"ל, לרבות בדרך של הנפקה; הוראות בדבר הפקדה, בידי נאמן (עו"ד ישראלי) על פי כתב נאמנות, של תעודות מניה המייצגות לפחות את גרעין השליטה במבטחים ובחברות המנהלות וכן חתימה על ייפוי כוח לנאמן על אמצעי השליטה שימנה המפקח למכירת מניות גרעין השליטה, בהתקיים תנאים המפורטים בהיתר. נכון למועד הדוח, החברה עומדת בכל תנאי ההיתר.

8.3 גורמי הצלחה קריטיים

להערכת הקבוצה, קיימים מספר גורמים שבהם תלויה הצלחת הפעילות בתחומי הביטוח השונים, בהם פועלת הקבוצה, וביניהם: איכות ומקצועיות כוח האדם בקבוצה; שירות איכותי ויעיל למבוטחי ועמיתי הקבוצה וסוכניה לרבות שימור ושיווק מוצרים חדשים ללקוחות קיימים, איכות הסכמי ביטוח המשנה ויציבות מבטחי המשנה; איכות ניהול ההשקעות והכנסות מהשקעות; מערכות מחשב ומידע תומכות מתקדמות וכן גיוס סוכנים חדשים וביסוס מערך רחב של סוכני ביטוח המשוקים את מוצרי הקבוצה וכן הרחבת מערך השיווק הישיר, בפרט בענף הפנסיה.

8.4 השקעות

8.4.1 מבטחים וגופים מוסדיים

מבנה ניהול ההשקעות

השקעות הגופים המוסדיים בקבוצה מנוהלות על ידי אגף ההשקעות של מנורה מבטחים ביטוח. באגף קיימים צוותי השקעה מתמחים בהשקעות בחו"ל, במניות בישראל, בנכסי חוב, קרנות השקעה, נדל"ן בישראל ובחו"ל ומערך אשראי לא סחיר. מתקיימת הפרדה בין ניהול כלל כספי הנוסטרו לבין ניהול כספי המבוטחים/עמיתים.

בנוסף, קיימים באגף צוות דיווח ובקרה - "מידל אופיס" וצוות מחקר ודירוג. האגף מסתייע באופן שוטף ביעוץ משפטי ובמערך ניהול הסיכונים.

בנוסף, באגף חשבות וכספים קיימת יחידת המערך העורפי- "בק אופיס", תחת תחום חשבות השקעות, אשר אחראית על קליטת, רישום ובקרת ביצוע של עסקאות בנכסי השקעה.

החלטות ההשקעה בפועל מתקבלות על ידי מנהלי התחומים באגף ומנהלי ההשקעות השונים, תוך הסתייעות בצוות מחקר ודירוג, בעבודות מחקר חיצוניות בארץ ובחו"ל ופגישות שוטפות עם מומחים מקצועיים בתחום. הכל בכפוף למסגרת המדיניות המאושרת על ידי הדירקטוריונים הרלבנטיים וועדות ההשקעה השונות.

⁷ לעניין זה, "גרעין שליטה" - 50.01% בכל אחד מאמצעי השליטה, במישרין או בעקיפין, בדילול מלא של כלל אמצעי השליטה בתאגיד הרלבנטי.

הנכסים המנוהלים על ידי הקבוצה

נכסי הנוסטרו של הקבוצה (הון עצמי, התחייבויות הנובעות מעסקי ביטוח חיים שאינן תלויות תשואה ומעסקי ביטוח בריאות לטווח ארוך והתחייבות הנובעת מעסקי ביטוח כללי ומעסקי ביטוח בריאות לטווח קצר), מושקעים בהתאם למגבלות הקבועות בתקנות דרכי ההשקעה ומדיניות ההשקעות המאושרת הנקבעת על ידי ועדות השקעה והדירקטוריונים בקבוצה. הסיכונים הנובעים מהשקעות של נכסי נוסטרו חלים על חברות הקבוצה.

נכסי מבטחים/עמיתים, מושקעים בהשקעות סחירות ושאין סחירות בהתאם למגבלות הקבועות לעניין זה בתקנות כללי ההשקעה ובהתאם למדיניות ההשקעות המאושרת על ידי ועדות ההשקעה והדירקטוריונים בקבוצה. התשואה המושגת נזקפת לטובת בעלי הפוליסות/עמיתים, בניכוי דמי ניהול. יצוין, כי בקופות הגמל מבטיחות התשואה נזקפת תשואה מינימלית בהתאם להבטחת הקופה גם אם התשואה בפועל נמוכה יותר.

ועדות השקעה

בקבוצה קיימים שני סוגים של ועדות השקעה אשר מיישמות את מדיניות ההשקעה הכוללת שאושרה ומקבלות את החלטות ההשקעה: אחת - ועדת השקעות תלויות תשואה ("כספי מבטחים/עמיתים") והשנייה - ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה ("נוסטרו").

ועדת אשראי

בתחום האשראי, פועלת ועדה משותפת לכלל הגופים המוסדיים בקבוצת מנורה מבטחים, למעט מספר סוגי אשראי שהוחרגו וכן בתחום החובות הבעייתיים.

8.4.2 תחום השירותים פיננסיים

מבנה ניהול ההשקעות

בתחום השירותים הפיננסיים קיימת ועדת השקעה ופורום השקעות - ועדת השקעות לניהול כספי קרנות הנאמנות ופורום השקעות לניהול תיקי לקוחות. בקרנות נאמנות פועלת ועדת ההשקעות במסגרת הוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות, ומגבלות ההשקעה הקבועות בתשקיף הקרן. פורום ההשקעות לניהול תיקי השקעות מתווה מדיניות ההשקעות באפיקים השונים, כאשר ההשקעות בפועל נעשות במגבלות הקבועות בהסכמים הפרטניים עם הלקוחות.

ההשקעות בתחום השירותים הפיננסיים מנוהלות באופן נפרד משאר השקעות הקבוצה.

8.4.3 השקעות מנוהלות

להלן מידע אודות התפלגות הנכסים המנוהלים של המשקיעים המוסדיים בקבוצה (במיליוני ש"ח):

גוף מוסדי	נוסטרו	כספים תלויי תשואה
נכסי חברות הביטוח	11,982	19,204
נכסי החברה המנהלת קרן פנסיה וקופות גמל*	4,892	72,375
סה"כ	16,875	91,579

8.4.4 פעילויות השקעה מהותיות

8.4.4.1 לחברה השקעות במספר חברות בנות, אשר המהותיות שבהן הינן:

מנורה מבטחים ביטוח - בחודשים יולי וספטמבר 2010, השקיעה החברה סך של 253 מיליוני ש"ח בשני שטרי הון נדחים בערך של 250 מיליוני ש"ח ע.ג. שהונפקו לתקופה של ארבעים ותשע שנים, כאשר למנורה מבטחים ביטוח אופציה לפירעון מוקדם לאחר עשר שנים, ולאחר מכן מדי חמש שנים. שטרי ההון מהווים הון ראשוני מורכב במנורה מבטחים ביטוח. נכון ליום 31 בדצמבר 2014, סכום ההשקעה האמורה עומד על סך של כ- 271 מיליוני ש"ח. בחודש אוגוסט 2012, השקיעה החברה סך של 8.8 מיליוני ש"ח במזומן, כנגד הקצאת 1,251 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג. של מנורה מבטחים ביטוח (ראה באור 14 לדוחות הכספיים).

מנורה מבטחים פיננסים - החברה העמידה הלוואות בעלים ושטרי הון למנורה מבטחים פיננסים, אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2014 עומדות על סך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח, בין היתר, לצורך רכישת פעילויות של קרנות נאמנות וקופות גמל.

מנורה מבטחים נדל"ן - דירקטוריון החברה אישר מסגרת כוללת של הלוואות בעלים למנורה מבטחים נדל"ן עד לסך של כ- 60 מיליוני דולר. בשנת 2011 הורחבה מסגרת ההלוואה בסך של 14 מיליוני אירו נוספים. יתרת הלוואות בעלים למנורה מבטחים נדל"ן, נכון ליום 31 בדצמבר 2014, עומדת על סך כולל של כ- 242 מיליוני ש"ח. ההלוואות נועדו לצורך השקעה בנכסי נדל"ן בחו"ל לרבות באמצעות קרנות השקעה המשקיעות בנדל"ן בחו"ל. מנורה מבטחים נדל"ן רכשה בשיתוף עם צדדים שלישיים, נכס מניב בגרמניה בתחום המסחרי, משרדים ולוגיסטיקה. כמו כן, השקיעה בחברה היוזמת הקמת מלונות בשיתוף עם צדדים שלישיים בהודו (רשתות ניהול בינלאומיות), וכן בעסקאות ייזום של נכסי מקרקעין ברוסיה ובהקמת מיזמים סולאריים באירופה.

8.4.4.2 הלוואות מיוחדות

מנורה מבטחים ביטוח העמידה הלוואות ללקוחות (להלן בסעיף זה: **"הלוואות"**), במהלך התקופה שבין אוקטובר 2004 עד מרס 2007, ללא בטחונות במועד העמדת הלוואות, כנגד שיעבוד פוליסות ביטוח חיים שהופקו על ידי מנורה מבטחים ביטוח לטובת הלוואות בסמוך למועד העמדת הלוואות. הלוואות הופנו למנורה מבטחים ביטוח על ידי סוכנים. סך יתרת הלוואות כאמור בקבוצה, נכון ליום 31 בדצמבר 2014, עמד על כ- 78.4 מיליוני ש"ח. ערכי הפדיון של הפוליסות ששועבדו כאמור כנגד העמדת הלוואות, נכון ליום 31 בדצמבר 2014, הינם בסך של כ- 1.4 מיליוני ש"ח. כנגד הלוואות כאמור בוצעה הפרשה לחובות מסופקים בדוחות הכספיים של החברה, בסך של כ- 59.7 מיליוני ש"ח. יצוין, כי כחלק מהסדרי גביית הלוואות האמורות נחתמו הסכמי הלוואה חדשים עם החברה ששימשו בעיקר לפירעון הלוואות שניתנו במקור על ידי מנורה מבטחים ביטוח.

8.4.5 פרסום מדיניות השקעות בקבוצה

להלן קישור למדיניות ניהול ההשקעות של הגופים המוסדיים בקבוצה (עבור עמיתיהם/מבוטחיהם), כפי שפורסמו באתרי האינטרנט שלהם-

מנורה מבטחים ביטוח

<https://www.menoramivt.co.il/wps/portal/about-menora/menora-mivtachim-insurance/participating-portfolio/investment-policy/>

מנורה מבטחים פנסיה וגמל

<https://www.menoramivt.co.il/wps/portal/about-menora/menora-mivtachim-pension-gemel/yields-assets/>

8.5 ביטוח משנה

8.5.1 כללי

ביטוח משנה הוא אחד מהכלים שבאמצעותם מגדרת החברה את הסיכונים הביטוחיים שלה, מצמצמת את חשיפתה ומגינה על ההון העצמי שלה. ביטוח המשנה מאפשר לחברת הביטוח לפזר את הסיכון הביטוחי בגין מבוטחים רבים יותר ובכך לצמצם את הסיכון הכולל החל עליה תוך הרחבת הקיבולת שלה לעסקים חדשים, והכל במגבלות היקף הסיכון שביכולתה לשאת ביחס להון העצמי שלה. ביטוח המשנה הוא גם אמצעי לרכישת ידע המבוסס על ותק והיקף הפעילות הבינלאומית של מבטחי המשנה עימם היא מתקשרת.

ביטוח המשנה מאפשר לחברת הביטוח למצע את תנודות התוצאות החיתומיות בשייר, תוך העברת סיכונים חריגים למבטחי משנה. סוג הסיכונים המועברים למבטחי המשנה ואופן העברתם נקבעים על פי ניתוח אופי הסיכון ויעילות העברתו למבטח המשנה, בהתבסס על ניסיון העבר ומודלים כלכליים פנימיים. יצוין, כי בהעברת הסיכון למבטחי משנה אין בכדי לשחרר את הקבוצה ממלוא מחויבויותיה כלפי מבוטחיה.

ביטוחי המשנה של הקבוצה בתחום הביטוח הכללי, נערכים על בסיס שנתי עם מבטחי משנה שונים. ביטוחי משנה בתחומי החיים והבריאות נערכים על בסיס רב-שנתי עם אפשרות ביטול בהודעה מראש על ידי אחד הצדדים, לגבי פוליסות חדשות. חוזי ביטוח קטסטרופות בביטוח חיים נערכים על בסיס שנתי עם מבטחי משנה וסינדיקטים של לוי'ד'ס. לקבוצה אין תלות במבטח משנה מסוים כלשהו. בביטוח משנה משולמת פרמיה למבטחי המשנה ובתמורה מבטחי המשנה משתתפים בחלקם בתשלומי תביעות, וכן משלמים עמלות למבטח, בחוזים מסוימים, לפי העניין.

בחלק מההסכמים גובה העמלה תלוי ברווחים בשנה או בשנים האחרונות, בהתאם לתנאים שנקבעו בחוזה.

בחלק מהענפים, שייר הקבוצה מכוסה בביטוח עודף הפסדים כנגד קטסטרופה (Excess Of Loss).

ביטוח המשנה לסוגיו מוצג בדוחות הכספיים בסעיפי הפרמיה, התביעות המשולמות והתלויות, העמלות, עתודות הביטוח וסכומים לקבל והתחייבויות אחרות, לפי העניין.

8.5.1.1 סוגי חוזי ביטוח המשנה העיקריים ותיאור תמציתי של הכיסוי בגין כל מוצר עיקרי בתחומי הפעילות השונים:

בכל אחד מהענפים מותאם כיסוי ביטוח המשנה הנרכש למדיניות העסקית של הקבוצה ולאופי הסיכון ורמתו.

ההבחנה הבסיסית בסוגי ביטוח המשנה היא בין ביטוח משנה חוזי (יחסי או לא יחסי), שהינו ביטוח משנה הנערך עבור ענף או סוג ביטוח בהתאם לתנאי החוזה (Treaty) לבין ביטוח משנה פקולטטיבי, שהינו ביטוח משנה הנערך עבור עסקים/ספציפיים או פוליסה בודדת. בדרך כלל, לעסקים גדולים נרכש ביטוח משנה פקולטטיבי, בפרט כאשר סכום הביטוח עולה בהיקפו על קיבולת חוזי ביטוחי המשנה של הקבוצה, או כאשר הסיכון מוחרג מהחוזה

(ה- Treaty) עם מבטח המשנה. ההסכמים יכולים להיות עם מבטח משנה אחד או עם מספר מבטחי משנה במקביל.

להלן פירוט סוגי הכיסויים השונים המקובלים בענף הביטוח בכלל ובקבוצה בפרט -

ביטוחי משנה יחסיים - כוללים ביטוחי מכסה (Quota Share) וביטוחי מותר (Surplus). בביטוחי משנה יחסיים, מעבירה הקבוצה למבטח המשנה שיעור מסוים מסכום הפרמיה מכל פוליסה או כיסוי שמכוסה תחת החוזה, ומקבלת בתמורה ממבטח המשנה שיעור זהה מסכום כל תביעה בגין הפוליסה או הכיסוי הנ"ל. בביטוחי מכסה שיעור זה הינו קבוע לכל הפוליסות בענף המבוטח, ובביטוחי מותר שיעור זה משתנה על בסיס סכום הביטוח בהתאם לכל פוליסה או כיסוי. בחוזים מסוג זה, השתתפות מבטח המשנה בסיכון מוגדרת מראש, בהתאם לחלקו היחסי בפרמיה או בהתאם למפתח שנקבע מראש על בסיס סכום הביטוח.

ביטוחי משנה לא יחסיים כולל ביטוח מסוג עודף הפסדים (Excess of loss) - ביטוח עודף הפסדים הוא ביטוח המכסה תביעות או אירועים מעל לסכום מסוים המוגדר מראש, דהיינו, תביעה בודדת או אירוע בו מעורבים מספר סיכונים שהצטברותם מעל הסכום המוסכם משולמת על ידי מבטח המשנה עד לגובה סכום התקרה המוסכמת. מאידך, תביעה הנמוכה מהסכום שהוגדר מראש תשולם על ידי חברת הביטוח באופן בלעדי. בחוזים מסוג זה החלוקה בסיכון אינה יחסית והשתתפות מבטח המשנה מותנית בגובה הנזק.

8.5.1.2 תיאור ההסכמים העיקריים לתשלומי עמלות המתקבלות ממבטחי משנה

בחוזי ביטוח משנה לא יחסיים הקבוצה איננה מקבלת, בדרך כלל, עמלות ממבטחי המשנה. בחוזי ביטוח יחסיים וכן בהסכמי ביטוח פקולטיביים, הקבוצה מקבלת עמלות ממבטחי המשנה בשיעור מוסכם ו/או בהתאם לתוצאות הביטוחיות, לפי העניין.

8.5.2 מדיניות החשיפה למבטחי משנה

הדירקטוריונים של המבטחים בקבוצה, מאשרים אחת לשנה מדיניות ביטוח משנה בהתאם לתחומי הפעילות של הקבוצה, שכוללת את היקף השייר בכל ענף וענף ואת מסגרת החשיפה המרבית למבטח משנה בודד או לקבוצת דירוג של מבטחי משנה. מדיניות ביטוח המשנה כוללת קריטריונים להתקשרות עם מבטח משנה ובפרט הדירוג של מבטח המשנה.

הנהלות המבטחים בקבוצה מיישמות את המדיניות שאושרה, קובעות תכנית ביטוח משנה שנתית בהתאם למדיניות, ומדווחות עליה למפקח.

8.5.2.1 ביטוח כללי

בתחום הביטוח הכללי הקבוצה מתקשרת עם מספר רב של מבטחי משנה על מנת למנוע תלות במבטח משנה בודד ולפזר את סיכון האשראי הגלום בהתקשרות שכזו.

מדיניות ההתקשרות עם מבטחי משנה בתחום הביטוח הכללי, נכון למועד הדוח הינה כדלקמן:

לא תבוצע התקשרות עם מבטח משנה שדירוגו פחות מ- A לפי S&P או לפי דירוג דומה מסוכנויות אחרות בהתאם למדיניות, למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות.

ככלל, התקשרויות הקבוצה עם מבטחי המשנה בכל ענפי הביטוח הכללי, מתחדשות מדי שנה.

ביטוח משנה יחסי רב ענפי ("Multi-Line") - הקבוצה התקשרה לקראת שנת 2009 בהסכם ביטוח משנה יחסי (25%) על שייר החברה במרבית ענפי הביטוח הכללי עם מבטח משנה (Swiss-Re). ייחודיות ההסכם הוא

בתחולתו על מספר ענפים בו-זמנית. ההסכם היה בתוקף עד סוף שנת 2013

ולא חודש, לגבי עסקים חדשים, החל מינואר 2014.

בשנת 2014 התקשרה החברה בחוזים עם מבטחי משנה בתחום הביטוח הכללי, בהתאם למדיניות המאושרת.

רכב חובה

חשיפת החברה בתחום ביטוח רכב חובה, מוגנת באמצעות חוזי ביטוח משנה מסוג "עודף הפסדים" (Excess of Loss). כמקובל בחוזים מסוג זה, אין עמלות המתקבלות ממבטחי המשנה.

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום בשנים המתוארות בדוח (באלפי ש"ח):

2012		2013		2014		שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה
אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה			
13%	2,317	24%	5,242	24%	5,784	Swiss Reinsurance Co	-AA	שוויץ
		13%	2,862	13%	3,246	XI Re Europe	+A	אירלנד
				11%	2,650	Axis Re Europe	+A	שוויץ
				11%	2,599	Caisse Centrale De Reassurance -Ccr	AA	צרפת

רכב רכוש

חשיפת החברה בתחום ביטוח רכב רכוש, מוגנת הן באמצעות חוזי ביטוח משנה יחסיים והן באמצעות חוזי ביטוח משנה מסוג "עודף הפסדים" (Excess of Loss), להגנה כנגד אירועים חריגים.

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום הפעילות (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

2012		2013		2014		שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה
אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה			
80%	175,674	89%	165,984			Swiss Reinsurance Co	-AA	שוויץ
				55%	19,890	Everest Reinsurance Company	+A	ארה"ב
				23%	8,161	R+V Versicherung AG	-AA	פינלנד
				13%	4,549	Trans Re Zurich Reinsurance Company	+A	שוויץ

כמקובל בחוזים יחסיים מסוג זה, מתקבלת עמלת מסירה ממבטחי המשנה, המחושבת כשיעור מהיקף הפרמיה המועברת. שיעור העמלה משתנה בהתאם לתוצאות העסקיות.

בחלק מההסכמים, קיימת התניה לשיעור העמלה בהתאם לתוצאות העסקיות. ככל שהתוצאות העסקיות מורעות, כך שיעור העמלה יורד

(Sliding Scale).

ביטוח כללי אחר

התקשרויות החברה עם מבטחי משנה בכל ענפי הביטוח בתחום מתחדשות מדי שנה. בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בחוזים כלליים מסוג Excess of Loss. ענפי ביטוח חבות מעבידים, ביטוח צד ג' מאוגדים בחוזה ביטוח משנה אחד מסוג Excess of Loss, המבוסס על שנת הנזק. בענפי ביטוח אחריות דירקטורים, אחריות מקצועית וחבות מוצר קיים הסכם ביטוח משנה נפרד גם הוא על בסיס Excess of Loss, המבוסס על שנת החיתום של הפוליסה.

בענף ביטוח רכוש מתקשרת החברה בחוזים יחסיים ובחוזי Excess of Loss המגנים על החברה כנגד קטסטרופה.

בעסקים מסוימים, בהם גבולות האחריות חורגים מהגבולות המותרים בהסכמי ביטוח המשנה, או שהכיסוי הנדרש אינו נכלל בהסכמי ביטוח המשנה, נרכש ביטוח משנה ספציפי (פקולטיבי). סוג ביטוח המשנה הנרכש (יחסי/לא יחסי) משתנה בהתאם למהות הסיכון והיצע הכיסוי בשוק ביטוח המשנה.

בהסכמי ביטוח משנה היחסיים, בענפים הכוללים מרכיב קטסטרופה, מגבילים מבטחי המשנה את התשלום בגין אירוע בודד בשיעור מוסכם מסכום הביטוח המכוסה.

בביטוחי דירות אגב משכנתא, הנמכרים באמצעות הבנקים, נרכש, במרבית המקרים, ביטוח משנה ספציפי ("פקולטיבי").

ביטוח חבויות

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בענף חבויות מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

2012		2013		2014		דירוג S&P	שם מבטח המשנה
אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה		
43%	51,085	42%	55,170			שוויץ	Swiss Reinsurance Co
17%	20,794	17%	22,116			בריטניה	Lloyd's
				22%	22,596	בריטניה	Novae

ביטוח רכוש ואחרים

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בענף ביטוח רכוש ואחרים מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ש"ח), בתקופות המתוארות בדוח:

2012		2013		2014				שם מבטח המשנה
אחוז מכלל	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל	פרמיה לביטוח משנה	מדינה	דירוג S&P	
25%	87,077	23%	86,696			שוויץ	-AA	Swiss Reinsurance Co
								Everest Reinsurance Co.
10%	33,594	12%	45,981	13%	47,164	ארה"ב	+A	Scor
		10%	39,300	12%	44,654	צרפת	+A	Swiss Reinsurance Co

ריכוז תוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי:

	סה"כ			ענפי חבויות אחרים			ענפי רכוש אחרים			רכב רכוש			רכב חובה			
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	
פרמיות ביטוח משנה	667,662	725,433	536,377	118,837	132,738	104,898	349,813	384,082	371,086	181,042	186,510	36,241	17,970	22,103	24,152	
רווח הפסד למבטחי המשנה	107,237	148,820	(28,564)	38,292	60,424	3,423	68,274	64,316	(55,604)	3,523	9,795	(1,708)	(2,851)	14,286	25,325	

פירוט שאר ענפי רכוש לפי סוגי פרמיות:

	2012	2013	2014	
פרמיות ביטוח משנה - יחסי	219,975	227,477	212,419	
פרמיות ביטוח משנה- לא יחסי	14,175	7,784	26,646	
פרמיות ביטוח משנה- רעידת אדמה	115,662	148,821	132,021	
סה"כ פרמיות ביטוח משנה	349,812	384,082	371,086	

8.5.2.2 ביטוח חיים

במהלך שנת 2014, בהתאם למדיניות החשיפה של הקבוצה בתחום ביטוח חיים, התקשרויות הקבוצה הינן עם מבטחי משנה בדירוג בינלאומי של A- ומעלה לפי S&P, כאשר שיעור החשיפה למבטח משנה בחוזה בודד לא יעלה על 50% מסך הפרמיה באותו חוזה, למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות. בנוסף, הקבוצה רוכשת מדי שנה ביטוח משנה להגנה מקטסטרופה בכיסוי מוות, אובדן כושר עבודה ונכות.

התקשרויות הקבוצה בביטוחי משנה בענף ביטוח חיים הינן ארוכות טווח והן נקבעות לפי תכניות הביטוח ואינן קצובות בזמן, למעט כיסוי קטסטרופות (כולל מלחמה) המתחדש מדי שנה. תנאי חוזי ביטוח המשנה נחתמים מחדש מידי שנה; שינויים בהם תקפים, בדרך כלל, רק לגבי פוליסות ביטוח חדשות.

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה ששיעור הפרמיה מסך פרמיות ביטוח המשנה גבוה מ- 10% בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח (באלפי ש"ח), בתקופות המתוארות בדוח:

2012 אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	2013 אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	2014 אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	2012		2013		2014		שם מבטח המשנה
			פרמיה לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	
56.4%	65,240	58.9%	72,976	57.8%	68,229	שווייץ	AA-	Swiss Reinsurance Munich	
22.9%	26,455	20.8%	25,718	21.8%	25,734	גרמניה	AA-	Reinsurance General & Colonge	
12.2%	14,142	10.7%	13,249	10.6%	12,470	גרמניה	AA+		

8.5.2.3 ביטוח בריאות

בהתאם למדיניות החשיפה של הקבוצה, התקשרויות הקבוצה הינן עם מבטחי משנה בדירוג בינלאומי של A- ומעלה, לפי S&P, למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות. שיעור ביטוח משנה בכל הסכם תלוי במידת הסיכון של ההסכם ושיקולים מסחריים, בהתאם למדיניות שאישר הדירקטוריון.

התקשרויות הקבוצה בביטוחי משנה בתחום ביטוח הבריאות הינן ארוכות טווח והן נקבעות לפי תכנית הביטוח וניתנות לביטול בהודעה מראש לגבי ביטוחים עתידיים בלבד למעט מקרים מיוחדים. תנאי חוזי ביטוח המשנה נחתמים מחדש מידי שנה; שינויים בהם תקפים, בדרך כלל, רק לגבי פוליסות ביטוח חדשות.

בחלק מביטוחי המשנה יש למבטח המשנה אפשרות לעדכן תעריפים במהלך תקופת ההסכם, בהתקיים תנאים מסוימים.

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה ששיעור הפרמיה מסך פרמיות ביטוח המשנה גבוה מ- 10% בתחום ביטוח בריאות (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

2012		2013		2014		שם מבטח המשנה	דרוג S&P	מדינה
אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה			
75.9%	78,384	75.7%	85,645	76.8%	86,802	Swiss Re	-AA	שוויץ
11.4%	11,770	12.3%	13,957	11.7%	13,257	Munich Re	-AA	גרמניה
11.1%	11,464	10.1%	11,417	9.6%	10,891	Gen Re	+AA	גרמניה

8.5.2.4 חשיפה לרעידת אדמה

חשיפת מבטחי המשנה לסיכון רעידת אדמה מורכבת מהסיכונים המועברים אליהם במסגרת חוזי הרכוש היחסיים, בהם מבטח המשנה משתתף בחלק יחסי מן הסיכון. החשיפה הזו מוגבלת בסכום מקסימום לאירוע (EVENT LIMIT).

בגין סיכון רעידת האדמה, שמעבר לכיסוי הקיים במסגרת חוזי ביטוח המשנה היחסיים, רוכשת הקבוצה הגנה נוספת בחוזה "עודף הפסדים" (EXCESS OF LOSS) בשכבות שונות. היקף הכיסוי הנרכש, מבוסס על ה-MPL, שעל פיו החליטה הקבוצה לרכוש את ההגנה. ה-MPL (Maximum Probable Loss) משקף את שיעור הנזק המקסימאלי הצפוי לחברה באירוע בודד בהסתברות שנקבעה. הקבוצה קובעת MPL שמרני, תוך לקיחת שולי ביטחון נוספים, לכל סוג סיכון, בהתבסס על התפלגות התיק של החברה, ותוך שימוש במודלים בין-לאומיים.

בשנת 2014 התבססה הקבוצה לצורך הגנות לרעידת אדמה, על MPL ממוצע של כ- 2%.

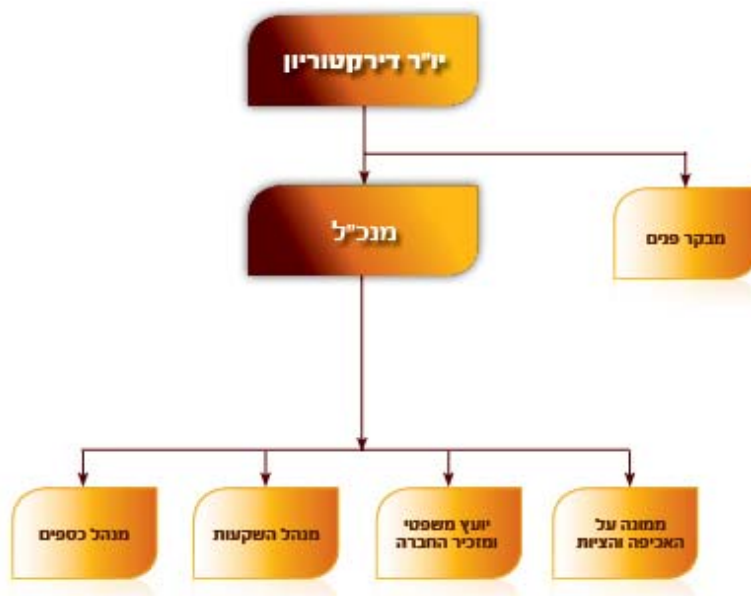
סכומי החשיפה לרעידת אדמה המכוסים בביטוח משנה יחסי, עמדו, נכון למועד הדוח, על כ- 141.3 מיליארדי ש"ח, וסכומי החשיפה המכוסים בביטוח משנה לא יחסי הממוצעים, נכון למועד הדוח, עומדים על כ- 71.2 מיליארדי ש"ח. כאמור, הסכמי ביטוח המשנה של החברה אינם מגינים על סכומי החשיפה המלאים אלא מבוססים על הערכות סיכון שמרניות של נזק מקסימאלי פוטנציאלי.

מבטח המשנה שחלקו מסך החשיפה לרעידת אדמה עולה על 10% הינו, SWISS RE וזאת נכון למועד הדוח. לפרטים נוספים ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

8.6 הון אנושי

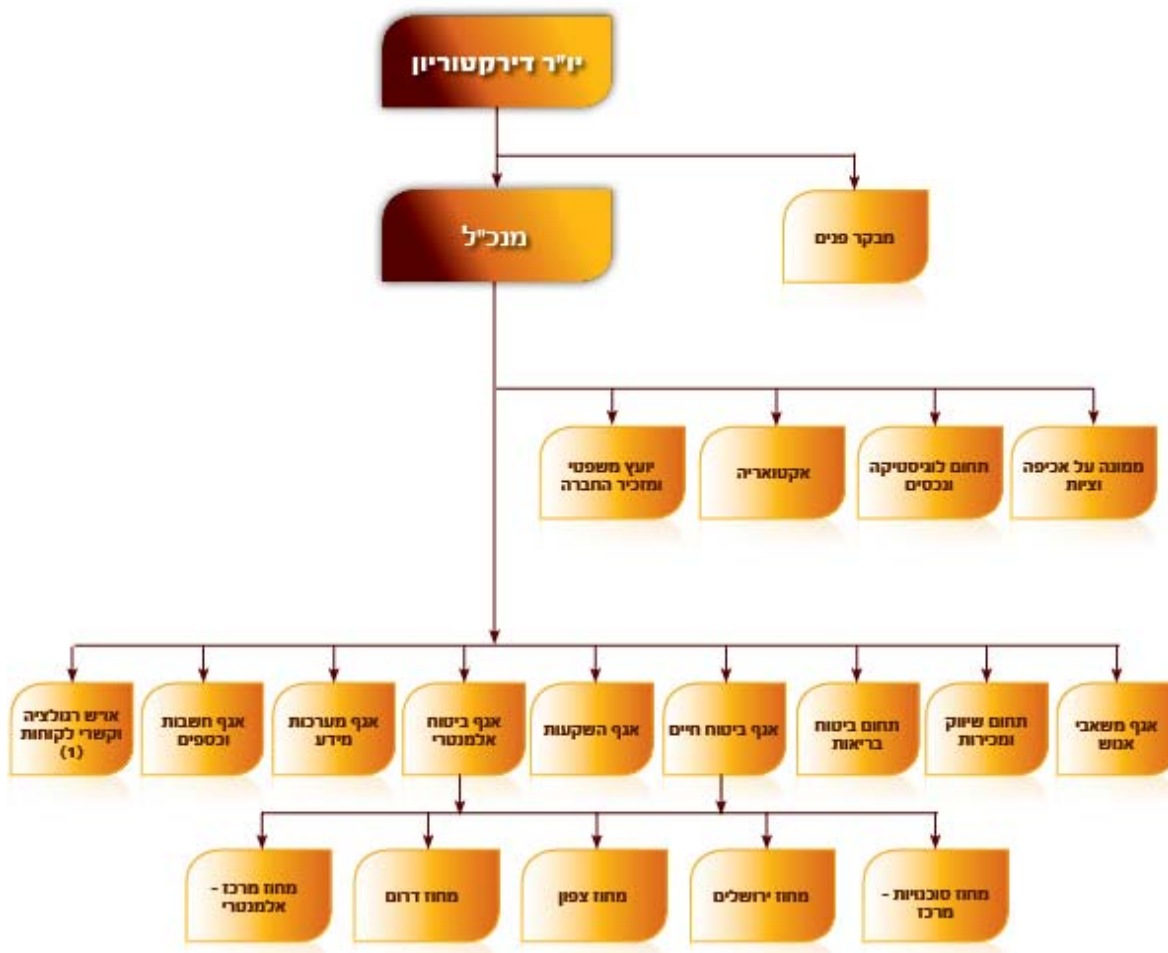
8.6.1 להלן המבנה הארגוני של הקבוצה למועד הדוח

מבנה ארגוני של מנורה מבטחים החזקות בע"מ

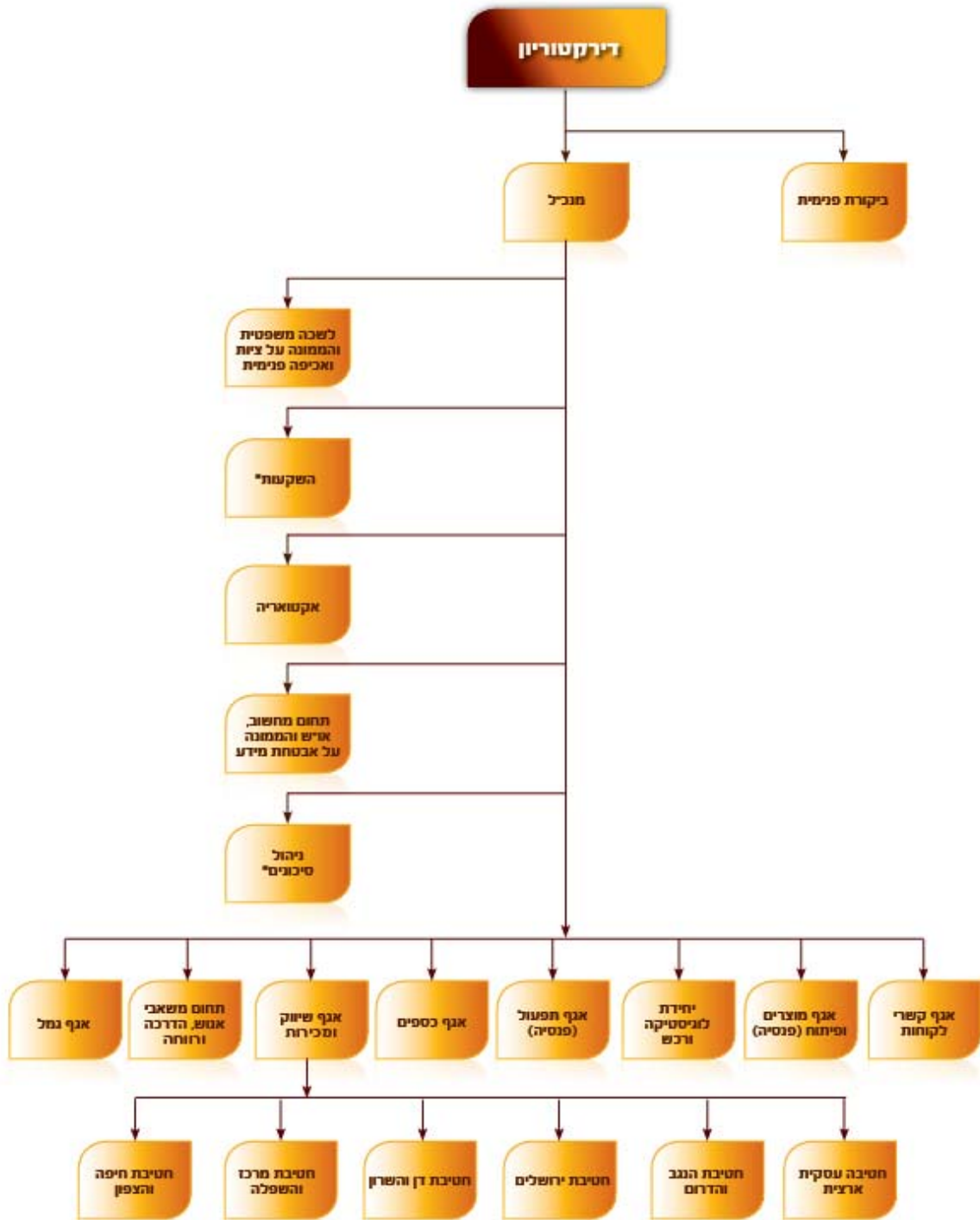
מטה מנורה מבטחים החזקות כולל את מנכ"ל החברה, מנהל כספים, מנהל השקעות, יועץ משפטי ומזכיר חברה, ממונה על אכיפה וצית ומבקר פנים, אשר כולם משמשים בתפקידים מקבילים גם במנורה מבטחים ביטוח (למעט מנכ"ל החברה המשמש כ"ר דירקטוריון במנורה מבטחים ביטוח). המהווה הזרע העסקית המרכזית של הקבוצה.

מבנה ארגוני של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

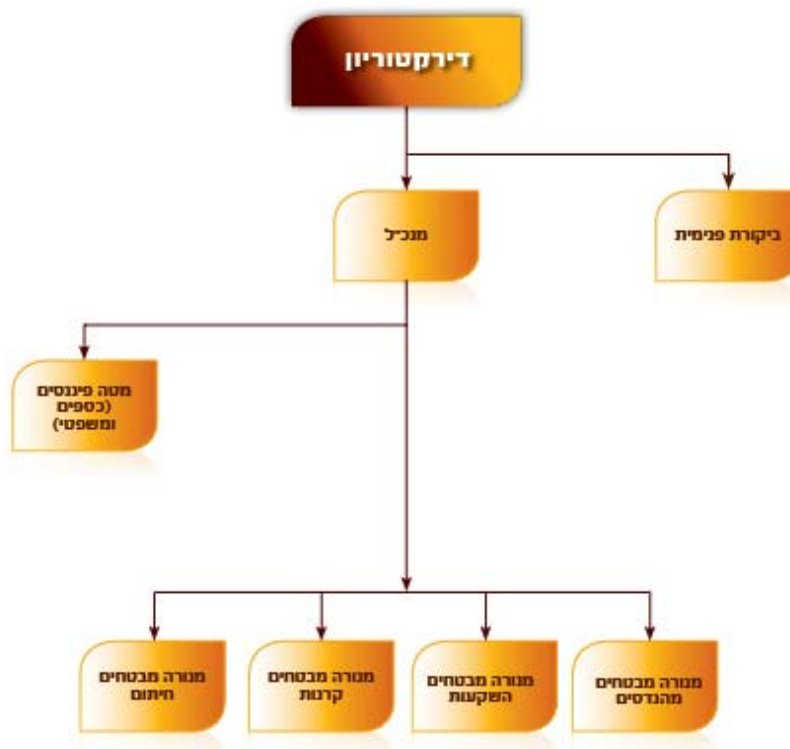
(1) החל מחודש ינואר 2014, תחום או"ש תולביה וקשרי לקוחות פורק ומיוזג למספר אנשים שונים בחברה.

מנורה פנסיה וגמל בע"מ

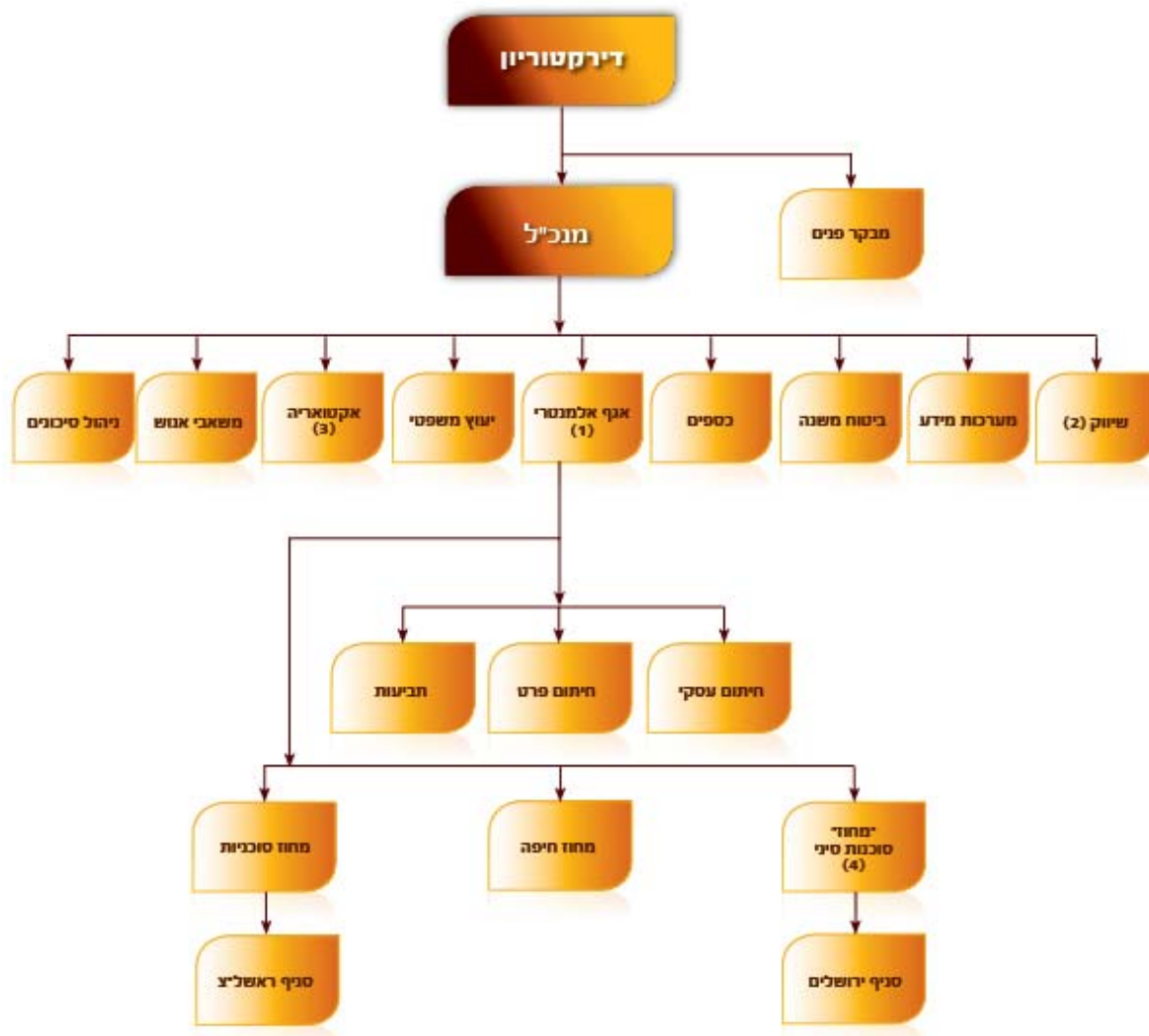

* ניתנים באמצעות מנורה מבטחים ביטוח גלמי

מנורה מבטחים פיננסים בע"מ

שומרה חברה לביטוח בע"מ

1. מסך וגם כמנכ"ל.
2. מנהל המחלקה מסך וגם כמנהל מחוז המרכז.
3. בחברה מסתגים שני אקטוארים ממונים: אקטואר ממונה ביטוח כללי הם עובד של החברה ואקטואר ממונה בביטוח חב' חובה בלבד הם עובד מנורה מבטחים.
4. חברת - בת הפעלת בברוקר של מספר חברות ביטוח ומעלת הקף פעילות מהותי בשומרה.

8.6.2 מצבת העובדים

בקבוצה מועסקים עובדים על פי הפירוט שלהלן:

31.12.2013	31.12.2014	
20	19	הנהלת הקבוצה
442	489	ביטוח חיים
555	581	פנסיה וגמל
563	589	ביטוח כללי
66	68	ביטוח בריאות
130	135	עובדי סוכנויות ביטוח
64	60	פיננסיים, ללא ניהול קופות גמל
		יחידות מטה ושירות כלל חברתיות (משאבי אנוש, מערכות מידע, אקטואריה, כספים, קשרי לקוחות ועוד)
695	686	
2,535	2,627	סה"כ

נכון למועד הדוח, אין לקבוצה תלות בעובד כלשהו.

בנוסף לנתונים כמפורט בטבלה לעיל, הקבוצה מקבלת שירותים מספקים חיצוניים, אשר מעמידים את עובדיהם לטובת הקבוצה (להלן: "עובדי קבלן"), אשר חלק משמעותי מעובדיהם פועלים במשרדי הקבוצה. נכון ליום 31 בדצמבר 2014, קיבלה החברה שירותים כאמור באמצעות 139 עובדי קבלן, וזאת לעומת 180 עובדי קבלן, נכון ליום 31 בדצמבר 2013 רובם נותני שירותים לאגף מערכות מידע. השינוי נובע בעיקר מהעובדה שבמהלך 2014 נקלטו חלק מעובדי הקבלן כעובדי חברה.

בהמשך למגמת הגידול בפעילות הקבוצה, נכון ליום 31 בדצמבר 2014, גדלה מצבת העובדים בקבוצה בכ- 91 עובדים, גידול של כ- 4%, וזאת בעקבות צרכים עסקיים של הקבוצה, לרבות לצרכי פיתוח ושיפור מערכות המידע שלה, לשיפור השירות ללקוחות הקבוצה ולצורך התמודדות עם דרישות רגולטוריות, וכן כאמור בעקבות העברת עובדי קבלן להעסקה כעובדי חברה.

8.6.3 הדרכה ופיתוח ארגוני

הקבוצה משקיעה משאבים בהדרכות מקצועיות לעובדים ולסוכנים בהתאם לצרכים העסקיים והוראות רגולטוריות. מערך ההדרכה לעובדים ולסוכנים כולל הכשרות מקצועיות, הכשרות ניהוליות והתנהגותיות, ייעוץ ארגוני ואישי למנהלים וזאת, על מנת לפתח רמה מקצועית גבוהה בנושאים מגוונים כגון: דרישות רגולטוריות, תכניות ביטוח חדשות, הדרכות בתחום ביטוח חיים, חיסכון ארוך טווח ופנסיה, המיסוי והפיננסיים ומתן שירות.

בנוסף, הקבוצה פעלה ופועלת להכשרת עובדים בתחומי ביטוח חיים לצורך קבלת רישיון משווק פנסיוני, בהתאם להנחיות המפקח.

8.6.4 הטבות וטיבם של חוזי העסקה

חלק מהעובדים הוותיקים במנורה מבטחים ביטוח, מועסקים על פי הסדר עבודה שהוראותיו נקבעו בעבר בין הנהלת מנורה מבטחים ביטוח לבין נציגות העובדים, ובו מעוגנים כל תנאי העסקה, ובכללם מרכיבי שכר ברוטו לחודש, משכורת 13, ביטוח מנהלים, קרן השתלמות, והטבות נוספות על פי קריטריונים, כגון: רכב צמוד, טלפון סלולארי, השתתפות בעלות גני ילדים, ספרות מקצועית והוצאות אש"ל. חלק מהעובדים מועסקים במנורה מבטחים ביטוח בהסכמי עבודה אישיים אשר לגבי מרביתם הסכמי העסקה האישיים מכילים את מרבית המרכיבים הכלולים בהסדר העבודה הנ"ל. החל מחודש נובמבר 2011, הוחלה בחברה מדיניות העסקה חדשה לעובדים חדשים אשר איננה כוללת מרכיבים מסוימים הכלולים בהסדר העבודה הנ"ל. יובהר, כי תנאי העסקה החדשים כאמור הינם בהתאם להוראות הדין.

בנוסף, קיימים בקבוצה עובדים אשר עיסוקם במכירות, ובכלל זה מפקחי רכישה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, אשר מועסקים באמצעות הסכם עבודה אישי המבוסס על שכר יסוד ועמלות מכירה. כן קיימים עובדים, בעיקר בתחום השיווק, המועסקים במשותף על ידי מספר חברות בקבוצה.

הקבוצה עורכת דיוני שכר בהתאם להחלטת הנהלת הקבוצה ומבצעת תהליכי הערכה שנתית לעובדים על ידי הממונים עליהם.

על עובדי הקבוצה, חלים הוראות שונות מכוח צווי הרחבה על כלל העובדים והמעבידים בישראל.

בחודש דצמבר 2011, נחתם הסכם קיבוצי בין מנורה מבטחים פנסיה וגמל (בשמה הקודם - מנורה מבטחים פנסיה) לבין הסתדרות הפקידים, לתקופה של 4 שנים שניתנת להארכה לשנה נוספת עד לחודש נובמבר 2016. ההסכם חל על כ- 239 מעובדי מנורה מבטחים פנסיה וגמל - כלל עובדי מנורה מבטחים פנסיה וגמל, למעט משווקים, עובדים בכירים המועסקים בחוזים אישיים, עובדים של חברה שתירכש/תמוזג לתוך מנורה מבטחים פנסיה וגמל (כדוגמת מנורה מבטחים גמל שמוזגה לתוכה כאמור לעיל) ועובדים נוספים שהוגדרו בהסכם הקיבוצי.

8.6.5 עובדי ההנהלה הבכירה

ההנהלה הבכירה (למעט נושאי משרה) מועסקת בקבוצה על פי חוזה העסקה אישיים, הכוללים, בין היתר, מרכיבי שכר ברוטו, הוצאות אש"ל, משכורת 13 (בחלק מהחברות), מענק שנתי (באישור האורגנים המוסמכים), רכב צמוד או לחילופין החזר הוצאות רכב, טלפון סלולארי והפרשות סוציאליות וקרן השתלמות, כמקובל במשק.

8.6.6 תגמול למנכ"ל החברה

לפרטים בדבר הסכם העסקה של מנכ"ל החברה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

8.6.7 מדיניות תגמול לנושאי משרה בקבוצה

בהמשך לתיקון 20 לחוק החברות, אישרה האסיפה הכללית של החברה ביום 10 בספטמבר 2013, את מדיניות התגמול של החברה. נושאי המשרה בחברה יתוגמלו בכפופות למדיניות התגמול כאמור, ולעניין נושאי משרה המכהנים במקביל כנושאי משרה במנורה מבטחים ביטוח ("נושאי משרה משותפים"), גם בהתחשב בחוזר המפקח לעניין מדיניות תגמול לנושאי משרה בגופים מוסדיים. נושאי משרה במנורה מבטחים ביטוח ובגופים המוסדיים בקבוצה מתוגמלים בהתאם להנחיות המפקח בעניין מדיניות תגמול נושאי משרה בגופים מוסדיים (לפירוט מדיניות התגמול בחברה והתגמול בשנת 2014 ראה סעיף 6 לפרק פרטים נוספים, סעיף 6.8 לדוח הדירקטוריון וכן באור 37 לדוחות הכספיים).

8.6.8 למידע בדבר תכניות תגמול, ראה באתרי האינטרנט של הגופים המוסדיים בקבוצה, כלהלן:

מנורה מבטחים ביטוח:

[http://www.menora.co.il/WebSite/menora_es.nsf/\(\\$All\)/A89F029BA2F39285C2257B3900269DAF?openDocument](http://www.menora.co.il/WebSite/menora_es.nsf/($All)/A89F029BA2F39285C2257B3900269DAF?openDocument)

שומרה חברה לביטוח:

<http://www.shomera.co.il/1046.html>

מנורה מבטחים פנסיה וגמל:

http://www.newmivtachim.co.il/Mivtsite/mivt_es.nsf/6bfe41a3f24f78edc2256fdf0045956b/5eccf0156a76d7524225765b00384944?OpenDocument&Highlight=0,%D7%AA%D7%92%D7%9E%D7%95%D7%9C

8.7 שיווק והפצה

8.7.1 מערך הסוכנים של הקבוצה

8.7.1.1 כללי

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בעיקר באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח (להלן: "הסוכנים"). בנוסף, חלק ממוצרי הקבוצה משווקים במכירה ישירה.

על אף התפתחותו של ערוץ המכירה הישירה ממשיכה הקבוצה לפתח ולטפח את שיווק מוצריה על ידי מערך הסוכנים ובמועד הדוח נמצאת הקבוצה בקשרים עסקיים עם כ- 4,000 סוכנים.

כמו כן, הקבוצה התקשרה עם בנקים וסוכנויות ביטוח בבעלותם למכירת פוליסות לביטוח חיים וביטוח מבנה אגב הלוואה לדיור בסניפי הבנק, בכפוף להסדרים שקבע המפקח לעניין זה.

הקבוצה קשורה עם מרבית הסוכנים הן בעסקי ביטוח כללי והן בעסקי ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח המבצעים את המכירות של הקבוצה. הסוכנים אינם בלעדיים ורובם עובדים גם עם חברות ביטוח נוספות. קיים גרעין של סוכנים המזוהים באופן מובהק עם הקבוצה. סוכני הקבוצה פועלים לפי תעריפים והנחיות חיתום שהקבוצה מפיצה, מעת לעת, בתחומי הפעילות השונים.

בתחומי ביטוח כללי וביטוח חיים, הקבוצה פועלת באמצעות מחוזות המרוכזים בעיקר בשלוש ערים מרכזיות בארץ (תל אביב, חיפה וירושלים), כאשר כעיקרון הסוכנים משויכים למחוזות בהתאם למיקומם הגיאוגרפי. בביטוח חיים, פועלים במסגרת המחוזות מפקחי רכישה (שהינם לרוב עובדי הקבוצה), אשר מתפקדים לפקח על פעילות הסוכנים ובכלל זה מתן ייעוץ והכוונה לסוכני הביטוח שתחת פיקוחם.

בענפי ביטוח כללי, העמלה לסוכנים משולמת, במרבית הענפים, כאחוז מפרמיה נטו שנתית וחלקם מפרמיה ברוטו שנתית, כאשר מתקיימת התחשבות עם הסוכן בגין ביטולי פוליסות. שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי ענפי הביטוח השונים, לעיתים אף בהתחשב ברווחיות תיק הביטוח של הסוכן וכן בהתאם להוראות הדין.

בענפי ביטוח חיים, חיסכון ארוך טווח ובריאות, משולמות לסוכנים עמלות בשיעורים משתנים, בכסף או בשווה כסף, כאשר שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי המוצר ובחלקו מותנה בהיקף התפוקה של הסוכן ולעיתים גם ברווחיות תיק הביטוח שלו.

נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה וכן אין סוכן שהיקף הפעילות עמו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

8.7.1.2 מערך הסוכנים בתחום המוצרים הפיננסיים

אחד מערוצי השיווק וההפצה של מנורה מבטחים ניהול תיקים, מבוסס על הפניית לקוחות פוטנציאלים על ידי סוכני ביטוח של הקבוצה.

8.7.1.3 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

כללי

כיום קיימים, שני סוגי מפיצים למוצרים פנסיוניים:

משווק פנסיוני - סוכן ביטוח או סוכן שיווק פנסיוני (שהינו עובד הגוף המוסדי) אשר הינו בעל זיקה למבטח או לכל יצרן אחר של מוצר פנסיוני, המתווך בעסקת הרכישה של המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.

יועץ פנסיוני - אדם או תאגיד שאינו בעל זיקה למבטח ו/או לכל יצרן אחר של מוצר פנסיוני ואשר מציע את המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.

על המשווקים כמו גם על היועצים בתחום חובה למתן ייעוץ מיטבי (Best Advice).

הייעוץ המיטבי מחולק על פי החוק לשני שלבים עיקריים. השלב הראשון מתמקד בהתאמת סוג המוצר הפנסיוני והשלב השני מתמקד בבחירת המוצר הפנסיוני ובבחירת הגוף המוסדי המנהל את המוצר (חברת ביטוח, קרן פנסיה או קופת גמל). המשווק הפנסיוני מחויב, בין היתר, בגילוי הזיקה שלו לגופים המוסדיים אותם הוא משווק אך בכל מקרה חייב להתאים את סוג המוצר הפנסיוני לצורכי הלקוח והעדפותיו (עם זאת, לאחר התאמת סוג המוצר, אין המשווק הפנסיוני חייב להמליץ על מוצרים של גופים מוסדיים שאין לו זיקה אליהם).

בהמשך לחובה שהוטלה על הבנקים במסגרת רפורמת בכר למכור את אחזקותיהם בקופות הגמל וקרנות הנאמנות, הותר לבנקים לפעול כיועצים פנסיונים וזאת באמצעות עובדים שיוכשרו לכך ויקבלו רישוי מתאים ולרבות ביצוע עסקאות בעקבות אותו ייעוץ.

בפועל, הבנקים טרם החלו לעסוק בהפצת תכניות ביטוח חיים.

היבט נוסף הנוגע להבחנה בין הבנקים לבין סוכני הביטוח הינו העובדה שהבנקים רשאים לייעץ ולהפיץ את המוצרים הפנסיונים אך ורק בין כותלי הסניפים בעוד שסוכני הביטוח רשאים לפנות ולשווק את המוצרים הנ"ל ללקוח בכל מקום ובכלל זה במקום עבודתו או בביתו ובמועד המתאים ללקוח.

עוד יצוין, כי דרישות הרישוי וההסמכה של סוכן פנסיוני חדש הורחבו והפכו מורכבות יותר ולכן עשוי הדבר להשפיע על היצע סוכני הביטוח. בנוסף, לאחרונה בעקבות קביעה בתקנות של תקרת דמי ניהול נמוכה יותר במוצרי ביטוח חיים וגמל תיתכן השפעה שלילית על עמלות סוכני הביטוח וממילא על רווחיותם. מידע זה, הינו מידע צופה פני עתיד וייתכן והערכה זו לא תתקיים עקב התנהגות השוק ופיתוח מוצרים חדשים אשר יופצו בשוק.

לקבוצה סוכנות ביטוח בשם "אורות", המטפלת בכל תחומי החיסכון ארוך הטווח ומשמשת כסוכנות הסדר המטפלת, בין היתר, במפעלים שרוב עובדיהם מבוטחים בקרנות הפנסיה שבניהול מנורה מבטחים פנסיה וגמל. סוכנות אורות עובדת גם עם מבטחים נוספים.

באופן מסורתי הקבוצה משווקת את מוצריה באמצעות סוכנים עצמאיים ובאמצעות משווקים פנסיוניים עובדי הקבוצה.

ביטוח חיים

בביטוח חיים פועלת הקבוצה באמצעות מחוזות ומערך מטה ושירות במשרדים הראשיים של הקבוצה. בנוסף, קיים בקבוצה מרכז קשרי לקוחות המעניק שירות לכל פניה של לקוח באמצעות הטלפון, באמצעות אתר האינטרנט של הקבוצה או בפגישה אישית במשרדי הקבוצה ברחוב אלנבי, תל-אביב.

התגמול לסוכני ביטוח מורכב מ- 4 רכיבים עיקריים: עמלה שוטפת, תגמול בגין עמידה ביעדי מכירה ("עמלות יעדים"), עמלת שימור תיק ופרסים בגין מבצעים, ואינו זהה בין כל המשווקים.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע מפרמיה ביטוח חיים:

2012	2013	2014	
12.7%	12.9%	11.3%	שיעור עמלות מפרמיות
32.7%	40.9%	42.9%	שיעור עמלות מפרמיה משוננת חדשה

מערך סוכני הביטוח מהווה את ערוץ ההפצה העיקרי של מוצרי ביטוח חיים. לא קיים בקבוצה סוכן שהיקף ההכנסות מהפרמיות שבתיווכו עולים על 10% מהיקף הפרמיות הכולל של ענף ביטוח חיים.

לאור השינוי שחל בתחום החיסכון ארוך הטווח, סוכני הביטוח הרחיבו את מגוון המוצרים שהם משווקים והיום הם משווקים ללקוח מוצרי ביטוח חיים, פנסיה וגמל, זאת, כמובן, בכפוף לחובת מתן הייעוץ המיטבי (Best Advice).

פנסיה וגמל

מנורה מבטחים פנסיה וגמל משווקת את המוצרים הפנסיוניים שלה באמצעות מערך של מנהלי תיקים עסקיים ומנהלי לקוחות אישיים למעסיקים וללקוחותיה, הפוזרים ברחבי הארץ ועומדים בקשר רציף עם מעסיקים ועם מבטחים של הקרן. מנורה מבטחים פנסיה וגמל מפעילות במסגרת קשרי הלקוחות גם מערך של משווקים פנסיונים לשימור לקוחות וגיוס מבטחים חדשים. מערך השירות למבטחים ולמעסיקים כולל פריסה ארצית של חטיבות עסקיות ולשכות שירות, שירות אישי הניתן על ידי מוקד שירות לקוחות (Contact Center), אתר אינטרנט (המספק, בנוסף למידע כללי בנושאי פנסיה וגמל, גם מידע אישי למבוטח ולמעסיק). מערך השיווק מספק מטריה שיווקית מכירתית הכוללת: צירוף מעסיקים חדשים, צירוף עמיתים חדשים, מתן ייעוץ והדרכה במכלול המוצרים הפנסיוניים של מנורה מבטחים פנסיה וגמל, טיפול בסיום יחסי עובד-מעביד וכיוצא באלה.

מנורה מבטחים פנסיה וגמל משתפת פעולה עם סוכנויות הסדר וסוכני ביטוח (לרבות סוכני מנורה מבטחים ביטוח). שיתוף פעולה זה נוצר עקב רצון חלק מהמעסיקים בטיפול כולל בתנאים הסוציאליים של עובדיהם, טיפול שכולל גביה ושילוב בין מוצרים שונים כמו קרנות פנסיה, ביטוחי מנהלים, קופות גמל ולעיתים גם ביטוחי "ריסק" חיים ובריאות. מנורה מבטחים פנסיה וגמל צופה ששיתוף פעולה זה ימשך ואף יתרחב בשנים הבאות. הערכת הקבוצה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על הערכת הקבוצה ביחס להעדפות השוק מאז תחילת שנת 2013. צפי זה עלול שלא להתממש בשל שינוי בהעדפות העמיתים והערכתם את השירותים הנ"ל שיגרמו להתנהגות השוק באופן השונה מזה הנצפה על ידי הקבוצה נכון למועד דוח זה.

חלק מהטיפול המשולב במעסיקים, שרוב עובדיהם מבטחים בקרנות הפנסיה שבניהול מנורה מבטחים פנסיה וגמל, נעשה על-ידי סוכנות אורות, שהינה סוכנות ביטוח בבעלות מנורה מבטחים ביטוח; סוכנות זו משמשת כסוכנות הסדר לכל דבר ועניין.

תגמול הסוכנים מתבצע על ידי מנורה מבטחים פנסיה וגמל בעיקר באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

בנוסף, מנורה מבטחים פנסיה וגמל קשורה בהסכמי הפצה עם מספר בנקים, לשם הפצת קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהולה. פעילות ההפצה של קרנות פנסיה על ידי הבנקים הינה, בשלב זה, בהיקף נמוך. פעילות ההפצה של קופות הגמל על ידי הבנקים הינה בהיקף משמעותי יותר, והיא תלויה בעיקר בדירוג הפנימי של הקופות על ידי הבנקים, דירוג המשתנה מבנק לבנק. בכניסת התאגידים הבנקאיים להפצת קרנות פנסיה וקופות גמל טמון פוטנציאל להגדלת היקף הנכסים המנוהלים על ידי קרנות הפנסיה וקופות גמל, עקב חשיפת החברות המנהלות - היצרנים - לפלחי אוכלוסייה חדשים.

מאידיך, עמלות ההפצה עשויות לגרום לשינוי בשיעור הוצאות היצרנים, ולקיטון בשיעור הרווחיות מניהולן של הקרנות והקופות. כמו כן, כניסת התאגידים הבנקאיים לתחום הייעוץ הפנסיוני יכול שתלווה בנגיסה בפלחי השוק הקיימים, המשווקים בעיקר על-ידי מערך עובדי מנורה מבטחים פנסיה וגמל וסוכני הביטוח, ואשר בהם קיימים שיעורי רווחיות אשר יכול ויישחקו. פעילות ההפצה בתחום זה, כפופה, בין היתר, לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו-2006. לפרטים בדבר תקנות אלה וטיוטות שפורסמו לתיקון, ראה סעיף 8.1.1.1 לעיל. הערכת הקבוצה הינה מידע צופה פני עתיד המבוססת על כניסתם של שחקנים נוספים לתחום. צפי זה עלול שלא להתממש במקרה של שינויי חקיקה נוספים בתחום, או העדפת צרכנים שונה.

למנורה מבטחים פנסיה וגמל אין מעסיקים, אשר ההפקדות בגין עובדיהם מהוות 10% או יותר מהיקף דמי הגמולים הנגבים בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל שבניהולה.

8.7.1.4 רכב חובה

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים, להם משולמות עמלות הנקבעות בעיקרן כשיעור מדמי הביטוח בניכוי דמים. שיעור העמלה משתנה מסוכן לסוכן.

נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה וכן לקבוצה אין סוכן שהיקף הפעילות עמו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום פעילות רכב חובה:

2012	2013	2014	
5.4%	5.4%	5.6%	שיעור עמלות מפרמיה ברוטו

8.7.1.5 רכב רכוש

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים, להם משולמות עמלות הנקבעות בעיקרן כשיעור מדמי הביטוח בניכוי דמים. שיעור העמלה משתנה מסוכן לסוכן.

נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה וכן לקבוצה אין סוכן שהיקף הפעילות עמו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים עצמאיים. להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום פעילות רכב רכוש:

2012	2013	2014	
19.0%	19.1%	19.9%	שיעור עמלות מפרמיה ברוטו

8.7.1.6 ביטוח כללי אחר

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בתחום באמצעות סוכנים להם משולמות עמלות הנקבעות בעיקרן כשיעור מדמי הביטוח בניכוי דמים.

נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה וכן לקבוצה אין סוכן שהיקף הפעילות עמו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום הפעילות:

2012	2013	2014	
20.7%	19.0%	18.9%	שיעור עמלות ביטוח מפרמיה ברוטו

8.7.1.7 ביטוח בריאות

החברה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בתחום באמצעות סוכנים עצמאיים ומשלמת להם עמלות מכירה מסוגים שונים ובעיקרן כשיעור מדמי

הביטוח. לקבוצה אין סוכן אשר היקף פעילותו מהווה מעל 10% מדמי הביטוח בתחום הפעילות.

בנוסף, חלק מפוליסות ביטוח דמי מחלה משווקות למעסיקים הקשורים לקרן הפנסיה של הקבוצה.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום הפעילות:

2012	2013	2014	
26.3%	28.2%	27.7%	שיעור עמלות ביטוח מפרמיה ברוטו

8.8 ספקים ונותני שירותים

8.8.1 כללי

במערכות המידע המשמשות את חברות הקבוצה, ספקי החומרה העיקריים של הקבוצה הינם חברת IBM המספקת את שרתי היישומים המרכזיים ופלטפורמות אחסון וחברת EMC המספקת חלק נוסף מפלטפורמת האחסון (Storage). בנוסף, שומרה, חברה בת של החברה, קשורה עם מספר ספקי חומרה ותוכנה הן לרכישת מוצרים חדשים והן לתחזוקה שוטפת של מערכותיה. הספקים העיקריים לתחזוקת התוכנה של המערכת הביטוחית הינם "קומטק בע"מ", אשר הינו בית תוכנה המספק שירותים אלה לשומרה כמו גם לחברות ביטוח נוספות, ודורטל בע"מ שהינה חברה לתמיכה בתוכנות השונות, בהן משתמשת שומרה באופן שוטף. באם ייווצר צורך לעבור לספקי תוכנה אחרים, יתכן והדבר יהיה כרוך בתוספת עלות מהותית.

בתחום שירותי המחשב, לקבוצה התקשרויות עם מספר ספקים המתמחים בתחומים שונים הרלבנטיים לפעילות הקבוצה ובפרט בתחום ביטוחי חיים וחיסכון ארוך טווח, אשר הפסקת מתן שירותים על ידי מי מהם, אם וככל שתהא, תהיה כרוכה בהשקעת משאבים כלכליים מסוימים ותשומות זמן להתארגנות הקבוצה, באמצעות ספק חליפי אחר.

לקבוצה אין תלות בספק כלשהו, באיזה מתחומי פעילותה, למעט בכל הנוגע להתקשרותה עם חברת סאפיינס כמפורט להלן.

8.8.2 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

הקבוצה התקשרה עם חברת סאפיינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ (להלן: "סאפיינס") בפרויקט לפיתוח מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ("טופז חיים"), ובפרויקט לפיתוח מערכת לניהול מערך הפנסיה ("טופז פנסיה") (טופז חיים וטופז פנסיה, יחד, להלן: "מערכת טופז"). בהמשך לאמור, התקשרה הקבוצה בחודש אוקטובר 2011, בהסכם המעגן ומסדיר ההתקשרות רבת השנים עם סאפיינס בקשר למערכת טופז ומערכות תוכנה נוספות שסופקו לקבוצה, בין היתר, בתחום ביטוח חיים, פנסיה, ביטוח משנה ובריאות (להלן: "המערכות") ולשירותים שיסופקו לקבוצה בקשר עם אותן מערכות (להלן בפסקה זו: "ההסכם").

ההסכם יוצר מסגרת להמשך אספקת שירותים שונים לקבוצה בקשר למערכות הנ"ל, לרבות שירותי פיתוח, בדיקות, תיקון תקלות, תמיכה, אספקת גרסאות ומהדורות ושירותי תחזוקה למערכות, בהתאם לתכניות עבודה שנתיות מוסכמות.

ההסכם הינו לתקופה של 48 חודשים, החל מיום 1.1.2011 ועד ליום 31.12.2014, והיקף העסקה המינימאלי לתקופה זו עמד על סך של כ- 110 מיליוני ש"ח.

בחודש ספטמבר 2013, נחתם עם סאפיינס הסכם משלים, זאת על רקע התקשרותה של סאפיינס עם לקוח נוסף להספקת מערכת לניהול קרנות פנסיה ומערכות נלוות המשמשות את הקבוצה. במסגרת ההסכם המשלים, התחייבה סאפיינס לשלם לקבוצה תמלוגים שונים בהיקפים לא מהותיים, אשר ישולמו על פני מספר שנים. בנוסף, הוארכה תקופת ההתקשרות שסאפיינס מחויבת אליה, ביחס לתחזוקת המערכות והמשך פיתוחן עבור הקבוצה, לפחות עד ליום 31 בדצמבר 2018, בשינויים מסחריים

מסוימים. בתקופת הדוח, שילמה הקבוצה לסאפיינס סך של כ- 34 מיליוני ש"ח בגין שירותי פיתוח ותחזוקה שונים.

8.9 רכוש קבוע ומתקנים

לפירוט בדבר רכוש קבוע על מרכיביו השונים (מקרקעין, כלי רכב, מערכות מחשב) ראה באורים 4 ו-6 לדוחות הכספיים.

8.10 עונתיות

8.10.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח לפי רבעונים (באלפי ש"ח):

נתונים לשנת 2013		נתונים לשנת 2014		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
25%	479,915	25%	539,797	רבעון ראשון
24%	471,102	25%	511,099	רבעון שני
25%	475,109	25%	520,836	רבעון שלישי
26%	503,560	25%	514,352	רבעון רביעי
100%	1,929,686	100%	2,086,083	סה"כ

8.10.2 קרנות פנסיה

ככלל, לא קיימת עונתיות בגביית דמי הגמולים לקרנות הפנסיה. יחד עם זאת, קיימים חודשים מסוימים, המשתנים משנה לשנה, שבהם היקף דמי הגמולים גבוה יותר, וזאת, בעיקר, לאור תשלומים חד-פעמיים אשר משולמים על ידי המעסיקים לעובדים ואשר בגינם מופרשים דמי גמולים. יצוין, כי העונתיות הקיימת אצל מעסיקי מנורה מבטחים פנסיה וגמל בענפים מסוימים, אשר משפיעה על כמות העובדים באותם הענפים, אינה משפיעה בצורה מהותית על התפלגות דמי הגמולים בחודשי השנה.

להלן התפלגות דמי גמולים רבעוניים:

מבטחים החדשה		מבטחים החדשה פלוס (משלימה)		
2013		2014		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
22%	1,444,699	23%	1,654,846	רבעון ראשון
24%	1,576,626	24%	1,782,988	רבעון שני
26%	1,698,852	26%	1,925,803	רבעון שלישי
27%	1,769,271	27%	1,948,303	רבעון רביעי
100%	6,489,448	100%	7,311,940	סה"כ

מבטחים החדשה פלוס (משלימה)		מבטחים החדשה פלוס (משלימה)		
2013		2014		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
26%	39,271	26%	39,010	רבעון ראשון
18%	27,847	25%	38,568	רבעון שני
24%	34,489	23%	35,626	רבעון שלישי
33%	50,558	26%	39,552	רבעון רביעי
100%	152,165	100%	152,756	סה"כ

8.10.3 קופות גמל

פעילות התחום מתאפיינת בעונתיות מסוימת, שכן חלק גדול מהפקדות העמיתים (עצמאים בעיקר) מתבצע לקראת סוף השנה לצורך מיצוי הטבות המס. עם זאת, השיעור שמהווים עמיתים עצמאיים מכלל עמיתי תחום הפעילות בקבוצה הוא נמוך יחסית.

נתונים לשנת 2013		נתונים לשנת 2014		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
23%	204,227	23%	234,708	רבעון ראשון
23%	211,346	24%	248,526	רבעון שני
24%	213,606	24%	250,003	רבעון שלישי
30%	271,769	29%	308,741	רבעון רביעי
100%	900,948	100%	1,041,978	סה"כ

8.10.4 ביטוח כללי

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו במגזר הביטוח הכללי לפי רבעונים (באלפי ש"ח):

נתונים לשנת 2013		נתונים לשנת 2014		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
30%	833,558	30%	913,001	רבעון ראשון
23%	664,299	23%	698,315	רבעון שני
25%	715,844	25%	768,742	רבעון שלישי
22%	627,386	23%	697,671	רבעון רביעי
100%	2,841,087	100%	3,077,729	סה"כ

בביטוח כללי הפרמיה הנרשמת ברבעון הראשון היא הגדולה ביותר, וזאת בשל נטייתם של עסקים לחדש את ביטוחיהם (רכב חובה, רכב רכוש, חבויות ורכוש) בתחילת השנה.

יצוין, כי בביטוח כללי מנגנון עתודה לסיכונים שטרם חלפו מווסת את ההשפעה של עונתיות המחזור על הרווח.

8.10.5 ביטוח בריאות

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו בתחום ביטוח בריאות, לפי רבעונים (באלפי ש"ח):

נתונים לשנת 2013		נתונים לשנת 2014		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
25%	121,480	24%	130,331	רבעון ראשון
24%	116,222	27%	141,779	רבעון שני
26%	127,574	24%	129,081	רבעון שלישי
25%	120,629	25%	130,782	רבעון רביעי
100%	485,905	100%	531,973	סה"כ

ככלל לא קיימת עונתיות בדמי הביטוח בענף זה, אולם השונות בין הרבעונים נובעת מעיתוי הפקת פוליסות שהינו שנתי ולא נרשם בגבייה חודשית.

יצוין, כי בביטוח בריאות מנגנון העתודה לסיכונים שטרם חלפו מווסת את ההשפעה של עונתיות המחזור על הרווח.

8.10.6 תביעות

יצוין, כי הקבוצה לא מצאה כי מתקיימת עונתיות בכל התחומים לעניין תביעות.

8.11 נכסים לא מוחשיים

מאגרי מידע

בבעלות חברות בקבוצה מספר מאגרי מידע נפרדים, מאובטחים, שנרשמו בפנקס מאגרי המידע, הנוגעים בעיקר ללקוחות, עובדי וספקי אותן החברות, לפי העניין. והכל בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

הקבוצה משתמשת בשמות המותג "מנורה מבטחים" ו-"שומרה". לקבוצה ישנם מספר סימני מסחר רשומים אצל רשם הפטנטים, המדגמים וסימני המסחר וביניהם - "מבטחים", "מנורה", "מנורה מבטחים", "שומרה חברה לביטוח בע"מ - משפחה ישראלית" ועוד. לפרטים בדבר נכסים לא מוחשיים והסכומים שהוכרו בגינם כנכס בדוחות הכספיים, ראה באור 5 לדוחות הכספיים.

רישיונות

בידי הקבוצה רישיונות ו/או היתרים לפעול כמבטח, סוכן או חברה מנהלת, לפי העניין, כמתחייב על פי כל דין.

- בהתאם לסעיף 15 לחוק הפיקוח בידי הקבוצה רישיונות מבטח ישראלי, לעסוק בענף פנסיה וכן בענפי הביטוח המפורטים להלן: חיים מקיף; תאונות אישיות; מחלות ואשפוז; אחריות המעבידים; כלי רכב חובה; רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד ג); מקיף לדירות ובתי עסק, לרבות ביטוח זכוכית; כלי טיס לרבות אחריות כלפי צד שלישי; כלי שיט לרבות אחריות כלפי צד שלישי; מטענים בהובלה; אחריות כלפי צד שלישי; אבדן רכוש; חקלאי, למעט ביטוח מפני נזקי טבע בחקלאות; הנדסי; אחריות למוצרים פגומים; מתן ערבויות; סיכונים אחרים; והשקעות של רוכשי דירות.
- כמו כן, בידי הקבוצה רישיון לחברה מנהלת של קופות גמל ואישורי קופות גמל לקופות הגמל ולקרנות הפנסיה שבניהולה, רישיון לניהול תיקי השקעות, לפי חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות וכן היתר עבור מנורה מבטחים קרנות לניהול קרנות נאמנות. בנוסף, מנורה מבטחים חיתום רשומה במרשם החתמים, בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (חיתום) (תיקון), התשס"ז-2007.

מערכות מידע

לפרטים בנוגע למערכות מידע, ראה באור 4 לדוחות הכספיים.

8.12 הליכים משפטיים

לתיאור הליכים משפטיים מהותיים, ובכלל זה תובענות ייצוגיות, ראה באור 38 לדוחות הכספיים.

8.13 מימון

הקבוצה, מממנת את פעילותה באמצעים עצמיים, באשראי בנקאי ובאשראי חוץ בנקאי באמצעות גיוס בשוק ההון (סחיר ולא סחיר). לפרטים בנושא מימון ראה סעיף 4.6 בדוח הדירקטוריון וכן בבאור 24 לדוחות הכספיים.

8.14 מיסוי

לתיאור נושא המיסוי ראה באור 21 לדוחות הכספיים.

8.15 גורמי סיכון

תיאור הסיכונים			דירוג הסיכון		
	השפעה גבוהה	השפעה בינונית	השפעה נמוכה		
סיכוני מקרו					
שינויים במצב המשק		X			
סיכוני שוק	X				
סיכוני אשראי	X				
סיכוני נזילות			X		
סיכונים ענפיים					
סיכוני ביטוח	X				
סיכוני שימור תיק בחסכון ארוך טווח		X			
אירועי קטסטרופה	X				
שינויים רגולטורים	X				
תקדימים משפטיים		X			
שינויים בתנאי התחרות		X			
שינויים בענף ביטוח המשנה העולמי		X			
סיכונים מיוחדים לחברה					
סיכונים תפעוליים כלליים		X			
תלות במערכות מידע	X				
הליכים משפטיים וייצוגיות		X			

לתיאור נושא ניהול הסיכונים בקבוצה, ראה סעיף 5 לדוח הדירקטוריון ובאור 36 לדוחות הכספיים.

8.16 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

8.16.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

8.16.1.1 לקבוצה הסכם עם סאפיינס ישראל בע"מ לפיתוח מערכת מחשב (לפרטים ראה סעיף 8.8.2 להלן).

8.16.1.2 מנורה מבטחים פנסיה וגמל חתמה על הסכמי הפצה עם בנק דיסקונט לישראל בע"מ, בנק איגוד לישראל בע"מ, בנק מזרחי טפחות בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק ערבי-ישראלי בע"מ, בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, בנק אוצר החייל בע"מ, בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ, יובנק בע"מ, בנק מסד בע"מ ובנק הפועלים בע"מ (ביחס לקופות גמל בלבד). בהסכמי ההפצה נקבע כי מנורה מבטחים פנסיה וגמל תשלם לבנקים עמלות הפצה בהתאם להוראות הדין תמורת הפצת מוצריה. תחילתו של כל אחד מן ההסכמים לא תהא מוקדמת מן המועד בו הורשה הבנק עימו נערך ההסכם לעסוק בייעוץ פנסיוני כדין.

8.16.1.3 מנורה מבטחים מהנדסים חתמה על הסכמי הפצה עם בנק מזרחי טפחות בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק ערבי-ישראלי בע"מ, בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, בנק אוצר החייל בע"מ, בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ, יובנק בע"מ ובנק הפועלים בע"מ.

בהסכמי ההפצה נקבע כי מנורה מבטחים מהנדסים תשלם לבנקים עמלות הפצה בהתאם להוראות הדין תמורת הפצת מוצריה.

8.16.2 רכב חובה

בהמשך לאמור בסעיף 3.1 לעניין חלוקת נטל הפיצויים בין מבטחים של כלי רכב שהיו מעורבים בתאונה, ולצורך הטיפול הממוכן בהתחשבות בין המבטחים, מפעיל איגוד חברות הביטוח מערכת משותפת להפעלת מנגנון סליקה, באמצעות חברת מרכז הסליקה של חברות הביטוח בע"מ, לחיובים הקמים בגין חוק הפיצויים וצו החצייה (המכונה: "מתווה סליקה קל כבד").

לצורך כך, נחתם בין חברות הביטוח ובין מרכז הסליקה שליד איגוד חברות הביטוח שהחל בשנת 2004, הסכם המסדיר את המתווה.

למנהל המתווה הוענקו גם סמכויות בוררות לגבי מחלוקות אם וככל שתתעוררנה בין המבטחים, באשר למעורבות כלי רכב מבוטח בתאונה.

למתווה האמור ניתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל על ידי הממונה על הגבלים העסקיים (בין היתר, כי פעילות המערכת תהיה למטרת העברת תשלומים בין מבטחים אשר נובעים מההוראות הקבועות בצו החצייה, כי המערכת תופעל על גבי תשתית של חברת הסליקה ועל ידי גוף עצמאי אשר אינו אדם הקשור למבטחים, אישור על העברת מידע עסקי בין הצדדים להסדר ועוד). תוקף הפטור הוא עד ליום 10 לספטמבר 2015.

8.16.3 רכוש

לאור פניית מנהל בתי המשפט ובמגמה להקטין את מספר ההתדיינות המשפטיות בין החברות - נוסחה בשנת 2014 על ידי החברות טיטוט מתווה לניהול תהליכי בוררות בתביעות שיבוב בביטוח רכב רכוש, בכפוף לאישור הממונה על הגבלים עסקיים, ולהתקשרות מחייבת עם מנהל שייקבע לניהול הבוררות באמצעות תוכנת מחשב מתאימה. כל חברת ביטוח תוכל לבחור האם להצטרף להסדר. עד כה הודיעו מרבית חברות האיגוד על הסכמה עקרונית. תוכן המתווה הוא שמחלוקות בנושא תביעות שיבוב בין חברות ביטוח (החברות באיגוד) בגין רכב רכוש בסכום שאינו עולה על 100,000 ש"ח, לא תוגשנה לבית המשפט אלא תתבררנה באמצעות מוסד הבוררות. החלטת הבורר בהליך זה מחייבת, והגבייה מתבצעת באמצעות מרכז הסליקה של חברות הביטוח בע"מ. האגרה עבור השימוש במנגנון הבוררות תשולם על ידי המסלקה. החברה התובעת תחתום על טופס התחייבות לתשלום האגרה והמסלקה תחייב את החברה המפסידה בבוררות בהתאם לקביעת הבורר.

ביום 4 במאי 2014, ניתן אישור הממונה על הגבלים העסקיים למתווה האמור, בתנאים שפורטו (בין היתר, נדרש כי הצדדים לא יעשו ולא יאפשרו שימוש בפסק הבוררות כנגד גורם שלא היה צד לו, לרבות לצורך גביית דמי השתתפות עצמית ממבוטח ו/או לצורך תמחור פוליסת הביטוח עבור המבוטח, העברת מידע במסגרת ההסדר, ככל שהיא נדרשת, תיעשה במסגרת ועדת ההיגוי בלבד, ועוד). תוקף הפטור הוא לשלוש שנים.

עד כה, טרם נחתם הסכם עם מפעיל הבוררות ועם מפעיל התוכנה והנושא מטופל על ידי ועדה מטעם איגוד חברות הביטוח.

חלק ד': היבטי ממשל תאגידי

9. היבטי ממשל תאגידי

חלק זה מתייחס להיבטי הממשל התאגידי הרלבנטיים לחברות הביטוח בקבוצה בלבד, כלהלן:

9.1 דירקטורים חיצוניים

מנורה מבטחים ביטוח

בהתאם להוראות חוק החברות ותקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), תשס"ז-2007, נכון למועד הדוח, מכהנים במנורה מבטחים ביטוח שלושה דירקטורים חיצוניים, מתוך שמונה דירקטורים מכהנים, כלהלן -

ה"ה אורי קויאטק, מכהן כדח"צ החל מיום 31.3.2006 (מונה לכהונה שלישית ביום 01.04.2012), בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהן כיו"ר ועדת ביקורת ויו"ר ועדת מאזן.

ה"ה חיים אהרון, מכהן כדח"צ החל מיום 3.10.2011, (מונה לכהונה שניה ביום 07.11.2014), בעל כשירות מקצועית. מכהן כחבר ועדת ביקורת.

ה"ה יחזקאל (חזי) צאיג, מכהן כדח"צ החל מיום 24.06.2013, בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהן כחבר ועדת ביקורת וועדת מאזן.

שומרה

בהתאם להוראות חוק החברות ותקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), תשס"ז-2007, נכון למועד הדוח, מכהנים בשומרה שלושה דירקטורים חיצוניים, מתוך שבעה דירקטורים מכהנים, כלהלן -

ה"ה אורי קויאטק, מכהן כדח"צ החל מיום 01.10.2008 (מונה לכהונה שלישית ביום 18.09.2014), בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהן כיו"ר ועדת ביקורת, יו"ר ועדת השקעות ויו"ר ועדת מאזן.

ה"ה מירי לנט שריר, מכהנת כדח"צית החל מיום 30.03.2008 (מונתה לכהונה שלישית ביום 26.03.2014), בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהנת כחברת ועדת ביקורת, חברת ועדת מאזן וחברת ועדת סולבנסי.

ה"ה יהודה נסרדישי, מכהן כדח"צ החל מיום 10.07.2013, בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהן כחבר ועדת ביקורת וכחבר ועדת מאזן.

מנורה מבטחים פנסיה וגמל

בהתאם להוראות חוק החברות ותקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), תשס"ז-2007, נכון למועד הדוח, מכהנים במנורה מבטחים פנסיה וגמל, נכון למועד הדוח שלושה דירקטורים חיצוניים, מתוך שמונה דירקטורים מכהנים, כלהלן -

ה"ה ראובן שיף, מכהן כדח"צ החל מיום 3.11.2010 (מונה לכהונה שניה ביום 1.10.2013), בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהן כיו"ר ועדת ביקורת וכחבר ועדת המעקב אחר מקבלי פנסיית נכות.

ה"ה ד"ר אביטל שטיין, מכהנת כדח"צית החל מיום 20.05.2014, בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהנת כחברת ועדת ביקורת וכחברת ועדת המעקב אחר מקבלי פנסיית נכות.

9.2 מבקרת פנים

9.2.1 פרטי המבקרת הפנימית

ביום 28 בפברואר 2013, אישר דירקטוריון החברה (באישור ועל פי המלצת ועדת הביקורת) את מינויה של ה"ה אתי הירשמן, רו"ח, למבקרת פנים בחברה ובחברות בנות נוספות בקבוצה, בתוקף החל מיום 1 במרס 2013, וזאת בהתבסס, בין היתר, על הכשרתה, כישוריה וניסיונה הרלבנטיים של הגב' הירשמן, התואמים את דרישות התפקיד, בהתחשב באופי והיקף הפעילות של החברה והחברות הבנות שלה.

המבקרת הפנימית עמדה בכל התנאים הקבועים בסעיף 3(א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 ובהוראות סעיף 8 לחוק האמור וכן בהוראות סעיף 146(ב) לחוק החברות.

למיטב ידיעת החברה, המבקרת הפנימית איננה מחזיקה ו/או לא החזיקה, בתקופה הרלבנטית, בניירות ערך של החברה או של גוף קשור אליה.

9.2.2 זהות הממונה על המבקרת הפנימית

הממונה הארגוני על המבקרת הפנימית הינו יו"ר הדירקטוריון.

9.2.3 תכנית עבודה

תכנית העבודה של הביקורת הפנימית הינה שנתית. תכנית העבודה לשנת 2014 התמקדה בעיקרה בפעילות חברות הבנות ובעיקר במנורה מבטחים ביטוח וכן בקבוצת הפיננסים. מטבע היותה של החברה חברת החזקות, מרבית משאבי הביקורת הושקעו בחברות הבנות כאשר תכנית הביקורת בחברה הינה שיורית באופייה תוך התחשבות בסיכונים השיוריים שלה ובקיומן של בקורות הולמות ובממצאי ביקורת בשנים קודמות. תכנית העבודה לשנת 2014 וכן התכנית הרב שנתית לשנים 2012 עד 2015, במנורה מבטחים ביטוח, הסתמכה על סקר סיכונים שנערך על ידי גורם מקצועי וכן על סמך התייעצויות שקיימה המבקרת עם גורמים פנימיים וחיצוניים, לרבות רואה חשבון מבקר ובאישור ועדת הביקורת, תוך התחשבות בצרכים ובאילוצים אד-הוק. תכנית הביקורת מותירה בידי המבקר הפנימי שיקול דעת לביצוע שינויים לא מהותיים בתכנית בהתחשב בצרכים אד-הוק. בשנת 2015 יבוצע סקר סיכונים לבניית תוכנית ביקורת רב-שנתית חדשה לשנים 2016-2019.

9.2.4 ביקורת בחו"ל או של תאגידים מוחזקים

המבקרת הפנימית של החברה משמשת גם כמבקרת הפנימית של מנורה מבטחים ביטוח שמהווה החזקה עיקרית של החברה ולכן, פעילות הביקורת התמקדה בה. לקבוצה 3 גופים מוסדיים נוספים בהן מתבצעת ביקורת פנימית כלהלן: מנורה מבטחים פנסיה וגמל ומנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים, בהן מבוצעת עבודת הביקורת על ידי מבקר פנימי ייעודי, במשרה מלאה, הנעזר גם בשירותי מיקור חוץ לצורך עבודת הביקורת; בשומרה - נערכת הביקורת על ידי מר מאיר איליה, המעניק את שירותיו במיקור חוץ. דוחות הביקורת של מנורה מבטחים פנסיה וגמל ושומרה מועברים למבקרת הפנימית של החברה.

במנורה מבטחים נדל"ן, חברה בת של החברה, אשר פעילותה מתרכזת בחו"ל, מבוצעת ביקורת על פי תכנית ביקורת שנקבעה ואושרה ע"י דירקטוריון מנורה מבטחים נדל"ן.

9.2.5 היקף הביקורת הפנימית

היקף פעילות הביקורת לפי מספר שעות בחברה ובתאגידים מוחזקים נקבע לעניין הגופים המוסדיים ובגופים פיננסיים אחרים שבקבוצה, בהתבסס על סקרי סיכונים או על הערכת סיכונים, תוך התחשבות בצרכים ובאילווצים אד-הוק, וכמפורט להלן:

שעות ביקורת ע"י מיקור חוץ	שעות ביקורת	שם החברה
880	14,718	מנורה מבטחים החזקות (כולל מנורה מבטחים ביטוח והחברות הבנות שלה - כהחזקה עיקרית של החברה)
240	1180	במנורה מבטחים פיננסיים, והחברות הבנות שלה (למעט מנורה מבטחים גמל)
1,500	---	שומרה
3,199	9,416	מנורה מבטחים פנסיה ומנורה מבטחים גמל
5,579	25,314	סה"כ

מתוך סך כולל של 30,893 שעות ביקורת בקבוצה, לשנת 2014, היקף השעות שבאחריות ישירה של המבקרת הפנימית עמד על 16,778 שעות.

היקף עבודת הביקורת הפנימית, ברמת הקבוצה, קטן בכ- 4.2%, ביחס לתקופת הדיווח האחרונה, זאת בהתאם לתכנית הביקורת שאושרה כאמור בהתבסס על סקרי הסיכונים הנ"ל.

9.2.6 עריכת הביקורת

הביקורת מבוצעת ונערכת על פי התקנים המקצועיים ובהתאם להנחיות מקצועיות של הלשכה הבינלאומית של המבקרים הפנימיים (IIA) אשר אומצו על ידי IIA ישראל - איגוד המבקרים הפנימיים בישראל, וכן בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות לכל חברה בקבוצה, לפי העניין. יו"ר הדירקטוריון, באמצעות ועדת הביקורת, מפקח על עבודת המבקר הפנימי בחברה.

9.2.7 גישה למידע

למבקרת הפנימית בחברה ולשאר המבקרים במערך הביקורת בקבוצה, גישה חופשית לכל מקור מידע, לרבות למסמכים, למאגר רגיל או ממוחשב ולנתונים כספיים. האמור בפסקה זו מתקיים גם לגבי החברות בנות של החברה בהן מכהן מבקר הפנים.

9.2.8 דין וחשבון המבקרת הפנימית

דוחות הביקורת של המבקרת הפנימית מוגשים בכתב, לאחר שמתקיימים דיונים עם המבוקרים על טיטות דוחות הביקורת. הדוחות מובאים לעיון יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל ולאחר מכן מובאים לדיון בוועדת הביקורת. בנוסף, מוגשים לוועדת הביקורת דוחות מעקב אחר ביצוע המלצות המבקרת שעלו בדוחות הביקורת הקודמים.

במהלך תקופת הדוח, התקיימו 4 ישיבות של ועדת הביקורת של החברה, במועדים הבאים: 23.03.2014, 22.09.2014, 23.11.2014 ו- 17.12.2014. עוד יצוין, כי בתאגידים המוחזקים על ידי החברה, הוגשו דוחות ביקורת רבים נוספים, דוחות בדיקה אד-הוק, לפי העניין, ודוחות מעקב, אשר נדונו בוועדות הביקורת הרלבנטיות.

9.2.9 הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקרת הפנימית

בכל הגופים המוסדיים בקבוצה ובמרבית החברות המוחזקות, מתקיימת פעילות ביקורת פנימית ייעודית ודוחות הביקורת נדונים בוועדות ביקורת של אותם תאגידיים. ועדת הביקורת של החברה דנה אך ורק בנושאים הנוגעים לחברה ישירות תוך קבלת דיווח על ממצאי ביקורת מהותיים וחריגים בחברות מוחזקות. על רקע האמור, הדירקטוריון לאחר שרשם לפניו את הסברי מבקרת הפנים לגבי תכנית העבודה והתאמתה להוראות הדין, תוך התייחסות לנתונים לגבי היחס בין פעילות ביקורת הפנים באמצעות עובדי המערך לבין פעילות באמצעות מיקור חוץ, וכן מידע לגבי עובדי המערך בקבוצה ונתוני רקע נוספים, הניח דעתו כי בידי הביקורת הפנימית המשאבים והכלים הנחוצים לצורך מילוי תפקידה, בשים לב, בין השאר, לצרכיה המיוחדים של החברה, כחברת החזקות ללא פעילות עסקית עצמאית, לגודלה ומורכבות פעילותה.

להערכת הדירקטוריון, היקף, אופי, רציפות הפעילות ותכנית העבודה של המבקרת הפנימית סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בקבוצה.

9.2.10 תגמול

ה"ה הירשמן, מועסקת על-פי הסכם עבודה אישי כעובדת הקבוצה במשרה מלאה ומקבלת שכר חודשי, הפרשות סוציאליות ונלוות כמקובל וכן מענק תלוי יעדים, והכל במסגרת מדיניות התגמול של החברה, עלות תגמולה של מבקרת הפנים בשנת הדוח עמדה על סך של 797 אלפי ש"ח.

דירקטוריון החברה סבור כי תגמול המבקרת הפנימית הלם את היקף פעילותה ותפקודה ולא היה בו כדי להשפיע על שיקול דעתה המקצועי.

9.3 רואה חשבון מבקר

רואי החשבון המבקרים של החברה, הינם קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, המכהנים בתפקידם החל משנת 1999. בתקופת הדוח, שימש רו"ח יאיר קופל כשותף האחראי על הביקורת בחברה. החל מיום 1 בינואר 2015, לצורך קיום דרישות רוטציה במשרדי רואי חשבון, מונה ה"ה טל חי-ציון לשותף האחראי על הביקורת בחברה.

שכר באלפי ש"ח (לא כולל מע"מ):

סה"כ	לשנת 2013		סה"כ	לשנת 2014		
	שירותים אחרים	שירותי ביקורת ושירותי מס		שירותים אחרים	שירותי ביקורת ושירותי מס*	
372	152	220	281	61	220	החברה
4,147	1,235	2,912	3,289	763	2,526	מנורה מבטחים ביטוח
475	40	435	463	28	435	שומרה
627	127	500	629	129	500	מנורה מבטחים פנסיה וגמל
772	82	690	740	70	670	חברות אחרות
6,393	1,636	4,757	5,402	1,051	4,351	סה"כ

היקף שעות עבודה:

סה"כ	לשנת 2013			לשנת 2014		
	שירותים אחרים	ביקורת ושירותי מס	סה"כ	שירותים אחרים	ביקורת ושירותי מס*	סה"כ
1,674	585	1,089	1,309	245	1,064	החברה
18,910	4,494	14,416	15,203	2,950	12,253	מנורה מבטחים
2,328	163	2,165	2,298	111	2,187	ביטוח
2,605	535	2,070	2,696	540	2,156	שומרה
3,814	321	3,493	3,612	282	3,330	מנורה מבטחים
29,331	6,098	23,233	25,118	4,128	20,990	פנסיה וגמל
						חברות אחרות
						סה"כ

* כולל ביקורת SOX404.

**שכר בגין שירותים אחרים מתייחס ליעוץ אקטוארי, שירותי מסוי, סקר סיכונים ויעוץ בנושא ענ"א.

שכר הטרחה של רואי החשבון בגין שירותי ביקורת, נקבע על ידי הנהלת החברה באישור הדירקטוריון וזאת לאחר משא ומתן בהתבסס, בין היתר, על תעריף מקובל עבור ביקורת בתאגידים שפעילותם מחייבת מומחיות והבנה מעמיקים בסביבה החשבונאית והעסקית הרלבנטיים.

9.4 אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

בחודש דצמבר 2009, פורסמו תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים) (תיקון מס' 3), התש"ע-2009 (להלן: "תיקון ה-ISOX"), תוך קביעת חובה להגשת דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, וזאת בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2010. מטרת תיקון ה-ISOX הינה לשפר את איכות הדיווח הכספי והגילוי בתאגידים מדווחים.

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, ביצעה בדיקה והערכה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד והאפקטיביות שלה. בהקשר זה, אימצה החברה את מודול הבקרה הפנימית של ה-COSO, המהווה מסגרת מוגדרת ומוכרת להערכת הבקרה הפנימית. הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית כאמור, כללה את רכיבי הבקרה הבאים: בקורות ברמת הארגון (Entity Level Controls); בקורות על תהליך עריכת הדוחות וסגירתם; בקורות כלליות על מערכות המידע (ITGC) ובקורות על תהליכים מהותיים מאוד לדיווח הכספי ולגילוי, המבוצעים בעיקרם על ידי הגופים המוסדיים בקבוצה המרכזים את עיקר פעילותה העסקית, כמפורט להלן:

תהליכי ה-SOX בגופים המוסדיים

בהתאם להוראות הממונה, הגופים המוסדיים בקבוצה מיישמים את הוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק Sarbanes-Oxley שנתקק בארצות-הברית. בנובמבר 2010, פרסם הממונה חוזר (מס' 2010-9-7), שעניינו "בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים", אשר הסדיר את נוסח ההצהרות ומתכונת הגילוי וכן קבע את נוסח חוות דעת רואה החשבון המבקר ודוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי.

הוראות סעיף 302, קובעות כי המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים, יחתמו כל אחד בנפרד על הצהרה בנושא בקורות והנהלים לגבי הגילוי. לצורך קיום ההליך הנדרש על פי ההנחיות האמורות, ביצעו הגופים המוסדיים בקבוצה, בין היתר, בחינה של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי וקיום דיונים בהשתתפות הגורמים השותפים להכנת הדוחות הכספיים.

הוראות סעיף 404 מיושמות בהתאם לחוזר הממונה (מס' 2009-9-10) שעניינו "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי". על פי החוזר, על גופים מוסדיים כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, לרבות קופות גמל וקרנות פנסיה, לכלול בדוח השנתי הצהרה בדבר אחריות ההנהלה להקמה ולתחזוקה של מערך ונהלי בקרה פנימית נאותים על הדיווח הכספי וכן הערכה לתום שנת הכספים לגבי יעילות המערך

ונהלי הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על הדיווח הכספי. בנוסף, על רואה החשבון המבקר של הגוף המוסדי להמציא חוות דעת לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

במסגרת היישום של הוראות סעיף 404, ביצעו הגופים המוסדיים בקבוצה, בין היתר, את תהליכי העבודה הבאים: זיהוי החשבונות, התהליכים העסקיים ומערכות המידע המהותיים לדיווח הכספי (Scoping), תיעוד התהליכים והערכת הסיכונים הקשורים לדיווח הכספי ולגילוי נאות, קביעת הבקורות שמטרתן למנוע או לצמצם את אותם סיכונים וניתוח פערי בקרה וקביעת תכניות עבודה לסגירתם. הגופים המוסדיים מיסדו תהליכי עבודה לניטור שוטף של הבקורות שנקבעו כאמור בכדי לוודא המשך אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי.

בהתאם לאמור, לא נתגלו "חולשות מהותיות" כהגדרתן בחוזר. יחד עם זאת, החברה פעלה וממשיכה לפעול במסגרת תוכנית עבודה רב שנתית, לתיקון וצמצום מספר ליקויים משמעותיים במנורה מבטחים ביטוח, הנוגעים בעיקר לתחום בקורות המחשב הכלליות ולחלק מתהליכי העבודה והמיכון בתחום ביטוח חיים ואקטואריה, תוך המשך הטמעת בקורות מפצות רלבנטיות, הסדרת תהליכי עבודה ושיפור הבקורות הממוכנות. ליקויים אלו כאמור דווחו כנדרש לוועדת המאזן ולדירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי ושינויים בבקרה הפנימית על דיווח כספי

הנהלות הגופים המוסדיים בקבוצה, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה, את אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי שלהם. על בסיס הערכה זו, הסיקו המנכ"ל ומנהל הכספים של כל גוף מוסדי, כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי הינן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע הנדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח של המפקח על הביטוח ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בתקופת הדוח, המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2014, לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגופים המוסדיים הנ"ל על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של אותם גופים על דיווח כספי.

9.5 היערכות ליישום משטר כושר הפירעון לפי הדירקטיבה Solvency II

בחודש יולי 2008, פרסם המפקח על הביטוח בישראל חוזר (מס' 1-5-2008), בדבר כוונתו ליישם את הוראות הדירקטיבה האירופאית Solvency II (להלן: "הדירקטיבה"), לגבי חברות ביטוח בישראל והורה להן להיערך באופן שיבטיח את מוכנותן ליישום הדירקטיבה. הדירקטיבה נועדה ליצור משטר אחיד לפיקוח על חברות הביטוח שהינו מבוסס סיכונים ונועד להבטיח את כושר הפרעון והלימות ההון של חברות הביטוח.

בחודש ספטמבר 2012 על רקע החששות לדחיית יישום הדירקטיבה באירופה פרסם המפקח מכתב בדבר כוונתו להמשיך בגיבוש משטר כושר פירעון לחברות ביטוח בישראל שלא ייצמד להתקדמות התהליך באירופה, אולם יתבסס על עקרונות הדירקטיבה בהתאמות הנדרשות לישראל ותוך שימוש בידע ומתודולוגיות של משטרי פיקוח אחרים בעולם.

ביום 16 לפברואר 2014, חברות הביטוח בקבוצה הגישו למפקח את סקר הערכה הכמותי IQIS2 לתאריך מאזן דצמבר 2012, שהינו הסקר השלישי במספר שהוגש כחלק מהיערכות חברות הביטוח לחישוב הון נדרש על בסיס דירקטיבת Solvency II. לסקר זה, בהתאם לדרישת הפיקוח, נוסף דו"ח מיוחד של רו"ח המבקר.

בחודש נובמבר 2014, פרסם המפקח מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו "מתווה ליישום משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II" (ש.ה 3982-2014), ובו, לנוכח ההתפתחויות בתהליך היישום של הדירקטיבה באירופה, ולאור לוח הזמנים הקובע ליישומה, פירט מתווה עדכני להמשך תהליך היישום של הדירקטיבה בישראל כמתואר להלן:

- סקר הערכה כמותי IQIS4 - חישוב הון נדרש למאזן דצמבר 2014 (הגשה באוגוסט 2015).
- סקר הערכה כמותי IQIS5 - חישוב הון נדרש למאזן דצמבר 2015.
- דיווח מקביל - דיווח על בסיס "Solvency II" בנוסף לדיווח הקיים (עדיין במסגרת היערכות ותרגול).
- יישום - יישום מלא לתקופה שתיקבע בהמשך ע"י הפיקוח.
- תכנית ניהול הון - פרסום הנחיות לניהול הון וקביעת יעד הון פנימי.
- סקר פערים - הודעה על כוונה לפרסם הנחיות כחלק מהנדבך ה-II.
- הערכה עצמית של סיכונים וכושר פירעון (ORSA) - הודעה על כוונה לפרסם הנחיות.

בחודש פברואר 2015, פרסם המפקח טיוטת הנחיה לביצוע תרגיל IQIS לשנת 2014 (כאמור לעיל סקר הערכה כמותי IQIS4), המכתב מפרט כי התרגיל יכלול חלק מהשינויים והעדכונים שפורסמו ע"י EIOPA ויכלול דוח מיוחד של רואי החשבון המבקר בדומה לסקר הערכה כמותי הקודם שהוגש.

חברות הביטוח בקבוצה ממשיכות להיערך ליישום הדירקטיבה. כחלק מההיערכות רכשה הקבוצה מערכת מכונית ייעודית לחישוב דרישת ההון על פי המודל הסטנדרטי במגמה למכך את תהליך חישוב דרישת ההון תוך המשך שיפור וייעול תהליכי עבודה, בקרות וידע של היחידות השונות בקבוצה האמונות על יישומה.

בהתאם להנחיות המפקח מונו "צוותי מפתח" שבאחריותם לדאוג ליישום הדירקטיבה.

כמו-כן, בחברות הקבוצה, מונו ועדות דירקטוריון כאחראיות על פיקוח ובקרה על תהליך ההיערכות והתרגילים הכמותיים הנערכים במסגרת התהליך, כנדרש ע"פ הוראות הדין.

ארי קלמן
מנהל כללי

ערן גריפל
יו"ר דירקטוריון

תל אביב, 30 במרס, 2015

פרק ב': דוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

1	הסברי הדיקטוריון למצב עסקי התאגיד	1
1.1	כללי	1
1.2	התפתחויות בתקופת הדוח	1
1.3	תיאור הסביבה העסקית	2
2	המצב הכספי	4
2.1	נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים	4
2.2	נכסים המנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה	4
2.3	ההון העצמי	4
3	הרכב הכנסות בתקופת הדוח	5
3.1	נתונים על פרמיות ביטוח	5
3.2	ביטוח חיים	5
3.3	ביטוח כללי	6
3.4	ביטוח בריאות	6
4	תוצאות הפעילות	7
4.1	נתונים מדוחות רווח והפסד המאוחדים	7
4.2	כללי	7
4.3	השינויים בתוצאות הפעילות בתקופת הדוח	8
4.4	מידע כספי לפי תחומי פעילות	10
4.5	תזרים מזומנים	21
4.6	מקורות מימון	21
5	דיווח בדבר חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם	21
5.1	האחראית על ניהול הסיכונים בחברה	21
5.2	תיאור כללי של סיכוני השוק	22
5.3	שינויים בחשיפות בתקופת הדיווח	22
5.4	מדיניות החברה בניהול סיכוני השוק והפיקוח עליהם	23
5.5	מאזן בסיסי הצמדה	24
5.6	מבחני רגישות	25
6	היבטי ממשל תאגידי	26
6.1	דיווח על דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית	26
6.2	גילוי בדבר שיעור דירקטורים בלתי תלויים בתאגיד	26
6.3	מורשי חתימה עצמאיים	26
6.4	תרומות	26
6.5	גילוי בדבר מבקר פנימי בתאגיד	26
6.6	גילוי בדבר שכר רואי החשבון המבקרים	26
6.7	גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה	26

26.....	שיקולי הדירקטוריון למתן תשלומים לנושאי משרה בכירה.....	6.8
30.....	הוראות גילוי בקשר עם הדיווח הפיננסי של התאגיד.....	.7
30.....	דיווח בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים	7.1
30.....	גילוי ייעודי למחזיקי אגרות חוב.....	.8
30.....	הנאמן ושטר הנאמנות.....	8.1
31.....	דירוג אגרות החוב.....	8.2
31.....	יעדים ואסטרטגיה עסקית.....	.9
31.....	אסטרטגיה - כללי.....	9.1
35.....	אירועים לאחר תאריך מאזן.....	.10

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוח הדירקטוריון לשנת 2014

דוח הדירקטוריון שלהלן סוקר את פעילותה של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "החברה") לתקופה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014 (להלן: "תקופת הדוח").

דוח הדירקטוריון סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה בתקופת הדוח. הדוח נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970. דוח הדירקטוריון הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי על כל חלקיו ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.

ביחס לתיאור עסקי המבטחים המאוחדים בדוחות החברה, נערך הדוח בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998, ובהתאם לחוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

1. הסברי הדירקטוריון למצב עסקי התאגיד

1.1 כללי

החברה הינה חברה ציבורית, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב. בעלי מניותיה העיקריים של החברה הינם פלמס אסטבלישמנט וניידן אסטבלישמנט (תאגידי זרים) המוחזקים בנאמנות עבור ה"ה טלי גריפל וניבה גורביץ, בהתאמה, והמחזיקים ביחד בכ- 61.86% ממניות החברה. מנכ"ל החברה, מר ארי קלמן, המכהן גם כיו"ר מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, חברה בת של החברה (להלן: "מנורה מבטחים ביטוח") מחזיק, באמצעות החברה לנאמנות עובדים, נכון למועד הדוח, בכ- 2.72% ממניות החברה. יתרת מניות החברה מוחזקות בידי הציבור.

1.2 התפתחויות בתקופת הדוח

1.2.1 חלוקת דיבידנד

בחודש דצמבר 2014, חילקה החברה דיבידנד בסך של 100 מיליוני ש"ח, המהווים שיעור של כ- 158% מע.ג. של הון המניות המונפק והנפרע של החברה. החלטת הדירקטוריון בדבר חלוקת הדיבידנד, התקבלה לאחר שהוצגו בפני הדירקטוריון העודפים הראויים לחלוקה של החברה נכון ליום 30 בספטמבר, 2014, אשר עמדו על סך של כ- 2,699 מיליוני ש"ח, ולאחר שהדירקטוריון בחן וקבע כי החברה עומדת במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון בהתאם להוראות סעיף 302(א) לחוק החברות, התשנ"ט-1999 וזאת, בין היתר, תוך בחינת הנכסים הנזילים ותזרימי המזומנים הצפויים של החברה וכן מקורות מימון העומדים לרשותה. להערכת הדירקטוריון, חלוקת הדיבידנד כאמור לא תשפיע באופן מהותי על מצבה הכספי של החברה ובפרט על מבנה ההון שלה, מצב נזילותה ועל יכולתה להמשיך לפעול במתכונת פעילותה הקיימת. ראה גם באור 14 לדוחות הכספיים.

1.2.2 מדיניות תגמול

בחודש אפריל 2014, פרסמה הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה") חוזר שעניינו מדיניות תגמול בגופים מוסדיים שתחילתו ביום 1 ביולי 2014 (אשר החליף חוזר קודם בנושא זה). בהתאם, אישרו הגופים המוסדיים בקבוצה מדיניות תגמול עדכנית העונה לדרישות החוזר ("מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול תחול על תגמול שיאושר החל ממועד אימוץ המדיניות על-ידי הגופים המוסדיים ואין בה כדי לפגוע בהתקשרויות קיימות, בכפוף להוראות המעבר שנקבעו בחוזר לעניין זה. יצוין, כי במהלך גיבוש מדיניות התגמול התייחסו הגופים המוסדיים בקבוצה לפניית הממונה מיום 9 ביוני, 2014 ולהצעת החוק שעניינה תגמול נושאי משרה במוסדות פיננסיים (אישור מיוחד והגבלת הוצאות בשל תגמול חריג), התשע"ד-2014. בהתאם, הוטמעו במדיניות התגמול רכיבים המותאמים לפניה האמורה, לרבות בנוגע לגובה ותמהיל תגמול נושאי המשרה הבכירים בקבוצה. מבלי לגרוע מהאמור, בהתאם לטובת הקבוצה, יעדיה ארוכי הטווח וגמישותה הניהולית על רקע תנאי תגמול מקובלים בשוק כפי שיהיו מעת לעת, הקבוצה תאמץ את רף התגמול המפורט בהצעת החוק לכשיחוקק ובהתאם להוראות המעבר בו, ברוח פניית הממונה הנזכרת לעיל.

לפרטים בדבר מדיניות התגמול שאישרו גופים מוסדיים בקבוצה, ראה דיווח מידי של החברה מיום 1 ביולי 2014 (אסמכתא: 2014-01-103845) ובאור 37 לדוחות הכספיים.

1.2.3 גיוס הון משני

בחודש אפריל 2014, גייסה מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים גיוס הון"), חברה נכדה של החברה, חוב בהיקף של 203 מיליוני ש"ח, באמצעות הקצאה פרטית של כתבי התחייבות נדחים (סדרה ג'). כספי הגיוס הופקדו במנורה מבטחים ביטוח כהון משני מורכב. לפרטים ראה באור 24 לדוחות הכספיים.

1.2.4 הסכם בזק - הסדר פרישה מוקדמת

בחודש אפריל 2014, נחתם בין מנורה מבטחים ביטוח, חברה בת של החברה, לבין בזק, החברה הישראלית לתקשורת בע"מ (להלן: "בזק"), הסכם לביצוע הסדרי ביטוח ותשלומי קצבה בקשר עם פרישה מוקדמת של עובדי בזק. תקופת ההסכם הינה עד תום שנת 2016. בהתאם להסכם, בזק תעביר למנורה מבטחים ביטוח סכום חד-פעמי עבור כל פורש. מנורה מבטחים ביטוח תשלם לפורשים סכומים חודשיים במסגרת פוליסות ביטוח, כמוסכם בין הצדדים. אומדן הסכומים שיופקדו במנורה מבטחים ביטוח, לתקופה האמורה, עומד על כ- 600 מיליוני ש"ח. הרווח הצפוי מהעסקה איננו מהותי. יצוין, כי בחודש דצמבר 2014, הפקידה בזק סך של כ- 122 מיליוני ש"ח על חשבון ההסכם האמור. הפקת הפוליסות לפורשי בזק, כפופה לקבלת אישור המפקחת על הביטוח.

1.2.5 הליכים משפטיים

לעניין התפתחויות בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות ולאישור תובענות שהוגשו כנגד החברה ו/או החברות המאוחדות שלה כייצוגיות ותביעות תלויות נוספות, ראה באור 38 לדוחות הכספיים.

1.3 תיאור הסביבה העסקית

1.3.1 שוק ההון - התפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית

פעילות הקבוצה, שעיקרה בתחום הפיננסי, מושפעת באופן מובהק מרמת הפעילות הכלכלית במשק בכלל ובשוק ההון בפרט, וכן מהשפעות מאקרו כלכליות עולמיות כמפורט להלן.

1.3.2 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד

הצמיחה של המשק הישראלי בשנת 2014, על פי אומדני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עמדה על שיעור של כ- 2.8%, בהשוואה לצמיחה בשיעור של כ- 3.2% בשנת 2013. למרות הירידה, לכאורה, בשיעור הצמיחה, יש לזכור שבשנת 2013 הצמיחה הושפעה לחיוב בשיעור של כ- 0.5% כתוצאה מהפקת הגז הטבעי כאשר מנגד מבצע "צוק איתן" גרע כ- 0.5% משיעור הצמיחה בשנת 2014 כך שבנטרול האירועים החד פעמיים האמורים, מגמת הצמיחה של המשק הישראלי נותרה איתנה גם בשנת 2014. מעבר לאמור, האינדיקטורים שנוספו במהלך החודשים האחרונים ממשיכים להצביע על האצה נוספת בפעילות במשק הישראלי.

שוק העבודה המשיך במהלך שנת 2014 להציג תמונה חיובית. שיעור האבטלה במשק הישראלי עמד על שיעור (מנוכה עונתיות), של כ- 5.7% בסוף שנת 2014 כאשר תקבולי מס הבריאות (שמהווים אומדן לגידול השכר במשק), היו גבוהים נומינלית בנובמבר-דצמבר בכ- 4.5% לעומת החודשים המקבילים אשתקד. יצוין, שהכנסת אישרה את העלאת שכר המינימום בשלוש פעימות ל- 5,000 ש"ח, והוא יעלה באפריל 2015 מ- 4,300 ל- 4,650 ש"ח לחודש.

סביבת האינפלציה במשק הישראלי נותרה בשנת 2014 נמוכה מאוד. בשנת 2014 נרשמה אינפלציה שלילית של 0.2%, אותה הובילו סעיפי המזון, הפירות והירקות, הריהוט, וההלבשה וההנעלה. סעיף הדיור, הוא היחיד שנרשמה בו עלייה משמעותית ב-2014. ציפיות האינפלציה לשנה הקרובה נותרו נמוכות ונעות סביב כחצי אחוז, נמוך מהגבול התחתון של יעד האינפלציה של בנק ישראל. בעקבות רמת האינפלציה הנמוכה כאמור, החליט בנק ישראל להוריד את שיעור הריבית במהלך המחצית השנייה של שנת 2014 לרמת שפל היסטורי של 0.25%. במקביל, ועל רקע הגידול ביתרת המשכנתאות ובמחירי

הדירות, פרסם המפקח על הבנקים הוראה המורה למערכת הבנקאית להגדיל את כריות ההון בהתאם להיקף האשראי לדור.

במשק העולמי נרשמה במהלך תקופת הדוח מגמה מעורבת. בעוד שבארה"ב ובבריטניה ניכרת התאוששות כלכלית המתבטאת בנתוני צמיחה חיוביים ומתחיל להסתמן תוואי מוניטרי של צמצום ההרחבה הכמותית, הרי שבאירופה, בסין, ביפן ובחלק מהמשקים המתעוררים מסתמן כי ההרחבה הכמותית תימשך. בשוק העבודה בארה"ב נמשך השיפור, תוך גידול מהיר במספר המועסקים והמשך הירידה בשיעור האבטלה. באירופה נמשכת חולשה ניכרת בפעילות הכלכלית. האינפלציה ב-12 החודשים האחרונים נכנסה לתחום שלילי, וה- ECB הכריז על תכנית להרחבה כמותית שבמסגרתה הוא ירכוש אג"ח ממשלתיות בהיקף של 60 מיליארד אירו בחודש. בעקבות זאת נמשכה היחלשות האירו, והוא הגיע לשפל של למעלה מעשור מול הדולר. הבנק המרכזי של שווייץ הודיע במפתיע על ביטול הרצפה לשער החליפין והפחית את הריבית לרמה שלילית של 0.75%, והפרנק השווייצרי התחזק בעשרות אחוזים. הפחתות ריבית ננקטו במדינות נוספות, לרבות קנדה, דנמרק, הודו וטורקיה. בסין, צופים שהממשל יעדכן את יעדי הצמיחה כלפי מטה בחודשים הקרובים.

במהלך הרבעון הרביעי התדרדר מחיר הנפט בשווקי העולם בלמעלה מכ- 50%. הירידה התלולה במחיר הנפט, עלולה להשפיע לשלילה במיוחד על רוסיה אשר מעל לשני שלישים מהיצוא שלה מקורו בענף האנרגיה (נפט וגז טבעי). הירידה במחיר הנפט בשילוב הסנקציות שהוטלו על רוסיה על ידי מדינות המערב על רקע המשבר באוקראינה ובשילוב המינוף הגבוה של חברות רוסיות אשר נטלו על עצמן חובות אדירים בהיקף של כ- 500 מיליארד דולר, מתוכו עליהן לפרוע כ- 130 מיליארד דולר כבר בשנה הקרובה, הביא להתרסקות הרובל, המטבע הלאומי של רוסיה, בעשרות אחוזים.

1.3.3 שוקי האג"ח והמניות

על רקע הריבית הנמוכה, המשיכו שוקי ההון בישראל ובעולם לכבוש רמות שיא חדשות. מדד ת"א 25 עלה במהלך שנת 2014 בשיעור של כ- 10.2% לרמת שיא היסטורי חדש, כאשר מדד הדאו ג'ונס עלה בכ- 8.3% ומדד הדאקס הגרמני בכ- 2.7%. לעומת זאת, על רקע המשבר באוקראינה מדדי המניות ברוסיה ירדו בשיעור חד של כ- 45%. שוק האג"ח אופייני במהלך החודשים האחרונים בהמשך מגמת ירידת תשואות על רקע סביבת הריבית הנמוכה ועל רקע ההרחבה הכמותית בעולם כאשר תשואות האג"ח הממשלתיות הגיעו במרבית המדינות העיקריות לשפל חדש. בסיכום שנת 2014, מדדי האג"ח הממשלתי המובילים בישראל עלו בשיעור של כ- 6% עד 7%, כאשר מדדי האג"ח הקונצרני עלו בשיעור של כ- 1% בלבד.

במהלך שנת 2014, פוחת שער היציג של השקל מול הדולר בכ- 12%, כאשר מול האירו יוסף השקל בכ- 1.2%.

1.3.4 התפתחויות לאחר תאריך המאזן

למרות עליית מפלגת השמאל לשלטון ביוון, במהלך הרבעון הראשון של שנת 2015, נחתם הסכם בין יוון לנושיה לדחיית החזר החוב ב- 4 חודשים, דבר אשר הקטין את חששות המשקיעים באשר לאפשרות של פרישת יוון מגוש האירו. בהתאם להסכם, יוון הציגה רשימת רפורמות שהיא התחייבה להן (ובראשן רפורמות למלחמה בשחיתות, בהון השחור ובמוסר תשלום המיסים הנמוך של היוונים), בתמורה להמשך הסיוע.

על רקע התחזקות השקל לעומת סל המטבעות במהלך הרבעון הראשון של שנת 2015, הוריד בנק ישראל את הריבית במשק לרמת שפל היסטורי של 0.1%, מתחילת חודש מרס 2015.

מדדי המניות בעולם המשיכו לגאות, כאשר המדדים האירופאיים ובראשם הדקס הגרמני והקאק הצרפתי עלו בשיעור של עד כ- 20% מתחילת שנת 2015. מנגד, האירו המשיך להיחלש מול השקל (בשיעור של כ- 9%), ומדדי האג"ח הממשלתי הישראלי עלו בכ- 3%.

2. המצב הכספי

2.1 נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים

2.1.1 נתונים מתוך המאזנים המאוחדים

31 בדצמבר 2013	31 בדצמבר 2014	(באלפי ש"ח)
16,278,352	19,355,151	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה
15,757,019	16,499,702	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
6,139,985	6,524,498	נכסים אחרים
38,175,356	42,379,351	סך כל הנכסים
2,934,628	3,074,744	הון עצמי
התחייבויות:		
15,624,942	16,508,787	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
16,180,607	19,061,142	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה*
1,603,847	1,774,750	התחייבויות פיננסיות
1,831,332	1,959,928	התחייבויות אחרות
38,175,356	42,379,351	סך כל ההון וההתחייבויות

(* חלק מההתחייבויות בגין חוזי ביטוח תלויי תשואה מוצגות בסעיפי התחייבויות אחרות והתחייבויות פיננסיות.)

סך הנכסים של החברה נכון ליום 31 בדצמבר, 2014, עומד על סך של כ- 42,379 מיליוני ש"ח לעומת סך של 38,175 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר, 2013. הגידול בסך הנכסים בתקופת הדוח נבע בעיקר מדמי ביטוח שנתקבלו ומתוספת התשואה על הנכסים הפיננסיים כתוצאה מעליות השערים בשוקי ההון.

סך ההתחייבויות של החברה נכון ליום 31 בדצמבר, 2014 הסתכם בכ- 39,305 מיליוני ש"ח לעומת סך של 35,241 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר, 2013. הגידול בסך ההתחייבויות נובע בעיקר מדמי ביטוח שנתקבלו בגין חסכון ארוך טווח ומתוספת תשואה בגין התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

2.2 נכסים המנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה

במיליוני ש"ח			
שינוי ב-%	31 בדצמבר 2013	31 בדצמבר 2014	
18.9%	16,278	19,355	עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
15.8%	72,375	83,779	עבור עמיתי קופות גמל וקרנות פנסיה
16.4%	11,466	13,343	עבור לקוחות קרנות נאמנות וניהול תיקים
16.3%	100,119	116,477	סה"כ נכסים מנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה*

(* הדוחות הכספיים המאוחדים אינם כוללים את הנכסים המנוהלים בקרנות הפנסיה, קופות הגמל (למעט מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה), קרנות נאמנות וניהול תיקים.)

2.3 ההון העצמי

ההון העצמי המיוחס לבעלי המניות של החברה, נכון ליום 31 בדצמבר 2014, הסתכם בכ- 3,066 מיליוני ש"ח לעומת סך של 2,925 מיליוני ש"ח, נכון ליום 31 בדצמבר 2013. הגידול בהון נובע בעיקר מרווח כולל בתקופה בסך של כ- 241 מיליוני ש"ח בניכוי דיבידנד בסך 100 מיליוני ש"ח אשר חולק בחודש דצמבר 2014 (לפרטים נוספים ראה סעיף 1.2.2 לעיל).

בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 (להלן: "תקנות ההון"), החלות על המבטחים בקבוצה, למנורה מבטחים ביטוח ולשומרה ביטוח קיים, נכון לתאריך הדוח, עודף הון בסך של כ- 376 מיליוני ש"ח וכ- 64 מיליוני ש"ח,

בהתאמה. בנוסף, סכום ההשקעות שיש חובה להעמידם במנורה ביטוח, כנגד עודפי הון בהתאם להוראות המפקח, אשר מהווים עודפים שאינם ניתנים לחלוקה, מסתכמים בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח וכ- 26 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופות גמל או קרן פנסיה), תשע"ב-2012 והחוזרים מכוח התקנות, למנורה מבטחים פנסיה וגמל ולמנורה מבטחים מהנדסים עודף הון בסך של כ- 168 מיליוני ש"ח וכ- 2 מיליוני ש"ח בהתאמה. לאחר תאריך המאזן הכריז דירקטוריון מנורה מבטחים מהנדסים על חלוקת דיבידנד לבעלי המניות בסך כמיליון ש"ח.

לחברה, חברות בנות נוספות, אשר חלות עליהן הוראות בדבר שמירה על הון עצמי מינימאלי. נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, כל החברות בקבוצה עומדות בדרישות ההון שנקבעו להן, לפי העניין. לפרטים נוספים לעניין ההון העצמי ראה באור 14 לדוחות הכספיים.

3. הרכב הכנסות בתקופת הדוח

3.1 נתונים על פרמיות ביטוח

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
970,048	1,074,943	1,231,132	רכב רכוש
678,335	735,475	805,550	רכב חובה
544,839	584,785	610,547	ענפי רכוש ואחרים
252,171	286,896	308,909	ענפי חבויות אחרים
2,445,393	2,682,099	2,956,138	סך תחום ביטוח כללי
1,777,963	1,929,686	2,086,083	תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
427,580	486,434	554,048	תחום בריאות
4,650,936	5,098,219	5,596,269	סה"כ פרמיות שהורווחו ברוטו

ההכנסות מפרמיות שהורווחו בתקופת הדוח עמדו על סך של כ- 5,596 מיליוני ש"ח, לעומת 5,098 מיליוני ש"ח בשנה קודמת, גידול של כ- 10%. הפרמיות בשנת הדוח כוללות סך של 2,956 מיליוני ש"ח בביטוח כללי המהווים שיעור של כ- 53% מסך כל הפרמיות שהורווחו, סך של 2,086 מיליוני ש"ח בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח המהווים שיעור של 37% מסך כל הפרמיות שהורווחו וסך של 554 מיליוני ש"ח בביטוח בריאות המהווים שיעור של 10% מסך כל הפרמיות שהורווחו. בשנה קודמת התפלגות הפרמיות הייתה דומה.

להסברים בדבר השינוי בפרמיות בתחומי הפעילות ראה סעיפים 4.4.1-4.4.3 להלן.

3.2 ביטוח חיים

סה"כ	פרמיות חד-פעמיות	פרמיות שוטפות	(מיליוני ש"ח)
1-12/2014			
2,086	223	1,863	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	11%	89%	שיעור מסך דמי ביטוח חיים
1-12/2013			
1,930	133	1,797	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	7%	93%	שיעור מסך דמי ביטוח חיים
1-12/2012			
1,778	105	1,673	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	6%	94%	שיעור מסך דמי ביטוח חיים

3.3 ביטוח כללי

					(מיליוני ש"ח)
סה"כ	חבויות	רכוש	רכב חובה	רכב רכוש	
1-12/2014					
3,078	335	634	820	1,289	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	11%	21%	27%	41%	שיעור מסך דמי ביטוח כללי
סה"כ	חבויות	רכוש	רכב חובה	רכב רכוש	
1-12/2013					
2,841	303	615	775	1,147	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	11%	22%	27%	40%	שיעור מסך דמי ביטוח כללי
סה"כ	חבויות	רכוש	רכב חובה	רכב רכוש	
1-12/2012					
2,536	275	569	695	997	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	11%	22%	27%	40%	שיעור מסך דמי ביטוח כללי

3.4 ביטוח בריאות

		(מיליוני ש"ח)
פרמיות בשייר	פרמיות ברוטו	
1-12/2014		
419	532	סה"כ פרמיות ברוטו
1-12/2013		
373	486	סה"כ פרמיות ברוטו
1-12/2012		
332	435	סה"כ פרמיות ברוטו

4. תוצאות הפעילות

4.1 נתונים מדוחות רווח והפסד המאוחדים

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
4,650,936	5,098,219	5,596,269	פרמיות שהורווחו ברוטו
3,788,912	4,169,720	4,780,007	פרמיות שהורווחו בשייר
2,401,573	2,730,010	1,875,371	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
618,108	794,702	831,298	הכנסות מדמי ניהול
207,888	217,310	166,529	הכנסות מעמלות
1,483	2,138	2,177	הכנסות אחרות
4,863,323	5,247,827	5,263,571	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
1,034,818	1,134,634	1,247,511	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
662,105	730,500	732,984	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
127,440	131,026	82,525	הוצאות מימון
23,745	6,171	29,611	חלק ברווחי חברות כלולות, נטו
354,023	676,064	358,402	רווח לפני מיסים על הכנסה
78,283	243,381	144,745	מיסים על הכנסה
275,740	432,683	213,657	רווח נקי
417,437	409,478	243,171	רווח כולל

4.2 כללי

ריכוז תוצאות הפעילות:

רווח (הפסד) מתחומי פעילות:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
			רווח מתחומי הפעילות לפני מס:
62,962	277,484	184,625	רווח מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
64,792	31,355	5,588	רווח מביטוח בריאות
216,636	288,234	181,851	רווח מביטוח כללי
344,390	597,073	372,064	סך רווח לפני מס מתחומי פעילות ברי דיווח
9,633	78,991	(13,662)	רווח (הפסד) לפני מס מאחרים (שלא נכללו בתחומים)*
354,023	676,064	358,402	סה"כ רווח לפני מס
78,283	243,381	144,745	מיסים על הכנסה
275,740	432,683	213,657	רווח נקי
			מיוחס ל:
274,090	430,925	211,572	בעלי מניות בחברה
1,650	1,758	2,085	זכויות שאינן מקנות שליטה
275,740	432,683	213,657	רווח נקי

(* כולל בעיקר הוצאות מימון, תוצאות פעילות שאיננה מוגדרת כתחום פעילות והכנסות מהשקעות שאינן משויכות לתחום פעילות מוגדר.

רווח (הפסד) כולל מתחומי פעילות:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
			רווח כולל מתחומי הפעילות לפני מס:
131,587	264,544	217,418	רווח כולל מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
82,593	28,368	12,775	רווח כולל מביטוח בריאות
317,480	267,979	165,823	רווח כולל מביטוח כללי
531,660	560,891	396,016	סך רווח כולל לפני מס מתחומי פעילות ברי דיווח
43,867	87,582	18,676	רווח (הפסד) כולל לפני מס מאחרים (שלא נכללו בתחומים)*
575,527	648,473	414,692	סה"כ רווח כולל לפני מס
158,090	238,995	171,521	מיסים על הכנסה
417,437	409,478	243,171	רווח כולל
			מיוחס ל:
415,787	407,720	241,086	בעלי מניות בחברה
1,650	1,758	2,085	זכויות שאינן מקנות שליטה
417,437	409,478	243,171	רווח כולל

(* כולל בעיקר הוצאות מימון, תוצאות פעילות שאיננה מוגדרת כתחום פעילות והכנסות מהשקעות שאינן משויכות לתחום פעילות מוגדר.

4.3 השינויים בתוצאות הפעילות בתקופת הדוח

הרווח הנקי בתקופת הדוח הסתכם בכ- 214 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי שהסתכם בכ- 433 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ולעומת רווח נקי שהסתכם בכ- 276 מיליוני ש"ח בשנת 2012.

הרווח הכולל, המורכב מהרווח הנקי בתוספת השינוי נטו בקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה ושינויים אחרים המשפיעים על ההון העצמי, הסתכם בשנת 2014 בכ- 243 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל שהסתכם בכ- 409 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ולעומת רווח כולל שהסתכם בכ- 417 מיליוני ש"ח בשנת 2012.

השינויים העיקריים שחלו בתקופת הדוח:

א. **ריבית חסרת סיכון ופרמיית אי נזילות:** הקבוצה מחשבת את עתודות ביטוח החיים לתשלום קצבה ואת נאותות העתודות, בהתבסס על ריבית חסרת הסיכון בתוספת פרמיית אי נזילות. כתוצאה מהירידה בריבית חסרת הסיכון בתקופת הדוח, החברה הפרישה לעתודות לתשלום קצבה בביטוח חיים (תוך התחשבות בפרמיית אי נזילות כאמור), סך כולל של כ- 29 מיליוני ש"ח (לפני מס) המהווים סך של כ- 18 מיליוני ש"ח (לאחר מס), לעומת סך של כ- 19 מיליוני ש"ח (לפני מס) וסך של כ- 12 מיליוני ש"ח (לאחר מס), בשנת 2013.

ב. **שיעור לקיחת קצבה:** לאור גידול במספר המבוטחים שביקשו לקבל קצבה במועד הפרישה, החברה אמדה את ההפרשה לעתודות לצורך תשלום קצבאות בעתיד. כתוצאה מכך החברה הפרישה סך של כ- 104 מיליוני ש"ח (לפני מס) וסך של כ- 65 מיליוני ש"ח (לאחר מס), לעומת סך של כ- 5 מיליוני ש"ח (לפני מס) וסך של 3 מיליוני ש"ח (לאחר מס) בשנת 2013.

ג. **אומדן התחייבויות אקטואריות בביטוח כללי:** לאור התפתחות באמדן התביעות התלויות בענפי החבויות בכלל, ובענף אחריות כלפי צד שלישי בפרט, בין היתר, כתוצאה מגידול באמדן תביעות שיבוב, החברה הגדילה את ההפרשות לתביעות תלויות בענפים האמורים. ההשפעה על הרווח הינה בסך של כ- 68 מיליוני ש"ח (לפני מס) המהווים סך של כ- 42 מיליוני ש"ח (לאחר מס), לעומת סך של כ- 16 מיליוני ש"ח (לפני מס) וסך של כ- 10 מיליוני ש"ח (לאחר מס) בשנת 2013.

ד. **הפחתות של השקעות במנורה נדל"ן בגין נכסים ברוסיה:** במהלך הרבעון הרביעי פוחת שער הרובל הרוסי על רקע הירידה התלולה במחיר הנפט בשילוב הסנקציות שהוטלו על רוסיה על ידי מדינות המערב כתוצאה מהמשבר באוקראינה. האירועים הנ"ל גררו ירידה בשווי של נכסים המוחזקים בחברה כלולה של מנורה נדל"ן בכ- 24 מיליוני ש"ח (לאחר מס) בשנת

2014 (כ- 13 מיליוני ש"ח נובעים מהפרשי שער וכ- 11 מיליוני ש"ח נובעים מהפחתת ערך הנכס).

ה. **שערוך נדל"ן בישראל:** כתוצאה מעליית ערך נדל"ן להשקעה בישראל, הקבוצה רשמה רווח (לפני מס) בסך של כ- 39 מיליוני ש"ח (כ- 29 מיליוני ש"ח, לאחר מס).

הרווח הכולל מעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, לפני מיסים על ההכנסה, בשנת 2014 הסתכם ב- 217 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל שהסתכם בכ- 265 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ולעומת רווח כולל בשנת 2012 שהסתכם בכ- 132 מיליוני ש"ח (לפרטים ראה סעיף 4.4.1 להלן).

הרווח הכולל מעסקי ביטוח כללי לפני מיסים על ההכנסה, בשנת 2014 הסתכם ב- 166 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל שהסתכם בכ- 268 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ורווח כולל שהסתכם בכ- 317 מיליוני ש"ח בשנת 2012 (לפרטים ראה סעיף 4.4.2 להלן).

הרווח הכולל מעסקי ביטוח בריאות, לפני מיסים על ההכנסה, בשנת 2014 הסתכם ב- 13 מיליוני ש"ח לעומת רווח שהסתכם בכ- 28 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ולעומת רווח בשנת 2012 שהסתכם בכ- 83 מיליוני ש"ח (לפרטים ראה סעיף 4.4.3 להלן).

הרווח הכולל מפעילות אחרת שאינה מעסקי ביטוח, לפני מיסים על ההכנסה, הסתכם בשנת 2014 בכ- 19 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל של כ- 88 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ורווח בסך 44 מיליוני ש"ח בשנת 2012. השינוי בתוצאות הפעילות האחרת לעומת שנה קודמת, נובע בעיקר מירידה בהכנסות מהשקעות ביחס לתקופה המקבילה אשתקד אשר השפעתה צומצמה בשל ירידה בהוצאות המימון עקב הירידה במדד המחירים לצרכן ועליית ערך נדל"ן בישראל, וכן מהפחתת ערך נכסים (כולל הפרשי שער) בגין השקעות נדל"ן בעיקר ברוסיה.

4.4 מידע כספי לפי תחומי פעילות

4.4.1 תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

תוצאות תחום חסכון ארוך טווח:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
1,777,963	1,929,686	2,086,083	פרמיות שהורווחו ברוטו
2,025,431	2,259,754	1,605,942	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
558,537	727,290	754,579	הכנסות מדמי ניהול
35,435	23,548	27,973	הכנסות מעמלות
3,469,322	3,704,962	3,318,470	תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
381,745	429,849	444,705	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
444,509	478,950	493,480	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
62,962	277,484	184,625	רווח לפני מס
131,587	264,544	217,418	רווח כולל לפני מס

הרווח הכולל מעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, לפני מיסים על ההכנסה, בשנת 2014 הסתכם בסך של כ- 217 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל של כ- 265 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ורווח כולל בסך של כ- 132 מיליוני ש"ח בשנת 2012. הירידה ברווח הכולל נובעת מירידה ברווח מפעילות ביטוח חיים בסך של כ- 57 מיליוני ש"ח, מירידה ברווח מפעילות הגמל בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח ומנגד חלה עלייה ברווח מפעילות הפנסיה בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראה פירוט בסעיפים 4.4.1.1 עד 4.4.1.4 להלן.

הרווחיות בתחום חסכון ארוך טווח מושפעת ממספר גורמים עיקריים. גורם משמעותי המשפיע על הרווחיות הינו שיעור דמי הניהול הנגבים מהמבוטחים והעמיתים במוצרי החיסכון הפנסיוני השונים. יצוין, כי המרווח הפיננסי הנובע מהשקעת כספי פוליסות ביטוח חיים שהונפקו עד לתום שנת 2003, מושפע מתוצאות שוק ההון בתקופת הדיווח, וכפועל יוצא משפיע על הרווחיות בתחום. גורמים נוספים, המשפיעים על רווחיות התחום הינם: משך חיי המוצרים (ככל שהמוצר משולם לתקופה ארוכה יותר כך גדלה הרווחיות ממנו), ושמירה על יחס הוצאות נמוך.

בענף ביטוח חיים הרווחיות מושפעת גם מהפער בין הפרמיה הנגבית בגין מרכיב הריסק לעלותו בפועל, בהתחשב בביטוח משנה; ומהתארכות תוחלת החיים המשפיעה על הרווחיות הן בתוכניות הריסק והן בתוכניות בהן משולמת קצבה לכל תקופת חיי המבוטח.

4.4.1.1 ענף ביטוח חיים

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	באלפי ש"ח
1,777,963	1,929,686	2,086,083	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,718,699	1,932,775	1,378,176	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
117,407	254,718	245,278	הכנסות מדמי ניהול
35,435	23,548	27,973	הכנסות מעמלות תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
3,193,244	3,401,475	3,106,516	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות והוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
277,653	307,153	317,739	
210,870	228,525	227,702	
(70,968)	156,353	53,747	רווח (הפסד) לפני מס
(2,396)	143,243	86,510	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הפרמיות בביטוח חיים הסתכמו ב- 2,086 מיליוני ש"ח בשנת 2014 בהשוואה ל- 1,930 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ובהשוואה ל- 1,778 מיליוני ש"ח בשנת 2012, בהתאמה. הגידול בפרמיות בשנת 2014 לעומת שנת 2013 הינו בשיעור של כ- 8%. עיקר הגידול הינו בהפקדות חד פעמיות.

בנוסף, בשנת 2014 נתקבלו פרמיות שנזקפו ישירות להתחייבויות בגין חוזי השקעה (ללא מרכיב סיכון ביטוח משמעותי) בסך 1,630 מיליוני ש"ח לעומת 847 מיליוני ש"ח בשנת 2013.

הפוליסות שנפדו בשנת 2014 הסתכמו בכ- 523 מיליוני ש"ח בהשוואה לפדיונות בסך של כ- 551 מיליוני ש"ח בשנת 2013. שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת בשנת הדוח הינו 2.7% לעומת שיעור של 3.1% אשתקד.

פדיונות בגין פוליסות שהפרמיות בגינן נזקפו ישירות להתחייבויות בגין חוזי השקעה (ללא מרכיב סיכון ביטוח משמעותי) הסתכמו בכ- 400 מיליוני ש"ח בשנת 2014 לעומת סך של כ- 266 מיליוני ש"ח בשנת 2013.

הרווחיות של הענף מושפעת מהשינויים בשוק ההון אשר משפיעים על המרווח הפיננסי בגין הפוליסות מבטיחות התשואה (אשר מגובות בעיקרן על ידי אגרות חוב מיועדות) וכן משפיעים על דמי הניהול המשתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שהופקו בין השנים 2003-1991. כמו כן, מאחר והענף מאופיין בעתודות ביטוח גבוהות, לשינויי אומדן, הנחות והערכות אקטואריים וכן לשינויי ריבית, השפעה ניכרת על התוצאות של הענף.

הרווח הכולל מעסקי ביטוח חיים, לפני מס, בשנת 2014, הסתכם בסך של כ- 87 מיליוני ש"ח לעומת הרווח הכולל, לפני מס, בסך של כ- 143 מיליוני ש"ח בשנת 2013 לעומת הפסד כולל לפני מס בשנת 2012 בסך של כ- 2 מיליון ש"ח. השינוי ברווח הכולל מפעילות ביטוח חיים בשנת הדוח נובע בעיקרו מהשפעת השינוי בריבית חסרת הסיכון והוספת פרמיית אי-נזילות בסך של כ- 29 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 19 מיליוני ש"ח אשתקד וכן מהשינויים בשיעור לקיחת הקצבה, בסך של כ- 104 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 5 מיליוני ש"ח אשתקד, כמפורט בסעיף 4.3 לעיל. מנגד חלה עלייה במרווח הפיננסי בהשוואה לשנה הקודמת.

4.4.1.2 פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

להלן פרטים נוספים לעניין נתונים המופיעים בבאור 18 לדוחות הכספיים:

פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון

הפרמיות מפוליסות שהונפקו עד וכולל שנת 1990 (רובן צמודות למדד ומבטיחות תשואה המגובה בחלקה הגדול בא"ח מיועדות), הסתכמו בשנת 2014 בכ- 78 מיליוני ש"ח, למול כ- 94 מיליוני ש"ח בשנת 2013, ירידה של כ- 17%. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 57 מיליוני ש"ח בשנת 2014 למול רווח כולל בסך של כ- 59 מיליוני ש"ח בשנת 2013, ירידה של כ- 2 מיליוני ש"ח. הירידה ברווח הכולל נובעת בעיקרה שינויים בגין עדכוני הערכות אקטואריות, הנחות ואומדנים ובעיקר עדכון הערכה להפרשה לתשלומי קצבה בעתיד כאמור בסעיף 4.3 לעיל. מנגד, חלה עלייה במרווח הפיננסי מפוליסות אלו בסך של כ- 45 מיליוני ש"ח, ממרווח של כ- 97 מיליוני ש"ח בשנת 2014 למול מרווח של כ- 52 מיליוני ש"ח בשנת 2013, זאת כתוצאה מעלייה בהכנסות מהשקעות בהשוואה לשנה קודמת וזקיפת תשואה נומינלית נמוכה יותר למבוטחים כתוצאה ממדד נמוך יותר שנרשם בשנת הדוח לעומת שנה קודמת.

הפרמיות בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו משנת 1991 ועד שנת 2003, הסתכמו בשנת 2014 בכ- 572 מיליוני ש"ח, למול כ- 584 מיליוני ש"ח בשנת 2013, ירידה של כ- 2%. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בשנת 2014 בסך של כ- 10 מיליוני ש"ח למול רווח כולל בסך של כ- 197 מיליוני ש"ח בשנת 2013, ירידה ברווח של כ- 187 מיליוני ש"ח. הירידה ברווח הכולל ביחס לשנה קודמת נובע מירידה בגביית דמי ניהול משתנים מאחר והתשואה הריאלית שנרשמה בשנת הדוח נמוכה מהתשואה הריאלית שנרשמה בשנה הקודמת ומעדכוני הערכות אקטואריות, הנחות ואומדנים ובעיקר עדכון הערכה להפרשה לתשלומי קצבה כאמור בסעיף 4.3 לעיל.

פוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך ואינן תלויות תשואה, הינן ברובן בגין מכרזים של משרדי הממשלה לתשלום קצבה מיידית. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 14 מיליוני ש"ח בשנת 2014 למול רווח כולל בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח בשנת 2013. הרווח הכולל בשנת 2014 גדל ביחס לשנת 2013 בשל העלייה במרווח הפיננסי.

הפרמיות בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו משנת 2004 ואילך, הסתכמו בשנת 2014 בכ- 1,049 מיליוני ש"ח, למול כ- 897 מיליוני ש"ח בשנת 2013, גידול של כ- 17%. הגידול בפרמיה נובע בעיקרו ממכירות חדשות ומגידול בפרמיות החד פעמיות. ההפסד מפוליסות אלו הסתכם בכ- 50 מיליוני ש"ח בשנת 2014 למול הפסד בסך של כ- 121 מיליוני ש"ח בשנת 2013. הירידה בהפסד נובעת בעיקר מעלייה בגביית דמי הניהול מאחר והיקף הנכסים המנוהלים גדל ומעדכוני הערכות אקטואריות, הנחות ואומדנים.

פוליסות שאינן כוללות מרכיב חיסכון

הפרמיות בפוליסות סיכון ביטוח חיים פרט וקבוצתי, הסתכמו בשנת 2014 בסך של כ- 384 מיליוני ש"ח, למול סך של כ- 353 מיליוני ש"ח בשנת 2013, גידול של כ- 9%. בין השנים 2013 ו- 2014 חלה עלייה ברווח הכולל בסך של כ- 50 מיליוני ש"ח. העלייה ברווח נובעת מהגידול בהיקף התיק ומעדכון הערכות אקטואריות, הנחות ואומדנים.

פוליסות תלויות תשואה

כספי עתודות הביטוח הנצברים בפוליסות תלויות תשואה מושקעים לפי הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ותקנותיו. רווחי השקעות אלו נזקפים לזכות המבוטחים בניכוי דמי ניהול.

התחייבויות הנובעות מפוליסות תלויות תשואה ליום 31 בדצמבר 2014 הסתכמו בסך של כ- 18,997 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של כ- 16,123 מיליוני ש"ח, ליום 31 בדצמבר 2013, עלייה של כ- 2,874 מיליוני ש"ח. העלייה בהתחייבויות בשנת הדוח נובעת בעיקרה מהכנסות מפרמיות ותקבולים בגין חוזי השקעה בניכוי פדיונות ופירעונות ומרווחים מהשקעות בניכוי דמי ניהול.

פרטים בדבר שיעורי התשואות בפוליסות תלויות תשואה:

פוליסות שהוצאו בשנים 1992-2003 (קרן י')

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	
10.80%	9.70%	7.01%	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
9.97%	7.69%	5.42%	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
12.39%	11.80%	6.91%	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
11.55%	9.75%	5.32%	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004 (קרן י' החדשה)

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	
10.80%	9.70%	7.01%	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
9.32%	8.37%	5.76%	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
12.39%	11.80%	6.91%	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
10.89%	10.44%	5.65%	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

פרטים בדבר רווחי (הפסדי) ההשקעה שנזקפו למבוטחים בפוליסות משתתפות ברווחים ודמי הניהול:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(מיליוני ש"ח)
1,253.1	1,275.1	826.5	רווחי (הפסדי) ההשקעה הנומינליים שנזקפו למבוטחים לאחר דמי הניהול
101.7	120.8	145.7	דמי ניהול קבועים
15.7	133.9	99.6	דמי ניהול משתנים
117.4	254.7	245.3	סך-הכל דמי ניהול

בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו בשנים 1991 עד 2003, רשאי מבטח לגבות דמי ניהול קבועים ודמי ניהול משתנים בשיעורים הקבועים בתקנות והנגזרים מהתשואה הריאלית של תיק ההשקעות. דמי הניהול המשתנים נגבים רק בגין תשואה ריאלית חיובית. במידה והושגה תשואה ריאלית שלילית המבטח מנוע מגביית דמי הניהול המשתנים עד אשר התשואה שתושג תכסה את ההפסד הריאלי המצטבר. יצויין, כי בכל הנוגע לפוליסות תלויות תשואה שהונפקו החל משנת 2004, דמי הניהול הנגבים הינם דמי ניהול קבועים בלבד ואשר על כן, להפסדים ריאליים מהשקעות אין השלכה ישירה כאמור על גביית דמי ניהול אלה.

ההכנסות מדמי ניהול בפוליסות ביטוח חיים תלוי תשואה בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 245 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 255 מיליוני ש"ח בשנת 2013 וסך של כ- 117 מיליוני ש"ח בשנת 2012. בשנת 2014 התשואה הריאלית שהושגה הייתה נמוכה מהתשואה שהושגה בשנת 2013 ולפיכך חלה ירידה בדמי הניהול המשתנים ומנגד, בשנת 2014 חלה עלייה בגביית דמי הניהול הקבועים בשל הגידול בהיקף הנכסים בגין פוליסות שהונפקו החל משנת 2004, לעומת שנת 2013. יש לציין, כי החל מחודש נובמבר 2012, החלה מנורה מבטחים ביטוח לגבות דמי ניהול משתנים בפוליסות ביטוח חיים תלויות תשואה שהונפקו בשנים 1991 עד 2003 לאחר שהשיגה תשואה ריאלית מצטברת חיובית בשיעור של 10.8%, תוך קיזוז ההפסד הריאלי שנגרם בשל התשואה הריאלית השלילית שהושגה בשנת 2011.

הרכב הנכסים בפוליסות תלויות תשואה:

ליום 31 בדצמבר 2013	ליום 31 בדצמבר 2014	(באלפי ש"ח)
5,487	4,599	הוצאות רכישה נדחות
22,059	64,956	חייבים ויתרות חובה
-	(622)	השקעות בחברות כלולות
69,426	81,796	פרמיות לגבייה
70,962	72,152	נדל"ן להשקעה
5,623,370	6,399,325	נכסי חוב סחירים
3,615,287	3,880,914	נכסי חוב שאינם סחירים (כולל הלוואות ופיקדונות)
3,655,351	3,684,180	מניות
2,462,577	3,879,406	אחרות
753,834	1,288,445	מזומנים ושווי מזומנים
16,278,352	19,355,151	סה"כ

(* הנכסים כוללים גם נכסים כנגד ביטוח בריאות תלוי תשואה, בסך של 64,017 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2014 לעומת סך של 57,213 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2013.

4.4.1.3 ענף הפנסיה

תוצאות הפעילות בענף הפנסיה מתייחסות לתוצאות חברה מאוחדת - מנורה מבטחים פנסיה וגמל.

עיקרי תוצאות הפעילות בענף הפנסיה:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
349,487	386,223	417,970	הכנסות מדמי ניהול
-	-	-	הכנסות מעמלות
774	692	658	הכנסות אחרות
4,101	2,604	1,467	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
89,663	104,759	108,667	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
160,851	189,094	203,118	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
-	707	587	הוצאות מימון
103,848	94,959	107,723	רווח לפני מס
103,957	95,140	107,735	רווח כולל לפני מס

לתאריך הדוח, הקבוצה מנהלת באמצעות מנורה מבטחים פנסיה עבור עמיתי קרנות פנסיה חדשות, נכסים בסך של כ- 67,017 מיליוני ש"ח לעומת נכסים בסך של כ- 56,916 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר, 2013, גידול של כ- 18%. בשנת 2014 נגבו דמי גמולים בסך של כ- 7,465 מיליוני ש"ח לעומת גבייה בסך של כ- 6,642 מיליוני ש"ח בשנת 2013, גידול של כ- 12%.

בשנת 2014 נרשם רווח לפני מס בפעילות הפנסיה בסך של כ- 108 מיליוני ש"ח, לעומת רווח בסך של כ- 95 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ורווח בסך של 94 מיליוני ש"ח בשנת 2012. העלייה ברווח בשנת 2014 נובעת מגידול בהכנסות מדמי הניהול, נטו, בשל הגידול בהיקף הנכסים המנוהלים ובשל הגידול בגבייה, לאחר הנחות לעמיתים. מנגד, קיימת עלייה בהוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות, הנובעת בעיקר מגידול במצבת העובדים והוצאות מיכון ומגידול בהוצאות עמלות עקב הגידול בגבייה ובהיקף הנכסים.

4.4.1.4 ענף קופות הגמל

תוצאות הפעילות בענף הגמל מתבצעת בחברות מאוחדות, מנורה מבטחים פנסיה וגמל ומנורה מבטחים מהנדסים:

עיקרי תוצאות הפעילות בענף קופות גמל:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
91,643	86,349	91,331	הכנסות מדמי ניהול
302,631	324,375	226,299	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
276,078	303,487	211,954	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה
14,429	17,937	18,299	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
72,788	61,331	62,660	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
897	1,797	1,562	הוצאות מימון
30,082	26,172	23,155	רווח לפני מס
30,026	26,161	23,173	רווח כולל לפני מס

לתאריך הדוח, הקבוצה מנהלת עבור עמיתי קופות הגמל נכסים בסך של כ- 16,762 מיליוני ש"ח, מתוכם סך של 4,731 מיליוני ש"ח בקופות גמל מבטיחות תשואה, לעומת נכסים בסך של כ- 15,459 מיליוני ש"ח, מתוכם סך של כ- 4,706 מיליוני ש"ח, בקופות גמל מבטיחות תשואה, נכון ליום 31 בדצמבר, 2013, גידול של כ- 8%. בשנת הדוח נגבו דמי גמולים בסך של כ- 1,042 מיליוני ש"ח לעומת סך של 901 מיליוני ש"ח בשנת 2013.

בשנת 2014 נרשם רווח לפני מס בפעילות הגמל בסך של כ- 23 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך של כ- 26 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ורווח בסך של 40 מיליוני ש"ח בשנת 2012. הירידה ברווח נובעת בעיקר מירידה במרווח בין הכנסות מהשקעות לבין התחייבויות לעמיתים בקופות הגמל מבטיחות התשואה בסך של כ- 7 מיליוני ש"ח ומנגד גידול ברווחיות של כ- 4 מיליוני ש"ח כתוצאה מגידול בהכנסות מדמי ניהול.

4.4.2 תוצאות תחומי הפעילות בביטוח כללי

עסקי הביטוח הכללי מחולקים לשלושה תחומי פעילות: רכב חובה, רכב רכוש, ויתרת עסקי ביטוח כללי (חבויות אחרות וענפי רכוש אחרים).

עיקרי תוצאות תחום ביטוח כללי:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
2,535,931	2,841,087	3,077,729	פרמיות ברוטו
208,679	227,753	172,527	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
148,789	155,639	102,760	הכנסות מעמלות
1,703,442	1,795,699	2,265,845	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
517,741	550,496	604,425	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
105,808	126,378	119,484	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
216,636	288,234	181,851	רווח לפני מס
317,480	267,979	165,823	רווח כולל לפני מס

ההכנסות מפרמיה ברוטו בשנת 2014 הסתכמו בסך של כ- 3,078 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של כ- 2,841 מיליוני ש"ח בשנת 2013, וסך של כ- 2,536 מיליוני ש"ח בשנת 2012. הגידול בפרמיות בשנת 2014 לעומת שנת 2013 הינו בשיעור של כ- 8%. הגידול בפרמיות ברוטו בשנת 2014 לעומת שנת 2013 נובע מגידול בפרמיות בתחום רכב רכוש בסך של כ- 142 מיליוני ש"ח, מגידול בפרמיה בתחום רכב חובה בסך של כ- 45 מיליוני ש"ח ומגידול בפרמיות בתחום ביטוח הכללי אחר בסך של כ- 50 מיליוני ש"ח (גידול של כ- 19 מיליוני ש"ח בענפי רכוש אחרים וגידול של כ- 31 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים). לעניין פירוט השינוי בפרמיה ברוטו בענפי ביטוח כללי, ראה סעיף 4.4.2 להלן.

הרווח הכולל לפני מס מעסקי ביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם בכ- 166 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 268 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ורווח כולל בסך של כ- 317 מיליוני ש"ח בשנת 2012. הירידה ברווח בשנת 2014 נובעת מירידה ברווח הכולל לפני מס בתחום רכב חובה בסך של כ- 49 מיליוני ש"ח, מירידה ברווח הכולל לפני מס בתחום ביטוח כללי אחר בסך של כ- 31 מיליוני ש"ח (הנובעים מירידה ברווח הכולל לפני מס בענפי חבויות אחרים בסך של כ- 53 מיליוני ש"ח ועלייה ברווח הכולל לפני מס בענפי ביטוח רכוש אחרים בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח) ומירידה ברווח הכולל בתחום רכב רכוש בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח. לעניין פירוט השינוי ברווח הכולל מענפי הביטוח הכללי ראה סעיף 4.4.2 להלן.

פרמיות ברוטו והרווח הכולל לפי תחומי פעילות בביטוח כללי:

סה"כ	חבויות	רכוש ואחרים	רכב רכוש	רכב חובה	(באלפי ש"ח)
סה"כ פרמיות ברוטו					
3,077,729	334,845	633,870	1,288,673	820,341	01-12/2014
2,841,087	303,462	614,980	1,147,288	775,357	01-12/2013
2,535,931	274,554	569,319	996,957	695,101	01-12/2012
רווח (הפסד) כולל					
165,823	(40,795)	37,494	45,869	123,255	01-12/2014
267,979	12,295	15,788	67,432	172,464	01-12/2013
317,480	35,227	10,861	405	270,987	01-12/2012

4.4.2.1 תחום פעילות ביטוח רכב חובה
עיקרי תוצאות הפעילות בענף רכב חובה:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
695,101	775,357	820,341	פרמיות ברוטו
136,461	134,650	92,852	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
-	-	-	הכנסות מעמלות תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חווי ביטוח ברוטו
515,720	567,679	641,076	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
67,846	69,476	75,713	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
28,583	34,440	32,490	
202,499	184,465	133,527	רווח לפני מס
270,987	172,464	123,255	רווח כולל לפני מס

ההכנסות מפרמיה בשנת 2014 הסתכמו בסך של כ- 820 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 775 מיליוני ש"ח בשנת 2013 וסך של 695 מיליוני ש"ח בשנת 2012, גידול של כ- 6%. העלייה נובעת מגידול בהיקף תיק הלקוחות.

הרווח הכולל לפני מס בשנת 2014 עמד על סך של כ- 123 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל לפני מס בשנת 2013 בסך של כ- 172 מיליוני ש"ח ורווח כולל בסך של כ- 271 מיליוני ש"ח בשנת 2012.

בתחום זה, קצב תשלום התביעות נפרס על פני שנים רבות, ובהתאם קיימת גישה שמרנית להכרה ברווח, לפיה בשלוש השנים הראשונות ממועד תחילת הביטוח (להלן: "השנים הפתוחות"), כל עודף ההכנסות על ההוצאות, לרבות תשלומי התביעות, נזקף לסעיף תביעות תלויות (להלן: "הצבירה") ואינו מוכר כרווח. בנוסף, הכנסות מהשקעות בשיעור ריאלי של 3% נזקפות אף הן לצבירה. עקב כך, הרווח בתחום זה משקף בעיקרו את רווחיותה של שנת החיתום שהסתיימה שלוש שנים לפני שנת הדיווח, בצירוף רווחי ההשקעה שנצברו על אותה שנה, וכן התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות (להלן: "שנים סגורות") ופעילות שלא נכללת בחישוב העתודות.

לאור זנב התביעות הארוך בתחום ועל רקע שיטת הצבירה כמפורט לעיל, קיימת חשיבות רבה לתשואה המושגת על הנכסים העומדים מול ההתחייבויות הביטוחיות ולרווחיות התחום. לפרטים בדבר ביטול שיטת הצבירה ראה סעיף 8.1.1.1 לדוח תיאור עסקי התאגיד.

הירידה ברווח הכולל לפני מס בשנת 2014 לעומת שנת 2013 נובעת בעיקר מהגורמים הבאים: מירידה בהכנסות מהשקעות (לרבות שינוי בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה), מהתפתחות שלילית בהתחייבויות הביטוחיות בעיקר כתוצאה משינוי אמדן הערכה אקטוארית ומנגד מגידול בשחרור הצבירה.

4.4.2.2 תחום פעילות ביטוח רכב רכוש

עיקרי תוצאות הפעילות בענף רכב רכוש:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
996,957	1,147,288	1,288,673	פרמיות ברוטו
23,185	36,689	30,402	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
48,886	52,798	17,418	הכנסות מעמלות
722,391	726,429	876,284	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
236,847	257,781	294,472	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
40,829	48,041	47,018	הוצאות הנהלה וכלליות אחרות
(10,517)	69,367	46,855	רווח (הפסד) לפני מס
405	67,432	45,869	רווח כולל לפני מס

הפרמיות ברוטו בשנת 2014 הסתכמו בסך של כ- 1,289 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 1,147 מיליוני ש"ח בשנת 2013 וסך של 997 מיליוני ש"ח בשנת 2012. הפרמיה ברוטו בשנת 2014 לעומת שנת 2013, גדלה בשיעור של כ- 12%. הגידול נובע מגידול במספר כלי הרכב המבוטחים.

הרווח הכולל לפני מס בשנת 2014 הינו בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח לעומת הרווח כולל לפני מס של כ- 67 מיליוני ש"ח בשנת 2013 והרווח כולל לפני מס בסך של כ- 0.4 מיליוני ש"ח בשנת 2012. הירידה ברווח נובעת ברובה מעדכון התחייבויות בגין חוזי ביטוח (לרבות עדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים והקטנה של הפרמיה בחסר שנרשמה בשנה קודמת). כמו כן, עקב הגידול בהיקף העסקים חלה עלייה בפרמיה ברוטו והמורוחת ומנגד חל גידול בהוצאות המכירה והשיווק

יחס התביעות מפרמיה ברוטו ובשייר בתחום (ללא פרמיה בחסר) בשנת 2014 עמד על כ- 68.5% (לעומת יחס תביעות מפרמיה ברוטו ובשייר של כ- 67% בשנת 2013), ויחס התביעות והוצאות מפרמיה ברוטו ובשייר בשנת 2014 עמד על כ- 99% (לעומת יחס תביעות והוצאות מפרמיות ברוטו ובשייר של כ- 98% בשנת 2013).

עיקרי תוצאות הפעילות בענפי ביטוח כללי אחר:

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
843,873	918,442	968,715	פרמיות ברוטו
49,033	56,414	49,273	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
99,903	102,841	85,342	הכנסות מעמלות
465,331	501,591	748,485	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
213,048	223,239	234,240	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
36,396	43,897	39,976	הוצאות הנהלה וכלליות אחרות
24,654	34,402	1,469	רווח לפני מס
46,088	28,083	(3,301)	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הפרמיות ברוטו בשנת 2014, הסתכמו בסך של כ- 969 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 918 מיליוני ש"ח בשנת 2013 וסך של 844 מיליוני ש"ח בשנת 2012, גידול של כ- 6% למול שנת 2013. הגידול בפרמיות השנה נובע מגידול למול שנה קודמת בסך של כ- 19 מיליוני ש"ח בענפי רכוש אחרים ומגידול בפרמיות בענפי חבויות אחרים בסך של כ- 31 מיליוני ש"ח. הגידול בפרמיות בענף נובע מגידול במספר הלקוחות העסקיים.

ההפסד הכולל לפני מס בשנת 2014 הסתכם בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל לפני מס של כ- 28 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ורווח כולל לפני מס בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח בשנת 2012. הרווח הכולל לפני מס בענפי רכוש אחרים הסתכם בשנת 2014 בכ- 37 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 16 מיליוני ש"ח בשנת 2013, עלייה של כ- 21 מיליוני ש"ח. ההפסד הכולל לפני מס בענפי חבויות אחרים הסתכם בשנת 2014 בכ- 41 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 12 מיליוני ש"ח בשנת 2013, ירידה של כ- 53 מיליוני ש"ח.

העלייה ברווח הכולל מענפי רכוש אחרים נובעת בעיקר משיפור חיתומי בפרט בשל העובדה שבשנה קודמת נרשמו תביעות בשל נזקי הסופות ומנגד הוקטנה עמלת מבטח המשנה כתוצאה ממספר תביעות גדולות שיוחסו למבטחי המשנה.

יחס התביעות מפרמיה ברוטו בענפי הרכוש האחרים בשנת 2014, עמד על כ- 72% (לעומת יחס תביעות מפרמיה של כ- 55%, בשנת 2013), ויחס התביעות והוצאות מפרמיה ברוטו בשנת 2014 עמד על כ- 105% (לעומת יחס תביעות והוצאות מפרמיות ברוטו של כ- 89%, בשנת 2013).

יחס התביעות מפרמיה בשייר בענפי הרכוש האחרים בשנת 2014, עמד על כ- 40% (לעומת יחס תביעות מפרמיה של כ- 47% בשנת 2013), ויחס התביעות והוצאות מפרמיה בשייר בשנת 2014 עמד על כ- 90% (לעומת יחס תביעות והוצאות מפרמיה בשייר של כ- 99% בשנת 2013).

בענפי החבויות בתחום, מוכרת ההכנסה לפי שיטת הצבירה (בדומה לתחום רכב חובה, ראה סעיף 4.4.2.1 לעיל) ולפיכך הרווח בתחום זה משקף בעיקרו את רווחיותה של שנת החיתום שהסתיימה שלוש שנים לפני שנת הדיווח, בצירוף רווחי ההשקעה שנצברו על אותה שנה, וכן התאמות בגין שנות

החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות (להלן: "שנים סגורות") ופעילות שלא נכללת בחישוב העתודות.

הירידה ברווח הכולל בענפי חבויות אחרים נובעת בעיקר מירידה בשחרור הצבירה וכן מעדכוני הערכות, הנחות ואומדנים שנרשמו בשנת הדוח.

4.4.3 תוצאות תחום פעילות ביטוח בריאות

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	(באלפי ש"ח)
427,580	486,434	554,048	פרמיות שהורווחו ברוטו
42,214	50,440	35,900	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
9,941	12,828	10,973	הכנסות מעמלות
416,818	231,609	512,973	תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
114,418	132,468	168,242	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
45,528	56,408	50,307	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
64,792	31,355	5,588	רווח לפני מס
82,593	28,368	12,775	רווח כולל לפני מס

ההכנסות מפרמיה שהורווחה בשנת 2014 הסתכמו בכ- 554 מיליוני ש"ח לעומת כ- 486 מיליוני ש"ח בשנת 2013 וסך של כ- 428 מיליוני ש"ח בשנת 2012, גידול של כ- 14% בשנת 2014 למול שנת 2013. העלייה בפרמיות נובעת בעיקר מגידול בהיקף תיק הלקוחות.

חלק מהענפים בתחום בריאות מאופיינים בעתודות ביטוח גבוהות ולפיכך מושפעים משינויים בשוק ההון ולשינויי אומדן, הנחות והערכות אקטואריים.

הרווח הכולל לפני מס בשנת 2014 הסתכם בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 28 מיליוני ש"ח בשנת 2013 ורווח בסך של כ- 83 מיליוני ש"ח בשנת 2012. הירידה ברווח נובעת מגידול בהוצאות מכירה ושיווק וכן מעדכון אומדנים והערכות אקטואריות בתחום.

4.4.4 תוצאות תחום פעילות שירותים ומוצרים פיננסיים

תוצאות תחום פעילות זה מתייחסות לחברה בת - מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ (להלן: "מנורה פיננסיים"), אשר פועלת באמצעות חברות בנות, ואינן כוללות את תוצאות מנורה מבטחים מהנדסים (חברה בת של מנורה פיננסיים), שתוצאותיה מוצגות כחלק מפעילות הגמל, במסגרת תוצאות תחום פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח. תוצאות תחום פעילות זה נכללות במגזר שלא מיוחס למגזרי הפעילות בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

1-12/2012	1-12/2013	1-12/2014	באלפי ש"ח
66,483	79,922	87,735	הכנסות מדמי ניהול ומעמלות חיתום
484	3,373	(3,212)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו
66,967	83,295	84,523	סה"כ הכנסות
81,625	80,651	82,223	סה"כ הוצאות
(14,658)	2,644	2,300	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(13,325)	905	(956)	רווח (הפסד) נקי לתקופה
(13,325)	916	(694)	רווח (הפסד) כולל לתקופה

ההתפתחויות בשוקי האג"ח והמניות ועלויות השערים בהם הביאו לעלייה משמעותית בהיקף נכסי קרנות הנאמנות וניהול התיקים אשר הסתכמו נכון ליום 31 בדצמבר, 2014 לסך של כ- 13,343 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 11,466 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר, 2013, גידול של כ- 16%. השינוי בהיקף הנכסים נובע בעיקר מגידול בקרנות הנאמנות המנוהלות על ידי הקבוצה, ובעיקר קרנות האג"ח.

ההפסד הכולל לאחר מס, לשנת 2014, הסתכם בסך של כמיליון ש"ח לעומת הרווח כולל בסך של כמיליון ש"ח בשנת 2013 והפסד כולל לאחר מס בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח

בשנת 2012. השינוי בשנת 2014 לעומת שנת 2013 נובע בעיקר מהשפעת הוצאות המסים במנורה מבטחים קרנות נאמנות.

4.5 תזרים מזומנים

תזרימי המזומנים נטו מפעילות שוטפת הסתכמו בשנת הדוח בסך של כ- 755 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בשנת הדוח בסך של כ- 238 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון הסתכמו בשנת הדוח בסך של כ- 111 מיליוני ש"ח. לאחר השפעת שער החליפין על יתרות המזומנים, בסך של כמיליון ש"ח, גדלו בתקופת הדוח, יתרת המזומנים בסך של כ- 407 מיליוני ש"ח. יתרת המזומנים לתחילת השנה הסתכמה בכ- 1,355 מיליוני ש"ח. סה"כ המזומנים ושווי מזומנים לתום השנה הסתכם בסך של כ- 1,762 מיליוני ש"ח.

4.6 מקורות מימון

יתרת ההתחייבויות הפיננסיות לתאריך הדוח הינה 1,573 מיליוני ש"ח לעומת 1,581 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר, 2013.

היקפן הממוצע של ההתחייבויות הפיננסיות בשנת הדוח, הסתכם לסך של כ- 1,577 מיליוני ש"ח. בשנת 2014 פרעה הקבוצה לבנקים ולגופים מוסדיים הלוואות בסך של כ- 210 מיליוני ש"ח (מתוכם כ- 86 מיליוני ש"ח, נפרעו על ידי החברה וכ- 118 מיליוני ש"ח נפרעו על ידי מנורה מבטחים ביטוח והיתרה בידי מנורה קרנות נאמנות), לעומת סך של כ- 229 מיליוני ש"ח בשנת 2013 (מתוכם, כ- 85 מיליוני ש"ח, נפרעו על ידי החברה ו- 137 מיליוני ש"ח על ידי מנורה מבטחים ביטוח והיתרה בידי מנורה קרנות נאמנות).

בתקופת הדוח, קיבלה החברה דיבידנדים בסך כולל של כ- 100 מיליוני ש"ח מהחברות הבנות הבאות: מנורה מבטחים ביטוח כ- 50 מיליוני ש"ח; שומרה - 20 מיליוני ש"ח; ומנורה מבטחים פנסיה כ- 30 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים, ראה באור 14 לדוחות הכספיים.

לחברה (בסולו) התחייבויות פיננסיות המסתכמות, נכון לתאריך הדוח, לסך של כ- 718 מיליוני ש"ח שמקורן בהנפקת שתי סדרות אג"ח ואשר פירעונן פרוס על פי לוחות הסילוקין על פני 8 שנים. החברה רואה חשיבות לשמירה על נכסים פיננסיים זמינים בהיקף נדרש לצורך פירעון תשלומי האג"ח וכן לצורך מתן מענה לצרכיה השוטפים ולפעילות החברות המוחזקות. לעניין זה יצוין, כי לחברה נכסים שוטפים בהיקף של כ- 273 מיליוני ש"ח, וכן קווי אשראי בלתי מנוצלים בבנקים בסך של כ- 40 מיליוני ש"ח העומדים לרשותה לצרכי פעילותה השוטפת.

במסגרת דירוג אגרות החוב שגייסה, הצהירה החברה על כוונתה לשמור על נכסים נזילים וקווי אשראי בשיעור של 100% מהחזרי החוב (קרן וריבית) שנה מראש, בהתאם ללוח הסילוקין של אגרות החוב. לפרטים נוספים בדבר אגרות החוב של החברה ודירוגן, ראה סעיף 8 להלן.

5. דיווח בדבר חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם

הדיווח בדבר ניהול הסיכונים המובא להלן מתייחס להשקעות של החברה והחברות המאוחדות שלה למעט המבטחים בקבוצה (מנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פנסיה וגמל ושומרה), וזאת בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970. לאור מיזוג מנורה מבטחים גמל אל תוך מנורה מבטחים פנסיה וגמל בחודש דצמבר 2013, החשיפה לסיכון ריבית אשר כללה את ההשפעה על קופות הגמל מבטיחות התשואה לא נכללה בדיווח להלן.

לעניין ניהול הסיכונים במבטחים (תיאור גורמי הסיכון), בהתאם להוראות המפקח, ראה סעיף 8.16 לדוח תיאור עסקי התאגיד.

5.1 האחראית על ניהול הסיכונים בחברה

החל מיום 1 בינואר 2014, משמשת הגב' רותי כהן-יהודיוף כמנהלת הסיכונים של הקבוצה. גב' כהן יהודיוף הינה בעלת תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה ובעלת תואר שני במנהל עסקים MBA,

שניהם מהאוניברסיטה העברית, וכן הסמכה כ-FRM) Financial Risk Manager, מטעם ארגון GARP העולמי.

5.2 תיאור כללי של סיכוני השוק

סיכון השוק נובע מתנודתיות בשוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים כתוצאה משינוי בשיעורי ריבית, שערי חליפין, מדדי מניות בארץ ובח"ל וכדומה. החברה (וחברות הבנות שלה) חשופה לסיכוני שוק בתיק הנוסטרדו וכן חשופה לשינויים בדמי ניהול אשר מושפעים משינוי בערכם של הנכסים אותם היא מנהלת באמצעות חברות הבנות שלה (הנכסים המנוהלים). במסגרת פעילותה העסקית, החברה רוכשת נכסים פיננסיים וריאליים כנגד הונה העצמי ואג"ח שגייסה מהציבור. בהתאם, החברה נחשפת לסיכוני השוק בצד הנכסים כמו גם בצד ההתחייבויות.

הנכסים המנוהלים באמצעות החברה ובמסגרת פעילות חברות הבת (מנורה מבטחים קרנות נאמנות ומנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות) חשופים לתנודתיות של גורמי סיכון השוק ובאים לידי ביטוי במחירי השוק של נכסים אלה.

מנורה מבטחים חיתום וניהול משמשת כחתימת של הנפקות חדשות. כחלק מפעילותה, רוכשת החברה נכסים סחירים, לפיכך היא חשופה לשינויים במחירי הנכסים שרכשה. לתאריך הדוח החשיפה לסיכוני שוק של מנורה מבטחים חיתום אינה מהותית.

הנכסים המנוהלים במסגרת פעילות חברת הבת מנורה מבטחים נדל"ן, הכוללים, בין היתר, השקעות והלוואות לחברות המשקיעות בנכסי נדל"ן בחו"ל, חשופים לסיכוני שוק בעיקר כתוצאה משינויים בשערי חליפין, במחירי הנדל"ן ובשיעורי הריבית.

5.3 שינויים בחשיפות בתקופת הדיווח

5.3.1 חשיפה לסיכון ריבית (Interest Rate Risk)

החשיפה של הקבוצה לסיכון הריבית נובעת מהשפעתם של שינויים בעקומי הריבית הריאלית והנומינלית בארץ ובח"ל על שוויים ההוגן של נכסי החוב הסחירים ושאנים סחירים וכן שוויין ההוגן של ההתחייבויות הפיננסיות הסחירות ושאנים סחירות. חשיפת נכסי הקבוצה לסיכון זה (במונחי שווי הוגן) ובנטרול נכסים ששוויים הופחתה הסתכמה בסוף שנת 2014 בסך 524 מיליוני ש"ח. חשיפת התחייבויות הקבוצה (במונחי שווי הוגן) לסיכון זה הסתכמה בסוף שנת 2014 בסך 768 מיליוני ש"ח.

5.3.2 חשיפה לסיכון מטבע (Currency Risk)

חשיפת המט"ח העיקרית של הקבוצה נובעת בעיקר מפעילות חברת הבת מנורה מבטחים נדל"ן. בגין השקעותיה בנדל"ן בפועל של חברת הבת ברוסיה החברה חשופה למטבע הרובל בסך של כ- 103 מיליוני ש"ח (לפי שווי הוגן). לאור ההידרדרות בכלכלת רוסיה והפיחות החד שרשם המטבע הרוסי הקבוצה רשמה הפסדים בגין השקעות אלו. בגין השקעותיה בהודו קיימת חשיפה בסך של כ- 10 מיליוני ש"ח. בנוסף, חברת הבת חשופה לאיתנות הפיננסית והיציבות הפוליטית באיטליה ובמידה שולית ליוון בגין הלוואות במטבע האירו לחברת סולנגיה (חברה כלולה של מנורה נדל"ן) המפעילה אתרים ליצור אנרגיה סולארית במדינות אלו. שוויין ההוגן של הלוואות של מנורה נדל"ן לסולנגיה הינו כ- 63 מיליוני ש"ח. כמו כן, חשופה החברה גם למטבע הדולר. החברה מגדרת חלק ניכר מהחשיפות לאירו ולדולר באמצעות נגזרי מטבע. בשנת 2014, סך החשיפה למט"ח עומדת על כ- 23 מיליוני ש"ח.

5.3.3 חשיפה לסיכון מניות (מניות, קרנות, ומכשירים הוניים) (Equity Risk)

הקבוצה חשופה לשינויים בשווי השוק של מכשירים הוניים כתוצאה מתנודתיות בשוק ההון בארץ ובח"ל. חשיפת הקבוצה לסיכון זה (במונחי שווי הוגן) הסתכמה בסוף שנת 2014 בסך של כ- 64 מיליוני ש"ח.

5.3.4 חשיפה לסיכון מרווח אשראי (Spread Risk)

הקבוצה חשופה לשינויים בשווי ההוגן של אג"ח קונצרני סחיר ולא סחיר, כתוצאה מהתרחבות של מרווח האשראי הגלום במחירי האיגרת כאשר ישנה הרעה בהערכת השוק לגבי יכולתו של המנפיק/לווה לעמוד בהתחייבויותיו. החשיפה הכוללת של הקבוצה לסיכון מרווח אשראי (במונחי שווי הוגן) היא בסך של כ- 398 מיליוני ש"ח.

5.3.5 חשיפה לשינויים במחירי הנדל"ן (Property Risk)

הקבוצה חשופה לשינויים בשוק הנדל"ן במסגרת פעילותה של מנורה נדל"ן במדינות רוסיה, הודו וגרמניה, בסך של כ- 130 מיליוני ש"ח. שוין ההוגן של ההלוואות שהעמידה מנורה נדל"ן לחברות המוחזקות שלה והשקעותיה בהן, מושפע משינויים בשווי נכסי הנדל"ן באזורים הרלבנטיים. במהלך שנת 2014 לאור הדרדרות בכלכלת רוסיה חל שינוי משמעותי בחשיפה לסיכון הנדל"ן בפרט עבור השקעות חברת הבת ברוסיה. מימוש הסיכון נוצר בחלקו מירידת ערך הרובל הרוסי ובחלקו מירידת ערך הנדל"ן.

5.3.6 חשיפה לסיכון בסיס (Basis Risk)

החשיפה של הקבוצה לסיכון בסיס נובעת מבסיסי הצמדה שונים של נכסיה והתחייבויותיה. במהלך שנת 2014 לא חל שינוי מהותי בסיכון הבסיס.

5.4 מדיניות החברה בניהול סיכונים השוק והפיקוח עליהם

עיקר פעילותה של הקבוצה, ומכאן הסיכונים העיקריים אליהם היא חשופה, כרוכים בפעילותה העיקרית שהינה פעילות המבטחים. לתיאור סיכונים אלה דרכי ניהולם והפיקוח עליהם ראה באור 36 לדוח הכספי. בהתייחס לפעילות שהינה נשוא פרק זה, עיקרי מדיניות ניהול סיכונים שוק נקבעת על ידי האורגנים השונים המתאימים של חברות הבת המתכנסות תקופתית. הדירקטוריונים של חברות הבנות השונות מקבלים דיווחים ועדכונים תקופתיים, ומקיימים, מעת לעת, דיונים בהתייחס לחשיפות אלו.

מדיניות השקעות כספי הנוסטרו קובעת כי הכספים יושקעו בנכסים נזילים וסחירים ובמח"מ בינוני. עיקר ההשקעות תבוצענה בניירות ערך, בעיקר אג"ח ממשלתי ואג"ח קונצרני (בדירוג השקעה) וכן בפיקדונות קצרים בבנקים מסחריים. מקצת ההשקעות תבוצענה בנכסי סיכון כדוגמת אג"ח קונצרני ברמת סיכון גבוהה ובמניות סחירות בארץ ובח"ל תוך קביעת מגבלת השקעה מקסימלית להשקעות אלו. החברה מחזיקה בנגזרים המיועדים לגידור החשיפה למט"ח כתוצאה מפעילותה של חברת הבת מנורה מבטחים נדל"ן בחו"ל. הנגזרים הם עסקאות אקדמה על שער הדולר ושער היורו.

מדיניות ההשקעות של כספי הנוסטרו של החברות הבנות נקבעת ומפוקחת על ידי הדירקטוריון של כל אחת מהחברות ובהתאם לאופי פעילותה.

מדיניות החברה בניהול סיכונים השוק במנורה נדל"ן מתמקדת בקביעת מסגרת אשראי לפעילות החברה, בפיזור גיאוגרפי וחלוקה לפרופילי סיכון שונים של ההשקעות.

מדיניות ניהול כספי הנוסטרו של חברת החיתום קובעת כי עודפי המזומנים יושקעו באג"ח ממשלתי ובאג"ח קונצרני בדירוג בקבוצת A ומעלה.

5.5 מאזן בסיסי הצמדה

מאזן הצמדה בלי ביטוח ליום 31 בדצמבר 2014

מיליוני ש"ח	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	פריטים לא פיננסיים ואחרים	חברות ביטוח	סה"כ
נכסים בלתי מוחשיים	-	-	-	686	432	1,118
נכסי מיסים נדחים	-	-	-	0	1	1
הוצאות רכישה נדחות	-	-	-	-	1,271	1,271
רכוש קבוע	-	-	-	3	525	528
השקעות בחברות כלולות	-	-	13	-	264	277
נדל"ן להשקעה תלויי תשואה	-	-	-	-	72	72
נדל"ן להשקעה אחר	-	-	-	163	117	280
נכסי ביטוח משנה	-	(0)	-	-	1,706	1,706
נכסי מיסים שוטפים	-	7	-	-	120	127
חייבים ויתרות חובה	10	0	-	(0)	198	208
פרמיות לגבייה	-	0	(0)	-	686	686
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	17,844	17,844
השקעות פיננסיות אחרות:						
נכסי חוב סחירים	84	125	2	-	4,104	4,315
נכסי חוב שאינם סחירים	13	7	181	-	10,492	10,693
מניות	28	-	3	-	228	259
אחרות	20	-	17	-	1,195	1,232
סה"כ השקעות פיננסיות	145	132	203	-	16,019	16,499
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים						
תלויי תשואה	-	-	-	-	1,288	1,288
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	29	-	1	-	444	474
סך הכל נכסים	184	139	217	852	40,987	42,379
סך הכל הון	-	-	-	906	2,169	3,075
התחייבויות						
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	-	-	-	-	16,509	16,509
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	-	-	-	-	19,061	19,061
התחייבויות מסים נדחים	-	-	-	45	206	251
התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו	14	-	-	-	127	141
התחייבויות בגין מסים שוטפים	-	5	-	-	0	5
זכאים ויתרות זכות	19	-	-	-	1,544	1,563
התחייבויות פיננסיות	9	718	0	-	1,047	1,774
סך הכל התחייבויות	42	723	0	45	38,494	39,304
סך הכל הון והתחייבויות	42	723	0	951	40,663	42,379
סך הכל חשיפה מאזנית	142	(584)	217	(99)	324	-
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא	194	-	(194)	-	-	-
סך הכל חשיפה	336	(584)	23	(99)	324	-

(*) בעיקר דולר ויורו.

עיקר החשיפה לסיכונים בסיס נובע מהתחייבויות צמודות מדד אשר הושקעו בחלקן בחברת בת במטבע הרלבנטי לפעילותה, לפי העניין (דולר ו/או יורו). החברה חשופה לעליית מדד המחירים

לצרכן אשר עלולה לגרום לעלייה בהוצאות המימון שלה. כ- 90% מהחשיפה לשינויים בשער חליפין של השקל מול הדולר והיורו מגודרת באמצעות נגזרי מטבע (חוזי מטבע).

5.6 מבחני רגישות

בטבלאות שלהלן מוצגים נכסיה והתחייבויותיה הכספיים של החברה לפי שווים ההוגן (עמודה אמצעית). כמו כן, נמדדה השפעתם של שינויים בגורמי שוק שונים על שווים ההוגן של הנכסים והתחייבויות. מבחני הרגישות המוצגים כוללים גורמי סיכון שהשפעתם בתרחיש הקיצוני ביותר הינו מהותי. לעניין זה, נקבע רף המהותיות של השפעה בסכום העולה על 10 מיליוני ש"ח. מזומנים ושווי מזומנים, וכן נכסים והתחייבויות בריבית משתנה או בריבית קבועה ששוויה הופחת לא נכללו בטבלאות החשיפה לעקומי הריבית.

שווים ההוגן של הנכסים והתחייבויות החשופים לשינוי בעקומי הריבית מחושבים כערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, רבעוניים, מהוונים לפי עקום הריבית חסרת הסיכון המתאים בתוספת המרווח ההולם את דרוג נייר הערך הרלבנטי. שווים ההוגן של הנכסים החשופים לשינויים בשוק המניות מחושב לפי מחירם בשוק (Mark To Market) או לפי הערכה כלכלית חיצונית של שווים ההוגן. גורם השוק שנבחר לביצוע מבחן הרגישות הוא מדד ת"א 100, עבור חשיפה למניות בישראל ומדד S&P500 עבור חשיפה למניות בחו"ל.

5.6.1 מבחני רגישות לגורם סיכון ריבית

כל הסכומים נקובים באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2014
גורם סיכון-ריבית
ריאלית

ירידת ריבית ריאלית של 2%	ירידה יחסית של 10% בעקום הריבית הריאלית	ירידה יחסית של 5% בעקום הריבית הריאלית	שווי הוגן	עלייה			(באלפי ש"ח)
				עלייה יחסית של 10% בעקום הריבית הריאלית	עלייה יחסית של 5% בעקום הריבית הריאלית	עליית ריבית ריאלית של 2%	
9,175	106	53	125,615	(53)	(106)	(8,156)	נכסי חוב סחירים
153,105	7,719	3,812	324,314	(3,720)	(7,351)	(84,415)	נכסי חוב לא סחירים
(24,168)	(222)	(111)	(476,340)	111	222	22,206	אג"ח סחיר שהונפק
(30,851)	(391)	(196)	(301,875)	195	390	27,129	אג"ח לא סחיר שהונפק
107,262	7,211	3,558	(328,285)	(3,467)	(6,844)	(43,236)	סה"כ

כל הסכומים נקובים באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2013
גורם סיכון-ריבית
ריאלית

ירידת ריבית ריאלית של 2%	ירידה יחסית של 10% בעקום הריבית הריאלית	ירידה יחסית של 5% בעקום הריבית הריאלית	שווי הוגן	עלייה			(באלפי ש"ח)
				עלייה יחסית של 10% בעקום הריבית הריאלית	עלייה יחסית של 5% בעקום הריבית הריאלית	עליית ריבית ריאלית של 2%	
18,063	523	261	242,898	(259)	(517)	(15,954)	נכסי חוב סחירים
107,878	8,911	4,381	301,881	(4,238)	(8,338)	(64,947)	נכסי חוב לא סחירים
(35,269)	(668)	(334)	(584,268)	333	666	32,011	אג"ח סחיר שהונפק
(32,597)	(1,184)	(591)	(282,075)	589	1,175	28,291	אג"ח לא סחיר שהונפק
58,075	7,582	3,717	(321,563)	(3,575)	(7,015)	(20,599)	סה"כ

** בשנים האחרונות, לאור סביבת הריבית הנמוכה (סביב האפס) שינויים אבסולוטיים נמוכים, התבטאו בשינויים יחסיים גדולים. היות ולא נצפו שינויים אבסולוטיים יומיים העולים על 2% במהלך 10 השנים האחרונות, תרחיש קיצון נבחר ל- 2% אבסולוטי בהתאם לעמדה משפטית מס 105-22.

6. היבטי ממשל תאגידי

- 6.1 דיווח על דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית**
ראה סעיף 13 לפרק ה' - דוח פרטים נוספים וסעיף 12 בשאלון ממשל תאגידי המצורף אליו.
- 6.2 גילוי בדבר שיעור דירקטורים בלתי תלויים בתאגיד**
החברה לא אימצה בתקנונה הוראה בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים כהגדרת המונח בחוק החברות. עם זאת, נכון למועד הדוח מכהנים בחברה 5 דירקטורים בלתי תלויים (לרבות דירקטורים חיצוניים). לפרטים אודות הדירקטורים הבלתי תלויים בחברה, ראה סעיף 13 לפרק ה' - דוח פרטים נוספים וסעיף 2 בשאלון ממשל תאגידי המצורף אליו.
- 6.3 מורשי חתימה עצמאיים**
נכון למועד הדוח, אין בחברה מורשי חתימה עצמאיים, כהגדרתם בסעיף 37(ד) לחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1967.
- 6.4 תרומות**
החברות בקבוצה נוהגות, מעת לעת, לתרום למטרות חברתיות שונות, בהתאם לשיקול דעתן. בשנת 2014 הסתכם היקף התרומות של הקבוצה לסך של כ- 189 אלפי ש"ח. בחברה אין מדיניות מוסדרת לעניין זה.
- 6.5 גילוי בדבר מבקר פנימי בתאגיד**
לפרטים בדבר מבקרי הפנים בקבוצה והתייחסות הדירקטוריון לעניין זה, ראה סעיף 9.2 לדוח תיאור עסקי התאגיד.
- 6.6 גילוי בדבר שכר רואי החשבון המבקרים**
לפרטים בדבר רואי החשבון המבקר של הקבוצה והתייחסות הדירקטוריון לעניין זה, ראה סעיף 9.3 לדוח תיאור עסקי התאגיד.
- 6.7 גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה**
ראה סעיפים 28 עד 30 לשאלון ממשל תאגידי, המצורף לפרק פרטים נוספים להלן.
- 6.8 שיקולי הדירקטוריון למתן תשלומים לנושאי משרה בכירה**
לחברה מדיניות תגמול נושאי משרה, אשר אושרה על ידי האסיפה הכללית ביום 10 בספטמבר, 2013, וזאת בהמשך לאישור של ועדת התגמול ודירקטוריון החברה ("מדיניות התגמול"). יצוין, כי מדיניות התגמול האמורה אינה חלה על נושאי משרה בכירה בקבוצה שאינם נושאי משרה בחברה, באשר הינם מכהנים בחברות בנות שהינן גופים מוסדיים הכפופים לתכנית תגמול מוסדרת בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר ואשר כוללת הוראות בדבר תגמול משתנה לנושאי משרה אלו, הדומות בעיקרן לעקרונות המרכזיים הנכללים במדיניות התגמול של החברה ואינן סוטות מהם באופן מהותי. לפרטים אודות מדיניות תגמול נושאי משרה של החברה, ראו דוח זימון אסיפה כללית מיום 1 באוגוסט 2013 (אסמכתא 01-106947) וכן דיווחים משלימים מימים 21 באוגוסט 2013 ו- 28 באוגוסט 2013 (אסמכתאות 01-123051 ו 01-129084-2013, בהתאמה). ראה גם באור 37 לדוחות הכספיים.
- ההתקשרות עם נושאי המשרה אשר מכהנים בקבוצה בטרם אושרה מדיניות התגמול של החברה כאמור, נעשתה על פי סיכום אישי בין נושא המשרה לבין החברה הרלבנטית בקבוצה כאשר אין במדיניות שאושרה בכדי לפגוע בהסכמים קיימים שבתוקף. ככלל, הסיכום כולל פירוט לגבי השכר, התנאים הסוציאליים, התשלומים הנלווים, תנאי פרישה והגבלות בדבר סודיות ואי תחרות בגמר ההעסקה של נושא המשרה, לפי המקרה והעניין. בהתאם למדיניות התגמול בגופים המוסדיים שבשליטת החברה, זכאים נושאי המשרה הכפופים לתכנית בגופים המוסדיים, בהתאם לתנאי התכנית, כפי שתהיה מעת לעת, לבונוס כפי שיאושר מדי שנה או מעת לעת, על ידי האורגנים המוסמכים בגופים המוסדיים בהם הם מכהנים ("תכנית התגמול"). חלק מנושאי המשרה זכאים גם ליחידות תגמול (פאנטום) בהתאם לתכנית אשר אושרה בחודש דצמבר 2010,

במסגרת תכנית התגמול הנ"ל. לפרטים נוספים אודות תכנית התגמול, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

הקשר בין התגמולים שניתנו לפי תקנה 21 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, לבין תרומת מקבל התגמולים

דירקטוריון החברה בישיבתו מיום 30 במרס 2015, בחן את פרטי התגמולים שניתנו לנושאי משרה הבכירים בחברה (ה"ה ערן גריפל, ארי קלמן, יוני טל ושי קומפל) ולנושאי משרה נוספים בקבוצה, המפורטים במסגרת הגילוי בסעיף 6 לפרק פרטים נוספים להלן (חלק ה' לדוח התקופתי) בהתאם לתקנה 21 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים) התש"ל-1970 ("תקנה 21") ("נושאי משרה בכירה"). במסגרת זו, ובהתאם לתקנה 10ב(4) לתקנות הדיווח, דן הדירקטוריון בקשר בין התגמולים שניתנו בשנת 2014, לכל אחד מנושאי המשרה הבכירה כאמור, בנפרד, לרבות המענקים ששולמו להם בגין שנת 2014, לבין פעילותו ותרומתו לחברה ואת עמידתו בדרישות תפקידו, בתקופת הדוח. יצוין, כי בחינה כאמור בוצעה על ידי דירקטוריון החברה גם ביחס לעובדי חברות מוחזקות שתנאי התגמול שלהם מפורטים בתקנה 21 (ה"ה מוטי רוזן, מנחם הרפז, יהודה בן-אסאייג), זאת בהמשך לבחינת ואישור התגמול המשולם להם על ידי האורגנים המוסמכים באותן חברות, לפי המקרה והעניין.

הקריטריונים העיקריים לאורם בוצעה בחינת סבירות תנאי התגמול של נושאי המשרה הבכירה, הינם, בין היתר, כמפורט להלן:

- השכלתו כישוריו, מומחיותו, ניסיונו המקצועי והישגיו של נושא המשרה ותחומי אחריותו.
- מורכבות התפקיד אותו ממלא נושא המשרה על האחריות הנלווית אליו, תוך התייחסות לשינויים מהותיים, ככל שחלו, בתפקידו סמכויותיו ואחריותו של נושא המשרה.
- אתגרים ומשימות מיוחדות עימם נדרש נושא המשרה להתמודד במסגרת תפקידו.
- הצלחתו והישגיו של נושא המשרה במילוי תפקידו בשנת הדוח, ובפרט לאור בחינת עמידתו ביעדים שנקבעו לו במסגרת ומכוח מדיניות התגמול.
- בחינת התגמול הכולל שקיבל נושא המשרה במהלך השנה הרלבנטית (לרבות מרכיבים משתנים בשכר) לעומת התגמול הכולל הניתן לנושאי משרה בתפקידים דומים בחברות בעלות מאפיינים ברי השוואה לחברה.

בנוסף, ועל אף שתנאי ההעסקה של נושאי המשרה האמורים נקבעו קודם לאימוצה של מדיניות התגמול בחברה, נבחנה גם מידת התאמתם של תנאי כהונתם והעסקתם של כל אחד מנושאי המשרה הנזכרים לעיל למדיניות התגמול של החברה שבתוקף.

בפני הדירקטוריון הוצגו מבעוד מועד הנתונים הרלבנטיים לגבי כל אחד מנושאי המשרה הבכירה המפורטים להלן, לרבות עבודת השוואה שנעשתה על ידי פרופ' צבירן בדבר היקף התגמול הכולל של כל נושא משרה, בהשוואה למקובל לגבי נושאי משרה בתפקידים מקבילים ו/או דומים בחברות בסדר גודל דומה, ובכלל זה חברות הפועלות בתחום הביטוח והפיננסים ("עבודת השוואה"), וכן תוצאות בחינת היחס בין תנאי ההעסקה של נושאי המשרה הבכירים בחברה לבין עלות השכר הממוצע והחציוני של עובדי מנורה מבטחים ביטוח, בה מכהנים אותם נושאי משרה ("יחס השכר"). יצוין, כי הנחת הבסיס היא כי כל עוד לא חל שינוי מהותי בתפקידו ו/או תחומי אחריותו ותפקודו של נושא המשרה במהלך השנה, תנאי העסקתו שבתוקף הינם הוגנים וסבירים.

בהתבסס על הבחינה שבוצעה כאמור עבור כל אחד מנושאי המשרה הבכירה בנפרד, והנימוקים הפרטניים המפורטים להלן, הדירקטוריון סבור כי התגמול המוענק לכל אחד מנושאי המשרה הבכירה בחברה ובחברות המוחזקות, על רקע מורכבות תפקידו של כל אחד מהם והאחריות הכרוכה בה, היות התגמול תואם את מדיניות התגמול המאושרת של החברה ואת המקובל למנהלים בתפקידים דומים בקבוצה ומחוצה לה ובהתחשב גם ביחס השכר שנבחן כאמור, הינו הוגן וסביר, מקדם את טובת הקבוצה ומביא לידי ביטוי את התרומה של כל אחד מנושאי המשרה לתוצאות פעילותה לרבות בראייה ארוכת טווח. בהתאם, מתקיים קשר ראוי בין התגמול בפועל לבין תרומתו של כל נושא משרה בכירה לפעילות הקבוצה.

מר ערן גריפל

מר ערן גריפל מכהן החל מ-1 בדצמבר, 2014, כיו"ר דירקטוריון החברה. לתנאי העסקתו של מר גריפל ראה פירוט בתקנה 21 ובבאור 37 לדוחות הכספיים. התגמול הכולל למר גריפל עולה בקנה אחד עם מדיניות התגמול של החברה ועל כן הינו סביר והוגן. החל מ-1 בדצמבר, 2014, עודכנו תנאי העסקתו של מר גריפל.

מר ארי קלמן

מר ארי קלמן מכהן כמנכ"ל החברה וכיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח ותאגידים נוספים בקבוצה. לתנאי העסקתו של מר קלמן ראה פירוט בתקנה 21 ובבאור 37 לדוחות הכספיים. יצוין, כי תנאי העסקתו הנוכחיים של מר ארי קלמן נקבעו בהסכם משנת 2003, טרם מועד אימוץ מדיניות התגמול של החברה והם שונים בחלקם ממדיניות התגמול, כמפורט להלן. על פי הסכם ההעסקה שבתוקף, זכאי המנכ"ל למענק שנתי מובטח בגין 2014, בסך של 693 אלף ש"ח (ללא הפרשות סוציאליות). שכרו צמוד למדד בתוספת ריאלית של 1% לשנה, ואיננו כולל תגמול משתנה כלשהו. זאת, כאשר מדיניות התגמול של החברה מאפשרת הצמדה של השכר החודשי למדד בלבד ללא תוספת ריאלית קבועה כאמור, איננה כוללת מענק מובטח אלא מענק משתנה של בין 6 ל-8 משכורות חודשיות ל-100% עמידה ביעדים (שיכול להגיע אף ל-12 משכורות במקרה של ביצועים עודפים) וכן לתגמול מעין הוני באמצעות יחידות "פאנטום" בשווי של עד 2,500 אלפי ש"ח לשנה במועד ההענקה. בנוסף, זכאי המנכ"ל, במקרה של סיום העסקה, להודעה מוקדמת של 12 חודשים. כמו כן, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד (למעט במקרה של נסיבות פוטורות) יהא המנכ"ל המכהן זכאי לתוספת של 50% על מרכיב פיצויי הפיטורים שהיה מגיע לו על פי החוק בתוספת מרכיב פיצויי הפיטורים שיצטבר לזכותו בפוליסת ביטוח המנהלים. בנוסף, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד עקב פיטורים, יהיה זכאי המנכ"ל המכהן להמשך תשלום השכר והתנאים הנלווים לתקופה נוספת של 12 חודשים (מעבר לתקופת ההודעה המוקדמת האמורה לעיל) בתמורה להתחייבותו לאי תחרות במשך תקופה של שנתיים, וזאת כל עוד לא מתקיימים בין העובד לבין צד ג' כלשהו יחסי עובד-מעביד. בעניינים אלו של סיום העסקה, מאפשרת מדיניות התגמול של החברה להעניק למנכ"ל תקופת הודעה מוקדמת של עד 9 חודשים, פיצויי פיטורים בגובה הסכום המקסימלי (100%) המגיע לפי דין, וכן תקופת הסתגלות של עד 7 חודשים. יצוין, כי הסכם ההעסקה עם המנכ"ל הינו בתוקף עד למועד הגיעו לגיל פרישה והוא יתחדש באופן אוטומטי מדי שנה, אלא אם כן יודיע אחד הצדדים על אי חידושו 6 (שישה) חודשים מראש.

לצורך הערכת תנאי התגמול הכולל של מר קלמן, בחן הדירקטוריון את תיאור תפקידו על מורכבויותו, עיקרי תנאי העסקתו לרבות הסטיות הקיימות בין תנאי כהונתו והעסקתו של מר קלמן לבין מדיניות התגמול של החברה, וכן נתוני עבודת ההשוואה.

לאור בחינת המידע והנתונים הנ"ל ובפרט העובדה כי תנאי ההתקשרות עם המנכ"ל המכהן נקבעו לפני כ-10 שנים, מתוך ראייה כוללת של מבנה התגמול והיקפו, וכן לאור בחינת נתוני השוואה לגמול המשולם למנכ"לים ויו"ר דירקטוריון של חברות דומות ובהתחשב בתפקידו כמנכ"ל החברה ויו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח (ותאגידים נוספים בקבוצה) תוך מעורבות בגיבוש והתווית מדיניות הקבוצה ופיקוח על קידומה ויישומה על המורכבות הנלוות לכך, בין היתר, בשל הצורך לסנכרן פעילויות התאגידים השונים בקבוצה ועל רקע ניסיונו הרב והיכרותו העמוקה וארוכת השנים את השווקים בהם פועלת הקבוצה, קבע הדירקטוריון כי התגמול הכולל של מר קלמן הינו סביר והוגן ביחס לתרומתו לקבוצה בתקופת הדוח.

מר מוטי רוזן

מר מוטי רוזן מכהן כמנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח (חברה בת של החברה). לתנאי העסקתו של מר מ. רוזן ראה פירוט בתקנה 21. כאמור, תנאי תגמולו של מר רוזן כפופים לתכנית התגמול שאושרה במנורה מבטחים ביטוח. יצוין, כי תנאי העסקתו של מר מוטי רוזן נקבעו בהסכם העסקתו שאושר מספר שנים טרם מועד אימוץ מדיניות התגמול של החברה והם שונים בחלקם ממדיניות התגמול.

לצורך הערכת תנאי התגמול של מר רוזן הוצגו בפני הדירקטוריון השכלתו וניסיונו ועיקרי תפקידו על מורכבותו בשנת הדוח, עיקרי תנאי התגמול שלו כנותן שירותי ניהול לרבות הסטיות בין תנאי כהונתו והעסקתו של מר רוזן לבין מדיניות התגמול של החברה, וכאמור נתוני עבודת ההשוואה.

לאור בחינת המידע והנתונים הנ"ל, ובפרט נתוני השוואה לגמול המשולם למנכ"לים של חברות דומות במשק ובהתחשב בתפקידו כמנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח שהינה פעילות מרכזית של הקבוצה על המורכבות הנדרשת לניהולה השוטף תחת דרישות ורפורמות רגולטוריות המשפיעות על כל תחומי הפעילות העסקית של מנורה מבטחים ביטוח, תוך קידום יעדי החברה והקבוצה לרבות בתחום הסינרגיה בין הגופים המוסדיים בקבוצה בהנהגתו, קבע דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח כי התגמול הכולל של מר רוזן הינו הוגן וסביר ביחס לתרומתו לקבוצה במסגרת תפקידו בתקופת הדוח.

מר מנחם הרפז

מר הרפז מכהן כמשנה בכיר למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח אלמנטרי במנורה מבטחים ביטוח וכיר"ר דירקטוריון שומרה (חברות בנות של החברה). לתנאי העסקתו של מר הרפז ראה פירוט בתקנה 21. כאמור, תנאי תגמולו של מר הרפז כפופים לתכנית התגמול שאושרה במנורה מבטחים ביטוח. יצוין, כי תנאי העסקתו של מר מנחם הרפז נקבעו בהסכם העסקה שאושר מספר שנים טרם מועד אימוץ מדיניות התגמול של החברה.

לצורך הערכת תנאי התגמול הכולל של מר הרפז הוצגו בפני הדירקטוריון השכלתו וניסיונו ופועלו בשנת הדוח, מרכיבי התגמול, לרבות הסטיות בין תנאי כהונתו והעסקתו של מר הרפז לבין מדיניות התגמול של החברה, וכאמור נתוני עבודת השוואה.

לאור בחינת המידע והנתונים הנ"ל, המשך הניהול ברמה גבוהה של אגף ביטוח אלמנטרי, גידול בהיקפי הפעילות של הקבוצה בתחום, ובמקביל הכוונת פעילותה של שומרה, אשר הובילו לרווחיות גבוהה הן באגף והן בשומרה, קבע דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח כי התגמול הכולל של מר הרפז הינו הוגן וסביר ביחס לתרומתו לקבוצה במסגרת תפקידו בתקופת הדוח.

מר יוני טל

מר טל מכהן כמנהל השקעות ראשי בקבוצה וכמשנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות במנורה מבטחים ביטוח. לתנאי העסקתו של מר טל ראה פירוט בתקנה 21. תנאי העסקתו של מר טל והתגמול הכולל הניתן לו, לרבות בגין שנת 2014, עולים בקנה אחד עם מדיניות התגמול של החברה ועל כן הינם סבירים והוגנים ביחס לתרומתו לקבוצה בתקופת הדוח.

יהודה בן-אסאייג

מר בן-אסאייג מכהן כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה וגמל (חברה בת של החברה). לתנאי העסקתו של מר בן-אסאייג, ראה פירוט בתקנה 21. יצוין, כי תנאי העסקתו הנוכחיים של מר בן-אסאייג נקבעו בהסכם העסקה שאושר מספר שנים טרם מועד אימוץ מדיניות התגמול של החברה.

לצורך הערכת תנאי התגמול הכולל של מר בן-אסאייג הוצגו בפני הדירקטוריון השכלתו וניסיונו ופועלו בשנת הדוח, מרכיבי התגמול לרבות הסטיות בין תנאי כהונתו והעסקתו של מר בן-אסאייג לבין מדיניות התגמול של החברה, וכאמור נתוני עבודת השוואה.

לאור בחינת המידע והנתונים הנ"ל, ותרומתו של מר בן-אסאייג לקידומה של מנורה מבטחים פנסיה וגמל, תוך השגת גידול משמעותי בגביית דמי גמולים, שמירה על נתח שוק, קידום השרות הניתן ללקוחותיה וסוכניה, תוך מיצובה כקרן פנסיה מובילה, יחד עם גידול ברווחיות, קבע דירקטוריון מבטחים פנסיה וגמל כי התגמול הכולל של מר בן אסאייג הינו סביר והוגן ביחס לתרומתו במסגרת תפקידו בתקופת הדוח. מר בן-אסאייג כפוף לתכנית התגמול במנורה מבטחים פנסיה וגמל והמענק ששולם לו הינו בהתאם לתכנית זו.

מר שי קומפל

מר קומפל מכהן כמנהל הכספים בחברה וכמשנה למנכ"ל במנורה מבטחים ביטוח. לתנאי העסקתו של מר קומפל ראה פירוט בתקנה 21. תנאי העסקתו של מר קומפל והתגמול הכולל הניתן לו, לרבות בגין שנת 2014, עולים בקנה אחד עם מדיניות התגמול של החברה ועל כן הינם סבירים והוגנים ביחס לתרומתו לקבוצה בתקופת הדוח.

מר דני יצחקי

מר דני יצחקי מכהן כמנכ"ל שומרה ביטוח (חברה בת של החברה). לתנאי העסקתו של מר דני יצחקי, ראה פירוט בתקנה 21. יצוין, כי תנאי העסקתו הנוכחיים של מר יצחקי נקבעו בהסכם העסקה שאושר מספר שנים טרם מועד אימוץ מדיניות התגמול של החברה

לצורך הערכת תנאי התגמול הכולל של מר יצחקי הוצגו בפני הדירקטוריון השכלתו וניסיונו ופועלו בשנת הדוח, מרכיבי התגמול לרבות הסטיות בין תנאי כהונתו והעסקתו של מר יצחקי לבין מדיניות התגמול של החברה, וכאמור נתוני עבודת השוואה.

לאור בחינת המידע והנתונים הנ"ל ותרומתו של מר יצחקי לקידומה של שומרה ביטוח בהיקף המכירות תוך מיצובה כחברה אשר נותנת שרות מהמעלה הראשונה לסוכניה ולקוחותיה, וזאת תוך גידול משמעותי ברווח, קבע דירקטוריון שומרה ביטוח כי התגמול הכולל של מר יצחקי הינו סביר והוגן ביחס לתרומתו במסגרת תפקידו בתקופת הדוח. מר יצחקי כפוף לתכנית התגמול בשומרה ביטוח והמענק ששולם לו הינו בהתאם לתכנית זו.

7. הוראות גילוי בקשר עם הדיווח הפיננסי של התאגיד

7.1 דיווח בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים

לא חלו שינויים מהותיים באומדנים חשבונאיים קריטיים, לעומת התקופה המקבילה אשתקד, למעט לעניין אופן חישוב ההפרשה לעתודה לגמלה בביטוח חיים, במסגרת יישום חוזר המפקח שעניינו חישוב עתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים. לפרטים נוספים ראה באור 6.ב.5.3. לעניין אומדנים חשבונאיים קריטיים נוספים, ראה באור 2ב לדוחות הכספיים.

8. גילוי ייעודי למחזיקי אגרות חוב

לפרטים בדבר תעודות התחייבות של התאגיד ראה באור 24 לדוחות הכספיים. לאחר תקופת המאזן לא חלו אירועים ושינויים משמעותיים ביחס לתעודות ההתחייבות.

8.1 הנאמן ושטר הנאמנות

סדרה א'

הנאמן לאגרות החוב (סדרה א') הינו אורורה פידליטי חברה לנאמנות בע"מ אשר הינה חברה מוגבלת במניות ומטרתה העיקרית הינה עיסוק בנאמנויות (להלן: "הנאמן לסדרה א'"). האחראית מטעם הנאמן לסדרה א' על אגרות החוב (סדרה א') של החברה הינה הגברת איריס שלוין.

להלן פרטי ההתקשרות עם הנאמן: מרכז עזריאלי 1 תל אביב 60721, טלפון 03-6085232, פקס' 03-6120675, דוא"ל: ishlevin@deloitte.co.il.

עיקרי שטר הנאמנות אשר נחתם בין החברה לבין הנאמן לסדרה א' בתאריך 15 ביולי 2007 מופיעים בתשקיף החברה, ונוסחו המלא של שטר הנאמנות מצוי במשרדה הרשום של החברה וניתן לעניין בו, בתיאום מראש, בכל יום עסקים בשעות העבודה הרגילות.

למיטב ידיעת החברה, עד למועד דוח זה, היא עומדת בכל הוראות שטר הנאמנות, לא התקיימו התנאים המקימים עילה להעמדת אגרות חוב (סדרה א') לפירעון מיידי והחברה לא קיבלה הודעות כלשהן מהנאמן לסדרה א' בדבר אי עמידתה בתנאי שטר הנאמנות בקשר עם העמדת אגרות החוב (סדרה א') לפירעון מיידי. כמו כן, לא התקבלו בקשות מהנאמן לסדרה א' לכינוס אסיפות מחזיקי אגרות חוב (סדרה א') או לביצוע פעולות שונות בקשר עם אגרות החוב (סדרה א').

סדרה ב'

הנאמן לאגרות החוב (סדרה ב') הינו הרמטיק נאמנות (1975) בע"מ אשר הינה חברה מוגבלת במניות ומטרתה העיקרית הינה עיסוק בנאמנויות (להלן: "הנאמן לסדרה ב"). האחראים מטעם הנאמן לסדרה ב' על אגרות החוב (סדרה ב') של החברה הינם דן אבנון, מנכ"ל משותף ו/או מרב עופר אורן, מנכ"ל משותף.

להלן פרטי ההתקשרות עם הנאמן: בית הרמטיק, רח' הירקון 113, תל אביב טל: 03-5274867
פקס: 03-5271451 דוא"ל: hermetic@hermetic.co.il.

נוסחו המלא של שטר הנאמנות אשר נחתם בין החברה לבין הנאמן לסדרה ב' בתאריך 30 ביוני 2010 מצוי במשרדה הרשום של החברה וניתן לעיין בו, בתיאום מראש, בכל יום עסקים בשעות העבודה הרגילות.

למיטב ידיעת החברה, עד למועד דוח זה, היא עומדת בכל הוראות שטר הנאמנות, לא התקיימו התנאים המקימים עילה להעמדת אגרות חוב (סדרה ב') לפירעון מיידי והחברה לא קיבלה הודעות כלשהן מהנאמן לסדרה ב' בדבר אי עמידתה בתנאי שטר הנאמנות בקשר עם העמדת אגרות החוב (סדרה ב') לפירעון מיידי. כמו כן, לא התקבלו בקשות מהנאמן לסדרה ב' לכינוס אסיפות מחזיקי אגרות חוב (סדרה ב') או לביצוע פעולות שונות בקשר עם אגרות החוב (סדרה ב').

8.2 דירוג אגרות החוב

לפרטים בדבר היסטוריית דירוג אגרות החוב ראה דיווח מיידי של החברה מיום 9 בינואר, 2015 (אסמכתא: 2014-01-010276).

9. יעדים ואסטרטגיה עסקית

המידע המובא להלן הינו מידע צופה פני עתיד, וככזה, המידע איננו ודאי לגבי העתיד, ועלול שלא להתממש, כולו או חלקו. המידע הצופה פני עתיד מבוסס על מידע הקיים בקבוצה בתאריך הדוח, וכולל הערכות של הקבוצה או כוונות שלה נכון לתאריך הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או משתמעות ממידע זה, בין היתר, בשל התנהגות השוק והמתחרים, צרכי והעדפות הלקוחות, וכן בשל שינויים שיחולו בגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 8.15 לדוח תיאור עסקי התאגיד.

9.1 אסטרטגיה - כללי

רווחיות הקבוצה תלויה בעיקרה בתשואות שוק ההון. הדבר מקבל ביטוי בעסקי ביטוח כללי וביטוח חיים תלוי תשואה (לעניין פוליסות שהופקו עד שנת 2003) וכן בפוליסות מבטיחות תשואה וקופות גמל מבטיחות תשואה. על מנת למתן את התלות האמורה, הקבוצה שוקדת על פיתוח עוגנים עסקיים נוספים שאינם תלויים, לפחות לא באופן מובהק וישיר, בתשואות שוק ההון. כך פעלה הקבוצה בשנת 2004 לרכישת קרן הפנסיה מבטחים החדשה, אשר מעבר לחשיבותה לסינרגיה של פעילות הקבוצה בתחום המוצרים הפנסיוניים, פעילותה, וממילא תוצאותיה, אינם מושפעים באופן מובהק מתשואות שוק ההון, אלא מהכנסותיה בגין ניהול נכסי העמיתים הנגזרים מהיקף דמי הגמולים והנכסים שנצברו. בהמשך לאמור, הקבוצה תשאף, ככל הניתן, ובהתקיים הזדמנויות מתאימות, לפתח פעילויות נוספות ולעבות פעילויות קיימות שאינן תלויות במישרין ובאופן מובהק בתשואות שוק ההון.

9.1.1 אסטרטגיה בתחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

9.1.1.1 ענף ביטוח חיים

האסטרטגיה של הקבוצה בביטוח חיים:

1. שיפור השירות וניהול מערכת יחסים הוגנת עם קהל לקוחות הקבוצה.
2. שמירה על רווחיות פעילות ביטוח חיים תוך התמקדות במכירת מוצרים בעלי שיעור רווח גבוה כגון פוליסות ריסק וכיסויים נוספים.
3. שימור לקוחות הקבוצה תוך צמצום היקף ביטולי פוליסות ופדיונות.
4. הרחבת נתח השוק של הקבוצה במוצרי הביטוח והחסכון ארוך הטווח

ומוצרי TOP FINANCE.

5. הרחבת נתח השוק של הקבוצה במוצרים המיועדים לאוכלוסיית "הגיל השלישי".
 6. פיתוח מוצרים ופתרונות חדשים בתחום ביטוח החיים תוך מתן מענה מתקדם למגמות התחרות בשוק ולצרכי המבוטחים.
 7. שימור מעמדה של הקבוצה במוצרי ביטוח נלווים למשכנתא.
- הפעולות שהקבוצה נוקטת כדי להשיג מטרות אלה הינה:**

1. שיפור השירות ומערך היחסים עם סוכני הקבוצה ולקוחותיה באמצעות בקרה ומדידה של תהליכי השירות, בחינה וייעול של תהליכי העבודה והטמעה אפקטיבית של מערכות מידע מתקדמות לניהול פוליסות ביטוח חיים והסכמי פנסיה.
2. מקסום הסינרגיה בין האגפים השונים של הקבוצה למינוף מכירות חדשות בתחום, תוך שימוש ביתרונות הקבוצה בתחום הפנסיה ובניהול נכסים.
3. הרחבת מכירות ביטוח חיים על ידי גיוס סוכנים, פיתוח מוצרים חדשים, בפרט בתחום הריסק, החיסכון הטהור והגיל השלישי.
4. ביצוע מהלכים לשימור הלקוחות תוך מתן מענה לטיפול בכספים בתום תקופת הביטוח והחיסכון.
5. התאמת מוצר ביטוח משכנתא לסביבת התחרות בשוק תוך שמירה על רווחיות.

9.1.1.2 ענף הפנסיה

היעד האסטרטגי ארוך הטווח של מנורה מבטחים פנסיה וגמל הינו להיות גורם מוביל בשוק החיסכון ארוך הטווח הבולט באיכות השירות והמומחיות שהוא מספק ללקוחותיו, תוך חתירה לרווחיות. במסגרת יעד אסטרטגי זה, מנורה מבטחים פנסיה וגמל תפעל להרחבת מעגל המבוטחים בקרנות הפנסיה, שימור תיק הפנסיה הקיים, פנייה למעסיקים חדשים תוך שמירה על רווחיות נאותה ומינוף הסינרגיה עם חברות הקבוצה.

המפה האסטרטגית של החברה מבוססת על ארבעה רבדים עיקריים - רובד פיננסי, רובד הלקוחות, רובד התהליכים ורובד הלמידה והחדשנות. הרובד הפיננסי מתייחס ליעדים של רווחיות, שווי תיק הפנסיה, נתח השוק בנכסים, נתח השוק בגבייה וחלקה בערוצי ההפצה.

רובד הלקוחות מתייחס לחמישה סוגי "בעלי עניין" העיקריים של החברה - המבוטחים, המעסיקים, ארגוני העובדים, הסוכנים והבנקים. היעדים המתייחסים לרובד זה כוללים - רמת שירות, תשואות על הנכסים, מתן ערך מוסף על פני המתחרים, אמינות בניהול כספי הלקוחות וכדו'.

רובד התהליכים מתייחס להיבטים הבאים - טכנולוגיה, שירות, שיווק ומכירות, מוצרים ורגולציה. היעדים המתייחסים לרובד זה כוללים - תמהיל מוצרים העונה לצרכי הלקוח, בנייה והטמעה של תפיסה שיווקית כוללת, תהליכי מכירה חדשניים, פיתוח פלטפורמות מכירה ושיווק ישירות מול לקוחות הקצה, שירות המותאם לערוצי ההפצה, שירות פנים ארגוני תומך סינרגיה, מערכות תפעוליות תומכות ייעול ואמינות וכדו'.

רובד הלמידה והחדשנות מתייחס למומחיות, תרבות של מצוינות בשירות, שיפור תהליכי בקרה, התייעלות ארגונית וכדו'.

להשגת היעדים האמורים, תפעל מנורה מבטחים פנסיה וגמל, בין היתר, להרחבת מתן השירותים הפנסיוניים, בשירותי ניהול הסדר ובביטוחי מנהלים תוך מתן פתרונות כוללים לצורכי הלקוחות ומימוש פוטנציאל הסינרגיה הקיים בקבוצה.

במסגרת הרחבת מעגל המבוטחים בקרנות הפנסיה, תפעל מנורה מבטחים פנסיה וגמל למיקסום פוטנציאל המבוטחים המצטרפים מקרב המעסיקים הקיימים לקרנות הפנסיה שבניהולה ולמוצרים נוספים של הקבוצה.

כניסת הבנקים לתחום הייעוץ הפנסיוני והמשך השפעת הסדרי פנסיית החובה, בשילוב החקיקה המאפשרת חיסכון פנסיוני ארוך טווח במסלול הקצבתי בלבד, פותחת בפני קרנות הפנסיה אפשרות לצירוף מבוטחים חדשים, אשר לא היו מבוטחים בעבר בקרנות פנסיה.

9.1.1.3 ענף הגמל

היעדים האסטרטגיים של ענף הגמל בקבוצה הם: שמירה והגדלת נתח השוק של הקבוצה בכל תחומי הפעילות, תוך שמירה על רווחיות ואף הגדלתה, שימור מיצובה של מנורה מבטחים פנסיה וגמל כגוף מנהל איכותי, דומיננטי, מקצועי, בעל עוצמה וניסיון ארוך טווח, מצוינות בהשקעות של קופות, שיפור היעילות התפעולית, ניהול סל קופות מגוון ואיכותי העומד לרשות הלקוחות, מצוינות בשירות, מינוף כוחה הטכנולוגי ויכולות השיווק של הקבוצה לתחום קופות הגמל והגברת תהליכי הבקרה.

9.1.2 אסטרטגיה בביטוח כללי

בתחום הביטוח הכללי, המיקוד של הקבוצה בשנת 2015 יהיה בשימור מעמדה כמבטח השני בגודלו בתחום הביטוח הכללי, בין היתר, תוך ניצול יכולותיה ואיכותה של שומרה והגדלת נתח השוק בעסקים גדולים. כמו כן, תימשך מדיניות שיפור פיזור תיק הביטוח בין הענפים השונים תוך שיפור שיעור הרווחיות. צמיחת הקבוצה בתחום זה תגיע מהגדלת כמות הסוכנים העובדים עימה, תוך ניפוי סוכנים הפסדיים לאורך זמן. בתחום הטיפול בתביעות תמשיך הקבוצה להתמקד בשירות יעיל למבוטחים תוך הרחבת השימוש במערכות ממוחשבות לייעול הטיפול בתביעות ובעבודה מול ספקים.

9.1.2.1 תחום פעילות ביטוח רכב חובה

בתחום זה מתכוונת הקבוצה להתמקד בפלח השוק של הנהגים המבוגרים יותר, מתוך כוונה לשמר ולשפר את הרווחיות בתחום. המודל התעריפי של החברה מכוון לצורך השגת מטרה זו. בנוסף, החברה תמשיך בשמירה על השמרנות החיתומית הבאה לידי ביטוי בהימנעות מכניסה לפעילויות בעלות סיכון גבוה, כדוגמת ביטוחי אוטובוסים, אופנועים וכדומה.

9.1.2.2 תחום פעילות ביטוח רכב רכוש

נתח השוק של הקבוצה בתחום רכב רכוש גבוה מנתח השוק הכללי שלה, ואסטרטגיית הקבוצה לשנים הבאות היא לשמור על נתח זה, תוך הקפדה ושיפור התוצאות החיתומיות.

9.1.2.3 תחום ביטוח כללי אחר

א. תחום פעילות ביטוח רכוש

נתח השוק של הקבוצה בתחום הרכוש נמוך מנתח השוק הכללי שלה, ואסטרטגיית הקבוצה לשנים הבאות היא להגדיל נתח זה, תוך התמקדות בעסקים גדולים.

ב. תחום פעילות ביטוח חבויות

ביטוחי דירקטורים ואחריות מקצועית, ימשיכו להוות מוצר מרכזי בתיק ביטוח החבויות של הקבוצה, תוך מינוף התמחות הקבוצה בפלחי שוק ספציפיים בענף זה.

באשר לענפי החבויות האחרים תמשיך הקבוצה להציע פתרון ביטוחי מקיף למבוטחים, שיכלול ביטוחי רכוש וביטוחי חבויות.

9.1.3 אסטרטגיה בתחום ביטוח בריאות

- היעד של הקבוצה בביטוח בריאות הוא הרחבת נתח השוק בביטוחי הבריאות הפרטיים. הפעולות שהקבוצה נוקטת כדי להשיג יעד זה הינן:
1. פיתוח מוצרים חדשים בתחום הבריאות, תוך מענה מתקדם לצרכי הלקוחות ולהתפתחויות בתחום הרפואה בארץ ובעולם.
 2. שיפור השירות ללקוחות ולסוכנים והעמקת הקשר עם הסוכנים.
 3. שימור ושיפור המקצועיות והמומחיות של הסוכנים והעובדים באמצעות הדרכות מקצועיות במהלך כל השנה.
 4. הרחבת מערך המכירות על ידי גיוס סוכנים חדשים והרחבת הפעילות של סוכנים קיימים למכירות בריאות.
 5. יצירת סינרגיה עם אגפים אחרים בקבוצה על מנת למנף את מוצרי הבריאות.
 6. פיתוח כלים טכנולוגיים לסוכנים.
 7. שימור לקוחות הקבוצה תוך צמצום היקף ביטולי פוליסות.

9.1.4 תחום הפיננסיים

- היעד בתחום הפיננסיים הינו ביסוס מקור רווחיות נוסף לקבוצה שאיננו מצוי בטריטוריית הביטוח וחיסכון ארוך טווח. הפעולות שהקבוצה נוקטת כדי להשיג יעד זה הינן:
1. קיום פלטפורמות לניהול השקעות (חברת קרנות נאמנות וניהול תיקים) וכן חברת חיתום. וזאת תוך שימת דגש על מערך בקרה יעיל לצורך עמידה בדרישות הדין והרגולציה.
 2. בחינה שוטפת של כניסה לפלטפורמות נוספות בתחום.
 3. הגדלת נתח השוק בפעילות חברת הקרנות, תוך שאיפה לרף רווחיות בקבוצת הפיננסיים. בניית מותג של בית השקעות מקצועי ומוביל בתחומו.
 4. השאת תשואה ללקוחות.

10. אירועים לאחר תאריך מאזן

10.1 ביום 23 במרס, 2015, הודיעה הסתדרות העובדים הכללית החדשה למנורה ביטוח כי היא פועלת לממש את זכותם של העובדים להתארגנות. בשלב זה, על פי ההודעה, היא מצרפת עובדים מקרב עובדי מנורה ביטוח על מנת לפעול כארגון העובדים היציג בחברה זו.

10.2 לאחר תאריך הדוח, נמשכה הירידה בעקום ריבית חסרת הסיכון ומנגד פורסם כי בחודשים ינואר ופברואר 2015 ירד מדד המחירים לצרכן בכ - 1.6%. לשינויים הנ"ל צפויה להיות השפעה על הגדלת ההתחייבויות הביטוחיות מחד גיסא ומצד שני לעליית ערך הנכסים הפיננסיים. לפרטים נוספים ראה באור 36(5)א(2) לדוחות הכספיים. יצוין, כי בשלב זה לא ניתן להעריך את ההשפעה הכוללת של שתי התופעות המנוגדות הנ"ל.

הדירקטוריון מביע את הערכתו להנהלת החברה, מנהליה, סוכניה ועובדיה על עבודתם ותרומתם להישגי הקבוצה.

ארי קלמן,
מנהל כללי

ערן גריפל,
י"ר הדירקטוריון

תל אביב, 30 במרס, 2015

פרק ג': דוחות כספיים

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים

ליום 31 בדצמבר, 2014

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים ליום 31 בדצמבר, 2014

תוכן העניינים

<u>עמוד</u>	
2	דוח רואה החשבון המבקר בדבר ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי
3	דוח רואה החשבון המבקר
4-5	דוחות מאוחדים על המצב הכספי
6	דוחות מאוחדים על רווח או הפסד
7	דוחות מאוחדים על הרווח הכולל
8-10	דוחות מאוחדים על השינויים בהון
11-14	דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים
15-219	באורים לדוחות הכספיים מאוחדים
220-222	נספח לדוחות הכספיים המאוחדים - מידע אודות השקעות פיננסיות אחרות

דוח רואה החשבון המבקר לבעלי המניות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ

בדבר ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי

בהתאם לסעיף 9ב (ג) בתקנות ניירות ערך
(דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970

ביקרנו רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של מנורה מבטחים החזקות בע"מ וחברות בנות (להלן - החברה) ליום 31 בדצמבר, 2014. רכיבי בקרה אלה נקבעו כמוסבר בפסקה הבאה. הדירקטוריון והנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי המצורפת לדוח התקופתי לתאריך הנ"ל. אחריותנו היא לחוות דעה על רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי שבוקרו על ידינו נקבעו בהתאם לתקן ביקורת 104 של לשכת רואי חשבון בישראל "ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי", על תיקוניו (להלן - תקן ביקורת 104). רכיבים אלה הינם: (1) בקרות ברמת הארגון, לרבות בקרות על תהליך העריכה והסגירה של דיווח כספי ובקרות כלליות של מערכות מידע; (2) בקרות על תהליכים שהינם מהותיים מאוד לדיווח הכספי ולגילוי של חברה מאוחדת - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ושל חברות מאוחדות מהותיות נוספות (להלן - רכיבי הבקרה המבוקרים).

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקן ביקורת 104. על-פי תקן זה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה לזהות את רכיבי הבקרה המבוקרים ולהשיג מידה סבירה של ביטחון אם רכיבי בקרה אלה קויימו באופן אפקטיבי מכל הבחינות המהותיות. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, זיהוי רכיבי הבקרה המבוקרים, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית ברכיבי הבקרה המבוקרים, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של אותם רכיבי בקרה בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו, לגבי אותם רכיבי בקרה, כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. ביקורתנו התייחסה רק לרכיבי הבקרה המבוקרים, להבדיל מבקרה פנימית על כלל התהליכים המהותיים בקשר עם הדיווח הכספי, ולפיכך חוות דעתנו מתייחסת לרכיבי הבקרה המבוקרים בלבד. כמו כן, ביקורתנו לא התייחסה להשפעות הדדיות בין רכיבי הבקרה המבוקרים לבין כאלה שאינם מבוקרים ולפיכך, חוות דעתנו אינה מביאה בחשבון השפעות אפשריות כאלה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו בהקשר המתואר לעיל.

בשל מגבלות מובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי בכלל, ורכיבים מתוכה בפרט, עשויים שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה באופן אפקטיבי, מכל הבחינות המהותיות, את רכיבי הבקרה המבוקרים ליום 31 בדצמבר, 2014.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לימים 31 בדצמבר, 2014 ו-2013 ולכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2014, 2013 ו-2012 והדוח שלנו, מיום 30 במרס, 2015, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים מאוחדים בהתבסס על ביקורתנו ועל דוחות רואי חשבון אחרים וכן הפניית תשומת לב לאמור באור 38(א) לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

דוח רואי החשבון המבקר

לבעלי המניות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המצורפים של מנורה מבטחים החזקות בע"מ והחברות הבנות שלה (להלן - החברה), לימים 31 בדצמבר, 2014 ו- 2013, ואת הדוחות המאוחדים על רווח או הפסד, הרווח הכולל, השינויים בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2014, 2013 ו- 2012. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברה מאוחדת אשר נכסיה הכלולים באיחוד אינם מהותיים לכלל הנכסים המאוחדים לימים 31 בדצמבר, 2014 ו- 2013, והכנסותיה הכלולות באיחוד לכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2014, 2013 ו- 2012, אינן מהותיות לכלל ההכנסות המאוחדות. וכן, לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות המוצגות על בסיס שיטת השווי המאזני, אשר ההשקעה בהן לימים 31 בדצמבר, 2014 ו- 2013 הסתכמה לסך של 203,696 אלפי ש"ח ולסך של 125,210 אלפי ש"ח, בהתאמה, ואשר חלקה של החברה ברווחי החברות הנ"ל הסתכם לסך של 14,969 אלפי ש"ח, 1,500 אלפי ש"ח ו- 7,930 אלפי ש"ח, לכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2014, 2013 ו- 2012, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על-ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי המאוחד לימים 31 בדצמבר, 2014 ו- 2013, ואת תוצאות הפעולות המאוחדות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים המאוחדים לכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2014, 2013 ו- 2012 בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, עד כמה שתקנות אלו חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 38(א) לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקן ביקורת 104 של לשכת רואי חשבון בישראל "ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי", רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר, 2014, והדוח שלנו מיום 30 במרס, 2015 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על קיומם של אותם רכיבים באופן אפקטיבי.

נכסים

ליום 31 בדצמבר		באור	
2013	2014		
אלפי ש"ח			
1,153,540	1,118,187	4	נכסים בלתי מוחשיים
1,670	1,188	21	נכסי מסים נדחים
1,192,005	1,270,816	5	הוצאות רכישה נדחות
462,148	527,603	6	רכוש קבוע
214,956	276,508	7	השקעות בחברות כלולות
70,962	72,152	8	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
237,092	280,404	8	נדל"ן להשקעה אחר
1,527,152	1,705,747	15,16	נכסי ביטוח משנה
109,869	127,226	21	נכסי מסים שוטפים
116,515	207,821	9	חייבים ויתרות חובה
620,844	686,152	10	פרמיות לגבייה
15,356,585	17,843,825	11	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		12	השקעות פיננסיות אחרות:
4,377,476	4,315,491		נכסי חוב סחירים
10,430,424	10,693,140		נכסי חוב שאינם סחירים
241,168	258,896		מניות
707,951	1,232,175		אחרות
15,757,019	16,499,702		סך כל השקעות פיננסיות אחרות
753,834	1,288,445	'א13	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
601,165	473,575	'ב13	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
38,175,356	42,379,351		סך כל הנכסים
16,278,352	19,355,151	11	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

הון והתחייבויות

ליום 31 בדצמבר		באור	
2013	2014		
אלפי ש"ח			
		14	<u>הון</u>
99,429	99,429		הון מניות
332,985	332,985		פרמיה על מניות
225,491	249,239		קרנות הון
2,266,968	2,384,306		יתרת עודפים
2,924,873	3,065,959		סך כל ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה
9,755	8,785		זכויות שאינן מקנות שליטה
2,934,628	3,074,744		סך כל ההון
			<u>התחייבויות</u>
15,624,942	16,508,787	15,17-20	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
16,180,607	19,061,142	16,18-20	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
184,664	251,472	21	התחייבויות בגין מסים נדחים
144,148	140,822	22	התחייבות בשל הטבות לעובדים
5,069	5,073	21	התחייבויות בגין מסים שוטפים
1,497,451	1,562,561	23	זכאים ויתרות זכות
1,603,847	1,774,750	24	התחייבויות פיננסיות
35,240,728	39,304,607		סך כל ההתחייבויות
38,175,356	42,379,351		סך כל ההון וההתחייבויות

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

30 במרס, 2015

תאריך אישור הדוחות הכספיים

ערן גריפל
יו"ר הדירקטוריוןארי קלמן
מנהל כללישי קומפל
מנהל כספים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2012	2013	2014		
אלפי ש"ח [למעט נתוני רווח נקי למניה]			באור	
4,650,936	5,098,219	5,596,269		פרמיות שהורווחו ברוטו
862,024	928,499	816,262		פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,788,912	4,169,720	4,780,007	25	פרמיות שהורווחו בשייר
2,401,573	2,730,010	1,875,371	26	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
618,108	794,702	831,298	27	הכנסות מדמי ניהול
207,888	217,310	166,529	28	הכנסות מעמלות
1,483	2,138	2,177	29	הכנסות אחרות
7,017,964	7,913,880	7,655,382		סך כל ההכנסות
5,589,582	5,732,270	6,097,288		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(726,259)	(484,443)	(833,717)		חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
4,863,323	5,247,827	5,263,571	30	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
1,034,818	1,134,634	1,247,511	31	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
620,173	704,071	710,048	32	הוצאות הנהלה וכלליות
41,932	26,429	22,936	4	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
127,440	131,026	82,525	34	הוצאות מימון
6,687,686	7,243,987	7,326,591		סך כל ההוצאות
23,745	6,171	29,611	7	חלק ברווחי חברות כלולות
354,023	676,064	358,402		רווח לפני מסים על ההכנסה
78,283	243,381	144,745	21	מסים על ההכנסה
275,740	432,683	213,657		רווח נקי
				מיוחס ל:
274,090	430,925	211,572		בעלי המניות של החברה
1,650	1,758	2,085		זכויות שאינן מקנות שליטה
275,740	432,683	213,657		רווח נקי
4.33	6.81	3.34	35	רווח נקי למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה (בש"ח)

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
275,740	432,683	213,657	רווח נקי
			רווח (הפסד) כולל אחר:
			<u>פריטי רווח (הפסד) כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד</u>
(3,197)	(12,175)	21,894	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
256,335	116,007	148,396	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקק לקרנות הון
(52,186)	(133,894)	(117,214)	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
26,567	2,968	10,363	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
2,430	(3,393)	(16,188)	חלק ברווח (הפסד) כולל אחר, נטו של חברות כלולות
229,949	(30,487)	47,251	סה"כ פריטי רווח (הפסד) כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד
82,739	(5,351)	23,503	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
147,210	(25,136)	23,748	סה"כ פריטי רווח (הפסד) כולל אחר, נטו, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד
			<u>פריט רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועבר לרווח והפסד</u>
(8,445)	2,896	9,039	רווח (הפסד) ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת
(2,932)	965	3,273	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
(5,513)	1,931	5,766	פריט רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועבר לרווח והפסד
141,697	(23,205)	29,514	רווח (הפסד) כולל אחר, נטו
417,437	409,478	243,171	סך-הכל רווח כולל
			מיוחס ל:
415,787	407,720	241,086	בעלי המניות של החברה
1,650	1,758	2,085	זכויות שאינן מקנות שליטה
417,437	409,478	243,171	

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה										
סה"כ הון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	התאמות הנובעות מתרגום דוחות של פעילויות חוץ אלפי ש"ח	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	פרמיה על מניות	הון מניות	
213,657	2,085	211,572	211,572	-	-	-	-	-	-	רווח נקי
21,894	-	21,894	-	-	21,894	-	-	-	-	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקק לקרנות הון
148,396	-	148,396	-	-	-	148,396	-	-	-	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
(117,214)	-	(117,214)	-	-	-	(117,214)	-	-	-	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
10,363	-	10,363	-	-	-	10,363	-	-	-	רווח ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת
9,039	-	9,039	9,039	-	-	-	-	-	-	חלק בהפסד כולל אחר, נטו של חברות כלולות
(16,188)	-	(16,188)	-	(3,193)	(12,995)	-	-	-	-	הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
(26,776)	-	(26,776)	(3,273)	507	(8,344)	(15,666)	-	-	-	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר
29,514	-	29,514	5,766	(2,686)	555	25,879	-	-	-	סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל
243,171	2,085	241,086	217,338	(2,686)	555	25,879	-	-	-	דיבידנד שחולק
(103,055)	(3,055)	(100,000)	(100,000)	-	-	-	-	-	-	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014
3,074,744	8,785	3,065,959	2,384,306	10,390	(5,406)	204,094	40,161	332,985	99,429	

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה									
הון מניות	פרמיה על מניות	קרבן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	קרבן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	התאמות הנובעות מתרגום דוחות של פעילויות חוץ אלפי ש"ח	קרנות הון אחרות	יתרת עודפים	סה"כ	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ הון
99,429	332,985	39,866	192,917	3,856	13,693	1,934,112	2,616,858	10,001	2,626,859
-	-	-	-	-	-	430,925	430,925	1,758	432,683
-	-	-	-	(12,175)	-	-	(12,175)	-	(12,175)
-	-	-	116,007	-	-	-	116,007	-	116,007
-	-	-	(133,894)	-	-	-	(133,894)	-	(133,894)
-	-	-	2,968	-	-	-	2,968	-	2,968
-	-	-	-	-	-	2,896	2,896	-	2,896
-	-	-	-	(2,659)	(734)	-	(3,393)	-	(3,393)
-	-	-	217	5,017	117	(965)	4,386	-	4,386
-	-	-	(14,702)	(9,817)	(617)	1,931	(23,205)	-	(23,205)
-	-	-	(14,702)	(9,817)	(617)	432,856	407,720	1,758	409,478
-	-	295	-	-	-	-	295	-	295
-	-	-	-	-	-	(100,000)	(100,000)	(2,004)	(102,004)
99,429	332,985	40,161	178,215	(5,961)	13,076	2,266,968	2,924,873	9,755	2,934,628

יתרה ליום 1 בינואר, 2013

רווח נקי

התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ

שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון

רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד

הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד

רווח ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת

חלק בהפסד כולל אחר, נטו של חברות כלולות

הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר

סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר

סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל

עלות תשלום מבוסס מניות

דיבידנד שחולק

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה									
הון מניות	פרמיה על מניות	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	התאמות הנובעות מתרגום דוחות של פעילויות חוץ אלפי ש"ח	קרנות הון אחרות	יתרת עודפים	סה"כ	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ הון
99,429	332,985	39,086	45,533	4,030	13,693	1,665,535	2,200,291	8,351	2,208,642
-	-	-	-	-	-	274,090	274,090	1,650	275,740
-	-	-	-	(3,197)	-	-	(3,197)	-	(3,197)
-	-	-	256,335	-	-	-	256,335	-	256,335
-	-	-	(52,186)	-	-	-	(52,186)	-	(52,186)
-	-	-	26,567	-	-	-	26,567	-	26,567
-	-	-	-	-	-	(8,445)	(8,445)	-	(8,445)
-	-	-	-	2,430	-	-	2,430	-	2,430
-	-	-	(83,332)	593	-	2,932	(79,807)	-	(79,807)
-	-	-	147,384	(174)	-	(5,513)	141,697	-	141,697
-	-	-	147,384	(174)	-	268,577	415,787	1,650	417,437
-	-	780	-	-	-	-	780	-	780
99,429	332,985	39,866	192,917	3,856	13,693	1,934,112	2,616,858	10,001	2,626,859

יתרה ליום 1 בינואר, 2012

רווח נקי

התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנוקף לקרנות הון רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד הפסד ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת חלק ברווח כולל אחר, נטו של חברות כלולות הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר

סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר

סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל

עלות תשלום מבוסס מניות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2012

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום			נספח	
31 בדצמבר				
2012	2013	2014		
אלפי ש"ח				
759,811	905,890	755,498	(א)	<u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u>
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות השקעה</u>
(50,464)	(28,281)	(9,131)		השקעות בחברות כלולות
(137,103)	(81,015)	(107,961)		השקעה ברכוש קבוע
(131,715)	(156,630)	(130,613)		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
(16,153)	46,357	(2,874)		תמורה ממימוש (רכישות) השקעות פיננסיות על ידי חברות
9,036	(13,417)	4,551		הקבוצה שאינן חברות ביטוח, נטו
1,113	2,128	4,439		החזר (מתן) הלוואות שניתנו לחברות כלולות
4,554	3,292	3,689		דיבידנד שהתקבל מחברות כלולות
(34,336)	-	-	(ד)	תמורה ממימוש רכוש קבוע
-	(1,136)	-		רכישת נכסים, נטו
(355,068)	(228,702)	(237,900)		רכישת פעילויות
				מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות מימון</u>
-	71	202,172		קבלת התחייבויות פיננסיות (בניכוי הוצאות הנפקה)
(224,039)	(229,164)	(210,368)		פירעון התחייבויות פיננסיות
-	(100,000)	(100,000)		דיבידנד ששולם לבעלי מניות החברה
-	(2,004)	(3,055)		דיבידנד ששולם לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(224,039)	(331,097)	(111,251)		מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון
(2,827)	(5,878)	674		הפרשי שער בגין יתרות מזומנים ושווי מזומנים
177,877	340,213	407,021		עליה במזומנים ושווי מזומנים
836,909	1,014,786	1,354,999	(ב)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
1,014,786	1,354,999	1,762,020	(ג)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
275,740	432,683	213,657	(א) <u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u>
			רווח נקי
			התאמות לסעיפי רווח והפסד:
			חלק החברה ברווחי חברות כלולות
(23,745)	(6,171)	(29,611)	רווחים נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
(1,487,699)	(1,563,215)	(1,090,589)	הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות:
(267,556)	(273,290)	(217,458)	נכסי חוב סחירים
(623,083)	(756,391)	(540,155)	נכסי חוב שאינם סחירים
(11,106)	(57,565)	(17,655)	מניות
(80,935)	(32,374)	77,149	אחרות
(982,680)	(1,119,620)	(698,119)	
112,911	115,254	72,155	הוצאות מימון בגין התחייבויות פיננסיות
166	(139)	(177)	הפסד (רווח) ממימוש רכוש קבוע
-	858	966	ירידה בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
(9,934)	(6,979)	(39,397)	עליה בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה אחר
11,700	-	-	ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים
			פחת והפחתות:
31,721	36,710	39,917	רכוש קבוע
126,589	157,092	165,965	נכסים בלתי מוחשיים

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
			(א) <u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (המשך)</u>
1,930,126	2,460,217	2,880,535	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
666,953	556,541	883,845	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
1,177	1,788	(3,696)	עסקאות תשלום מבוסס מניות
(186,957)	31,315	(178,595)	שינוי בנכסי ביטוח משנה
(114,785)	(137,508)	(78,811)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
78,283	243,381	144,745	מסים על ההכנסה
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:
			השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:
-	(67,747)	(2,156)	רכישות והשבחות נדל"ן להשקעה
(705,945)	(1,284,258)	(1,816,491)	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
			השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר:
(48)	(33,856)	(3,915)	רכישות והשבחות נדל"ן להשקעה
1,436	-	-	תמורה ממימוש נדל"ן להשקעה
(147,772)	(79,239)	(626,920)	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
(25,460)	(47,782)	(65,308)	פרמיות לגבייה
138,632	9,268	(88,469)	חייבים ויתרות חובה
76,931	247,782	76,858	זכאים ויתרות זכות
3,186	4,504	5,713	התחייבויות בשל הטבות לעובדים
(505,214)	(481,804)	(451,555)	סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
			מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך השנה עבור:
(101,346)	(88,364)	(81,589)	ריבית ששולמה
1,113,363	1,052,651	1,004,129	ריבית שהתקבלה
(194,879)	(244,220)	(209,585)	מסים ששולמו
53,933	87,267	82,500	מסים שהתקבלו
118,214	147,677	197,941	דיבידנד שהתקבל
989,285	955,011	993,396	
759,811	905,890	755,498	סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
			(ב) <u>מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה</u>
535,315	619,096	753,834	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
301,594	395,690	601,165	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>836,909</u>	<u>1,014,786</u>	<u>1,354,999</u>	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
			(ג) <u>מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה</u>
619,096	753,834	1,288,445	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
395,690	601,165	473,575	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>1,014,786</u>	<u>1,354,999</u>	<u>1,762,020</u>	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה
			(ד) <u>רכישת נכסים, נטו</u>
32,477	-	-	נכסי מסים נדחים
166	-	-	חייבים ויתרות חובה
26,241	-	-	השקעות פיננסיות אחרות
(2,721)	-	-	זכאים ויתרות זכות
<u>(21,827)</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	התחייבויות פיננסיות
<u>34,336</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	סה"כ
			(ה) <u>פעילות שלא במזומן</u>
19,509	-	-	רכישת נכסים בלתי מוחשיים כנגד זכאים ויתרות זכות
<u>1,271</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	רכישת רכוש קבוע כנגד זכאים ויתרות זכות

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

פירוט לבאורים:

עמוד	שם הבאור	באור
16	כללי	1
17	עיקרי המדיניות החשבונאית	2
44	מגזרי פעילות	3
56	נכסים בלתי מוחשיים	4
58	הוצאות רכישה נדחות	5
60	רכוש קבוע	6
62	השקעות בחברות מוחזקות	7
69	נדל"ן להשקעה	8
71	חייבים ויתרות חובה	9
72	פרמיות לגבייה	10
73	השקעות פיננסיות בגין חוזים תלויי תשואה	11
76	השקעות פיננסיות אחרות	12
85	מזומנים ושווי מזומנים	13
86	הון ודרישות הון	14
92	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	15
93	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	16
94	התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי	17
104	נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	18
111	נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות	19
114	תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים, חוזי השקעה וחוזי ביטוח בריאות, ברוטו	20
115	מסים על ההכנסה	21
120	נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים	22
124	זכאים ויתרות זכות	23
125	התחייבויות פיננסיות	24
130	פרמיות שהורוחו בשייר	25
131	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	26
133	הכנסות מדמי ניהול	27
133	הכנסות מעמלות	28
133	הכנסות אחרות	29
134	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	30
134	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	31
135	הוצאות הנהלה וכלליות	32
135	תשלום מבוסס מניות	33
138	הוצאות מימון	34
139	רווח למניה	35
139	ניהול סיכונים	36
187	יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים	37
197	התחייבויות תלויות והתקשרויות	38
219	אירועים לאחר תאריך הדיווח	39

באור 1: - כללי

א. תיאור כללי של הקבוצה ופעילותה

מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - החברה) הינה חברה ציבורית אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב יפו. בעלי מניותיה העיקריים של החברה הינם ניידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט (תאגידים זרים) המוחזקים בנאמנות עבור ה"ה טלי גריפל וניבה גורביץ, והמחזיקים (ביחד) בכ- 61.86% ממניות החברה. החברה פועלת באמצעות חברות בשליטתה בכל ענפי הביטוח העיקריים ובכללם ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ביטוח חיים, פנסיה וגמל), ביטוח בריאות וביטוח כללי. בנוסף עוסקת החברה באמצעות חברות בשליטתה בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים ובכלל זה בניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום. לחברה גם השקעות בנדל"ן בחו"ל באמצעות חברה בשליטתה המלאה.

החברה הינה תושבת ישראל, אשר נתאגדה בישראל וכתובתה הרשמית הינה אלנבי 115, תל-אביב יפו.

ב. שינויי מבנה בקבוצה

1. ביום 15 בפברואר, 2012, חילקה חברה מאוחדת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - מנורה ביטוח), את מלוא החזקותיה במנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ כדיבידנד בעין לחברה.
2. ביום 4 במרס, 2012, השלימה מנורה ביטוח עסקה לרכישת 100% ממניות החברה לפיתוח התעשייה בע"מ (לשעבר הבנק לפיתוח התעשייה בע"מ) (להלן - הבנק). עם השלמת הרכישה, מוזג הבנק לתוך מנורה ביטוח.
3. ביום 31 בינואר, 2013, חילקה מנורה ביטוח את מלוא החזקותיה במניות שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן - שומרה ביטוח), בצירוף שטרי ההון שהונפקו לה ע"י שומרה ביטוח, כדיבידנד בעין לחברה.
4. ביום 31 בדצמבר, 2013, הושלם הליך של שינוי מבני, אשר במסגרתו העבירה מנורה מבטחים פיננסים בע"מ את מלוא החזקותיה במנורה מבטחים גמל בע"מ (להלן - מבטחים גמל) למנורה מבטחים פנסיה בע"מ (להלן - מבטחים פנסיה), מבטחים גמל מוזגה לתוך מבטחים פנסיה, אשר הפכה להיות החברה המנהלת של קופות הגמל שבניהול מבטחים גמל, ומבטחים גמל התחסלה ללא פירוק. בהמשך למיזוג כאמור, שונה שמה של מבטחים פנסיה למנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ.

ג. הגדרות

דוחות כספיים אלה -

החברה - מנורה מבטחים החזקות בע"מ.

חברות מאוחדות - חברות או שותפויות שדוחותיהן מאוחדים, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה.

חברות כלולות - חברות ושותפויות אשר לחברה יש השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית שלהן, אך לא שליטה, ואשר השקעת החברה בהן כלולה בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה על בסיס השווי המאזני.

חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.

הקבוצה - החברה והחברות המוחזקות שלה.

צדדים קשורים - כהגדרתם ב- IAS 24.

באור 1: - כללי (המשך)

ג. הגדרות (המשך)

בעלי עניין ובעל שליטה

- כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010.

המפקח

- הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

חוק הפיקוח

- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

תקנות ההון

- תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקונן.

כללי השקעה

- תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 וחוזר "כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים" שפורסם על ידי המפקח.

תקנות פרטי דין וחשבון

- תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998, על תיקונן.

חוזי ביטוח

- חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על ידי הסכמה לפצות או לשפות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה.

חוזי השקעה

- פוליסות שאינן מהוות חוזי ביטוח, לרבות הפקדות לקופות גמל מבטיחות תשואה.

חוזים תלויי תשואה

- חוזי ביטוח וחוזי השקעה במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח ובמגזר בריאות, בהם ההתחייבויות צמודות לתשואת תיק השקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה).

נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

- סך כל הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הנובעות מחוזים תלויי תשואה.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח

- עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ביטוח בריאות וביטוח כללי.

נכסי ביטוח משנה

- חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

פרמיות

- פרמיות לרבות דמים.

פרמיות שהורווחו

- פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.

מדד

- מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

דולר

- דולר ארה"ב.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים המאוחדים

1. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים המאוחדים ערוכים על בסיס העלות, למעט נדל"ן להשקעה, נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נכסים והתחייבויות פיננסיות הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, התחייבויות ביטוחיות ונכסי ביטוח משנה, נכסי מיסים נדחים, השקעות בחברות כלולות ונכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים המאוחדים (המשך)

2. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים

דוחות כספיים אלו נערכו בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני IFRS). כמו כן, הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו בחוק הפיקוח, התקנות שהתקנו על פיו והוראות המפקח, וכן בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, עד כמה שתקנות אלו חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח.

3. תקופת המחזור התפעולי

תקופת המחזור התפעולי הרגיל של הקבוצה, הכוללת בעיקר מוסדות כספיים, עולה בעיקרה על שנה, במיוחד בהתייחס לעסקי ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, לעסקי סיעוד ומחלות ואשפוז ולעסקי ביטוח כללי בעלי זנב ארוך.

4. מדיניות חשבונאית עקבית וישום לראשונה של תקני IFRS

המדיניות החשבונאית יושמה בדוחות הכספיים באופן עקבי בכל התקופות המוצגות, למעט אם נכתב אחרת.

5. מבנה הדיווח הנוכחי

הדוחות על המצב הכספי, הכוללים בעיקר את הנכסים וההתחייבויות של חברות ביטוח מאוחדות, הוצגו לפי סדר נזילות ללא הבחנה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו, המספקת מידע מהימן ורלוונטי יותר, תואמת את הנחיות תקן IAS 1 והנחיות המפקח.

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים

השיקולים

בתהליך יישום עיקרי המדיניות החשבונאית של הקבוצה שקלה ההנהלה את הנושאים הבאים, שלהם השפעה מהותית ביותר על הסכומים שהוכרו בדוחות הכספיים המאוחדים:

1. סיווג חוזי ביטוח וחוזי השקעה

חוזי ביטוח הינם חוזים בהם המבטח לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר. ההנהלה שוקלת לגבי כל חוזה עם מבוטח או עם קבוצת מבוטחים בעלי זיקה משותפת, האם הוא כרוך בלקיחת סיכון ביטוחי משמעותי על מנת לסווגו כחוזה ביטוח, או לחילופין כחוזה השקעה.

2. סיווג ויעוד ההשקעות הפיננסיות

הנהלת הקבוצה הפעילה שיקול דעת בבואה לסווג ולייעד את ההשקעות הפיננסיות לקבוצות הבאות:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- השקעות המוחזקות לפדיון.
- הלוואות וחייבים.
- נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

3. חברות מוחזקות

החברה מעריכה אם קיימת לה שליטה בחברה שבה היא מחזיקה פחות ממרבית זכויות ההצבעה, בין היתר, על פי החלק שהיא מחזיקה בזכויות ההצבעה ביחס לחלק שמחזיקים בעלי זכויות הצבעה אחרים, הסכמי הצבעה בין חברות הקבוצה ואופן פיזור של ההחזקות האחרות וכן דפוסי ההצבעה באסיפות בעלי המניות הקודמות. בנוסף, החברה בוחנת האם קיימת לה השפעה מהותית בחברות שבהן היא מחזיקה בשיעור נמוך מ-20%.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

השיקולים (המשך)

4. רכישת חברות בנות שאינן צירופי עסקים

במועד רכישת חברות בנות ופעילויות, החברה מעריכה האם הרכישה מהווה צירוף עסקים בהתאם ל- IFRS 3. הערכה זו מתבססת על הנסיבות הבאות המצביעות על רכישת עסק: מספר רב של נכסים שנרכשו, קיומם של שירותים נלווים בהיקף רחב הקשורים בתפעול הנכס ומורכבות ניהול הנכס.

אומדנים והנחות

בעת הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת הנהלת הקבוצה להפעיל שיקול דעת ולהסתייע באומדנים, הערכות והנחות המשפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות, הכנסות והוצאות. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. השינויים באומדנים החשבונאיים נזקפים בתקופה בה נעשה השינוי באומדן.

להלן ההנחות העיקריות שנעשו בדוחות הכספיים המאוחדים בקשר לאי הודאות לתאריך הדיווח ואומדנים קריטיים שחושבו על ידי הקבוצה, ואשר שינוי מהותי באומדנים ובהנחות עשוי לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים המאוחדים בשנה העוקבת:

1. ירידת ערך נכסים לא פיננסיים לרבות מוניטין

הקבוצה בוחנת בכל מועד דיווח אם אירעו אירועים או חלו שינויים בנסיבות המצביעים על כך שחלה ירידת ערך באחד או יותר מהנכסים הלא פיננסיים. בהתקיים סימנים לירידת ערך, נערכת בחינה באם הסכום בר השגה גבוה מערכו בספרים של הנכס, ובמידת הצורך נרשמת הפרשה לירידת ערך עד גובה הסכום שהינו בר השגה. היוון תזרימי המזומנים מחושב לפי שיעור היוון המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתיחסים לנכס. קביעת האומדנים של תזרימי המזומנים מתבססת על ניסיון העבר של נכס זה או נכסים דומים, ועל מיטב הערכת הקבוצה לגבי התנאים הכלכליים שישררו במהלך יתרת אורך חייו השימושיים של הנכס. כמו כן, הקבוצה בוחנת ירידת ערך של מוניטין לפחות אחת לשנה. הבחינה מחייבת את ההנהלה לבצע אומדן של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים לנבוע משימוש מתמשך ביחידה מניבת המזומנים שאליה הוקצה המוניטין. כמו כן נדרשת ההנהלה לאמוד שיעור ניכיון מתאים לתזרימי מזומנים אלה.

2. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים לא סחירים

השווי ההוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופיקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוטי מכירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים. השווי ההוגן של קרנות השקעה נקבע על פי ערך נכסי נקי (N.A.V.) בהתבסס על הדוחות הכספיים של הקרנות ומדיווחים המתקבלים מהקרנות. השווי ההוגן של מניות לא סחירות נקבע על פי הערכת שווי של מומחה. השווי ההוגן של אופציות נקבע לפי מודל B&S והשווי ההוגן של מכשירים מורכבים נקבע על פי ציטוט.

3. ירידת ערך של השקעות פיננסיות

כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, או בגין נכסים פיננסיים שסווגו כזמינים למכירה, סכום ההפסד נזקף לדוח רווח והפסד. ראה סעיף יג.1. להלן. בכל תאריך דיווח הקבוצה בוחנת האם קיימת ראייה אובייקטיבית כאמור.

4. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה מוצג לפי שווי הוגן לתאריך הדיווח כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. השווי ההוגן נקבע על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים בהתאם להערכות שווי כלכליות הכוללות שימוש בטכניקות הערכה והנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מהנכס ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. אם ניתן, נקבע השווי ההוגן בהתאם לעסקאות שנעשו לאחרונה בנדל"ן בעל אופי ומיקום דומים לזה המוערך. שינוי בהנחות המשמשות במדידת הנדל"ן להשקעה, עשוי לגרום לשינוי בשווי ההוגן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות (המשך)

4. נדל"ן להשקעה (המשך)

במדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה נדרשים מעריכי השווי והנהלת הקבוצה להשתמש בהנחות מסוימות לגבי שיעורי התשואה הנדרשים לגבי נכסי הקבוצה, מחירי ההשכרה העתידיים, שיעורי התפוסה, חידושי חוזים, שינויי ייעוד, הסתברות להשכרת שטחים פנויים, הוצאות תפעול הנכסים, איתנותם הפיננסית של השוכרים והשלכות הנובעות מהשקעות שתידרשנה לפיתוח עתידי, על מנת להעריך את תזרימי המזומנים העתידיים מהנדל"ן.

5. קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות

ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות נבדקת אחת לשנה תוך שימוש בהנחות לגבי שיעורי ביטולים, תמותה ותחלואה ומשתנים נוספים כאמור בסעיף 1.1.ז.ה) להלן. אם תחת הנחות אלו לא תתקיים ברות ההשבה, יתכן שיהיה צורך בהאצת ההפחתה או אף במחיקת הוצאות הרכישה הנדחות.

6. התחייבויות בגין חוזי ביטוח

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח מבוססות על שיטות הערכה אקטואריות ועל הנחות המפורטות בבאור 36(5)א') להלן לגבי ביטוח חיים וביטוח בריאות ובבאור 36(5)ב') להלן לגבי ביטוח כללי.

ההערכות האקטואריות וההנחות השונות נגזרות בעיקר מניסיון העבר ומבוססות על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את מה שיקרה בעתיד. השתנות בגורמי הסיכון, בשכיחות האירועים או בחומרתם, וכן שינוי המצב המשפטי עשויים להשפיע באופן מהותי על גובה ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

7. תביעות משפטיות

כנגד הקבוצה תלויות ועומדות תביעות משפטיות, תובענות ייצוגיות וכן בקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התביעות המשפטיות שהוגשו נגד הקבוצה, הסתמכה הקבוצה על חוות דעת יועציה המשפטיים. הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים. מאחר שתוצאות התביעות תקבענה בבתי המשפט, עלולות התוצאות להיות שונות מהערכות אלה. ראה מידע נוסף בסעיף יח' ובבאור 38(א) להלן.

בנוסף לתביעות האמורות, חשופה הקבוצה לטענות / תביעות משפטיות שטרם נטענו / הוגשו, וזאת, בין היתר, בהתקיים ספק בפרשנות הסכם ו/או הוראת דין ו/או אופן יישומם. חשיפה זו מובאת לידיעת הקבוצה במספר דרכים, בין היתר, באמצעות פניות לקוחות לגורמים בקבוצה ובמיוחד לממונה על פניות הציבור בקבוצה, באמצעות תלונות של לקוחות ליחידה לפניות הציבור במשרד המפקח, ובאמצעות תביעות שאינן ייצוגיות המוגשות לבתי המשפט. נושאים אלו מובאים לידיעת הנהלת הקבוצה, אם וככל שהגורמים המטפלים מזהים כי הטענות עשויות להיות בעלות השלכות רחבות. בהערכת הסיכון הנובע מטענות / תביעות שטרם הוגשו, מסתמכת הקבוצה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים וההנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה ואת הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח הטענות לגופן. מטבע הדברים, לאור השלב הראשוני בו מצוי ברור הטענה המשפטית, עשויה התוצאה בפועל להיות שונה מההערכה שנעשתה בשלב בו טרם הוגשה התביעה.

8. הטבות לעובדים לאחר סיום העסקה

התחייבות בגין תוכניות הטבה מוגדרות לאחר סיום העסקה נקבעת תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבות כרוך בקביעת הנחות בין השאר לגבי שיעורי היוון, שיעורי תשואה צפויים על נכסים, שיעור עליית השכר ושיעורי תחלופת עובדים. יתרת ההתחייבויות עשויה להיות מושפעת בצורה משמעותית אם יחולו שינויים באומדנים אלו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות (המשך)

9. נכסי מסים נדחים

נכסי מסים נדחים מוכרים בגין הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים, שטרם נוצלו, במידה וצפוי שתהיה הכנסה חייבת עתידית שכנגדה ניתן יהיה לנצלם. נדרש אומדן של ההנהלה על מנת לקבוע האם ניתן להכיר בנכס מסים נדחים ואת סכום נכס המסים הנדחים שניתן להכיר בו וזאת בהתבסס על קיום, עיתוי וסכום ההכנסה החייבת במס הצפויה.

10. קביעת השווי ההוגן של עסקאות תשלום מבוסס מניות

השווי ההוגן של עסקאות תשלום מבוסס מניות נקבע בעת ההכרה לראשונה באמצעות מודל תמחור אופציות. הנחות המודל כוללות את מחיר המניה, מחיר המימוש, תנודתיות צפויה, אורך החיים הצפוי, דיבידנד צפוי ושיעור ריבית חסרת סיכון. ראה מידע נוסף בסעיף יז. להלן.

ג. מטבע הפעילות ומטבע חוץ

1. מטבע הפעילות ומטבע ההצגה

מטבע ההצגה של הדוחות הכספיים ומטבע הפעילות של החברה הינם ש"ח. מטבע פעילות הוא המטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית שבה פועלת החברה ואת עסקאותיה. מטבע הפעילות, נקבע בנפרד עבור כל חברה בקבוצה, לרבות חברות כלולות, ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה.

כאשר מטבע הפעילות של חברה בקבוצה שונה ממטבע הפעילות של החברה, חברה זו מהווה פעילות חוץ שנתוני דוחותיה הכספיים מתורגמים לצורך הכללתם בדוחות הכספיים המאוחדים כדלקמן:

(א) נכסים והתחייבויות בכל תאריך דיווח (כולל מספרי השוואה) מתורגמים לפי שער סגירה של תאריך הדיווח הרלוונטי.

(ב) הכנסות והוצאות לתקופות המוצגות בדוח רווח והפסד (כולל מספרי השוואה) מתורגמות לפי שערי חליפין ממוצעים בתקופות המוצגות; אולם, במקרים בהם חלו תנודות משמעותיות בשערי החליפין, הכנסות והוצאות מתורגמות לפי שערי החליפין כפי שהיו במועד העסקאות עצמן.

(ג) הון מניות, קרנות הון ותנועות הוניות אחרות מתורגמים לפי שער החליפין במועד התהוותם.

(ד) יתרת הרווח (הפסד) מתורגמת בהתבסס על יתרת הפתיחה שתורגמה לפי שער החליפין לאותו מועד ותנועות רלוונטיות מהותיות נוספות (כגון: דיבידנד) במשך התקופה שתורגמו כאמור בסעיפים (ב) ו-(ג) לעיל.

(ה) כל הפרשי התרגום שנוצרו נזקפים כרווח (הפסד) כולל אחר לסעיף נפרד בהון, בקרן הון "התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ".

הלוואות בינחברתיות בקבוצה, אשר אין כוונה לסלקן והן אינן צפויות להיפרע בעתיד הנראה לעין, ולפיכך מהוות במהותן חלק מההשקעה בפעילות חוץ, מטופלות כחלק מההשקעה, כאשר הפרשי שער הנובעים מהלוואות אלו (בניכוי השפעת המס) נזקפים לאותו סעיף בהון, כאמור בסעיף (ה) לעיל.

2. עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ

עסקאות הנקובות במטבע חוץ (מטבע השונה ממטבע הפעילות) נרשמות עם ההכרה לראשונה בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. לאחר ההכרה לראשונה, נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים בכל תאריך דיווח למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה. הפרשי שער נזקפים לדוח רווח והפסד, למעט הפרשי שער בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה שאינם מכשירי חוב, הנזקפים לקרן הון עד למועד המימוש.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. מטבע הפעילות ומטבע חוץ (המשך)

3. פריטים כספיים צמודי מדד

נכסים והתחייבויות כספיים הצמודים על פי תנאיהם לשינויים במדד מותאמים לפי המדד הרלוונטי, בכל תאריך דיווח, בהתאם לתנאי ההסכם. הפרשי הצמדה הנובעים מההתאמה כאמור נזקפים לדוח רווח והפסד.

ד. דוחות כספיים מאוחדים

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות של חברות שלחברה יש שליטה בהן (חברות בנות). שליטה מתקיימת כאשר לחברה יש כח השפעה על הישות המושקעת, חשיפה או זכויות לתשואות משתנות כתוצאה ממעורבותה בישות המושקעת וכן היכולת להשתמש בכח שלה כדי להשפיע על סכום התשואות שינבע מהישות המושקעת. בבחינת שליטה מובאת בחשבון השפעת זכויות הצבעה פוטנציאליות רק אם הן ממשיות.

בבחינת השליטה נלקחו גם בחשבון הסיכונים שנושאת הקבוצה בהבטחת התשואה של זכויות עמיתים בקופות גמל.

הדוחות הכספיים של החברה והחברות הבנות ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות הבנות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של החברה. יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין חברות הקבוצה בוטלו במלואם בדוחות הכספיים המאוחדים.

זכויות שאינן מקנות שליטה בגין חברות בנות מייצגות את ההון בחברות הבנות שאינן ניתנות לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם. הזכויות שאינן מקנות שליטה מוצגות בנפרד במסגרת ההון של החברה. רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לחברה ולזכויות שאינן מקנות שליטה.

ה. צירופי עסקים ומוניטין

צירופי עסקים מטופלים בשיטת הרכישה. עלות הרכישה נמדדת על פי השווי ההוגן של התמורה שהועברה במועד הרכישה בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה בנרכשת.

עלויות רכישה ישירות נזקפות בעת התהוותן לדוח רווח והפסד.

מוניטין נמדד לראשונה לפי העלות, שהינה ההפרש בין תמורת הרכישה והזכויות שאינן מקנות שליטה לבין הסכום נטו של הנכסים המזוהים שנרכשו ושל ההתחייבויות שניטלו. אם סכום המוניטין שהתקבל הינו שלילי, החברה מכירה ברווח שנוצר במועד הרכישה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. השקעות בחברות כלולות

חברות כלולות הינן חברות שלקבוצה יש השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית שלהן, אך לא הושגה בהן שליטה.

ההשקעה בחברות כלולות מטופלת על פי שיטת השווי המאזני. לפי שיטת השווי המאזני, ההשקעה בחברות הכלולות מוצגת בדוח על המצב הכספי לפי עלות בתוספת שינויים שלאחר הרכישה בחלק הקבוצה בנכסים נטו, לרבות רווח (הפסד) כולל אחר של החברות הכלולות.

השקעות בשותפויות אשר לקבוצה יש השפעה מהותית בהן, ובוצעו בתיקי ההשקעות של חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה, טופלו כהשקעות פיננסיות ונמדדו לפי שוויין ההוגן (ראה גם סעיף ח.4.א) להלן).

בחברות כלולות בהן נגרמו הפסדים בסכומים העולים על ההון שלהן, הכירה החברה בחלקה בהפסדי החברות הכלולות עד גובה השקעתה בהן.

הדוחות הכספיים של החברה והחברות הכלולות ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות הכלולות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של הקבוצה.

2. חוזי ביטוח וחוזי השקעה

IFRS 4 הדן בחוזי ביטוח מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית בה נקט לפני מועד המעבר לתקינה הבינלאומית לגבי חוזי ביטוח שהוא מנפיק (לרבות עלויות רכישה קשורות ונכסים בלתי מוחשיים קשורים) וכן חוזי ביטוח משנה שהוא רוכש. להלן תמצית המדיניות החשבונאית בקשר לחוזי ביטוח:

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

(א) הכרה בהכנסות - ראה סעיף יט. להלן.

(ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים:

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטוארית הממונה במנורה ביטוח על ביטוח חיים (גב' רגינה חייקין (F.I.L.AA) חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים נקבע על-פי התנאים של החוזים הרלוונטיים.

(ג) התחייבויות בגין עסקי ביטוח חיים הצמודות למדד וההשקעות צמודות למדד המשמשות כיסוי להתחייבויות אלה, נכללו בדוחות הכספיים לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך הדיווח, לרבות התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים בקשר לפוליסות שלפי תנאיהן ההצמדה הינה חצי שנתית.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ד) הנחיות המפקח בדבר התחייבויות לתשלום קצבה:

בחוזרים שפרסם המפקח בדבר חישוב התחייבויות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים, נקבעו הוראות עדכניות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב העלייה בתוחלת החיים המצריכה מעקב אחר הלימות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים, המאפשרות קבלת קצבה והשלמתן באופן ראוי.

בהתאם לכך, מבצעת מנורה ביטוח השלמה מיידית של ההתחייבות, ככל שנדרש, בגין פוליסות לגביהן הקצבה בתשלום, כאשר המבוטח הגיע לגיל פרישה או בגין קבוצת פוליסות שאינה רווחית. לגבי פוליסות אחרות, בהן צפויה רווחיות, מתבצעת השלמת ההתחייבות, תוך הקבלה להכנסות הצפויות, לאורך חיי הפוליסה עד גיל הפרישה, ראה גם באור 36(5)א'(4) להלן.

ה) הוצאות רכישה נדחות:

(1) הוצאות הרכישה הנדחות בגין פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) הנמכרות החל מיום 1 בינואר, 1999 כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות. הוצאות רכישה נדחות בגין פוליסות ביטוח חיים המוגדרות כחוזי השקעה, כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה. ה-DAC מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו נמחק במועד הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בגין חוזי השקעה בגין עסקי הפנסיה והגמל, כוללות עמלות למשווקים עובדי מבטחים פנסיה וגמל, עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה בקשר עם יצירת זכויות חוזיות חדשות. ה-DAC בגין עסקי הפנסיה מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני התקופה המשוערת לקבלת הכנסות מדמי ניהול. ה-DAC בגין עסקי הפנסיה מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי הניהול תוך התחשבות בביטולים.

(2) בהתאם להוראות המפקח, האקטוארית הממונה במנורה ביטוח בודקת מידי תקופת דיווח את ברות השבת ה-DAC בביטוח חיים. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי ה-DAC מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסינה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, דמי ניהול צפויים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על-ידי האקטוארית הממונה במנורה ביטוח מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

(3) לעניין ברות השבת ה-DAC בגין עסקי פנסיה, נערכת בדיקה על מנת לוודא שחוזי ניהול הנכסים צפויים ליצור הכנסות עתידיות שתכסינה את הפחתת ה-DAC ואת הוצאות התפעול והעמלות בגין אותם חוזים.

(ו) בדיקת נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (Liability Adequacy Test):

האקטוארית הממונה בודקת מדי שנה כי סך סכום העתודה בניכוי הוצאות רכישה נדחות מספיק לכסות את התזרים העתידי הצפוי בגין תביעות, עמלות והוצאות בניכוי פרמיות והכנסות מהשקעות. התזרים נבדק לאחר ניכוי ביטולים צפויים ומהוון בריבית ריאלית, תחת הנחות סבירות. הבדיקה נעשית בנפרד עבור פוליסות פרט ובנפרד עבור פוליסות קולקטיביות. בבדיקת פוליסות פרט, הבדיקה נעשית ברמת המוצר או ביחד לפוליסות (לרבות הכיסויים שלהן) שהונפקו בתקופות שונות לפי סוגי השתתפות וכן בנפרד לפוליסות ריסק יסודיות ובמקרה של פוליסות קולקטיביות, הבדיקה מתבצעת ברמת הקולקטיב הבודד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

(ו) בדיקת נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (Liability Adequacy Test): (המשך)

ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה והן נקבעות על ידי האקטוארית הממונה במנורה ביטוח מדי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה. לפרטים נוספים ראה באור 36(5)א'(4) להלן.

(ז) תביעות תלויות:

תביעות תלויות מחושבות באופן פרטני בהתאם להערכת מומחי מנורה ביטוח על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח ולאור גורמי התפתחות צפויים על פי ניסיון העבר שנקבעו על ידי האקטוארית הממונה. חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות מחושב על פי ההסכמים שנחתמו עימם. ההוצאות העקיפות ליישוב תביעות אלו חושבו על ידי האקטוארית הממונה.

הפרשות לתשלומי גמלאות, הפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), חושבו על-ידי האקטוארית הממונה ונכללו במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

(ח) חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. פדיונות ותום תקופה בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בדוח רווח והפסד נזקפים בשל חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, דמי הניהול הנגבים מהמבוטחים, תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשל חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

(ט) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של המבוטחים בביטוח קבוצתי:

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה נזקף לסעיף פרמיות שהורווחו בדוח רווח והפסד.

2. ביטוח כללי

(א) הכרה בהכנסה - ראה סעיף יט. להלן.

(ב) סעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ושייר כולל, בין היתר, סילוק ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו, הוצאות עקיפות ליישוב תביעות תלויות שאירעו בשנת הדוח וכן עדכון ההפרשה לתביעות התלויות (הכוללת הפרשה לעלויות ישירות ועקיפות בטיפול בתביעות) שנרשמה בשנים קודמות.

(ג) התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:

עתודות הביטוח והתביעות התלויות הכלולות בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, וחלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (חישוב עתודות בביטוח כללי), התשע"ג-2013, (להלן - תקנות חישוב העתודות), הנחיות המפקח ושירות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים הממונים בחברות ביטוח מאוחדות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:

(1) הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה (Unearned Premium Reserve) משקפת את דמי הביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך הדיווח.

(2) הפרשה לפרמיה בחסר (Premium Deficiency) נרשמת במידה והפרמיה שטרם הורווחה (בניכוי הוצאות הרכישה הנדחות) אינה מכסה את העלויות הצפויות בגין חוזי הביטוח.

(3) תביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן:

3.1 תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי ענפים כאמור בסעיף 3.2 להלן. הוצאות עקיפות ליישוב תביעות נכללות לפי הערכה אקטוארית. התחשיב האקטוארי עבור מנורה ביטוח בוצע על-ידי האקטוארית הממונה על ביטוח כללי הגב' נעמה חשמונאי (F.I.L.A.A.), ובגין ההתחייבויות הביטוחיות (למעט ענף רכב חובה) של שומרה ביטוח, על-ידי מר ניר הרמתי שהינו נושא משרה בשומרה ביטוח. התחשיב האקטוארי בענף רכב חובה בשומרה ביטוח מבוצע על ידי הגב' נעמה חשמונאי.

3.2 בענפי ביטוח המהווים 2% מהתביעות התלויות בשייר, שבהן קבע האקטואר כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי עקב העדר מובהקות סטטיסטית, נכללו התביעות התלויות הידועות בהתבסס על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין, מומחי חברות הביטוח המאוחדות ומומחים חיצוניים שמטפלים בתביעות. ההערכות כוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול אשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים וכן בתוספת IBNER, ככל שנדרש.

3.3 עודף הכנסות על הוצאות:

לגבי עסקים עם זנב תביעות ארוך (ענפים בהם הזמן הנדרש למתן הודעה על קרות הנזק ו/או לקביעת הנזק והפיצוי בגינו, ארוך ועשוי להמשך מספר שנים), כגון ענפי רכב חובה, חבויות, כלי טייס וכלי שיט וערבויות חוק מכר, מחושב עודף הכנסות על הוצאות על בסיס תלת שנתי מצטבר (להלן - העודף או הצבירה).

העודף מחושב, בהתאם לתקנות חישוב עתודות ולהנחיית המפקח, על בסיס ההכנסות מפרמיות בניכוי הוצאות רכישה ותביעות, בתוספת הכנסות מהשקעות המחושבות לפי שיעור תשואה ריאלית של 3% לשנה (ללא תלות בתשואה שהושגה בפועל על ההשקעות), בניכוי חלקם של מבטחי המשנה, לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום. העודף המצטבר עד למועד שחרורו משנת תחילת הביטוח בניכוי הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ובניכוי התביעות התלויות כפי שחושבו כמפורט לעיל, נכלל בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה. הגירעון, אם קיים, נזקף כהוצאה בדוח רווח והפסד.

לעניין הנחיות לביטול שיטת העודף בענפים בהן קיימת הערכה אקטוארית החל מיום 31 בדצמבר, 2015, ראה באור 36(5)ב' (4) להלן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:
(המשך)

3) תביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן: (המשך)

3.4 שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

3.5 להערכת חברות הביטוח המאוחדות, התביעות התלויות הינן נאותות, וזאת בהתחשב בכך שהתביעות התלויות מחושבות בעיקרן על בסיס אקטוארי וכוללות הפרשות מתאימות ככל שנדרש ל-IBNR.

ה) הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות המיוחסות לרכישת פוליסות, המתייחסות לפרמיות שטרם הורווחו. הוצאות הרכישה מחושבות לפי שיעורי ההוצאות בפועל או לפי שיעורים תקינים, שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מהפרמיה שטרם הורווחה, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

ו) עסקים המתקבלים מהמאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ (להלן - הפול), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף) וסוכנויות חיתום, נכללים לפי דיווחים המתקבלים עד לתאריך הדיווח בתוספת הפרשות לפי העניין, והכול בהתאם לשיעור השתתפות חברות הביטוח המאוחדות בהם.

3. ביטוח בריאות

א) הכרה בהכנסה - ראה סעיף יט. להלן.

ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות:

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות וחלקם של מבטחי משנה בהן נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על ידי האקטואר הממונה במנורה ביטוח (ד"ר אברהם לוונגליק F.I.L.A.A שהינו נושא משרה במנורה ביטוח), למעט בענפי מחלות קשות וביטוח סיעודי, בהם מתבצעת הערכה האקטוארית על ידי האקטוארית הממונה במנורה ביטוח על ביטוח חיים.

ההתחייבויות כוללות במידת הצורך, הפרשה בגין הפסד צפוי בברוטו ובשייר (פרמיה בחסר), המחושבת על בסיס הערכה אקטוארית על בסיס אומדן תזרים מזומנים בגין הכיסוי.

ג) הוצאות רכישה נדחות:

הוצאות רכישה נדחות בביטוח בריאות כוללות עמלות לסוכנים ולמפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות, בקשר לרכישת פוליסות חדשות. ה-DAC בביטוח בריאות (מחלות ואשפוז) מחושב על פוליסות שנמכרו החל משנת 2005 ומופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-6 שנים ובביטוחי בריאות ארוכי טווח (סיעוד ומחלות קשות) לא יותר מ-15 שנים. בפוליסות שבטלו ה-DAC נמחק במועד הביטול.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

3. ביטוח בריאות (המשך)

ג) הוצאות רכישה נדחות: (המשך)

מידי שנה בודק האקטואר הממונה את ברות ההשבה של ה-DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי הביטוח בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מספיקות, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסנה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על ידי האקטוארים הממונים מידי שנה על פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים.

ד) בדיקת נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות (Liability Adequacy Test):

האקטואר הממונה בודק מדי שנה כי סך סכום העתודה בניכוי הוצאות רכישה נדחות מספיק לכסות את התזרים העתידי הצפוי בגין תביעות, עמלות והוצאות בניכוי פרמיות והכנסות מהשקעות. התזרים נבדק לאחר ניכוי ביטולים צפויים ומהוון בריבית ריאלית, תחת הנחות סבירות. הבדיקה נעשית ברמת המוצר בהתאם להנחיות המפקח.

ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה והן נקבעות על ידי האקטוארים הממונים במנורה ביטוח מדי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה. לפרטים נוספים ראה באור 36(א)4 להלן.

ה) תביעות תלויות

ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח סיעודי, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן ההפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללו במסגרת ההתחייבויות בגין ביטוח וחוזי השקעה.

ו) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של מבוטחים בביטוח קבוצתי:

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה נזקף לסעיף פרמיות שהורווחו בדוח רווח והפסד.

ח. מכשירים פיננסיים

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות. נכסים פיננסיים כוללים השקעות פיננסיות (נכסי חוב סחירים, נכסי חוב בלתי סחירים, מניות ואחרות) וכן נכסים פיננסיים אחרים כגון: פרמיות לגביה, חייבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים. כמו כן, מכשירים פיננסיים כוללים התחייבויות פיננסיות, כגון הלוואות ואשראי שנתקבלו ואשראי ספקים וזכאים אחרים.

ההכרה הראשונית במכשירים פיננסיים שאינם נגזרים הינה לפי שווי הוגן ולגבי מכשירים שאינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד בתוספת כל עלויות העסקה הישירות הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה הראשונית, מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים נמדדים כמפורט בהמשך.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. מכשירים פיננסיים (המשך)

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)

מזומנים ושווי מזומנים

מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מיידי. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנים להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשובים לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי ואינם מוגבלים בשעבוד.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים, אשר יועדו כזמינים למכירה או שאינם מסווגים לאחת משתי הקבוצות: נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד או הלוואות וחייבים. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים פיננסיים זמינים למכירה נמדדים לפי השווי ההוגן. רווחים או הפסדים כתוצאה מהתאמות שווי הוגן, למעט בגין ריבית והפרשי שער המתייחסים למכשירי חוב ודיבידנד ממכשיר הוגן, אשר נזקפים לרווח והפסד לסעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון, נזקפים כרווח (הפסד) כולל אחר לקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה. במועד גריעת ההשקעה או במקרה של ירידת ערך, הרווח או ההפסד כולל אחר שהוכר בעבר, נזקף לדוח רווח והפסד.

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

מכשיר פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הוא מוחזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה הראשונית בו.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינן השקעות המוחזרות בתשלומים קבועים או הניתנים לקביעה, שאינן נסחרות בשוק פעיל. לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות מוצגות על פי תנאיהן לפי העלות בתוספת עלויות עיסקה ישירות, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, ובניכוי הפרשה לירידת ערך. חייבים לזמן קצר מוצגים לפי תנאיהם בערכם הנומינלי.

2. מכשירים פיננסיים נגזרים

נגזרים פיננסיים מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן, עלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. לאחר ההכרה הראשונית, נמדדים הנגזרים לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיות צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערך בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. מכשירים פיננסיים (המשך)

4. ייעוד הנכסים הפיננסיים

הקבוצה קיבלה החלטות לייעוד הנכסים כדלקמן:

(א) נכסים של חברת ביטוח מאוחדת הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות תלויות תשואה

מרבית נכסים אלו, הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, וזאת מהנימוקים הבאים: מדובר בתיקים מנוהלים, נפרדים ומזוהים, אשר הצגתם לפי שווי הוגן תמנע עיוות חשבונאי של הצגת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות לפי בסיסי מדידה שונים (MISMATCH), כמו כן הניהול מתבצע לפי שווי הוגן וביצועי התיק נמדדים לפי שווי הוגן בהתאם לאסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת, והמידע לגבי המכשירים הפיננסיים מדווח להנהלה (וועדת ההשקעות הרלוונטית) באופן פנימי על בסיס שווי הוגן.

חלק ממכשירי החוב הלא סחירים, הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות תלויות תשואה, אשר נרכשו בשנת 2009, סווגו כהלוואות וחייבים ונמדדים תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, כמתאפשר על פי הוראת שעה שפרסם המפקח.

תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה כוללים השקעות בשותפויות המחזיקות בנכסי נדל"ן בחו"ל, אשר בהן יש למנורה ביטוח השפעה מהותית כהגדרתה ב- IAS 28. השקעות אלה נמדדות לפי שוויין ההוגן ומוצגות כהשקעות פיננסיות.

(ב) נכסים של חברות ביטוח מאוחדות שאינם נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות תלויות תשואה (נוסטרו)

(1) נכסים שאינם סחירים, שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסי חוב שאינם סחירים הכוללים אגרות חוב מיועדות (אג"ח ח"צ), אגרות חוב בלתי סחירות אחרות, תעודות מסחריות, פקדונות בבנקים והלוואות, סווגו כהלוואות וחייבים. מניות שאינן סחירות סווגו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה.

(2) נכסים סחירים שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסי חוב ומניות סחירים סווגו לקבוצת נכסים פיננסיים זמינים למכירה, למעט מלוות קצרי מועד ממשלתיות אשר יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

(3) נגזרים ומכשירים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם

נכסים אלו, סחירים ושאינם סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

(4) נכסים פיננסיים שהועברו אל חברת ביטוח מאוחדת מחברה מאוחדת שאינה חברת ביטוח

נכסים פיננסיים כאמור בסעיפים 1 ו-2 לעיל, אשר הועברו אל חברת ביטוח מאוחדת מחברה מאוחדת שאינה חברת ביטוח, מסווגים בחברת הביטוח המאוחדת בקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, וזאת בהתאם לסיווגם המקורי בחברה המעבירה כאמור בסעיף ג) להלן.

(ג) מכשירים פיננסיים המוחזקים על ידי החברה וחברות בקבוצה שאינן חברות ביטוח

כל הנכסים הפיננסיים הסחירים של החברה והחברות הבנות שאינן חברות ביטוח, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, למעט ניירות ערך שהועברו מחברת ביטוח מאוחדת לחברה ומסווגים בדוח המאוחד כמכשירים פיננסיים זמינים למכירה, בהתאם לסיווגם המקורי בחברה המעבירה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. מכשירים פיננסיים (המשך)

5. התחייבויות פיננסיות

א. התחייבויות פיננסיות בעלות מופחתת

כתבי התחייבות, אגרות חוב ואשראי נושאי ריבית מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן בניכוי עלויות עסקה מיוחסות ישירות (לדוגמה, עלויות גיוס הלוואה). לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות ואשראי נושאי ריבית מוצגים לפי עלות מופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית הלוקחת בחשבון גם את עלויות העסקה המיוחסות ישירות.

ב. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד

התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד מתייחסות לנגזרים המיועדים עם ההכרה הראשונית בהם, להיות מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.

ג. התחייבויות בגין ערבויות פיננסיות

ההתחייבויות בגין ערבויות פיננסיות מוכרות לראשונה לפי השווי ההוגן תוך התחשבות גם בעלויות עסקה ישירות המיוחסות למתן הערבות. לאחר ההכרה הראשונית, ההתחייבות נמדדת לפי הסכום הגבוה מבין הסכום שהוכר לראשונה (בניכוי הפחתה מתאימה על פני תקופת הערבות) והאומדן לסכום שנדרש להכיר בו לתאריך הדיווח על פי IAS 37 בהתאם להסכם הערבות.

6. קיזוז מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות מקוזזים והסכום נטו מוצג בדוח על המצב הכספי, אם קיימת זכות שניתנת לאכיפה משפטית לקזז את הסכומים שהוכרו, וכן קיימת כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו, או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות במקביל. הזכות לקזז חייבת להיות ניתנת לאכיפה משפטית לא רק במהלך העסקים הרגיל של הצדדים לחוזה, אלא גם במקרה של פשיטת רגל או חדלות פרעון של אחד הצדדים. על מנת שהזכות לקזז תהיה קיימת באופן מיידי, אסור שהיא תהיה תלויה באירוע עתידי או שיהיו פרקי זמן שבהם היא לא תחול, או שיהיו אירועים שיגרמו לפקיעתה.

7. גרעת מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים

נכס פיננסי נגרע כאשר פקעו הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי מזומנים מהנכס הפיננסי; או כאשר הקבוצה מעבירה את הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי או נוטלת על עצמה מחויבות לשלם את תזרימי המזומנים שהתקבלו במלואם לצד שלישי, ללא עיכוב משמעותי, ובנוסף העבירה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים לנכס או לא העבירה ולא הותירה בידיה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים לנכס אך העבירה את השליטה על הנכס.

התחייבויות פיננסיות

התחייבות פיננסית נגרעת כאשר היא מסולקת, דהיינו ההתחייבות נפרעה, בוטלה או פקעה. התחייבות פיננסית מסולקת כאשר החייב (הקבוצה):

- פורע את ההתחייבות על ידי תשלום במזומן, בנכסים פיננסיים אחרים, בסחורות או שירותים, או
- משוחרר משפטית מההתחייבות.

8. לעניין ירידת ערך נכסים פיננסיים, ראה סעיף יג.1 להלן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. רכוש קבוע

1. הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד המתייחס, מהוונת כחלק מעלות ציוד זה.

עלות נכס בהקמה כוללת את עלות החומרים, עלויות אשראי וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב כך שיוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

2. עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי התועלת הכלכלית העתידית הגלומה בפריט תזרום אל הקבוצה וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

3. פחת

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע.

שיעורי הפחת בהם נעשה שימוש בתקופה השוטפת ובתקופות ההשוואתיות הינו כדלקמן:

בניינים (למעט מרכיב הקרקע) -	4%
שיפורים במושכר -	לאורך תקופת השכירות החזויה
כלי רכב -	15%
מחשבים וציוד היקפי -	25%-33%
ציוד וריהוט משרדי -	6%-15%

אורך החיים השימושיים נבחן לפחות פעם בשנה והשינויים מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן ולהבא מהמועד שבו בוצע השינוי.

הפחתת הנכסים מופסקת כמוקדם מבין המועד בו הנכס מסווג כמוחזק למכירה לבין המועד שבו הנכס נגרע. נכס נגרע מהדוחות הכספיים במועד המכירה או כאשר לא צפויות עוד הטבות כלכליות מהשימוש בנכס. רווח או הפסד מגריעת הנכס (המחושב כהפרש בין התמורה נטו מהגריעה והעלות המופחתת בדוחות הכספיים) נכלל בדוח רווח והפסד בתקופה בה נגרע הנכס.

4. שינוי ייעוד

העברת נכס מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצעת כאשר יש שינוי בייעוד, כגון הפסקת שימוש בנכס על ידי הבעלים או הסכם שכירות תפעולית עם צד שלישי.

העברת נכס מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע מתבצעת כאשר יש שינוי בייעוד, כגון התחלת שימוש בנכס על ידי הבעלים.

העלות של הנכס המועבר מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע הוא השווי ההוגן במועד המעבר.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הינו נדל"ן (קרקע, מבנה או שניהם) המוחזק על ידי הבעלים לצורך הפקת דמי שכירות או לשם עליית ערך, או שתיהן.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. בתקופות עוקבות הנדל"ן להשקעה נמדד לפי שווי הוגן, אשר משקף את תנאי השוק במועד הדיווח, בניכוי היטלים עתידיים. רווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה, נזקפים לרווח או הפסד במועד התהוותם. נדל"ן להשקעה אינו מופחת באופן שיטתי.

לצורך קביעת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה מתבססת הקבוצה על הערכת שווי שמבוצעת על ידי מעריכים חיצוניים בלתי תלויים שהינם מומחים בהערכות שווי של נדל"ן והינם בעלי הידע והניסיון הנדרשים. ראה באור 8 ב' להלן.

יא. חכירות

המבחנים לסיווג חכירה כמימונית או כתפעולית מבוססים על מהות ההסכמים והם נבחנים במועד ההתקשרות על-פי הכללים להלן שנקבעו בתקן IAS 17.

1. חכירה מימונית

בחכירה מימונית, הועברו לקבוצה באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הקשורים לשימוש בנכס החכור. הנכס החכור נמדד בתחילת תקופת החכירה לפי הנמוך מבין השווי ההוגן של הנכס החכור או הערך הנוכחי של תשלומי החכירה המינימליים ולאחר מכן מופחת לאורך תקופת החיים השימושיים שלו או תקופת החכירה, הקצרה מבין השתיים.

2. חכירה תפעולית

הסכמי חכירה, בהם לא מועברים באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הגלומים בשימוש בנכס החכור, מסווגים כחכירה תפעולית. תשלומי החכירה מוכרים כהוצאה בדוח רווח והפסד באופן שוטף על פני תקופת החכירה.

יב. נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בצירופי עסקים נכללים לפי השווי ההוגן במועד הרכישה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים בלתי מוחשיים מוצגים על פי עלותם בניכוי הפחתה מצטברת ובניכוי הפסדים מירידות ערך שנצברו.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי וכפופים לבחינת ירידת ערך מדי שנה וכן בכל עת שקיים סימן המצביע כי ייתכן שחלה ירידת ערך (ראה גם סעיף יג.4. להלן). אורך החיים השימושיים של נכסים אלה נבחן מדי שנה כדי לקבוע אם הערכת אורך החיים כבלתי מוגדר עדיין תקפה. אם האירועים והנסיבות אינם תומכים עוד בהערכה כאמור, השינוי באורך החיים השימושיים מבלתי מוגדר למוגדר מטופל כשינוי באומדן חשבונאי, ובאותו מועד נבחנת גם ירידת ערך ומופחת הנכס באופן שיטתי על פני תקופת אורך החיים השימושיים שלו.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים מוגדר מופחתים על פני אורך החיים השימושיים שלהם על בסיס שיטת הקו הישר ונבחנת לגביהם ירידת ערך כאשר קיימים סימנים המצביעים על כך שקיימת לגביהם ירידת ערך. תקופת הפחתה ושיטת הפחתה של נכס בלתי מוחשי עם אורך חיים שימושיים מוגדר נבחנות לפחות בכל סוף שנה.

1. עלויות פיתוח תוכנה

הוצאות פיתוח תוכנה מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; התוכנה ישימה מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהפיתוח, ולקבוצה כוונה ומקורות מספיקים להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. הוצאה שהוונה כוללת שכר עבודה ישיר שניתן לייחסו ישירות להכנת הנכס ולשימוש המיועד. הוצאות פיתוח אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

2. תוכנות

נכסי הקבוצה כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רישיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים.

3. עלויות עוקבות

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו. כל העלויות האחרות, לרבות עלויות הקשורות למוניטין או מותגים שפותחו באופן עצמי, נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

4. הפחתה

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד על פני אומדן אורך החיים השימושי של הנכסים הבלתי מוחשיים, פרט למוניטין, מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש.

אומדן אורך החיים השימושי לתקופה הנוכחית ולתקופות השוואתיות הינו כדלקמן:

(א) עודף עלות המיוחס לתיק ביטוח נרכש מופחת על פני 5 שנים, עודף עלות המיוחס לקשרי סוכנים של סוכנות ביטוח מאוחדת מופחת על פני 10-20 שנים ועודף עלות המיוחס לשם מסחרי מופחת על פני 6 שנים.

(ב) עודף עלות שנוצר ברכישתה של מבטחים פנסיה והמיוחס לתיק לקוחות מופחת על פני 20 שנים.

(ג) עודפי עלות שנוצרו ברכישת זכויות ניהול קופות גמל והמיוחסים לתיקי לקוחות מופחתים על פני תקופה של 5 עד 12 שנים (ראה באור 4 להלן).

(ד) תוכנות - מופחתות בקו ישר על פני 4-8 שנים.

האומדנים בדבר שיטת הפחת ואורך החיים השימושי נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יג. ירידת ערך והפרשות לחובות מסופקים

הקבוצה בוחנת בכל תאריך דיווח אם קיימת ירידת ערך כמפורט להלן:

1. השקעות פיננסיות

א. נכסים פיננסיים המוצגים בעלות מופחתת

ראיה אובייקטיבית לירידת ערך קיימת כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההכרה.

הקבוצה בוחנת ראיות לירידת ערך לגבי נכסי חוב המסווגים להלוואות וחייבים ברמת הנכס הבודד.

במידה וקיימת ראיה אובייקטיבית כי צפוי הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, סכום ההפסד הנזקף לדוח רווח והפסד נמדד כהפרש בין יתרת הנכס בספרים והערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, המהוונים בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של הנכס הפיננסי.

בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את השבת ערכו של הנכס לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

ב. נכסים פיננסיים זמינים למכירה

הראיה לירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירים הוניים, כוללת ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן של הנכס מתחת לעלותו וכן בחינת שינויים בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק בה פועלת החברה שהנפיקה את המכשיר. הבחינה של ירידה משמעותית או מתמשכת, תלויה בנסיבות בכל תאריך דיווח, כאשר, במסגרת הבחינה, מובאות בחשבון התנודתיות ההיסטורית בשווי ההוגן וכן קיומה של ירידה בשווי ההוגן בשיעור כולל של 20% ומעלה או ירידת ערך הנמשכת לאורך תקופה העולה על שנה. כאשר קיימת ראיה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף לרווח כולל אחר, מסווג מחדש לרווח והפסד. בתקופות עוקבות, ביטול הפסד מירידת ערך אינו נזקף לרווח והפסד אלא נזקף לרווח כולל אחר.

ראיות לירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירי חוב, כוללות אירוע אחד או יותר שהשפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההשקעה. כאשר קיימת ראיה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף לרווח כולל אחר, הנמדד כהפרש בין עלות הרכישה (בניכוי תשלומי קרן, הפחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית והפסדים קודמים מירידת ערך) לבין השווי ההוגן, מוכר כהפסד מירידת ערך בדוח רווח והפסד. בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך שיוחס למכשיר חוב מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את העלייה בשווי ההוגן לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

2. ביטוח משנה

א. ההתחייבויות של מבטחי המשנה כלפי חברות הביטוח המאוחדות אינן משחררות אותן מהתחייבויותיהן כלפי המבוטחים על פי פוליסות הביטוח.

מבטח משנה, אשר לא יעמוד בהתחייבויותיו על פי חוזי ביטוח המשנה, עלול לגרום לחברות הביטוח המאוחדות הפסדים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. ירידת ערך והפרשות לחובות מסופקים (המשך)

2. ביטוח משנה (המשך)

ב. חברות הביטוח המאוחדות מבצעות הפרשה לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות ועל בסיס עומק החוב. בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בהתייבויות הביטוחיות מתחשבות חברות הביטוח המאוחדות, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה. כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי, חלקם של אותם מבטחי משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כמו כן, מתחשבות חברות הביטוח המאוחדות בעת עריכת ההפרשות, בין היתר, בנכונות הצדדים להגיע להסכמי CUT OFF (סיום התקשרויות בדרך של פירעון סופי של החובות) במטרה לצמצם את החשיפה.

3. פרמיה לגבייה

הפרשה לחובות מסופקים בגין פרמיות לגבייה מחושבת בהתאם לגיל החוב ובנוסף נקבעת באופן ספציפי בגין חובות שלדעת ההנהלה גבייתם מוטלת בספק.

4. נכסים שאינם פיננסיים

הקבוצה בוחנת אפשרות לירידת ערך של נכסים שאינם פיננסיים (למעט הוצאות רכישה נדחות, נדל"ן להשקעה ונכסי מס נדחים), כאשר ישנם סימנים כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שיתרת הנכסים בספרים אינה בר-השבה. במקרים בהם יתרת הנכסים הלא פיננסיים בספרים עולה על הסכום בר-ההשבה שלהם, מופחתים הנכסים לשווי בר-ההשבה שלהם. השווי בר-ההשבה הוא הגבוה מבין מחיר המכירה, נטו ושווי שימוש.

בהערכת שווי השימוש מהוונים תזרימי המזומנים הצפויים לפי שיעור ניכיון לפני מס המשקף את הסיכונים הספציפיים לכל נכס. בגין נכס שאינו מייצר תזרימי מזומנים עצמאיים נקבע סכום בר-השבה עבור היחידה מניבת המזומנים שאליה שייך הנכס. הפסדים מירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הוצאות הנהלה וכלליות.

הקריטריונים הייחודיים להלן מיושמים בבחינת ירידת ערך של הנכסים הספציפיים הבאים:

(א) מוניטין

לצורך בחינת ירידת ערך, מוניטין שנרכש בצירוף עסקים מוקצה במועד הרכישה לכל אחת מהיחידות מניבות המזומנים של הקבוצה, שצפויות להפיק תועלת מצירוף העסקים.

הקבוצה בוחנת את המוניטין לצורך ירידת ערך, בתום כל שנה, או לעיתים קרובות יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שקיימת ירידת ערך.

ירידת ערך נקבעת בגין מוניטין על ידי בחינת סכום בר-ההשבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה מתייחס המוניטין. כאשר סכום בר-השבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) נמוך מהיתרה בספרים של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה הוקצה המוניטין, מוכר הפסד מירידת ערך המיוחס ראשית למוניטין.

(ב) חברות כלולות

הקבוצה קובעת, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, אם יש צורך להכיר בהפסד נוסף בגין ירידת ערך של ההשקעה בחברות כלולות. הקבוצה קובעת בכל תאריך דיווח אם קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך של ההשקעה בחברה כלולה. במידה ויש צורך בכך, מוכר הפסד מירידת ערך, בסכום הפרש בין סכום בר ההשבה של ההשקעה בחברה הכלולה לבין ערכה בדוחות הכספיים. סכום בר ההשבה הינו הגבוה מבין שווי הוגן ושווי שימוש המחושב בהתבסס על הערכת שווי של תזרימי המזומנים נטו שמפיקה החברה הכלולה. ההפסד מירידת ערך נזקף לדוח רווח והפסד בסעיף חלק ברווחי חברות כלולות, נטו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. מדידת שווי הוגן

שווי הוגן הוא המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם להעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה.

מדידת שווי הוגן מבוססת על ההנחה כי העסקה מתרחשת בשוק העיקרי של הנכס או ההתחייבות, או בהעדר שוק עיקרי, בשוק הכדאי ביותר.

השווי ההוגן של נכס או התחייבות נמדד תוך שימוש בהנחות שמשתתפים בשוק ישתמשו בעת תמחור הנכס או ההתחייבות, בהנחה שמשתתפים בשוק פועלים לטובת האינטרסים הכלכליים שלהם.

מדידת שווי הוגן לנכס לא פיננסי מביאה בחשבון את היכולת של משתתף בשוק להפיק הטבות כלכליות באמצעות הנכס בשימוש המיטבי שלו או על ידי מכירתו למשתתף אחר בשוק שישתמש בנכס בשימוש המיטבי שלו.

הקבוצה משתמשת בטכניקות הערכה שמתאימות לנסיבות ושקיימים עבורן מספיק נתונים שניתנים להשגה כדי למדוד שווי הוגן, תוך מיקסום השימוש בנתונים רלוונטיים הניתנים לצפייה ומיזעור השימוש בנתונים שאינם ניתנים לצפייה.

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים הנסחרים בשוק פעיל נקבע על ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח. בגין מכשירים פיננסיים שלהם אין שוק פעיל, השווי ההוגן נקבע באמצעות שימוש בשיטות הערכה. שיטות אלו כוללות התבססות על עסקאות שבוצעו לאחרונה בתנאי שוק, התייחסות לשווי השוק הנוכחי של מכשיר אחר דומה במהותו, היוון תזרימי מזומנים או שיטות הערכה אחרות. השווי של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, ראה באור 12 ז'.

כל הנכסים וההתחייבויות הנמדדים בשווי הוגן או שניתן גילוי לשווי הוגן שלהם, מחולקים לקטגוריות בתוך מדרג השווי ההוגן, בהתבסס על רמת הנתונים הנמוכה ביותר, המשמעותית למדידת השווי ההוגן בכללותה:

- רמה 1- מחירים מצוטטים (ללא התאמות) בשוק פעיל של נכסים והתחייבויות זהים.
- רמה 2- נתונים שאינם מחירים מצוטטים שנכללו ברמה 1, אשר ניתנים לצפייה במישרין או בעקיפין.
- רמה 3- נתונים שאינם מבוססים על מידע שוק ניתן לצפייה (טכניקות הערכה ללא שימוש בנתוני שוק ניתנים לצפייה).

טו. הון מניות

עלויות המתייחסות ישירות להנפקת מניות מוצגות כהפחתה מההון.

טז. התחייבויות בשל הטבות לעובדים1. הטבות לזמן קצר

הטבות לעובדים לזמן קצר הינן הטבות אשר צפויות להיות מסולקות במלואן תוך שנה מתום תקופת הדיווח השנתית, בה העובדים סיפקו את השירות המתייחס והן כוללות משכורות, ימי חופשה, הבראה והפקדות מעסיק לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. התחייבות בגין בונוס במזומן או תוכנית להשתתפות ברווחים, מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחוייבות משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד וניתן לאמוד באופן מהימן את הסכום.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טז. התחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

2. הטבות לאחר סיום העסקה

בקבוצה קיימות מספר תוכניות הטבה לאחר העסקה. התוכניות ממומנות בדרך כלל על ידי הפקדות בחברות ביטוח ובקרנות פנסיה (להלן - נכסי תוכנית).

תוכניות הפקדה מוגדרת

בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, משלמת הקבוצה באופן קבוע תשלומים מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים, גם אם בקרן לא הצטברו סכומים מספיקים כדי לשלם את כל ההטבות לעובד המתייחסות לשירות העובד בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הפקדות הקבוצה בתוכניות הפקדה מוגדרת, נזקפות כהוצאה לרווח והפסד במקביל לקבלת שירותי העבודה מהעובד.

בנוסף, לקבוצה תוכנית להטבה מוגדרת בגין תשלום פיצויים בהתאם לחוק פיצויי פיטורין, אשר לפיו זכאים עובדים לקבל פיצויים עם פיטוריהם או פרישתם. ההתחייבות בשל סיום העסקה נמדדת לפי שיטת שווי אקטוארי של יחידת הזכאות החזויה. החישוב האקטוארי מביא בחשבון עליות שכר עתידיות ושיעור עזיבת עובדים, וזאת על בסיס הערכה של עיתוי התשלום. הסכומים מוצגים על בסיס היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לפי שיעורי הריבית בהתאם לתשואה במועד הדיווח של אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה, אשר מועד פרעונן דומה לתקופת ההתחייבות המתייחסת לפיצויי הפרישה. לגבי השפעת השינוי כתוצאה משימוש בשיעור ריבית של אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה, ראה באור 22 ס' 2.2). להלן.

הקבוצה מפקידה כספים בגין התחייבויותיה לתשלום פיצויים לחלק מעובדיה באופן שוטף בקרנות פנסיה וחברות ביטוח (להלן - נכסי התוכנית). נכסי התוכנית הינם נכסים המוחזקים על ידי קרן הטבות עובד לזמן ארוך או בפוליסות ביטוח כשירות. נכסי התוכנית אינם זמינים לשימוש נושי הקבוצה ולא ניתן לשלםם ישירות לקבוצה.

מרכיב הפיצויים בפוליסות שהופקו על ידי חברת ביטוח מאוחדת אינו מהווה נכסי תוכנית בדוחות הכספיים ומקוזז מההתחייבויות בגין חוזי הביטוח.

ההתחייבות בשל הטבות לעובדים המוצגת בדוח על המצב הכספי מייצגת את הערך הנוכחי של התחייבות ההטבות המוגדרת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התוכנית.

מדידות מחדש של ההתחייבות נטו נזקפות לרווח כולל אחר בתקופה בה הם נוצרו.

3. הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך

ההתחייבות נטו של הקבוצה בגין הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתוכניות הטבה לאחר העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. סכום הטבות אלו מהווה לערכו הנוכחי. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה, אשר מועד פרעונן דומה לתנאי המחויבויות של הקבוצה.

יז. עסקאות תשלומים מבוססי מניות

1) עסקאות המסולקות במכשירים הוניים

עלות תוכנית הקצאת מניות שהוענקו למנכ"ל החברה נמדדה לפי השווי ההוגן במועד ההענקה של המכשירים ההוניים שהוענקו.

עלות תוכנית ההקצאה מוכרת ברווח והפסד כהוצאת שכר יחד עם גידול מקביל בהון על פני התקופה שבה תנאי השירות מתקיימים, ומסתיימת במועד שבו מנכ"ל החברה זכאי לגמול (להלן - תקופת ההבשלה). ההוצאה המצטברת המוכרת בגין תוכנית ההקצאה בכל מועד דיווח עד למועד ההבשלה, משקפת את מידת חלוף תקופת ההבשלה ואת האומדן הטוב ביותר לגבי מספר המכשירים ההוניים שיבשילו בסופו של דבר.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יז. עסקאות תשלומים מבוססי מניות (המשך)

(2) עסקאות המסולקות במזומן

עלות עסקה המסולקת במזומן נמדדת לפי השווי ההוגן במועד ההענקה באמצעות שימוש במודל תמחור מקובל, ראה פרטים נוספים בבאור 33 להלן. השווי ההוגן מוכר כהוצאה על פני תקופת ההבשלה ובמקביל מוכרת התחייבות. ההתחייבות נמדדת מחדש בכל תקופת דיווח לפי השווי ההוגן עד לסילוקה, כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

יח. הפרשות

הפרשה בהתאם ל- IAS 37 מוכרת כאשר לקבוצה יש מחוייבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי יידרש שימוש במשאבים כלכליים על מנת לסלק את המחויבות.

הפרשה בגין תביעות משפטיות מוכרת כאשר לקבוצה מחוייבות קיימת (משפטית או משתמעת) כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, ויותר סביר מאשר לא כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחוייבות וניתן לאמוד את המחוייבות באופן מהימן.

יט. הכרה בהכנסה

1. פרמיות:

(א) פרמיות בביטוח חיים ובביטוח בריאות, לרבות פרמיות חסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן. ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות המבוטחים ברווחים בפוליסות מנוכה מהפרמיות.

(ב) פרמיות בביטוח כללי נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. הפרמיות מתייחסות בעיקרן לתקופת ביטוח של שנה. ההכנסות מפרמיה ברוטו ושינויים בפרמיה שטרם הורווחה בגינה, נרשמים בסעיף פרמיות שהורווחו ברוטו.

פרמיות בענף רכב חובה נזקפות לרווח והפסד בעת פירעון הפרמיה אך לא לפני תחילת תקופת הביטוח הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

פרמיות בענף דירות המבוטחות כבטוחה למשכנתא נרשמות כהכנסה בהגיע מועד גבייתן (מדי חודש).

פרמיות מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך הדיווח נזקפות לרווח והפסד כהכנסות מראש.

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים המאוחדים הינן לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות, ובניכוי ביטולים והפרשות עקב אי פירעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין ובניכוי השתתפות המבוטחים ברווחים, על בסיס ההסכמים שבתוקף.

2. דמי ניהול:

(א) דמי ניהול בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:

דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות המפקח על בסיס התשואה וצבירת החיסכון של המבוטחים בתיק תלוי התשואה.

דמי הניהול כוללים את המרכיבים דלקמן:

פוליסות שנמכרות החל מ-1 בינואר, 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד.
גגין פוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.

דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החיסכון ונרשמים על בסיס צבירה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יט. הכרה בהכנסה (המשך)

2. דמי ניהול:

(א) דמי ניהול בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:

דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה- 1 בינואר ועד ה- 31 בדצמבר) בניכוי דמי הניהול הקבועים. ניתן לגבות רק דמי ניהול משתנים חיוביים ובניכוי סכומים שליליים שנצברו בשנים קודמות.

במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחודשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שנגבו במצטבר מתחילת השנה. תשואה שלילית שלא בוצע בגינה הקטנה של דמי ניהול במהלך השנה השוטפת, תנוכה לצורך חישוב דמי הניהול המשתנים מתשואה חיובית בשנה העוקבת.

(ב) דמי ניהול מקרנות פנסיה, קופות גמל, קרנות נאמנות וניהול תיקים:

הכנסות מניהול קרנות פנסיה וקופות גמל נזקפות על בסיס יתרות הנכסים המנוהלים ועל בסיס התקבולים מהעמיתים, בהתאם להנחיות הממונה. הכנסות מניהול קרנות נאמנות נזקפות על בסיס צבירה בגין השווי הנקי השנתי הממוצע של נכסי הקרנות. הכנסות מניהול תיקי השקעות נזקפות על בסיס צבירה בגין יתרות הנכסים המנוהלים.

3. עמלות:

הכנסות מעמלות בסוכנויות ביטוח מאוחדות נזקפות בעת התהוותן.

הכנסות מעמלות ממבטחי משנה נזקפות במועד הזכאות לקבלתן, בהתאם להסכמים עם מבטחי המשנה.

הכנסות מעמלות חיתום וניהול, הכפופות לביצוע בפועל של הנפקה, נזקפות לדוח רווח והפסד רק לאחר הנפקת ניירות הערך או במועד שהתגבשו התחייבויות המנפיקים והקונים, לפי המוקדם ובמקביל נזקפות ההוצאות הכרוכות בביצוען.

כ. רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו, הכנסות מימון והוצאות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית והפרשי הצמדה בגין נכסי חוב ויתרות חובה אחרות, הכנסות מדיבידנד, רווחים (הפסדים) נטו ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה והפסדים שהועברו לרווח והפסד בגין ירידות ערך קבועות, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, שינויים בשווי ההוגן של נגזרים המוצגים כהתחייבויות פיננסיות, הפסדים מירידות ערך קבועות בנכסי חוב שאינם סחירים, רווחים (הפסדים) ממטבע חוץ בגין נכסי חוב ושינויים בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה והכנסות מדמי שכירות של נדל"ן להשקעה.

רווחים (הפסדים) ממימוש השקעות מחושבים כהפרש בין תמורת המימוש נטו ובין העלות המקורית או העלות המופחתת ומוכרים בעת קרות אירוע המכירה.

רווחים והפסדים מהפרשי שער ושינויים בשווי ההוגן של ההשקעות הפיננסיות מדווחים בנטו.

הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות סחירות, יוכר הדיבידנד כהכנסה ביום האקס.

הכנסות מדמי שכירות מוכרות לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין התחייבויות פיננסיות וריבית והפרשי שער על פקדונות ויתרות מבטחי משנה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כא. עלויות אשראי

הקבוצה מהוננת עלויות אשראי הקשורות ברכישה, הקמה או ייצור נכסים כשירים. נכס כשיר הינו נכס אשר נדרשת תקופת זמן משמעותית להכנתו לשימוש המיועד או מכירתו והוא כולל רכוש קבוע ותוכנות מחשב. היוון עלויות האשראי מתחיל במועד שבו הוצאו עלויות בגין הנכס עצמו, התחילו הפעולות להכנת הנכס ונצברו עלויות אשראי, ומסתיים כאשר הושלמו מהותית כל הפעולות להכנת הנכס הכשיר לשימוש המיועד או למכירתו.

כב. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות מסווגות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות, הנכללות בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, להוצאות הקשורות ברכישה, הנכללות בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות וליתרת הוצאות הנהלה וכלליות אחרות הנכללות בסעיף זה. הסיווג נערך בהתאם למודלים פנימיים של הקבוצה, המבוססים על הוצאות ישירות שנזקפו והוצאות עקיפות שהועמסו.

כג. מסים על ההכנסה

הוצאות מסים על הכנסה כוללות מסים שוטפים ונדחים. הוצאות מסים על הכנסה נזקפות לדוח רווח והפסד, למעט אם הן מתייחסות לפריטים הנזקפים לרווח כולל אחר או להון.

1. מסים שוטפים

חבות בגין מסים שוטפים נקבעת תוך שימוש בשיעורי המס וחוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה, עד לתאריך הדיווח, וכן התאמות הנדרשות בקשר לחבות המס לתשלום בגין שנים קודמות.

2. מסים נדחים

מסים נדחים מחושבים בגין הפרשים זמניים בין הסכומים הנכללים בדוחות הכספיים לבין הסכומים המובאים בחשבון לצרכי מס.

יתרות המסים הנדחים מחושבות לפי שיעור המס הצפוי לחול כאשר הנכס ימומש או ההתחייבות תסולק, בהתבסס על חוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה עד לתאריך הדיווח.

בכל תאריך דיווח, נבחנים נכסי מסים נדחים ובמידה שלא צפוי ניצולם הם מופחתים. הפרשים זמניים בגינם לא הוכרו נכסי מסים נדחים נבחנים בכל תאריך דיווח ובמידה שניצולם צפוי, מוכר נכס מס נדחה.

בחישוב המסים הנדחים לא מובאים בחשבון המסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעות בחברות מוחזקות, כל עוד מכירת ההשקעות בחברות מוחזקות אינה צפויה בעתיד הנראה לעין.

מסים נדחים מחושבים במקרים בהם חלוקת דיבידנד לחברה על ידי חברות מוחזקות כרוכה בחבות מס נוספת, או במקרים בהם מדיניות החברה הינה שלא ליזום חלוקת דיבידנד בחברות מאוחדות טרם מימושן.

מסים נדחים מקוזזים אם קיימת זכות חוקית לקיזוז נכס מס שוטף כנגד התחייבות מס שוטפת והמסים הנדחים מתייחסים לאותה יישות החייבת במס.

כד. רווח למניה

רווח למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח המיוחס לבעלי המניות של החברה במספר המניות הרגילות המשוקלל הקיים בפועל במהלך התקופה. חלקה של החברה ברווחי חברות מוחזקות מחושב לפי חלקה ברווח למניה של אותן חברות מוחזקות מוכפל במספר המניות המוחזקות על ידי החברה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כה. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם

(1) תיקונים ל- IFRS 11 - הסדרים משותפים, בדבר רכישת זכויות בפעילות משותפת המהווה עסק כהגדרתו ב- IFRS 3

ביום 6 במאי, 2014, פרסם ה- IASB תיקונים ל- IFRS 11 - הסדרים משותפים (להלן - התיקונים), אשר דנים בטיפול החשבונאי ברכישת זכויות בפעילות משותפת המהווה עסק כהגדרתו ב- IFRS 3.

התיקונים קובעים כי הזכויות הנרכשות בעסקה כאמור יטופלו כצירוף עסקים על פי IFRS 3 ותקנים רלוונטיים נוספים, לרבות מדידת הנכסים וההתחייבויות המזוהים על פי שוויים ההוגן, הכרה במסים נדחים הנובעים ממדידה זו, טיפול בעלויות עסקה והכרה במוניטין או רווח מרכישה הזדמנותית.

התיקונים ייושמו בדרך של מכאן ולהבא החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2016. אימוץ מוקדם אפשרי.

(2) IFRS 15 - הכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות

IFRS 15 (להלן - התקן) פורסם על ידי ה- IASB בחודש מאי 2014.

התקן מחליף את IAS 18 הכנסות, IAS 11 חוזי הקמה ואת IFRIC 13 תכניות נאמנות לקוחות, IFRIC 15 הסכמים להקמת מבנים, IFRIC 18 העברות של נכסים מלקוחות ו- SIC 31 הכנסות - עסקאות חליפין הכוללות שירותי פרסום. התקן מציג מודל בן חמישה שלבים שיחול על הכנסות הנובעות מחוזים עם לקוחות:

- שלב 1- זיהוי החוזה עם הלקוח, לרבות התייחסות לקיבוצ חוזים וטיפול בשינויים (modifications) בחוזים.
- שלב 2- זיהוי מספר מחויבויות ביצוע נפרדות (distinct) בחוזה.
- שלב 3- קביעת מחיר העסקה, לרבות התייחסות לתמורה משתנה, רכיב מימון משמעותי, תמורות שאינן במזומן ותמורה שתשולם ללקוח.
- שלב 4- הקצאת מחיר העסקה לכל מחויבות ביצוע נפרדת על בסיס מחיר המכירה היחסי הנפרד תוך שימוש במחירים נצפים אם הם זמינים, או באומדנים והערכות.
- שלב 5- הכרה בהכנסה בעת עמידה במחויבות ביצוע, תוך הבחנה בין קיום מחויבות במועד מסוים לבין קיום מחויבות לאורך זמן.

כמו כן, התקן קובע את הטיפול החשבונאי בעלויות תוספתיות (incremental) הכרוכות בהשגת חוזה ובעלויות הקשורות במישרין למילוי החוזה.

התקן ייושם למפרע החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2017. אימוץ מוקדם אפשרי. התקן מאפשר לבחור ביישום למפרע חלקי עם הקלות מסוימות, שלפיו התקן ייושם על חוזים קיימים החל מתקופת היישום לראשונה ואילך, ולא תידרש הצגה מחדש של מספרי ההשוואה כל עוד נכללים גילויים השוואתיים שנקבעו בתקן.

(3) IFRS 9 - מכשירים פיננסיים

בחודש יולי 2014 פרסם ה- IASB את הנוסח הסופי והמלא של IFRS 9 - מכשירים פיננסיים, המחליף את IAS 39 - מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. IFRS 9 (להלן - התקן), מתמקד בעיקר בסיווג ומדידה של נכסים פיננסיים והוא חל על כל הנכסים הפיננסיים שבתחולת IAS 39.

התקן קובע כי בעת ההכרה לראשונה, כל הנכסים הפיננסיים יימדדו בשווי הוגן. בתקופות עוקבות יש למדוד מכשירי חוב בעלות מופחתת רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים:

- א. הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו היא להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים הנובעים מהם.
- ב. על פי התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מסוימים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים אך ורק תשלומי קרן ותשלומי ריבית על יתרת קרן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כה. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

(3) IFRS 9 - מכשירים פיננסיים (המשך)

המדידה העוקבת של כל יתר מכשירי החוב והנכסים הפיננסיים האחרים תהיה על פי שווי הוגן. התקן קובע הבחנה בין מכשירי חוב אשר יימדדו בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ומכשירי חוב שיימדדו בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר.

נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים יימדדו בתקופות עוקבות בשווי הוגן, וההפרשים ייזקפו לרווח והפסד או לרווח כולל אחר, על פי בחירת החברה לגבי כל מכשיר ומכשיר. אם מדובר במכשירים הוניים המוחזקים למטרות מסחר, חובה למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

לעניין גריעה ובנושא התחייבויות פיננסיות, קובע התקן את אותן הוראות שנדרשות לפי הוראות IAS 39 לגבי גריעה ולגבי התחייבויות פיננסיות שלא נבחרה לגביהן חלופת השווי ההוגן.

לפי התקן, סכום השינוי בשווי ההוגן של ההתחייבות, אשר מיוחס לשינויים בסיכון האשראי, ייזקף לרווח כולל אחר. כל יתר השינויים בשווי ההוגן ייזקפו לרווח או הפסד.

התקן כולל דרישות חדשות בנוגע לחשבונאות גידור.

התקן הסופי ייושם החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2018. אימוץ מוקדם אפשרי.

(4) תיקונים ל- IFRS 10 ול- IAS 28 בדבר מכירה או העברה של נכסים בין חברה מחזיקה לחברה כלולה או עסקה משותפת שלה

בחודש ספטמבר 2014, פרסם ה-IASB תיקונים ל-IFRS 10 ול-IAS 28 (להלן - התיקונים) אשר דנים בטיפול החשבונאי במכירה או העברה של נכסים (נכס, קבוצת נכסים או חברה בת) בין החברה המחזיקה לבין חברה כלולה או עסקה משותפת שלה.

התיקונים קובעים כי כאשר החברה המחזיקה מאבדת שליטה בחברת בת או בקבוצת נכסים שאינה מהווה עסק בעסקה עם חברה כלולה או עסקה משותפת שלה, יבוטל הרווח באופן חלקי, כך שהרווח שיוכר הוא הרווח בגין המכירה לחיצוניים בלבד. התיקונים מוסיפים כי במידה והזכויות הנותרות בידי החברה המחזיקה מהוות נכס פיננסי כהגדרתו ב-IFRS 9, יוכר הרווח באופן מלא.

אם מדובר באיבוד שליטה בחברת בת או בקבוצת נכסים שמהווה עסק בעסקה עם חברה כלולה או עסקה משותפת שלה, יוכר הרווח באופן מלא.

התיקונים ייושמו בדרך של מכאן ולהבא החל מעסקאות שהתרחשו בתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2016. אימוץ מוקדם אפשרי.

הקבוצה בוחנת את ההשפעות האפשריות של התקנים, אך אין ביכולתה, בשלב זה, לאמוד את השפעתם, אם בכלל, על הדוחות הכספיים.

כו. להלן שיעורי השינוי של הממד ושער החליפין של הדולר:

שער חליפין יציג של הדולר	מדד		
	מדד ידוע	מדד בגין	
%	%	%	
12.0	(0.1)	(0.2)	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014
(7.0)	1.9	1.8	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2013
(2.3)	1.4	1.6	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2012

באור 3: - מגזרי פעילות

הקבוצה פועלת במגזרי הפעילות הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח כולל את ענפי ביטוח חיים, פנסיה וגמל והוא מתמקד בעיקר בחיסכון לטווח ארוך (במסגרת פוליסות ביטוח לסוגיהן, קרנות פנסיה וקופות גמל לרבות קרנות השתלמות) וכן בכיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים כגון: מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ועוד.

בהתאם להוראות המפקח, מפורט מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח לביטוח חיים, פנסיה וגמל.

2. מגזר ביטוח בריאות

מגזר ביטוח בריאות כולל ביטוח סיעודי, ביטוח הוצאות רפואיות, מחלות קשות, ניתוחים והשתלות, ביטוח שיניים, עובדים זרים ועוד.

3. מגזר ביטוח כללי

מגזר הביטוח הכללי כולל את ענפי החבויות והרכוש. בהתאם להוראות המפקח מפורט מגזר הביטוח הכללי לפי ענפי רכב חובה, רכב רכוש, ענפי רכוש ואחרים וענפי חבויות אחרים.

● ענף רכב חובה

ענף רכב חובה מתמקד בכיסוי אשר רכישתו על ידי בעל הרכב או הנוהג בו היא חובה על פי דין ואשר מעניק כיסוי לנזק גוף (לנהג הרכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל) כתוצאה משימוש ברכב מנועי.

● ענף רכב רכוש

ענף רכב רכוש מתמקד בכיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח ונזקי רכוש שהרכב המבוטח יגרום לצד שלישי.

● ענפי רכוש ואחרים

יתר ענפי הרכוש שאינם רכב וחבויות וכן ענפי ביטוח אחרים.

● ענפי חבויות אחרים

ענפי החבויות מיועדים לכיסוי של חבויות המבוטח בגין נזק שייגרם לצד שלישי. ענפים אלו כוללים: אחריות כלפי צד ג', אחריות מעבידים, אחריות מקצועית ואחריות המוצר וכן ענפים אחרים המחושבים בשיטות עודף הכנסות על הוצאות כגון כלי שייט, כלי טייס וערבות חוק המכר.

4. הפעילות אשר אינה מיוחסת למגזרי פעילות כוללת פעילות ייזום פרויקטים והשקעות בנדל"ן, שירותים ומוצרים פיננסיים (ניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות ומתן התחייבויות חיתומיות), פעילות של תיווך ביטוחי, הכנסות מהשקעות והוצאות מימון שלא יוחסו למגזרי הפעילות האחרים.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014

סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
אלפי ש"ח						
5,596,269	-	-	2,956,138	554,048	2,086,083	פרמיות שהורווחו ברוטו
816,262	-	-	585,124	113,045	118,093	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
4,780,007	-	-	2,371,014	441,003	1,967,990	פרמיות שהורווחו בשייר
1,875,371	(21,233)	82,235	172,527	35,900	1,605,942	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
831,298	-	76,719	-	-	754,579	הכנסות מדמי ניהול
166,529	(36,307)	61,130	102,760	10,973	27,973	הכנסות מעמלות
2,177	(339)	1,849	-	-	667	הכנסות אחרות
7,655,382	(57,879)	221,933	2,646,301	487,876	4,357,151	סך כל ההכנסות
6,097,288	-	-	2,265,845	512,973	3,318,470	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(833,717)	-	-	(517,217)	(245,986)	(70,514)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
5,263,571	-	-	1,748,628	266,987	3,247,956	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
1,247,511	(36,566)	66,705	604,425	168,242	444,705	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
710,048	(20,720)	88,003	119,484	50,307	472,974	הוצאות הנהלה וכלליות
22,936	-	2,430	-	-	20,506	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
82,525	(593)	73,198	4,011	862	5,047	הוצאות מימון
7,326,591	(57,879)	230,336	2,476,548	486,398	4,191,188	סך כל ההוצאות
29,611	-	(5,259)	12,098	4,110	18,662	חלק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות
358,402	-	(13,662)	181,851	5,588	184,625	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
56,290	-	32,338	(16,028)	7,187	32,793	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
414,692	-	18,676	165,823	12,775	217,418	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2013					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
אלפי ש"ח					
5,098,219	-	-	2,682,099	486,434	1,929,686
928,499	-	-	691,506	113,125	123,868
4,169,720	-	-	1,990,593	373,309	1,805,818
2,730,010	(20,976)	213,039	227,753	50,440	2,259,754
794,702	(1,342)	68,754	-	-	727,290
217,310	(36,511)	61,806	155,639	12,828	23,548
2,138	(137)	1,583	-	-	692
7,913,880	(58,966)	345,182	2,373,985	436,577	4,817,102
5,732,270	-	-	1,795,699	231,609	3,704,962
(484,443)	-	-	(393,767)	(15,607)	(75,069)
5,247,827	-	-	1,401,932	216,002	3,629,893
1,134,634	(37,058)	58,879	550,496	132,468	429,849
704,071	(20,924)	86,806	124,462	56,408	457,319
26,429	-	2,882	1,916	-	21,631
131,026	(984)	116,708	6,292	338	8,672
7,243,987	(58,966)	265,275	2,085,098	405,216	4,547,364
6,171	-	(916)	(653)	(6)	7,746
676,064	-	78,991	288,234	31,355	277,484
(27,591)	-	8,591	(20,255)	(2,987)	(12,940)
648,473	-	87,582	267,979	28,368	264,544

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
 פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
 הכנסות אחרות
 סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
 הוצאות מימון
 סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות
 רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
 סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2012					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
אלפי ש"ח					
4,650,936	-	-	2,445,393	427,580	1,777,963
862,024	-	-	642,937	103,318	115,769
3,788,912	-	-	1,802,456	324,262	1,662,194
2,401,573	(17,298)	142,547	208,679	42,214	2,025,431
618,108	(1,040)	60,611	-	-	558,537
207,888	(27,267)	40,990	148,789	9,941	35,435
1,483	(110)	819	-	-	774
7,017,964	(45,715)	244,967	2,159,924	376,417	4,282,371
5,589,582	-	-	1,703,442	416,818	3,469,322
(726,259)	-	-	(391,761)	(265,293)	(69,205)
4,863,323	-	-	1,311,681	151,525	3,400,117
1,034,818	(27,377)	48,291	517,741	114,418	381,745
620,173	(18,130)	69,762	101,322	45,528	421,691
41,932	-	14,628	4,486	-	22,818
127,440	(208)	113,795	8,058	154	5,641
6,687,686	(45,715)	246,476	1,943,288	311,625	4,232,012
23,745	-	11,142	-	-	12,603
354,023	-	9,633	216,636	64,792	62,962
221,504	-	34,234	100,844	17,801	68,625
575,527	-	43,867	317,480	82,593	131,587

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
 פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
 הכנסות אחרות
 סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
 הוצאות מימון
 סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות כלולות
 רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
 סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2014					
סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס		ביטוח חיים	
		למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	וחסכון ארוך טווח
אלפי ש"ח					
1,118,187	-	203,729	102,575	56,593	755,290
1,270,816	-	-	261,317	223,633	785,866
276,508	-	27,825	59,403	-	189,280
72,152	-	-	-	-	72,152
280,404	-	176,852	-	-	103,552
17,843,825	-	-	-	58,030	17,785,795
4,315,491	-	1,044,325	2,284,627	182,217	804,322
10,693,140	-	338,941	1,322,133	362,797	8,669,269
258,896	-	237,598	17,890	318	3,090
1,232,175	-	657,760	199,763	62,161	312,491
16,499,702	-	2,278,624	3,824,413	607,493	9,789,172
1,288,445	-	-	-	4,011	1,284,434
473,575	-	80,885	262,077	5,106	125,507
1,705,747	-	-	1,048,620	514,654	142,473
686,152	-	-	568,573	26,602	90,977
863,838	(288,007)	573,971	226,017	48,771	303,086
42,379,351	(288,007)	3,341,886	6,352,995	1,544,893	31,427,584
19,355,151	-	-	-	64,017	19,291,134

נכסים
 נכסים בלתי מוחשיים
 הוצאות רכישה נדחות
 השקעות בחברות כלולות
 נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
 נדל"ן להשקעה אחר
 השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
 השקעות פיננסיות אחרות:
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב שאינם סחירים
 מניות
 אחרות
 סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
 מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
 מזומנים ושווי מזומנים אחרים
 נכסי ביטוח משנה
 פרמיות לגבייה
 נכסים אחרים
 סך כל הנכסים
 סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה
התחייבויות
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי
 השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
 התחייבויות פיננסיות
 התחייבויות אחרות
 סך כל ההתחייבויות

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2013					
סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס		ביטוח חיים	
		למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	וחסכון ארוך טווח
אלפי ש"ח					
1,153,540	-	179,655	132,394	59,128	782,363
1,192,005	-	-	240,436	197,077	754,492
214,956	-	22,611	49,720	-	142,625
70,962	-	-	-	-	70,962
237,092	-	140,762	-	-	96,330
15,356,585	-	-	-	52,813	15,303,772
4,377,476	-	1,176,231	2,013,981	191,003	996,261
10,430,424	-	312,215	1,230,220	280,167	8,607,822
241,168	-	203,065	27,775	1,111	9,217
707,951	-	395,093	115,589	23,230	174,039
15,757,019	-	2,086,604	3,387,565	495,511	9,787,339
753,834	-	-	-	2,308	751,526
601,165	-	142,261	319,403	9,592	129,909
1,527,152	-	-	1,034,658	354,174	138,320
620,844	-	-	513,937	28,739	78,168
690,202	(244,664)	502,142	164,019	37,919	230,786
38,175,356	(244,664)	3,074,035	5,842,132	1,237,261	28,266,592
16,278,352	-	-	-	57,213	16,221,139

נכסים
 נכסים בלתי מוחשיים
 הוצאות רכישה נדחות
 השקעות בחברות כלולות
 נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
 נדל"ן להשקעה אחר
 השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
 השקעות פיננסיות אחרות:
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב שאינם סחירים
 מניות
 אחרות
 סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
 מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
 מזומנים ושווי מזומנים אחרים
 נכסי ביטוח משנה
 פרמיות לגבייה
 נכסים אחרים
 סך כל הנכסים
 סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה
התחייבויות
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי
 השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
 התחייבויות פיננסיות
 התחייבויות אחרות
 סך כל ההתחייבויות

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים (*) אלפי ש"ח	ענפי חבויות ואחרים (**)	סה"כ	
820,341	1,288,673	633,870	334,845	3,077,729	פרמיות ברוטו
24,152	36,241	371,086	104,898	536,377	פרמיות ביטוח משנה
796,189	1,252,432	262,784	229,947	2,541,352	פרמיות בשייר
(14,790)	(120,123)	(13,149)	(22,276)	(170,338)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
781,399	1,132,309	249,635	207,671	2,371,014	פרמיות שהורווחו בשייר
92,852	30,402	13,348	35,925	172,527	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
-	17,418	79,895	5,447	102,760	הכנסות מעמלות
874,251	1,180,129	342,878	249,043	2,646,301	סך כל ההכנסות
641,076	876,284	454,327	294,158	2,265,845	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(2,228)	(83,990)	(343,907)	(87,092)	(517,217)	
638,848	792,294	110,420	207,066	1,748,628	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
75,713	294,472	167,362	66,878	604,425	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
32,490	47,018	26,721	13,255	119,484	הוצאות הנהלה וכלליות
1,011	962	1,426	612	4,011	הוצאות מימון
748,062	1,134,746	305,929	287,811	2,476,548	סך כל ההוצאות
7,338	1,472	456	2,832	12,098	חלק ברווחי חברות כלולות
133,527	46,855	37,405	(35,936)	181,851	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(10,272)	(986)	89	(4,859)	(16,028)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
123,255	45,869	37,494	(40,795)	165,823	סך הכל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה
2,966,999	789,289	534,368	1,278,830	5,569,486	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2014
2,818,880	756,221	144,950	800,815	4,520,866	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר, 2014

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 85% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2013					
סה"כ	ענפי חבויות		רכב רכוש	רכב חובה	
	אחרים (**)	ענפי רכוש ואחרים (*)			
אלפי ש"ח					
2,841,087	303,462	614,980	1,147,288	775,357	פרמיות ברוטו
725,433	132,738	384,082	186,510	22,103	פרמיות ביטוח משנה
2,115,654	170,724	230,898	960,778	753,254	פרמיות בשייר
(125,061)	(10,393)	(7,528)	(67,258)	(39,882)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורוחה, בשייר
1,990,593	160,331	223,370	893,520	713,372	פרמיות שהורוחו בשייר
227,753	42,118	14,296	36,689	134,650	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
155,639	17,121	85,720	52,798	-	הכנסות מעמלות
2,373,985	219,570	323,386	983,007	848,022	סך כל ההכנסות
1,795,699	168,674	332,917	726,429	567,679	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(393,767)	(45,391)	(217,404)	(120,461)	(10,511)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
1,401,932	123,283	115,513	605,968	557,168	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
550,496	62,607	160,632	257,781	69,476	הוצאות הנהלה וכלליות
124,462	14,616	29,281	47,083	33,482	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
1,916	-	-	958	958	הוצאות מימון
6,292	843	1,599	1,775	2,075	סך כל ההוצאות
2,085,098	201,349	307,025	913,565	663,159	חלק בהפסדי חברות כלולות
(653)	(157)	(23)	(75)	(398)	רווח לפני מסים על ההכנסה
288,234	18,064	16,338	69,367	184,465	הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
(20,255)	(5,769)	(550)	(1,935)	(12,001)	סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה
267,979	12,295	15,788	67,432	172,464	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2013
5,020,619	1,104,880	470,199	701,673	2,743,867	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר, 2013
3,985,961	685,528	129,224	590,174	2,581,035	

(* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 85% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2012					
סה"כ	ענפי חבילות		רכב רכוש	רכב חובה	
	אחרים (**)	ואחרים (*)			
אלפי ש"ח					
2,535,931	274,554	569,319	996,957	695,101	פרמיות ברוטו
667,662	118,837	349,813	181,042	17,970	פרמיות ביטוח משנה
1,868,269	155,717	219,506	815,915	677,131	פרמיות בשייר
(65,813)	(22,469)	(2,159)	(24,420)	(16,765)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
1,802,456	133,248	217,347	791,495	660,366	פרמיות שהורווחו בשייר
208,679	42,930	6,103	23,185	136,461	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
148,789	15,579	84,324	48,886	-	הכנסות מעמלות
2,159,924	191,757	307,774	863,566	796,827	סך כל ההכנסות
1,703,442	169,286	296,045	722,391	515,720	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(391,761)	(61,493)	(181,192)	(128,177)	(20,899)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,311,681	107,793	114,853	594,214	494,821	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
517,741	55,201	157,847	236,847	67,846	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
101,322	12,144	24,252	38,586	26,340	הוצאות הנהלה וכלליות
4,486	-	-	2,243	2,243	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
8,058	951	1,836	2,193	3,078	הוצאות מימון
1,943,288	176,089	298,788	874,083	594,328	סך כל ההוצאות
216,636	15,668	8,986	(10,517)	202,499	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
100,844	19,559	1,875	10,922	68,488	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
317,480	35,227	10,861	405	270,987	סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה
4,726,188	1,061,453	426,051	656,428	2,582,256	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2012
3,719,413	667,986	123,601	533,261	2,394,565	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר, 2012

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 80% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבילות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 84% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014				
סה"כ	ביטוח חיים	פנסיה	גמל	
אלפי ש"ח				
2,086,083	2,086,083	-	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
118,093	118,093	-	-	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
1,967,990	1,967,990	-	-	פרמיות שהורווחו בשייר
1,605,942	1,378,176	1,467	226,299	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
754,579	245,278	417,970	91,331	הכנסות מדמי ניהול
27,973	27,973	-	-	הכנסות מעמלות
667	9	658	-	הכנסות אחרות
4,357,151	3,619,426	420,095	317,630	סך כל ההכנסות
3,318,470	3,106,516	-	211,954	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(70,514)	(70,514)	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
3,247,956	3,036,002	-	211,954	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
444,705	317,739	108,667	18,299	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
472,974	227,702	193,318	51,954	הוצאות הנהלה וכלליות
20,506	-	9,800	10,706	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
5,047	2,898	587	1,562	הוצאות מימון
4,191,188	3,584,341	312,372	294,475	סך כל ההוצאות
18,662	18,662	-	-	חלק ברווחי חברות כלולות
184,625	53,747	107,723	23,155	רווח לפני מסים על ההכנסה
32,793	32,763	12	18	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
217,418	86,510	107,735	23,173	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2013				
סה"כ	ביטוח חיים	פנסיה	גמל	
אלפי ש"ח				
1,929,686	1,929,686	-	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
123,868	123,868	-	-	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
1,805,818	1,805,818	-	-	פרמיות שהורווחו בשייר
2,259,754	1,932,775	2,604	324,375	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
727,290	254,718	386,223	86,349	הכנסות מדמי ניהול
23,548	23,548	-	-	הכנסות מעמלות
692	-	692	-	הכנסות אחרות
4,817,102	4,016,859	389,519	410,724	סך כל ההכנסות
3,704,962	3,401,475	-	303,487	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(75,069)	(75,069)	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
3,629,893	3,326,406	-	303,487	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
429,849	307,153	104,759	17,937	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
457,319	228,525	179,294	49,500	הוצאות הנהלה וכלליות
21,631	-	9,800	11,831	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
8,672	6,168	707	1,797	הוצאות מימון
4,547,364	3,868,252	294,560	384,552	סך כל ההוצאות
7,746	7,746	-	-	חלק ברווחי חברות כלולות
277,484	156,353	94,959	26,172	רווח לפני מסים על ההכנסה
(12,940)	(13,110)	181	(11)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
264,544	143,243	95,140	26,161	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2012				
סה"כ	ביטוח חיים	פנסיה	גמל	
אלפי ש"ח				
1,777,963	1,777,963	-	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
115,769	115,769	-	-	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
1,662,194	1,662,194	-	-	פרמיות שהורווחו בשייר
2,025,431	1,718,699	4,101	302,631	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
558,537	117,407	349,487	91,643	הכנסות מדמי ניהול
35,435	35,435	-	-	הכנסות מעמלות
774	-	774	-	הכנסות אחרות
4,282,371	3,533,735	354,362	394,274	סך כל ההכנסות
3,469,322	3,193,244	-	276,078	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(69,205)	(69,205)	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
3,400,117	3,124,039	-	276,078	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
381,745	277,653	89,663	14,429	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
421,691	210,870	151,051	59,770	הוצאות הנהלה וכלליות
22,818	-	9,800	13,018	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
5,641	4,744	-	897	הוצאות מימון
4,232,012	3,617,306	250,514	364,192	סך כל ההוצאות
12,603	12,603	-	-	חלק ברווחי חברות כלולות
62,962	(70,968)	103,848	30,082	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
68,625	68,572	109	(56)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
131,587	(2,396)	103,957	30,026	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 4: - נכסים בלתי מוחשיים

א. ההרכב והתנועה:

מוניטין	תיקי ביטוח	תיקי לקוחות וקשרי סוכנים	מותגים ושמות מסחריים אלפי ש"ח	תוכנות מחשב	אחר	סה"כ	
<u>עלות</u>							
656,298	21,121	390,846	11,849	754,660	1,728	1,836,502	יתרה ליום 1 בינואר, 2013
-	-	1,136	-	137,121	-	138,257	תוספות (*)
656,298	21,121	391,982	11,849	891,781	1,728	1,974,759	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013
-	-	-	-	130,613	-	130,613	תוספות (*)
656,298	21,121	391,982	11,849	1,022,394	1,728	2,105,372	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014
<u>הפחתה שנצברה והפסדים מירידת ערך</u>							
64,526	18,854	180,464	9,843	390,084	356	664,127	יתרה ליום 1 בינואר, 2013
-	854	23,659	1,915	130,664	-	157,092	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
64,526	19,708	204,123	11,758	520,748	356	821,219	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013
-	182	22,661	91	143,030	2	165,966	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
64,526	19,890	226,784	11,849	663,778	358	987,185	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014
<u>ערך בספרים, נטו</u>							
591,772	1,231	165,198	-	358,616	1,370	1,118,187	ליום 31 בדצמבר, 2014
591,772	1,413	187,859	91	371,033	1,372	1,153,540	ליום 31 בדצמבר, 2013

(*) תוספות בגין תוכנות מחשב כוללות תוספות בגין פיתוח עצמי: בשנת 2014 בסך 111,206 אלפי ש"ח ובשנת 2013 בסך 126,507 אלפי ש"ח.

השקעות בתוכנות מחשב

הקבוצה משקיעה סכומים ניכרים במערכות המידע המשמשות אותה לצורך התפעול והניהול השוטפים של עסקיה. דרישות רגולציה ושיפורים עסקיים מחייבים את הקבוצה לשדרג את מערכות המחשב ולהתאימן לניהול השוטף של עסקיה.

לקבוצה מערכת מידע מרכזית לניהול ותפעול של חלק ממוצרי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוחי בריאות. הקבוצה ממשיכה בפיתוח המערכת והשקיעה סך של כ- 20 מיליוני ש"ח בשנת 2014 לעומת סך של כ- 19 מיליוני ש"ח בשנת 2013.

לפרטים בדבר ההסכם לפיתוח המערכת כאמור, ראה באור 1.ד.38.

באור 4: - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

ב. ירידת ערך מוניטין

לצורך בחינת ירידת ערך של מוניטין הוקצה המוניטין ליחידות מניבות מזומנים הבאות:

1. תחום פנסיה נכלל במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.
2. ביטוח כללי.
3. קרנות הנאמנות אינו מיוחס למגזר פעילות.
4. גמל נכלל במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.

להלן היתרה בדוחות הכספיים של המוניטין, שהוקצה לכל אחד מהמגזרים הבאים:

31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
		יחידה מניבת מזומנים:
384,929	384,929	(1) תחום הפנסיה
29,130	29,130	(2) מגזר ביטוח כללי
143,801	143,801	(3) פעילות קרנות נאמנות
24,241	24,241	(4) ניהול קופות גמל
582,101	582,101	סה"כ מוניטין שהוכר בצירופי עסקים
9,671	9,671	(5) אחר
<u>591,772</u>	<u>591,772</u>	

לצורך בחינת ירידת ערך של המוניטין יש לבחון את ערך היחידה מניבת המזומנים הקטנה ביותר בתוך המגזר, שאליה יוחס המוניטין בהשוואה לסכום בר ההשבה שלה. אם הסכום בר ההשבה של היחידה עולה על הערך בדוחות הכספיים של היחידה, היחידה והמוניטין שהוקצה לה יחשבו כבלתי פגומים בערכם. אם הערך בדוחות הכספיים של היחידה עולה על הסכום בר ההשבה שלה, החברה מכירה בהפסד מירידת ערך.

(1) הסכום בר ההשבה של תחום הפנסיה המהווה חלק ממגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח נקבע על בסיס עקרונות חישוב הערך הגלום (Embedded Value). בהתבסס על חישוב זה לתאריך הדוח, להערכת הקבוצה אין צורך להפחית את ערך המוניטין בגין מבטחים פנסיה.

(2) הסכום בר ההשבה של שומרה ביטוח כיחידה מניבה מזומנים המהווה חלק מעסקי ביטוח כללי, נקבע על בסיס שווי השימוש המחושב לפי אומדן תזרימי המזומנים העתידיים למשך 10 שנים.

ההנחות שנלקחו לצורך בחינת ברות ההשבה הינן שמרניות ביחס לעסקי שומרה ביטוח.

ההנחות העיקריות ששימשו בחישוב שווי השימוש הינן זהות להנחות אשתקד למעט אם צויין אחרת:

- שיעור ריבית ההיוון - 10%.
- שיעור התשואה הריאלית על ההשקעות - 2% (הנחת אינפלציה שנתית של 1%, אשתקד - 2%).
- שיעור גידול בהכנסות - 0%.
- שיעור הוצאות הנהלה וכלליות מדמי ביטוח - 10%.
- שיעור תביעות בענפי רכוש - 75%.

לתאריך הדוח, מאחר ואומדן תזרימי המזומנים הצפוי גבוה מהותית מערך הנכס בדוחות הכספיים ולאור ההנחות השמרניות שנלקחו כאמור, להערכת החברה כל שינוי סביר בהנחות המפתח ששימשו בחישוב שווי השימוש לא יגרמו לערך בדוחות הכספיים להיות נמוך מסכום בר ההשבה.

באור 4: - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

ב. ירידת ערך מוניטין (המשך)

(3) הסכום בר ההשבה של המוניטין נקבע על בסיס מודל השווי ההוגן, המחושב לפי אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים מהנכס. בהתבסס על מודל WACC ופרמטרים נוספים כגון פרמיית השוק. לתאריך הדוח, שיעור ההיוון לאחר מס לפיו הווננו תזרימי המזומנים הינו 11% (אשתקד - 12%). תחזיות תזרימי המזומנים נאמדו תוך שימוש בשיעור צמיחה שנתי קבוע בשיעור של 3.5% (ללא שינוי מאשתקד), שמהווה את שיעור הצמיחה הממוצע לטווח ארוך המקובל בענף קרנות הנאמנות.

(4) הסכום בר ההשבה של פעילות קופות הגמל כיחידה מניבה מזומנים המהווה חלק ממגזר חסכון ארוך טווח, נקבע על בסיס שווי השימוש המחושב לפי אומדן תזרימי המזומנים העתידיים. ליום 31 בדצמבר, 2014 בוצעה הערכת שווי על ידי מעריך שווי חיצוני, ועל פיה עלה הסכום בר ההשבה על הערך בספרים בפער מהותי.

מאחר ואומדן תזרימי המזומנים הצפוי גבוה מהותית מערך הנכס בדוחות הכספיים, אין צורך בביצוע הפחתה של המוניטין.

ההנחות העיקריות ששימשו בבחינת שווי השימוש הינן:
שיעור ריבית ההיוון לאחר מס - 10.4% (אשתקד - 12%).
שיעור הצמיחה הצפוי - 2% (אשתקד - 1%).

(5) הסכום בר ההשבה של המוניטין אחר, אשר נוצר בעת עלייה בשיעור ההחזקה של החברה במנורה ביטוח, מיוחס ליחידות מניבות המזומנים של מנורה ביטוח, הכוללות את מגזר ביטוח כללי ותחום ביטוח החיים.

באור 5: - הוצאות רכישה נדחות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
597,390	606,377
157,102	179,489
754,492	785,866
197,077	223,633
240,436	261,317
1,192,005	1,270,816

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח :

ביטוח חיים

פנסיה וגמל

ביטוח בריאות

ביטוח כללי

באור 5: - הוצאות רכישה נדחות (המשך)

ב. התנועה בהוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח ובביטוח בריאות:

סה"כ	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח			
		סה"כ אלפי ש"ח	פנסיה וגמל	ביטוח חיים	
841,023	149,062	691,961	127,287	564,674	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2013</u>
					תוספות:
195,010	61,800	133,210	41,382	91,828	עמלות רכישה
141,273	41,201	100,072	9,374	90,698	הוצאות רכישה אחרות
336,283	103,001	233,282	50,756	182,526	סה"כ תוספות
					הפחתות:
(107,707)	(35,005)	(72,702)	(10,477)	(62,225)	הפחתה שוטפת
(118,030)	(19,981)	(98,049)	(10,464)	(87,585)	הפחתה בגין ביטולים
(225,737)	(54,986)	(170,751)	(20,941)	(149,810)	
951,569	197,077	754,492	157,102	597,390	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013</u>
					תוספות:
159,851	54,051	105,800	26,090	79,710	עמלות רכישה
141,951	43,168	98,783	16,252	82,531	הוצאות רכישה אחרות
301,802	97,219	204,583	42,342	162,241	סה"כ תוספות
					הפחתות:
(120,359)	(43,455)	(76,904)	(12,712)	(64,192)	הפחתה שוטפת
(123,513)	(27,208)	(96,305)	(7,243)	(89,062)	הפחתה בגין ביטולים
(243,872)	(70,663)	(173,209)	(19,955)	(153,254)	
1,009,499	223,633	785,866	179,489	606,377	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014</u>

באור 6: - רכוש קבוע

א. הרכב ותנועה:

שנת 2014

סה"כ	שיפורים במושכר	ציוד וריהוט משרדי	כלי רכב	מחשבים וציוד היקפי	קרקע (*) ובניני משרדים	
אלפי ש"ח						
						<u>עלות</u>
803,068	22,240	58,248	42,650	263,694	416,236	יתרה ליום 1 בינואר, 2014
108,883	3,092	3,815	10,173	19,008	72,795	תוספות במשך השנה
-	(2,933)	-	-	-	2,933	שינוי סיווג
(14,165)	-	(17)	(9,402)	(4,746)	-	גריעות במשך השנה
897,786	22,399	62,046	43,421	277,956	491,964	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014
						<u>פחת שנצבר</u>
340,920	12,131	38,526	14,703	211,364	64,196	יתרה ליום 1 בינואר, 2014
39,917	1,643	2,787	6,282	23,105	6,100	תוספות במשך השנה
-	(1,764)	-	-	-	1,764	שינוי סיווג
(10,654)	-	(3)	(5,905)	(4,746)	-	גריעות במשך השנה
370,183	12,010	41,310	15,080	229,723	72,060	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014
527,603	10,389	20,736	28,341	48,233	419,904	<u>יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2014</u>

(*) הקרקע ובנייני המשרדים נמצאים בבעלות מלאה של הקבוצה.

באור 6: - רכוש קבוע (המשך)

א. הרכב ותנועה: (המשך)

שנת 2013

סה"כ	שיפורים במושכר	ציוד		מחשבים וציוד היקפי	קרקע (* ובניני משרדים	
		וריהוט משרדי	כלי רכב			
אלפי ש"ח						
733,336	30,754	54,614	41,243	226,098	380,627	יתרה ליום 1 בינואר, 2013
89,082	2,727	3,663	9,172	38,485	35,035	תוספות במשך השנה
574	-	-	-	-	574	העברה מנדל"ן להשקעה
(19,924)	(11,241)	(29)	(7,765)	(889)	-	גריעות במשך השנה
803,068	22,240	58,248	42,650	263,694	416,236	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013
פחת שנצבר						
312,652	12,403	35,807	13,083	193,049	58,310	יתרה ליום 1 בינואר, 2013
36,710	2,692	2,725	6,203	19,204	5,886	תוספות במשך השנה
(8,442)	(2,964)	(6)	(4,583)	(889)	-	גריעות במשך השנה
340,920	12,131	38,526	14,703	211,364	64,196	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013
462,148	10,109	19,722	27,947	52,330	352,040	יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2013

(* הקרקע ובנייני המשרדים נמצאים בבעלות מלאה של הקבוצה.

ב. משרדי הקבוצה מרוכזים בעיקר במתחם אחד ברחוב אלנבי בתל אביב בשני מבנים צמודים ששטחם המצטבר הינו כ- 12,000 מ"ר. בנוסף לקבוצה בנייני משרדים בירושלים ובפתח תקווה, המשמשים את הקבוצה. כמו כן, שוכרת הקבוצה שטחים נוספים לשימושה העצמי.

ג. מבנה משרדים בהקמה

בחודש אוגוסט 2011 חתמה מנורה ביטוח על הסכם לרכישת נכס מקרקעין ברמת גן, הכולל זכויות בנייה בהיקף של כ- 35 אלף מ"ר. בכוונת מנורה ביטוח להקים מבנה משרדים, בעיקר לשימוש עצמי ולשימוש תאגידי נוספים בקבוצה. עד לתאריך הדיווח השקיעה מנורה ביטוח בפרוייקט סך של כ- 278 מיליוני ש"ח. להערכת מנורה ביטוח, העלויות לצורך השלמת הפרוייקט נאמדו בסך של כ- 357 מיליוני ש"ח נוספים.

לעניין התקשרות שנחתמה לאחר תאריך הדיווח בקשר עם הקמת המבנה כאמור, ראה באור 4.ד.38.

ד. היוון עלויות אשראי

מנורה ביטוח היוונה עלויות אשראי למבנה המשרדים בהקמה בסך של 922 אלפי ש"ח בשנת 2014, 1,062 אלפי ש"ח בשנת 2013 ו- 1,026 אלפי ש"ח בשנת 2012.

באור 7: - השקעות בחברות מוחזקות

חברות כלולות

א. הרכב ההשקעה בחברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
40,531	57,265	מניות
122,449	114,837	הלוואות לזמן ארוך
61,585	94,444	חלק החברה ברווחים שנצברו ממועד הרכישה, נטו
(8,875)	13,889	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
(734)	(3,927)	הפסד כולל אחר, נטו מחברה כלולה
<u>214,956</u>	<u>276,508</u>	

הקבוצה העמידה בנוסף הלוואות לחברות הכלולות המסתכמות לתאריך הדיווח בסך של 255,020 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2013 בסך של 242,469 אלפי ש"ח), המוצגות בסעיף השקעות פיננסיות אחרות כנכסי חוב שאינם סחירים. לפרטים נוספים ראה באור 37 א' להלן.

ב. תמצית נתונים כספיים מהדוחות הכספיים של חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני, בהתאמה לשיעורי הבעלות המוחזקים בידי הקבוצה:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
1,150,988	688,928	חלק הקבוצה בנכסים נטו של חברות
(936,032)	(412,420)	כלולות בהתאם לשיעור ההחזקה בהן:
		נכסים
		התחייבויות
<u>214,956</u>	<u>276,508</u>	נכסים, נטו

באור 7: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

חברות כלולות (המשך)

ב. תמצית נתונים כספיים מהדוחות הכספיים של חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני, בהתאמה לשיעורי הבעלות המוחזקים בידי הקבוצה: (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			חלק הקבוצה בתוצאות הפעולות של החברות הכלולות בהתאם לשיעור ההחזקה בהן:
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			הכנסות
103,879	86,419	131,530	רווח
23,745	6,171	29,611	רווח (הפסד) כולל אחר
2,430	(3,393)	(16,188)	

ג. שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים

חברות כלולות של מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (להלן - מנורה נדל"ן):

בהון המונפק, ברווחים ובזכויות הצבעה ליום 31 בדצמבר			הערה	
2013	2014	באחוזים		
50.0	50.0		(1)	Belltrend Menora Enterprises LTD
60.0	60.0		(2)	Yatelsis Development LTD
60.0	60.0		(3)	Yatelsis River Development LTD
50.0	50.0		(4)	Mxr Development LTD
42.0	42.0		(5)	Solangia LTD
42.0	42.0		(5)	Bruseco Holding LTD
42.0	42.0		(5)	Pellaviway Holdings LTD

לבעלי המניות האחרים ב- Yatelsis River ו- Yatelsis Development, זכויות הכרעה בהחלטות מהותיות לפעילות החברות כגון: זכויות וטו על כניסה לפרוייקטים חדשים, מינוי מנהלים וקביעת תנאי עבודתם, אישור התקציב השוטף וכיוצ"ב. לאור הנסיבות שתוארו לעיל, נמנע ממנורה נדל"ן יישום השליטה בפועל ב- Yatelsis River ו- Yatelsis Development, ובשל כך הוצגו ההשקעות בחברות הנ"ל בדוחותיהם הכספיים של מנורה נדל"ן על פי שיטת השווי המאזני.

באור 7: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

חברות כלולות (המשך)

ג. פירוט שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים (המשך)

חברות כלולות של מנורה נדל"ן: (המשך)

(1) Belltrend Menora Enterprises LTD (להלן - בלטרנד) התאגדה בקפריסין בשנת 2005. בבעלות בלטרנד, בשיתוף עם משקיעים נוספים, נדל"ן מניב בעיר קלן בגרמניה.

ביום 15 ביולי, 2013 הגיע מועד פרעון של הלוואות שנטלו חברות בנות של בלטרנד לצורך רכישת הנכס, שיתרתן למועד הפרעון הסתכמה ב- 113.4 מיליוני יורו. באותו מועד, נחתמו הסכמים לרכישת יתרת הלוואות ב- 90 מיליוני יורו, ובמקביל, נטלה שותפות חדשה בבעלות בלטרנד, הלוואה בנקאית בהיקף של 90 מיליוני יורו לתקופה של שבע שנים, לצורך רכישת הזכויות בהלוואות כאמור. ביום 12 באוגוסט, 2013 הושלמה העיסקה. בעקבות האמור לעיל, רשמה מנורה נדל"ן בשנת 2013 רווח כולל בסך של כ- 15 מיליוני ש"ח. נכון לתאריך החתימה על הדוח, מתנהל משא ומתן בשלב מתקדם למכירת הנכס.

(2) Yatelsis Development LTD (להלן - יטלסיס) התאגדה בקפריסין בשנת 2007. בחודש אוקטובר 2007 רכשה יטלסיס ביחד עם משקיעים נוספים מקרקעין בעיר סנט פטרסבורג ברוסיה בשטח של כ- 35,500 מ"ר לשימוש תעשייה, מחסנים ומשרדים. בשנת הדוח עסקה יטלסיס בתכנון פרויקט מגורים בהיקף של כ- 100 אלף מ"ר. בתקופת הדוח, רשמה מנורה נדל"ן הפסד כולל מהפרשי תרגום בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח, הנובע מהפיחות החד בשער החליפין של הרובל.

(3) Yatelsis River Development LTD (להלן - יטלסיס נהר), מניות בחברה רוסית שבבעלותה קרקע בהיקף של כ- 43 דונם במרכז סנט פטרסבורג ברוסיה, וזאת בחלקים שווים עם חברה המאוגדת ונסחרת בפולין (להלן - השותף), מתוך כוונה ליזום פרויקט לפיתוח של הקרקע הנרכשת ולהקים מבני משרדים. בתקופת הדוח רשמה מנורה נדל"ן הפסד בסך של כ- 11 מיליוני ש"ח, הנובע מירידה בשווי הקרקע.

(4) MXR Development Ltd (להלן - MXR) התאגדה בקפריסין בשנת 2007. MXR מספקת שירותי ניהול, באמצעות חברת בת רוסית, לנכסים שנרכשו על ידי יטלסיס ויטלסיס נהר כאמור בסעיפים 2,3 לעיל ובנוסף עוסקת בפעילות ייזום. בחודש דצמבר 2014, אישר בית המשפט הצעה שהגישה MXR לרכישת חלקה של שותפה המחזיקה ב- 20% במקרקעין שרכשה יטלסיס כאמור בסעיף 2 לעיל, וזאת במסגרת הליך פירוק של השותפה, תמורת 5 מיליוני ש"ח בתוספת 7.5 מיליוני ש"ח מתקבולים עתידיים מרווחי הפרוייקט. בכוונת MXR לרכוש 16% מהחזקות השותפה והיתרה תירכש על ידי השותף של מנורה נדל"ן ב-MXR, או מי מטעמו.

(5) Solangia Ltd (להלן - סולנגיה), חתמה מנורה נדל"ן על הסכם לרכישת 42% ממניות Solangia Ltd (להלן - סולנגיה), Bruseco Holding LTD ו-Pellaviway Holdings LTD, חברות קפריסאיות העוסקות בהקמת מיזמים סולאריים באירופה. בהתאם להסכם ההשקעה, הועמדה לטובת הרחבת פעילות סולנגיה, המרכזת את עיקר הפעילות, מסגרת הלוואות בעלים ראשונית בהיקף של כ- 20 מיליון יורו, מהם 11 מיליון יורו אשר הועמדו על ידי מנורה נדל"ן. נכון לתאריך הדיווח מחזיקה סולנגיה בשדות סולאריים אשר היקף פעילותם הכולל עומד על 28 מגה וואט. בחודש אוגוסט 2014, אישר הפרלמנט האיטלקי חוק להפחתת התעריף, לו זכאים המתקנים הפוטו וולטאים. החוק נכנס לתוקף ביום 1 בינואר, 2015, ובעקבותיו הופחת התעריף לו זכאית סולנגיה בשיעור של 8%. במקביל, פועלת סולנגיה להפחתת עלויות התפעול ולשינוי תנאי הסילוקין של הלוואות שנלקחו מהבנקים.

באור 7: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

חברות כלולות (המשך)

ג. פירוט שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים (המשך)

חברות כלולות של מנורה ביטוח:

<u>בהון המונפק, ברווחים ובזכויות הצבעה</u>		<u>הערה</u>	
<u>ליום 31 בדצמבר</u>			
<u>2013</u>	<u>2014</u>		
<u>באחוזים</u>			
28.1	28.1	(1)	Surrey Street, LP
39.0	39.0	(2)	Sienna Bay Finance, LP
39.0	-	(3)	Treybrooke Equity, LP
39.0	39.0	(4)	Landmark at Maple Glen, LP
38.3	38.3	(5)	Gaia Journal Square Holdings, LLC
34.1	34.1	(6)	Sunshen Properties, LP
30.1	30.1	(7)	Boulder Texas Holdings, LLC
23.2	23.2	(8)	Baltimore Portfolio Finance, LP
37.3	37.3	(9)	MM Peachtree Holdings, LP
20.1	20.1	(10)	120 Wall Holdings, LLC
38.0	38.0	(11)	RI Menora German Holdings, S.a.r.l.
29.0	29.0	(12)	Wichford VGB Holding, S.a.r.l
22.5	22.5	(13)	Landmark at Autumn Vista, LLC
20.0	20.0	(14)	Gaia 200 Plaza Drive, LLC
17.2	17.2	(15)	Gaia Houston Portfolio, LLC
-	21.6	(16)	Fenwick Apartments Holdings, LLC
-	18.5	(17)	MMZ Properties B.V.
-	22.5	(18)	Michelson Real Estate Fund IV, LLC
-	21.9	(19)	MMZ Properties Haarlem B.V.

שיעורי ההחזקה המפורטים בטבלה שלעיל מתייחסים להחזקות מנורה ביטוח הן באמצעות תיק ההשקעה של הנוסטרו והן באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה. ההשקעות אשר בוצעו באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה טופלו כהשקעות פיננסיות ונמדדו בהתאם לשוויין ההוגן.

(1) בחודש דצמבר 2009 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, המנוהלת על ידי חברת הבת מבטחים פנסיה וגמל, באמצעות חברות ייעודיות בחו"ל, 48% מזכויות בשותפות שבבעלותה בניין משרדים באנגליה, המושכר לתקופה של 20 שנה ל- Aviva Central Services UK Ltd. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 7.95%.

(2) בחודש יוני 2011 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 48.9% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה מתחם מגורים בפלורידה, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 19%.

(3) בחודש מאי 2011 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 48.9% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה מתחם מגורים בצפון קרוליינה, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 19%. ביום 15 באוגוסט, 2013 נחתם הסכם למכירת מתחם המגורים תמורת 20 מיליוני דולר.

באור 7: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

חברות כלולות (המשך)

ג. פירוט שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים (המשך)

חברות כלולות של מנורה ביטוח: (המשך)

- (4) בחודש מאי 2011 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 48.9% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה מתחם מגורים בפלורידה, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 19%.
- (5) בחודש אוגוסט 2011 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 48.2% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה בניין משרדים בניו ג'רזי, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 18.3%.
- (6) בחודש אוגוסט 2011 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 44% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה שני מתחמי מסחר בפלורידה, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 14.1%. בחודש יולי 2014 נמכר אחד משני מתחמי המסחר תמורת 28.5 מיליוני דולר.
- (7) בחודש ספטמבר 2011 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 40% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה מתחם מגורים בטקסס, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 10.1%.
- (8) בחודש יולי 2011 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 33.1% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה שישה מתחמי מגורים במרילנד, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 10%.
- (9) בחודש ינואר 2012 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 47.2% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה חוות שרתים באטלנטה, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 14.5%.
- (10) בחודש ספטמבר 2012 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 30% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה בניין משרדים בניו יורק, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 7%.
- (11) בחודש יוני 2012 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 48% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה שלושה מרכזים מסחריים בגרמניה. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 12.5%.
- (12) בחודש אוקטובר 2012 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 49% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה ארבעה מבני משרדים בערים מרכזיות בגרמניה. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 9.6%.
- (13) בחודש פברואר 2013 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 42.5% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה שני מתחמי מגורים בפלורידה, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 7.5%.
- (14) בחודש יוני 2013 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 40% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה בניין משרדים בניו ג'רזי, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 6.67%.
- (15) בחודש דצמבר 2013 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה ושומרה ביטוח, 40% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה תשעה מתחמי מגורים בטקסס, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 6.9%.
- (16) בחודש מרס 2014 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 41.6% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה מתחם מגורים בקנטקי, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 7.19%.

באור 7: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

חברות כלולות (המשך)

ג. פירוט שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים (המשך)

חברות כלולות של מנורה ביטוח: (המשך)

17) בחודש מאי 2014 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה ושומרה ביטוח, 85% מזכויות בחברה אשר בבעלותה מבנה משרדים בהולנד. שיעור החזקת מנורה ביטוח בחברה זו באמצעות תיק הנוסטרו הינו 4.5%.

18) בחודש מאי 2014 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, 42.5% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה מתחמי מגורים בטקסס, ארה"ב. שיעור החזקת מנורה ביטוח בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 7.5%.

19) בחודשים אוקטובר ונובמבר 2014 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה ושומרה ביטוח, כ- 99.3% מזכויות בחברה אשר בבעלותה שני בנייני משרדים בהולנד. שיעור החזקת מנורה ביטוח בחברה זו באמצעות תיק הנוסטרו הינו כ- 5.6%.

חברות כלולות של שומרה ביטוח:

בהון המונפק, ברווחים ובזכויות הצבעה

ליום 31 בדצמבר

2013	2014	הערה	
באחוזים			
2.8	2.8	15) לעיל	Gaia Houston Portfolio, LLC
-	2.5	17) לעיל	MMZ Properties B.V.
-	2.9	19) לעיל	MMZ Properties Haarlem B.V.

ד. סכום הדיבידנד שהתקבל מחברות כלולות בשנת הדוח עמד על סך 4,439 אלפי ש"ח (אשתקד 2,128 אלפי ש"ח).

באור 7: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

חברות מאוחדות

ה. פרטים בדבר חברות מאוחדות של החברה

ליום 31 בדצמבר, 2014						
בשטרי הון	היקף השקעה		מדינת התאגדות	מניות המקנות זכויות לרווחים	מניות המקנות זכויות הצבעה	שיעור ההחזקה
	בהון	בהלוואות				
	באלפי ש"ח					
271,187	-	1,556,127	ישראל	100.00%	100.00%	חברות המאוחדות על-ידי החברה מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
-	-	783,911	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ - חברה מנהלת (*)
36,144	-	347,704	ישראל	100.00%	100.00%	שומרה חברה לביטוח בע"מ
10,816	154,958	3,666	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ (*)
-	242,171	(35,094)	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ
-	-	66,784	ישראל	100.00%	100.00%	נחלת מנורה חברה לשיכון ופיתוח (1950) בע"מ
-	1,461	(1,136)	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים משלמת בע"מ
-	-	1,345	ישראל	100.00%	100.00%	דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ (**)
ליום 31 בדצמבר, 2013						
בשטרי הון	היקף השקעה		מדינת התאגדות	מניות המקנות זכויות לרווחים	מניות המקנות זכויות הצבעה	שיעור ההחזקה
	בהון	בהלוואות				
	באלפי ש"ח					
271,701	-	1,492,364	ישראל	100.00%	100.00%	חברות המאוחדות על-ידי החברה מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
-	-	686,471	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ - חברה מנהלת
35,674	-	308,763	ישראל	100.00%	100.00%	שומרה חברה לביטוח בע"מ
10,729	175,725	57,433	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ
-	230,206	(6,006)	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ
-	-	63,447	ישראל	100.00%	100.00%	נחלת מנורה חברה לשיכון ופיתוח (1950) בע"מ
-	1,415	(1,323)	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים משלמת בע"מ
-	-	1,315	ישראל	100.00%	100.00%	דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ

(*) לעניין העברת מניות מבטחים גמל ממנורה פיננסים למבטחים פנסיה וגמל, ראה באור 4.ב.1 לעיל.

(**) חברה לא פעילה.

1. סכום הדיבידנד שהתקבל בשנת הדוח מחברות מאוחדות עמד על סך 100,000 אלפי ש"ח (אשתקד - 559,088 אלפי ש"ח, מזה 359,088 דיבידנד בעין).

באור 8: - נדל"ן להשקעה

א. תנועה:

אחר		עבור חוזים תלויי תשואה		
2013	2014	2013	2014	
אלפי ש"ח				
194,797	237,092	-	70,962	יתרה ליום 1 בינואר
				<u>תוספות במשך השנה</u>
35,890	3,915	71,820	2,156	רכישות ותוספות לנכסים קיימים
				<u>גריעות במהלך השנה</u>
574	-	-	-	העברה לרכוש קבוע
6,979	39,397	(858)	(966)	<u>התאמת שווי הוגן</u>
237,092	280,404	70,962	72,152	יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. מדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה נמדד על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. השווי ההוגן נקבע בהתבסס על עסקאות שנערכו לאחרונה בשוק ביחס לנדל"ן דומה ובמיקום דומה לזה של הנדל"ן שבבעלות הקבוצה, וכן בהתבסס על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים מהנכס. באמידת תזרימי המזומנים הובא בחשבון הסיכון המובנה שלהם, והם מהווים בשיעור תשואה המשקף את הסיכונים הגלומים בתזרימי המזומנים, אשר נקבע בהתחשב בתשואה המקובלת בשוק המקרקעין, תוך התאמה למאפיינים הספציפיים של הנכס ורמת הסיכון של ההכנסות הצפויות ממנו.

(1) להלן פירוט ההנחות, הגורמים והשיקולים ששימשו בהערכת השווי

(א) בנכסים שהוערכו על פי גישת השוואה

מיקום הנכס, גילו ומצבו הפיזי, שטחו, רמת הפיתוח באזור בו הוא ממוקם, ייעודו, מחירי שוק הנדל"ן ורמת הדרישה באותו אזור לנכסים מסוג דומה, מצב הזכויות והמצב התכנוני של הנכס, הרקע המשפטי, המצב הכלכלי בארץ ובעולם, ובנכסים מסחריים גם שיטת יחס ברוטו נטו מקובל.

(ב) בנכסים שהוערכו על פי גישת ההכנסה

על בסיס ממוצעים משוקללים	
ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
88	91
8.43	8.10
1.08	5.94

דמי שכירות חודשיים ממוצעים למ"ר בש"ח

תשואה על הנכס ב- %

שטחים פנויים להשכרה ב- %

באור 8: - נדל"ן להשקעה (המשך)

ב. מדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה (המשך)

(2) להלן מדרג השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה:

31 בדצמבר, 2014		
סה"כ	רמה 3 אלפי ש"ח	רמה 2
352,556	352,556	-

31 בדצמבר, 2013		
סה"כ	רמה 3 אלפי ש"ח	רמה 2
308,054	308,054	-

(3) התאמה בגין מדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה (רמה 3 במדרג השווי ההוגן)

סה"כ	מבני משרדים	מרכזי קניות	קרקע פנויה	
אלפי ש"ח				
194,797	67,912	-	126,885	יתרה ליום 1 בינואר, 2013
6,121	4,771	(1,286)	2,636	מדידה מחדש שהוכרה ברווח או הפסד
107,710	34	107,676	-	רכישות ותוספות לנכסים קיימים
(574)	(574)	-	-	העברה לרכוש קבוע
308,054	72,143	106,390	129,521	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013
38,431	6,439	(1,448)	33,440	מדידה מחדש שהוכרה ברווח או הפסד
6,071	2,839	3,232	-	רכישות ותוספות לנכסים קיימים
352,556	81,421	108,174	162,961	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014

ג. ביום 12 בפברואר, 2013, חתמה מנורה ביטוח על הסכם לרכישת 10% מקניון רננים ומקניון סביונים, מתוכם 3.33% נרכשו באמצעות חברה מאוחדת ו- 6.67% מכספי תיק ביטוח החיים תלויי התשואה (קרן הפנסיה מבטחים רכשה 30% נוספים). סכום הרכישה הסתכם בכ- 102 מיליוני ש"ח.

ד. באשר להתקשרויות המתייחסות לחכירה של נדל"ן להשקעה, ראה באור 38 ה'.

באור 8 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ה. פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקבוצה כנדל"ן להשקעה:

31 בדצמבר		מועדי סיום תקופת החכירה (בשנים)	
2013	2014		
אלפי ש"ח			
307,594	352,096	-	בבעלות
460	460	42	בחכירה מהוונת
<u>308,054</u>	<u>352,556</u>		

באור 9 - חייבים ויתרות חובה

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
27,198	26,031	הכנסות לקבל
-	47,462	חייבים בגין עיסקאות פיננסיות
33,868	38,185	הוצאות מראש
1,253	1,380	מקדמות לספקים
24,719	56,699	חברות ביטוח ותווכני ביטוח
33,432	26,663	סוכני ביטוח
4,821	4,899	פקדון בנאמנות בגין חברת ניהול התיקים
18,080	25,871	אחרים
(26,856)	(19,369)	הפרשה לחובות מסופקים
<u>116,515</u>	<u>207,821</u>	סה"כ חייבים ויתרות חובה

ב. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים:

2013	2014	
אלפי ש"ח		
37,119	26,856	יתרה ליום 1 בינואר
(10,263)	(7,487)	שינוי בהפרשה
<u>26,856</u>	<u>19,369</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 10: - פרמיות לגבייה

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
631,412	696,563
(10,568)	(10,411)
620,844	686,152
251,730	268,887

פרמיות לגבייה (*)
הפרשה לחובות מסופקים
סה"כ פרמיות לגבייה
(* כולל המחאות לגבייה והוראות קבע

ב. גיול:

ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
494,658	551,034
48,448	57,506
31,252	33,195
34,398	32,096
608,756	673,831
12,088	12,321
620,844	686,152

פרמיות לגבייה שערכן לא נפגם
ללא פיגור
בפיגור:
מתחת ל- 90 ימים
בין 90 ל- 180 ימים
מעל 180 ימים
סה"כ פרמיות לגבייה שערכן לא נפגם
פרמיות לגבייה שערכן נפגם
סה"כ פרמיות לגבייה

ג. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים בגין הפרמיות לגבייה:

2013	2014
אלפי ש"ח	
12,232	10,568
(1,664)	(157)
10,568	10,411

יתרה ליום 1 בינואר
שינוי בהפרשה
יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 11: - השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

א. להלן פירוט הנכסים:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
70,962	72,152	נדל"ן להשקעה
		השקעות פיננסיות:
5,623,375	6,399,325	נכסי חוב סחירים
3,615,285	3,880,914	נכסי חוב שאינם סחירים (*)
3,655,351	3,684,180	מניות
2,462,574	3,879,406	השקעות פיננסיות אחרות (**)
15,356,585	17,843,825	סך הכל השקעות פיננסיות
753,834	1,288,445	מזומנים ושווי מזומנים
96,971	150,729	אחר
16,278,352	19,355,151	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

489,486	487,203	(*) כולל נכסי חוב שאינם סחירים שנמדדו לפי עלות מופחתת (ראה באור 2.ח.4.א))
539,872	561,229	השווי ההוגן של נכסי החוב כאמור

מידע נוסף בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה ראה באור 36(6) בדבר ניהול סיכונים.

(**) השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.

- רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.

- רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

לגבי השיטות וההנחות ששימשו לקביעת השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים, ראה באור 12.ז.

באור 11: - השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2014			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
6,399,325	-	198,360	6,200,965
3,393,711	14,014	3,379,697	-
3,684,180	38,671	133,588	3,511,921
3,879,406	1,078,686	402,885	2,397,835
<u>17,356,622</u>	<u>1,131,371</u>	<u>4,114,530</u>	<u>12,110,721</u>
<u>561,229</u>	<u>-</u>	<u>561,229</u>	<u>-</u>

השקעות פיננסיות:
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב שאינם סחירים
 מניות
 השקעות פיננסיות אחרות
 סה"כ
 נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי
 לשוויים ההוגן

ליום 31 בדצמבר, 2013			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
5,623,375	-	8,800	5,614,575
3,125,799	9,036	3,116,763	-
3,655,351	82,583	-	3,572,768
2,462,574	986,921	171,331	1,304,322
<u>14,867,099</u>	<u>1,078,540</u>	<u>3,296,894</u>	<u>10,491,665</u>
<u>539,872</u>	<u>-</u>	<u>539,872</u>	<u>-</u>

השקעות פיננסיות:
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב שאינם סחירים
 מניות
 השקעות פיננסיות אחרות
 סה"כ
 נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי
 לשוויים ההוגן

באור 11: - השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ג. התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
אלפי ש"ח			
סה"כ	השקעות פיננסיות אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
1,078,540	986,921	82,583	9,036
180,359	129,011	51,907	(559)
125,002	125,002	-	-
(167,760)	(146,994)	(20,766)	-
(3,141)	-	-	(3,141)
18,189	1,740	59	16,390
(99,818)	(16,994)	(75,112)	(7,712)
<u>1,131,371</u>	<u>1,078,686</u>	<u>38,671</u>	<u>14,014</u>
<u>139,044</u>	<u>152,358</u>	<u>(7,912)</u>	<u>(5,402)</u>

יתרה ליום 1 בינואר, 2014
 סך הרווחים (הפסדים) שהוכרו ברווח והפסד רכישות מכירות פדיונות העברות אל רמה 3 העברות מתוך רמה 3
 יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014

סך הרווחים (הפסדים) לתקופה שלא מומשו ושהוכרו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2014

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
אלפי ש"ח			
סה"כ	השקעות פיננסיות אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
1,022,782	883,163	98,773	40,846
24,466	20,232	3,335	899
151,458	149,710	-	1,748
(86,075)	(66,536)	(19,539)	-
(6,961)	-	-	(6,961)
2,822	700	14	2,108
(29,952)	(348)	-	(29,604)
<u>1,078,540</u>	<u>986,921</u>	<u>82,583</u>	<u>9,036</u>
<u>31,511</u>	<u>32,314</u>	<u>341</u>	<u>(1,144)</u>

יתרה ליום 1 בינואר, 2013
 סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד רכישות מכירות פדיונות העברות אל רמה 3 העברות מתוך רמה 3
 יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013

סך הרווחים (הפסדים) לתקופה שלא מומשו ושהוכרו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2013

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות

א. ההרכב

ליום 31 בדצמבר, 2014					
סה"כ	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	פירוט בסעיף	
אלפי ש"ח					
4,315,491	-	3,918,872	396,619	ב	נכסי חוב סחירים
10,693,140	10,693,140	-	-	ג	נכסי חוב שאינם סחירים
258,896	-	210,706	48,190	ה	מניות
1,232,175	-	939,508	292,667	ו	אחרות
<u>16,499,702</u>	<u>10,693,140</u>	<u>5,069,086</u>	<u>737,476</u>		סה"כ
ליום 31 בדצמבר, 2013					
סה"כ	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	פירוט בסעיף	
אלפי ש"ח					
4,377,476	-	3,894,160	483,316	ב	נכסי חוב סחירים
10,430,424	10,430,424	-	-	ג	נכסי חוב שאינם סחירים
241,168	-	201,147	40,021	ה	מניות
707,951	-	509,322	198,629	ו	אחרות
<u>15,757,019</u>	<u>10,430,424</u>	<u>4,604,629</u>	<u>721,966</u>		סה"כ

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
		<u>אגרות חוב ממשלתיות</u>
		נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
		שיועודו בעת ההכרה לראשונה
		זמינות למכירה
(*) 252,715	(*) 227,019	
2,375,348	2,447,015	
2,628,063	2,674,034	סך הכל אגרות חוב ממשלתיות
		<u>נכסי חוב אחרים:</u>
		<u>שאינם ניתנים להמרה</u>
		נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
		שיועודו בעת ההכרה לראשונה
		זמינים למכירה
(*) 225,206	(*) 164,921	
1,518,812	1,471,857	
1,744,018	1,636,778	סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה
		<u>נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה</u>
		נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
		שיועודו בעת ההכרה לראשונה
5,395	4,679	
4,377,476	4,315,491	סך הכל נכסי חוב סחירים
41,710	35,912	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

(* בהתאם לתקנות ניירות ערך (חיתום), התשס"ז, 2007, נדרש מחברה מאוחדת להחזיק ניירות ערך כפיקדון. סכום הפיקדון הכולל לימים 31 בדצמבר, 2014 ו- 2013 הינו כ- 3,501 אלפי ש"ח וכ- 2,959 אלפי ש"ח, בהתאמה.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2014	
ערך בספרים	שווי הוגן (*)
אלפי ש"ח	
6,618,478	8,492,362
2,869,207	3,073,235
1,205,455	1,416,861
4,074,662	4,490,096
10,693,140	12,982,458
106,802	

אגרות חוב ממשלתיותמוצגות כהלוואות וחייבים:
אג"ח ח"ץ ופקדונות חשכ"ל (**)נכסי חוב אחרים:שאינם ניתנים להמרהמוצגים כהלוואות וחייבים, למעט פקדונות בבנקים
פקדונות בבנקים

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ליום 31 בדצמבר, 2013	
ערך בספרים	שווי הוגן (*)
אלפי ש"ח	
6,568,566	8,171,536
2,736,037	2,972,635
1,125,821	1,303,186
3,861,858	4,275,821
10,430,424	12,447,357
122,352	

אגרות חוב ממשלתיותמוצגות כהלוואות וחייבים:
אג"ח ח"ץ ופקדונות חשכ"ל (**)נכסי חוב אחרים:שאינם ניתנים להמרהמוצגים כהלוואות וחייבים, למעט פקדונות בבנקים
פקדונות בבנקים

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

(*) לעניין שיעורי הריבית ששימשו לקביעת השווי ההוגן, ראה סעיף ז' להלן.

(**) חושב על פי מועד הפרעון החוזי (הצפוי).

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ד. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
אחוזים	

		<u>נכסי חוב סחירים</u>	
		בסיס הצמדה:	
1.65	1.49	צמוד מדד	
2.14	1.27	שקלי	
4.52	5.53	צמוד מט"ח	
		<u>נכסי חוב שאינם סחירים</u>	
		בסיס הצמדה:	
5.06	4.91	צמוד מדד	
1.95	1.92	שקלי	
5.29	5.60	צמוד מט"ח	

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ה. מניות

ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
39,691	45,694
188,047	204,254
227,738	249,948
330	2,496
13,100	6,452
13,430	8,948
241,168	258,896
32,018	30,283

סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

זמינות למכירה

סך הכל מניות סחירות

שאינן סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

זמינות למכירה

סך הכל מניות שאינן סחירות

סך הכל מניות

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ו. אחרות

ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
72,810	88,355
364,159	784,954
4,336	-
441,305	873,309
98,891	182,145
145,163	154,554
22,592	22,167
266,646	358,866
707,951	1,232,175
22,704	31,079

סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

זמינות למכירה

מכשירים נגזרים (*)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות

שאינן סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

זמינות למכירה

מכשירים נגזרים (*)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

השקעות פיננסיות המסווגות לאחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

לעניין התחייבויות להשקעה בקרנות השקעה, ראה באור 38 ד' (2) להלן.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

1. אחרות (המשך)

(*) להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
1,362	289	מניות
(591,798)	(404,128)	מטבע חוץ
(175,021)	-	ריבית
38,895	50,926	מדד מניות

2. השיטות וההנחות ששימשו בקביעת השווי ההוגן

(1) נכסי חוב שאינם סחירים

השווי ההוגן של השקעות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסיים מוסדרים, נקבע על ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח. בגין השקעות שלהן אין שוק פעיל, השווי נקבע כדלהלן:

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסיים שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן שלהם ניתן לצרכי באור בלבד, נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים בעיקרם על התשואות של אגרות חוב ממשלתיות והמרווחים של אגרות חוב קונצרניות, כפי שנמדדו בבורסה לני"ע בתל אביב.

ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברה שזכתה במכרז, שפורסם על ידי משרד האוצר, להקמה ולתפעול של מאגר ציטוטי מחירים ושיעורי ריבית לגופים מוסדיים. החל מיום 20 במרס, 2011, מספקת חברת מרווח הוגן ציטוטי מחירים ושיעורי ריבית היוון לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים (להלן - מודל מרווח הוגן). מודל מרווח הוגן מתבסס בעיקרו על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר.

בעקבות פסק דין של בית המשפט העליון, אשר הורה על ביטול המכרז בו זכתה חברת מרווח הוגן, פורסם מכרז חדש.

בהתאם למכתב שפרסם משרד האוצר בחודש ספטמבר 2014, החליטה ועדת המכרזים להכריז על חברת מרווח הוגן כזוכה במכרז החדש. כמו כן, צויין במכתב כי על לוחות הזמנים להטמעת המודל המעודכן של מרווח הוגן תצא הודעה נפרדת. בשלב זה, אין ביכולת הקבוצה להעריך את השפעת העדכון הצפוי במתודולוגיה על השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים והאם תהיה השפעה כאמור.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. השיטות וההנחות ששימשו בקביעת השווי ההוגן (המשך)

(1) נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

להלן שיעורי הריבית עבור נכסי חוב שאינם סחירים:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
באחוזים		
		עבור נכסי חוב שאינם סחירים בארץ לפי דירוג (*):
0.7	0.7	AA ומעלה
3.6	3.7	BBB עד A
33.9	42.9	נמוך מ-BBB
15.6	12.3	לא מדורג

(* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות", "מדורג" ודירוג פנימי. נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(2) מניות לא סחירות

השווי ההוגן של ההשקעה במניות לא סחירות הוערך על ידי מעריך שווי חיצוני באמצעות מודל DCF.

(3) נגזרים

השווי ההוגן של חוזי אקדמה נאמד על בסיס היוון ההפרש בין מחיר ה-FORWARD הנקוב בחוזה לבין מחיר ה-FORWARD הנוכחי, תוך שימוש בשיעורי ריבית מתאימים. השווי ההוגן של כתבי אופציות נקבע בהתאם למודל בלק ושולס או על פי הערכת שווי. השווי ההוגן של חוזים להחלפות ריבית ומטבע נאמד על בסיס מודל כלכלי המבוסס על היוון אומדן תזרימי המזומנים העתידיים תוך שימוש בשיעורי ריבית אשר נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוטים של שיערי ריבית. השווי ההוגן של מכשירים מורכבים נקבע על פי ציטוט.

(4) קרנות השקעה

השווי ההוגן של קרנות ההשקעה נקבע על פי ערך נכסי נקי (N.A.V.) בהתבסס על הדוחות הכספיים של הקרנות ומדיווחים המתקבלים מהקרנות.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ח. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים, פרמיות לגביה, לקוחות, חייבים ויתרות חובה ונכסי מיסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

ליום 31 בדצמבר, 2014				
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
אלפי ש"ח				
4,315,491	-	83,813	4,231,678	נכסי חוב סחירים
258,896	8,948	-	249,948	מניות
1,232,175	194,584	164,282	873,309	אחרות
<u>5,806,562</u>	<u>203,532</u>	<u>248,095</u>	<u>5,354,935</u>	סה"כ
<u>12,982,458</u>	<u>19,217</u>	<u>12,963,241</u>	-	נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי לשוויים ההוגן (סעיף ג' לעיל)

ליום 31 בדצמבר, 2013				
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
אלפי ש"ח				
4,377,476	-	10,014	4,367,462	נכסי חוב סחירים
241,168	13,430	-	227,738	מניות
707,951	210,856	55,790	441,305	אחרות
<u>5,326,595</u>	<u>224,286</u>	<u>65,804</u>	<u>5,036,505</u>	סה"כ
<u>12,447,357</u>	<u>35,997</u>	<u>12,411,360</u>	-	נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי לשוויים ההוגן (סעיף ג' לעיל)

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ח. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח			
והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה			
סה"כ	אחרות	מניות	
224,286	210,856	13,430	יתרה ליום 1 בינואר, 2014
			סך הרווחים (הפסדים) שהוכרו:
			ברוח והפסד
5,185	1,149	4,036	ברוח כולל אחר
13,563	14,189	(626)	רכישות
17,358	15,742	1,616	מכירות
(49,575)	(40,049)	(9,526)	פדיונות
(6)	(6)	-	העברות אל רמה 3
18	-	18	העברות מתוך רמה 3
(7,297)	(7,297)	-	
203,532	194,584	8,948	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014
			סך הפסדים לתקופה שלא מומשו ושהוכרו ברווח
			והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31
(9,217)	(7,941)	(1,276)	בדצמבר, 2014

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח			
והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה			
סה"כ	אחרות	מניות	
218,716	202,978	15,738	יתרה ליום 1 בינואר, 2013
			סך הרווחים (הפסדים) שהוכרו:
			ברוח והפסד
(7,986)	(7,557)	(429)	ברוח כולל אחר
6,304	8,190	(1,886)	רכישות
18,877	18,877	-	מכירות
(11,840)	(11,807)	(33)	פדיונות
(90)	(90)	-	העברות אל רמה 3
590	550	40	העברות מתוך רמה 3
(285)	(285)	-	
224,286	210,856	13,430	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013
			סך הפסדים לתקופה שלא מומשו ושהוכרו
			ברוח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31
(7,688)	(7,258)	(430)	בדצמבר, 2013

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ט. גיול השקעות בנכסי חוב פיננסיים לא סחירים:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
		נכסי חוב שערכם לא נפגם:
6,568,566	6,618,478	אגרות חוב ממשלתיות
3,828,498	4,028,733	ללא פיגור
		בפיגור (*):
3,658	11,072	מתחת ל- 90 ימים
256	986	בין 90 ל- 180 ימים
1,271	3,377	מעל 180 ימים
10,402,249	10,662,646	סך הכל נכסי חוב שערכם לא נפגם
		נכסי חוב שערכם נפגם:
150,527	137,296	נכסים שערכם נפגם, ברוטו
(122,352)	(106,802)	הפרשה להפסד
28,175	30,494	סך הכל נכסי חוב שערכם נפגם, נטו
10,430,424	10,693,140	סך הכל נכסי חוב לא סחירים

(* בעיקר הלוואות על פוליסות שכנגדן קיימים ערכי פדיון מלאים ו/או הלוואות משכנתא.

יצויין כי הסכומים שלעיל אינם מהווים את הסכום בפיגור בפועל אלא את יתרת החוב המעורבת בפיגור.

באור 13: - מזומנים ושווי מזומנים

א. עבור חוזים תלויי תשואה:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
453,523	787,244	מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית
300,311	501,201	פקדונות לזמן קצר
753,834	1,288,445	מזומנים ושווי מזומנים

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים לתאריך הדיווח ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות הנעה בין 0.01% ל- 0.19% (אשתקד - בין 0.75% ל- 0.89%).

פקדונות לזמן קצר המופקדים בתאגידים הבנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפקדונות נושאים ריבית בשיעור ממוצע של 0.29% (אשתקד - 0.97%).

באור 13: - מזומנים ושווי מזומנים (המשך)

ב. אחרים:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
		מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית:
409,737	316,136	בש"ח
18,955	39,791	בדולר
2,290	2,451	במט"ח אחר
430,982	358,378	
170,183	115,197	פקדונות לזמן קצר - בש"ח
601,165	473,575	מזומנים ושווי מזומנים

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים לתאריך הדיווח ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות הנעה בין 0.01% ל- 0.19% (אשתקד - בין 0.75% ל- 0.89%).

פקדונות לזמן קצר המופקדים בתאגידים הבנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפקדונות נושאים ריבית בשיעור ממוצע של 0.29% (אשתקד - 0.97%).

באור 14: - הון ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

לימים 31 בדצמבר, 2014 ו- 2013		
מונפק ונפרע	רשום	
מספר מניות (באלפים)		
63,272	88,000	מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א

ב. זכויות הנלוות למניות

1. זכויות הצבעה באסיפה הכללית, זכות לדיבידנד, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.

2. סחירות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

ג. דיבידנד

בשנת 2012 לא חולק דיבידנד.
ביום 23 באוקטובר, 2013 חילקה החברה דיבידנד בסך 100 מיליוני ש"ח, המהווה כ- 1.58 ש"ח לכל מניה בת 1 ש"ח ערך נקוב.
ביום 17 בדצמבר, 2014, חילקה החברה דיבידנד בסך של 100 מיליוני ש"ח, המהווה כ- 1.58 ש"ח לכל 1 ש"ח ערך נקוב מההון המונפק והנפרע של החברה.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ד. קרנות הון אחרות

ההרכב - מיוחס לבעלי מניות החברה:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
7,036	7,036	קרן הערכה מחדש בגין שיערוך מקרקעין
5,961	5,961	הטבת מס בגין הענקת מניות למנכ"ל החברה
696	696	עסקה עם בעל שליטה
(617)	(3,303)	קרן הון, נטו הנובעת מחברה כלולה
13,076	10,390	

קרן הערכה מחדש מקרקעין - קרן הערכה מחדש משמשת לרישום התאמות בשווי ההוגן (בניכוי השפעת המס) של רכוש קבוע וירידות ערך עד למידה שהן מתייחסות לעליית ערך שנרשמה בגין אותו נכס בקרנות הון.

קרן הון בגין עסקה עם בעל שליטה - קרן הון מתייחסת לעסקה שבוצעה בין חברות מאוחדות של החברה. ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה שנקבעה בעסקה נזקף לקרן ההון.

ה. זכויות שאינן מקנות שליטה

הרכב זכויות שאינן מקנות שליטה בדוחות המאוחדים על המצב הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
9,755	8,785	החלק בשווי המאזני

ו. ניהול ודרישות הון

1. מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת הקבוצה להמשיך את פעילותה על מנת שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה, וכן על מנת לתמוך בפעילות עסקית עתידית. מנורה ביטוח ושומרה ביטוח כפופות לדרישות הון הנקבעות על-ידי המפקח.

כחלק מתהליך יישומה של הדירקטיבה Solvency II (כהגדרתה בסעיף 4 להלן), נדרשות חברות הביטוח המאוחדות לבצע תהליך הערכה עצמית של הסיכונים להם הן חשופות ולקבוע הון אשר לדעתן יהווה כרית ביטחון לסיכונים אלו. מנורה ביטוח הגדירה כהון עצמי נדרש (הון יעד) את דרישת ההון כפי שנדרשה על ידי הדירקטיבה והוגשה למפקח בפברואר 2014, ובלבד שלא יפחת מתקנות ההון העצמי. שומרה ביטוח הגדירה כהון עצמי נדרש (הון יעד) כ- 105% מדרישות ההון כפי שהוגדרו על ידי המפקח בתקנות ההון. מובהר כי אין מדובר בהון מחייב, אלא בהון יעד שחברות הביטוח המאוחדות תשאפנה לשמור עליו, וכי אין ודאות כי חברות הביטוח המאוחדות תעמודנה בהון יעד זה בכל נקודת זמן. נכון לתאריך הדיווח, חברות הביטוח עומדות בהון היעד שנקבע.

ההון הנדרש והקיים של חברות הביטוח המאוחדות נקבע בהתאם לתקנות ההון.

מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ (להלן - מבטחים פנסיה וגמל) ומנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ (להלן - מנורה מהנדסים) מחויבות לעמוד בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה), התשע"ב-2012 ותקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) (תיקון מס' 2), התשע"ב-2012, ראה סעיף 5 להלן.

מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ מחויבת לעמוד בתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995.

מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ מחויבת לעמוד בתקנות הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות (הון עצמי וביטוח), (תיקון), התש"ס-2000.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

1. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח בהתאם לתקנות ההון והנחיות המפקח:

מנורה ביטוח	
ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	

1,970,394	2,111,081	הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות המפקח (א)
		הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:
1,482,693	1,546,456	הון ראשוני בסיסי
271,701	271,187	הון ראשוני מורכב (ב)
1,754,394	1,817,643	סך הכל הון ראשוני
205,616	408,928	הון משני מורכב (ג)
304,265	260,803	הון משני נחות (ד)
2,264,275	2,487,374	סך ההון הקיים המחושב על פי תקנות ההון
293,881	376,293	עודף לתאריך הדוח (*)
18,015	7,904	סכום ההשקעות שיש חובה להעמידן כנגד עודפי הון בהתאם להוראות המפקח, ולפיכך מהווה עודפים שאינם ניתנים לחלוקה
		הסכום הנדרש כולל דרישות הון בגין: (1א)
293,025	320,809	פעילות בביטוח כללי
7,945	8,683	פעילות בביטוח סיעודי
141,358	141,358	סיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים
767,662	814,272	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות אישפוז
3,844	3,789	דרישות בגין תוכניות מבטיחות תשואה
37,957	34,061	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון
398,981	465,288	נכסי השקעה ונכסים אחרים
139,480	127,412	סיכונים קטסטרופה בביטוח כללי
146,209	153,561	סיכונים תפעוליים
33,933	41,848	ערבויות
1,970,394	2,111,081	הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות המפקח

(*) מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי הון בחברות ביטוח כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות ההשקעה.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

1. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח בהתאם לתקנות ההון והנחיות המפקח: (המשך)

שומרה ביטוח		
ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
252,351	290,002	הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות המפקח (א2)
		הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:
278,483	318,082	הון ראשוני בסיסי
35,674	36,144	הון משני נחות (ד)
314,157	354,226	סך הכל הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון
61,806	64,224	עודף לתאריך הדוח (*)
21,229	26,269	סכום ההשקעות שיש חובה להעמידן כנגד עודפי הון בהתאם להוראות המפקח, ולפיכך מהווה עודפים שאינם ניתנים לחלוקה
		(א2) הסכום הנדרש כולל דרישות הון בגין:
149,370	166,174	פעילות בביטוח כללי
1,189	1,705	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון
57,107	70,132	נכסי השקעה ונכסים אחרים
16,524	20,158	סיכוני קטסטרופה בביטוח כללי
28,161	31,833	סיכונים תפעוליים
252,351	290,002	הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות המפקח

(*) מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי הון בחברות ביטוח כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות ההשקעה.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

1. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח בהתאם לתקנות ההון והנחיות המפקח. (המשך)

(ב) לפרטים בדבר הון ראשוני מורכב שהנפיקה מנורה ביטוח לחברה, ראה באור 1.ב.24. להלן.

(ג) לפרטים בדבר הנפקת כתבי התחייבות נדחים המהווים הון משני מורכב במנורה ביטוח, ראה באור 1.ב.24 להלן.

(ד) כולל שטרי הון בשומרה ביטוח שהונפקו לחברה וכתבי התחייבות נדחים במנורה ביטוח, אשר הונפקו עד ליום 31 בדצמבר, 2009 ומהווים הון משני נחות.

3. ביום 31 במרס, 2014, התקבל אישור המפקח לכך כי במסגרת השימוש במודל הדירוג הפנימי לצורך דירוג אשראי, תהיינה רשאיות חברות הביטוח המאוחדות, המתבססות על המודל הפנימי, להפחית 50% מדרישות ההון בגין אותם נכסים. כתוצאה מהאמור לעיל, פחתה דרישת ההון של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח ליום 31 בדצמבר, 2014 בסך של כ- 14.6 מיליוני ש"ח ובסך של כ- 2 מיליוני ש"ח, בהתאמה, ראה גם באור 4.36(ג') להלן.

4. Solvency II

בשנים האחרונות מקדם אגף שוק ההון את יישום הוראות הדירקטיבה האירופאית Solvency II (להלן - הדירקטיבה), לגבי חברות ביטוח בישראל. הדירקטיבה נועדה ליצור משטר אחיד לפיקוח על חברות הביטוח, שהינו מבוסס סיכונים ונועד להבטיח את כושר הפירעון והלימות ההון של חברות הביטוח. הוראות הדירקטיבה מהוות שינוי יסודי ומקיף של הרגולציה הנוגעת להבטחת הלימות ההון.

ביום 16 בפברואר, 2014 הגישו חברות הביטוח המאוחדות למפקח את סקר הערכה הכמותי IQIS2 לתאריך מאזן דצמבר 2012, שהינו הסקר השלישי במספר שהוגש כחלק מהיערכות חברות הביטוח לחישוב הון נדרש על בסיס דירקטיבת Solvency II. לסקר זה, בהתאם לדרישת הפיקוח, נוסף דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר.

בחודש נובמבר 2014 פרסמה המפקחת מכתב למנהלי חברות הביטוח ("המכתב") בעניין מתווה ליישום משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II. במכתב מציינת המפקחת כי הפרלמנט האירופי החליט כי יישום הדירקטיבה באירופה יהיה בתחילת שנת 2016 ונקבעו לוחות זמנים ליישום ההנחיות הסופיות. לנוכח הכוונה לפרסם הנחיות סופיות באירופה עד יוני 2015, מתכוונת המפקחת, במהלך 2016, לפרסם הנחיות בדבר התאמת הנדבך הראשון של הדירקטיבה לשוק המקומי שיחליפו את ההנחיות הנוכחיות וכי חברות הביטוח ידרשו לעמוד בהנחיות אלו החל מהדוחות השנתיים לשנת 2016. בתהליך ההיערכות המתוכנן לקראת היישום הסופי, ישנם עוד שני שלבים שעניינם ביצוע תרגילי IQIS לשנים 2014 ו-2015 ולאחר מכן דיווח רבעוני לפי המתווה החדש במקביל לדיווח דרישות ההון ועל פי ההנחיות הנוכחיות.

כמו כן, בדעת המפקחת לפרסם הנחיות לעניין ניהול הון וקביעת יעד הון פנימי, לעניין סקר פערים שעל החברות יהיה לבצע ביחס למערך ניהול הסיכונים, הבקורות והממשל התאגידי ונייר התייעצות לקידום תהליך להערכה עצמית של סיכונים וכושר פירעון (ORSA).

בחודש פברואר 2015, פרסמה המפקחת טיוטת הנחיה לביצוע תרגילי IQIS לשנת 2014 (כאמור לעיל סקר הערכה כמותי IQIS4). המכתב מפרט כי התרגיל יכלול חלק מהשינויים והעדכונים שפורסמו ע"י EIOPA ויכלול דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר, בדומה לסקר הערכה כמותי הקודם שהוגש.

מנורה ביטוח ושומרה ביטוח בוחנות את השפעת יישום המודל המוצע על עודפי ההון שלהן.

המודל ליישום הוראות Solvency II בישראל, הינו רגיש באופן מובנה לשינויים במשתני שוק ואחרים ובהתאם דרישות ההון אשר תחושבנה על פיו צפויות להיות תנודתיות יותר.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ו. ניהול ודרישות הון (המשך)

5. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של מבטחים פנסיה וגמל, בהתאם לתקנות ההון של חברות מנהלות והנחיות הממונה:

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
123,616	135,653	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון של חברות מנהלות הון עצמי קיים עודף
248,808	303,450	
125,192	167,797	
		הסכום הנדרש כולל דרישות הון בגין:
42,564	48,499	היקף נכסים מנוהלים
81,759	87,864	הוצאות שנתיות
(707)	(710)	הקלות בהתאם לחוזר הממונה
123,616	135,653	

בתקופת הדיווח, עומדת מבטחים פנסיה וגמל בדרישת הנכסים הנזילים כמפורט בתקנות.

6. ביישום מלוא דרישות ההון במנורה מהנדסים, דרישת ההון עומדת על סך של כ- 10 מיליוני ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2014, ההון העצמי של מנורה מהנדסים מסתכם בכ- 12 מיליוני ש"ח ועודף ההון מסתכם בכ- 2 מיליון ש"ח. לאחר תאריך הדיווח, ביום 25 במרס, 2015, הכריז דירקטוריון מנורה מהנדסים על חלוקת דיבידנד לבעלי המניות בסך של כמיליון ש"ח.

7. ביום 26 באוקטובר, 2014, חילקה מבטחים פנסיה וגמל לחברה דיבידנד בסך 30 מיליוני ש"ח.

8. ביום 3 בנובמבר, 2014, חילקה מנורה ביטוח לחברה דיבידנד בסך 50 מיליוני ש"ח.

9. ביום 9 בנובמבר, 2014, חילקה שומרה ביטוח לחברה דיבידנד בסך 20 מיליוני ש"ח.

באור 15: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

31 בדצמבר						
2013	2014	2013	2014	2013	2014	
שייר		ביטוח משנה אלפי ש"ח		ברוטו		
5,013,858	5,087,051	102,241	106,879	5,116,099	5,193,930	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:
4,711,488	4,735,864	-	-	4,711,488	4,735,864	חוזי ביטוח
9,725,346	9,822,915	102,241	106,879	9,827,587	9,929,794	חוזי השקעה
(11,670)	(11,369)	-	-	(11,670)	(11,369)	בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
9,713,676	9,811,546	102,241	106,879	9,815,917	9,918,425	סך הכל ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
478,622	552,990	309,784	467,886	788,406	1,020,876	חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח בריאות
3,985,961	4,520,866	1,034,658	1,048,620	5,020,619	5,569,486	חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי
14,178,259	14,885,402	1,446,683	1,623,385	15,624,942	16,508,787	סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

31 בדצמבר					
2013	2014	2013	2014	2013	2014
שייר		ביטוח משנה באלפי ש"ח		ברוטו	
					ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:
14,121,908	15,670,080	36,079	35,594	14,157,987	חוזי ביטוח
2,035,131	3,364,579	-	-	2,035,131	חוזי השקעה
16,157,039	19,034,659	36,079	35,594	16,193,118	19,070,253
(70,050)	(72,934)	-	-	(70,050)	(72,934)
					בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
16,086,989	18,961,725	36,079	35,594	16,123,068	18,997,319
					סך הכל ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
13,149	17,055	44,390	46,768	57,539	63,823
					חוזי ביטוח הכלולים במגזר בריאות
16,100,138	18,978,780	80,469	82,362	16,180,607	19,061,142
					סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

בחוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המוטב תלויים או צמודים לתשואה שמניבות השקעות מסוימות של מנורה ביטוח בניכוי דמי ניהול. חוזים אלה כוללים, בין היתר, תוכניות ביטוח המזכות/מחייבות את המבוטח בבנוס/מאלוס לפי תוצאות ההשקעות של תיק הפוליסות תלויות התשואה של מנורה ביטוח. בחוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח אינם תלויים ברווח או ההפסד מההשקעות שביצעה מנורה ביטוח.

ההבחנה בין חוזים תלויי תשואה לבין חוזים שאינם תלויי תשואה נעשית ברמת הכיסוי הבודד, כך שישנן פוליסות ביטוח עם מספר כיסויים אשר חלקם תלויי תשואה וחלקם אינם תלויי תשואה.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי:

א'1. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי סוגים:

		31 בדצמבר					
2013	2014	2013	2014	2013	2014		
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
		אלפי ש"ח					
ענף רכב חובה							
337,318	352,108	-	-	337,318	352,108	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	
231,735	225,110	18,491	18,979	250,226	244,089	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)	
2,011,982	2,241,662	144,341	129,140	2,156,323	2,370,802	תביעות תלויות	
2,581,035	2,818,880	162,832	148,119	2,743,867	2,966,999	סך ענף רכב חובה (ראה ג'3 ו- ג'4 להלן)	
ענפי חבויות							
82,586	104,863	59,836	69,364	142,422	174,227	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	
85,378	90,559	142,180	167,508	227,558	258,067	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)	
5,416	7,660	(1,091)	(1,727)	4,325	5,933	הפרשה לפרמיה בחסר	
512,149	597,733	218,426	242,870	730,575	840,603	תביעות תלויות	
685,529	800,815	419,351	478,015	1,104,880	1,278,830	סך ענפי חבויות	
3,266,564	3,619,695	582,183	626,134	3,848,747	4,245,829	סך ענפי רכב חובה וחבויות (ראה ג'1 ו- ג'2 להלן)	
ענפי רכוש ואחרים							
502,280	635,552	233,829	175,553	736,109	811,105	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	
2,844	-	(2,844)	-	-	-	הפרשה לפרמיה בחסר	
214,273	265,619	221,490	246,933	435,763	512,552	תביעות תלויות	
719,397	901,171	452,475	422,486	1,171,872	1,323,657	סך ענפי רכוש ואחרים (ראה ב' להלן)	
3,985,961	4,520,866	1,034,658	1,048,620	5,020,619	5,569,486	סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי	
הוצאות רכישה נדחות:							
32,495	33,066	-	-	32,495	33,066	ענפי רכב חובה	
17,549	23,047	11,720	10,612	29,269	33,659	ענפי חבויות	
121,521	154,589	57,151	40,003	178,672	194,592	ענפי רכוש ואחרים	
171,565	210,702	68,871	50,615	240,436	261,317	סך-הכל הוצאות רכישה נדחות	
התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות:							
2,548,540	2,785,814	162,832	148,119	2,711,372	2,933,933	ענפי רכב חובה	
667,980	777,768	407,631	467,403	1,075,611	1,245,171	ענפי חבויות	
597,876	746,582	395,324	382,483	993,200	1,129,065	ענפי רכוש ואחרים	
3,814,396	4,310,164	965,787	998,005	4,780,183	5,308,169		

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

א'2. התחייבויות ביטוחיות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי שיטות חישוב:

31 בדצמבר					
2013	2014	2013	2014	2013	2014
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
אלפי ש"ח					
752,158	1,653	69,971	15,806	822,129	17,459
1,824,039	2,920,649	407,505	497,330	2,231,544	3,417,979
112,455	134,405	26,099	30,263	138,554	164,668
<u>2,688,652</u>	<u>3,056,707</u>	<u>503,575</u>	<u>543,399</u>	<u>3,192,227</u>	<u>3,600,106</u>
הערכות אקטואריות:					
דר' אברהם לוונגליק					
גב' נעמה חשמונאי					
מר ניר הרמתי					
סה"כ הערכות אקטואריות					
הפרשות על בסיס הערכות אחרות:					
הערכת מחלקת תביעות בגין התביעות					
התלויות הידועות					
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה					
עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)					
58,012	55,967	76,747	73,817	134,759	129,784
922,184	1,092,523	293,665	244,917	1,215,849	1,337,440
317,113	315,669	160,671	186,487	477,784	502,156
<u>1,297,309</u>	<u>1,464,159</u>	<u>531,083</u>	<u>505,221</u>	<u>1,828,392</u>	<u>1,969,380</u>
<u>3,985,961</u>	<u>4,520,866</u>	<u>1,034,658</u>	<u>1,048,620</u>	<u>5,020,619</u>	<u>5,569,486</u>
סה"כ ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי					

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב'. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות:

1. ענפי רכב חובה וחבויות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2013	2014	2013	2014	2013	2014	
שייר		ביטוח משנה אלפי ש"ח		ברוטו		
3,018,648	3,216,520	570,581	570,463	3,589,229	3,786,983	יתרה לתחילת השנה
747,615	854,500	78,162	69,237	825,777	923,737	עלות התביעות המצטברת בגין שנת חיתום שוטפת
57,565	(3,216)	11,007	(575)	68,572	(3,791)	שינוי ביתרות לתחילת שנה כתוצאה מהצמדה למדד
(79,401)	27,071	(18,690)	5,480	(98,091)	32,551	שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות
725,779	878,355	70,479	74,142	796,258	952,497	סך השינוי בעלות התביעות המצטברת
8,503	9,823	1,230	770	9,733	10,593	תשלומים לשוב תביעות במהלך השנה:
518,211	520,026	64,262	54,129	582,473	574,155	בגין שנת חיתום שוטפת
526,714	529,849	65,492	54,899	592,206	584,748	בגין שנות חיתום קודמות
77,940	75,234	43,707	38,110	121,647	113,344	סך תשלומים לתקופה
(126,814)	(100,151)	(60,452)	(31,326)	(187,266)	(131,477)	צבירה בגין שנת חיתום שוטפת
47,681	23,473	11,640	19,032	59,321	42,505	צבירה שנזקפה לרווח בגין שנת החיתום ששוחזרה
(1,193)	(1,444)	(5,105)	25,816	(6,298)	24,372	יתרת השינוי בצבירה
3,216,520	3,563,582	570,463	615,522	3,786,983	4,179,104	סך שינוי בצבירה לתקופה
						יתרה לסוף השנה

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות, הפרשה לפרמיה בחסר, צבירה, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת (Ultimate) הינה: יתרת תביעות תלויות (ללא צבירה), הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות בתוספת סך תשלומי התביעות כולל הוצאות ישירות ועקיפות לשוב תביעות.
3. התשלומים כוללים הוצאות עקיפות לשוב תביעות (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות החיתום.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב'. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך):

2. ענפי רכוש ואחרים

31 בדצמבר						
2013	2014	2013	2014	2013	2014	
שייר		ביטוח משנה אלפי ש"ח		ברוטו		
549,880	597,876	373,605	395,324	923,485	993,200	יתרה לתחילת השנה
733,460	870,115	345,284	391,891	1,078,744	1,262,006	עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח
6,939	35,444	(352)	33,162	6,587	68,606	שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח
740,399	905,559	344,932	425,053	1,085,331	1,330,612	
553,544	650,091	209,105	246,433	762,649	896,524	תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה:
180,188	204,122	125,211	153,177	305,399	357,299	בגין אירועים של שנת הדוח
733,732	854,213	334,316	399,610	1,068,048	1,253,823	בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח
60,248	100,204	18,169	(41,128)	78,417	59,076	סך תשלומים
(18,919)	(2,844)	(7,066)	2,844	(25,985)	-	שינוי בהפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, נטו מהוצאות רכישה נדחות
597,876	746,582	395,324	382,483	993,200	1,129,065	שינוי בהפרשה לפרמיה בחסר
						יתרה לסוף השנה

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.
3. תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה כוללים תשלומים בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח ובתוספת השינוי ביתרת תביעות תלויות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח.
4. התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'1. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו, בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות ליום 31 בדצמבר, 2014

שנת חיתום	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	סה"כ	
							אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2014 *					
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:	15,313	16,586	17,077	17,404	15,366	10,338	9,868	9,411	9,723	10,593		
לאחר שנה ראשונה	98,974	109,719	198,143	102,343	81,971	64,222	63,601	65,724	74,519			
לאחר שנתיים	194,832	203,578	297,267	203,916	182,281	160,968	148,827	159,522				
לאחר שלוש שנים	286,801	290,164	390,601	287,871	264,172	257,402	248,026					
לאחר ארבע שנים	369,881	385,781	479,302	359,873	346,155	330,564						
לאחר חמש שנים	439,817	450,650	561,975	428,651	415,392							
לאחר שש שנים	504,213	505,167	638,504	474,572								
לאחר שבע שנים	547,158	547,226	673,653									
לאחר שמונה שנים	579,550	581,461										
לאחר תשע שנים	593,097											
לאחר עשר שנים												
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה: (**)	718,097	707,564	726,404	719,817	718,316	677,465	685,389	743,229	816,201	1,037,081		
לאחר שנה ראשונה	794,933	789,948	830,012	818,751	836,599	784,577	808,793	877,051	953,154			
לאחר שנתיים	816,830	797,571	870,108	837,023	852,448	807,604	830,705	899,707				
לאחר שלוש שנים	655,073	698,222	814,205	666,449	660,981	621,544	691,050					
לאחר ארבע שנים	652,141	713,652	817,817	671,475	629,359	644,077						
לאחר חמש שנים	661,116	691,230	794,667	653,871	650,938							
לאחר שש שנים	652,487	686,677	786,790	659,075								
לאחר שבע שנים	654,035	684,018	792,433									
לאחר שמונה שנים	643,723	679,002										
לאחר תשע שנים	640,186											
לאחר עשר שנים												
עודף (חסר) לאחר שחרור הצבירה (***)	14,887	19,220	21,772	7,374	10,043	(22,533)				50,763		
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	2.27%	2.75%	2.67%	1.11%	1.52%	(3.63%)				1.23%		
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2014	640,186	679,002	792,433	659,075	650,938	644,077	691,050	899,707	953,154	1,037,081	7,646,703	
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2014	593,097	581,461	673,653	474,572	415,392	330,564	248,026	159,522	74,519	10,593	3,561,399	
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	47,089	97,541	118,780	184,503	235,546	313,513	443,024	740,185	878,635	1,026,488	4,085,304	
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2004											93,800	
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2014											4,179,104	

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (***) אומדן התביעות המצטברות כולל את העתודה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.
 (***) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'2. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות ליום 31 בדצמבר, 2014:

שנת חיתום	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	סה"כ	
							אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2014 *					
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:	13,682	15,652	16,428	16,680	13,718	6,468	6,927	8,122	8,504	9,824		
לאחר שנה ראשונה	94,484	106,804	117,292	98,182	77,064	48,920	56,369	61,296	68,257			
לאחר שנתיים	189,557	199,883	215,023	195,707	168,690	127,165	138,199	151,256				
לאחר שלוש שנים	279,641	285,870	306,966	279,067	245,862	193,802	228,575					
לאחר ארבע שנים	360,713	381,230	392,023	350,357	322,220	248,682						
לאחר חמש שנים	428,735	444,433	466,952	416,471	383,988							
לאחר שש שנים	491,427	498,289	538,683	462,512								
לאחר שבע שנים	535,746	540,314	573,666									
לאחר שמונה שנים	565,463	569,300										
לאחר תשע שנים	578,990											
לאחר עשר שנים												
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:												
לאחר שנה ראשונה (**)	652,929	631,432	639,697	640,919	613,743	480,758	586,321	625,901	694,943	929,734		
לאחר שנתיים	716,340	708,692	703,165	720,463	721,143	577,539	695,369	742,804	814,297			
לאחר שלוש שנים	737,421	718,464	728,030	738,341	736,612	595,302	717,823	764,019				
לאחר ארבע שנים	635,527	659,937	676,741	631,179	591,280	484,212	623,038					
לאחר חמש שנים	629,802	665,696	684,131	628,469	567,656	498,471						
לאחר שש שנים	640,022	646,961	672,529	614,045	589,155							
לאחר שבע שנים	630,521	643,665	668,263	617,976								
לאחר שמונה שנים	634,582	642,864	674,277									
לאחר תשע שנים	627,191	637,938										
לאחר עשר שנים	624,406											
עודף (חסר) לאחר שחרור הצבירה (***)	11,121	21,999	2,464	13,203	2,125	(14,259)				36,653		
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	1.75%	3.33%	0.36%	2.09%	0.36%	(2.94%)				1.00%		
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2014	624,406	637,938	674,277	617,976	589,155	498,471	623,038	764,019	814,297	929,734	6,773,311	
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2014	578,990	569,300	573,666	462,512	383,988	248,682	228,575	151,256	68,257	9,824	3,275,050	
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	45,416	68,638	100,611	155,464	205,167	249,789	394,463	612,763	746,040	919,910	3,498,261	
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2004											65,321	
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2014											<u>3,563,582</u>	

(* הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (** אומדן התביעות המצטברות כולל את העתודה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.
 (***) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'3. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו, בענפי ביטוח רכב חובה ליום 31 בדצמבר, 2014:

שנת חיתום	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	סה"כ
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2014 *											
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:	12,327	12,503	14,089	14,006	11,824	5,039	4,364	4,853	5,740	7,042	
לאחר שנה ראשונה	88,482	92,377	93,319	85,564	67,852	49,897	45,541	50,018	59,117		
לאחר שנתיים	174,315	175,646	179,994	166,383	150,296	134,510	114,050	129,668			
לאחר שלוש שנים	256,177	245,794	255,566	233,871	214,284	216,249	190,484				
לאחר ארבע שנים	327,239	328,635	322,104	285,849	274,709	270,239					
לאחר חמש שנים	383,209	379,215	385,127	335,546	320,401						
לאחר שש שנים	430,740	416,817	445,560	370,061							
לאחר שבע שנים	464,240	442,507	464,908								
לאחר שמונה שנים	486,088	467,963									
לאחר תשע שנים	495,736										
לאחר עשר שנים											
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה: (**)	509,254	481,851	489,839	490,157	508,988	473,112	484,391	516,570	564,966	727,880	
לאחר שנה ראשונה	576,496	556,928	575,009	581,550	625,859	575,131	604,888	642,457	702,518		
לאחר שנתיים	587,885	552,596	590,416	593,335	639,062	593,320	618,501	658,621			
לאחר שלוש שנים	540,537	530,014	561,970	508,863	527,571	500,475	517,944				
לאחר ארבע שנים	533,452	544,341	556,256	486,051	493,161	503,000					
לאחר חמש שנים	548,518	527,217	531,084	468,839	501,260						
לאחר שש שנים	533,147	526,491	531,877	470,147							
לאחר שבע שנים	536,289	525,360	532,504								
לאחר שמונה שנים	531,447	518,088									
לאחר תשע שנים	528,557										
לאחר עשר שנים	11,980	11,926	29,466	38,716	26,311	(2,525)					115,874
עודף (חוסר) לאחר שחרור הצבירה (***)	2.22%	2.25%	5.24%	7.61%	4.99%	(0.50%)					3.66%
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	528,557	518,088	532,504	470,147	501,260	503,000	517,944	658,621	702,518	727,880	5,660,519
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2014	495,736	467,963	464,908	370,061	320,401	270,239	190,484	129,668	59,117	7,042	2,775,619
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2014	32,821	50,125	67,596	100,086	180,859	232,761	327,460	528,953	643,401	720,838	2,884,900
סה"כ התחייבויות ביטוחיות											49,033
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2004											2,933,933
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2014											

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (***) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.
 (***) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 17 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'4. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה ליום 31 בדצמבר, 2014:

שנת חיתום	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	סה"כ	
							אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2014 (*)					
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:												
לאחר שנה ראשונה	12,327	12,503	14,089	14,006	11,824	4,269	4,364	4,853	5,740	7,042		
לאחר שנתיים	88,482	92,377	93,319	85,564	67,852	41,662	45,541	50,018	57,887			
לאחר שלוש שנים	174,315	175,646	179,994	166,383	148,484	111,062	114,050	129,668				
לאחר ארבע שנים	255,800	245,794	255,469	233,871	212,453	166,754	190,484					
לאחר חמש שנים	325,357	328,600	319,003	285,849	272,290	210,957						
לאחר שש שנים	379,832	378,377	374,666	333,150	317,983							
לאחר שבע שנים	426,246	415,979	374,666	367,625								
לאחר שמונה שנים	459,650	441,666	450,929									
לאחר תשע שנים	481,047	462,232										
לאחר עשר שנים	490,696											
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:												
לאחר שנה ראשונה (**)	500,413	473,667	478,846	477,857	495,165	376,293	469,115	501,856	551,113	713,791		
לאחר שנתיים	562,435	544,841	551,930	557,801	600,899	470,841	577,273	619,793	677,383			
לאחר שלוש שנים	574,207	541,028	564,053	570,115	614,618	482,181	591,403	635,920				
לאחר ארבע שנים	534,280	522,385	527,045	495,647	503,829	403,368	512,563					
לאחר חמש שנים	527,182	530,702	525,186	474,875	472,510	406,411						
לאחר שש שנים	541,457	515,664	510,061	459,390	483,701							
לאחר שבע שנים	527,170	514,458	511,029	461,679								
לאחר שמונה שנים	530,303	511,300	511,641									
לאחר תשע שנים	525,537	504,313										
לאחר עשר שנים	523,039											
עודף (חסור) לאחר שחרור הצבירה (***)	11,241	18,072	15,404	33,968	20,128	(3,043)					95,770	
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	2.10%	3.46%	2.92%	6.85%	4.00%	(0.75%)					3.21%	
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2014	523,039	504,313	511,641	461,679	483,701	406,411	512,563	635,920	677,383	713,791	5,430,441	
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2014	490,696	462,232	450,929	367,625	317,983	210,957	190,484	129,668	57,887	7,042	2,685,503	
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	32,343	42,081	60,712	94,054	165,718	195,454	322,079	506,252	619,496	706,749	2,744,938	
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2004											40,876	
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2014											<u>2,785,814</u>	

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (***) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.
 (***) אומדן התביעות המצטברות כולל את העתודה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'5. נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענף ביטוח רכב חובה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014:

שנת חיתום							
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
אלפי ש"ח							
557,314	622,247	603,069	637,880	693,764	775,384	826,555	פרמיות ברוטו
118,143	160,067	93,444	98,536	11,137	2,658	2,424	רווח כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר (*)
-	-	-	-	87,774	98,817	38,519	עודף הכנסות על הוצאות בשייר
106,433	123,635	77,909	90,602	68,131	37,366	12,522	השפעת ההכנסות מהשקעות על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום

ג'6. נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענף ביטוח חבויות אחרות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014:

שנת חיתום							
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
אלפי ש"ח							
247,927	243,361	238,730	236,749	273,554	299,631	330,873	פרמיות ברוטו
25,756	22,499	12,994	(2,680)	(21,244)	(22,134)	(35,014)	רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר (*)
-	-	-	-	23,138	30,706	36,715	עודף הכנסות על הוצאות בשייר
48,420	31,477	22,174	21,326	15,882	9,861	3,950	השפעת ההכנסות מהשקעות על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום

(*) הרווח (הפסד) המצטבר בגין שנות החיתום כולל את הרווח (ההפסד) בגין פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'7. הרכב רווח כולל בשייר בענף ביטוח רכב חובה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
22,589	(8,237)	(7,231)	רווח (הפסד) כולל בגין השנים הפתוחות
2009	2010	2011	שנת חיתום שהשתחררה בשנת הדיווח
133,974	86,990	93,555	רווח כולל בגין שנת החיתום שהשתחררה בשנת הדיווח
83,870	85,919	21,758	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים קודמות
30,554	7,792	15,173	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות
<u>270,987</u>	<u>172,464</u>	<u>123,255</u>	סה"כ רווח כולל שדווח

ג'8. הרכב רווח (הפסד) כולל בשייר בענף ביטוח חבויות אחרות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
101	(16,551)	(30,878)	רווח (הפסד) כולל בגין השנים הפתוחות
2009	2010	2011	שנת חיתום שהשתחררה בשנת הדיווח
43,102	36,270	16,586	רווח כולל בגין שנת החיתום שהשתחררה בשנת הדיווח
5,368	5,268	(19,726)	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים קודמות
(13,344)	(12,692)	(6,777)	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות
<u>35,227</u>	<u>12,295</u>	<u>(40,795)</u>	סה"כ רווח (הפסד) כולל שדווח

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות

התחייבויות לעמיתי מסלולי קופות גמל מבטיחות סה"כ	פוליסות		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				נתונים ליום 31 בדצמבר, 2014		
	ללא מרכיב חסכון								
	סיכון הנמכר		משנת 2004						
	קפוליסה בודדת	תשואה	תלוי	שאינו תלוי	תשואה	תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990 *)	
	קבוצתי	פרט	באלפי ש"ח						
169,933	-	-	169,933	-	-	-	-		
7,315,562	-	-	-	-	-	5,390,276	1,925,286		
4,759,187	-	-	3,696,262	-	-	1,062,925	-		
703,059	-	-	53,509	188,122	-	236,372	225,056		
6,715,476	-	-	801,944	-	-	3,952,715	1,960,817		
1,152,084	-	40,554	330,219	348,413	-	357,020	75,878		
20,815,301	-	40,554	330,219	5,070,061	188,122	10,999,308	4,187,037		
3,370,444	-	-	3,361,512	1,310	-	3,067	4,555		
4,729,999	4,729,999	-	-	-	-	-	-		
8,100,443	4,729,999	-	3,361,512	1,310	-	3,067	4,555		
28,915,744	4,729,999	40,554	330,219	8,431,573	189,432	11,002,375	4,191,592		
9,918,425	4,729,999	40,554	300,873	348,384	189,432	182,065	4,127,118		
18,997,319	-	-	29,346	8,083,189	-	10,820,310	64,474		
28,915,744	4,729,999	40,554	330,219	8,431,573	189,432	11,002,375	4,191,592		

(א) לפי חשיפה ביטוחית:

התחייבויות בגין חוזי ביטוח:

קצבה ללא מקדמים מובטחים

קצבה עם מקדמים מובטחים:

עד חודש מאי 2001

מחודש יוני 2001

קצבה בתשלום

הוני (ללא אופציה לקצבה)

מרכיבי סיכון אחרים

סה"כ בגין חוזי ביטוח

התחייבויות בגין חוזי השקעה:

בביטוח חיים

לעמיתי מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה

סה"כ בגין חוזי השקעה

סה"כ

(ב) לפי חשיפה פיננסית:

שאינו תלוי תשואה

תלוי תשואה

סה"כ

(* המוצרים אשר הונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) שהינם בעיקרם מבטיחי תשואה וקופות הגמל מבטיחות התשואה מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות ובפקדונות החשב הכללי.

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות (המשך)

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2013							
התחייבויות לעמיתי מסלולי קופות גמל מבטיחות	פוליסות ללא מרכיב חסכון סיכון הנמכר כפוליסה		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		סה"כ
	בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (*)	
	קבוצתי	פרט	תלוי	שאינו תלוי			
תשואה	תשואה	תשואה	תשואה	תשואה	תשואה	תשואה	תשואה
באלפי ש"ח							
-	-	-	54,709	-	-	-	-
54,709	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	4,993,567	1,809,430	-
6,802,997	-	-	-	-	973,243	-	-
4,017,390	-	-	3,044,021	126	172,804	186,067	-
577,507	-	-	27,307	191,329	3,844,511	2,027,875	-
6,578,640	-	-	706,254	-	366,790	73,470	-
1,161,123	-	42,552	349,345	328,966	10,350,915	4,096,842	-
19,192,366	-	42,552	349,345	4,161,257	191,455	10,350,915	4,096,842
-	-	-	-	-	3,117	4,685	-
2,040,575	-	-	2,032,014	759	-	-	-
4,706,044	4,706,044	-	-	-	3,117	4,685	-
6,746,619	4,706,044	-	-	2,032,014	759	3,117	4,685
25,938,985	4,706,044	42,552	349,345	6,193,271	192,214	10,354,032	4,101,527
9,815,917	4,706,044	42,552	319,630	328,708	192,214	189,103	4,037,666
16,123,068	-	-	29,715	5,864,563	-	10,164,929	63,861
25,938,985	4,706,044	42,552	349,345	6,193,271	192,214	10,354,032	4,101,527

(א) לפי חשיפה ביטוחית:

התחייבויות בגין חוזי ביטוח: קצבה ללא מקדמים מובטחים

קצבה עם מקדמים מובטחים: עד חודש מאי 2001

מחודש יוני 2001 קצבה בתשלום

הוני (ללא אופציה לקצבה)

מרכיבי סיכון אחרים

סה"כ בגין חוזי ביטוח

התחייבויות בגין חוזי השקעה: בביטוח חיים

לעמיתי מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה

סה"כ בגין חוזי השקעה

סה"כ

(ב) לפי חשיפה פיננסית: שאינו תלוי תשואה

תלוי תשואה

סה"כ

(* המוצרים אשר הונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) שהינם בעיקרם מבטיחי תשואה וקופות הגמל מבטיחות התשואה מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות ובפקדונות החשב הכללי.

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה							נתונים לשנה שהסתיימה
פוליסות ללא מרכיב חסכון		נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				ביום 31 בדצמבר, 2014	
סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004					
סה"כ	קבוצתי	פרט	תלוי	שאינו תלוי	עד שנת	עד שנת	
			תשואה אלפי ש"ח	תשואה	2003	1990 (1)	
75,174	-	-	-	-	40,998	34,176	פרמיות ברוטו:
1,373,103	-	-	989,889	2,947	352,959	27,308	מסורתי/מעורב
637,806	22,621	361,026	59,011	-	178,519	16,629	מרכיב החיסכון
2,086,083	22,621	361,026	1,048,900	2,947	572,476	78,113	אחר
1,629,957	-	-	1,629,209	566	126	56	סה"כ
359,293	-	-	80,967	16,981	164,312	97,033	תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
3,006,472	9,247	132,087	1,296,726	5,634	1,291,127	271,650	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)
100,045	-	-	99,705	46	199	95	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
54,042	12,727	40,619	(54,175)	11,179	8,538	35,154	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה
(295)	-	-	-	-	(295)	-	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
53,747	12,727	40,619	(54,175)	11,179	8,243	35,154	קיצוים והתאמות
32,763	428	1,801	4,145	2,643	2,059	21,687	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים לאחר קיצוים והתאמות
86,510	13,155	42,420	(50,030)	13,822	10,302	56,841	רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
130,908	-	-	-	-	-	-	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
217,418	-	-	-	-	-	-	רווח כולל מפנסיה וגמל
176,247	-	51,157	124,241	-	815	34	סה"כ רווח כולל מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
223,476	-	-	217,833	2,947	2,509	187	פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש (2)
89,611	-	-	89,611	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
1,492,648	-	-	1,492,648	-	-	-	פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה - עסק חדש
172,395	-	-	172,395	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
88,110	-	-	59,041	-	27,660	1,409	העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)
							העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2013	
סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004					
סה"כ	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)	
		אלפי ש"ח					
89,236	-	-	-	-	47,087	42,149	פרמיות ברוטו:
1,212,142	-	-	826,598	891	353,899	30,754	מסורתי/מעורב
628,308	21,428	331,895	70,779	-	183,166	21,040	מרכיב החיסכון
1,929,686	21,428	331,895	897,377	891	584,152	93,943	אחר
846,829	-	-	846,725	2	83	19	סה"כ
311,327	-	-	60,787	4,345	193,931	52,264	תקבולים בגין חוזי השקעה שנקפו ישירות לעתודות ביטוח
3,290,938	22,351	163,454	1,275,647	9,673	1,520,432	299,382	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)
110,538	-	-	109,717	41	483	297	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
157,062	(1,770)	8,190	(119,438)	2,764	199,010	68,306	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה
(709)	-	-	-	-	(709)	-	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים קיזוזים והתאמות
156,353	(1,770)	8,190	(119,438)	2,764	198,301	68,306	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים לאחר קיזוזים והתאמות
(13,110)	(159)	(1,032)	(1,633)	(405)	(1,021)	(8,860)	הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
143,243	(1,929)	7,158	(121,071)	2,359	197,280	59,446	סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
121,301							רווח כולל מפנסיה וגמל
264,544							סה"כ רווח כולל מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
226,049	791	63,215	160,730	-	1,282	31	פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש (2)
132,746	-	-	127,424	1,540	3,698	84	פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
46,835	-	-	46,835	-	-	-	פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה - עסק חדש
775,813	-	-	775,813	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
92,777	-	-	92,777	-	-	-	העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)
82,214	-	-	55,724	-	24,120	2,370	העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה						נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2012	
פוליסות ללא מרכיב חסכון			מספחים				
סיכון הנמכר כפוליסה בודדת			2004 משנת				
סה"כ	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)	
			אלפי ש"ח				
97,280	-	-	-	-	49,794	47,486	פרמיות ברוטו:
1,067,360	-	-	673,290	-	364,268	29,802	מסורתי/מעורב
613,323	19,025	310,190	79,121	-	186,056	18,931	מרכיב החיסכון
1,777,963	19,025	310,190	752,411	-	600,118	96,219	אחר
351,677	-	-	351,568	6	84	19	סה"כ
224,082	-	-	47,646	11,293	69,761	95,383	תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
3,128,104	9,342	143,032	1,022,584	23,826	1,595,678	333,641	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)
95,413	-	-	92,597	25	2,681	109	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(67,797)	8,080	15,335	(42,821)	(14,786)	(47,246)	13,641	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה
(3,171)	-	-	-	-	(3,171)	-	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
(70,968)	8,080	15,335	(42,821)	(14,786)	(50,417)	13,641	קיצוזים והתאמות
68,572	851	3,509	7,332	4,295	4,951	47,634	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים לאחר קיצוזים והתאמות
(2,396)	8,931	18,844	(35,489)	(10,491)	(45,466)	61,275	רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
133,983	-	-	-	-	-	-	סק כל רווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
131,587	-	-	-	-	-	-	רווח כולל מפנסיה וגמל
256,577	-	61,857	193,094	-	1,528	98	סה"כ רווח כולל מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
104,747	-	-	99,533	-	4,702	512	פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש (2)
12,976	-	-	12,976	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
292,775	-	-	292,775	-	-	-	פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה - עסק חדש
70,194	-	-	70,194	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
90,037	-	-	58,953	-	29,350	1,734	העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)
							העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

הערות:

- (1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
 - (2) הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשוננת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 - (3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות.
- המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל (לרבות רווח כולל אחר) לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות.
- בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ג. מידע אודות תשואה ודמי ניהול בגין התחייבויות תלויות תשואה

דמי ניהול לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			תשואה שנתית ממוצעת נומינלית 5 שנים		תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
			אחרי דמי ניהול	לפני דמי ניהול	2010	2011	2012	2013	2014	
2012	2013	2014			באחוזים					
באלפי ש"ח										
69,761	193,931	164,311	5.80	7.18	11.63	(5.67)	12.39	11.80	6.91	
34,651	44,062	58,387	5.83	7.18	11.50	(5.57)	12.39	11.80	6.91	
12,995	16,725	22,580								
117,407	254,718	245,278								

קרן י'

מסלול כללי בפוליסות החל משנת 2004

אחר

סך הכל

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ד. מידע אודות העברות כספים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
46,927	52,880	108,160	העברות לחברה מגופים אחרים:
12,632	10,900	4,760	העברות מחברות ביטוח אחרות
10,635	28,997	59,475	העברות מקרנות פנסיה
			העברות מקופות גמל
70,194	92,777	172,395	סך הכל העברות לחברה
53,927	51,647	38,052	העברות מהחברה לגופים אחרים:
17,020	13,277	19,976	העברות לחברות ביטוח אחרות
19,090	17,290	30,082	העברות לקרנות פנסיה
90,037	82,214	88,110	העברות לקופות גמל
(19,843)	10,563	84,285	סך הכל העברות מהחברה
			העברות נטו

ההעברות מתייחסות לביטוח חיים ואינן מתייחסות לנכסי קופות גמל וקרנות פנסיה אשר אינם כלולים בדוחות הכספיים המאוחדים.

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות

א. פירוט ההתחייבויות ברוטו בגין חוזי ביטוח לפי חשיפה פיננסית

הנתונים הכלולים בכל אחד מהטורים בטבלאות שלהלן הינם בגין הפוליסה העיקרית והכיסויים הנוספים המצורפים אליה.

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2014					
סה"כ	אחר (*)		סיעודי		
	זמן קצר	זמן ארוך	קבוצתי	פרט	
אלפי ש"ח					
63,823	-	-	-	63,823	תלוי תשואה
1,020,876	15,044	292,553	904	712,375	אינו תלוי תשואה
1,084,699	15,044	292,553	904	776,198	סה"כ

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2013					
סה"כ	אחר (*)		סיעודי		
	זמן קצר	זמן ארוך	קבוצתי	פרט	
אלפי ש"ח					
57,539	-	-	-	57,539	תלוי תשואה
788,406	36,562	230,337	1,927	519,580	אינו תלוי תשואה
845,945	36,562	230,337	1,927	577,119	סה"כ

(*) הכיסוי המהותי ביותר הכלול בביטוח בריאות אחר לזמן ארוך הינו הוצאות רפואיות (אשתקד - זהה) ולזמן קצר הינו דמי מחלה (אשתקד - עובדים זרים).

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות (המשך)

ב. פירוט ההתחייבויות ברוטו בגין חוזי ביטוח לפי חשיפה ביטוחית

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2014					
סה"כ	אחר (*)		סיעודי		
	זמן קצר	זמן ארוך אלפי ש"ח	קבוצתי	פרט	
286	-	-	286	-	קצבה בתשלום
1,084,413	15,044	292,553	618	776,198	מרכיבי סיכון אחרים
<u>1,084,699</u>	<u>15,044</u>	<u>292,553</u>	<u>904</u>	<u>776,198</u>	סה"כ

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2013					
סה"כ	אחר (*)		סיעודי		
	זמן קצר	זמן ארוך אלפי ש"ח	קבוצתי	פרט	
52,448	-	-	683	51,765	קצבה בתשלום
793,497	36,562	230,337	1,244	525,354	מרכיבי סיכון אחרים
<u>845,945</u>	<u>36,562</u>	<u>230,337</u>	<u>1,927</u>	<u>577,119</u>	סה"כ

(*) הכיסוי המהותי ביותר הכלול בביטוח בריאות אחר לזמן ארוך הינו הוצאות רפואיות (אשתקד - זהה) ולזמן קצר הינו דמי מחלה (אשתקד - עובדים זרים).

ג. פירוט התוצאות לפי פוליסות

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014					
סה"כ	אחר		סיעודי		
	זמן קצר	זמן ארוך אלפי ש"ח	קבוצתי	פרט	
531,973	(* 73,828)	(* 386,451)	960	70,734	פרמיות ברוטו
5,588	(535)	3,108	1,475	1,540	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
7,187	(91)	2,313	9	4,956	רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
12,775	(626)	5,421	1,484	6,496	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות
73,240	-	68,293	-	4,947	פרמיה משוננת - עסק חדש

(*) מתוך זה, לזמן ארוך פרמיות פרט בסך של 343,197 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 43,253 אלפי ש"ח ולזמן קצר כל הפרמיות הינן פרמיות פרט.

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות (המשך)

ג. פירוט התוצאות לפי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2013					
סה"כ	אחר		סיעודי		
	זמן קצר	זמן ארוך אלפי ש"ח	קבוצתי	פרט	
485,905	(* 90,648)	(* 329,063)	1,144	65,050	פרמיות ברוטו
31,355	(117)	14,666	1,033	15,773	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
(2,987)	(219)	(407)	(6)	(2,355)	הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
28,368	(336)	14,259	1,027	13,418	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות
63,028	-	57,015	-	6,013	פרמיה משוננת - עסק חדש

(* מתוך זה, לזמן ארוך פרמיות פרט בסך של 274,236 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 54,827 אלפי ש"ח ולזמן קצר כל הפרמיות הינן פרמיות פרט.

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2012					
סה"כ	אחר		סיעודי		
	זמן קצר	זמן ארוך אלפי ש"ח	קבוצתי	פרט	
434,842	(* 67,612)	(* 303,813)	1,206	62,211	פרמיות ברוטו
64,792	(23)	64,462	1,721	(1,368)	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
17,801	649	2,331	53	14,768	רווח כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
82,593	626	66,793	1,774	13,400	סך כל הרווח הכולל מעסקי ביטוח בריאות
44,876	-	38,918	-	5,958	פרמיה משוננת - עסק חדש

(* מתוך זה, לזמן ארוך פרמיות פרט בסך של 260,065 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 43,749 אלפי ש"ח ולזמן קצר כל הפרמיות הינן פרמיות פרט.

באור 20: - תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים, חוזי השקעה וחוזי ביטוח בריאות, ברוטו

ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (*)		חוזי ביטוח	
	סה"כ	חוזי השקעה		
אלפי ש"ח				
865,346	23,197,257	5,951,232	17,246,025	יתרה ליום 1 בינואר, 2013
16,087	1,809,884	414,026	1,395,858	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)
39,021	2,336,530	861,601	1,474,929	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות (2)
-	(1,400,978)	(478,091)	(922,887)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה שינויים בגין שינוי בהנחות (4)
(67,661)	24,758	-	24,758	סיווג מחדש של תוכניות השקעה שינויים אחרים (3)
-	-	(2,149)	2,149	
(6,848)	(28,466)	-	(28,466)	
845,945	25,938,985	6,746,619	19,192,366	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2013
10,609	1,190,207	311,999	878,208	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)
47,584	3,260,999	1,643,833	1,617,166	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות (2)
-	(1,559,267)	(602,008)	(957,259)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה שינויים בגין שינוי בהנחות (4)
169,313	131,573	-	131,573	סיווג מחדש של מגזרי פעילות שינויים אחרים (3)
31,377	(31,377)	-	(31,377)	
(20,129)	(15,376)	-	(15,376)	
1,084,699	28,915,744	8,100,443	20,815,301	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2014

ליום 31 בדצמבר		אלפי ש"ח	
2013	2014		
אלפי ש"ח			(*) הרכב (ברוטו):
9,815,917	9,918,425		חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
16,123,068	18,997,319		חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
25,938,985	28,915,744		

1. ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות - סעיף זה כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי (הפסדי) השקעות בגין היתרה לתחילת השנה, בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי (הפסדי) השקעות בגין הפרמיות לחסכון בלבד שנרשמו בתקופת הדוח.
 2. גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות - פרמיה זו איננה כוללת את כל הפרמיה שנרשמה כהכנסה. הפרמיה כוללת את הפרמיה לחסכון וחלק מהפרמיה במוצרים בעלי פרמיה קבועה.
 3. שינויים אחרים - הסעיף כולל שינויים בעתודה בגין תביעות תלויות, רזרבה לתביעות עיתיות, IBNR, קצבאות בתשלום וכדומה (על פי ההנחות שהיו בשימוש בסוף השנה הקודמת). בנוסף הסעיף כולל גם את השפעת הריבית, הפרשי הצמדה ורווחי ההשקעה שלא נכללו בסעיף "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות", כגון: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה על תשלומי תביעות ועל פרמיות שאינן חסכון. בביטוח בריאות, עיקר הסכום הנכלל בסעיף זה מהווה שינוי אומדן אקטוארי, הנובע מההפרש בין התוצאות בפועל ובין הערכה לתחילת השנה.
 4. לעניין ההנחות העיקריות המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות, ראה באור 36(5)א' (2) להלן.
- התנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה אינה כוללת התייחסות לפוליסות שהונפקו ובוטלו בשנת הדוח.

באור 21: - מסים על ההכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

1. כללי

על הכנסות החברה וכל יתר החברות בקבוצה חל מס חברות בהתאם לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן - הפקודה). בנוסף, על הכנסות החברות בקבוצה, המסווגות כ- "מוסדות כספיים" כהגדרתם בחוק מע"מ התשל"ו-1975, חלים מס רווח ומס שכר. יצויין כי פעילותן של חברות המסווגות כמוסדות כספיים בענפי הביטוח, הפנסיה והפיננסים, מהווה את עיקר פעילות הקבוצה.

2. חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985

על החברה והחברות המוחזקות שאינן חברות מוחזקות בחו"ל חל, עד לתום שנת 2007, חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 (להלן - החוק). על-פי החוק, נמדדו התוצאות לצורכי מס כשהן מותאמות לשינויים במדד.

בחודש פברואר 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק שקבע כי תחולתו של חוק התיאומים תסתיים בשנת המס 2007, ומשנת המס 2008 לא יחולו עוד הוראות החוק, למעט הוראות המעבר שמטרתן למנוע עיוותים בחישובי המס. החל משנת 2008, נמדדות התוצאות לצורכי מס בערכים נומינליים למעט תיאומים מסוימים בגין שינויים במדד בתקופה שעד ליום 31 בדצמבר, 2007. התיקון לחוק כולל בין היתר את ביטול תיאום התוספת והניכוי בשל אינפלציה והניכוי הנוסף בשל פחת לנכסים בני פחת שנרכשו לאחר שנת המס 2007.

3. הסדרי מס ייחודיים לענף הביטוח

א. הסכם עם שלטונות המס

בין התאחדות חברות הביטוח בישראל לבין שלטונות המס קיים הסכם (להלן - הסכם המס) המתחדש ומתעדכן מדי שנה, המסדיר סוגיות מס ייחודיות לענף בגין שנות המס עד וכולל שנת המס 2012. ההסכם מתייחס בין היתר לנושאים הבאים:

- הוצאות רכישה נדחות (DAC) - הוצאות ישירות של חברות ביטוח לרכישת חוזי ביטוח חיים יותרו בניכוי לצורכי מס בחלקים שווים בפריסה על פני ארבע שנים. הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואשפוז מופחתות על פני תקופה של 6 שנים, בדומה לשיעור ההפחתה בדוחות הכספיים.
- ייחוס הוצאות להכנסות מועדפות - להכנסות החייבות בשיעורי מס מופחתים ולהכנסות הפטורות ממס המתקבלות בחברות הביטוח ("הכנסות מועדפות") יתבצע ייחוס הוצאות שמשמעותו הפיכת חלק מההכנסות המועדפות להכנסות חייבות במס מלא, בהתאם לשיעור הייחוס. שיעור הייחוס שנקבע בהסכם תלוי במקור הכספים המניבים את ההכנסות המועדפות.
- מיסוי הכנסות מנכסים המוחזקים כהשקעות חופפות להתחייבויות תלויות תשואה.

טרם נחתם הסכם לשנות המס 2013 ו-2014. הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לעקרונות ההסכם האמור.

ב. המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים

בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007), התשס"ז-2007 מיום 11 בינואר, 2007, נקבעו כללים לגבי המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים שנכללה בדוחות הכספיים עד ליום 31 בדצמבר, 2006. על פי הכללים, חלק העתודה המחושב בגובה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון, בשייר עצמי, הקיים בביטוח חיים ואשר בגינו הוגדרה דרישת הון, יהיה פטור ממס. בהסכם המיסוי הענפי צוין כי בבסיס הפטור עומדת דרישת ההון, שבאה לידי ביטוי כאמור לעיל, ובמידה ותבטל או תקטן דרישת ההון ידונו הצדדים בהשלכות המס הנובעות מכך, ככל שישנן.

ליום 31 בדצמבר, 2006 יתרת העתודה הקיימת במנורה ביטוח היוותה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי.

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ב. שיעורי המס החלים על ההכנסות של חברות הקבוצה

1. המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים, המהווים את עיקר פעילות הקבוצה, מורכב ממס חברות וממס רווח.
2. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים:

שעור מס כולל במוסדות כספיים	שעור מס רווח %	שעור מס חברות	שנה
35.53	(* 16.33)	25.0	2012
(** 36.22)	(* 17.58)	25.0	2013
37.71	18.00	26.5	2014 ואילך

(* שיעור מס משוקלל.
(** לעומת שיעור מס של 35.9% ערב פרסום התיקון.)

ג. שומות מס

(1) שומות מס סופיות

לחברה, למנורה ביטוח, לשומרה ביטוח ולמנורה פיננסים הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2011. למבטחים פנסיה הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2007 והשומות לשנות המס 2008-2010 נחשבות כסופיות. למנורה קרנות נאמנות, למנורה ניהול תיקים ולשומרה נדל"ן הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2010. למנורה נדל"ן שומות הנחשבות לסופיות עד וכולל שנת המס 2009. השומות של חברות מאוחדות אחרות לשנות המס עד וכולל שנת המס 2010 נחשבות כסופיות.

(2) שומות מס במחלוקת

לשומרה ביטוח הוצאה שומה לפי מיטב שפיטה לשנת המס 2012, לפיה היא נדרשת לשלם סכומי מס (כולל ריבית והפרשי הצמדה שנצברו) נוספים מעבר לחבות המס שחושבה על ידה בסך כולל של 8,349 אלפי ש"ח. שומרה ביטוח חולקת על טענות שלטונות המס המהוות בסיס לדרישה האמורה, זאת בהתבסס על חוות דעת מקצועית שממנה עולה כי הסבירות שעמדת שלטונות המס תתקבל הינה נמוכה. בהתאם לכך, הגישה שומרה ביטוח השגה על שומה זו, להערכת הנהלת שומרה ביטוח אין באמור השפעה על תוצאות פעילותה.

ד. הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים אחרים

לחברות מאוחדות הפסדים עסקיים לצורכי מס המועברים לשנים הבאות ומסתכמים ליום 31 בדצמבר, 2014 לסך של כ- 297,887 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2013 - 294,559 אלפי ש"ח). בגין יתרות אלה ובגין הפרשים זמניים אחרים הניתנים לניכוי נרשמו בדוחות הכספיים נכסי מסים נדחים כמפורט בסעיף ט' להלן.

לא הוכר נכס מס נדחה בגין הפסדים עסקיים להעברה בסך של כ- 37,238 אלפי ש"ח ובגין הפסדי הון בסך 8,806 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2013 - הפסדים עסקיים בסך 28,140 אלפי ש"ח והפסד הון בסך 3,179 אלפי ש"ח), בהיעדר צפי לניצולם בעתיד הנראה לעין.

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ה. החלטות מיסוי

1. בחודש נובמבר 2011 נחתמה החלטת מיסוי, אשר על פיה, אישרו שלטונות המס כי העברת מלוא מניות מבטחים פנסיה ממנורה ביטוח לחברה לא תתחייב במס, וזאת בהתאם להוראות סעיף 104ג לפקודת מס הכנסה. כמו כן נקבע כי לצורך חישוב רווח ההון בעת מכירת מניות מבטחים פנסיה ומניות מנורה ביטוח על ידי החברה, יוקצה המחיר המקורי של מנורה ביטוח כפי שהיה בידי החברה ערב שינוי המבנה, על פי יחס שווי השוק של מבטחים פנסיה ומנורה ביטוח במועד שינוי המבנה.
2. בחודש פברואר 2012 נחתמה החלטת מיסוי, אשר על פיה אושר המיזוג לצרכי מס של החברה לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ (לשעבר - הבנק לפיתוח התעשייה בע"מ) (להלן - הבנק) לתוך מנורה ביטוח החל מיום 1 באפריל, 2011. כמו כן, הותרו למנורה ביטוח הפסדים צבורים לצרכי מס של הבנק בסך כ- 344 מיליוני ש"ח וזאת בהתאם לסעיף 103ח לפקודת מס הכנסה.
3. בחודש אוקטובר 2013 נחתמה החלטת מיסוי, אשר על פיה, אישרו שלטונות המס כי העברת מלוא מניות מבטחים גמל ממנורה פיננסים למבטחים פנסיה (כאמור בבאור 4.ב.1. לעיל) לא תתחייב במס, וזאת בהתאם להוראות סעיף 104ב(ו) לפקודת מס הכנסה ותקנות מס הכנסה (תנאים להעברת נכס בפטור ממס בין חברות אחיות) התשנ"ד-1994. בנוסף אישרו שלטונות המס כי מיזוג מבטחים גמל למבטחים פנסיה עומד בהוראות סעיף 103ג לפקודת מס הכנסה ובתנאי תקנות המיזוג. כמו כן נקבע כי מועד המיזוג לצרכי מס הינו 31 בדצמבר, 2012.

1. מסים על ההכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
102,961	194,010	104,516	מסים שוטפים
(24,578)	50,548	40,514	מסים נדחים המתייחסים ליצירה והיפוך של הפרשים זמניים, ראה גם סעיף ט' להלן
(100)	(3,926)	(285)	הטבת מס בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)
-	2,749	-	התאמת יתרות המסים הנדחים בעקבות שינוי בשיעורי המס
<u>78,283</u>	<u>243,381</u>	<u>144,745</u>	

2. מסים על ההכנסה (הטבת מס) המתייחסים לסעיפי רווח (הפסד) כולל אחר

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
83,332	(3,603)	15,666	נכסים פיננסיים זמינים למכירה
(2,932)	1,111	3,273	רווח (הפסד) ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת
(593)	(5,093)	8,344	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ
-	(117)	(507)	הפסד הנובע מחברה כלולה
-	3,316	-	התאמת יתרות המסים הנדחים בעקבות שינוי בשיעורי המס
<u>79,807</u>	<u>(4,386)</u>	<u>26,776</u>	

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ח. הטבת מס המתייחסת לסעיפי הון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
7	3	-

הטבת מס בגין תשלום מבוסס מניות

ט. מסים נדחים

הרכב:

סה"כ	אחרים	הטבות לעובדים	הפרשות לחובות מסופקים	מכשירים פיננסיים	רכוש קבוע ונדל"ן להשקעה	הפסדים לצרכי מס	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים
							הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים
אלפי ש"ח							
(134,086)	(43,018)	30,097	39,145	(64,045)	(61,481)	102,223	(137,007)
(50,548)	(9,360)	5,488	(271)	(9,527)	1,062	(29,808)	(8,132)
7,705	5,213	(1,111)	-	3,603	-	-	-
(6,065)	(2,434)	1,614	1,969	(3,363)	(3,360)	6,417	(6,908)
(182,994)	(49,599)	36,088	40,843	(73,332)	(63,779)	78,832	(152,047)
(40,514)	(24,715)	1,237	(5,550)	2,865	(7,073)	871	(8,149)
(26,776)	(7,837)	(3,273)	-	(15,666)	-	-	-
(250,284)	(82,151)	34,052	35,293	(86,133)	(70,852)	79,703	(160,196)

יתרת נכס

(התחייבות) מס

נדחה ליום 1

בינואר, 2013

שינויים אשר

נזקפו לרווח

והפסד

שינויים אשר

נזקפו

לרווח הכולל

ולחן

השפעת השינוי

בשיעורי המס

יתרת נכס

(התחייבות) מס

נדחה ליום 31

בדצמבר,

2013

שינויים אשר

נזקפו לרווח

והפסד

שינויים אשר

נזקפו

לרווח הכולל

ולחן

יתרת נכס

(התחייבות) מס

נדחה ליום 31

בדצמבר,

2014

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ט. מסים נדחים (המשך)

המסים הנדחים מוצגים בדוחות המאוחדים על המצב הכספי כדלקמן:

31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
1,670	1,188
(184,664)	(251,472)
(182,994)	(250,284)

נכסי מסים נדחים
התחייבויות בגין מסים נדחים

י. מס תאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על ההכנסה שנזקק בדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ליום		
31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
354,023	676,064	358,402
35.53%	36.22%	37.71%
123,087	242,327	130,668
5,144	5,644	5,606
(3,545)	(3,925)	(3,331)
208	1,223	2,411
1,114	(1,485)	1,573
1,818	-	3,663
1,766	1,289	2,958
(50)	(2,488)	(50)
-	2,749	-
840	2,695	-
(100)	(3,926)	(285)
(53,561)	-	-
1,562	(722)	1,532
78,283	243,381	144,745
22.11%	36.00%	40.39%

רווח לפני מסים על ההכנסה

שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים
(ראה סעיף ב' לעיל)

מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי הכולל
הפחתה בגין אי החלת מס רווח על חברות בקבוצה שאינן מוסד
כספי

עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:
הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס

הכנסות פטורות

חלק הקבוצה בהפסדי חברות כלולות

הפרשים בבסיס המדידה

הפרשים זמניים בגינם לא נזקפו מסים נדחים

גידול בהפסדים לצורכי מס בגינם לא נזקפו מסים נדחים

ניצול הפסדים לצורכי מס משנים קודמות, בגינם לא
נזקפו מסים נדחים בעבר

עדכון מסים נדחים בגין שינויי חקיקה

עדכונים שוטפים של יתרות מסים נדחים בגין שינויים בשיעורי
המס

מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)

הטבת מס שנוצרה במיזוג

אחרים

מסים על ההכנסה

שיעור מס אפקטיבי ממוצע

באור 22: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים

הטבות לעובדים כוללות הטבות לטווח קצר, הטבות לאחר סיום העסקה, הטבות אחרות לטווח ארוך והטבות בגין פיטורין.

הטבות לאחר סיום העסקה

דיני העבודה וחוק פיצויי פיטורין בישראל מחייבים את הקבוצה לשלם פיצויים לעובד בעת פיטורין או פרישה או לבצע הפקדות שוטפות בתוכנית הפקדה מוגדרת, לפי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין כמתואר להלן. התחייבויות הקבוצה בשל כך מטופלות כהטבות לאחר סיום העסקה. חישוב התחייבויות הקבוצה בשל הטבות לעובדים מתבצע על-פי הסכם העסקה בתוקף ומבוסס על משכורת העובד ותקופת העסקתו אשר יוצרים את הזכות לקבלת הפיצויים.

ההטבות לעובדים לאחר סיום העסקה, ממומנות, בדרך כלל, על-ידי הפקדות המסווגות כתוכנית להטבה מוגדרת או כתוכנית הפקדה מוגדרת כמפורט להלן:

1. תוכניות להפקדה מוגדרת

לגבי חלק מתשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על-פיו הפקדותיה השוטפות של הקבוצה בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פוטרות אותה מכל התחייבויות נוספת לעובדים, בגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. הפקדות אלו וכן הפקדות בגין תגמולים מהוות תוכניות הפקדה מוגדרת.

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
29,647	34,432	36,229

הוצאות בגין תוכניות להפקדה מוגדרת

2. תוכניות להטבה מוגדרת

החלק של תשלומי הפיצויים שאינו מכוסה על-ידי הפקדות בתוכניות להפקדה מוגדרת, כאמור לעיל, מטופל על-ידי הקבוצה כתוכנית להטבה מוגדרת לפיה מוכרת התחייבות בגין הטבות עובדים ובגינה מפקידה הקבוצה סכומים בקופות מרכזיות לפיצויים ובפוליסות ביטוח מתאימות.

באור 22: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)

2. תוכניות להטבה מוגדרת (המשך)

(א) שינויים בהתחייבות להטבה מוגדרת ובשווי הוגן של נכסי תוכנית

שנת 2014

		רווח (הפסד) בגין מדידה מחדש ברווח כולל אחר					הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד						
		תשואה על נכסי תוכנית למעט סכומים שהוכרו בהוצאות ריבית נטו					סה"כ הוצאות					יתרה ליום 1 בינואר 2014	
		רווח (הפסד) סה"כ	רווח אקטוארי	רווח בגין שינויים בהנחות הפיננסיות	רווח (הפסד) אקטוארי בגין סטיות בניסיון	רווח (הפסד) אקטוארי בגין שינויים בהנחות הדמוגרפיות	תשלומים מהתוכנית	סה"כ הוצאות	הוצאות ריבית נטו	עלות שירות שוטף	שנזקפו לרווח או הפסד	יתרה ליום 1 בינואר 2014	
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	הפקדות שהופקדו על ידי המעביד	השפעה על רווח כולל אחר	אקטוארי בגין סטיות בניסיון	בגין שינויים בהנחות הפיננסיות	אקטוארי בגין שינויים בהנחות הדמוגרפיות	בהוצאות ריבית נטו	תשלומים מהתוכנית	שנזקפו לרווח או הפסד	הוצאות ריבית נטו	עלות שירות שוטף	שנזקפו לרווח או הפסד	יתרה ליום 1 בינואר 2014	
אלפי ש"ח													
191,638	-	11,063	115	5,737	5,211	-	(7,790)	18,815	7,427	11,388	191,676	191,676	התחייבות להטבה מוגדרת
50,816	5,931	(2,024)	(303)	(401)	(956)	(364)	(2,413)	1,794	1,842	(48)	47,528	47,528	שווי הוגן של נכסי תוכנית התחייבות (נכס) נטו בגין הטבה מוגדרת
140,822	(5,931)	9,039	(188)	5,336	4,255	(364)	(5,377)	17,021	5,585	11,436	144,148	144,148	

באור 22: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)

2. תוכניות להטבה מוגדרת (המשך)

(א) שינויים בהתחייבות להטבה מוגדרת ובשווי הוגן של נכסי תוכנית

שנת 2013

		רווח (הפסד) בגין מדידה מחדש ברווח כולל אחר					הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד					
		תשואה										
		על נכסי										
		תוכנית										
		(הפסד)										
		למעט										
		סקומים										
יתרה	הפקדות	סה"כ	הפסד	אקטוארי	בגין	סקומים	סה"כ	עלות	שירות	שירות	יתרה	
ליום 31	שהופקדו	השפעה	אקטוארי	בגין	שינויים	שהוכרו	הוצאות	עבר	הוצאות	עלות	ליום 1	
בדצמבר	על ידי	על רווח	סטיות	בהנחות	בהוצאות	תשלומים	לרווח או	והשפעת	ריבית	שירות	בינואר	
2013	המעביד	אחר	בניסיון	הפיננסיות	ריבית נטו	מהתוכנית	הפסד	סילוקים	נטו	שוטף	2013	
אלפי ש"ח												
191,676	-	3,386	2,120	1,266	-	(14,842)	22,037	(56)	7,540	14,553	187,867	התחייבות להטבה מוגדרת
47,528	6,392	(490)	(140)	-	(350)	(4,476)	775	(985)	1,805	(45)	45,327	שווי הוגן של נכסי תוכנית
144,148	(6,392)	2,896	1,980	1,266	(350)	(10,366)	21,262	929	5,735	14,598	142,540	התחייבות (נכס) נטו בגין הטבה מוגדרת

באור 22: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)

2. תוכניות להטבה מוגדרת (המשך)

(ב) ההנחות העיקריות בגין תוכנית להטבה מוגדרת

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
%		
4.4	4.1	שיעור ההיוון (*)
4.9	4.2	שיעור עליית שכר צפויה

(*) שיעור ההיוון מבוסס על אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה (אשתקד - אגרות חוב ממשלתיות).

בחדש נובמבר 2014, פרסם סגל רשות ניירות ערך את עמדה חשבונאית מספר 1-21 בדבר קיומו של שוק עמוק באגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה בישראל (להלן - העמדה), וזאת לצורך קביעת שיעור ההיוון של מחויבויות להטבה מוגדרת והטבות אחרות לטווח ארוך הנקובות בשקל בהתאם ל- IAS 19. על פי העמדה, יש לטפל במעבר משימוש בשיעור תשואה של אגרות חוב ממשלתיות (3.05%) לשיעור תשואה של אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה (4.13%) בדרך של מכאן ולהבא כשינוי אומדן חשבונאי.

השפעת השינוי בשיעור ההיוון הינה קיטון בהתחייבות בשל תוכנית להטבה מוגדרת בסך של 15,259 אלפי ש"ח, גידול במסים הנדחים ליום 31 בדצמבר, 2014 בסך של כ- 5,754 אלפי ש"ח, וגידול ברווח כולל אחר בסך של 9,505 אלפי ש"ח.

(ג) סכומים, עיתוי ואי וודאיות של תזרימי מזומנים עתידיים

להלן שינויים אפשריים הנחשבים לסבירים לסוף תקופת הדיווח, לכל הנחה אקטוארית בהנחה שיתר ההנחות האקטואריות נותרו ללא שינוי:

השינוי במחויבות להטבה מוגדרת ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
		<u>מבחן רגישות לשינוי בשיעור עליית שכר צפויה מעבר להנחות האקטואריות</u>
		השינוי כתוצאה מ:
17,703	13,933	עליית שכר בשיעור של 1%
(12,977)	(10,477)	ירידת שכר בשיעור של 1%
		<u>מבחן רגישות לשינוי שיעור ההיוון של התחייבות ונכסי התכנית מעבר להנחות האקטואריות</u>
		השינוי כתוצאה מ:
(13,272)	(10,892)	עליית שיעור ההיוון של 1%
17,570	14,385	ירידת שיעור ההיוון של 1%

באור 23: - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
125,380	117,296	עובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת
53,011	68,837	הוצאות לשלם
108,730	113,050	ספקים ונותני שירותים
19,609	31,199	מוסדות ורשויות ממשלתיות
71,190	53,154	הוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה
		חברות ביטוח ותווכני ביטוח:
395,833	331,457	פקדונות של מבטחי משנה
87,801	118,311	חשבונות אחרים
483,634	449,768	סך כל חברות ביטוח ותווכני ביטוח
252,021	255,507	סוכני ביטוח
187,343	196,292	מבוטחים ועמיתים
10,898	12,633	הפרשה להשתתפות מבוטחים ברווחים
98,688	212,747	פרמיה מראש (ראה באור 5.ד.38. להלן)
38,080	21,993	קרנות פנסיה
7,691	9,432	התחייבות בשל רכישת פעילות (ראה באור 3.ד.38. להלן)
28,040	-	זכאים בגין עיסקאות פיננסיות
13,136	20,653	אחרים
<u>1,497,451</u>	<u>1,562,561</u>	סך הכל זכאים ויתרות זכות

ראה פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת באור 36(2)(ה').

באור 24: - התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של התחייבויות פיננסיות. מידע נוסף בדבר החשיפה של הקבוצה לסיכונים ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בבאור 36 בדבר ניהול סיכונים.

א. פרוט התחייבויות פיננסיות

31 בדצמבר			
2013	2014	2013	2014
שווי הוגן (**)		ערך בספרים	
אלפי ש"ח			

				1. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת:
16,537	9,820	15,625	9,375	הלוואה מתאגיד בנקאי
866,343	778,214	807,420	718,172	אגרות חוב
844,010	927,452	749,056	839,386	כתבי התחייבות נדחים (*)
20,280	11,705	8,678	5,231	פיקדון צובר ריבית
480	418	463	420	הלוואה מחברה כלולה
<u>1,747,650</u>	<u>1,727,609</u>	<u>1,581,242</u>	<u>1,572,584</u>	
				2. התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
22,605	202,166	22,605	202,166	נגזרים
<u>1,770,255</u>	<u>1,929,775</u>	<u>1,603,847</u>	<u>1,774,750</u>	סך התחייבויות פיננסיות
<u>597,010</u>	<u>756,762</u>	<u>509,881</u>	<u>669,731</u>	(*) מזה כתבי התחייבות נדחים המהווים הון משני

(**) השווי ההוגן של תעודות ההתחייבות הנסחרות בבורסה בתל-אביב מבוסס על מחירן בבורסה לתאריך הדיווח. השווי ההוגן של תעודות ההתחייבות שאינן נסחרות נקבע במודל DCF, תוך שימוש בשיעור ההיוון המשקף את שיעור הריבית של המנפיק לתום תקופת הדיווח.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

(1) פרטים נוספים

זכות לפידיון	מועדי תשלום	מועדי תשלום	תשלום קרן	שווי הוגן		ערך בספרים		ריבית שנתית	סוג ריבית	תנאי	דירוג החוב והחברה	סכום הלוואה	מועד הנפקה	סוג התחייבות	
				2013	2014	2013	2014								
				אלפי ש"ח				ב- %							
-	-	2002-2015	2006-2015	שנתית	17,177	8,217	16,238	8,111	5.84	קבועה	לא סחירים	מנורה ביטוח	60,000	יולי 2001	כתבי התחייבות נדחים
(א)	-	2005-2015	2010-2015	שנתית	129,727	62,611	124,808	62,322	5.45	קבועה	לא סחירים	מנורה ביטוח	288,000	מאי, ספטמבר 2004	כתבי התחייבות נדחים
(ב), (ג)	-	2008-2022	2012-2022	שנתית	450,426	399,447	399,815	355,338	4.05	קבועה	סחירים	מנורה גיוס הון	400,000	מאי 2007, מאי 2008	כתבי התחייבות נדחים
(ה), (ו)	(ד)	2012-2024	10/2024	ריבית-שנתית	246,680	253,060	208,195	207,997	4.65	קבועה	לא סחירים	מנורה גיוס הון	200,000	אוקטובר 2011	כתבי התחייבות נדחים
(ח), (ו)	(ז)	2014-2030	10/2030	ריבית-חצי שנתית	-	204,117	-	205,618	3.30	קבועה	לא סחירים	מנורה גיוס הון	203,000	אפריל 2014	כתבי התחייבות נדחים
-	-	(ט)	(ט)	(ט)	20,280	11,705	8,678	5,231	4.50	קבועה	לא סחיר	ללא דירוג	47,645	מרס 2012	פיקדון צובר ריבית
-	-	2007-2016	2008-2016	(י)	16,537	9,820	15,625	9,375	6.60	קבועה	לא סחירה	מנורה קרנות נאמנות	50,000	יולי 2007	הלוואה מתאגיד בנקאי
(יא)	-	2008-2019	2011-2019	שנתית	584,268	476,339	528,388	439,844	4.28	קבועה	סחירות	מנורה ביטוח	633,333	יולי 2007, אוקטובר 2011	אגרות חוב
(יב)	-	2011-2022	2018-2022	שנתית	282,075	301,875	279,032	278,328	4.50	קבועה	לא סחירות	מנורה ביטוח	250,000	יולי, ספטמבר 2010	אגרות חוב
-	(יג)	(יג)	(יג)	(יג)	480	418	463	420	(יג)	משתנה	לא סחירה	מנורה נדל"ן	462	ינואר 2010	הלוואה מחברה כלולה
					<u>1,747,650</u>	<u>1,727,609</u>	<u>1,581,242</u>	<u>1,572,584</u>							

(א) בחודש דצמבר 2012 הורידה מדרוג את דירוג כתבי ההתחייבות ל- Aa3 עם אופק יציב. בחודשים ינואר 2014 ומרס 2015, פרסמה מדרוג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג כאמור ללא שינוי.

(ב) בחודש דצמבר 2012 הודיעה מדרוג כי היא מורידה את דירוג כתבי ההתחייבות לדירוג Aa3 עם אופק יציב. בחודשים ינואר 2014 ומרס 2015, פרסמה מדרוג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג כאמור ללא שינוי.

(ג) תמורת הנפקת כתבי ההתחייבות הופקדה במנורה ביטוח, לשימושה, על-פי שיקוליה ועל אחריותה. מנורה ביטוח התחייבה לשלם לבעלי כתבי ההתחייבות את הקרן, ההצמדה והריבית על-פי תנאי כתבי ההתחייבות. כתבי ההתחייבות מהווים הון משני נחות במנורה ביטוח.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת (המשך)

1) פרטים נוספים (המשך)

- (ד) למנורה גיוס הון אפשרות לפידיון מוקדם בשנת 2021, בהתקיים אחד מהתנאים הבאים: (1) במקביל לפידיון המוקדם של כתבי ההתחייבות, תנפיק מנורה גיוס הון מכשיר הון בעל איכות זהה או עדיפה; או (2) באישור מראש של המפקח ובתנאים שיקבע. ככל שמנורה גיוס הון לא תנצל את זכותה לפרעון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למחזיקי כתבי ההתחייבות על הריבית אותה נושאים כתבי ההתחייבות באותה עת, בגין יתרת התקופה (ממועד הפידיון המוקדם שלא נוצל כאמור ועד למועד הפרעון בפועל), שתהא בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה. תוספת הריבית כאמור תעמוד על שיעור של 1.235%. כמו כן, יידחו תשלומי הקרן ו/או הריבית, אשר במועד הקובע לתשלומם תתקיימנה "נסיבות משהות", כהגדרתן בשרט הנאמנות. תשלומים אלו יידחו עד שתחדלנה להתקיים "הנסיבות המשהות" וזאת לא יותר משלוש שנים ממועד פרעון הקרן ו/או הריבית. תשלומי קרן וריבית אשר נדחו כאמור, ימשיכו לצבור הפרשי הצמדה וריבית בשיעור הריבית הנקובה בגין כתבי ההתחייבות כמפורט בשרט הנאמנות.
- (ה) בחודש דצמבר 2012 דורגו כתבי ההתחייבות על ידי מדורג בדירוג A1, עם אופק יציב. בחודשים ינואר 2014 ומרס 2015, פרסמה מדורג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג כאמור ללא שינוי.
- (ו) תמורת הנפקת כתבי ההתחייבות הופקדה במנורה ביטוח, לשימושה, על-פי שיקוליה ועל אחריותה. מנורה ביטוח התחייבה לשלם לבעלי כתבי ההתחייבות את הקרן, ההצמדה והריבית על-פי תנאי כתבי ההתחייבות. כתבי ההתחייבות מהווים הון משני מורכב במנורה ביטוח.
- (ז) למנורה גיוס הון אפשרות לפידיון מוקדם בשנת 2027 בהתקיים אחד מהתנאים הבאים: (1) במקביל לפידיון המוקדם של כתבי ההתחייבות הנדחים, תנפיק מנורה גיוס הון מכשיר הון בעל איכות זהה או עדיפה; או (2) באישור מראש של המפקח ובתנאים שיקבע. ככל שמנורה גיוס הון לא תנצל את זכותה לפידיון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למחזיקי כתבי ההתחייבות הנדחים, על הריבית אותה נושאים כתבי ההתחייבות הנדחים באותה עת, בגין יתרת התקופה (ממועד הפדיון המוקדם שלא נוצל כאמור ועד למועד הפדיון בפועל), שתהא בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה. תוספת הריבית כאמור תעמוד על שיעור של 0.94%. כמו כן, יידחו תשלומי הקרן ו/או הריבית בגין כתבי ההתחייבות הנדחים, אשר במועד לתשלומם תתקיימנה "נסיבות משהות", כהגדרתן בחוזר המפקח מחודש אוגוסט 2011 לעניין "הרכב הון עצמי מוכר של מבטח".
- (ח) בחודש מרס 2015, פרסמה מדורג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג שניתן בחודש אפריל 2014 ללא שינוי.
- (ט) הפיקדון התקבל ממוכרת החברה לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ (לשעבר הבנק לפיתוח התעשייה בע"מ) (להלן - המוכרת), להבטחת גביית האשראי בגין הלוואות שהבנק נתן בעבר. יתרת הפיקדון והריבית שנצברה בגינו נפרעים מידי חודש בדרך של העברת סכומי הגביה למוכרת, בגין הלוואות שנתן הבנק בעבר.
- (י) תדירות פרעון קרן - אחת לחצי שנה. תדירות פרעון ריבית - אחת לרבעון.
- (יא) לצורך הרחבת הסדרה אשר בוצעה באוקטובר 2011, פרסמה מדורג דוח דירוג אשר קבע כי דירוג אגרות החוב עומד על דירוג של Aa3 עם אופק יציב. בחודש ינואר 2014, פרסמה מדורג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג כאמור ללא שינוי.
- (יב) בחודש ינואר 2014 פרסמה מדורג דוח מעקב ובו הותירה את דירוג אגרות החוב ללא שינוי.
- (יג) ההלוואה נושאת ריבית שנתית בשיעור של יוריבור לשנתיים + 1.5% וצפויה להיפרע בחודש דצמבר 2015, עם אופציה לפרעון מיידי לפי דרישתה של החברה הכלולה.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

א. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת (המשך)

(2) פרטים בדבר ריבית והצמדה

31 בדצמבר	
2013	2014
ריבית אפקטיבית	
אחוזים	
4.45	4.26
6.60	6.60
2.42	2.08

בסיס הצמדה:

צמוד מדד

שקלי

דולר

(3) מועדי פרעון

31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
240,541	237,702
208,651	133,369
133,520	130,030
130,181	183,999
868,349	887,484
1,581,242	1,572,584

שנה ראשונה

שנה שניה

שנה שלישית

שנה רביעית

שנה חמישית ואילך

סה"כ

(4) הוצאות הנפקה שטרם הופחתו

יתרת הוצאות ההנפקה הנדחות שטרם הופחתו ליום 31 בדצמבר, 2014 הינה בסך של כ- 1,590 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2013 - 1,754 אלפי ש"ח). הוצאות ההנפקה הנדחות מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן

שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך דוח רווח והפסד בחלוקה לרמות:

31 בדצמבר, 2014			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
202,166	-	192,737	9,429

נגזרים (*)

התחייבויות המוצגות בעלות מופחתת
אשר ניתן גילוי לשוויין ההוגן:

9,820	-	9,820	-	הלוואה מתאגיד בנקאי
778,214	-	301,875	476,339	אגרות חוב
927,452	-	528,005	399,447	כתבי התחייבות נדחים
11,705	-	11,705	-	פיקדון צובר ריבית
418	-	418	-	הלוואה מחברה כלולה
1,727,609	-	851,823	875,786	

31 בדצמבר, 2013			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
22,605	-	17,234	5,371

נגזרים (*)

התחייבויות המוצגות בעלות מופחתת
אשר ניתן גילוי לשוויין ההוגן:

16,537	-	16,537	-	הלוואה מתאגיד בנקאי
866,343	-	282,075	584,268	אגרות חוב
844,010	-	393,584	450,426	כתבי התחייבות נדחים
20,280	-	20,280	-	פיקדון צובר ריבית
480	-	480	-	הלוואה מחברה כלולה
1,747,650	-	712,956	1,034,694	

(*) להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של ההתחייבויות הפיננסיות לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
36,110	(801,403)
-	(203,083)

מטבע חוץ

ריבית

ד. ליום 31 בדצמבר, 2014 ו-2013, לחברה סך של כ-40 מיליוני ש"ח במסגרות אשראי שלא נוצלו.

באור 25: - פרמיות שהורווחו בשייר

לשנה שהסתיימה
ביום 31 בדצמבר, 2014

שייר	ביטוח	
	משנה	ברוטו
	אלפי ש"ח	
1,967,990	118,093	2,086,083
418,928	113,045	531,973
2,541,352	536,377	3,077,729
4,928,270	767,515	5,695,785
(148,263)	48,747	(99,516)
4,780,007	816,262	5,596,269

פרמיות בביטוח חיים
פרמיות בביטוח בריאות
פרמיות בביטוח כללי
סה"כ פרמיות
שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה (*
סה"כ פרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה
ביום 31 בדצמבר, 2013

שייר	ביטוח	
	משנה	ברוטו
	אלפי ש"ח	
1,805,818	123,868	1,929,686
372,780	113,125	485,905
2,115,654	725,433	2,841,087
4,294,252	962,426	5,256,678
(124,532)	(33,927)	(158,459)
4,169,720	928,499	5,098,219

פרמיות בביטוח חיים
פרמיות בביטוח בריאות
פרמיות בביטוח כללי
סה"כ פרמיות
שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה (*
סה"כ פרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה
ביום 31 בדצמבר, 2012

שייר	ביטוח	
	משנה	ברוטו
	אלפי ש"ח	
1,662,194	115,769	1,777,963
331,550	103,292	434,842
1,868,269	667,662	2,535,931
3,862,013	886,723	4,748,736
(73,101)	(24,699)	(97,800)
3,788,912	862,024	4,650,936

פרמיות בביטוח חיים
פרמיות בביטוח בריאות
פרמיות בביטוח כללי
סה"כ פרמיות
שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה (*
סה"כ פרמיות שהורווחו

(* עיקר השינוי נובע מפרמיות בענפי ביטוח כללי.

באור 26: - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
-	2,288	3,205
520,758	269,984	381,317
389,529	256,882	171,761
279,153	631,978	381,147
221,247	419,980	164,882
6,348	(159)	1,073
<u>1,417,035</u>	<u>1,580,953</u>	<u>1,103,385</u>
9,934	6,888	39,443
6,875	8,221	8,402
<u>16,809</u>	<u>15,109</u>	<u>47,845</u>
65,214	153,019	105,599
52,204	82,623	(124,743)
47,296	80,135	16,442
164,714	315,777	(2,702)
766,943	787,946	697,472
28,926	22,661	20,082
(2,491)	(5,051)	(7,131)
9,637	12,615	16,420
<u>2,401,573</u>	<u>2,730,010</u>	<u>1,875,371</u>
4,189	4,547	5,642

רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה

נדל"ן להשקעה

השקעות פיננסיות:

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

מזומנים ושווי מזומנים

סך הכל רווחים מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, נטו

רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה, הון ואחרים

הכנסות מנדל"ן להשקעה:

שערוך נדל"ן להשקעה

הכנסות שוטפות בגין נדל"ן להשקעה

סך הכל הכנסות מנדל"ן להשקעה

רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית הפרשי הצמדה הפרשי שער ודיבידנד בגין:

נכסים פיננסיים זמינים למכירה (א)

נכסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד (ב)

נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים (ג)

הכנסות ריבית (*) והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

הכנסות ריבית והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

הפסד מהפרשי שער בגין השקעות שאינן נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומנכסים אחרים

הכנסות מדיבידנד

סך הכל רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון

(*) בהכנסות הנ"ל כלולה ריבית בגין נכסים פיננסיים אשר אינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד שערכם נפגם

באור 26: - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

א. רווחים נטו מהשקעות בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
24,589	106,621	106,441
40,625	46,398	(842)
<u>65,214</u>	<u>153,019</u>	<u>105,599</u>

רווחים נטו מניירות ערך שמומשו
ביטול ירידות ערך (ירידות ערך) נטו שנזקפו לרווח והפסד
סך הכל רווחים מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה

ב. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
52,204	82,623	(124,743)

שינויים בשווי ההוגן נטו, לרבות רווח ממימוש:
בגין נכסים שיועדו בעת ההכרה לראשונה

ג. רווחים מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
58,445	88,341	892
(11,149)	(8,206)	15,550
<u>47,296</u>	<u>80,135</u>	<u>16,442</u>

רווחים נטו ממימוש נכסים המוצגים
כהלוואות וחייבים
עלויות (ירידות) ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד
סך הכל רווחים מהשקעות בגין נכסים המוצגים
כהלוואות ויתרות חובה

באור 27: - הכנסות מדמי ניהול

לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר

2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
441,130	472,572	509,301
15,673	133,888	99,598
85,676	101,513	116,906
16,058	19,317	28,774
59,571	67,412	76,719
<u>618,108</u>	<u>794,702</u>	<u>831,298</u>

דמי ניהול בענפי הפנסיה והגמל
דמי ניהול משתנים בגין חוזי ביטוח חיים*
דמי ניהול קבועים בגין חוזי ביטוח חיים
דמי ניהול בגין חוזי השקעה
דמי ניהול בגין ניהול קרנות נאמנות, תיקי השקעות ואחרים

סה"כ הכנסות מדמי ניהול

(* ראה באור 36(2)ב'.

באור 28: - הכנסות מעמלות

לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר

2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
12,048	14,127	13,785
190,021	192,015	141,706
5,819	11,168	11,038
<u>207,888</u>	<u>217,310</u>	<u>166,529</u>

עמלת סוכנויות ביטוח
עמלת ביטוח משנה, בניכוי שינוי בהוצאות רכישה
נדחות בגין מבטחי משנה
עמלות אחרות
סה"כ הכנסות מעמלות

באור 29: - הכנסות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר

2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
-	312	302
(147)	139	177
332	443	432
434	271	333
301	288	316
563	685	617
<u>1,483</u>	<u>2,138</u>	<u>2,177</u>

הכנסות מתמלוגים
רווח (הפסד) הון ממכירת רכוש קבוע
הכנסות משכירות
הכנסות מפתחת תיק ומידע על זכויות עמיתים
שירותי יעוץ
אחרות
סה"כ הכנסות אחרות

באור 30 - תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
319,321	349,137	374,348	בגין חוזי ביטוח חיים:
(61,274)	(61,313)	(65,717)	תביעות ששולמו ותלויות
258,047	287,824	308,631	מקרי מוות, נכות ואחרים
561,839	550,714	523,224	בניכוי ביטוח משנה
176,128	177,849	177,572	פוליסות שנפדו
25,954	32,138	41,955	פוליסות שמועדן תם
1,021,968	1,048,525	1,051,382	גמלאות
			סך כל התביעות
1,989,012	2,148,025	1,855,801	גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (למעט
389,137	433,343	340,773	שינוי בתלויות) בשייר
			גידול בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשל מרכיב התשואה
3,400,117	3,629,893	3,247,956	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי
			השקעה בשייר בגין חוזי ביטוח חיים
1,703,442	1,795,699	2,265,845	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי:
(391,761)	(393,767)	(517,217)	ברוטו
1,311,681	1,401,932	1,748,628	ביטוח משנה
			בשייר
416,818	231,609	512,973	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין
(265,293)	(15,607)	(245,986)	חוזי ביטוח בריאות:
151,525	216,002	266,987	ברוטו
			ביטוח משנה
			בשייר
4,863,323	5,247,827	5,263,571	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי
			השקעה בשייר

באור 31 - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
533,234	589,974	616,751	הוצאות רכישה:
254,930	266,610	264,086	עמלות רכישה
(114,785)	(137,508)	(78,811)	הוצאות רכישה אחרות
673,379	719,076	802,026	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
310,495	350,828	363,040	סה"כ הוצאות רכישה
50,944	64,730	82,445	עמלות שוטפות אחרות
1,034,818	1,134,634	1,247,511	הוצאות שיווק אחרות
			סה"כ עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

באור 32: - הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
537,876	616,514	612,357	שכר עבודה ונלוות
128,078	167,373	182,946	פחת והפחתות
78,594	89,658	95,778	אחזקת משרדים ותקשורת
58,639	57,157	59,265	ייעוץ משפטי ומקצועי
104,353	85,856	87,759	מיכון (ללא פחת ושכר)
28,755	32,739	31,249	בנק
24,053	25,182	25,192	אחזקת רכב
49,521	53,766	59,368	אחרות
1,009,869	1,128,245	1,153,914	סה"כ (*)
			בניכוי:
(88,913)	(100,227)	(104,783)	סכומים שסווגו בסעיף שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח
(300,783)	(323,947)	(339,083)	סכומים שסווגו בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
620,173	704,071	710,048	הוצאות הנהלה וכלליות
265,684	289,749	304,615	(*) הוצאות הנהלה וכלליות כוללות הוצאות בגין מיכון בסך
1,698	1,663	1,589	לאחר השתתפות של חברות אחרות בהוצאות הנהלה וכלליות בסך

באור 33: - תשלום מבוסס מניות

א. הוצאה שהוכרה בדוחות הכספיים

להלן ההוצאה שהוכרה בדוחות הכספיים בגין תוכניות תשלום מבוסס מניות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
773	292	-	סך ההוצאה שהוכרה מעסקת תשלום מבוסס מניות המסולקת במכשירים הוניים (ראה סעיף ב' להלן)
404	1,496	(3,696)	סך ההוצאה שהוכרה מתוכנית תשלום מבוסס מניות המסולקת במזומן (ראה סעיף ג' להלן)
1,177	1,788	(3,696)	

באור 33: - תשלום מבוסס מניות (המשך)

ב. תוכנית להקצאת מניות למנכ"ל החברה (לשעבר - מנכ"ל מנורה ביטוח)

1. פרטי התוכנית

ביום 27 באוגוסט, 2003 אישרו דירקטוריון מנורה ביטוח ולאחר מכן האסיפה הכללית שלה וכן ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה תוכנית להקצאת מניות למנכ"ל החברה (במועד אישור התוכנית - מנכ"ל מנורה ביטוח) (להלן - התוכנית), כמפורט להלן:

במסגרת התוכנית הקצתה מנורה ביטוח לנאמן עבור המנכ"ל מניות המהוות 4% מהונה המונפק של מנורה ביטוח לאחר ההקצאה. המניות הוקצו ללא תמורה והינן זכאיות לכל דיבידנד או הטבה אחרת, שתחלק מנורה ביטוח ממועד אישור התוכנית. מניות אלה אינן ניתנות להעברה, מכירה או שעבוד.

הנאמן יעביר את המניות למנכ"ל בעשר מנות שנתיות שוות, החל מתום שנה ממועד חתימת התוכנית. כמו כן, ממועד הזכאות, תהיה למנכ"ל הזכות להמיר את מניות מנורה ביטוח למניות החברה, המהוות 4% מהונה של החברה לאחר ההמרה, כפוף להתאמות. לחברה הזכות לחייב את המנכ"ל להמיר את המניות כאמור לעיל.

שוויין ההוגן של המניות כאמור במועד הקצאתן הינו כ-44.7 מיליוני ש"ח. השווי ההוגן נמדד על-פי השווי בו נסחרו מניות החברה בבורסה לניירות ערך בתל-אביב במועד הקצאת המניות כאמור.

מנורה ביטוח והחברה קיבלו משלטונות המס אישור לתכנית בהתאם להוראות סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, במסלול הכנסת עבודה.

תוכנית הקצאת המניות כוללת תנאים אשר בקרות אחד מהם יהיה המנכ"ל זכאי לכל המניות והפירות מהן באופן מיידי וכן ניתנה ליו"ר הדירקטוריון הסמכות להקדים את זכאות המנכ"ל בגין המניות בכמות שלא תעלה על 20% מהמניות.

התכנית להקצאת המניות אושרה באסיפה הכללית של החברה ביום 19 בנובמבר, 2003 וקיבלה את כל האישורים הנדרשים לפי החוק.

2. שינוי בתוכנית

ביום 31 ביולי, 2008 אישרו ועדות הביקורת והדירקטוריונים של מנורה ביטוח והחברה שינוי בתכנית להקצאת מניות למנכ"ל, שאושרה לראשונה ביום 27 באוגוסט, 2003 (להלן - התכנית המקורית) כמפורט להלן.

בוצעה המרה מיידית של מלוא מניות מנורה ביטוח, שהוחזקו אצל הנאמן עבור המנכ"ל, למניות החברה, המוחזקות גם הן על-ידי הנאמן לטובתו, וזאת בהתאם ליחס ההמרה הקבוע בתכנית המקורית, כשהוא מחושב נכון לערב אישור ועדת הביקורת והדירקטוריון כאמור, דהיינו נכון לתום יום המסחר של ה-30 ביולי, 2008 (להלן - ההמרה המיידית). מובהר בזאת, כי כתוצאה מההמרה המיידית לא חל כל שינוי במועדי ההבשלה של מנות המניות להן זכאי המנכ"ל על-פי התכנית המקורית.

בנוסף, שונה מסלול המיסוי החל על המניות להן זכאי המנכ"ל, ממסלול פירותי למסלול הוני על-פי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, דהיינו: במקום מסלול ההקצאה הפירותי (מסלול הכנסת עבודה), כפי שנקבע בתכנית המקורית, ימוסה המנכ"ל במועד המימוש (כהגדרתו בסעיף 102 לפקודת מס הכנסה) על-פי המסלול ההוני. מובהר, כי תכנית המניות על-פי המסלול ההוני כאמור מחליפה את התכנית המקורית בתחולה לגבי שש המנות שטרם הבשילו על-פי התכנית המקורית בלבד, למעט השינויים הנ"ל ימשיכו לחול תנאי התכנית המקורית.

בהמשך לאמור לעיל, ביום 24 באוגוסט, 2008 הנפיקה החברה סך של 1,696,518 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, כנגד קבלת מלוא יתרת מניות מנורה ביטוח שהוחזקו בנאמנות עבור המנכ"ל על-פי התכנית המקורית וכתוצאה מכך עלה שיעור החזקות החברה במנורה ביטוח ל-100%.

התכנית הובשלה במלואה ביום 30 ביולי, 2013.

באור 33: - תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. תוכנית להקצאת יחידות תגמול למנכ"ל מנורה ביטוח ולנושאי משרה בכירה

1. פרטי התוכנית

במסגרת תוכנית תגמול כוללת כמפורט בבאור 37 ג' להלן, הוקצו על ידי מנורה ביטוח, לנושאי משרה בחברה ובמנורה ביטוח וכן למנכ"ל מבטחים פנסיה, יחידות תגמול בתנאים המפורטים להלן. לא הוקצו יחידות תגמול לדירקטורים בחברה ובמנורה ביטוח ולנושאי משרה אשר הינם צד קשור לבעל השליטה או שאינם חברי הנהלה. דירקטוריון מנורה ביטוח יהיה מופקד על ניהול תוכנית הענקת יחידות התגמול במסגרת תוכנית התגמול הכוללת, ועל כל הפעולות שתהיינה נדרשות לשם כך, לרבות קביעת זהות הניצעים, הענקת יחידות תגמול נוספות לניצעים נוספים בהתאם להוראות תוכנית יחידות התגמול או בשונה מהוראותיה לגבי ניצעים ספציפיים, וכן על כל עניין אחר הדרוש לשם הסדרת ההענקות לניצעים, וכן ניהול, הבהרה ויישום תוכנית הענקת יחידות התגמול.

יחידות התגמול הינן יחידות לצורך חישוב התגמול הכספי (ברוטו) המגיע לניצע במועד מימוש יחידות התגמול בלבד, ואינן מהוות אופציות ו/או זכות כלשהיא לרכוש ניירות ערך כלשהם של מי מחברות הקבוצה ו/או אילו מהזכויות הצמודות למי ממניות חברות הקבוצה.

הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש איזו מבין יחידות התגמול, יחושב על פי ההפרש בין מחיר המימוש של כל יחידת תגמול לבין מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול, כשהוא מוכפל במספר יחידות התגמול הממומשות (להלן - סכום התגמול). מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול הינו ממוצע מחיר מניית החברה בבורסה 90 יום לפני מועד אישור הדירקטוריון את ההקצאה לכל ניצע. מחיר המימוש יהא מחיר הנעילה של מניית החברה בבורסה, ביום המימוש (ואם יום המימוש אינו יום מסחר, אזי ביום המסחר הראשון שלאחר יום המימוש). הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש יחידות התגמול הינו סכום "ברוטו", וכל מס מכל מין וסוג שהוא אשר יחול על התשלום בגין יחידות התגמול, ו/או שהחברה תהיה חייבת לנכות על פי כל דין, יחול על הניצע.

יחידות התגמול יבשילו במספר מנות, על פני ארבע שנים ממועד אישור דירקטוריון מנורה ביטוח את הענקת יחידות התגמול, כאשר המנה הראשונה בשיעור של 50% תבשיל בחלוף שנתיים, 25% בחלוף שלוש שנים ו - 25% הנותרים בחלוף ארבע שנים. כל מנה תהא ניתנת למימוש בתוך שנה ממועד הבשלתה, כאשר לאחר חלוף המועד האחרון למימוש יחידות התגמול ביחס לכל מנה, לא יהיה הניצע זכאי לממש את יחידות התגמול מכוח אותה מנה, או לזכות כלשהי מכוחן.

בתכנית נקבעו הוראות בדבר מימוש יחידות התגמול במקרה של התפטרות, פיטורין, פרישה, סיום יחסי עובד מעביד מחמת נכות/מוות, וכן התאמות של יחידות התגמול עקב חלוקת מניות הטבה, חלוקת דיבידנד והצעת זכויות בחברה וכן בשל אירועים נוספים אשר הדירקטוריון יקבע, אם יקבע לפי ישקול דעתו, מנגנוני התאמה, לפי העניין.

2. יתרת ההתחייבות בגין זכויות העובדים שהבשילה עד לתאריך הדיווח

31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
1,875	86
319	-

יתרת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים שהבשילה עד לתאריך הדיווח

סך שווי הטבה העתידי

עד למועד סילוק ההתחייבות, מודדת הקבוצה מחדש את השווי ההוגן של ההתחייבות בכל מועד דיווח, כאשר השינויים בשווי ההוגן מוכרים בדוח רווח והפסד.

באור 33: - תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. תוכנית להקצאת יחידות תגמול למנכ"ל מנורה ביטוח ולנושאי משרה בכירה (המשך)

3. השווי ההוגן של יחידות התגמול הוערך ביום ההענקה תוך שימוש במודל הבינומי.

עד למועד סילוק ההתחייבות, מודדת החברה מחדש את השווי ההוגן של ההתחייבות בכל מועד דיווח, כאשר השינויים בשווי ההוגן מוכרים בדוח רווח והפסד.

להלן טבלה המציגה את הנתונים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של האופציות:

-	תשואת דיבידנד (%)
24% - 16%	תנודתיות צפויה במחיר המניה (%)
0.27% - 0.22%	שיעור ריבית חסרת סיכון (%)
0.1 - 0.96	משך החיים החזוי של יחידות התגמול (שנים)
33.97	מחיר מניה (ש"ח)

4. תנועה במהלך השנה

2013	2014	
		יחידות
1,115,513	620,752	יתרה ליום 1 בינואר
-	(125,992)	יחידות תגמול שחולטו
(494,761)	(247,380)	יחידות תגמול שפקעו במהלך השנה
<u>620,752</u>	<u>247,380</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר

5. הממוצע המשוקלל של יתרת אורך החיים החזוי של יחידות התגמול ליום 31 בדצמבר, 2014, הינו 0.96 שנים (ליום 31 בדצמבר, 2013 - 1.4 שנים).

באור 34: - הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
1,786	1,375	931	הוצאות ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער בגין:
53,248	49,425	34,933	התחייבויות לבנקים
52,264	51,145	31,255	כתבי התחייבויות נדחים
11,174	10,040	7,067	אגרות חוב
6,029	13,720	4,836	מבטחי משנה
2,939	5,321	3,503	פיקדון צובר ריבית
			אחרות
<u>127,440</u>	<u>131,026</u>	<u>82,525</u>	סך הכל הוצאות מימון

באור 35: - רווח למניה

חישוב הרווח הבסיסי למניה לשנת 2014 התבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות בסך של 211,572 אלפי ש"ח (בשנת 2013 - רווח בסך 430,925 אלפי ש"ח, בשנת 2012 - רווח בסך 274,090 אלפי ש"ח) מחולק במוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור בסך של 63,272 אלפי מניות.

באור 36: - ניהול סיכונים

1. כללי

א. מגזרי פעילות

הקבוצה פועלת בתחומי הפעילות העיקריים הבאים: ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ביטוח חיים, פנסיה וגמל), ביטוח בריאות וביטוח כללי. בנוסף, פועלת הקבוצה בענפי שירותים פיננסיים (קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום) ונדל"ן. בפעילותה חשופה הקבוצה לסיכונים הבאים:

- סיכונים פיננסיים.
- סיכונים ביטוחיים.
- סיכונים תפעוליים.

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים

מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מכוונת להבטיח חשיפה מבוקרת לסיכונים אלה, תוך עמידה בדרישות הרגולטוריות ומגבלות סיכון שנקבעו מראש ושמירה על יעדיה העסקיים של הקבוצה ועל איתנותה הפיננסית. ניהול הסיכונים הינו פעילות חוצת-ארגון המבוססת על שלושה קווי הגנה:

- הגורמים העסקיים בפעילות האורגנים השונים בקבוצה, אשר נוטלים את הסיכונים-גורמים אלו אחראים לזיהוי, הערכה, ניטור ודיווח הסיכונים המובנים בפעילותם ובמערכות המשמשות אותם, לרבות הגדרת בקרות בתהליכים ונהלים פנימיים. פעילות הבקרה מתבצעת בין היתר באמצעות מחלקות בקרה פנימיות ו/או פונקציות הבקרה השונות בכל אגף. כמו כן, הגורמים העסקיים נעזרים ביחידות תומכות הכוללות: אקטואריה, ביטוח משנה, כספים, מערכות מידע ותחום ניהול הסיכונים.
 - תחום ניהול סיכונים - התחום אחראי על גיבוש מסגרת ניהול סיכונים, פיתוח כלים ופיתוח שיטות להערכת הסיכונים לחשיפות קיימות והפוטנציאליות בפרט, הערכת הסיכון הכולל אליו חשופות חברות הביטוח בקבוצה. תחום ניהול סיכונים הינו יחידה בלתי תלויה בגורמים העסקיים נוטלי הסיכון. התחום משתף פעולה עם יחידות האקטואריה, ההשקעות, והכספים (כולל תהליכי SOX). בנוסף, עבור עסקאות מהותיות ומוצרים חדשים שהחברה משיקה מתבצעת הערכת סיכונים נפרדת הרלוונטית לסיכונים הכרוכים באותם מוצרים.
 - הביקורת הפנימית אשר מבקרת באופן בלתי תלוי תהליכים פנימיים וכן עוקבת אחר תיקון ליקויים שזוהו.
- בקבוצה פועלות ועדות לניהול סיכונים, עבור פעילות הביטוח ועבור עמיתי הפנסיה והגמל, בראשות המנכ"לים השונים בקבוצה אשר תפקידן לדון, להגדיר, לכוון ולתמוך בפעילויותיו של מערך ניהול הסיכונים בפעילויות אלה, תוך התחשבות בהיבטים עסקיים ורגולטורים. הדירקטוריונים של החברות בקבוצה מתווים עקרונות לניהול הסיכונים ומאשרים מדיניות בתחומי הפעילות השונים תוך התייחסות לניהול סיכונים.

בחברות הביטוח בקבוצה, החלה ההערכות ליישום משטר כושר פירעון ישראלי על בסיס עקרונות דירקטיבה האירופאית Solvency II. במסגרת ההערכות נערכים סקרים כמותיים, על בסיס מתודולוגיית הגישה הסטנדרטית של ה- I. כמו כן, הוקמו וועדות ייעודיות של הדירקטוריונים שתפקידם להנחות ולפקח על תהליך היישום של הדירקטיבה עצמה על כל נדבכיה. לפרטים נוספים ראה באור 14 (ו)4 לעיל.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

1. ניהול סיכונים פיננסיים (שוק, נזילות ואשראי)

אחריות ניהול הסיכונים הפיננסיים מתחלקת בין בעלי תפקידים ופונקציות בקבוצה. החל בדירקטוריונים, דרך ועדות השקעה, ועדת אשראי, אגף השקעות, תחום ניהול סיכונים, מחלקת מחקר ודירוג ומחלקת דיווח ובקרה (מידל אופיס).

ניהול סיכונים בתחום ניהול השקעות עבור לקוחות ובעלי יחידות (תיקים מנוהלים וקרנות נאמנות) הינו באחריות ועדת ההשקעות של כל אחת מהחברות. מנהל תחום השקעות בחברת הקרנות ומנהלי ההשקעות בכל אחד מתחומי פעילות אלו פועלים בכפוף לתקנות והוראות הרגולציה. כמו כן קיימת מחלקת בקרה משפטית ורגולציה המבצעת בקרות שוטפות אחר עמידה במגבלות הדין השונות.

בחברות הביטוח, הפנסיה והגמל בקבוצה מיושמות מדיניות ההשקעות, מדיניות אשראי ומדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים שנקבעות על ידי הדירקטוריונים השונים הן עבור כספי הנוסטרו והן עבור התיקים המנוהלים עבור כספי העמיתים. הדירקטוריונים מקבלים דיווח שוטף לגבי עמידה במגבלות סטטוטוריות ומגבלות ניהול סיכונים שאושרו על ידם, וכן דיווחים נוספים הנוגעים בין היתר לניהול סיכונים.

בחברות בקבוצה פועלות ועדות השקעה נפרדות עבור כספי הנוסטרו וכספי עמיתים אשר תפקידן, בין השאר, לפקח על מגבלות חשיפה וניהול סיכונים בחברה שאושרו בדירקטוריונים.

מחלקת דיווח ובקרה באגף השקעות (מידל אופיס) מנטרת באופן שוטף את המגבלות, מתריעה על חריגות, ומדווחת, ע"פ העניין, לועדות ההשקעה. תחום ניהול סיכונים מבקר את התהליך, מבצע חישוב ומעקב אחר מדדי סיכון ותרחישי קיצון מדי רבעון ומדווח לועדות השקעה ולדירקטוריונים של החברות השונות בהתאם להוראות הדין. ראה פירוט לגבי סוגי הסיכונים הפיננסיים, החשיפות אליהם ומבחני רגישות לשינויים בגורמי סיכון בסעיפים 2 ו-3 להלן.

החברות בקבוצה נוקטות במדיניות של ניהול סיכונים פיננסיים על ידי פיזור החשיפות באמצעות קביעת טווחי השקעה מותרים לסוגי הנכסים השונים, תוך התייחסות לפיזור, בין השאר, לפי מנפיקים, מטבעות וענפי משק. עקרונות ניהול סיכונים שוק בנוסטרו של חברות הביטוח (נכסים כנגד עתודות ביטוח כללי וביטוח חיים שאינם תלויי תשואה והון עצמי) מבוססים על ניהול נכסים מול התחייבויות (ALM): הקצאת הנכסים נגזרת מהתאמת בסיסי ההצמדה, כמו גם, מעיתוי התקבולים והתשלומים הצפויים של הנכסים וההתחייבויות בהתאמה. ניהול אפקטיבי של הנכסים מול ההתחייבויות מתבצע על ידי הגבלת החשיפה לסיכון ריבית (פער מחמ"מ), מדידת סיכון השוק באמצעות מדד ה"ערך בסיכון" (VaR), מעקב אחר התאמת נכסים להתחייבויות בתקופות פירעון שונות וביצוע תרחישי קיצון ומבחני רגישות.

בתיקים המנוהלים (ביטוח חיים תלוי תשואה, פנסיה וגמל) מתבצע ניהול סיכונים אקטיבי: בחינה של הקצאת נכסים אסטרטגית לכל תיק מנוהל כנגד תיק סמן, מדידת סיכונים אבסולוטיים ויחסיים (יחסית לתיק סמן), חישוב מדדי ביצוע מתואם סיכון וניתוח השפעת תרחישי קיצון.

פעולות האשראי נעשות בכפוף לתקנות ההשקעה וחוזרי הממונה ובהתאם למדיניות ההשקעות, האשראי וניהול הסיכונים הפיננסיים המאושרות כל שנה ע"י הדירקטוריונים בחברות הקבוצה. מסמכי המדיניות כוללים עקרונות ניהול סיכונים אשראי בתיק הנכסים בניהם, פיזור סיכון על פני ענפי משק, לוויים, קבוצות תאגידיים ודירוגים. הערכת סיכון בהלוואות ואשראי לא סחיר מתבצעת על פי מדיניות האשראי הלא סחיר שאושרה בדירקטוריונים בחברות הקבוצה. כל עסקת אשראי מעבר לסכום שנקבע מועברת לאישור וועדת אשראי. עסקאות אשראי בסכומים גדולים יאושרו ע"י מדרג הסמכויות שבנהלי אגף השקעות ו/או בנסיבות מיוחדות, בהמלצת ועדת אשראי ו/או אגף השקעות, יובאו לאישור גם בוועדות השקעה. כל עסקה מדורגת בדרוג חיצוני, או בדרוג פנימי, על פי מודל דרוג פנימי (אושר על ידי הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים והמפקח), או בהסתמך על דרוג בנק או מבטח אחר ששותף לעסקה. ניתן לבצע גם עסקאות לא מדורגות או בדרוג הנמוך מדרוג השקעה בתנאים מסוימים כהגדרתם בהוראות הרגולטור ובכפוף לנהלי החברה (כדוגמת אשראי בשעבוד מקרקעין בשיעור LTV של עד 60% או אשראי בהיקף מוגבל כולל של עד - 3% מסך נכסי התיק שמסתמך על בטוחה מספקת). ועדות ההשקעות של הגופים המוסדיים מפקחות על רמת פיזור נאותה בתיק נכסי החוב כולל שמירה על מגבלות חשיפה הנגזרות מתקנות השקעה ו/או המדיניות המאושרת. במסגרת פעילות ניהול סיכונים אשראי מתבצעת הערכה שוטפת של הסיכונים תוך מאמץ לאיתור מוקדם של חובות בעייתיים לטיפול.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

1. ניהול סיכונים פיננסיים (שוק, נזילות ואשראי) (המשך)

עקרונות מדיניות ניהול סיכון האשראי הנובע מחשיפה למבטחי משנה, המבוססים על שמירה על איכות התיק ופיזורו, מפורטים בסעיף 4(ו) להלן.

עקרונות מדיניות ניהול סיכון הנזילות מבוססים בעיקרם על שמירה על רמה מינימאלית של שיעור נכסים סחירים ומזומנים בתיקי הנכסים.

2. ניהול סיכונים ביטוחיים

להלן העקרונות המנחים בניהול הסיכונים הביטוחיים:

מגבלות חשיפה בשייר: בכל ענף וענף נקבעת מגבלת חשיפה מכסימלית בשייר ברמת התיק, הפוליסה והאירוע. המגבלה מבטאת את החשיפה לסיכון הביטוחי שהקבוצה מוכנה לקחת על עצמה. הסיכונים שמעבר לכך מועברים למבטחי משנה בחו"ל בהתאם למדיניות ביטוח המשנה של החברה. הקבוצה רוכשת הגנת ביטוח משנה, כך שלהערכתה ההסתברות כי תיווצר חשיפה מעל לגבול ההגנה שנרכש זניחה. חברות הביטוח בקבוצה רכשו הגנה נגד הצטברות של נזקים רבים מאירוע בודד, הן בביטוח הכללי והן בביטוח חיים.

קביעת תעריף: תעריף הביטוח מותאם לספק מענה לכלל ההתחייבויות הביטוחיות העתידיות שיווצרו כתוצאה מהתממשות הסיכונים הביטוחיים המגולמים בכל פוליסה, כולל הוצאות ושיעורי רווח רצויים. משך ואופי הכיסוי הביטוחי קובע את אופי תזרים ההתחייבויות העתידיות ("זנב קצר" לעומת "זנב ארוך").

הליך השקת מוצרים חדשים והתקשרויות בעסקה משמעותית: ההליך כולל זיהוי ובחינה מקיפה של הסיכונים הכרוכים במוצר או בעסקה, קביעת הדרכים לניהולם ולבקרה עליהם וכן ניסוח פוליסה המשקפת בצורה מדויקת את הסיכונים שהחברה מוכנה לקחת על עצמה מול המבוטחים. כאשר מתעורר חשש כי קיימת הרעה בתוצאות החיתומיות, שמקורה אינו בתנודות אקראיות, נערכות בדיקות מעמיקות, בין השאר, להערכת הסיכון הגלום, ובמידת הצורך מותאמות הערכות הרזרבות ומתעדכנים התעריפים. בדיקות דומות מתבצעות בעת חידוש עסקאות.

חיתום: מערכת כללי החיתום כוללת מגבלות אשר מטרותן כפולה: (א) יצירת היררכיה בקבלת ההחלטות לגבי לקיחת הסיכון (מרמת הסוכן, דרך מנהל המחוז, החתם ועד מנהל האגף) (ב) הגבלת החשיפה לסיכונים הביטוחיים. כללי החיתום נאכפים בצורה ממוכנת (למשל, חתם אוטומטי בביטוח חיים או חסימות לרמת הכיסוי בביטוח כללי) או ידנית על ידי איש מקצוע.

קטסטרופה: חברות הביטוח בקבוצה נוקטות במדיניות של הגבלת החשיפה לקטסטרופות על ידי קביעת סכומי כיסוי מרביים בחוזים מסוימים וכן על ידי רכישת כיסוי ביטוח משנה מתאים. מטרת מדיניות החיתום וביטוח המשנה הינה להתאים את ההפסד המרבי הנגזר מהחשיפה לקטסטרופות לסיכון שתומחר בתעריף. ההפסד המרבי נקבע מראש בהתאם לטעמי הסיכון כפי שאושרו על ידי הדירקטוריונים.

(א) **ניהול סיכון רעידת אדמה:** סיכון זה הוא סיכון ביטוחי מהותי בו הקבוצה מתייחסת להשפעה הפוטנציאלית של אירוע קיצון שאינו שכיח. מדיניות ניהול הסיכונים המובאת לאישור הדירקטוריונים של החברות, מדי שנה.

- רוב הפוליסות המכסות רעידת אדמה כוללות מרכיב של השתתפות עצמית.
- החשיפה לסיכון רעידת האדמה מוגנת באמצעות חוזי ביטוח משנה יחסי וכן באמצעות חוזה ביטוח משנה לא יחסי, המגן על החשיפה בשייר (Cat Cover).

העקרונות הנ"ל מבוססים על הנחות ואומדנים לגבי אופי אירוע רעידת האדמה והנזק בעטיו. אירוע שיתרחש בשונה מההנחות והאומדנים הנ"ל, עלול לחשוף את הקבוצה לנזק בסכום גבוה מאוד.

(ב) **ניהול סיכון מלחמה:** סיכון זה הוא סיכון ביטוחי מהותי בתחום ביטוח חיים בו הקבוצה מתייחסת להשפעה פוטנציאלית של אירוע קיצון בלתי צפוי. בגין סיכון מעין זה אין הקבוצה שומרת עתודות ביטוח ולכן מדיניות ניהול הסיכון מבוססת בעיקרה על קניית הגנה לפי שיקול דעת ההנהלה על החשיפה בשייר. יצוין, כי בשנת 2014 הקבוצה מבטחת את החשיפה בשייר כנגד כיסויי ריסק מוות, נכות מוחלטת ואובדן כושר עבודה, באמצעות חוזה Cat Cover המכסה גם רעידת אדמה וגם אירועים מסוג מלחמה גרעינית/ביולוגית/כימית. הכיסוי אינו מכסה מגיפה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

2. ניהול סיכונים ביטוחיים (המשך)

עבור חברות הביטוח, תחום ניהול סיכונים מרכז ומבצע כימות של הסיכון במסגרת סקרי הערכה כמותיים. בסקרים אלו מתבצע חישוב של הון מותאם סיכון ע"פ מודל סטנדרטי של דירקטיבת Solvency II שפותח באירופה עבור חברות ביטוח והותאם למוצרים של ענף הביטוח בישראל והתוצאות מדווחות ישירות למנכ"לים ולדירקטוריונים. להלן עיקרי המודל בפעילות הביטוחית:

עבור ביטוח כללי וענפי בריאות לזמן קצר - המודל מבוסס על פרמטרים של היקף פרמיות, היקף רזרבות (המחושבות על בסיס הנחות מיטביות - לא שמרניות), שיעורי הפסד (Loss Ratios), סטיות תקן של קבוצות מוצרים בעלי מאפיינים דומים. כמו כן המודל מניח השפעה של אירוע קיצון (רעידת אדמה או מעשה ידי אדם) על הון החברה לפי פרמטרים שנקבעו מראש.

עבור ביטוח חיים וענפי בריאות לזמן ארוך - המודל מבוסס על ביצוע שינויים בגורמי הסיכון המשפיעים על ערכם ההוגן (ע"פ הערכה מיטבית) של ההתחייבויות הביטוחיות. לדוגמא, שינוי קיצוני בשיעורי התמותה שהונחו או שינוי פתאומי בשיעורי הביטולים שהונחו לצורך חישוב ההתחייבויות הביטוחיות. כמו כן, המודל מניח השפעה של אירוע קיצון (קטסטרופה) על גובה התחייבויות לפי פרמטרים שנקבעו מראש (גידול בתמותה ובתחלואה).

לבסוף, מדידת הסיכון הכולל ע"פ המודל מתחשבת בכך שלא כל הסיכונים מתממשים בו זמנית בכל הענפים ולכן קיימות קורלציות בין ענפי הביטוח השונים אשר מקטינות את הסיכון הכולל.

ראה פירוט לגבי סוגי הסיכונים הביטוחיים, החשיפות אליהם, כלים ושיטות המשמשים באומדנם ומבחני רגישות בגינם בסעיף 5 להלן.

3. ניהול סיכונים תפעוליים

לפי הגדרה מקובלת הסיכון התפעולי מתייחס להפסד שנובע מכשל או אי התאמה של תהליכים, אנשים או מערכות פנימיות או כתוצאה מאירוע חיצוני לארגון. הקבוצה עוסקת בפעילות לזיהוי הסיכונים המהותיים. הערכה כמותית של החשיפה לסיכונים תפעוליים עבור חברות הביטוח בקבוצה מתבצעת במסגרת סקרי הערכה כמותיים ע"פ המודל הסטנדרטי בתהליך ההערכות ליישום Solvency II.

הקבוצה נוקטת בפעולות שונות בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים:

- עריכת תכנית DRP/BCP (Disaster Recovery Plan) להקמה מחדש של המערכות המיכוניות במקרה של אירוע חיצוני קטסטרופאלי שיפגע במשרדיה;
- בחברות הקבוצה קיימים פורומים בנושא מעילות והונאות, מונו גורמים אחראים ובוצעו סקרי סיכונים בנושא. כמו כן ביצעה הקבוצה הערכת סיכונים לביקורת הפנימית במטרה לגבש תכנית ביקורת רב שנתית, ממוקדת סיכונים, מתוך הכרה כי קיומם והאפקטיביות של תהליכי ביקורת וביקורת פנימית עשויים להפחית את הסיכונים התפעוליים;
- בקבוצה קיימת, כמתחייב, בין היתר מהוראות הרגולטור, יחידות אבטחת מידע לטיפול בסיכונים אבטחת מידע בחברות הבנות השונות הוגדרה תוכנית לניהול סיכונים IT (מערכות מידע) עפ"י דרישות חוזר ניהול טכנולוגיות. נבנתה מתודולוגיה לניהול סיכונים IT והוצפו סיכונים וליקויים מהותיים, כמו כן הוכנה תוכנית לטיפול בסיכונים וליקויים שנמצאו.
- במסגרת יישום חוזר ניהול טכנולוגיות המידע בקבוצה הוגדרו יעדי בקרה ע"פ ה-COBIT, יעדי הבקרה משתנים מעת לעת על ידי הנהלת אגף מערכות מידע בכל אחת מחברות הקבוצה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

3. ניהול סיכונים תפעוליים (המשך)

- במסגרת יישום הוראות סעיף 404 לחוק "Sarbanes-Oxley" בהתאם להנחיות המפקח, בוצע תהליך של הערכת הסיכונים הקשורים לדיווח הכספי ולגילוי נאות, נקבעו בקורות שמטרתן למנוע או לצמצם את אותם סיכונים ונותחו פערי בקרה. במסגרת זאת, אימצה החברה את מודול הבקרה הפנימית של ה-COSO, המהווה מסגרת מוגדרת ומוכרת להערכת הבקרה הפנימית.
 - במסגרת יישום חוזר גופיים מוסדיים בעניין טיוב נתוני זכויות מבוטחים בפוליסות ביטוח חיים משולבות עם חסכון, בחברה מתקיים תהליך מורכב ליישום החוזר הכולל שיתוף בין אגף מערכות מידע ואגף ביטוח חיים. במסגרתו מונה צוות מיוחד לטיוב הנתונים והערכת ההשפעה על ההפרשות של זכויות העמיתים.
 - קיים מנגנון לבדיקה, אכיפה וציות לחוקים תקנות ורגולציות לקבוצה, במסגרת המנגנון אושרה תכנית אכיפה פנימית בדירקטוריוני החברות בקבוצה;
 - בחברות הקבוצה פועלות מחלקות בקרה ייעודיות פנימיות ו/או פונקציות בקרה בכל אגף.
- בכוונת הקבוצה להמשיך ולנתח ולאחד את ממצאי סקרי הסיכונים התפעוליים השונים במטרה לזהות את הסיכונים המהותיים ולקבוע תוכנית אפקטיבית להגברת הבקרת התפעוליות והפחתת הסיכונים התפעוליים.

ג. דרישות חוקיות

- תהליך ניהול הסיכונים בקבוצה מונחה על ידי דרישות רגולטוריות הרלוונטיות לתחומי הפעילות השונים שפורסמו בשנים האחרונות, ואוחדו במסגרת החוזר המאוחד פרק 10 (קודקס) שנכנס לתוקף החל מחודש אפריל 2014, הכוללות, חובת מינוי מנהל סיכונים שתפקידו העיקריים:
- לוודא קיומם של תהליכים איכותיים לזיהוי של סיכונים ביטוחיים, סיכונים שוק, סיכונים נזילות וסיכונים צד נגדי מהותיים הגלומים בנכסים המוחזקים כנגד חסכונות עמיתים ומבוטחים בנכסים אחרים של חב' ביטוח והגלומים בהתחייבויות חב' הביטוח, ובהתחייבויות ביטוח של קרן פנסיה אשר עשויים להשפיע באופן מהותי על זכויות העמיתים והמבוטחים ועל חוסנו הפיננסי של הגוף המוסדי.
 - כימות החשיפה והערכת ההשפעה הפוטנציאלית של הסיכונים המהותיים שזוהו בין היתר באמצעות תרחישים ובכלל זה תרחישי קיצון.
 - הערכת ההון הנדרש (ההון הכלכלי) מחברות הביטוח לצורך נשיאה בסיכונים המהותיים תוך התייחסות למידת המתאם בין הסיכונים השונים.

דרישות רגולטוריות לעניין ניהול סיכונים כוללות בין היתר:

- דרישה לקביעת מדיניות חשיפה לסיכונים, תקרות חשיפה, נהלים וכלים למדידה ולבקרת סיכונים.
- הוראות בנושא ניהול סיכונים אשראי.
- הוראות בנושא ניהול חשיפה למבטחי משנה.
- הוראות בנושאים ספציפיים בתחום סיכונים תפעוליים- מעילות והונאות, טכנולוגיות מידע, אבטחת מידע ובקרה על דיווח כספי (SOX), תוכנית להמשכיות עסקית והתאוששות מאסון (DRP/BCP).
- הוראות בנוגע ליישום דירקטיבת Solvency II כחלק מפיתוח משטר כושר פירעון מבוסס סיכונים.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק

א. הגדרת סיכוני שוק

סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק. גורמי סיכון השוק כוללים, בין היתר, שינויים בעקומי הריבית, בשערי מניות, במדד, בשערי מטבע חוץ במרווחי האשראי ובמחירי הנדל"ן.

בנוסף, ריכוזיות של תיק ההשקעות בנכסים בארץ חושף את שווי תיק הנכסים לשינויים פוליטיים וביטחוניים בישראל.

סיכון ריבית: תיק הנכסים חשוף לשינויים בעקומי הריבית (בעיקר לעקום הריבית הריאלי) ובעקבות כך לשינויים באפיק נכסי החוב הסחירים. אין התאמה מלאה בין משך חיים ממוצע (להלן - מח"מ) של הנכסים למח"מ ההתחייבויות, בפרט בעסקי ביטוח חיים בהם מח"מ ההתחייבויות ארוך ממח"מ הנכסים.

סיכון אקוויטי: סיכון של ירידות חדות בשווקי המניות בארץ ובעולם עלול לפגוע בשווי מכשירים הונניים (כדוגמת: מניות, קרנות השקעה, קרנות נאמנות, אופציות) בתיק הנכסים.

סיכון מטבע: שינוי בשער חליפין של מטבעות זרים מול השקל עלול לגרום לשינוי בשווי הנכסים הצמודים למטבע חוץ. הקבוצה מגדרת חלקית את החשיפה למט"ח באמצעות חוזי אקדמה.

סיכון בסיס: סיכון של שינויים בבסיס הצמדה של הנכסים וההתחייבויות. אי התאמה בין נכסים להתחייבויות בבסיסי הצמדה עלול להביא למצב ששינוי בבסיס הצמדה ישפיע על הנכסים ועל ההתחייבויות בצורה שונה ולגרום לפגיעה בהון הקבוצה.

סיכון נדל"ן: סיכון של ירידה במחירי הנדל"ן עלול לפגוע בערכם של נכסי נדל"ן בהם משקיעה הקבוצה ישירות, דרך פעילותה של מנורה נדל"ן או באמצעות קרנות השקעה.

ב. הסיכונים הגלומים בנכסים ובהתחייבויות עבור חוזים תלויי תשואה (במנורה ביטוח בלבד)

התחייבויות תלויות תשואה הינן התחייבויות בגין חוזים בהם תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של החברה, בניכוי דמי ניהול כמפורט להלן:

- לגבי פוליסות שהונפקו עד שנת 2004 דמי ניהול קבועים בשיעור של 0.6% וכן דמי ניהול משתנים בשיעור 15% מהתשואה הריאלית לאחר ניכוי דמי הניהול הקבועים.
- בפוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך - דמי ניהול קבועים בלבד כפי שנקבע בתנאי פוליסה.

לגבי הנכסים וההתחייבויות בגין מוצרים אלו לא קיימת לקבוצה חשיפה ישירה בגין שינויים בגורמי שוק. השפעת התוצאות הכספיות על רווחי חברת הביטוח מצטמצמת לחשיפה הנגזרת מדמי הניהול המשתנים בהתאם לתנודתיות בתשואה הנזקפת למבוטחים, וזאת רק לגבי פוליסות שהונפקו עד 2004, ומן ההיקף הכולל של ההתחייבות ממנה נגזרים דמי הניהול הקבועים של המבטח לגבי כלל המוצרים תלויי התשואה.

לאור האמור, מבחני הרגישות ומועדי הפירעון של ההתחייבויות המפורטים בסעיפים הבאים אינם כוללים חוזים תלויי תשואה.

להלן מבחן רגישות לגבי חוזים תלויי תשואה והאופן בו הרווח (הפסד) מושפע מכל שינוי בתשואה:

כל שינוי של 1% בתשואה הריאלית על ההשקעות לאחר ניכוי דמי ניהול הקבועים במסגרת חוזים תלויי תשואה בגין פוליסות שהונפקו עד שנת 2004, שהיקף ההתחייבויות בגינם ליום 31 בדצמבר, 2014 כ- 10.8 מיליארד ש"ח, משפיע על ההכנסות מדמי הניהול בסך של כ- 16.2 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2013 כ- 10.2 מיליארד ש"ח, משפיע על ההכנסות מדמי הניהול בסך של כ- 15.3 מיליון ש"ח). השפעת שינוי כאמור על פוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך אינה מהותית. בפוליסות שהונפקו עד שנת 2004, כאשר התשואה בחוזים אלה הינה שלילית החברה אינה רשאית לגבות דמי ניהול משתנים כל עוד לא תושג תשואה חיובית שתכסה את סך ההפסדים שנצברו בתיק ההשקעות בשל התשואה השלילית.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ג. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן מבחני רגישות ביחס להשפעת השינויים בשיעורי ריבית, בשווי של השקעות במכשירים הוניים, במדד ובשע"ח על הרווח (הפסד) וההכנסה הכוללת (הון עצמי) עבור הנכסים הפיננסיים, ההתחייבויות הפיננסיות וההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי ההשקעה בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, כשההנחה המנחה היא שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו.

תוצאות מבחני הרגישות מבוססות על ההנחות הבאות:

- מבחני רגישות אלו אינם כוללים כאמור את השפעתם של חוזים תלויי תשואה.
- השינויים במשתנים הינם ביחס לערך הפנקסני של הנכסים וההתחייבויות.
- כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך פרמננטית של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, במבחני הרגישות שלהלן, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.
- מבחני הרגישות, מביאים לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.
- יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.
- תוצאות מבחני הרגישות מוצגות נטו לאחר ניכוי השפעת המס.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ג. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2014:

שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ (***)		שיעור השינוי במדד (***)		השקעות במכשירים הונניים (**)		שיעורי הריבית (*)	
10%-	10%+	1%-	1%+	10%-	10%+	1%-	1%+
אלפי ש"ח							
19,101	(19,101)	10,667	(10,667)	(12,410)	12,425	1,988	(1,997)
רווח (הפסד)							
(42,153)	42,153	10,667	(10,667)	(51,741)	51,756	124,683	(113,828)
רווח (הפסד) כולל (***)							

ליום 31 בדצמבר, 2013:

שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ (***)		שיעור השינוי במדד (***)		השקעות במכשירים הונניים (**)		שיעורי הריבית (*)	
10%-	10%+	1%-	1%+	10%-	10%+	1%-	1%+
אלפי ש"ח							
(6,794)	6,794	5,632	(5,632)	(11,370)	11,480	4,197	(4,129)
רווח (הפסד)							
(33,291)	33,291	5,632	(5,632)	(46,945)	47,055	146,285	(130,205)
רווח (הפסד) כולל (***)							

(*) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית מתייחס הן למכשירים בריבית קבועה והן למכשירים בריבית משתנה. בגין מכשירים בריבית קבועה ניתוח הרגישות נעשה ביחס לשווי ההוגן של המכשיר שערכו הפנקסני מוצג ע"פ שווי ההוגן. בגין מכשירים בריבית משתנה החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי (ההשפעה מחושבת על הריבית הצבורה). במבחני הרגישות לא נלקחו בחשבון, מתוך הנכסים וההתחייבויות המוצגים בטבלה בסעיף ד' שלהלן כנכסים או התחייבויות "עם סיכון ריבית ישיר", נכסי חוב שאינם סחירים המטופלים כהלוואות וחייבים, מזומנים ושווי מזומנים, נכסי ביטוח משנה, התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, התחייבויות פיננסיות ופיקדונות ויתרות ביטוח משנה. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה. סכום הנכסים המושפעים מסיכון ריבית ישיר הינו 4,412 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 4,456 מיליוני ש"ח), ומתוכו 493 מיליוני ש"ח עובר דרך רווח והפסד (שנה קודמת 562 מיליוני ש"ח). הנכסים עליהם הופעל ניתוח הרגישות מהווים 19.2% מתוך סך הנכסים עבור חוזים שאינם תלויי תשואה.

ניתוח הרגישות אינו כולל השפעה על ההתחייבויות הביטוחיות וזאת כיוון שבמרבית ביטוחי החיים והבריאות שיעור ההיוון נגזר בדרך כלל מהריבית התעריפית ובביטוח כללי ההתחייבויות אינן מהוונות. ניתוח הרגישות לשינוי של 1% ירידה בריבית בגין ההתחייבויות אשר שיעור ההיוון בגינן נגזר מריבית שוק מוערכת בהגדלת ההפרשה בסך של כ- 170 מיליון ש"ח אחרי מס.

(**) השקעות במכשירים שאין להם תזרים קבוע, או שלחלופין, לקבוצה אין מידע ביחס לתזרים זה. בהתאם להגדרות ב- IFRS 7 אינן כוללות השקעות בחברות כלולות. כמו כן לא נכללו תעודות סל שעוקבות אחרי מדדי אג"ח וקרנות אג"ח.

(***) ניתוחי הרגישות ביחס להכנסה הכוללת מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על הרווח (הפסד) לתקופה.

(****) במסגרת מבחני הרגישות למדד ולשע"ח נלקחו גם מכשירים פיננסיים שאינם פריטים כספיים.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ד. סיכון ריבית ישיר

סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוגן או בתזרים המזומנים הנובע מהנכס או ההתחייבות. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן.

יש לציין כי קיימים נכסים עם סיכון ריבית ישיר אשר שווים ההוגן מושפע משינוי הריבית בשוק אך הקבוצה אינה רושמת אותם בשווי הוגן בדוח הכספי ולכן אינם כלולים במבחני הרגישות המתוארים בסעיף הקודם. ראה סכום נכסים אלה להלן. תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות.

ליום 31 בדצמבר, 2014

סך הכל	תלוי תשואה אלפי ש"ח	שאינו תלוי תשואה	
			נכסים עם סיכון ריבית ישיר:
10,714,816	6,399,325	4,315,491	נכסי חוב סחירים
			נכסי חוב שאינם סחירים:
6,793,726	175,248	6,618,478	אג"ח ח"ץ ופקדונות חשכ"ל
7,780,328	3,705,666	4,074,662	אחר
599,127	421,185	177,942	השקעות פיננסיות אחרות
1,762,020	1,288,445	473,575	מזומנים ושווי מזומנים
1,705,747	-	1,705,747	נכסי ביטוח משנה
29,355,764	11,989,869	17,365,895	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר
13,023,587	7,365,282	5,658,305	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר (*)
42,379,351	19,355,151	23,024,200	סך הכל נכסים
			התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:
1,774,750	120,606	1,654,144	התחייבויות פיננסיות
35,569,929	19,061,142	16,508,787	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
331,457	-	331,457	אחרים
37,676,136	19,181,748	18,494,388	סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר
1,628,471	325,207	1,303,264	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר (**)
3,074,744	-	3,074,744	הון
42,379,351	19,506,955	22,872,396	סך הכל הון והתחייבויות
-	(151,804)	151,804	סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות

(*) נכסים ללא סיכון ריבית ישיר כוללים: מניות, רכוש קבוע, מקרקעין להשכרה, נכסי מיסים נדחים הוצאות רכישה נדחות, רכוש אחר וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שמשך החיים הממוצע (מח"מ) שלהם עד חצי שנה ולפיכך סיכון הריבית נמוך יחסית (חייבים ויתרות חובה, פרמיות לגבייה, ויתרות שוטפות).

(**) ההתחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות התחייבות בגין מיסים נדחים, יתרות חר"ז למיניהן, וכו'.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ד. סיכון ריבית ישיר (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2013		
סך הכל	תלוי תשואה אלפי ש"ח	שאינו תלוי תשואה
		נכסים עם סיכון ריבית ישיר:
10,000,851	5,623,375	4,377,476
		נכסי חוב סחירים
		נכסי חוב שאינם סחירים:
6,747,113	178,547	6,568,566
7,298,596	3,436,738	3,861,858
		אג"ח ח"ץ ופקדונות חשכ"ל אחר
286,611	197,989	88,622
		השקעות פיננסיות אחרות
1,354,999	753,834	601,165
1,527,152	-	1,527,152
		מזומנים ושווי מזומנים נכסי ביטוח משנה
27,215,322	10,190,483	17,024,839
10,960,034	6,087,869	4,872,165
38,175,356	16,278,352	21,897,004
		סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר
		נכסים ללא סיכון ריבית ישיר (*)
		סך הכל נכסים
		התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:
1,603,847	13,397	1,590,450
		התחייבויות פיננסיות
31,805,549	16,180,607	15,624,942
395,833	-	395,833
		התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה אחרים
33,805,229	16,194,004	17,611,225
1,435,499	255,042	1,180,457
2,934,628	-	2,934,628
38,175,356	16,449,046	21,726,310
		סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר
		התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר (**)
		הון
		סך הכל הון והתחייבויות
		סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות
-	(170,694)	170,694

(*) נכסים ללא סיכון ריבית ישיר כוללים: מניות, רכוש קבוע, מקרקעין להשכרה, נכסי מיסים נדחים, הוצאות רכישה נדחות, רכוש אחר וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שמשך החיים הממוצע (מח"מ) שלהם עד חצי שנה ולפיכך סיכון הריבית נמוך יחסית (חייבים ויתרות חובה, פרמיות לגבייה, ויתרות שוטפות).

(**) ההתחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות התחייבויות בגין מיסים נדחים, יתרות חו"ז למיניהן, וכו'.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ד. סיכון ריבית ישיר (המשך)

הערות:

ביטוח חיים שאינו תלוי תשואה- עיקרו של תיק ביטוח החיים הינו בגין פוליסות מבטיחות תשואה המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות (ח"ג) המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך לקבוצה קיים כיסוי פיננסי חופף על עיקר ההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. ליום 31 בדצמבר, 2014 כיסו אגרות החוב המיועדות כ- 61% מכלל ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים בתוכניות אלו.

בגין יתר השקעות החברה במסגרת עסקי ביטוח חיים קיימת חשיפה לשערי הריבית שישררו בעת מיחזור ההשקעות אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות.

בגין מוצרים אלה וכן בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אי-כושר עבודה, מבוסס חישוב ההתחייבות הביטוחית על שיעור הריבית התעריפית שבפוליסה (ראה פירוט בסעיף 5 א' (2) להלן).

בגין מוצרים במסגרת עסקי ביטוח כללי, מבוסס חישוב ההתחייבויות הביטוחיות על תזרים תביעות עתידי ריאלי בלתי מהוון ולכן ערכם המאזני אינו מושפע משינויים בריבית מעבר לאינפלציה.

חלק מההתחייבויות בגין חוזי השקעה כולל התחייבויות בגין מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה המגובות ברובן בפיקדונות חשכ"ל המונפקות על ידי החשב הכללי, לפיכך קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על עיקר ההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה. ליום 31 בדצמבר 2014, כיסו פיקדונות החשכ"ל כ- 87% מכלל ההתחייבויות במסלולי קופות גמל אלה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ה. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר, 2014						
נכסים בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד		
סה"כ	תשואה	אלפי ש"ח				
1,118,187	-	1,118,187	-	-	נכסים בלתי מוחשיים	
1,188	-	1,188	-	-	נכסי מסים נדחים	
1,270,816	4,599	1,266,217	-	-	הוצאות רכישה נדחות	
527,603	-	527,603	-	-	רכוש קבוע	
276,508	-	-	276,508	-	השקעות בחברות כלולות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	
72,152	72,152	-	-	-	נדל"ן להשקעה אחר	
280,404	-	280,404	-	-		
1,705,747	-	-	160,534	1,123,757	421,456	נכסי ביטוח משנה
127,226	-	-	-	127,226	-	נכסי מסים שוטפים
207,821	64,335	38,165	26,604	8,793	69,924	חייבים ויתרות חובה
686,152	81,795	-	63,513	540,844	-	פרמיות לגבייה
17,843,825	17,843,825	-	-	-	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
						השקעות פיננסיות אחרות:
4,315,491	-	-	433,187	3,256,829	625,475	נכסי חוב סחירים
10,693,140	-	-	436,015	9,688,926	568,199	נכסי חוב שאינם סחירים
258,896	-	-	47,060	-	211,836	מניות (**)
1,232,175	-	-	800,077	47,413	384,685	אחרות
16,499,702	-	-	1,716,339	12,993,168	1,790,195	סך כל השקעות פיננסיות אחרות
1,288,445	1,288,445	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
473,575	-	-	42,242	-	431,333	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
42,379,351	19,355,151	3,231,764	2,285,740	14,793,788	2,712,908	סך כל הנכסים

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

(** המטבע הרלוונטי לצורך החשיפה של מניות נקבע בהתאם למטבע הרשום.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ה. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2014						
בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	פריטים לא פיננסים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
אלפי ש"ח						
-	-	-	-	3,074,744	-	3,074,744
התחייבויות						
1,601,193	14,669,791	237,803	-	-	-	16,508,787
-	-	-	-	-	19,061,142	19,061,142
-	-	-	-	251,472	-	251,472
140,822	-	-	-	-	-	140,822
-	5,073	-	-	-	-	5,073
703,216	320,429	150,337	63,372	325,207	-	1,562,561
9,375	1,562,789	81,980	-	120,606	-	1,774,750
2,454,606	16,558,082	470,120	314,844	19,506,955	-	39,304,607
2,454,606	16,558,082	470,120	3,389,588	19,506,955	-	42,379,351
258,302	(1,764,294)	1,815,620	(157,824)	(151,804)	-	-
1,087,077	51,830	(1,138,907)	-	-	-	-
1,345,379	(1,712,464)	676,713	(157,824)	(151,804)	-	-

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.)

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ה. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2013						
נכסים בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד		
סה"כ	תשואה	אלפי ש"ח				
1,153,540	-	1,153,540	-	-	נכסים בלתי מוחשיים	
1,670	-	1,670	-	-	נכסי מסים נדחים	
1,192,005	5,487	1,186,518	-	-	הוצאות רכישה נדחות	
462,148	-	462,148	-	-	רכוש קבוע	
214,956	-	-	214,956	-	השקעות בחברות כלולות	
70,962	70,962	-	-	-	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	
237,092	-	237,092	-	-	נדל"ן להשקעה אחר	
1,527,152	-	-	172,844	905,671	448,637	נכסי ביטוח משנה
109,869	-	-	-	109,869	-	נכסי מסים שוטפים
116,515	22,058	33,852	13,044	7,649	39,912	חייבים ויתרות חובה
620,844	69,426	-	32,500	518,918	-	פרמיות לגבייה
15,356,585	15,356,585	-	-	-	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
						השקעות פיננסיות אחרות:
4,377,476	-	-	265,539	3,523,468	588,469	נכסי חוב סחירים
10,430,424	-	-	372,921	9,570,600	486,903	נכסי חוב שאינם סחירים
241,168	-	-	49,556	-	191,612	מניות (**)
707,951	-	-	298,444	54,139	355,368	אחרות
15,757,019	-	-	986,460	13,148,207	1,622,352	סך כל השקעות פיננסיות אחרות
753,834	753,834	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
601,165	-	-	21,245	-	579,920	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
38,175,356	16,278,352	3,074,820	1,441,049	14,690,314	2,690,821	סך כל הנכסים

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

(**) המטבע הרלוונטי לצורך החשיפה של מניות נקבע בהתאם למטבע הרשום.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ה. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2013						
התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	סה"כ	
אלפי ש"ח						
2,934,628	-	2,934,628	-	-	-	סך הכל ההון
התחייבויות						
15,624,942	-	-	242,685	13,727,643	1,654,614	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
16,180,607	16,180,607	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
184,664	-	184,664	-	-	-	התחייבויות בגין מסים נדחים
144,148	-	-	-	-	144,148	התחייבויות בשל הטבות לעובדים
5,069	-	-	-	5,069	-	התחייבויות בגין מסים שוטפים
1,497,451	255,042	77,178	119,322	328,469	717,440	זכאים ויתרות זכות
1,603,847	13,397	-	894	1,565,154	24,402	התחייבויות פיננסיות
35,240,728	16,449,046	261,842	362,901	15,626,335	2,540,604	סך כל ההתחייבויות
38,175,356	16,449,046	3,196,470	362,901	15,626,335	2,540,604	סך כל ההון וההתחייבויות
-	(170,694)	(121,650)	1,078,148	(936,021)	150,217	סך הכל חשיפה מאזנית
-	-	-	(556,177)	52,908	503,269	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
-	(170,694)	(121,650)	521,971	(883,113)	653,486	סך הכל חשיפה

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.)

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

1. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

ליום 31 בדצמבר, 2014						ענף משק
%	סה"כ	נסחר בח"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות	נסחרות	
				במדד מניות היתר	במדד ת"א 100	
15.59	40,378	151	-	414	39,813	תעשייה
17.13	44,338	2,570	66	19,671	22,031	נדל"ן ובינוי
15.35	39,743	224	6,371	21,311	11,837	מסחר ושירותים
5.51	14,255	-	-	3,229	11,026	השקעה ואחזקות
7.08	18,328	1,109	600	180	16,439	טכנולוגיה
28.98	75,016	32,614	-	313	42,089	בנקים
2.24	5,804	3,751	-	-	2,053	ביטוח
2.55	6,600	-	1,911	1,307	3,382	ביומד
5.57	14,434	-	-	1,535	12,899	חיפושי נפט וגז
100.00	258,896	40,419	8,948	47,960	161,569	סה"כ

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

1. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2013						ענף משק
%	סה"כ	נסחר בח"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות	נסחרות	
				במדד מניות היתר	במדד ת"א 100	
13.77	33,221	101	-	334	32,786	תעשייה
17.11	41,255	6,005	7,022	12,660	15,568	נדל"ן ובינוי
16.59	40,002	233	2,214	26,569	10,986	מסחר ושירותים
5.05	12,178	-	-	1,640	10,538	השקעה ואחזקות
5.50	13,256	906	677	321	11,352	טכנולוגיה
28.00	67,538	27,440	-	350	39,748	בנקים
3.55	8,559	3,662	-	-	4,897	ביטוח
4.07	9,827	-	3,517	537	5,773	ביומד
6.36	15,332	-	-	2,075	13,257	חיפושי נפט וגז
100.00	241,168	38,347	13,430	44,486	144,905	סה"כ

3. סיכוני נזילות

א. הגדרת סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהקבוצה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה.

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרש הקבוצה לשלם תביעות והטבות אחרות למבוטחים ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו מועד.

יצוין כי צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר - כתוצאה מהתממשותו של אירוע קטסטרופה בביטוח כללי או אירוע אשר יפגע בו זמנית גם בביטוח חיים ואשר יגרום לעלייה חדה, בלתי צפויה, בתביעות - עלול לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם. בעיקר כיוון שהקבוצה עלולה להידרש לשלם תביעות טרם קבלת ההשתתפות ממבטח המשנה.

בחלק ניכר מההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, הסיכון מושג על המבוטחים או שהסיכון נמוך וזאת בשל אופיים של חוזי הביטוח כמתואר להלן:

- **חוזים תלויי תשואה, בביטוח חיים** - על פי תנאי החוזים זכאים בעליהם לקבל תשואה בהתאם לתוצאות ההשקעות בניכוי דמי ניהול. לפיכך ירידה בערך ההשקעות מכל סיבה שהיא תלווה במקביל בירידה זהה בגובה התחייבויות הקבוצה.
- **חוזים שאינם תלויי תשואה, בביטוח חיים** - על פי תנאי החוזים, זכאים בעליהם לקבל תשואה מובטחת. ההתחייבות בגין חוזים אלה ליום 31 בדצמבר, 2014 הינה בסך של 4,284 מיליוני ש"ח המהווה 17.7% מתיק ביטוח החיים. (שנה קודמת 4,186 מיליוני ש"ח המהווה 19.6% מתיק ביטוח החיים). חוזים אלו לפני שנת 1991 מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי מדינת ישראל. מנורה ביטוח זכאית לממש אג"ח אלו בעת שנדרש פדיון הפוליסות האמורות. וכן בעת תשלום קצבה המשולמת מתוך ערכי הפוליסות ולפי תנאי הפוליסות.
- **מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה** - על פי תנאי הקופה, זכאים העמיתים לקבל תשואה מוסכמת. ההתחייבות בגין מסלולים אלה ליום 31 בדצמבר, 2014 הינה בסך של 4,730 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 4,706 מיליוני ש"ח). התחייבויות אלה מגובות בעיקרן בפקדונות החשב הכללי. הקבוצה זכאית לממש פיקדונות אלו כאשר מתבצע פדיון כספים על ידי העמיתים.

סיכון הנזילות של הקבוצה נובע, אפוא, בעיקר מיתרת הנכסים שאינם אגרות חוב מיועדות או פיקדונות החשב הכללי ואינם כנגד חוזים תלויי תשואה. יתרת הנכסים הללו ליום 31 בדצמבר, 2014 הינה בסך 9.9 מיליארד ש"ח (שנה קודמת 9.2 מיליארד ש"ח).

מתוך יתרת הנכסים האמורה, ליום 31 בדצמבר, 2014 סך של כ- 5.4 מיליארד ש"ח הינם נכסים סחירים (ליום 31 בדצמבר, 2013 כ- 5 מיליארד ש"ח), הניתנים למימוש בזמן קצר יחסית, בהתאם לתנאי הנזילות של שוקי ההון.

על פי תקנות כללי השקעה, על חברות ביטוח להחזיק בנכסים נזילים, כפי שהוגדרו בתקנות כללי השקעה, בשיעור שלא יפחת מ-30% מההון העצמי המזערי הנדרש כנגד ההון העצמי והתחייבויות אחרות ובכפוף להתאמות המפורטות בכללי השקעה. ועל חברת הפנסיה והגמל בשיעור שלא יפחת מ-50% מההון העצמי המזערי הנדרש. ליום 31 בדצמבר, 2014, חברות הביטוח וחברת הפנסיה והגמל עמדו בדרישת התקנות.

ועדות ההשקעות דנות מדי רבעון בהתאמת הנכסים מול ההתחייבויות ומפקחת על קיומם של נכסים נזילים למימוש צרכי הנזילות של כל חברה הנובעים מהפריסה הצפויה של התחייבויותיה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ב. ניהול נכסים והתחייבויות

הקבוצה מנהלת את נכסי והתחייבויות חברות הביטוח בהתאם לדרישות חוק הפיקוח על תקנותיו.

הטבלאות להלן מרכזות את מועדי הפירעון המשוערים של סכומי ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות הבלתי מהוונות של הקבוצה. היות ומדובר בסכומים בלתי מהוונים הרי שאין התאמה בינם לבין יתרות ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות בדוח על המצב הכספי.

1. מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בביטוח חיים ובריאות נכללו בטבלאות כדלקמן:

- כספי חסכון - מועדי פירעון חוזיים, דהיינו גיל הפרישה, ללא הנחת ביטולים, ובהנחה שכל החיסכון יימשך כהוני ולא קצבה.
- גמלאות בתשלום, אכ"ע בתשלום ואכ"ע פעיל וסיעודי בתשלום וסיעודי פעיל - על בסיס אומדן אקטוארי.
- עתודה להתחייבות חוזה ביטוח ועתודה לתביעות תלויות- ללא מועד פירעון מוגדר.

2. מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי נכללו בטבלאות כדלקמן:

- התחייבויות ביטוחיות שהוערכו על ידי האקטואר - על בסיס אומדן אקטוארי.
- עודף הכנסות על הוצאות (צבירה) - נכלל בעמודת- ללא מועד פירעון מוגדר
- ענפים שאינם מוערכים על ידי האקטואר נפרסו בהתאם להערכות מומחי הקבוצה.

3. מועדי הפירעון של התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה נכללו על בסיס מועדי הפירעון החוזיים. בחוזים בהם הצד שכנגד רשאי לבחור את עיתוי התשלום של סכום ההתחייבות, נכללת על בסיס המועד המוקדם ביותר שבו הקבוצה יכולה להידרש לשלם את ההתחייבות.

ג. ניתוח של מועדי פרעון של סכומי ההתחייבויות הפיננסיות והביטוחיות

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות (*)

עד שנה	5 שנים	10 שנים	15 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל שנה ועד 10 שנים	ללא מועד פירעון מוגדר	סה"כ
1,139,113	1,654,214	1,410,551	963,887	750,490	1,519,334	7,437,589			ליום 31 בדצמבר, 2014
1,011,301	1,626,693	1,435,900	1,092,646	896,079	1,281,363	7,343,981			ליום 31 בדצמבר, 2013

(*) לא כולל חוזים תלויי תשואה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ג. ניתוח של מועדי פרעון של סכומי ההתחייבויות הפיננסיות והביטוחיות (המשך)

התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי

סה"כ	ללא מועד פרעון מוגדר	מעל 5 שנים	מעל 3 שנים ועד 5 שנים	מעל שנה ועד 3 שנים	עד שנה						
						אלפי ש"ח					
5,569,486	502,156	925,738	872,133	1,805,944	1,463,515	ליום 31 בדצמבר, 2014					
5,020,619	477,784	516,017	674,626	1,232,525	2,119,667	ליום 31 בדצמבר, 2013					

התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה

סה"כ	מעל 15 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	עד שנה						
						אלפי ש"ח					
						ליום 31 בדצמבר, 2014					
1,902,346	-	224,416	577,640	827,887	272,403	התחייבויות פיננסיות					
4,735,864	-	-	-	-	4,735,864	התחייבויות בגין חוזי השקעה					
3,364,579	-	-	-	-	3,364,579	התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה					
						ליום 31 בדצמבר, 2013					
1,888,845	-	-	758,703	858,319	271,823	התחייבויות פיננסיות					
4,711,488	-	-	-	-	4,711,488	התחייבויות בגין חוזי השקעה					
2,035,131	-	-	-	-	2,035,131	התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה					

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ד. ניתוח מועדי מימוש חזויים

ליום 31 בדצמבר, 2014

סה"כ	חברות ביטוח מאוחדות	מעל 5 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים	משנתיים עד 3 שנים	משנה עד שנתיים	עד שנה	
אלפי ש"ח								
								נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
396,619	43,558	85,786	53,653	86,474	49,419	28,684	49,045	נכסי חוב סחירים
48,190	15,330	731	732	732	-	20,443	10,222	מניות
292,667	188,203	129	-	239	359	41,427	62,310	אחרות
								נכסים פיננסיים זמינים למכירה:
3,918,872	3,912,882	-	190	382	1,446	1,446	2,526	נכסי חוב סחירים
210,706	210,706	-	-	-	-	-	-	מניות
939,508	939,508	-	-	-	-	-	-	אחרות
								הלוואות וחייבים:
10,693,140	5,932,652	2,681,718	473,970	432,940	414,474	370,733	386,653	נכסי חוב שאינם סחירים
16,499,702	11,242,839	2,768,364	528,545	520,767	465,698	462,733	510,756	

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ד. ניתוח מועדי מימוש חזויים (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2013

סה"כ	חברות ביטוח מאוחדות	מעל 5 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים	משנתיים עד 3 שנים	משנה עד שנתיים	עד שנה	
אלפי ש"ח								
								נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
483,316	94,591	95,108	77,739	49,376	53,493	58,644	54,365	נכסי חוב סחירים
40,021	16,173	-	-	-	-	15,898	7,950	מניות
198,629	90,394	201	311	466	61,242	26,745	19,270	אחרות
								נכסים פיננסיים זמינים למכירה:
3,894,160	3,873,629	984	823	3,333	3,935	5,728	5,728	נכסי חוב סחירים
201,147	201,147	-	-	-	-	-	-	מניות
509,322	509,322	-	-	-	-	-	-	אחרות
								הלוואות וחייבים:
10,430,424	5,678,069	2,675,497	405,607	441,997	429,895	395,156	404,203	נכסי חוב שאינם סחירים
15,757,019	10,463,325	2,771,790	484,480	495,172	548,565	502,171	491,516	

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי

א. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר, 2014			
סה"כ	שאינם סחירים אלפי ש"ח	סחירים (*)	
14,322,247	10,437,491	3,884,756	בארץ
686,384	255,649	430,735	בחו"ל
<u>15,008,631</u>	<u>10,693,140</u>	<u>4,315,491</u>	סך הכל נכסי חוב
ליום 31 בדצמבר, 2013			
סה"כ	שאינם סחירים אלפי ש"ח	סחירים (*)	
14,305,308	10,187,955	4,117,353	בארץ
502,592	242,469	260,123	בחו"ל
<u>14,807,900</u>	<u>10,430,424</u>	<u>4,377,476</u>	סך הכל נכסי חוב

(*) נכסי חוב סחירים מסווגים בעיקר לקטגוריית זמינים למכירה ונמדדים בשווי הוגן. ראה גם פירוט הנכסים בחלוקה לדירוגים להלן.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרגים

1. נכסי חוב

דירוג מקומי (*)

ליום 31 בדצמבר, 2014

ס"ח כ	לא מדורג	נמוך מ - BBB אלפי ש"ח	BBB עד A	AA ומעלה	
					נכסי חוב בארץ
					נכסי חוב סחירים
2,650,795	-	-	-	2,650,795	אגרות חוב ממשלתיות
1,233,961	42,528	16,983	621,638	552,812	אגרות חוב קונצרניות
					סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
3,884,756	42,528	16,983	621,638	3,203,607	
					נכסי חוב שאינם סחירים
6,618,478	-	-	-	6,618,478	אגרות חוב ממשלתיות
1,200,982	2,537	2,859	296,529	899,057	אגרות חוב קונצרניות
					פיקדונות בבנקים פיננסיים ובמוסדות פיננסיים
1,205,455	57	-	2,677	1,202,721	
					נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:
19,163	5,866	463	2,825	10,009	משכנתאות
12,160	-	2,005	215	9,940	הלוואות על פוליסות
415,867	42,754	-	344,158	28,955	הלוואות בשעבוד נדל"ן
892,327	120,963	709	362,939	407,716	בטחונות אחרים
					בשעבוד מניות המקנות שליטה
42,757	-	-	14,010	28,747	
30,302	29,547	-	755	-	לא מובטחים
					סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
10,437,491	201,724	6,036	1,024,108	9,205,623	
14,322,247	244,252	23,019	1,645,746	12,409,230	סך הכל נכסי חוב בארץ
					מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)
581,672	-	3,176	466,809	111,687	

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

דירוג בינלאומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2014					
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB אלפי ש"ח	BBB	A ומעלה	
23,239	-	-	-	23,239	נכסי חוב בחו"ל
407,496	24,461	92,974	290,061	-	נכסי חוב סחירים
					אגרות חוב ממשלתיות
430,735	24,461	92,974	290,061	23,239	אגרות חוב קונצרניות
					סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל
255,649	200,812	13,053	41,784	-	נכסי חוב שאינם סחירים
686,384	225,273	106,027	331,845	23,239	בטחונות אחרים
					סך הכל נכסי חוב בחו"ל
54,837	-	13,053	41,784	-	מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ידורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

דירוג מקומי (*)

ליום 31 בדצמבר, 2013

ס"ח כ	לא מדורג	נמוך מ - BBB אלפי ש"ח	BBB עד A	AA ומעלה	
					נכסי חוב בארץ
					נכסי חוב סחירים
2,608,160	-	-	-	2,608,160	אגרות חוב ממשלתיות
1,509,193	67,929	56,390	990,412	394,462	אגרות חוב קונצרניות
					סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
4,117,353	67,929	56,390	990,412	3,002,622	
					נכסי חוב שאינם סחירים
6,568,566	-	-	-	6,568,566	אגרות חוב ממשלתיות
1,209,860	6,453	2,373	348,465	852,569	אגרות חוב קונצרניות
					פיקדונות בבנקים
1,125,821	-	-	6,901	1,118,920	פיננסיים ובמוסדות פיננסיים
					נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:
22,340	-	-	5,151	17,189	משכנתאות
22,085	85	3,212	444	18,344	הלוואות על פוליסות
271,233	1,943	483	204,572	64,235	הלוואות בשעבוד נדל"ן
893,997	57,357	-	396,285	440,355	בטחונות אחרים
14,021	14,021	-	-	-	בשעבוד מניות המקנות שליטה
60,032	8,923	4,699	29,708	16,702	לא מובטחים
					סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
10,187,955	88,782	10,767	991,526	9,096,880	
14,305,308	156,711	67,157	1,981,938	12,099,502	סך הכל נכסי חוב בארץ
					מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)
549,874	-	8,394	415,350	126,130	

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

דירוג בינלאומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2013					
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB	A ומעלה	
		אלפי ש"ח			
19,903	-	-	-	19,903	נכסי חוב בחו"ל
240,220	-	13,634	226,586	-	נכסי חוב סחירים
					אגרות חוב ממשלתיות
260,123	-	13,634	226,586	19,903	אגרות חוב קונצרניות
					סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל
242,469	129,537	-	112,932	-	נכסי חוב שאינם סחירים
502,592	129,537	13,634	339,518	19,903	בטחונות אחרים
					סך הכל נכסי חוב בחו"ל
112,932	-	-	112,932	-	מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

2. נכסים אחרים (בארץ)

דירוג מקומי (*)

ליום 31 בדצמבר, 2014				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB אלפי ש"ח	BBB עד A	AA ומעלה
145,477	145,477	-	-	-
1,188	-	-	-	1,188
35,285	18,246	13,703	-	3,336
468,455	16,901	-	5,301	446,253
<u>650,405</u>	<u>180,624</u>	<u>13,703</u>	<u>5,301</u>	<u>450,777</u>

חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה
נכסי מסים נדחים
השקעות פיננסיות אחרות
מזומנים ושווי מזומנים
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים

דירוג מקומי (*)

ליום 31 בדצמבר, 2013				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB אלפי ש"ח	BBB עד A	AA ומעלה
93,796	93,796	-	-	-
1,670	-	-	-	1,670
49,050	22,915	21,680	1,679	2,776
601,165	-	-	1,615	599,550
<u>745,681</u>	<u>116,711</u>	<u>21,680</u>	<u>3,294</u>	<u>603,996</u>

חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה
נכסי מסים נדחים
השקעות פיננסיות אחרות
מזומנים ושווי מזומנים
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

3. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בח"ל)

דירוג בינלאומי (*)

ליום 31 בדצמבר, 2014				
סה"כ	לא מדורג	נמוך		A
		מ-BBB	BBB	ומעלה
אלפי ש"ח				
6,653	6,653	-	-	-
142,656	4,132	-	-	138,524
5,120	211	-	-	4,909
<u>154,429</u>	<u>10,996</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>143,433</u>

חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה

השקעות פיננסיות אחרות

מזומנים ושווי מזומנים

סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים

דירוג בינלאומי (*)

ליום 31 בדצמבר, 2013				
סה"כ	לא מדורג	נמוך		A
		מ-BBB	BBB	ומעלה
אלפי ש"ח				
35,230	6	-	-	35,224

השקעות פיננסיות אחרות

(* כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

ג. סיכוני אשראי בגין מכשירים חוץ מאזניים

דירוג מקומי (*)

ליום 31 לדצמבר, 2014				
סה"כ	לא מדורג	נמוך	BBB	AA
			מ-BBB	עד A
אלפי ש"ח				
221,800	45,602	-	176,198	-

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

דירוג מקומי (*)

ליום 31 לדצמבר, 2013				
סה"כ	לא מדורג	נמוך	BBB	AA
			מ-BBB	עד A
אלפי ש"ח				
299,031	74,560	-	221,733	2,738

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

(* כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ד. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי

- (1) הקבוצה מבצעת דרוג אשראי לנכסי חוב לא סחירים שאינם מדורגים על ידי חברות דירוג חיצוניות ע"פ מודל פנימי שגובש ואושר על ידי הדירקטוריונים השונים בקבוצה ועל ידי המפקח. מודל זה משמש את מנורה ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצה. הקבוצה ביצעה תיקוף למודל אל מול דרוגים שבוצעו על ידי חברות דירוג חיצוניות. בדיקות אלו הראו מתאם טוב של הדרוג הפנימי לחיצוני.
- (2) קיים שוני בסולמות דרוג בין נכסי חוב בארץ לבין נכסי חוב בחו"ל. בדוח כספי זה מדווחים הדירוגים המקומיים והדירוגים הבינלאומיים כפי שהם, ללא המרה לסולם אחיד. יצוין, כי בהתאם לחוזר שוק ההון 1-6-2008, בדבר פרסום סולם המרה בין סולם הדירוג הישראלי לסולם הדירוג הבינלאומי, הורה המפקח כי עד ליום 1 בינואר, 2009 על חברות הדירוג שקיבלו אישור מהממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לפעול כחברה מדרגת בהתאם לחוזר שוק ההון 1/2004 לפרסם סולם המרה בין הדירוג המקומי לבין סולם הדירוג הבינלאומי.
- (3) מידע בדבר סיכוני אשראי בסעיף זה אינו כולל את הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה המוצגים בסעיף 6 להלן.
- (4) לעניין חשיפה למבטחי משנה ליום 31 בדצמבר, 2014 בסך 1,310 מיליון ש"ח (שנה קודמת 1,066 מיליון ש"ח) ראה סעיף 4' ה' להלן.
- (5) לעניין יתרות פרמיה לגבייה ליום 31 בדצמבר, 2014 בסך 686 מיליון ש"ח (שנה קודמת 621 מיליון ש"ח) ראה באור 10.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ה. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסים סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2014			
סיכון אשראי	סיכון אשראי מאזני		
חוץ מאזני	%		
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	
-	1.76	264,251	ענף משק
163,987	9.15	1,373,026	תעשייה
57,017	7.47	1,121,547	נדל"ן ובינוי
-	2.42	363,860	מסחר ושירותים
-	0.57	84,912	השקעה ואחזקות
-	12.83	1,924,745	טכנולוגיה
796	0.87	131,090	בנקים
-	0.78	117,325	ביטוח
-	2.24	335,363	חיפושי נפט וגז
221,800	38.09	5,716,119	אנשים פרטיים
-	61.91	9,292,512	אג"ח מדינה / פקדונות חשכ"ל
221,800	100.00	15,008,631	סך הכל

ליום 31 בדצמבר, 2013			
סיכון אשראי	סיכון אשראי מאזני		
חוץ מאזני	%		
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	
-	1.34	197,736	ענף משק
208,879	9.73	1,440,492	תעשייה
64,051	7.72	1,143,931	נדל"ן ובינוי
-	2.97	440,283	מסחר ושירותים
-	0.33	49,241	השקעה ואחזקות
-	11.74	1,738,103	טכנולוגיה
5,796	1.02	151,493	בנקים
20,305	0.73	107,704	ביטוח
-	2.31	342,288	חיפושי נפט וגז
299,031	37.89	5,611,271	אנשים פרטיים
-	62.11	9,196,629	אג"ח מדינה / פקדונות חשכ"ל
299,031	100.00	14,807,900	סך הכל

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ו. ביטוח משנה

1. תיאור אופן ניהול סיכוני אשראי הנובעים מהחשיפה למבטחי משנה

הקבוצה מבטחת חלק מעסקיה בביטוח משנה, שרובו נעשה באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את הקבוצה מחובתה כלפי מבוטחיה על פי פוליסות הביטוח.

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי וודאות לגבי יכולת מבטחי המשנה לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח (נכסי ביטוח המשנה) ואת חובותיהם בגין תביעות ששולמו.

הקבוצה חשופה לריכוז סיכון אשראי למבטח משנה בודד, עקב מבנה שוק ביטוח המשנה והכמות המוגבלת של מבטחי משנה בעלי דירוג מספק.

בהתאם להנחיית המפקח קובעים הדירקטוריונים בחברות הביטוח בקבוצה, אחת לשנה, מסגרות חשיפה מירביות למבטחי המשנה, עימם התקשרה ו/או תתקשר הקבוצה, המבוססות על דירוגם הבינלאומי.

מסגרות החשיפה מנוהלות ברמת סוג חוזה ביטוח המשנה. כלומר לכל סוג חוזה נקבעת מגבלת חשיפה מקסימאלית למבטח משנה בודד ובנוסף נקבעת חשיפה מקסימאלית לקבוצות דירוג.

הקבוצה מבצעת מעקב שוטף אחר מצבו של מבטח המשנה בשוק העולמי, שינויים בדירוג האשראי שלו, וקיום התחייבויותיו הכספיות השוטפות.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

1. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה

חובות בפיגור		נכסי ביטוח משנה								סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2014		ליום 31 בדצמבר, 2014:
מעל לשנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה (א)	סכום כתבי אשראי שנתקבלו ממבטחי משנה	פקדונות מבטחי משנה	ביטוח כללי				יתרות בחובה (בזכות) נטו (ב)	2014	קבוצת דירוג (*)	
					בביטוחי חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח בריאות	בביטוח חיים				
באלפי ש"ח												
-	-	442,560	40	138,586	239,393	63,846	241,554	66,306	(29,913)	201,092	Swiss Reinsurance	
-	-	171,832	-	41,124	16,478	7,764	161,653	33,165	(6,104)	50,922	Munich Reinsurance Co AG	
213	29	229,494	-	46,133	59,314	91,476	98,555	40,597	(14,315)	111,965	אחרים	
213	29	843,886	40	225,843	315,185	163,086	501,762	140,068	(50,332)	363,979		
427	1,946	451,715	-	100,756	302,694	249,228	12,241	2,697	(14,389)	389,454	A	
-	-	5,810	-	4,741	470	8,521	-	-	1,560	10,855	BBB	
-	278	8,378	-	117	7,784	1,652	651	(292)	(1,300)	3,227	נמוך מ-BBB- או לא מדורגות	
640	2,253	1,309,789	40	331,457	626,133	422,487	514,654	142,473	(64,461)	767,515	סה"כ	

(*) כל קבוצת דירוג כוללת בתוכה את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

1. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

חובות בפיגור		ליום 31 בדצמבר, 2013:									
מעל לשנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה (א)	סכום כתבי אשראי שנתקבלו ממבטחי משנה	פקדונות מבטחי משנה	נכסי ביטוח משנה				יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2013	קבוצת דירוג (*)
					ביטוח כללי		בביטוח רכוש	בביטוח בריאות			
באלפי ש"ח											
-	-	389,589	276	231,329	253,149	148,804	175,529	72,915	(29,203)	471,713	AA ומעלה
-	-	285,339	-	81,131	66,722	94,205	170,252	60,665	(25,374)	152,159	Swiss Reinsurance
-	-	674,928	276	312,460	319,871	243,009	345,781	133,580	(54,577)	623,872	אחרים
217	1,622	375,149	-	75,317	253,703	192,521	8,205	4,503	(8,466)	315,426	A
-	-	11,561	-	7,491	1,785	17,487	-	-	(220)	20,734	BBB
-	9	4,610	-	565	6,824	(542)	188	237	(1,532)	2,394	נמוך מ-BBB- או לא מדורגות
217	1,631	1,066,248	276	395,833	582,183	452,475	354,174	138,320	(64,795)	962,426	סה"כ

(*) כל קבוצת דירוג כוללת בתוכה את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 36 - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

1. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

(א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: יתרות בחובה (זכות) נטו בתוספת נכסי ביטוח משנה ובניכוי פיקדונות וכתבי האשראי שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם.

(ב) בשנת 2014 בוצעה הפחתה בשל הפרשה לחובות מסופקים בסך 1,009 אלפי ש"ח (בשנה קודמת בוצעה הפחתה של 2,000 אלפי ש"ח).

(ג) סך כל ההפרשות לחובות מסופקים, בתוספת (הקטנת) חלקם של מבטחי משנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, הסתכם בסך 1,009 אלפי ש"ח המהווים 0.08% מסך החשיפה.

(ד) היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בגין ביטוח משותף.

(ה) הדירוג של מבטחי המשנה נקבע על סמך דירוגים של חברות הדירוג S&P ו-AM Best.

(ו) סך - כל החשיפה של מבטחי המשנה לאירוע רעידת אדמה בשכיחות נזק של 1:500 שנה (שיעור נזק מירבי (MPL) 1.75%-2.60%) הינה 4,296 מיליוני ש"ח (לעומת 3,982 מיליוני ש"ח בשנה קודמת), מתוכה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר הינו 953 מיליוני ש"ח, של חברת Swiss Reinsurance Co, המדורגת AA- (לעומת 951 מיליוני ש"ח בשנה קודמת).

(ז) בשנת 2014, לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו בטבלה לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה.

5. סיכונים ביטוחיים

סיכוני הביטוח כוללים, בין היתר

סיכוני חיתום: הסיכון לשימוש בתמחיר שגוי כתוצאה מליקויים בתהליך החיתום ומהפער בין הסיכון שהוערך בעת התמחור וקביעת הפרמיה, לבין ההתרחשות בפועל, כך שהפרמיות הנגבות אינן מספיקות לכיסוי תביעות עתידיות והוצאות. הפערים עשויים לנבוע משינויים מקריים בתוצאות העסקיות ומשינויים בעלות התביעה הממוצעת ו/או בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים.

סיכוני רזרבה: הסיכון להערכה לא נכונה של התחייבויות ביטוחיות אשר עלולה לגרום לכך שהרזרבות האקטואריות אינן מספיקות לכיסוי ההתחייבויות והתביעות. המודלים האקטואריים על פיהם, בין היתר, מעריכה הקבוצה את התחייבויות הביטוחיות, מבוססים על כך שדפוס ההתנהגות בעבר מייצג את העתיד לקרות. חשיפת הקבוצה מורכבת מהסיכונים הבאים:

(א) סיכון מודל - הסיכון לבחירת מודל שגוי להערכת ההתחייבויות הביטוחיות.

(ב) סיכון פרמטר - הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים וביניהם הסיכון שהסכום שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של הקבוצה, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות, יהיה שונה מזה הצפוי.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים ביטוחיים (המשך)

סיכון קטסטרופה: חשיפה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופה) כגון אסון טבע, מלחמה, טרור או מגיפה, יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה.

גודל ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע רעידת אדמה בשכיחות נזק של 1:500 שנה (שיעור נזק מירבי (MPL) 1.75% - 2.6%), הוא כ- 4,386 מיליון ש"ח ברוטו וכ- 90 מיליון ש"ח בשייר עצמי (בשנה קודמת 4,081 מיליון ש"ח חשיפה ברוטו וכ- 99 מיליון ש"ח בשייר עצמי).

בביטוח חיים, סך הסכום בסיכון כנגד כיסויי ריסק מוות, נכות מוחלטת ואובדן כושר עבודה, עומד על כ- 189 מיליארד ש"ח. הקבוצה מבטחת את החשיפה בשייר באמצעות חוזה Cat Cover. הכיסוי של הסכם ביטוח משנה זה הינו כ- 150 מיליון ש"ח מתוכם השתתפות עצמית של 20 מיליון ש"ח.

לעניין נתונים בדבר מוצרי הביטוח השונים אשר בגינם נוצרת למבטח חשיפה לסיכונים הביטוחיים המתוארים לעיל - ראה פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי סוגי סיכונים ביטוחיים בסעיפים ב' ו-ג' להלן.

א. ביטוח חיים ובריאות

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים, הסיכונים הגלומים ואופן מדידת הסיכונים והשיטות וההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר. בהתאם להוראות המפקח ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל ומין המבוטח, תקופת הביטוח, מועד תחילת הביטוח, סוג הביטוח, פרמיה תקופתית וסכום הביטוח.

1. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות:

(א) תוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה"
בתוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה" קיים מרכיב חיסכון מזוהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:

- קרן צמודה לתשואת תיק השקעות (חוזים תלויי תשואה).
- קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת כנגד נכסים מותאמים (חוזים מבטיחי תשואה).

בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לפוליסות אלו (אי כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו') מחושבת התחייבות ביטוחית בנפרד כאמור להלן.

(ב) תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורת")

תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה משלבות מרכיב של סכום חסכון במקרה שהמבוטח נשאר בחיים בתום תקופת התוכנית עם מרכיב ביטוחי של סיכון מוות במשך תקופת התוכנית. בגין מוצרים אלה מחושבת התחייבות ביטוחית לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, כולל תשלום בתום התקופה, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים ו/או על הנחות שהופקו מניסיון התביעות, כולל שיעורי הריבית (להלן - ריבית תעריפית), לוח התמותה או התחלואה. החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם "Net Premium Reserve", אשר אינה כוללת בזרם התקבולים הצפוי את המרכיב שהועמס בתעריף הפרמיות לכיסוי העמלות וההוצאות, ומנגד אינה מנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות. בגין מוצרים מסורתיים תלויי תשואה, מחושבת העתודה בהתאם לתשואה שהושגה בפועל בניכוי דמי ניהול ובניכוי הריבית התעריפית.

(ג) התחייבויות לגמלאות בתשלום מחושבות בהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים אשר פורסמו על-ידי אקטואר האוצר משנת 2013.

(ד) התחייבויות לגמלאות שטרם התחיל תשלום הקצבה בגין פוליסות בתוקף (משלמות פרמיה ומסולקות), כוללות עתודה בסיסית המשקפת את ערך הפדיון שנצבר לזכות המבוטח ועתודה משלימה לגמלאות.

העתודה המשלימה לגמלאות מחושבת בהתאם להסתברות למשיכת גמלה ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים בהתאם לחוזר המפקח וכן על פי שיעורי ביטולים צפויים ושיעורי ההיוון הרלוונטיים בתיק הגמלה עד למועד הפרישה. אומדנים אלו מחושבים בהתאם לניסיון החברה בשילוב עם נתונים שפורסמו על ידי המפקח.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות

1. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

(ד)

התחייבויות לגמלאות שטרם התחיל תשלום הקצבה (המשך)
שינויים בהנחות לגבי שיעור ההיוון, תוחלת החיים, שיעורי הביטולים, שיעור המבוטחים שיבחרו במשיכת גמלה ו/או שינויים אחרים ישפיעו על ההתחייבויות האמורות.

ההפרשה לעתודה המשלימה לגמלאות מבוצעת באופן הדרגתי על ידי שימוש בפקטור היוון K, הנקבע כך שיביא לצבירה הדרגתית נאותה של העתודה עד למועד הפרישה הצפוי.

פקטור זה מוגבל עד לשיעור ההכנסות העתידיות הצפויות מדמי ניהול או ממרווח פיננסי הנובעים מהשקעות המוחזקות כנגד עתודת הביטוח בשל הפוליסה או מתשלומי פרמיות בניכוי הוצאות המתייחסות לפוליסה. באופן דומה תחושב הפרשה הדרגתית גם עבור פרמיות שתתקבלנה בעתיד במסגרת הפוליסות וזאת ממועד קבלת הפרמיות.

החל מ-2013 בעקבות חוזר שפרסם המפקח, החלה החברה בקביעת שני ערכי K, אחד בגין פוליסות שמרכיב החסכון בהן תלוי תשואה ("פוליסות תלויות תשואה") ושני בגין פוליסות שמרכיב החסכון שלהן כולל תשואה מובטחת ("פוליסות שאינן תלויות תשואה") לעומת החישוב הקודם שהתבסס על ערך יחיד של K.

העתודה המשלימה לגמלאות, הכלולה בספרי החברה, מסתכמת ליום 31 בדצמבר, 2014 לסך של כ- 536 מיליון ש"ח. יתרת ההפרשות אשר תיזקף לרווח והפסד, על ידי שימוש בפקטורי ההיוון K כאמור לעיל, בצורה הדרגתית עד הגעת המבוטחים לגיל פרישה מסתכמת ליום 31 בדצמבר, 2014 לסך של כ- 137 מיליון ש"ח.

יצוין כי הנתונים, המפורטים לעיל, בקשר לעתודה המשלימה לגמלאות ובקשר ליתרת ההפרשות אשר תיזקף בעתיד מתייחסים לכספים שנצברו בפוליסות עד לתום כל אחת מתקופות הדיווח ואינם כוללים התחייבות בגין תוספת צבירה עתידית.

(ה)

תוכניות ביטוח חיים ובריאות אחרות כוללות מוצרי סיכון טהור (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי, מחלות קשות, נכויות וכו') הנמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות עם תוכנית יסודית מסוג "עדיף", "מסלולי השקעה" "מסורת" או סיכון טהור. בגין תוכניות אלו מחושבת התחייבות אקטוארית. באובדן כושר עבודה וסיעודי עם פרמיה קבועה, החישוב נעשה על בסיס Net Premium Reserve. באובדן כושר עבודה, השיטה לוקחת בחשבון שיעורי ביטולים שמרניים ואילו בסיעודי לוקחת בחשבון ללא ביטולים. בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי, בביטוח אובדן כושר עבודה מחושבת התחייבות ביטוחית בהתאם למשך תקופת התשלום הצפויה, כשהיא מהוונת לפי שיעור הריבית התעריפית שבמוצר וצפי לתקופה העתידית של התביעה בהתאם לגיל התובע וותק התביעה.

(ו)

ההתחייבות הביטוחית בגין ביטוח קבוצתי מורכבת מהתחייבות בגין עתודה לתביעות תלויות ידועות ו-IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו) והוצאות עקיפות לסילוק תביעות, עתודה להמשכיות והפרשה להפסדים עתידיים, ככל שנדרשת.

(ז)

התחייבות בגין תביעות תלויות בביטוח חיים פוליסות פרט כוללות הפרשות לתביעות שטרם שולמו, כולל IBNR, בכל הענפים חוץ מסייעודי, אובדן כושר עבודה ורצף הכנסה, אשר נכללים בסעיף עתודות.

(ח)

באובדן כושר עבודה וסיעודי, עתודת IBNR לתביעות שקרו אך טרם דווחו, מחושבת על בסיס ניסיון תביעות קודם בחברה ונכללת בסעיף עתודות.

(ט)

עתודה להוצאות עקיפות לסילוק תביעות עבור ביטוחי חיים ובריאות מחושבת על בסיס נתוני הוצאות בהתאם לתחשיב שבוצע בחברה.

באור 36 - : ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות

1. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

(י) ההתחייבויות העיקריות בגין פוליסות בריאות הינן ממספר סוגים, לקולקטיבים ולפוליסות פרט בנפרד:

- הפרשה לפרמיה בחסר שמחושבת כעודף (אם גבוה מאפס) של הערך הנוכחי של כל העלויות העתידיות פחות הערך הנוכחי של כל ההכנסות העתידיות, לפי פוליסה וכיסוי (Gross Premium Reserve). הנחות החישוב לגבי פרמטרים הקשורים להנחות תחלואה התבססו על בסיס ניסיון הקבוצה ומבטחי המשנה. הנחות הקשורות להוצאות, עמלות וביטולים התבססו על ניסיון הקבוצה.
- תביעות תלויות, כולל הפרשה ל-IBNR. ה-IBNR מחושב על ידי משולש לפי שנת נזק ופער בין האירוע לדוח והתביעה הממוצעת לענף. בתביעות הידועות החברה נשענת על משולש התפתחות בענף המחלות הקשות ועל הערכות מחלקת התביעות ביתר הענפים.

2. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות:

א. שיעור ההיוון

בגין תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורת") ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:

- (א) בתוכניות ביטוח המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות - ריבית בשיעורים של בין 2.5% ל-4.8% צמודה למדד; בחישוב של השלמת עתודה לתשלום קיצבה, החלק שאינו מגובה באגרות חוב מיועדות - ריבית חסרת סיכון תוך התחשבות בפרמיית אי הנזילות.
- (ב) בתוכניות מבטיחות תשואה ומבטיחות מקדם קצבה שאינן מגובות באגרות חוב מיועדות - ריבית של 2.5% צמודה למדד, ובחישוב של השלמת עתודה לתשלום קיצבה - ריבית חסרת סיכון תוך התחשבות בפרמיית אי הנזילות.
- (ג) בתוכניות ביטוח תלויות תשואה (שהונפקו החל משנת 1991) - ריבית של 2.5% צמודה למדד. ובחישוב של השלמת עתודה לתשלום קיצבה - ריבית חסרת סיכון תוך התחשבות בפרמיית אי הנזילות.

בפוליסות המשלמות תשלומי סיעוד ואובדן כושר עבודה, הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:

- פיצויים שאינם תלוי תשואה השיעור הוא 2.5%.
- פיצויים תלוי תשואה מהוונים בשיעור 3.1% ברמה של הברוטו.

בגין תוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ופוליסות ביטוח מסוג מסלולי השקעה קיים חישוב של השלמת עתודה לתשלום קיצבה - ריבית חסרת סיכון תוך התחשבות בפרמיית אי הנזילות.

ירידה בשיעור הריבית לטווח הארוך עלולה להגדיל את עתודות הביטוח בגין המרכיב החופשי (שאיננו מגובה באגרות חוב מיועדות) של פוליסות שמרכיב החיסכון בהן כולל תשואה מובטחת הגבוהה משיעור ריבית ההיוון, וזאת כתוצאה מהצורך בהעמדת עתודה נוספת במסגרת בדיקת נאותות העתודות (LAT), ראה להלן "שינויים באומדנים ובהנחות עיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות".

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

2. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

ב. שיעורי תמותה ותחלואה

1. שיעורי התמותה ששימשו לחישוב התחייבויות ביטוחיות בפוליסות מסוג מעורב ("קלאסי") בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה (לא כולל תמותה של מבוטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי, אי כושר עבודה או סיעוד) מבוססים בעיקר על טבלאות AM49/52.

2. ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים מחושבת בהתאם ללוחות תמותה עדכניים שפרסם המפקח. בהנחה שתהיה עליה בשיעור התמותה, עקב עלייה בשיעור התמותה בפועל לרמה העולה על ההנחה הקיימת, תביא לגידול בהתחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה ולקטיון ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים. יצוין כי בעשורים האחרונים קיימת מגמה של גידול בתוחלת החיים וקטיון בשיעור התמותה. הנחת התמותה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקצבה לוקחת בחשבון הנחה בגין גידול עתידי בתוחלת החיים.

3. שיעורי התחלואה מתייחסים לשכיחות של מקרי תביעה בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, הוצאות רפואיות, נכות מתאונה וכיוצ"ב. שיעורים אלה ותקופת תשלום הקצבאות (לעניין ביטוח סיעוד ואי כושר עבודה) נקבעו על בסיס ניסיון החברה או מחקרים של מבטחי משנה. ככל שההנחה לגבי שיעור התחלואה תעלה כך תגדל ההתחייבות הביטוחית בגין הענפים הנ"ל.

ג. שיעורי נטילת גמלא

חוזי ביטוח חיים הכוללים מרכיב חיסכון, התנהלו, בגין כספים שהופקדו משנת 2000 עד לסוף שנת 2007 בשני מסלולים אפשריים: מסלול הוני או מסלול קצבתי. לעניין פרמיות שהופקדו עד חודש מאי 2000 רשאי המבוטח לבחור, במועד הפרישה, את המסלול המועדף עליו. היות וסכום ההתחייבות הביטוחית שונה בכל אחד משני המסלולים, נדרשת החברה להעריך את שיעור הפוליסות בהן יבחרו המבוטחים במסלול הקצבתי בשל ההשלכה לעניין העתודה הנדרשת בגין התחייבויות מסוג זה. שיעור זה נקבע על פי הנחיות הפיקוח, תוך התאמה לניסיון שנצבר במנורה ביטוח. יצוין, כי החל משנת 2008 כמעט כל התוכניות מסוג קופת גמל והפקדות בתוכניות הישנות מיועדות לקצבה.

ד. שיעורי ביטולים

שיעור הביטולים משפיע על ההתחייבויות הביטוחיות בגין חלק מביטוחי הבריאות וביטוחי אובדן כושר עבודה וכן על קצבאות המשולמות לכל החיים בתקופה שלפני התחלת התשלומים. ביטולי חוזי ביטוח יכולים לנבוע מביטול פוליסות היזום על ידי מנורה ביטוח עקב הפסקת תשלומי הפרמיות או פדיונות פוליסות לבקשת בעליהן. ההנחות לגבי שיעורי הביטולים מבוססות על ניסיון החברה והן מבוססות על סוג מוצר ומשך החיים של המוצר. שיעור הביטולים משפיע גם על בדיקת נאותות העתודה בכל הענפים, וגם על בדיקת ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

3. מבחני רגישות בביטוח חיים ובריאות *

ליום 31 בדצמבר, 2014:

שיעור תמותה		שיעור תחלואה		שיעור הביטולים (פידיונות, סילוקים והקטנות)		רווח (הפסד)
-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	
אלפי ש"ח						
(86,726)	86,608	39,493	(53,715)	(16,639)	15,308	

ליום 31 בדצמבר, 2013:

שיעור תמותה		שיעור תחלואה		שיעור הביטולים (פידיונות, סילוקים והקטנות)		רווח (הפסד)
-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	
אלפי ש"ח						
(74,384)	66,717	35,799	(46,489)	(16,588)	15,369	

(* ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על שווי כלכלי. לפיכך, כאשר יש שיפור בתמותה או בתחלואה והתוצאה הכלכלית המתקבלת בניית הרווח הרגישות מביאה להקטנת העתודה המחושבת ביחס לתמחור הכיסוי המקורי, אזי מטעמי שמרנות, הרווח שנוצר בגובה הפרש העתודה אינו נלקח בחשבון.)

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

4. שינויים מהותיים שנעשו בהנחות ובאומדנים ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות:

א. שיעור מימוש גמלה

מנורה ביטוח מעדכנת בעקבות הניסיון המצטבר שרכשה בעיקר לגבי שיעורי מימוש הגמלה ותמהיל מסלולי הקצבאות שהמבוטחים יבחרו ובהתאם לכך, רשמה, בשנת 2014 הפרשה מיידית נוספת בסך של כ- 104 מיליון ש"ח לפני מס וסך של כ- 65 מיליון ש"ח לאחר מס.

ב. שיעור ריבית היוון

מנורה ביטוח מחשבת את העתודה המשלימה לגמלאות וגמלאות בתשלום ובודקת את נאותות העתודות בביטוח חיים לרבות העתודה המשלימה לגמלאות, הן בגין תקופת הפעילות של הפוליסות והן בגין התקופה של תשלום הגמלה.

בשנת 2014 המשיכה מגמת הירידה בעקומי הריבית במשק. בנוסף לאור המלצות של ועדה שהוקמה מטעם המפקח, כללים שנקבעו לצורך יישום דירקטיבת Solvency II בישראל ופרסום נייר העמדה מטעם המפקח בדבר הנוהג המיטבי, בחנה החברה את הוספת פרמיית אי נזילות לריבית חסרת הסיכון. כתוצאה מהאמור נרשמה בשנת 2014 תוספת להפרשה בסך של כ- 30 מיליון ש"ח לפני מס וכ- 19 מיליון ש"ח לאחר מס.

ג. שיעור ביטולים

החברה עדכנה את הנחת שיעור הביטולים ובהתאם לכך נרשמה בשנת 2014 תוספת להפרשה בסך של 19 מיליון ש"ח לפני מס וכ- 12 מיליון ש"ח לאחר מס.

ב. ביטוח כללי

1. תיאור תמציתי של ענפי הביטוח העיקריים בהם פועלת החברה, והסיכונים הגלומים בהם:

פוליסת ביטוח רכב חובה, מכסה את בעל הפוליסה והנוהג מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים תשל"ה-1975, בשל נזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש ברכב מנועי לנהג ברכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל שנפגעו על ידי הרכב. תביעות ברכב חובה מתאפיינות ב"זנב ארוך" (LONG TAIL) דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

ביטוחי חבויות מיועדים לכיסוי חבותו של מבוטח בגין נזק שהוא עלול לגרום לצד שלישי. סוגי הביטוח העיקריים הינם: ביטוח אחריות כלפי צד ג', ביטוח אחריות מעבידים, ביטוח חבויות אחרים כגון אחריות מקצועית, חבות מוצר ואחריות דירקטורים ונושאי משרה. עיתוי הגשת התביעה וסילוקה מושפע ממספר גורמים כגון סוג הכיסוי, תנאי הפוליסה, חקיקה ותקדימים משפטיים. בדרך כלל תביעות בתחום החבויות מתאפיינות ב-"זנב ארוך" LONG TAIL דהיינו לעיתים חולף זמן ארוך ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח כללי (המשך)

1. תיאור תמציתי של ענפי הביטוח העיקריים בהם פועלת החברה, והסיכונים הגלומים בהם

פוליסה לביטוח נזקי רכב ולנזקי רכב רכוש צד ג' מעניקים למבוטח כיסוי לנזק רכוש. הכיסוי בדרך כלל מוגבל לשווי הרכב שניזוק. התעריף לביטוח רכב רכוש מחייב אישור, כמו גם אישור הפוליסה בכללותה, על ידי המפקח על הביטוח והינו תעריף אקטוארי ובחלקו דיפרנציאלי (שאינו אחיד לכלל המבוטחים ומותאם לסיכון). התעריף האמור מבוסס על מספר פרמטרים, הן אלה הקשורים לרכב המבוטח בפוליסה (כגון סוג הרכב, שנת ייצור, וכיו"ב) והן אלה הקשורים לאפיוני המבוטח (גיל הנהג, ניסיון תביעות וכו'). תהליך החיתום מתבצע בחלקו באמצעות התעריף עצמו ובחלקו באמצעות מערכת נהלים שנועדו לבדוק את ניסיון התביעות של המבוטח הכוללים הצגת אישור העדר תביעות ממבטח קודם במשך שלוש שנים אחרונות, הצגת אישור מיגון עדכני וכו', הנהלים משולבים באופן ממוכן בתהליך ההפקה של הפוליסות. במרבית המקרים, הפוליסות בביטוחי רכב רכוש מונפקות לפרק זמן של שנה. כמו כן, במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

ביטוחי רכוש מיועדים להעניק למבוטח כיסוי כנגד נזק פיזי לרכושו ואובדן רווחים עקב הנזק לרכושו. הסיכונים העיקריים המכוסים בפוליסות רכוש הינם סיכונים אש, התפוצצות, פריצה, רעידת אדמה ונזקי טבע. ביטוחי הרכוש כוללים לעיתים כיסוי לנזקי אובדן רווחים עקב הנזק הפיזי שנגרם לרכוש. ביטוחי רכוש מהווים נדבך חשוב בביטוחי דירות, ביטוחי בתי עסק, ביטוחים הנדסיים, מטענים בהובלה (ימית, יבשתית, אווירית) וכו'. במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

2. עקרונות חישוב הערכה האקטוארית בביטוח כללי

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כוללות את המרכיבים העיקריים הבאים:

- הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.
- תביעות תלויות כולל הפרשה להוצאות עקיפות.
- הפרשה לפרמיה בחסר.
- עודף הכנסות על הוצאות.

ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה והוצאות הרכישה הנדחות מחושבות באופן אריתמטי יחסי לתקופה שמעבר לתאריך הדוח ולכן אינן מושפעת מגורמי סיכון כלשהן. ראה גם באור 2(ז)2 לעיל.

בהתאם להוראות המפקח התביעות התלויות מחושבות על ידי אקטואר על-פי שיטות אקטואריות מקובלות המתבססות בעיקרון על ניסיון העבר של קבוצת הסיכונים הנבדקת ומתחשבות בהתפתחות עלות התביעות (תשלומי תביעות וההערכות הפרטניות של התביעות התלויות). בנוסף, לעיתים ההערכה מושפעת גם משינוי בחומרת התביעות בקבוצת הסיכון הרלוונטית. הערכת התביעות התלויות נעשתה ברמת הברוטו וברמת ביטוח המשנה בנפרד. השיבובים וכן ההשתתפות העצמית שתיגבה מהמבוטחים, מחושבים על בסיס ניסיון העבר המשתקף בנתוני המודל האקטוארי.

לצורך הערכת התביעות התלויות נעשה שימוש במודלים האקטואריים המפורטים להלן, בשילוב ההנחות השונות. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח, סוג אירוע ולכל שנת אירוע/פתיחה, נעשית על פי שיקול דעת בהתאם למידת ההתאמה של השיטה למקרה ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. כמו-כן, נכללות הערכות איכותיות באשר לשינוי מגמות בעתיד אחרי הפעלת שיקול דעת כאשר שינויים, לא באו לידי ביטוי באופן מלא בניסיון העבר, האקטואר מעדכן את המודלים ו/או מבצע הפרשות ספציפיות על סמך הערכות סטטיסטיות ו/או משפטיות לפי העניין.

בענפים בהם אין מודל סטטיסטי מתאים, ההתחייבות הביטוחית נקבעת ברמת הברוטו על סמך חוות דעת מומחי החברה, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח כללי

2. עקרונות חישוב הערכה האקטוארית בביטוח כללי (המשך)

חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות נאמד בהתחשב בסוג ההסכם (יחסי/בלתי יחסי) ונתוני התביעות בפועל.

הערכת התביעות התלויות עבור חלק החברה במאגר הישראלי לביטוחי רכב חובה (להלן - הפול) התבססה על חישוב שבוצע על ידי הפול.

3. פרוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים

שיטת chain ladder:

שיטה זו מתבססת על התפתחות התביעות ההיסטוריות בהיבטים שונים (התפתחות עלות התביעות, התפתחות כמות התביעות ועוד). השימוש בשיטה זו מתאים בעיקר לאחר תקופה מספיקה מפתחת התביעה כאשר קיים מידע מספיק מתביעות שנפתחו בעבר על מנת להעריך את עלות התביעות הידועות.

שיטת (BF) Bornhuetter-Ferguson

שיטה זו משלבת בין אומדן מוקדם (אפריורי) ואומדן נוסף המבוסס על התביעות עצמן. האומדן האפריורי בחברה מבוסס ברובו על חומרת תביעות צפויה. במסגרת שיטה זו, הערכת התביעות המשולבת משקללת את שני האומדנים. המשקלות הינן פונקציה של גורמי ההתפתחות כאשר ניתן משקל גדול יותר להערכה המבוססת על ניסיון התביעות ככל שהזמן עובר ומצטבר מידע נוסף על התביעות.

במרבית הענפים המודלים האקטוארים בחברה מחשבים בנפרד, ברמת הברוטו, את התפתחות התביעות הידועות (IBNER) ואת ההפרשה לאירועים שאירעו וטרם דווחו (IBNR).

שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות.

חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות בהסכמים היחסיים והפקולטטיביים מחושב עבור התביעות הידועות על פי שיעור ביטוח המשנה בתביעה. עבור חלק ה-IBNR מחושב שיעור ביטוח המשנה ברמת ענף ושנה.

הערכת חלקם של מבטחי המשנה בתביעות בגין חוזי עודף (EXCESS) נעשתה בענף החובה על פי מודל תביעות גדולות וביתר הענפים מבוסס בעיקרו על תביעות גדולות בפועל.

הערכת עלות התביעות הידועות מתבססת על התפתחות עלות התביעות לפי תקופת פתיחת התביעה עד 13 שנה, משוקללת עם חומרת תביעות צפויה, על פי ניסיון העבר במסגרת שיטת BF.

הערכת התביעות שאירעו וטרם דווחו (IBNR) מחושבת לפי סוג הכיסוי, על פי מודל chain ladder לפי שנת נזק שמנבא את כמות התביעות הצפויות להיפתח בעתיד, על סמך ניסיון העבר. כמות התביעות הצפויות מוכפלת בחומרת תביעות צפויה בהתאם לסוג הכיסוי.

מאחר והפוליסות בענפים אחריות מקצועית ואחריות מוצר הינם על בסיס דיווח (Claims made) לא מתבצעת הפרשת IBNR.

בענפים הבאים - אחריות נושאי משרה ודירקטורים וענף ערבויות לא נעשתה הערכה אקטוארית מאחר והניסיון אינו מתאים לביסוס מודל אקטוארי. בענפים אלו, התביעות התלויות נכללו על בסיס הערכות מומחי החברה המטפלים בתביעות.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח כללי (המשך)

4. שינויים עתידיים בחישוב עתודות ביטוח בביטוח הכללי שטרם נכנסו לתוקף

בחודש פברואר 2013 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (חישוב עתודות ביטוח כללי), התשע"ג - 2013 (להלן: "התקנות החדשות") וחוזר שעודכן בחודש ינואר 2015 (להלן, ביחד: "התיקון"), שעניינם עדכון הוראות הדין הקיימות בנושא חישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי.

התיקון ביטל את תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, כאשר במקומן תבואנה התקנות החדשות. השינוי המרכזי שיחול עם כניסת התיקון לתוקף הינו ביטול, של עתודת עודף הכנסות על הוצאות (להלן: "העתודה" החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015), העתודה מחושבת כיום לתקופה של שלוש שנים, בענפי ביטוח כללי עם זנב תביעות ארוך (בעיקר רכב חובה וחבויות), אשר מחושבת לגביהם הערכה אקטוארית. בנוסף, כצעד משלים לשינוי, פורסמה בינואר 2015 עמדת הממונה לעניין נהוג מיטבי לאקטוארים בבואם לחשב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך הדוחות הכספיים כך שישקפו באופן נאות והולם את ההתחייבויות הביטוחיות. עמדת הממונה כוללת, בין היתר, את הקביעות הבאות:

- (א) זהירות משמעה כי, לגבי עתודה שחושבה על ידי אקטואר, "עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" פירושה כי קיים סיכוי סביר למדי ("Fairly Likely") - כי ההתחייבויות הביטוחיות שנקבעה תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של 75% לפחות.
- (ב) התייחסות לשיעור היוון תזרים התחייבויות.
- (ג) קיבוץ - לצורך עקרון הזהירות בענפים שאינם מקובצים (כהגדרתם בחוזר - ענפים סטטיסטיים), יש להתייחס לכל ענף בנפרד, אך ניתן לקבץ את הסיכונים מכל שנות החיתום (או נזק) בענף. בענפים מקובצים (שאינם סטטיסטיים), ניתן להתייחס לכולם כמקשה אחת.
- (ד) קביעת גובה התחייבות ביטוחיות בגין פוליסות שנמכרו בפרקי זמן הסמוכים ליום המאזן ולסיכונים שטרם חלפו.

הקבוצה בוחנת את ההשפעה הכוללת על הדוחות הכספיים של התיקון, יחד עם עמדת הממונה. בשלב זה לא ניתן להעריך את ההשפעה, שכן היישום לראשונה של עמדת הממונה מחייב הערכות ממושכות.

5. הנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

החישובים האקטואריים אינם כוללים הפחתה בשל היוון תשלומי התביעות העתידיות. החישובים האקטואריים של חברת הביטוח שומרה כוללים תוספת מרווח לסיכון. בנוסף בענפי חובה וחבויות, מוערכות הרזרבות, על פי הגבוה מבין, ההערכה האקטוארית והערכת מחלקת התביעות, לכל שנת חיתום.

6. מידע לגבי שינוי מהותי שנעשה באומדנים ובהנחות האקטואריות

לאור התפתחות באמדן התביעות התלויות בענפי החבויות בכלל, ובענף אחריות כלפי צד שלישי בפרט, בין היתר, כתוצאה מגידול באמדן תביעות שיבוב, החברה הגדילה את הפרשות לתביעות תלויות בענפים האמורים. ההשפעה על הרווח הינה בסך של כ- 68 מיליוני ש"ח (לפני מס) המהווים סך של כ- 42 מיליוני ש"ח (לאחר מס).

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

1. פירוט הרכב ההשקעות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר, 2014				
סה"כ	במטבע חוץ או		בש"ח לא צמוד	
	בהצמדה אליו	בש"ח צמוד למדד		
אלפי ש"ח				
1,288,445	174,550	-	1,113,895	מזומנים ושווי מזומנים
12,442,669	4,528,767	3,420,985	4,492,917	נכסים סחירים
5,401,156	485,409	3,330,716	1,585,031	נכסים בלתי סחירים
<u>19,132,270</u>	<u>5,188,726</u>	<u>6,751,701</u>	<u>7,191,843</u>	סך הכל הנכסים
ליום 31 בדצמבר, 2013				
סה"כ	במטבע חוץ או		בש"ח לא צמוד	
	בהצמדה אליו	בש"ח צמוד למדד		
אלפי ש"ח				
753,834	81,126	-	672,708	מזומנים ושווי מזומנים
10,500,465	3,318,071	2,745,341	4,437,053	נכסים סחירים
4,856,120	1,349,954	3,238,118	268,048	נכסים בלתי סחירים
<u>16,110,419</u>	<u>4,749,151</u>	<u>5,983,459</u>	<u>5,377,809</u>	סך הכל הנכסים

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ

דירוג מקומי (*)				
ליום 31 בדצמבר, 2014				
לא	נמוך	BBB	AA	
מדרג	מ - BBB	עד A	ומעלה	סה"כ (**)
אלפי ש"ח				
3,076,052	-	-	3,076,052	נכסי חוב בארץ:
2,510,063	64,065	11,859	1,456,743	אגרות חוב ממשלתיות
3,508,101	123,350	12,277	2,202,137	נכסי חוב אחרים - סחירים
9,094,216	187,415	24,136	2,147,733	נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים
682,492	-	5,769	462,229	סך הכל נכסי חוב בארץ
			214,494	מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (***)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.

(***) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

באור 36 - : ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ (המשך)

דירוג מקומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2013					
לא	נמוך	BBB	AA		
סה"כ (**)	מדורג	מ - BBB	עד A	ומעלה	
אלפי ש"ח					
2,700,813	-	-	-	2,700,813	נכסי חוב בארץ:
2,315,904	81,511	37,204	1,039,085	1,158,104	אגרות חוב ממשלתיות
3,303,947	78,474	14,110	1,170,477	2,040,886	נכסי חוב אחרים - סחירים
8,320,664	159,985	51,314	2,209,562	5,899,803	נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים
613,719	-	10,252	414,669	188,798	סך הכל נכסי חוב בארץ
					מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (***)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינם חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.

(***) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל

דירוג בינלאומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2014					
לא מדורג	נמוך	BBB	A ומעלה		
סה"כ (**)	לא מדורג	מ - BBB	אלפי ש"ח		
1,186,023	113,911	334,920	713,207	23,985	סך הכל נכסי חוב בחו"ל
138,988	-	33,083	105,905	-	מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (***)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי המפקח S&P, Moody's ו-Fitch.

(**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.

(***) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל (המשך)

דירוג בינלאומי (*)				
ליום 31 בדצמבר, 2013				
נמוך				
סה"כ (**)	לא מדורג	מ - BBB	BBB	A ומעלה
אלפי ש"ח				
917,996	51,685	251,591	607,558	7,162
<u>סך הכל נכסי חוב בחו"ל</u>				
מזה – נכסי חוב בדירוג				
104,956	-	-	104,956	-
<u>פנימי (***)</u>				

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי המפקח S&P, Moody's ו-Fitch.

(**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מרבי.

(***) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

באור 37 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ההרכב:

ליום 31 בדצמבר, 2014

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	חברות כלולות (*)	אלפי ש"ח	
-	255,020		נכסי חוב בלתי סחירים
8,508	-		זכאים ויתרות זכות
-	420		התחייבויות פיננסיות

ליום 31 בדצמבר, 2013

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	חברות כלולות (*)	אלפי ש"ח	
-	242,469		נכסי חוב בלתי סחירים
8,093	-		זכאים ויתרות זכות
-	463		התחייבויות פיננסיות

(* להלן הרכב ההלוואות לחברות כלולות:

ליום 31 בדצמבר		מועד פרעון	% ריבית שנתית נקובה	מטבע ההלוואה	החברה
2013	2014				
אלפי ש"ח					
16,718	10,240		יוריבור + 8%	יורו	Solangia LTD
54,804	56,856		יוריבור + 4.5%	יורו	Solangia LTD
6,833	10,669		3%	יורו	Belltrend Menora Enterprises LTD
53,307	43,817		יוריבור + 3%	יורו	Yatelsis River Development LTD
58,416	59,166		6%	דולר	Yatelsis Development LTD
41,409	41,784	עד תום שנת 2016	5.423%	ליש"ט	Street Limited Surrey Partnership
10,982	13,053	עד תום שנת 2016	12%	ליש"ט	Surrey Street Limited Partnership
-	3,286	מאי 2024	10%	יורו	MMZ Properties B.V.
-	16,149	ספטמבר, נובמבר 2024	10%	יורו	MMZ Properties Haarlem . B.V
<u>242,469</u>	<u>255,020</u>				

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	חברות כלולות	אלפי ש"ח	
-	35,851		רווחים מהשקעות והכנסות מימון
-	316		הכנסות ממתן שירותי ייעוץ
-	36,167		

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2013

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	חברות כלולות	אלפי ש"ח	
-	14,630		רווחים מהשקעות והכנסות מימון
-	288		הכנסות ממתן שירותי ייעוץ
-	14,918		

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2012

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	חברות כלולות	אלפי ש"ח	
-	15,733		רווחים מהשקעות והכנסות מימון
-	301		הכנסות ממתן שירותי ייעוץ
-	16,034		

נושאי משרה בחברה עשויים לרכוש, מידי פעם, חוזי ביטוח, חוזי השקעה או מוצרים פיננסיים אחרים שהונפקו על ידי הקבוצה וזאת בתנאי שוק ובמהלך העסקים הרגיל.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2012		2013		2014	
סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים
אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח	
22,412	8	24,756	8	21,241	7
1,030	4	890	4	(1,951)	3
23,442		25,646		19,290	

1) אישור תנאי כהונתו והעסקתו של מר ערן גריפל כיו"ר דירקטוריון החברה (עסקה עם בעל השליטה בהתאם לסעיף 270(4) לחוק החברות)

ביום 4 בינואר, 2015, אישרה האסיפה הכללית של החברה (לאחר קבלת אישור ועדת התגמול ואישור הדירקטוריון מימים 23 ו-26 בנובמבר 2014, בהתאמה) את תנאי כהונתו והעסקתו של ה"ה ערן גריפל כיו"ר דירקטוריון (בהמשך למינויו ליו"ר הדירקטוריון על ידי החברה ביום 26 בנובמבר 2014), מבעלי השליטה בחברה, בתוקף מיום 1 בדצמבר, 2014, למשך 3 שנים, בהתאם להוראות תיקון 16 וסעיף 275(א)(1) לחוק החברות. בהתאם להסכם ההעסקה, מר גריפל יהיה זכאי ל-13 משכורות חודשיות בסך 125 אלף ש"ח, צמוד למדד המחירים לצרכן שפורסם ביום 15 בנובמבר, 2014, הודעה מוקדמת של 180 יום; הפרשות פנסיוניות וסוציאליות כמקובל (לרבות קרן השתלמות ואי כושר עבודה) וכן, לתנאים נלווים נוספים כפי שנהוג לבעלי תפקיד בדרגת משרתו, לביטוח דירקטורים ונושאי משרה כמקובל לנושאי משרה בחברה ולכתבי התחייבות לשיפוי בחברה ובחברות הבנות בהן הוא מכהן. תנאי העסקתו של מר גריפל הינם בהתאם למדיניות התגמול של החברה. במקביל למינויו כיו"ר דירקטוריון החברה כאמור, התפטר מר גריפל מתפקידו כמנכ"ל חברה הבת מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ, ואולם, ימשיך לכהן כדירקטור בחברה זו ובחברות בנות עיקריות נוספות בקבוצה כאמור לעיל. מר גריפל איננו מקבל גמול נוסף בגין כהונתו בתפקידים אלה, וימשיך לכהן בתפקידים האמורים, במקביל לכהונתו כיו"ר דירקטוריון החברה.

עיקרי תנאי כהונתו של מר גריפל עובר למינויו כיו"ר דירקטוריון החברה (כמפורט לעיל) בתפקידו כמנכ"ל מנורה נדל"ן, אשר אושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה ביום 5 בינואר, 2012, לתקופה של 3 שנים מיום 15 בנובמבר 2011, היו: שכר חודשי בסך של כ-72 אלפי ש"ח לחודש (צמוד למדד הידוע לחודש דצמבר 2012), בתוספת משכורת 13; הודעה מוקדמת של 180 יום; הפרשות סוציאליות, קרן השתלמות ואי כושר עבודה כמקובל; וכן, לתנאים נלווים נוספים כפי שנהוג לבעלי תפקיד בדרגת משרתו. כמו כן, מר גריפל היה זכאי למענק שנתי, בסכום השווה ל-5% מהרווח השנתי (לרבות רווחים עקב פעילויות או חברות שיירכשו בעתיד על ידי מנורה נדל"ן, ככל שיירכשו) לפני מס של מנורה נדל"ן - בניכוי הפסד משנה קודמת אחרונה (LCF), ובלבד שהרווח האמור הינו בשיעור המבטא תשואה של 10% לפחות על ההון העצמי (ללא הלוואות בעלים), וזאת עד לתקרה של 4 משכורות חודשיות (להלן: "המענק השנתי"). עלות השכר ליו"ר הדירקטוריון, עמדה על סך של 1,185 אלפי ש"ח, 1,275 אלפי ש"ח ו-1,273 אלפי ש"ח לשנים 2014, 2013 ו-2012, בהתאמה.

2) הסכם העסקת מנכ"ל החברה המכהן גם כיו"ר דירקטוריון מנורה ביטוח

הסכם ההעסקה עם מנכ"ל החברה הינו לתקופה של 15 שנים החל מאוגוסט 2003 עם הודעה מוקדמת של 12 חודשים. לאחר המועד האמור, יחודש ההסכם לשנה בכל פעם אלא אם כן הודיע מי מהצדדים על אי חידושו. שכרו של המנכ"ל צמוד למדד יוני 2003, בתוספת ריאלית של 1% לשנה. במקביל ובנוסף להסכם ההעסקה אושרה תכנית מניות שעיקרה הקצאה של 4% ממניות מנורה ביטוח הניתנים להמרה למניות החברה (ראה באור 34(ב)). יצוין, כי בחודש אוגוסט 2013, הבשילו מלוא המניות בהתאם לתכנית כאמור. על פי הסכם ההעסקה זכאי מנכ"ל החברה, מעבר לשכר השוטף, למענק שנתי קבוע בסך של 561 אלפי ש"ח (צמוד למדד יוני 2003) ולתנאים נלווים כפי שנהוג למנהלים בדרגת משרתו.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

א. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

(2) הסכם העסקת מנכ"ל החברה המכהן גם כיו"ר דירקטוריון מנורה ביטוח (המשך)

בנוסף, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד (שלא בנסיבות פוטורות) יהיה זכאי מנכ"ל החברה לתוספת של 50% על מרכיב פיצויי הפיטורין בנוסף לפיצויים שנצברו לזכותו בפוליסות ביטוחי המנהלים שלו. במקרה של סיום יחסי עובד מעביד עקב פיטורים, יהיה זכאי המנכ"ל המכהן להמשך תשלום השכר והתנאים הנלווים לתקופה נוספת של 12 חודשים (מעבר לתקופת ההודעה המוקדמת האמורה לעיל).

בנוסף, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד עקב פיטורים יהיה זכאי המנכ"ל להמשך תשלום השכר והתנאים הנלווים בתמורה להתחייבותו לאי תחרות בתקופה של שנתיים. תנאי העסקתו של המנכ"ל הינם בהתאם למדיניות התגמול למעט לעניין המענק הקבוע (חלף מענק משתנה), גידול ריאלי בשכר (חלף הצמדה למדד בלבד), תשלום בגין הודעה מוקדמת ובמקרה של פיטורים (בשל התחייבות לאי תחרות) לתקופה מצטברת של 24 חודש (חלף תקופת הודעה מוקדמת והסתגלות מצטברת של 16 חודשים), תוספת של 50% על פיצויי הפיטורים בסיום יחסי עובד מעביד שלא בנסיבות פוטורות (חלף פיצויי פיטורים בשיעור של 100%). עלות השכר למנכ"ל החברה, עמדה על סך של 2,578 אלפי ש"ח, 3,241 אלפי ש"ח ו- 4,052 אלפי ש"ח לשנים 2014, 2013 ו- 2012, בהתאמה.

(3) מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה, במנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה

ביום 10 בספטמבר 2013, אישרה האסיפה הכללית של החברה מדיניות תגמול נושאי משרה בהתאם לתיקון 20 לחוק החברות. מדיניות התגמול אינה חלה על נושאי משרה בכירה בקבוצה שאינם נושאי משרה בחברה, באשר הינם מכהנים בחברות בנות שהינן גופים מוסדיים הכפופים לתכנית תגמול מוסדרת בהתאם להוראות הממונה, ואשר כוללת הוראות בדבר תגמול משתנה לנושאי משרה אלו, הדומות בעיקרן לעקרונות המרכזיים הנכללים במדיניות התגמול של החברה ואינן סוטות מהן באופן מהותי. לפרטים אודות מדיניות תגמול נושא משרה של החברה, ראו דוח זימון אסיפה כללית מיום 1 באוגוסט 2013 (אסמכתא 2013-106947) וכן דיווחים משלימים מימים 21 באוגוסט 2013 ו- 28 באוגוסט 2013 (אסמכתאות 2013-01-123051 ו- 2013-01-129084, בהתאמה).

יצוין, כי בחודש אפריל 2014, פרסמה הממונה חוזר חדש שעניינו מדיניות תגמול בגופים מוסדיים ("החוזר החדש"), וזאת בהמשך לטיטוט החוזר בנדון שפורסמה ביום 25 בדצמבר 2013. תחילת החוזר החדש נקבעה ליום 1 ביולי 2014, למעט לגבי הסכמי תגמול שאושרו לפני תאריך פרסום טיטוט החוזר כאמור ("הוראת מעבר"), אשר לגביהם תמשיך לחול מדיניות התגמול הקיימת כמפורט בפסקה 3(א) להלן (לפירוט בדבר מדיניות התגמול העדכנית שאושרה בהתאם לחוזר החדש, ראה פסקה 3(ב) להלן).

3(א) תכנית תגמול בגופים המוסדיים בקבוצה (בהתאם להוראת מעבר):

בהמשך לאמור, נושאי משרה בקבוצה שאינם נושאי משרה בחברה המכהנים בגופים המוסדיים שבשליטה ואשר בהתאם להוראת המעבר, הסכמי התגמול עימם אושרו לפני תאריך פרסום טיטוט החוזר החדש, כפופים לתכנית תגמול אשר אושרה לראשונה בשנת 2010 בפרט בהתאם לחוזר הממונה לעניין זה (להלן: "חוזר התגמול הקודם") והמאושרת מידי שנה על ידי דירקטוריון מנורה ביטוח ודירקטוריון החברה (לעניין נושאי משרה המשותפים) לאחר קבלת המלצת ועדות הביקורת (להלן: "האורגנים המוסמכים"), ואשר עיקריה הינם כלהלן: תכנית התגמול כוללת ברמה העקרונית ארבעה רבדים של תגמול: (1) שכר בסיס; (2) תנאים נלווים; (3) תגמול תלוי ביצועים - בונוס; ו- (4) תגמול טווח ארוך (יחידות תגמול), אם וככל שיוענקו (להלן: "מדיניות התגמול הכוללת"). מדיניות התגמול הכוללת חלה לגבי נושאי משרה אשר הוגדרו על ידי הדירקטוריונים של החברה ושל הגופים המוסדיים בקבוצה, לפי העניין. בנוסף, לא נכלל בתכנית יו"ר הדירקטוריון (מנכ"ל מנורה מבטחים נדל"ן דאז) מבעלי השליטה בחברה. יצוין, כי מבלי לגרוע מהעקרונות דלעיל ולהלן, קיימת שונות במדיניות התגמול שנקבעה בכל גוף מוסדי בקבוצה.

באור 37 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

3) מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה, במנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה (המשך)

3א) תכנית תגמול בגופים המוסדיים בקבוצה (בהתאם להוראת מעבר): (המשך)

מודל הבונוס תלוי הביצועים כולל שני שלבים, אשר הראשון הינו קביעת סכום הבונוס הכולל אשר יחולק בשנה מסוימת (להלן: "תקציב הבונוס"), והשלב השני הינו חלוקת תקציב הבונוס לנושאי המשרה בכפוף לעמידה ביעדים.

שלב א' - קביעת סל הבונוס (תקציב הבונוס):

בכל שנה, ייקבע יעד רווח ממוצע לפני מס של החברה (רווח כולל) בנטרול אירועים חריגים, אשר יקבע על ידי חישוב ממוצע משוקלל של יעדי הרווח על פני 3 שנים אחרונות, כאשר בכל שנה ינתן שיעור שונה למשקל חישוב יעד הרווח (להלן: "יעד הרווח"). מדידת השגת יעד הרווח תתבצע על ידי חישוב ממוצע משוקלל של רווחי הקבוצה, על פני שלוש שנים, למול יעד הרווח. תנאי הסף לחלוקת בונוס בשנה מסוימת הינו עמידה ביעד הרווח בשיעור של 75% לפחות. מובהק, כי עד 75% מיעד הרווח לא ישולם בונוס (למעט בונוס למצטיינים בסכום מכסימלי שנקבע לעניין זה בכפוף לאישור האורגנים המוסמכים), כאשר מעל 75% מיעד הרווח ועד 150% ממנו, יוקצב לצורך חלוקת בונוס סך השווה לשיעור אשר ייקבע על ידי כל אחד מהגופים המוסדיים, מהרווח לפני מס בפועל, ועד לתקרה של 150% מיעד הרווח. בנוסף, החל מ- 100% עמידה ביעד הרווח, ייגזר תקציב בונוס נוסף (להלן: "תוספת הבונוס") בשיעור שנקבע כאמור מהרווח לפני מס בפועל, אשר יחולק לנושאי משרה לפי המלצת המנכ"ל ו/או יו"ר הדירקטוריון (לפי העניין) באישור האורגנים המוסמכים.

שלב ב' - חלוקת הבונוס לנושאי המשרה:

על מנת לחלק את תקציב הבונוס בין נושאי המשרה, יקבע לכל נושא משרה פוטנציאל בונוס ("בונוס מטרה") עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים ביחס לאותו נושא משרה כמפורט להלן, ובונוס מקסימלי לעמידה עודפת (עד 150%) ביעדים (להלן: "טווח בונוס"), והכל כנגזרת של מספר משכורות. נושאי המשרה ימדדו על ביצועים ברמות מדידה שונות - החברה, האגף או היחידה וביצועים אישיים על פי הערכת מנהל, בהתאם למשקלות שנקבעו, תוך אבחנה בין מנהל עסקי לבין מנהל יחידת מטה. לכל נושא משרה נקבעו רמות המדידה, הרכיבים הרלוונטיים והמשקל לכל רכיב. יצוין, כי לא נקבעו יותר מ- 5 רכיבים לנושא משרה ולא ניתן משקל נמוך מ- 10% לרכיב. הבונוס יחושב עבור כל רכיב בנפרד, כאשר לכל רכיב ייקבע סולם ציונים לפיו יחושב הבונוס. סך הבונוסים שיחושבו בגין כל אחד מהרכיבים יהווה את הבונוס הכולל. סכומי הבונוס לא ייחשבו כחלק מן השכר ולא יבוצעו הפרשות סוציאליות בגינם. הדירקטוריון של כל גוף מוסדי יהיה אמון על תהליכי הפיקוח והבקרה של מדיניות התגמול, כאשר הבונוס יחושב בהתאם לעקרונות אשר אושרו כאמור ויובא לאישור המנכ"ל והדירקטוריונים. מבלי לגרוע מהאמור, מנכ"ל ו/או יו"ר הדירקטוריון (לפי העניין) יהיו רשאים להמליץ על מענק בגין פעילות מיוחדת וחריגה ו/או משיקולים ארוכי טווח (כגון; שימור נושא משרה) ו/או בגין פעילות שאינה פעילות שוטפת (להלן "מענק מיוחד"), אשר לגביהם לא יחולו הוראות תכנית הבונוס תלוי הביצועים. מתן מענק מיוחד כפוף לאישור האורגנים המוסמכים. מובהק, כי מענק מיוחד ו/או תוספת הבונוס אינם מוגבלים במספר משכורות מכסימלי שנקבע לכל מנהל.

תגמול ארוך טווח - יחידות התגמול (אופציות פאנטום)

במסגרת תוכנית התגמול הכוללת, הוקצו בחודש דצמבר 2010, לחלק מחברי ההנהלה במנורה מבטחים ביטוח (אשר חלקם מכהנים גם כנושאי משרה בחברה) ולמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה, יחידות תגמול בתנאים המפורטים להלן. דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח יהיה מופקד על ניהול תכנית הענקת יחידות התגמול במסגרת תכנית התגמול הכוללת, ועל כל הפעולות שתהיינה נדרשות לשם כך, לרבות קביעת זהות הניצעים, הענקת יחידות תגמול נוספות לניצעים נוספים בהתאם להוראות תכנית יחידות התגמול או בשונה מהוראותיה לגבי ניצעים ספציפיים, וכן על כל עניין אחר הדרוש לשם הסדרת ההענקת לניצעים, וכן ניהול, הבהרה ויישום תכנית הענקת יחידות התגמול. יחידות התגמול הינן יחידות לצורך חישוב התגמול הכספי (ברוטו) המגיע לניצע במועד מימוש יחידות התגמול, בלבד, ואינן מהוות אופציות ו/או זכות כלשהי לרכוש ניירות ערך כלשהם של מי מחברות הקבוצה ו/או איזה מהזכויות הצמודות למי ממניות חברות הקבוצה.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

3) מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה, במנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה (המשך)

3א) תכנית תגמול בגופים המוסדיים בקבוצה (בהתאם להוראת מעבר): (המשך)

תגמול ארוך טווח - יחידות התגמול (אופציות פאנטום) (המשך)

הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש איזו מבין יחידות התגמול, יחושב על פי ההפרש בין מחיר המימוש של כל יחידת תגמול לבין מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול, כשהוא מוכפל במספר יחידות התגמול הממומשות (להלן: "סכום התגמול"). מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול יהיה ממוצע מחיר מניית החברה בבורסה 90 יום לפני מועד אישור הדירקטוריון את ההקצאה לכל ניצע. מחיר המימוש יהא מחיר הנעילה של מניית החברה בבורסה, ביום המימוש (ואם יום המימוש אינו יום מסחר, אזי ביום המסחר הראשון שלאחר יום המימוש). הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש יחידות התגמול הינו סכום "ברוטו", וכל מס מכל מין וסוג שהוא אשר יחול על התשלום בגין יחידות התגמול, ו/או שהחברה תהיה חייבת לנכות על פי כל דין, יחול על הניצע. יחידות התגמול יבשילו בשלוש מנות, על פני ארבע שנים ממועד אישור הדירקטוריון את הענקת יחידות התגמול, כאשר המנה הראשונה בשיעור של 50% תובשל בחלוף שנתיים, 25% בחלוף שלוש שנים ו- 25% הנותרים בחלוף ארבע שנים. כל מנה תהא ניתנת למימוש בתוך שנה ממועד הבשלתה, כאשר לאחר חלוף המועד האחרון למימוש יחידות התגמול ביחס לכל מנה, לא יהיה הניצע זכאי לממש את יחידות התגמול מכוח אותה מנה, או לזכות כלשהי מכוחן.

בתכנית נקבעו הוראות בדבר מימוש יחידות התגמול במקרה של התפטרות, פיטורין, פרישה, סיום יחסי עובד מעביד מחמת נכות/מוות, וכן התאמות של יחידות התגמול עקב חלוקת מניות הטבה, חלוקת דיבידנד והצעת זכויות בחברה וכן בשל אירועים נוספים אשר הדירקטוריון יקבע, אם יקבע לפי ישקול דעתו, מנגנוני התאמה, לפי העניין.

3ב) מדיניות תגמול בהתאם לחוזר החדש:

כנזכר בפסקה 3א) לעיל, בחודש אפריל 2014, פרסמה הממונה חוזר חדש שעניינו מדיניות תגמול בגופים מוסדיים (אשר החליף חוזר קודם בנושא זה). בהתאם, אישרו גופים מוסדיים בקבוצה מדיניות תגמול עדכנית העונה לדרישות החוזר כמפורט להלן ("מדיניות התגמול החדשה"). במדיניות התגמול החדשה הוגדרו, בין היתר, המטרות והשיקולים המרכזיים בקביעת מדיניות התגמול, שעיקרם מניעת תמריצים שיעודדו נטילת סיכונים שאינם עקביים עם יעדיו ארוכי הטווח של הגוף המוסדי, עם מדיניות ניהול הסיכונים שלו, ועם הצורך בניהול מושכל של כספי החוסכים באמצעותו; נקבעו עקרונות להתאמת תגמול לנושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי (כהגדרתם בחוזר) ועובדים המועסקים בפונקציות בקרה; נקבע יחס רצוי בין רכיב התגמול הקבוע לרכיב המשתנה לנושאי משרה; נקבעו טווחי שכר רצויים לנושאי משרה; נקבעו עקרונות להתאמה של רכיב משתנה, בין היתר, לסיכונים המהותיים בחברה; נקבעו עקרונות להגדרת תכנית מענקים שנתית לרבות עקרונות להגדרת תקציב המענקים, תנאי סף לחלוקתו, עקרונות לקביעת יעדים ומדדים על פיהם יחושב המענק השנתי תוך התחשבות, בין היתר, גם ביעדי תשואה למבטוחים ועמיתים ומנגנון דחיה של תשלום רכיב משתנה; נקבעו עקרונות ותקרות לתנאי סיום העסקה של בעל תפקיד מרכזי וכן כללים להשבה ו/או הפחתה של רכיב משתנה במקרים מסוימים.

מדיניות התגמול תחול על תגמול שיאושר החל ממועד אימוץ המדיניות על-ידי הגופים המוסדיים, ואין בה כדי לפגוע בהתקשרויות קיימות, בכפוף להוראות המעבר שנקבעו בחוזר לעניין זה כלהלן: הסכמי תגמול שאושרו בחברה לפני 25 בדצמבר, 2013 יותאמו להוראות המדיניות עד לסוף שנת 2016; הסכמי תגמול שאושרו בין 25 בדצמבר, 2013 ל- 30 ביוני, 2014

יותאמו להוראות מדיניות התגמול עד לסוף שנת 2014. לפרטים בדבר מדיניות התגמול שאישרו גופים מוסדיים בקבוצה, ראה דיווח מיידי של החברה מיום 1 ביולי, 2014 (אסמכתא: 2014-01-103845).

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ד. הטבות לצדדים קשורים ולבעלי עניין אחרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2012		2013		2014	
סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים
אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח	
2,100	8	2,363	8	2,128	8

דמי ניהול לשאינם מועסקים בחברה או מטעמה

הגמול הניתן לדירקטורים בחברה מהווה את הגמול המירבי בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס – 2000, ובהתאם לדרגתה של החברה. בשיבת הדירקטוריון מיום 25 בנובמבר, 2013, מונה מר גדליה דורון כיו"ר זמני של החברה. מר דורון כיהן כיו"ר זמני עד ליום 30 בנובמבר, 2014. יצוין, כי גמול הדירקטורים השנתי המשולם למר דורון הינו בסך 125 אלפי ש"ח וכן גמול חודשי בסך של כ- 11,050 ש"ח בחודש, המהווה בחלקו גילום שווי שימוש רכב בגין רכב חברה שהועמד לרשותו וטלפון נייד. מר דורון איננו זכאי לגמול עבור השתתפות בשיבות. תנאי שכרו של מר דורון לא השתנו בעקבות מינויו כיו"ר זמני של דירקטוריון החברה. בשיבת הדירקטוריון מיום 26 בנובמבר 2014, מונה ה"ה מר ערן גריפל כיו"ר דירקטוריון החברה. פירוט בדבר הגמול ראה סעיף 11 לעיל.

ה. הכנסות והוצאות מצדדים קשורים ומבעלי עניין

תנאי העסקאות עם צדדים קשורים

חלק מפעילותה הכספית והביטוחית של החברה נעשה עם צדדים קשורים ובעלי עניין במהלך העסקים הרגיל ובמחירי שוק. במהלך שנת 2014, נערכו עסקאות ביטוח שונות במנורה ביטוח עבור נושאי משרה ובכלל זה עבור בעל השליטה וקרוביו. כל העסקאות הנ"ל נעשו במהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק המקובלים לגבי עובדי הקבוצה והינן גם בגדר "עסקאות זניחות" בהתאם לקריטריונים שקבע הדירקטוריון לעניין זה. יצוין, כי בהתאם להוראות סעיפים 117(א) לחוק החברות, התשנ"ט-1999 ובהתאם לתקנון החברה, אישרה, ביום 16 בדצמבר 2013, ועדת הביקורת של מנורה ביטוח, וביום 9 בדצמבר 2013 ועדת הביקורת של החברה, כי עסקאות כנ"ל בהיותן עסקאות במהלך העסקים הרגיל ובתנאי "ישירים" (תנאים הניתנים באופן כללי לעובדי מנורה ביטוח) הינן בגדר סוג של עסקאות שאינן חריגות ואשר הטיפול בהן יעשה בהתאם לנהלי עסקאות בעלי עניין, ללא צורך באישור פרטני. יתרות שטרם נפרעו לתום השנה אינן מובטחות, אינן נושאות ריבית ויישובן יעשה במזומן. לא התקבלו או ניתנו כל ערבויות בגין סכומים לקבל או לשלם. לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2014, ו- 2013 החברה לא רשמה כל הפרשה לחובות מסופקים בגין סכומים לקבל מצדדים קשורים.

עסקאות זניחות

בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970 (להלן: "תקנות הדיווח"). חלה על חברות ציבוריות חובת דיווח בקשר עם עסקאות עם בעל שליטה או בקשר לעסקאות עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בהן עניין אישי (להלן: "עסקאות בעל שליטה"), גם לעניין עסקאות שאינן עסקאות חריגות כהגדרתן בחוק החברות, התשנ"ט-1999, זאת למעט עסקאות שנקבע בדוחות הכספיים האחרונים כי הינן זניחות. יצוין, כי לעניין חובת הגילוי בדוחות כספיים של חברות הביטוח בקבוצה חלות תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998, אשר לגביהן לא רלבנטי מבחן הזניחות המפורט להלן.

בימים 23 ו- 25 במרס 2014, החליטו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה, בהתאמה, לעדכן את הכללים והמבחנים להגדרת רף הזניחות לעניין עסקאות בעל שליטה, אשר יהיה משותף הן לעניין אישור עסקאות שאינן זניחות, הן לעניין חובת הדיווח בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות והן לעניין חובת הגילוי בדוחות הכספיים, כלהלן - עסקה של החברה וחברות מאוחדות וקשורות שלה (להלן: "חברה מוחזקת") עם בעל השליטה או עסקה עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה עניין אישי (להלן: "עסקה"), תחשב כעסקה זניחה, אם יתקיימו בה כל התנאים הבאים:

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ה. הכנסות והוצאות מצדדים קשורים ומבעלי עניין (המשך)

עסקאות זניחות (המשך)

העסקה הינה במהלך העסקים הרגיל ואיננה עסקה חריגה, כמשמעות המונח בחוק החברות, התשנ"ט-1999.

השפעת העסקה על היחס הרלבנטי, כמפורט להלן, הינה בשיעור כמפורט לציוד, שיחושב על בסיס הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה שפורסמו טרום העסקה ובלבד שהשפעת העסקה או שוויה לא יעלו על סך של 5 מיליוני ש"ח:

יחס נכסים - היקף הנכסים נשוא העסקה (נכסים נרכשים או נמכרים) חלקי סך הנכסים - 1 פרומיל; יחס התחייבויות - ההתחייבויות נשוא האירוע חלקי סך ההתחייבויות לרבות התחייבויות ביטוחיות - 1 פרומיל;

יחס הון עצמי - הגידול או הקיטון בהון העצמי חלקי הון העצמי - 1 פרומיל; יחס פרמיות - הפרמיות נשוא האירוע חלקי סך הפרמיות השנתיות במגזר הפעילות הרלוונטי (ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, בריאות, ביטוח כללי, שירותים פיננסיים וכדו'), כשהן מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים - 1%; יחס הכנסות משירותים שונים - היקף הכנסות נשוא האירוע חלקי סך הכנסות השנתיות הממוצעות בשלוש השנים האחרונות, מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים - 1 פרומיל;

יחס הוצאות בגין שירותים שונים - היקף ההוצאות נשוא האירוע חלקי הוצאות הנהלה וכלליות (לפני יחוס להוצאות רכישה ולהוצאות עקיפות ליישוב תביעות) השנתיות כשהן מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים - 1 פרומיל;

יחס רווחים - הרווחים או ההפסדים המשויכים לאירוע חלקי הרווח או ההפסד השנתי הכולל לתקופה (לרבות שינויים בקרנות הון) הממוצע בשלוש השנים האחרונות, מחושב על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים - 1%.

מבלי לפגוע בצורך להעריך עבור כל אירוע שזניחותו נבחנת, אילו מהמדדים לעיל הינם רלבנטיים, ייחשבו המדדים הבאים כרלבנטיים לעסקאות המפורטות להלן:

רכישת נכס - יחס נכסים;

מכירת נכס - יחס רווחים, יחס נכסים;

רכישה או מכירה של ביטוח או ביטוח משנה - יחס פרמיות;

עסקה למתן או קבלת שירותים - יחס הכנסות, יחס הוצאות, יחס רווחים (בהתאם לרווח הצפוי מהעסקה), לפי העניין.

במקרים בהם, לפי שיקול דעת נושא המשרה הרלבנטי בחברה, כל אמות המידה הנ"ל אינן רלבנטיות או ברות יישום לבחינת זניחותה של עסקה כאמור, תיבחן העסקה בהתאם לאמת מידה רלבנטית שתיקבע על ידי החברה ובלבד שהיחס לא יעלה על שיעור של 1%.

העסקה הינה זניחה גם מבחינה איכותית ביחס לפעילותה של הקבוצה. בחינת השיקולים האיכותיים של עסקה כאמור עשויה להוביל לכך שעסקה תסווג ככזו שאינה זניחה אף על פי שעל פי בחינה כמותית כנזכר בפסקה 2 לעיל, היא נמצאה כעסקה זניחה למשל (וכדוגמה בלבד) אם כרוכים בעסקה סיכונים, סיכויים ו/או חשיפות משמעותיות, או אם העסקה נתפסת כאירוע משמעותי על ידי הנהלת החברה.

לצרכי דיווח מיידי, תיבחן זניחותה של עסקה על בסיס העסקה המסויימת הבודדת. לצרכי דיווח במסגרת דוחות כספיים ותשקיפים, תיבחן זניחותה של עסקה על בסיס שנתי, תוך צירוף כלל עסקאות מאותו סוג עם הצד הרלבנטי או עם תאגידים בשליטתו. עסקאות נפרדות, אשר מתקיימת ביניהן תלות כך שבפועל הינן חלק מאותה התקשרות יבחנו כעסקה אחת.

ועדת ביקורת ודירקטוריון החברה יבחנו את הצורך בעדכון מבחני הזניחות כאמור, מעת לעת, בשים לב לעסקאות מסוג זה בהן מתקשרת החברה ו/או החברות המוחזקות ובשל שינויים בהוראות דין רלבנטיות.

ו. ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

ביום 10 באוקטובר 2011 אישרה האסיפה הכללית של החברה (לאחר אישור ועדת הביקורת והדירקטוריון ביום 25 וביום 28 באוגוסט 2011, בהתאמה) חידוש פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי המשרה בחברה ובחברות הבנות, לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו, לתקופה שבין 1 באוגוסט 2011 ועד ליום 31 ביולי 2012 (להלן: "שנת הבסיס") בגבול אחריות של 15 מיליוני דולר (להלן: "פוליסת הבסיס") בתוספת כיסוי משותף בפוליסות מטריה לכלל החטיבות בקבוצה - חטיבת מנורה מבטחים החזקות בע"מ, חטיבת מנורה מבטחים בע"מ, חטיבת מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ וחטיבת מנורה מבטחים פנסיה בע"מ - בגבול אחריות של 60 מיליוני דולר (להלן: "פוליסות המטריה").

באור 37 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

1. ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה (המשך)

בנוסף, אושרה עסקת מסגרת לפיה ניתן אישור מראש להתקשרות החברה לשם חידוש הפוליסות האמורות לעיל עבור החברה וחברות הבנות שלה לאחר תום שנת הבסיס, אשר יחולו לגבי נושאי המשרה והדירקטורים, כפי שיכהנו בחברה ובחברות השונות מעת לעת, לרבות דירקטורים ונושאי משרה שהינם בעלי השליטה או קרוביהם. חידוש הפוליסות יעשה מדי שנה, במשך תקופה של 3 שנים, ממועד תחילת שנת הבסיס ובכפוף לכך כי הפרמיה השנתית הכוללת בכל שנה בה תחודשנה פוליסת הבסיס ופוליסות המטריה תהיה הפרמיה המצרפית של שנת הבסיס, בתוספת שנתית של עד 20% לכל שנה מהפרמיה הכוללת בשנת הבסיס וכן כי ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה אישרו עבור כל שנה בה תחודשנה פוליסות הביטוח כי הן תואמות את התנאים לעיל (להלן: "עסקת המסגרת"). לבעלי השליטה עניין אישי בחידוש ביטוח דירקטורים ונושאי משרה עבורו ועבור קרוביו לשנת הבסיס וכן בעסקת המסגרת, שכן כיהנו כנושאי משרה בקבוצה ולכן היו זכאים לכיסוי הביטוח.

בהמשך להחלטת ועדת הביקורת של החברה מיום 26 ביולי 2012, אישר דירקטוריון החברה, ביום 30 ביולי 2012, חידוש פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה לשנת 2012-2013 (1 באוגוסט, 2012 עד 31 ביולי, 2013) בחברה ובחברות בנות שלה שאינן חטיבות בפני עצמן (להלן: "חטיבת מנורה מבטחים החזקות"), לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו, בהתאם לעסקת המסגרת המפורטת לעיל. בנוסף, אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון חידוש כאמור עבור בעל השליטה וקרוביו, בחטיבות הנוספות בקבוצה, בגבולות אחריות כמפורט לגבי חטיבת מנורה החזקות. תנאי הביטוח לבעל השליטה וקרוביו הינם זהים לתנאי הביטוח של יתר נושאי המשרה בקבוצה. ועדת הביקורת והדירקטוריון קבעו כי חידוש הפוליסות כאמור נעשה בתנאי החידוש של עסקת המסגרת, כפי שנקבעו בהחלטת האסיפה הכללית של החברה מיום 10 באוקטובר 2011.

בחודש אוגוסט 2013, חודשו פוליסות ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה של החברה והחברות הבנות בקבוצה עד ליום 31 ביולי, 2014, תוך הרחבת היקף הכיסוי, לגבול אחריות כולל של 100 מיליוני דולר למקרה ולתקופה. גבול האחריות של הפוליסות מורכב מרובד כיסוי בסיסי, לכל אחת מחטיבות הקבוצה, בגבול אחריות של 15 מיליוני דולר, ומרובדי כיסוי נוספים במסגרת פוליסות "מטריה", לכלל החטיבות בקבוצה, בגבול אחריות כולל של 85 מיליוני דולר. הפוליסות חודשו, בהתאם לתנאי עסקת המסגרת, שאישרה האסיפה הכללית של החברה, מחודש אוקטובר 2011, ובכלל זה לבעל השליטה וקרוביו, בתנאים זהים לשאר נושאי המשרה. בחודש יולי 2013, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה, כי תנאי עסקת המסגרת מתקיימים בחידוש הפוליסות לשנה נוספת, וזאת, בין היתר, לאור העובדה כי סכומי הפרמיות עומדים בתנאי עסקת המסגרת. בחודש אוגוסט 2014, באישור ועדת התגמול של החברה מכוח תקנות החברות (הקלות בעסקאות עם בעלי עניין), התש"ס-2000, חודשו פוליסות ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה של החברה והחברות הבנות בקבוצה עד ליום 31 ביולי, 2015, לגבול אחריות כולל של 100 מיליוני דולר למקרה ולתקופה. גבול האחריות של הפוליסות מורכב מרובד כיסוי בסיסי, לכל אחת מחטיבות הקבוצה, בגבול אחריות של 15 מיליוני דולר, ומרובדי כיסוי נוספים במסגרת פוליסות "מטריה", לכלל החטיבות בקבוצה, בגבול אחריות כולל של 85 מיליוני דולר.

2. התחייבות לשיפוי נושאי משרה ודירקטורים

ביום 24 בנובמבר 2005 וביום 22 בינואר 2007 אישרה האסיפה הכללית של החברה, לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת (מימים 30 באוגוסט, 2005 ו- 29 בנובמבר, 2006) ואישור הדירקטוריון (מימים 30 באוגוסט, 2005 ו- 29 בנובמבר, 2006, בהתאמה), ואישורי האורגנים המוסמכים בחברות הבנות, לפי העניין, מתן כתב פטור והתחייבות לשיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בחברה ובכללם בעל השליטה וקרוביו וכן מתן כתב פטור ושיפוי כאמור במנורה ביטוח ובמנורה מבטחים פיננסים, חברות בנות של החברה, בהם הם מכהנים כנושאי משרה. כתב הפטור שהעניקה החברה הינו בהתאם למגבלות שנקבעו לעניין זה בחוק החברות ואילו ההתחייבות לשיפוי מוגבלת לסך של 25 מיליוני דולר לנושא משרה ול- 30 מיליוני דולר לכלל מקבלי השיפוי באירוע בודד ובכל מקרה, לא יעלה השיפוי על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדוח הכספי שלה ערב מתן השיפוי (להלן: "מגבלות סכומי השיפוי").

ביום 5 בינואר 2012 אישרה האסיפה הכללית של החברה (לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ביום 2 בנובמבר 2011 ואישור הדירקטוריון בימים 24 בנובמבר 2011 וביום 29 בדצמבר 2011, וכן לאחר קבלת אישור האורגנים המוסמכים של מנורה ביטוח ושל מנורה פנסיה, לפי העניין) לתקן את תקנון החברה בעניינים שונים ובכלל זה, לעניין הרחבת החבויות ו/או ההוצאות בגינן תהיה החברה רשאית להעניק שיפוי ו/או ביטוח לדירקטורים ונושאי משרה בנוגע להליכים מנהליים שונים בהתאם להוראות חוק ייעול הליכי אכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 וחוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, ובהתאם אישרה –

באור 37 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ז. התחייבות לשיפוי נושאי משרה ודירקטורים (המשך)

(1) הענקת כתב שיפוי חדש, על ידי מנורה ביטוח, לה"ה ערן גריפל, קרובו של בעל השליטה בחברה דאז בגין כהונתו כדירקטור במנורה מבטחים ביטוח (להלן בסעיף זה: "כתב השיפוי החדש"). כתב השיפוי החדש הינו בהתאם למגבלות סכומי השיפוי כמפורט לעיל. בכל מקרה, סכום השיפוי (נטו) לאחר הפחתות של תגמולי ביטוח ששולמו בגין אותו אירוע על פי פוליסות ביטוח נושאי משרה שרכשה החברה, לפי שיקול דעתה, אם רכשה, או בשל סכום השיפוי ששולם על ידי החברה בגין אותו אירוע מכוח כתבי שיפוי קודמים שהוענקו למר גריפל, לא יעלה, בכל מקרה, על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדוח הכספי שלה, ערב מתן השיפוי. כתב השיפוי החדש נועד להוסיף ולא לגרוע מכל כתב שיפוי קודם אשר הוענק (ככל שהוענק) לה"ה ערן גריפל, והכל בהתאם למותר על פי דין ואולם, סך התחייבויות מנורה ביטוח לשיפוי לא יעלה בסכום על האמור בכתב השיפוי החדש.

(2) הענקת כתב שיפוי חדש לה"ה ערן גריפל, קרובו של בעל השליטה דאז, בגין כהונתו כמנכ"ל מנורה מבטחים נדל"ן. על פי כתב השיפוי החדש סכום השיפוי שבו תחוב החברה כלפי מר גריפל בגין אירוע אחד, יחד עם כל סכום שהינו זכאי לקבל ממי מהחברות הנמנות על קבוצת מנורה מכוח כתב שיפוי, בגין אותו אירוע, לא יעלה על 3 מיליון דולר. כמו כן, סכום השיפוי הכולל והמצטבר שבו תחוב החברה לכלל מקבלי השיפוי לאחר הפחתת תגמולי ביטוח ו/או סכומי שיפוי מצד ג' ששולמו למר גריפל ו/או לכלל מקבלי השיפוי ו/או עשויים היו להשתלם למר גריפל ו/או לכלל מקבלי השיפוי, לא יעלה בכל מקרה, לאירוע בודד ו/או במצטבר לאירועים שונים, על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדו"ח הכספי שלה ערב מתן השיפוי. כתב השיפוי החדש נועד להוסיף ולא לגרוע מכל כתב שיפוי קודם אשר הוענק (ככל שהוענק) למר גריפל והכל בהתאם למותר על פי דין ואולם סך התחייבויות החברה לשיפוי לא תעלינה בסכומם על האמור בכתב השיפוי החדש.

(3) הענקת כתב שיפוי חדש לה"ה ערן גריפל, קרובו של בעל השליטה דאז בגין כהונתו כדירקטור במנורה מבטחים פיננסים. על פי כתב השיפוי החדש סכום השיפוי הכולל והמצטבר שבו תחוב החברה בגין אירוע אחד, יחד עם כל סכום מכוח כתב שיפוי שבו תחוב מי מהחברות הנמנות על קבוצת מנורה-מבטחים, בגין אותו אירוע לכלל נושאי המשרה לא יעלה על 30 מיליון דולר. סכום השיפוי שבו תחוב החברה כלפי מר גריפל בגין אירוע אחד, יחד עם כל סכום שהינו זכאי לקבל ממי מהחברות הנמנות על קבוצת מנורה מכוח כתב שיפוי, בגין אותו אירוע, לא יעלה על 3 מיליון דולר. כמו כן, סכום השיפוי הכולל והמצטבר שבו תחוב החברה לכלל מקבלי השיפוי לאחר הפחתת תגמולי ביטוח ו/או סכומי שיפוי מצד ג' ששולמו למר גריפל ו/או לכלל מקבלי השיפוי ו/או עשויים היו להשתלם למר גריפל ו/או לכלל מקבלי השיפוי, לא יעלה בכל מקרה, לאירוע בודד ו/או במצטבר לאירועים שונים, על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדו"ח הכספי שלה ערב מתן השיפוי. כתב השיפוי החדש נועד להוסיף ולא לגרוע מכל כתב שיפוי קודם אשר הוענק (ככל שהוענק) למר גריפל והכל בהתאם למותר על פי דין ואולם סך התחייבויות החברה לשיפוי לא תעלינה בסכומם על האמור בכתב השיפוי החדש.

(4) הענקת כתב שיפוי לה"ה ערן גריפל, קרובו של בעל השליטה דאז, בגין כהונתו כיו"ר דירקטוריון מבטחים פנסיה וגמל. על פי כתב השיפוי, היקף השיפוי אשר יינתן לכל נושאי המשרה במבטחים פנסיה וגמל לא יעלה על 20 מיליון דולר, ובכל מקרה לא יעלה על 25% מההון העצמי של מבטחים פנסיה וגמל ערב מתן השיפוי. כתב השיפוי נועד להוסיף ולא לגרוע מכל כתב שיפוי קודם אשר הוענק (ככל שהוענק) לה"ה ערן גריפל והכל בהתאם למותר על פי דין ואולם, סך התחייבויות מנורה ביטוח לשיפוי לא יעלה בסכום על האמור בכתב השיפוי החדש.

בחודש ינואר 2015, וכחלק מאישור תנאי העסקתו של ה"ה ערן גריפל כיו"ר דירקטוריון החברה, אישרה האסיפה הכללית של החברה מתן כתבי התחייבות לשיפוי מהחברה ומהחברות הבנות שלה בהן הוא מכהן כדירקטור (מנורה ביטוח; מבטחים פנסיה וגמל ומנורה פיננסיים), בנוסחים המקובלים ליתר נושאי המשרה בחברות כאמור כמפורט לעיל. ראה גם דוח מיידי שפרסמה החברה מיום 27 בנובמבר 2014 (אסמכתא: 2014-01-207000).

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות

בשנים האחרונות ניכר גידול משמעותי בהיקף הבקשות לאישור תובענות ייצוגיות המוגשות נגד הקבוצה ובכמות התובענות שהוכרו כייצוגיות. זאת, כחלק מגידול כללי של בקשות לאישור תובענות כייצוגיות בכלל, לרבות כנגד חברות העוסקות בתחומי העיסוק של הקבוצה, אשר נובע בעיקרו מחקיקת חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 ("חוק תובענות ייצוגיות"). מגמה זו מגדילה באופן מהותי את פוטנציאל החשיפה של הקבוצה להפסדים במקרה של אישור תביעה ייצוגית כנגדה.

בקשה לאישור תובענה כייצוגית ניתן להגיש בתביעה מהסוג כמפורט בחוק האמור או בעניין שנקבע בהוראת חוק מפורשת אחרת כי ניתן להגיש בגינה תובענה ייצוגית. יצוין, כי החל משנת 2006, ההגדרה של תביעה שבגינה ניתן להגיש בקשה לאישורה כייצוגית כלפי חברות הקבוצה, הינה הגדרה רחבה הכוללת כל עניין שבין חברה ללקוח, בין אם הצדדים התקשרו בעסקה ובין אם לאו. על מנת שבקשה לאישור תובענה ייצוגית תאושר על התובע הייצוגי להוכיח, בין היתר: (1) קיומה של עילת תביעה אישית (2) כי העילה מבוססת דיה כדי כך שמתקיים סיכוי לכאורה לזכיית התובע בתביעתו (3) כי עילת התביעה מעוררת שאלה מהותית של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה המיוצגת וקיימת אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות יוכרעו לטובת הקבוצה (4) התובענה הייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת לבידור המחלוקת (5) התאמת התובע ובא כוחו לייצג את הקבוצה המיוצגת.

בקשות לאישור תובענות כייצוגיות מוגשות באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות. ההליך הדיוני בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות נחלק לשני שלבים עיקריים: ראשית, שלב הדיון בבקשה לאישור התובענה כייצוגית ("בקשת האישור" ו-"שלב האישור", בהתאמה). במידה ובקשת האישור נדחת באופן חלוט - תם שלב הדיון ברמה הייצוגית. על החלטה בשלב האישור ניתן להגיש בקשת רשות ערעור לערכאות הערעור. בשלב השני, במידה ובקשת האישור מתקבלת, תתברר התובענה הייצוגית לגופה ("שלב התובענה כייצוגית"). על פסק דין בשלב התובענה כייצוגית ניתן להגיש ערעור לערכאות הערעור.

במסגרת המנגנון לפי חוק תובענות ייצוגיות קיימים, בין היתר, גם הסדרים ספציפיים לעניין הסכמי פשרה, הן בשלב האישור והן בשלב התובענה כייצוגית, וכן הסדרים לעניין הסתלקות התובע מבקשת האישור או מהתובענה הייצוגית.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות אשר בהם, להערכת ההנהלה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, יותר סביר מאשר לא ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה ו/או חברות מאוחדות תתקבלנה וההליך ידחה (לגופו או, במקרה של תובענה ייצוגית, ידחה בית המשפט את אישורה כייצוגית), לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בהליכים אשר בהם, יותר סביר מאשר לא ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה ו/או חברות מאוחדות, כולן או חלקן ידחו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או החברות המאוחדות. בהליכים אשר מצויים בשלב ראשוני ולא ניתן להעריך את סיכויי ההליך, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים (ראה סעיף 1 או ס"ק 2, 4, 6-10, 12-30 וסעיף 2 או ס"ק 6-1 להלן). במקרה בו, במי מההליכים יש לחברה ו/או לחברות מאוחדות נכונות לפשרה, נכללה הפרשה בגובה הנכונות לפשרה, וזאת אף אם יותר סביר מאשר לא ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה ו/או חברות מאוחדות תתקבלנה או שההליך מצוי בשלב ראשוני שבו לא ניתן להעריך את סיכויי ההליך.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המתוארות בסעיף 1 או ס"ק 1, 3, 5 ו-11 להלן, אשר אושרו כייצוגיות על ידי בית המשפט המחוזי, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או חברות המאוחדות, אלא אם להערכת ההנהלה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, יותר סביר מאשר לא ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה ו/או חברות מאוחדות בתביעה לגופה תתקבלנה והתובענה, אף אם תנוהל כתובענה ייצוגית, תידחה.

חלק ניכר של הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות, הוגשו כנגד הקבוצה בעניינים שונים הקשורים לחוזי ביטוח במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה, לגביהם הועמדו על ידי הקבוצה זרבות ביטוחיות.

יצוין, כי לעניין באור זה, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית תיחשב כמהותית אם הסכום הנתבע בה, עולה על סך של 15 מיליוני ש"ח.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1. א. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות:

1. ביום 21 בנובמבר, 2005 הוגשה לבית המשפט המחוזי (מרכז), כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("בקשת האישור"). עניינה של התובענה הוא בפרשנות נספח לפוליסות ביטוח חיים, המתייחס לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית ("נספח נכות תאונתית"). הטענה המרכזית בתובענה הינה כי מנורה ביטוח מסייגת את חבותה בכל הקשור לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית הכלול בנספח נכות תאונתית, וזאת דרך חישוב תגמולי הביטוח שלא בהתאם להוראות הנספח, ולפיכך מפרה מנורה ביטוח את הסכם הביטוח ואת חובת הגילוי הקבועה בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו, פעולה שהינה, לפי הטענה, גם בבחינת הטעיה.

ביום 11 בינואר, 2009 ניתנה החלטה המאשרת את בקשת האישור בהתאם לעילות ולסעדים כמפורט בהחלטה. ביום 5 ביולי, 2012, במסגרת בקשת רשות הערעור שהגישה מנורה ביטוח, קבע בית המשפט העליון כי התובענה תאושר כייצוגית בכל עילות התביעה שנקבעו בהחלטת בית המשפט המחוזי, למעט עילת "ההטעיה" כאשר הסעד היחיד שידון בשלב בירור התובענה הייצוגית הינו השלמת תגמולי הביטוח ששולמו לסכום שטוען לו התובע. ביום 27 בפברואר, 2014, ניתן פסק דין על ידי בית המשפט המחוזי המחייב את הנתבעות לשלם הפרשי תגמולי ביטוח בהתאם למכפלת סכום הביטוח המלא הנקוב בפוליסה בשיעור הנכות החלקית והצמיתה שנקבעה לכל מבוטח שאירע לו מקרה ביטוח כאמור. בפסק הדין נקבע, בין היתר, כי הקבוצה המיוצגת בתובענה הינה כל המבוטחים בפוליסה נכות תאונתית שנרכשה מהנתבעות, אשר במועד הגשת הבקשה לאישור טרם חלפו שלוש שנים ממועד קרות להם מקרה הביטוח, אך למעט מבוטחים כאמור אשר חתמו על הסכם פשרה ו/או כתב ויתור המתייחס במפורש לתובענה זו או ניהלו הליך משפטי וניתן בעניינם פסק דין. כמו כן, נקבע כי בנסיבות התובענה אין להטיל ריבית מיוחדת על הנתבעות. בנוסף, מונה בעל תפקיד (אשר שכר טרחתו ישולם על ידי הנתבעות), לצורך בדיקת הזכאות של חברי הקבוצה ואופן תשלום הפרשי תגמולי הביטוח על פי פסק הדין, ונקבע גמול לתובעים הייצוגיים ושכר טרחה לבאי כוחם. ביום 1 במאי, 2014, הגישו התובעים הייצוגיים ערעור לבית המשפט העליון בנושאים העיקריים הבאים: תקופת ההתיישנות; שלילת סעד של ריבית מיוחדת ושיעור הגמול ושכר הטרחה שנקבע לתובעים הייצוגיים ולבאי כוחם.

2. ביום 3 בינואר, 2008 הוגשה לבית המשפט המחוזי (ת"א) כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("הבקשה"). עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר סכומים שנטען כי נגבו ביתר ושלא כדין בגין מרכיב תשלום בפוליסות המכונה "תת שנתיות". על-פי הטענה, הגביה ביתר נובעת הן מגביה בשיעור העולה על השיעור המותר, הן בשל גביית מרכיב התת-שנתיות בגין חלקים או תשלומים בפוליסה שהתשלום אינו אמור לחול עליהם (כגון בגין חלק החיסכון בפוליסה או בגין תשלום המכונה "גורם פוליסה") וכן בשל גביית המרכיב האמור בפוליסות שאינן פוליסות ביטוח חיים, והכל בניגוד להנחיות המפקח. עילות התביעה העיקריות הנתענות הן: הפרת הוראות הדין הרלבנטיות, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט.

הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו החזר סכום תת שנתיות שנגבה שלא כדין, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של כל התובעים ביחד הוערך בסך כולל של כ- 1,683 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של שבע השנים האחרונות) חושב והוערך על-ידי התובעים בסך של כ- 2.3 מיליארד ש"ח, מתוכם יוחס למנורה ביטוח סך נזק כולל של כ- 229 מיליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 1 בינואר, 2014 הגיש המפקח את עמדתו התומכת בעיקרה בעמדת הנתבעות. התובענה מצויה בשלב הסיכומים.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

3. ביום 14 באפריל, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח בבית הדין האזורי לעבודה ("הנתבעת") תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית ("התובענה" ו/או "הבקשה"). עניינה של התובענה הוא, לפי הטענה, בהפליה לרעה של נשים במסגרת פוליסות המכונות "ביטוחי מנהלים", שהופקו לפני שנת 2001. על-פי הטענה, הנתבעת נוהגת לזכות נשים מבוטחות, בהגיען לגיל הפרישה, בגמלא חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בעל נתונים זהים, בנימוק כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, לפי הטענה, הנתבעת גובה מנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהיא גובה מגברים, על אף ששיעורי התמותה של נשים הינם נמוכים בהרבה. בכך, לטענת התובעת, יש משום הפליה אסורה מאחר והנתבעת מבחינה בין המגדרים כאשר ההבחנה פועלת לטובתה.

התובעת איננה מציינת את הנזק האישי שנגרם לה, לטענתה. התובעת טוענת כי לאור היקף הקבוצה (המוערך על ידה בעשרות אלפי נשים) הנזק שנגרם לכלל חברות הקבוצה מוערך במאות מיליוני ש"ח. עילות התביעה הן, בין היתר, הפליה בניגוד לחוק איסור הפליה; הפרת הוראות חוק הפיקוח; עשיית עושר ולא במשפט; הפרת חוק הגנת הצרכן וקביעת "תנאי מקפח" בחוזה אחיד. הסעדים העיקריים המבוקשים על-ידי התובעת הינם כי בית הדין יקבע ו/או יורה כי: א) ההפליה בה נוהגת הנתבעת, לפי הטענה, מנוגדת לדין, וכל הוראה בפוליסה ו/או כל פעולה מכוחה של הפליה זו - בטלות ומבוטלות; ב) בידי התובעת ויתר חברות הקבוצה הזכות לבחור בין החלופות הבאות: 1) להשוות את מקדמי הגמלא למבוטחת אישה לאלה הנוהגים למבוטח גבר באותו גיל. 2) הפחתה רטרואקטיבית ופרוספקטיבית של סכומי הריסק שנגבו מהתובעת בפוליסה נשוא התובענה ויתר המבוטחות בפוליסה מסוג זה, והעמדתם על סכומי הריסק הראויים למבוטחת אישה, כאשר הסכומים שיופחתו יצורפו לסכומי הצבירה לחיסכון של התובעת. כמו כן, התובעת מבקשת מבית הדין להתיר פיצול סעדים כך שניתן יהיה לתבוע בנפרד את הפיצוי ללא הוכחת נזק כקבוע בחוק איסור הפליה. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 3 בינואר, 2012 הגישו הנתבעות בקשה לסילוק התובענה על הסף מחמת התיישנות. ביום 12 ביולי, 2012 ניתנה החלטה הדוחה את הבקשה לסילוק על הסף (ללא צו להוצאות). ביום 17 באוגוסט, 2014, קיבל ביה"ד האזורי לעבודה בירושלים את בקשת האישור ובהתאם, אישר את ניהול התובענה כייצוגית, בעילה של היעדר אבחנה בין נשים לגברים בחישוב פרמיית הריסק בפוליסות ביטוח מנהלים. הקבוצה, שאושר כי תיוצג בתביעה הייצוגית, כוללת את הנשים העובדות שיש להן פוליסות ביטוח אצל הנתבעת, ואשר בחישוב פרמיית הריסק שלהן לא נעשתה אבחנה בין תעריפי נשים לתעריפי גברים. כמו כן, נקבע כי שאלת הסעד שיינתן, אם תתקבל התובענה הייצוגית, יידון במסגרת בירור התובענה הייצוגית. ביום 2 בדצמבר, 2014, ובהמשך לבקשת רשות ערעור שהוגשה, החליט בין הדין הארצי כי בקשת רשות הערעור מצריכה תשובה ובהתאם הורה למשיבה (התובעת) להגיש תשובה.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

4. ביום 3 באוגוסט, 2008 הוגשה בבית המשפט המחוזי (ת"א) כנגד מנורה ביטוח ("הנתבעת"), תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("התובענה"). עניינה של התובענה, לפי הטענה, באי תשלום שיפוי למבוטחי הנתבעת בביטוחי רכב, בגין הנזק שנגרם לאמצעי המיגון שהותקן ברכב על-פי דרישתה תוך הפרת הוראות סעיף 1 לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 ("הפוליסה התקנית"). הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מבוטח אשר קיבל ממנורה ביטוח, החל מיום 1 באפריל, 2004, תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב פרטי או מסחרי עד 4 טון, לרבות בשל אובדן גמור, אובדן להלכה או גניבה ולא קיבל את כל ו/או חלק מתגמולי הביטוח בגין אובדן או נזק שנגרם לאמצעי המיגון כאמור.

התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 550 ש"ח ובהסתמך על נתונים מדוחותיה הכספיים של מנורה ביטוח ועל חישובים שביצע לעניין זה, העריך את הנזק הכולל לקבוצה כהגדרתה לעיל בכ- 23 מיליון ש"ח. עילות התביעה הנטענות הינן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. ביום 2 ביולי, 2012 נחתם והוגש לאישור בית המשפט, הסדר פשרה בין התובע הייצוגי לבין הנתבעת וחברות ביטוח נוספות שנתבעו בתביעות דומות. ביום 22 בדצמבר, 2014 נתן בית המשפט החלטה לפיה הסדר הפשרה יאושר על ידו, אם וככל שהצדדים יסכימו למספר תיקונים שקבע, וזאת בהודעה שיגישו לבית המשפט. בדיון שהתקיים בחודש פברואר 2014, העלו הנתבעות טענות שונות לגבי התיקונים שקבע בית המשפט בהחלטה.

5. ביום 1 באפריל, 2009 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("התובענה" או "הבקשה לאישור"). עניינה של התובענה הינו פוליסות ביטוח בריאות הכוללות זכות לקבלת מחצית ערכו של "טופס 17" מטעם קופת החולים במקרים בהם המבטח לא השתתף במימון ניתוח המכוסה על-פי הפוליסה. הטענה המרכזית בתובענה הינה כי בכל הקשור לכיסוי הנ"ל הנתבעת מחשבת את תגמולי הביטוח באופן המפחית את סכום התגמולים המגיע לתובעת ולחברי הקבוצה לפי הבנתה וזאת תוך הטעיה של המבוטחים והפרת חוזה הביטוח בניגוד לדין. התובעת מעמידה את נזקה האישי על סך של 2,420 ש"ח ומעריכה את סך הנזק לקבוצה כולה בסך העולה על 10 מיליון ש"ח. ביום 16 באוגוסט, 2012 אישר בית המשפט את הבקשה לאישור בעילה של הפרת חוזה וקבע כי הסעדים שיתבררו הם סעד של השבת תגמולי ביטוח למבוטחים שעברו ניתוח פרטי שלא מומן על ידי הנתבעת, וצו המחייב את מנורה ביטוח לפעול מעתה ואילך בהתאם לפרשנות התובעת את הפוליסה ("החלטת האישור"). ביום 4 בפברואר, 2013 ניתנה החלטת ביהמ"ש העליון הדוחה את בקשת רשות הערעור שהגישה מנורה ביטוח על החלטת האישור, תוך שהוא מציין כי למנורה ביטוח שמורות כל טענותיה היה ויוגש ערעור על פסק הדין הסופי בתובענה, זאת מבלי להתייחס לסיכויי הערעור. בהמשך לכתב תביעה מתוקן שהוגש על ידי התובעת ביום 4 לאפריל, 2013, הגישה מנורה ביטוח כתב הגנה.

6. ביום 24 בינואר, 2010 הוגשה כנגד שומרה ביטוח תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 4 לעיל. התובע מעמיד את נזקו האישי על סך של 6,500 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 29 מיליוני ש"ח. שומרה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 2 ביולי, 2012 נחתם והוגש לאישור בית המשפט, הסדר פשרה בין התובע הייצוגי לבין הנתבעת וחברות ביטוח נוספות שנתבעו בתביעות דומות. ביום 22 בדצמבר, 2014 נתן בית המשפט החלטה לפיה הסדר הפשרה יאושר על ידו, אם וככל שהצדדים יסכימו למספר תיקונים שקבע, וזאת בהודעה שיגישו לבית המשפט. בדיון שהתקיים בחודש פברואר 2014, העלו הנתבעות טענות שונות לגבי התיקונים שקבע בית המשפט בהחלטה.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1.1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

7. ביום 11 באפריל, 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי (מרכז) כנגד מנורה ביטוח כמו-גם כנגד שלוש חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית ("הבקשה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה הנתבעות המחזיקות כספים שלא נדרשו על ידי בעלי זכויות בהם (מבוטחים, מוטבים ו/או יורשים), מפרות לכאורה חובות המוטלות עליהן לאיתור אותם בעלי זכויות ואף לא מעבירות את הכספים בהגיע המועד לכך לידי האפוטרופוס הכללי, זאת תוך התעשרות שלא כדין בשל גביית דמי ניהול בשיעור העולה על המותר או מתשואה שמניבים הכספים שלא נדרשו. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל בעלי הזכויות בנכסים המצויים בידי הנתבעות, באחריותן או בשליטתן, ואשר הנתבעות לא הביאו לידיעתם את דבר היותם בעלי נכסים כאמור. עילות התביעה הנטענות הן, בין היתר, הפרת חובה חקוקה, הפרת הוראות המפקח, הטעיה, חוסר תום לב, הפרת חוזה, רשלנות, הפרת חובת נאמנות ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו מתן צווים מתאימים שיחייבו את הנתבעות לקיים את הוראות המפקח בעניין איתור בעלי הזכויות הנ"ל, השבה של כספים שנגבו שלא כדין ומינוי בעל תפקיד לצורך אכיפת הצווים שנתבקשו כאמור או מתן סעד אחר לטובת הקבוצה. סכום התביעה על פי התובענה לא ניתן להערכה. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 23 בספטמבר, 2012 הגיש היועץ המשפטי לממשלה הודעה בקשר לתיק שבנדון תוך פירוט עיקרי ההסדרה החדשה בנושא איתור מוטבים שנועדה להחליף ההסדרה הקיימת נשוא התובענה הייצוגית, ותוך ציון העובדה כי אינו מביע עמדה בכל הנוגע לבקשה גופה. התובענה מצויה בהליך גישור.

8. ביום 19 באפריל, 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי (ת"א) כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד ארבע חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("הבקשה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה כאשר מפסיק ביטוח, מסיבה כלשהי, הדבר קורה לרוב לאחר שנגבתה כבר פרמיה בגין החודש השוטף ולמרות שהמבוטח זכאי, לפי הטענה, לקבל החזר בגין החלק היחסי של החודש אין הנתבעות משיבות למבוטחים את החלק היחסי של הפרמיה החודשית או שהן משיבות אותו בערכים נומינליים. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל מי שהוא ו/או שהיה מבוטח אצל מי מבין הנתבעות בפוליסת ביטוח כלשהיא (למעט פוליסת ביטוח רכוש) או יורשו של מבוטח כאמור ופוליסת הביטוח הופסקה מסיבה כלשהיא בין אם עקב ביטולה על ידי המבוטח ובין אם עקב קרות אירוע ביטוח. להערכת התובעים הקבוצה מונה כ- 2 מיליון מבוטחים. עילות התביעה הנטענות הן, בין היתר, הפרת חוק הפיקוח וחוק חוזה הביטוח, חוסר תום לב, הטעיה, מצג שווא, ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר סכום הפרמיות העודפות שנגבו שלא כדין ו/או שלא הוחזרו שלא כדין ו/או של הפרשי שערך שלא שולמו לכאורה לחברי הקבוצה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר בתובענה. הנזק האישי של התובעים ביחס לכל הנתבעות הועמד על סך של כ- 3,047 ש"ח בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות חושב והוערך לסך של כ- 225 מיליון ש"ח. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. התובענה מצויה בשלב הסיכומים.

9. ביום 18 באוגוסט, 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי (ת"א), תובענה כנגד החברה וכנגד מנורה ביטוח, וכן בקשה לאישורה כייצוגית ("התובענה" ו"הבקשה"). על פי הנטען בתביעה, מנורה ביטוח הפחיתה, שלא כדין, כספים מפוליסת ביטוח מנהלים של התובעת, בדרך של השמטת הפקדות שהועברו למנורה ביטוח. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, כמפורט בתביעה, הינה כלל המבוטחים ו/או בעלי פוליסות ביטוח חיים אותן מנהלת ו/או מפעילה מנורה ביטוח, אשר, לפי הטענה, הופחתו, שלא כדין, מיתרתם בפוליסה כספים שהופקדו במנורה ביטוח ("חברי הקבוצה"). להערכת התובעת, הקבוצה מונה כ- 75,000 מבוטחים. עילות התביעה העיקריות הנטענות הן הפרת הסכם התקשרות, הפרת חובת נאמנות, עוולת הגזל, עוולת הרשלנות וחוסר תום לב. הסכום הנתבע על ידי התובעת באופן אישי עומד על סך של 5,784 ש"ח והנזק הנטען לקבוצה, על פי הערכת התובעת, עומד על סך של כ- 110 מיליון ש"ח. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 20 ביוני, 2012 החליט בית המשפט המחוזי להעביר את הדיון בתביעה ובבקשה לאישורה כייצוגית לבית הדין האזורי לעבודה (ת"א). התובענה מצויה בשלב הסיכומים.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

10. ביום 21 באפריל, 2011, הוגשה כנגד מנורה ביטוח כמו גם כנגד שלוש חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות") תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("הבקשה"). עניינה של התובענה בטענה לגבייה, ללא כל עיגון בהסכם בין הצדדים, של סכומי כסף העולים, לטענת התובעים, כדי שיעור נכבד מן הפרמיה המשולמת על ידי המבוטח והמכונים "גורם פוליסה" ו/או "דמי ניהול אחרים". כרקע לדברים, מבהירים התובעים כי לחברות הביטוח הותר, כעקרון, לגבות בתנאים מסוימים תשלום הקרוי "גורם פוליסה" וזאת על פי חוזרים של המפקח, ואולם, לטענת התובעים, גביית עמלה זו מעולם לא סוכמה עמם ואף לא נאמר להם כי הם יחויבו בסכום כלשהו בגין דמי ניהול אחרים ו/או גורם פוליסה. עוד צוין, כי במסגרת תשובתן של הנתבעות לתובענה קודמת שעניינה אופן חישוב גורם הפוליסה, הודו, לטענת התובעים, הנתבעות בכך שגבו את גורם הפוליסה. עוד ציינו התובעים כי ביום 12 באפריל, 2011 קיבל בית המשפט המחוזי (מרכז) בקשה לאישור תביעה ייצוגית שהגישו כנגד חברת ביטוח נוספת ואשר הינה זהה לתביעה נשוא דיווח זה. על החלטה זו הוגשה בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג, כמפורט בבקשה, הינה כל מי שהוא ו/או היה מבוטח של הנתבעות או של מי מהן ושגבה ממנו סכום כלשהו כ"גורם פוליסה" ו/או כ"דמי ניהול אחרים" ("הקבוצה המיוצגת").

עילות התביעה העיקריות על פי הבקשה הן: הטעיית לקוחות הן בשלב הטרם חוזי והן בשלב החוזי; הפרה של הוראות הדין ובפרט של חוק הפיקוח על הביטוח והתקנות מכוחו; חוסר תום לב; התעשרות שלא כדין; הפרת הסכם; הפרת חובת חקוקה; וכי הסתמכות על הוראות ההסכמים, ככל שתהיה, הינה הסתמכות על תנאי מקפח בחוזה אחיד.

הנזק האישי של כלל התובעים אשר חושב לצרכי נוחות ביחס לשנה ספציפית אחת הוערך בסך של 1,522 ש"ח בערך נומינלי כאשר הנזק הכולל של כלל חברי הקבוצה המיוצגת, לתקופה של שבע שנים, הוערך בהתבסס על הנחות שונות ביחס לגביית גורם פוליסה והתשואות השנתיות הרלבנטיות, בסך כולל של כ- 2.3 מיליארד ש"ח, מתוכם מייחס התובע למנורה ביטוח סך של כ- 253 מיליוני ש"ח.

הסעדים המבוקשים על ידי התובע הינם: תשלום סכום פיצוי/השבה השווה לסכום גורם הפוליסה שנגבה מחברי הקבוצה המיוצגת בפועל, בצירוף 85% מהתשואה שנמנעה מהם ביחס לסכום זה בשל כך שנוכה מן הפרמיה ולא הושקע בעבורם ולאור זכאותה של חברת הביטוח ל- 15% מהתשואה. בנוסף, נתבקש סעד של מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את הדרך בה הן נוהגות בכל הקשור בגביית "דמי ניהול אחרים" ו/או "גורם פוליסה". מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 19 בנובמבר, 2012 הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו בתיק תוך פירוט עמדתו בנוגע לגביית "גורם פוליסה". בחודש מאי 2014 הגיש המפקח באמצעות היועץ המשפטי לממשלה עמדה נוספת מטעמו לתיק בית המשפט ובהמשך לדיון שהתקיים בחודש ספטמבר 2014, בו נדונה, בין היתר, שאלת השפעה אפשרית של אישור התובענה על יציבות הנתבעות, התובענה מצויה בהליך גישור.

באור 38 - : התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1.1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

11. ביום 1 ביוני, 2011, הוגשה בבית המשפט המחוזי (מרכז) כנגד מנורה ביטוח כמו גם נגד תשע חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות") תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("הבקשה"). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות, משלמות תגמולי הביטוח, אשר תשלומם עוכב בשל עיקול או צווי כינוס או זכויות אחרות כלשהן של צדדים שלישיים, בערכים נומינליים ללא שיערוך וללא שהן משיבות למבוטחים הזכאים לתגמולי ביטוח את הפירות שנצמחו על אותם כספים. הנזק האישי שנגרם לפי הטענה לתובע אחד כנגד מנורה ביטוח עומד על סך של כ- 4,598 ש"ח ואילו הנזק שנגרם, לפי הערכה, לכלל התובעים עומד על סך של כ- 350 מיליון ש"ח, כאשר הנזק הקבוצתי הנטען כנגד מנורה ביטוח הוערך על סך של כ- 43 מיליון ש"ח. ביום 12 בדצמבר, 2012, אישר בית המשפט את הבקשה כתובענה ייצוגית תוך שהוא קובע כי יש להגביל את הקבוצה הרלבנטית לתובענה כך שתתייחס רק לזכאים שעילת תביעתם קמה שלוש שנים לפני מועד הגשת התובענה כנ"ל. עילות התביעה בגינן אושרה התובענה היא זכותם של חברי הקבוצה לקבלת הפרשי הצמדה וריבית המייצגים את טובת ההנאה שהפיקו הנתבעות בתקופת העיכוב בשל העיקול. בהמשך להודעת ב"כ התובע הייצוגי הופסקו הליכי הגישור ובית המשפט הורה על הגשת כתב הגנה וכתב תשובה על ידי הצדדים.

12. ביום 7 ביולי, 2011 הוגשה כנגד מנורה ביטוח ("הנתבעת") תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("הבקשה"). עניינה של התובענה בטענה לגביית דמי אשראי ממבוטחי מנורה ביטוח בביטוח כללי, בשיעור גבוה מתקרת הריבית השנתית המקסימלית שמנורה ביטוח רשאית לגבות או בשיעור ריבית גבוה מזה שהיא מציגה למבוטח. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, כמפורט בבקשה, הינם כל בעלי הפוליסות ו/או המוטבים ו/או המבוטחים שבוטחו על ידי הנתבעת בפוליסות ביטוח בענפי הביטוח הכללי, ואשר שילמו לנתבעת דמי אשראי ו/או דמי גבייה ו/או דמי הסדר תשלומים תוך חריגה מהוראות הדין ו/או תוך חריגה משיעורי הריבית אשר הוצגו למבוטחים בפוליסות, החל מיום 1 במאי, 1984 ("חברי הקבוצה").

עילות התביעה העיקריות על פי הבקשה הן: הטעיה, הפרה של הוראות הדין ובכלל זה, הוראות חוק הפיקוח על הביטוח ותקנות מכוחו; הפרת חובה חקוקה, הפרת חוזה, הפרה של חובת הגילוי המוגברת וחוסר תום לב במו"מ ובקיום החוזה, רשלנות, התעשרות שלא כדין והפרת הוראות המפקח. נזקו האישי של המבקש, כשהוא משוערך ליום הגשת הבקשה, הועמד על סך של 18.16 ש"ח, בעוד שאומדן הנזק לכלל חברי הקבוצה, החל מחודש מאי 1984, כשהוא משוערך ליום הגשת הבקשה, נע בין סך של כ- 162 מיליון ש"ח לבין סך של כ- 266 מיליון ש"ח. הסעדים העיקריים להם עותר המבקש הינם: השבה של הכספים שנגבו ביתר שלא כדין בתוספת הפרשי הצמדה וריבית, ולרבות תוספת ריבית מיוחדת כמשמעותה בחוק חוזה הביטוח החל ממועד כל תשלום ועד השבת הסכומים בפועל; פיצוי בגין הפירות שנצברו מהכספים שנגבו שלא כדין וסעד של מתן צו עשה בכלל הקשור בגביית דמי אשראי ו/או דמי גבייה ו/או דמי הסדר תשלומים בכל פוליסה קיימת. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 5 במרס, 2014 הוגשה לאישור בית המשפט המחוזי (מרכז) בקשה לאישור הסכם פשרה בין הצדדים אשר במסגרתו הוסכם כי הנתבעת תעניק לציבור הזכאים ב"ביטוח אישי" וב-"ביטוח אחר" (כהגדרתם בהסכם הפשרה), הטבה כספית על דרך של מתן הנחה מיוחדת בשיעור מוסכם מדמי האשראי שבהם יחויב כל מבוטח, בגין פוליסה שיערוך אצל הנתבעת ולתקופה שהוגדרה בהסכם. ביום 8 במאי, 2014 ניתנה החלטת ביניים של בית המשפט בה קבע כי אין מקום לדחות את הסדר הפשרה על הסף, ועל כן הורה על פרסום הודעה בעיתונות היומית והכלכלית, בהתאם להוראות סעיף 18(ג) לחוק תובענות ייצוגיות, בדבר הבקשה שהוגשה לאישור ההסדר. כן הורה בית המשפט על משלוח עותקים מהחלטת הביניים, מהבקשה וכתבי הטענות ליועץ המשפטי לממשלה, למפקח וליועץ המשפטי של משרד האוצר. ביום 24 ביולי, 2014, ניתן פסק דין המאשר את הסדר הפשרה, תוך קביעת הוראות שונות ליישומן. בהתאם לפסק הדין, תחל מנורה ביטוח ביישום הסדר הפשרה בחודש אפריל 2015. בכך הגיעה התובענה לידי סיום.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1.1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

13. ביום 6 באוגוסט, 2012, הוגשה לבית המשפט המחוזי (מרכז), כנגד מנורה ביטוח ("הנתבעת"), וכן כנגד ארבע חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות") תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("הבקשה" ו/או "התובענה"). עניינה של הבקשה בדמי ניהול עודפים שגובות הנתבעות (לפי הטענה) ממבוטחיהן בפוליסות ביטוח חיים משולבות בחסכון, שהונפקו החל מתחילת שנת 2004 ("פוליסות ביטוח חיים") הן לעצמאיים ולשכירים ("קופות ביטוח") והן לפרטיים ("פרט") ("פוליסות מסוג ביטוח חיים"). לטענת התובעים, המפקח חרג מסמכותו על פי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזי ביטוח), תשמ"ב-1981 ("תקנות הפיקוח") בעת אישור מודלים לגביית דמי ניהול בפוליסות מסוג ביטוח חיים ("המודלים") החלים על חברות ביטוח, אשר מנורה ביטוח נמנית עליהן. מעבר לאמור, טוענים המבקשים, כי הנתבעות חרגו אף מתנאי המודלים הנ"ל, כלהלן - (1) בגביית דמי הניהול מפרמיה ביחס לסך הכולל המשולם על ידי המבוטח, לרבות דמי הניהול עצמם (כלומר, לפי הטענה, גובות דמי ניהול גם ממרכיב דמי הניהול) (להלן, בהתאם ללשון הבקשה: "חישוב פרמיה מלמעלה"). (2) בגביית דמי הניהול מרכיב הפרמיה שנועד לרכישת כסוי מפני סיכוני ביטוח (ריסק) שונים ושאינו מיועד לחיסכון. (3) המשך גביית דמי ניהול מפרמיה גם כאשר מפסיק המבוטח את ההפרשה לחיסכון והפוליסה הפכה למעשה לפוליסת ריסק בלבד. בהתאם, טענות המבקשים, בתמצית, הן: כי כל גביה של דמי ניהול מפרמיה, הינה חסרת כל תוקף ויש להשיב דמי ניהול אלה למבוטחים, לחילופין - דמי הניהול המקסימאליים המותרים הינם 2% משווי תיק ההשקעות וכל דמי ניהול החורגים משיעור זה יש להשיב למבוטחים. לחילופי חילופין - אף אם שתי הטענות הנ"ל ייסתרו, לטענת המבקשים התובעים, הרי שעדיין יש להשיב למבוטחים את הפרמיה העודפת שנגבתה על פי "חישוב פרמיה מלמעלה", כהגדרתה לעיל.

הקבוצה, אותה מבקשים התובעים לייצג, כמפורט בבקשה, הינה כל מי שהיה או הינו מבוטח של אחת או יותר מן הנתבעות, בפוליסת ביטוח חיים משולבת בחסכון שהופקה החל מתחילת שנת 2004, והכל הן ביחס לפוליסות פעילות והן ביחס לפוליסות מסולקות או פדויות ("חברי הקבוצה"). עילות התביעה העיקריות, על פי הבקשה, הן: הפרה של הוראות הדין, בעיקר חוק הפיקוח על הביטוח ותקנותיו והוראות חוק חוזים אחידים; הטעייה; הפרת חובה חקוקה; חוסר תום לב; התעשרות שלא כדין ועשיית עושר ולא במשפט; וכן הפרת הסכם. נזקה האישי הנתען של מבקשת מס' 6 כלפי מנורה ביטוח (לפי הטענות החילופיות הנ"ל), מסתכם בסך של 196.7 ש"ח, ולחילופין - 10 ש"ח ולחילופי חילופין - 42.1 ש"ח. נזקו האישי הנתען של מבקש מס' 7 כלפי מנורה ביטוח (לפי הטענות החילופיות הנ"ל) מסתכם בסך של 680.4 ש"ח, ולחילופין - 42.2 ש"ח ולחילופי חילופין - 41.1 ש"ח.

הנזק לכלל חברי הקבוצה, על בסיס התחשיב האמור, הועמד על סך נומינלי של כ- 570 מיליוני ש"ח או לחילופין כ- 65 מיליוני ש"ח ולחילופי חילופין 132 מיליוני ש"ח. חלקה של מנורה ביטוח, על פי התובעים, יחושב על פי חלקה בענף הביטוח, לשנים 2004 עד 2006 - 8.7%, 8.6% ו- 8.8%, מהסכומים הנדרשים (לחילופין), בהתאמה. הסעדים העיקריים להם עותרים התובעים הינם השבה של הכספים שנגבו (לפי הטענה) ביתר וכן מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את הדרך בה הן נוהגות בכל הקשור בגביית דמי ניהול בקשר עם הפוליסות. כמו כן, מבקשים התובעים מביהמ"ש לפסוק שכר טרחת עורכי דין לטובת התובעים. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

14. ביום 6 בדצמבר, 2012, הוגשה בבית המשפט המחוזי (מרכז), כנגד מנורה ביטוח ("הנתבעת") וכנגד שש חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית ("התובענה" או "הבקשה"). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות מסווגות, לכאורה בניגוד להוראות הדין, כלי רכב מסוג הפנאי-שטח והמיני-וואנים אשר יוצרו עד שנת 2007 ("כלי הרכב"), מועד כניסתה לתוקף של הרפורמה בענף רישוי הרכב, כרכבים מסחריים מסוג N-1 ולא כרכבים פרטיים מסוג M-1. בנוסף נטען, כי ביחס לרכבים שייצרו לאחר כניסת הרפורמה לתוקף, כלומר החל משנת 2008 ואילך, שינו הנתבעות את התנהלותן וכלי רכב אלו מבוטחים על ידן ככלי רכב פרטיים, ובזאת, כביכול, הנתבעות יוצרות הפליה.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1.1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

1.4. (המשך)

לטענת התובעים, באמצעות סיווג כלי הרכב על ידי הנתבעות ככלי רכב מסחריים, הנתבעות גובות, לכאורה, פרמיות ביטוח הגבוהות מפרמיות הביטוח המקבילות לכלי רכב פרטיים. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה, כל לקוחות הנתבעות אשר התקשרו בחוזה לביטוח רכב בביטוח חובה ו/או רכוש, מיום 9 בינואר, 2007, אשר ברישיון הרכב שברשותם ו/או היה ברשותם במועד הרלוונטי, מופיע הסיווג M-1, ואשר נגבתה מהם פרמיית ביטוח בהתאם לסיווג רכבם ככלי רכב מסחרי. נזקו האישי של המבקש 1 הנובע מחיוב ביתר, על פי הטענה, בעת רכישת פוליסת ביטוח רכב חובה בלבד, הוערך על ידו בסך של 1,846 ש"ח. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס למנורה ביטוח, מסתכם, להערכת התובעים, בסכום של כ- 72 מיליוני ש"ח. יצוין, כי התובעים עצמם מודים כי הנתבעות פועלות בהתאם להוראות הפיקוח על הביטוח, אלא שהם סבורים, כי היה על המפקח להורות לחברות הביטוח לפעול לפי ההגדרות שנקבעו על ידי משרד התחבורה בתקנות התעבורה. עילות התביעה העיקריות על פי הבקשה הן: עילת ההשבה; עשיית עושר ולא במשפט; הפרת חובות חקוקות לפי חוק הפיקוח על הביטוח וחוזר ביטוח בעניין נושא התובענה דנן; חוסר תום לב ואי גילוי נאות; הטעיה; דוקטרינת הציפיות הסבירות; עוולת הרשלנות הכללית; התנהלות קרטליסטית. הסעדים העיקריים להם עותרים התובעים הינם: להצהיר כי הסכומים שנגבו מחברי הקבוצה בגין פוליסות ביטוח בהן סווגו רכבים פרטיים כרכבים מסחריים נגבו שלא כדין ולהורות לנתבעות להשיבם בתוספת הפרשי הצמדה וריבית; מתן כל סעד אחר כפי שנראה לבית המשפט לנכון לעשות בנסיבות העניין; ותשלום גמול לתובעים בשיעור של 5% מסכום ההשבה ושכר טרחה לבאי כוחם בשיעור של 15% מהסכום האמור. מנורה ביטוח הגישה תשובתה לבקשה. התובענה מצויה בשלב הסיכומים.

1.15. ביום 13 בינואר, 2013, הוגשה, בבית המשפט המחוזי (מרכז) נגד מנורה ביטוח ונגד שומרה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית ("הבקשה", "התובענה") אשר הוגשה במקביל כנגד המאגר הישראלי לביטוחי רכב ("הפול") וכנגד 12 חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה כי "הפול" ובאמצעותו יתר הנתבעות, גבה ביתר סכום מתוך פרמיית ביטוח חובה לרכב. על פי הנטען בתובענה, במקרה בו שילם מבוטח את מלוא הפרמיה לאחר חלוף המועד הנקוב בתעודה, "הפול" גובה פרמיה עבור פרק הזמן שתחילתו במועד הנקוב בתעודה וסופו במועד תשלום התעודה בפועל, מבלי ליתן כל כיסוי ביטוחי עבור פרק זמן זה. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, כמפורט בבקשה, הינה כל המבוטחים שבוטחו על ידי הנתבעת בפוליסות ביטוח רכב חובה (ולחילופין בלבד, כקבוצת מבוטחי "הפול" בלבד), ואשר שילמו את הפרמיה באיחור כאמור, וזאת בשבע השנים שקדמו להגשת התובענה. עילות התביעה העיקריות, על פי הבקשה, הן, בין היתר, עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובה חקוקה, הטעיה, אי גילוי, הפרת חובת תום הלב ורשלנות. נזקה האישי של התובעת, כשהוא משוערך ליום הגשת הבקשה, הועמד על סך של 46 ש"ח, בעוד שאומדן הנזק לכלל חברי הקבוצה (בהתאם להנחות התובעת לגבי גודל הקבוצה), הועמד על סך של כ- 45 מיליוני ש"ח, כאשר מסכום זה מיוחס סך של כ- 3.3 מיליוני ש"ח ל"פול" בלבד, וזאת לאחר צירוף הפרשי הצמדה וריבית מאמצע שנת 2008. הסעדים העיקריים להם עותרת התובעת הינם: לקבוע, כי המועד ממנו היה רשאי "הפול" לגבות פרמיה מהתובעת, הינו המועד בו משולמים בבנק דמי הביטוח על ידי התובעת בפועל, ולא מן המועד הנקוב בתעודת החובה; ליתן פסק דין המחייב את הנתבעות בסכום התביעה ולהצהיר כי על הנתבעות להשיב לכל חברי הקבוצה את דמי הפרמיה שגבו ביתר ושלא כדין, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית; לפסוק גמול לתובעת ושכר טרחה לבא כח התובעת וכן לחייב את הנתבעות בכל הוצאות המשפט של התובעת. מנורה ביטוח ושומרה ביטוח הגישו תשובתן לבקשה. יצוין, כי לאור העובדה שלא נמצא מבקש המחזיק בפוליסה רלבנטית של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח, נמחקו אלה מהתובענה, ובכך באה התובענה כנגדן לידי סיום. במקביל, הוגשה תובענה ייצוגית חדשה כנגד מנורה ביטוח בעילה דומה כנזכר בסעיף 2(4) להלן.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1.1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

16. ביום 19 בפברואר, 2013, הוגשה לבית המשפט המחוזי (מרכז) כנגד שומרה ביטוח (להלן: "הנתבעת"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן: "הבקשה" ו/או "התובענה") שעילותיה וסעדיה דומים בעיקרם לעילות והסעדים בתובענה שהוגשה כנגד מנורה ביטוח כמפורט בסעיף 14 לעיל. נזקו האישי של המבקש הועמד על סך כולל של כ- 724 ש"ח, ואילו הנזק לחברי הקבוצה הוערך, על סמך הנחות המבקש בלבד, לסך כולל של כ- 33 מיליוני ש"ח. שומרה ביטוח הגישה תשובתה לבקשה. התובענה מצויה בשלב הסיכומים.

17. ביום 12 בספטמבר, 2013, הוגשה לבית המשפט המחוזי (מרכז) כנגד מנורה ביטוח וכן כנגד חברת ביטוח נוספת (להלן: "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן: "הבקשה" ו/או "התובענה"). עניינה של התובענה בטענה לפיה הנתבעות גובות דמי ביטוח בגין סיכון גיל הנהג הצעיר ביותר הנוהג דרך קבע ברכב, בביטוח חובה לרכב, לפי גיל הנהג בעת כריתת החוזה ומבלי שהן מפחיתות את דמי הביטוח, במהלך תקופת הביטוח, באופן יחסי למועד בו השתנה גילו של הנהג הצעיר ובהתאם גם הסיכון הכרוך בו. הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג, כמפורט בבקשה, הינם כל מי שהתקשר עם הנתבעות בחוזה ביטוח חובה לרכב, ושילם דמי ביטוח ביתר כתוצאה מחישוב גילו של הנהג הצעיר ביותר הנוהג דרך קבע ברכב נכון למועד כריתת חוזה הביטוח ולא באופן יחסי לתקופת הביטוח (להלן: "חברי הקבוצה"). עילות התביעה העיקריות על פי הבקשה הן: עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובה חקוקה, חוסר תום לב ורשלנות. נזקה האישי של המבקשת ביחס למנורה ביטוח, לפי אומדן המבקשת, הועמד על סך של כ- 568 ש"ח, בעוד שאומדן הנזק לכלל חברי הקבוצה הועמד על סך של 28 מיליון ש"ח. הסעדים העיקריים להם עותרות המבקשות הינם: השבת סכומים שנגבו לפי הטענה ביתר ושלא כדין בתוספת הפרשי הצמדה וריבית, צו המורה על הפסקת התנהלות זו וצו המורה על תיקון מערכות המחשב של הנתבעות כך שדמי הביטוח יחושבו אוטומטית יחסית לגילו של הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע וסעדים נלווים שונים. מנורה ביטוח השיבה לבקשה.

18. ביום 15 באוקטובר, 2013, הוגשה לבית המשפט המחוזי (מרכז), כנגד מנורה ביטוח וכן כנגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן: "התובענה" או "הבקשה"). עניינה של התובענה בהתנהלות הנתבעות בכל הקשור לאופן עדכון פרמיות הביטוח במהלך חיי הפוליסה אשר לטענת התובעים, מתעדכנות עקב שינוי גיל המבוטח במועד מוקדם מדי וכן קובעות לפוליסה מדד בסיס בהתאם ליום הראשון בחודש בו ביקש המבוטח להתקבל לתכנית ביטוח ולא במועד בו התקבל לתכנית בפועל. הנזק הנטען הוא הפרמיה העודפת ששילמו וישלמו המבוטחים מידי תקופה בשל עדכון הפרמיה והמדד כאמור. הקבוצה, אותה מבקשים התובעים לייצג, הינה כל מי שצורף על ידי הנתבעות או מי מהן לתכניות ביטוח אשר בה מועד עדכון הפרמיה הינו מועד מוקדם מן המועד בו הייתה אמורה הפרמיה להתעדכן ו/או שבה נקבע מדד בסיס נמוך מזה שהיה אמור להיות מדד הבסיס (לרוב בענפי ביטוח חיים ובריאות) (להלן: "חברי הקבוצה"). נזקו האישי של מבקש מס' 4, הנטען כלפי מנורה ביטוח, מסתכם בסך נומינלי כולל של 35.21 ש"ח. הנזק לכלל חברי הקבוצה מכלל הנתבעות הועמד על סך נומינלי כולל של 399 מיליוני ש"ח. חלוקת הנזק בין הנתבעות הינו, לפי הטענה, בהתאם לחלקם היחסי בענפי הביטוח הרלבנטיים בהתאם ללוח ד'-7 לדוח המפקח על הביטוח לשנים 2004 עד 2006. לפי חישוב יחסי זה, התביעה כנגד מנורה ביטוח מוערכת על ידי התובע בסך של כ- 35 מיליוני ש"ח. עילות התביעה העיקריות, על פי הבקשה, הן: הפרה של הוראות הדין ובכלל זה הוראות חוק חוזה ביטוח, תשמ"א-1981, חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 ותקנותיו וכן חוזרי המפקח. כן טוענים התובעים לחוסר תום לב והפרת ההסכמים עם המבוטחים והתעשרות שלא כדין על חשבונם. הסעדים העיקריים להם עותרים התובעים הינם החזר של סכומי הפרמיות העודפים שנגבו, לטענת התובעים שלא כדין, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1.1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

19. ביום 5 בדצמבר, 2013, הוגשה לבית המשפט המחוזי (ירושלים), כנגד מנורה ביטוח וכן כנגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן, יחד: "הנתבעות") תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (ת"צ 11980-12-13) (להלן: "הבקשה" או "התובענה"). יצוין, כי המבקשים הגישו תובענה נפרדת, המעלה שאלות מהותיות דומות, בעובדה או במשפט, לשאלות נשוא תובענה זו, כנגד חברות ביטוח נוספות, אשר נמצאת בשלבים מקדמיים של בירור בבית המשפט הנ"ל. עניינה של הבקשה הינה סירובן של הנתבעות, כביכול, לבטח לקוחות בעלי מוגבלויות בביטוחי פרט, כגון - ביטוחי בריאות, נסיעות, פנסיה, תאונות אישיות, חיים, סיעודי ואובדן כושר עבודה (להלן: "ביטוחי פרט"), וזאת, על פי הטענה, בניגוד, להוראות חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998 (להלן: "החוק"), תוך הפלייה ופגיעה בכבוד ובזכות לשוויון. הקבוצה, אותה מבקשים התובעים לייצג, והמוערכת על ידם בכ- 700,000 איש, הינה כל תושבי מדינת ישראל, הלוקים במגבלה כלשהי, על פי ההגדרה בחוק, בין אם פיזית ובין אם נפשית, ובין אם פנו לנתבעות בבקשה לבטחם ונדחו, ובין אם לאו, משום שידעו כי אין סיכוי שהנתבעות יסכימו לצרפם לביטוחים אלו עקב מוגבלותם, וזאת החל מכניסתו לתוקף של סימן ח' לחוק, בשנת 2005 (להלן: "חברי הקבוצה"). נזקם האישי הנטען של התובעים הייצוגיים כלפי מנורה ביטוח מוערך בכ- 4,000 ש"ח, בגין פגיעה בכבוד וברגשות, פגיעה בשוויון ובאוטונומיה וכן נזק ממוני, ללא הוכחת נזק בשל אובדן זמן וטרטור. נזקם הנטען של חברי הקבוצה הרלוונטיים בבקשה, בגין ראשי הנזק המצוינים לעיל הוערך, לכלל הנתבעות, בסך של כ- 230 מיליוני ש"ח (להלן: "סכום הנזק"). עילות התביעה העיקריות, על פי הבקשה הן: הפרת החוק, חוק החוזים (חלק כללי), התשמ"א-1981, חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, חוסר תום לב, אפליה ופגיעה בזכות לשוויון. הסעדים העיקריים להם עותרים התובעים הינם: פיצוי של חברי הקבוצה הרלוונטיים בסכום הנזק; לקבוע ולהצהיר כי - הנתבעות פעלו בניגוד לסימן ח' לחוק, פגעו בכבודם של התובעים וחברי הקבוצה בניגוד לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, והפרו את חובת תום הלב במ"מ; וכן לחייב את הנתבעות - להציג נוהל בכל הנוגע לסירוב הענקת ביטוח לבעלי מוגבלויות; ולהעניק כיסוי רטרואקטיבי לחברי הקבוצה, לאחר הליך חיתומי. מנורה ביטוח טרם השיבה לבקשה. התובענה מצויה בהליך גישור.

20. ביום 5 בפברואר, 2014, הוגשה לבית המשפט המחוזי בת"א (המחלקה הכלכלית) בקשה לאישור תביעה נגזרת (ת"צ 9167-02-14), כנגד שירותי בריאות כללית (להלן - "הכללית") וכן כנגד מנורה ביטוח וארבע חברות ביטוח נוספות שצורפו לבקשה (להלן, הכללית וחברות הביטוח יחד: "הנתבעות") (להלן: "הבקשה" או "התובענה"). עניינה של הבקשה להכיר בתביעה כתביעה נגזרת נגד הכללית עקב אי מימוש זכות ההשתתפות העומדת לה, לכאורה, מכח הדין כלפי חברות הביטוח לצורך כיסוי ההוצאות ששולמו על ידה בתוכניות שירותי הבריאות הנוספים (השב"ן) ביחס למקרים בהם קיימת חפיפה בחבות בינה לבין חברות הביטוח במסגרת פוליסות ביטוח בריאות הנמכרות על ידן. לטענת התובע, עיקר החפיפה הנטענת הינה בתחום הניתוחים (בחירת מנתח ועלויות נלוות) ובתחום הייעוץ הרפואי. עוד נטען כי חברות הביטוח מתמרצות, לכאורה, את המבוטחים להפעיל את תוכניות השב"ן בקופות החולים באמצעות גמול כספי על מנת להימנע כביכול מלספוג את התממשות הסיכון של האירוע הביטוחי תוך גלגול הסיכון לכאורה לקופות החולים ובראשן הכללית ומשכך לכאורה מתעשרות שלא כדין. הסעד העיקרי לו עותר התובע הינו מימוש זכות ההשתתפות של הכללית כלפי חברות הביטוח על ידי חיוב כל אחת מחברות הביטוח לשלם לכללית לפחות מחצית מהתשלומים שנשאה בהן לצורך כיסוי ההוצאות ששולמו על ידה בתוכניות השב"ן ברכיב הניתוחים ובחירת מנתח בישראל והן ברכיב הייעוץ הרפואי בשבע השנים שקדמו להגשת הבקשה, וזאת במקרים בהם למבוטחי הכללית קיים ביטוח בריאות מסחרי בגין רכיבים אלה. הבקשה הוגשה לאחר שהכללית דחתה את פניית התובע לדרוש את מיצוי הזכויות כאמור לעיל כלפי חברות הביטוח וזאת מאחר ואין עילה בדין לדרישה זו ונדרש תיקון חקיקה ו/או נקיטת צעדים מנהליים לדרישה זו וכן מטעמים נוספים אחרים.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1.1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

20. (המשך)

ביום 28 באוקטובר, 2014, אישר בית המשפט תיקון הבקשה לאישור כך שתיוסף אליה עילה חדשה שעניינה זכות ההשתתפות העומדת, לפי הטענה, לקופות החולים בגין ניתוחים שבוצעו על ידן במסגרת "סל הבסיס" לפי הנטען, ותוך עדכון סכום התביעה כנגד כלל הנתבעות והעמדתו על סך של כ- 3.5 מיליארדי ש"ח. מנורה ביטוח השיבה לבקשה.

21. ביום 24 במרס, 2014, הוגשה לבית המשפט המחוזי - המחלקה הכלכלית בתל אביב, בקשה לאישור תביעה נגזרת (תנ"ג 46222-03-14), כנגד מכבי שירותי בריאות (להלן: "מכבי") וכן כנגד מנורה ביטוח וארבע חברות ביטוח נוספות שצורפו לבקשה (להלן: "חברות הביטוח", "הבקשה" או "התובענה", בהתאמה). תובענה זו הינה בהמשך לבקשה דומה לאישור תביעה כתביעה נגזרת שהוגשה באותן עילות נגד שירותי בריאות כללית, מנורה ביטוח ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות, כמפורט בסעיף 20 לעיל. ביום 29 באפריל, 2014 ניתנה החלטת נשיאת בית המשפט בדבר איחוד שתי התובענות הנ"ל בפני אותו מותב. ביום 28 באוקטובר, 2014 אישר בית המשפט תיקון הבקשה לאישור ואיחודה עם הבקשה לאישור כמפורט בסעיף 20 לעיל ותוך עדכון סכום התביעה כנגד כלל הנתבעות והעמדתו על סך של כ- 1.7 מיליארד ש"ח. מנורה ביטוח השיבה לבקשה.

22. ביום 9 באפריל, 2014 הוגשה בבית המשפט המחוזי מרכז כנגד מנורה ביטוח, תובענה (ת"צ 18689-04-14) ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן: "הבקשה", "התובענה", בהתאמה). עניינה של התובענה בטענה לגביית דמי ביטוח ביתר בגין הצמדת הביטוח למדד. על פי הטענה, בעוד שמנורה ביטוח רושמת כי דמי הביטוח צמודים למדד, הרי שבפועל ובניגוד לדין, היא מצמידה את דמי הביטוח למדד רק כאשר הוא עולה מעל מדד הבסיס ולעומת זאת, איננה מפחיתה את דמי הביטוח, כאשר המדד יורד. עוד נטען במסגרת התובענה, כי המשיבה נוקבת במדד בסיס נמוך ממדד הבסיס שאמור להיות וכי ערכי מדד הבסיס שבפירוט החיובים שונים מאלו שבהם נוקבת מנורה ביטוח בפוליסות. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, כמפורט בבקשה, הינם כל בעלי הפוליסות ו/או המוטבים ו/או המבוטחים שבוחו על ידי מנורה ביטוח בפוליסות ביטוח ו/או תוספות לפוליסות, בענפי הביטוח הכללי, אשר שילמו למנורה ביטוח בשבע השנים שקדמו לתובענה, הפרשי הצמדה בגין דמי ביטוח, מבלי שמנורה ביטוח הפחיתה את תשלום דמי הביטוח עקב מדדים שליליים שהורידו את המדד, מתחת למדד הידוע במועד תחילת תקופת הביטוח (להלן: "חברי הקבוצה"). עילות התביעה העיקריות על פי הבקשה הן, בין היתר, הפרת הסכם לפי חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 (להלן: "חוק החוזים"), הפרת החובה לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב לפי סעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים, עשיית עושר ולא במשפט, הפרת הוראות חוק חוזה הביטוח התשמ"א-1981, הפרת הוראות המפקח, הטעיה לפי סעיף 55 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 והפרת סעיף 58 לחוק זה, הפרת תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (איסור גביית תוספת לדמי הביטוח), התשמ"ג-1983 והפרת חובה חקוקה. סכום התביעה האישית של התובע כנגד מנורה ביטוח, הועמד על סך של כ- 27.94 ש"ח, בעוד שאומדן סכום התובענה הייצוגית לקבוצה כולה הועמד על סך של כ- 31 מיליוני ש"ח. הסעדים העיקריים להם עותר התובע הינם: (1) להורות לנתבעת להשיב לכל תובע הנמנה על הקבוצה המיוצגת, את הכספים שנגבו מהם ביתר, בתוספת הפרשי הצמדה למדד ובתוספת ריבית מיוחדת ולחילופין ריבית כדין; (2) לפסוק פיצוי לקבוצה או לציבור בגין הפירות שצברו לטובת הנתבעת על הכספים שנגבו ביתר שלא כדין; (3) להורות לנתבעת לחדול לאלתר מחיובי יתר בגין הצמדת דמי הביטוח למדד וליישם את הוראות הדין המורות על הצמדה סימטרית של דמי הביטוח, בין אם המדד עולה ובין אם הוא יורד; (4) להורות לנתבעת לחדול לאלתר מחישוב הפרשי הצמדה על פי מדד בסיס שאיננו המדד הידוע במועד תחילת תקופת הביטוח ו/או תחילת תקופת השינוי שגרר תשלום של דמי ביטוח נוספים; (5) לפסוק גמול הולם למבקש ושכר טרחה ראוי לב"כ התובע. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1. א. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

23. ביום 23 ביוני, 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים כנגד מנורה ביטוח וכנגד שש חברות ביטוח נוספות, תובענה (ת"צ 44173-06-14) ובקשה לאישורה כייצוגית (להלן: "הבקשה" או "התובענה"). עניינה של הבקשה הוא, גביית תשלומי פרמיה עודפים, כביכול, בפוליסות לביטוח חיים המונפקות לצורך ביטוח משכנתא, באמצעות קביעת סכומי ביטוח שהינם גבוהים מסכום ההלוואה בבנק המלווה וזאת תוך התעלמות, בין היתר, ממסלולי המשכנתא השונים בעלי הריביות השונות. הנזק הנטען הוא הפרמיה העודפת ששולמה, לפי הטענה, על ידי המבוטחים בגין חלק סכום הביטוח, הגבוה מיתרת ההלוואה. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג, כמפורט בבקשה, הינה כל מי שהיה או הינו מבוטח של אחת או יותר מן הנתבעות, בפוליסת ביטוח חיים לצורך ביטוח הלוואת משכנתא אותה נטלו באחד הבנקים למשכנתאות בישראל, ואשר כתוצאה מההתנהלות המתוארת לעיל, סכום הביטוח ממנו נגזרות פרמיות הביטוח שנדרשו לשלם, בשבע השנים האחרונות, עלה על יתרת ההלוואה בבנק (להלן: "חברי הקבוצה"). נזקו האישי של המבקש 6, הנטען כלפי מנורה ביטוח, מסתכם בסך נומינלי של 35 ש"ח. הנזק הנטען לכלל חברי הקבוצה כלפי מנורה ביטוח, הועמד על דרך האומדן, על סך של כ- 114 מיליוני ש"ח. עילות התביעה העיקריות, על פי הבקשה, הן: רשלנות והפרת חובה חקוקה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש], התשכ"ח-1968; הפרת סעיפים 55 ו-58 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981; הפרת חובת תום הלב וכן התעשרות שלא כדין ועשיית עושר ולא במשפט.

הסעדים העיקריים להם עותרים התובעים הינם: (א) השבה של הפרשי הפרמיות (לפי הטענה) בין הפרמיות אותן היו אמורים לשלם, בהתאם ליתרת הלוואה בבנק המלווה, לפרמיות ששולמו בפועל, בתוספת פיצוי בגין עוגמת נפש; (ב) להורות לנתבעות לשנות את אופן פעולתן, כך שתחשיב סכום הביטוח, וכנגזרת - סכום הפרמיה, יתבסס על נתונים מדויקים של הלווים, ויעודכן באופן יזום על ידי הנתבעות מידי חצי שנה, לפחות; (ג) להורות לנתבעות למסור למבוטחים מידע מפורט בדבר אופן חישוב סכום הביטוח והפרמיה, לרבות אפשרות עדכון אודות גובה יתרת הלוואה על ידי הלווים; (ד) תשלום הוצאות, גמול למבקשים ושכר טרחה לבאי כוחם. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

24. ביום 13 ביולי, 2014 הוגשה בבית המשפט המחוזי (מרכז) כנגד מנורה מבטחים פנסיה וגמל וארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה (להלן ביחד: "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית (להלן: "התובענה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה הנתבעות עושות שימוש, בחוסר תום לב, בזכותן החוזית להעלות את דמי הניהול, ומעלות באופן גורף את דמי הניהול שמשלמים פנסיונרים לדמי הניהול המרביים המותרים על פי הדין (0.5% מהיתרה הצבורה), תוך ניצול היותם של הפנסיונרים "קהל שבוי" שמנוע מלנייד את צבירתו לקרנות פנסיה אחרות, וזאת בשעה שעמיתים פעילים משלמים בממוצע דמי ניהול נמוכים משמעותית (כ-0.3% מהיתרה הצבורה וכ-2% מההפקדות השוטפות שלהם). עוד נטען, כי הנתבעות אינן מגלות לעמיתיהן, כי מיד לכשיהפכו לפנסיונרים יועלו דמי הניהול שהם ישלמו לנתבעות לדמי הניהול המרביים. הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג הינם כל מי שהינם עמיתים בקרן פנסיה חדשה מקיפה, וזכאים לקבל פנסיית זקנה ו/או יהיה זכאים לקבל בעתיד פנסיית זקנה (להלן: "חברי הקבוצה"). התובעות מעריכות את מספר חברי הקבוצה שהגיעו לגיל פרישה, אצל כל הנתבעות ביחד, בכ- 17,000. התובעות אינן מעריכות את מספר חברי הקבוצה שיגיעו לגיל פרישה בעתיד. עילות התביעה הנטענות הן, בין היתר, שימוש לרעה ובחוסר תום הלב בזכות חוזית (כאשר הנתבעות חבות בחובת תום לב המוגברת כלפי עמיתיהן), התנהלות קרטליסטית של הנתבעות, הפרת חובות נאמנות וזהירות כלפי עמיתי הנתבעות, הפרת חובת הגילוי כלפי העמיתים, תנאי מקפח בחוזה אחיד, עשיית עושר ולא במשפט והפרת חובה חקוקה. הנזק הנטען מוערך על ידי התובעות כתשלום יתר של דמי ניהול על ידי חברי הקבוצה השקולים ל- 2% מגובה הפנסיה המשולמת לכל אחד מחברי הקבוצה. בהתאם לחוות דעת אקטוארית שצורפה לבקשה, דמי הניהול שנגבו, לפי הטענה, שלא כדין מהפנסיונרים הקיימים נאמדים בכ- 48 מיליון ש"ח, דמי הניהול שייגבו בעתיד שלא כדין מהפנסיונרים הקיימים נאמדים בכ- 152 מיליון ש"ח, ודמי הניהול שייגבו שלא כדין מפנסיונרים עתידיים בגין הצבירה הקיימת כיום נאמדים ב-2,800 מיליון ש"ח.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1.1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

24. (המשך)

הסעדים המבוקשים על ידי התובעות הם, בין היתר: (א) השבת דמי הניהול העודפים שנגבו מחברי הקבוצה שלא כדין בצירוף ריבית והצמדה, (ב) לחייב את הנתבעות להפחית את דמי הניהול הנגבים מן הפנסיונרים, כך שלא יעלו על דמי הניהול שנגבו טרם יציאתו של כל אחד מהם לפנסיה, (ג) לאסור על הנתבעות להעלות את דמי הניהול ביחס לכל עמית בסמוך לפני יציאתו לפנסיה, (ד) להורות על פסיקת פיצוי מיוחד לתובעות ושכר טרחה לעורכי הדין המייצגים. מנורה מבטחים פנסיה וגמל הגישה תגובתה לבקשה.

25. ביום 23 באוקטובר, 2014, הוגשה בבית המשפט המחוזי מרכז-לוד, כנגד מנורה מבטחים פנסיה וגמל (להלן: "הנתבעת") תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית (להלן: "התובענה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה, בסמוך לאחר המועד שבו סיימה המבקשת את עבודתה אצל מעסיקה, בתום שנת 2011, העלתה הנתבעת את דמי הניהול של המבקשת, לדמי הניהול המרביים שאותם היא זכאית לגבות, והכל ללא מתן הודעה מוקדמת בכתב למבקשת. המבקשת טוענת, כי הנתבעת לא נהגה, קודם לחודש מרס 2013, לשלוח לעמיתים הודעות מוקדמות על העלאת דמי ניהול על ידה. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כל מי שהנתבעת העלתה לו את דמי הניהול ללא משלוח הודעה מוקדמת בדבר אותה העלאה, וזאת החל ממועד הצטרפותו כעמית ועד למועד מתן פסק דין סופי בתובענה (להלן: "חברי הקבוצה"). הנתבעת מבקשת להסתמך בבקשתה על חוזר הכרעות עקרוניות (מס' 1-4-2013), שעניינו "הכרעה עקרונית לעניין העלאת דמי ניהול ללא הודעה מוקדמת", שפרסם הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ביום 27 באוגוסט, 2013, אשר חייב חברות מנהלות לבצע הליך של השבה יזומה של דמי ניהול שהועלו בשנים 2006-2009, ללא מתן הודעה מוקדמת. עילות התביעה הנטענות הן - הפרת חובה חקוקה (תקנה 53ב(א) לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964); הפרת חובת הנאמנות והשליחות שחבה הנתבעת כלפי חברי הקבוצה; הפרת חובת הגילוי הרחבה שמוטלת על הנתבעת מכח חובת תום הלב; עשיית עושר שלא במשפט; רשלנות; הפרת חובה; הפרת חובת תום הלב והטעיה. הנזק הישיר שנגרם למבקשת, מוערך על ידה, בסך של 825 ש"ח (עד ליום 1 באפריל, 2014), ובתוספת סך מוערך של 77 ש"ח בגין נזק עקיף, בשל הפסד תשואה על הכספים שנגבו לפי הטענה, ביתר (עד ליום 31 בדצמבר, 2013), וכן סך מוערך בכ- 100 ש"ח בשל נזק לא ממוני בגין פגיעה באוטונומיה. הנזק שנגרם לחברי הקבוצה זהה בטיבו לנזקה של המבקשת, אך אין ביכולתה להעריך את היקפו בשלב זה, בין היתר לאור העובדה שאין בידה להעריך את מספר חברי הקבוצה. הסעדים המבוקשים על ידי המבקשת הם, בין היתר: (א) השבת דמי הניהול העודפים שנגבו מחברי הקבוצה שלא כדין; (ב) חיוב הנתבעת לפצות את חברי הקבוצה בסכום הפסד התשואה בגין דמי הניהול שנגבו ביתר; (ג) חיוב הנתבעת לפצות כל אחד מחברי הקבוצה בגין פגיעה באוטונומיה בסך של 100 ש"ח; (ד) להורות על פסיקת פיצוי מיוחד לתובעת ושכר טרחה לעורכי הדין המייצגים. מנורה מבטחים פנסיה וגמל השיבה לבקשה.

26. ביום 17 בדצמבר, 2014, הוגשה בבית הדין האזורי לעבודה בבאר שבע, כנגד מנורה מבטחים פנסיה וגמל (להלן: "המשיבה"), תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית (ת"צ 31500-12-14) (להלן: "התובענה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה בסמוך לאחר המועד שבו סיימה המבקשת את עבודתה אצל מעסיקה, במרס 2013, הודיעה לה המשיבה בכתב, כי המעסיק פנה אליה וביקש את החזר הפיצויים בטענה, שהוא זכאי להם, וכי במידה והיא לא תמציא בתוך 60 ימים מסמך המלמד על כך שהוגשה תביעה (על ידי המעסיק או על ידי המבקשת) בעניין הזכאות לכספי הפיצויים הצבורים בחשבון או לחילופין אישור של המעסיק בדבר חזרתו מהבקשה, תחזיר המשיבה את כספי הפיצויים למעסיק. המבקשת לא הגישה תביעה לבית הדין לעבודה, שכן היא סברה שהיא זכאית לכספי הפיצויים לאור היותה כפופה, לטענתה, לצו הרחבה פנסית חובה, אשר בהתאם לסעיף 8 בו, כספי רכיב הפיצויים לא ניתנים להחזר למעביד למעט במקרים חריגים, שלא התקיימו לטענתה בעניינה. חלף הגשת תביעה, בחרה המבקשת לשלוח מכתב אל המשיבה, ובו הביעה התנגדותה להחזרת כספי הפיצויים למעסיק מהטעמים הנ"ל, אך המשיבה החזירה את כספי הפיצויים למעסיק.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

26. (המשך)

הקבוצה אותה מבקשת המבקשת לייצג הינה כל מי שהיו מבוטחים בקרן הפנסיה שבניהול המשיבה התקופה שמיום 1 בינואר, 2008 על פי צו הרחבה פנסיה חובה, שלא חל עליהם הסכם קיבוצי, שסיימו את עבודתם במועד כלשהו בשבע השנים האחרונות ושעונים על התנאים המצטברים הבאים: מעסיקם דרש להחזיר לו את רכיב הפיצויים; מעסיקם לא הציג בפני המשיבה פסק דין השולל את זכאותם לפיצויים; המשיבה דרשה מהם להמציא פסק דין על זכאותם או הוכחה על הגשת התביעה על ידם בתוך 60 ימים מיום פנייתה אליהם; הם לא המציאו כתב תביעה שכזה או פסק דין; המשיבה השיבה למעסיק את רכיב הפיצויים (להלן: "חברי הקבוצה").

עילות התביעה הנטענות הן הפרת צו הרחבה פנסיה חובה והפרת חוזר גמל 2003/5 (ויוזכר שעסקינן בעמיתה בקרן פנסיה). הנזק הישיר שנגרם למבקשת, הוערך על ידה בסך של כ- 18,000 ש"ח. הנזק שנגרם לחברי הקבוצה זהה בטיבו לנזקה של המבקשת, אך אין ביכולתה להעריך את היקפו בשלב זה, בין היתר, לאור העובדה שאין בידי המבקשת להעריך את מספר חברי הקבוצה. הסעדים המבוקשים על ידי המבקשת הם, בין היתר: (א) תשלום מלוא רכיב סכום הפיצויים שהושב על ידי המשיבה למעסיקים, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית; (ב) להורות על פסיקת שכר טרחה למבקשת ולעורכי הדין המייצגים. מנורה מבטחים פנסיה וגמל טרם השיבה לבקשה.

27.

ביום 4 בינואר, 2015, הוגשה בבית המשפט המחוזי מרכז, כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (ת"צ 67739-12-14), (להלן: "הבקשה" ו"התובענה", בהתאמה). עניינה של התובענה בטענה כי מנורה ביטוח איננה משלמת תגמולי ביטוח בגין נכות הנטענת לדידה להיות בלתי תפקודית וכי בעשותה כן היא פועלת בניגוד לדין ולפוליסות. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג, כמפורט בבקשה, הינה קבוצת המבוטחים בפוליסת תאונות אישיות ובפוליסות ביטוח חיים: נספח נכות מתאונה, אצל מנורה ביטוח, שנפגעו בתאונה ואשר נקבעה להם בגינה נכות לצמיתות בעטיה של פגיעה, אשר מנורה ביטוח מגדירה כבלתי תפקודית (להלן: "חברי הקבוצה"). עילות התביעה העיקריות, על פי הבקשה, הן, בין היתר, הפרת חוזי הביטוח והפוליסות, הפרת הוראות חוק חוזה הביטוח התשמ"א-1981, הפרת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 והטעיה. סכום התביעה האישית של התובע 1 כנגד מנורה ביטוח, הועמד על סך של 100,000 ש"ח, נומינלי, וסכום התביעה האישית של התובע 2 כנגד מנורה ביטוח, הועמד על סך של 27,500 ש"ח. על פי האמור בבקשה, אין בידי המבקשים בשלב זה לבצע הערכה מדויקת של הנזק לחברי הקבוצה אולם להערכת המבקשים, מדובר בנזק שכרוך במיליוני ש"ח. הסעדים העיקריים להם עותר התובע הינם קביעה כי יש לשלם לחברי הקבוצה תגמולי ביטוח, בהתאם לאחוז הנכות שנקבע להם על ידי המוסד לביטוח לאומי, גם בגין פגיעות כאמור, חיוב מנורה ביטוח בשכר טרחת ב"כ המבקשים. מנורה ביטוח טרם השיבה לבקשה.

28.

ביום 14 בינואר, 2015, הוגשה בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית (ת"צ 28645-01-15), כנגד מנורה ביטוח (להלן: "התובענה" או "הבקשה" ו- "הנתבעת", בהתאמה). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת, עקב פרשנותה של "פסקת המענק" הקבועה בפוליסות ביטוח חיים מסוג "עלומים" או "עלומים פלוס" או בכל פוליסה הכוללת פסקת מענק דומה, משלמת תגמולי ביטוח נמוכים מהסכום שלכאורה נדרש לשלם בפוליסות מסוג זה, וזאת מאחר ולכאורה, יש לפרש את פסקת המענק באופן שהמבוטח זכאי לקבל את המענק בהגיעו לגיל 21, ללא קשר לערכי הפדיון המגיעים לו, על פי תנאי הפוליסה. עוד יצוין, כי על פי הנתעון, פסקת המענק הינה הוראה הקובעת כי אם יתמיד מבוטח בפוליסה, מסוג כאמור, עד שיגיע לגיל 21, ישולם לו מענק (מענק התמדה), ששיעורו הוא 1% מסכום הביטוח היסודי שנקבע בפוליסה, בגין כל שנה שחלפה מאז תחילת הביטוח (להלן: "פסקת המענק"). הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג, כמפורט בבקשה, הינה כל מי שהוא ו/או שהיה מבוטח בפוליסות ביטוח חיים מסוג "עלומים" או "עלומים פלוס" או כל פוליסה הכוללת פסקת מענק דוגמת הפוליסות הנידונות בתובענה, בין אם הגיע לגיל 21 ובין אם לאו (להלן: "חברי הקבוצה").

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

1.1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות מהותיות: (המשך)

28. (המשך)

עילות התביעה העיקריות, על פי הבקשה, הן, בין היתר, הטעיה, הצגת מצגי שווא, חוסר תום לב, עשיית עושר, הפרת הוראות הפוליסה, קיומו של תנאי מקפח בחוזה אחיד והפרת חובה חקוקה, לרבות הפרה של הוראות חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981 וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. סכום התביעה האישית של התובעת 2, הועמד על סך של 30,667 ש"ח, ושל התובעת 3, על סך של 34,624 ש"ח (נכון ליום 1 בנובמבר, 2013). בהתאם להערכת התובעים, הנזק הנומינלי לכלל חברי הקבוצה, הועמד על סך של 130 מיליוני ש"ח. הסעדים העיקריים להם עותרים התובעים הינם תשלום פיצוי/השבה לחברי הקבוצה, בשווי המענקים שלא הוענקו על ידי הנתבעת למבוטחים, שלא כדין, לכאורה; מתן פס"ד הצהרתי בדבר פרשנותה של "פסקת המענק"; וכן צו עשה המורה לנתבעת לשנות את הדרך בה היא נוהגת בכל הקשור לאי הענקת המענק, לכאורה. מנורה ביטוח טרם השיבה לבקשה.

29. ביום 13 בינואר, 2015, הוגשה בבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב, כנגד מבטחים פנסיה וגמל (להלן: "הנתבעת"), תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית (ת"צ 13-07-28351) (להלן: "התובענה" ו-"הבקשה", בהתאמה) שעילתה דומה לעילה שבתובענה המפורטת בסעיף 26 לעיל. יצויין כי התובע אינו אומד את הנזק הצפוי לקבוצה המיוצגת ו/או את גודלה של הקבוצה. מבטחים פנסיה וגמל טרם השיבה לבקשה.

30. ביום 9 במרץ, 2015 הוגשה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו כנגד מבטחים פנסיה וגמל (להלן: "המשיבה") תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית (ת"צ 15-03-14863) (להלן: "התובענה" ו-"הבקשה לאישור"). המבקש הינו עמית בקרן הפנסיה "מבטחים החדשה" שבניהול המשיבה. המבקש נהנה מהטבות בדמי ניהול מכח הסכם הטבות שנערך בין המשיבה לבין מעסיקו של המבקש. המבקש פוטר על ידי מעסיקו בחודש דצמבר 2013. בחודש אפריל 2014 העלתה המשיבה את דמי הניהול של המבקש לדמי הניהול המרביים שאותם היא זכאית לגבות, ויידעה את המבקש על העלאת דמי הניהול כאמור בחודש מאי 2014, זאת מבלי שניהלה עם המבקש מ"מ ו/או הציעה לו לנהל מ"מ ביחס לגובה דמי הניהול שייגבו ממנו. כל זאת, בשעה שבתקנון קרן הפנסיה נקבע רק שיעור דמי הניהול המרביים ולא נקבעו בו קריטריונים לענין דמי הניהול שייגבו בפועל, מתי יגבו דמי ניהול נמוכים יותר מהמוצע או דמי ניהול מרביים. לעמדת המבקש, בנסיבות אלו חל סעיף 46 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973 (להלן: "חוק החוזים"), הקובע כי "חיוב לתשלום בעד נכס או שירות שלא הוסכם על שיעורו, יש לקיים בתשלום של סכום שהיה ראוי להשתלם לפי הנסיבות בעת כריתת החוזה" - והתשלום הראוי בנסיבות אלו, אליבא דהמבקש, הוא דמי הניהול הממוצעים הנגבים על ידי המשיבה. הקבוצה אותה מבקש המבקש לייצג הינם עמיתי קופות הגמל המנוהלות על ידי המשיבה, שנגבו מהם דמי ניהול הגבוהים מן הממוצע, בהתקיים אחד מהתנאים המופיעים בחוזר גופים מוסדיים 22-9-2012 "דמי ניהול במכשירי החיסכון הפנסיוני" (להלן: "חוזר הממונה") או במצב שבו שונו דמי הניהול בלא לקיים עמם מ"מ טרם ההעלאה (להלן: "חברי הקבוצה"). עילות התביעה הנטענות הן הפרת חובת הנאמנות והזהירות שחבה המשיבה כלפי חברי הקבוצה מכח חוק הפיקוח על מוצרים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, קביעת דמי ניהול שרירותיים ללא הסמכה בתקנון הקרן, הפרת תקנון הקרן, הפרת חוזר הממונה, עשיית עושר שלא במשפט, רשלנות וגזל לפי פקודת הנזיקין, הפרת סעיף 46 לחוק החוזים, הפרת חובת תום הלב המוגברת החלה על המשיבה כלפי עמיתיה ועוד. הנזק הישיר שנגרם למבקש מוערך על ידו בסך של 46 ש"ח לחודש. הנזק שנגרם לחברי הקבוצה זהה בטיבו לנזקו של המבקש והוא מוערך על ידו בכ- 20 מיליון ש"ח. הסעדים המבוקשים על ידי המבקש בבקשה לאישור הם, בין היתר: (i) להורות על שינוי דמי הניהול בכל הקופות המנוהלות על ידי המשיבה, כך שבמצב שבו לא נוהל מ"מ עם עמית לגבי תקופה מסוימת ייגבה ממנו ממוצע דמי הניהול ולא יותר מכך, (ii) השבת דמי הניהול העודפים שנגבו מחברי הקבוצה לפי השיעור הממוצע שגבתה הקופה (ii) חיוב המשיבה לקבוע בתקנון את גובה דמי הניהול בהם יחויבו העמיתים בהתקיים אחד מהמקרים המתוארים בחוזר הממונה או בהיעדר מ"מ (iii) חיוב המשיבה להודיע מראש לעמיתים מה יהיו דמי הניהול במצב של היעדר מ"מ. מבטחים פנסיה וגמל טרם השיבה לבקשה.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

2א. בנוסף לתובענות ולבקשות לאישור כייצוגיות, המהותיות, המתוארות לעיל שאושרו או שטרם אושרו, קיימות תובענות ובקשות לאישור כייצוגיות כאמור, שסכום התביעה בכל אחת מהן אינו מהותי ולפיכך לא נכלל לגביהן תיאור מפורט בדוחות הכספיים:

1. תובענה מחודש אפריל 2006, כנגד מנורה ביטוח, על סך של 5.4 מיליוני ש"ח, שאושרה כייצוגית ובעקבות ערעור הנתבעת הושבה לדיון מחודש באישורה בבית המשפט המחוזי.

2. תובענה ובקשה לאישור כייצוגית מחודש יולי 2012, כנגד שומרה ביטוח על סך של 4.5 מיליוני ש"ח. שומרה ביטוח הגישה תשובתה לבקשת האישור. בחודש נובמבר 2013, הורה בית המשפט על השהיית המשך בירור התובענה כייצוגית, לצורך השלמת בירור נושא התובענה, על ידי המפקח. בחודש מאי 2014, במסגרת הכרעתה, הורה המפקח לשומרה ביטוח לחדול מביצוע קיזוז כספי אגרת רישוי נשוא התובענה ועל השבת סכומי הקיזוז לכל המבוטחים. בחודש יולי 2014, הגישה שומרה ביטוח לבית המשפט המחוזי (מרכז), ערעור על הכרעה זו. ביום 13 באוגוסט, 2014, ועל רקע הוראת המפקח כאמור, אישר בית המשפט את הסתלקות המבקשים מהתובענה והבקשה לאישור ובכך הגיעה התובענה לידי סיום.

3. תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית, מחודש אפריל 2013, כנגד שומרה ביטוח, על סך של 7 מיליוני ש"ח. ביום 9 בספטמבר, 2014 הוגש לאישור בית המשפט הסדר פשרה אשר נחתם בין הצדדים. ביום 13 בנובמבר, 2014 ניתן פסק דין המאשר את הסדר הפשרה ובכך הגיעה התובענה לידי סיום.

4. תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית, מחודש מרס 2014, כנגד מנורה ביטוח ושלוש חברות ביטוח נוספות, על סך של כ- 4.35 מיליוני ש"ח המיוחסים למנורה ביטוח, שעניינה טענה לגבייה ביתר של פרמיית ביטוח חובה לרכב. בחודש ינואר 2015 הוגשה לבית המשפט עמדת הפיקוח התומכת בעיקרה בעמדת הנתבעות.

5. תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית, מחודש דצמבר 2014, כנגד שומרה ביטוח, על סך שכ- 9 מיליוני ש"ח ושעניינה, על פי הטענה, גביה ביתר של דמי אשראי בעת רכישת פוליסת ביטוח בתשלומים.

6. תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית, מחודש דצמבר 2014, כנגד מנורה קרנות נאמנות וארבע עשרה נתבעות נוספות ("הנתבעות"), על סך של כ- 9.72 מיליוני ש"ח, המיוחסים למנורה קרנות נאמנות, ושעניינה, על פי הטענה, כי הנתבעות הפרו את חובת הנאמנות וחובות נוספים שלהן כלפי מחזיקי יחידות בקרנות המנוהלות, בכך שלא נקטו במאמצים כלשהם על מנת להוזיל את עמלות הברוקראז' ששולמו מנכסי הקרנות.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

טבלה מסכמת:

להלן טבלה מסכמת של הסכומים הנתבעים במסגרת בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית ותביעות מהותיות אחרות כנגד הקבוצה, כפי שצויינו על ידי התובעים בכתבי הטענות אשר הוגשו מטעמם. מובהר כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה המוערכת על ידי הקבוצה, שכן המדובר בהערכות מטעם התובעים אשר דינן להתברר במסגרת ההליך המשפטי. עוד מובהר כי הטבלה להלן אינה כוללת הליכים שהסתיימו, לרבות בהליכים שהסתיימו לאחר שאושר בהן הסכם פשרה.

הסכום הנתבע	כמות תביעות	
אלפי ש"ח		
		תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:
53,000	2	צוין סכום המתייחס לקבוצה
-	-	התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לקבוצה
-	2	לא צוין סכום התביעה
		בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:
1,147,208	18	צוין סכום המתייחס לקבוצה
5,703,000	5	התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לקבוצה (*)
-	5	לא צוין סכום התביעה
7,000	1	תביעות מהותיות אחרות (**)

לתאריך הדיווח, סכום ההפרשה המצטבר של התביעות שהוגשו כנגד הקבוצה כמפורט לעיל, מסתכם בכ- 27 מיליוני ש"ח.

(*) שתי תביעות נוספות הינן תובענות נגזרות נגד קופ"ח כללית ומכבי (ראה סעיף א.1. ס"ק 20 ו-21 לעיל).

(**) ראה סעיף ב. להלן.

בנוסף על הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות שהוגשו כנגד הקבוצה וההליכים המשפטיים ואחרים, קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הקבוצה למבוטחיה. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות פרשנות ואחרות עקב פערי מידע בין הקבוצה לבין המבוטחים ו/או צדדים שלישיים לחוזה הביטוח הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. חשיפה זו באה לידי ביטוי בעיקר בתחומי החיסכון הפנסיוני והביטוח ארוך טווח, לרבות ביטוח בריאות, בהם פועלת הקבוצה. בתחומים אלו המדובר בפוליסות אשר נבחנות על פני שנים בהן מתרחשים שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. שינויים אלה מיושמים על ידי מערכות מיכוניות העוברות שינויים והתאמות באופן תדיר. על כן בתחומים אלו בקבלת פרשנות חדשה לאמור בפוליסות ביטוח ובמוצרים פנסיוניים ארוכי טווח, יש לעיתים בכדי להשפיע על הרווחיות העתידית של הקבוצה בגין התיק הקיים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי לקוחות בגין פעילות העבר. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם חוזה הביטוח, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

כמו כן, קיימת חשיפה, אשר בשלב זה לא ניתן להעריכה או לכמתה, לתקלות באופן תפעול המוצרים בתחום החיסכון ארוך הטווח ובתחום הבריאות המאופיינים כאמור באורך חיים ממושך וכפופים לשינויים גולטוריים ואחרים, תכופים ומורכבים, לשינויים ותוספות לנוסח המוצרים ולשינויים רבים אחרים המבוצעים לאורך חיי המוצר, לרבות על ידי המבוטחים ו/או המעסיקים ו/או מי מטעמם, ביחס לכיסויי הביטוחיים ו/או ביחס להפקדות למרכיב החיסכון. מורכבות ושינויים אילו נוגעים, בין היתר, להיקפי ההפקדות ושיעורן, לרכיבי המוצר השונים, לאופן שיוך הכספים למבוטחים ו/או למרכיבים השונים של המוצרים, למועד זקיפתם, לזיהוי פיגורים בהפקדות ולטיפול בהם. מורכבות זו מועצמת לאור ריבוי הגורמים המערבים בניהול המוצרים ותפעולם ולעתים תוך מתן הנחיות סותרות מצדם או מטעמם.

הגופים המוסדיים בקבוצה, עוסקים באופן שוטף בלימוד, איתור, ניטור וטיפול בסוגיות העולות עקב המורכבויות האמורות, לרבות אגב פניות ציבור, מעסיקים ויועצים פנסיוניים, ישירות או באמצעות המפקח, הן ביחס למקרים פרטניים והן ביחס לסוגי מוצרים ו/או לקוחות. כמו-כן, ובהמשך להוראת החוזר בעניין טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים שפרסם המפקח בחודש דצמבר 2011 (מס' 10-9-2011) ואשר עניינו חובת גוף מוסדי לבצע פעולות טיוב שונות ביחס לנתונים וזכויות הלקוחות, הגופים המוסדיים בקבוצה נערכים לביצוע הליך יסודי של בדיקה וטיוב של הנתונים במערכות בתחום החיסכון ארוך הטווח להשגת יעדי החוזר. בשלב זה, הגופים המוסדיים בקבוצה אינם יכולים להעריך את היקף ועלות הליכי הטיפול והטיוב האמורים ואת ההשלכות האפשריות שלהן, לרבות בגין מוצרים שנמכרו בעבר. כמו-כן, לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בהקשר זה ו/או את החשיפה הנובעת מהן אשר יכול ויועלו, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני של תובענות ייצוגיות.

ב. תביעות

בהמשך להליכי גבייה שנקטה מנורה ביטוח כנגד סוכן בגין חוב מקדמות על חשבון עמלות עודפות ששולמו לו בסך של כ- 6.5 מיליוני ש"ח, הגיש הסוכן (להלן - התובע) בחודש נובמבר 2012, תביעה נגדית למוסד הישראלי לבוררות עסקית (להלן - התביעה) בסך כ- 22 מיליוני ש"ח. עניינה של התביעה הוא הטענה לפיה החליטה מנורה ביטוח בשנת 2005, באופן חד-צדדי, על שינוי שיטת העבודה עימו במה שמכונה לטענת התובע כ"מיזם משותף" לו ולמנורה ביטוח. לטענת התובע השינוי בשיטת העבודה היווה פגיעה משמעותית בבסיס ההסכמה להפעלת המיזם. שינוי שיטת העבודה גרמה, לטענת התובע, לקריסתו של המיזם וכתוצאה מכך נגרמו לתובע, לטענתו, נזקים בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח. בחודש אוגוסט 2014, התקבל פסק הבורר אשר קיבל חלק מטענות הסוכן ולאחר קיזוז חלק מתביעת מנורה ביטוח בגינה החלה בהליכי גבייה כאמור, קבע כי עליה לשלם לסוכן סך של כ- 7 מיליוני ש"ח בתוספת הוצאות משפט. בחודש נובמבר 2014, הגישה מנורה ביטוח בקשה לביטול פסק הבורר.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. ערבויות שניתנו

1. מנורה ביטוח העמידה ערבויות לטובת עמיתי קופות הגמל "יתר" ו"אמיר" (המנוהלות על-ידי מבטחים פנסיה וגמל גמל) להבטחת התחייבות הקופה כלפיהם לשיעור תשואה מובטח. היקף הערבויות מתייחס, נכון לתאריך הדוח הכספי, לצבירה בסך כולל של כ-4,731 מיליון ש"ח. יצוין, כי החשב הכללי במשרד האוצר התחייב כלפי הקופות לקבל את מרבית הפקדונות של כספי העמיתים כאמור בתשואה מובטחת העולה על שיעור התשואה המובטח לעמיתים. בנוסף לאמור, נתנה מנורה ביטוח ערבויות דומות להבטחת קרן ההשקעות של העמיתים במסלול שאינו מבטיח תשואה וזאת לטובת עמיתים שהצטרפו לקופה עד לשנת 1994 ולגבי הפקדוניהם הנומינליות עד לחודש ינואר, 2009. היקף הערבויות מתייחס, נכון לתאריך הדוח הכספי, לצבירה בסך כולל של כ-107 מיליוני ש"ח.

2. קיימות ערבויות בסך כולל של כ-4,688 אלפי ש"ח, אשר הועברו לקבוצה, כתוצאה מעסקת החברה לפיתוח התעשייה.

ד. התקשרויות

1. בשנת 2003 התקשרה מנורה ביטוח עם חברת סאפיינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ (להלן: "סאפיינס") בפרויקט לפיתוח מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים ("טופז חיים"). על רקע רכישה של מבטחים פנסיה בשנת 2004 ושינויים רגולטוריים בתחום הפעילות כמו גם התפתחות עסקית של הקבוצה, התקשרה מנורה ביטוח בשנים 2004 ו-2005, עם הספק הנ"ל בפרויקט נוסף לפיתוח מערכת לניהול מערכי הפנסיה והגמל ("טופז פנסיה וגמל") (טופז חיים וטופז פנסיה וגמל יחד - להלן: "מערכת טופז"). מערכת טופז חיים נמצאת בשלב המאפשר הפקה ותפעול של הפוליסות החדשות הנמכרות על ידי מנורה ביטוח. מערכת טופז פנסיה וגמל נמצאת בשלב תפעולי מלא. בנוסף, מבוצעת פעילות תחזוקה שוטפת של המערכות, לרבות עדכונים הנדרשים מעת לעת.

בהמשך לאמור לעיל, התקשרה מנורה ביטוח בחודש אוקטובר 2011 בהסכם המעגן ומסדיר את ההתקשרות רבת שנים עם סאפיינס בקשר למערכת טופז ומערכות תוכנה נוספות שסופקו לקבוצה, בין היתר, בתחום ביטוח חיים, פנסיה, ביטוח משנה ובריאות (להלן: "המערכות") ולשירותים שסופקו לקבוצה בקשר עם אותן מערכות (להלן בפסקה זו: "ההסכם").

ההסכם מעגן את רישיונות השימוש של הקבוצה במערכות ואת זכויות השימוש של הקבוצה בתוכניות המקור של המערכות וכן את הקניין הרוחני ברכיבים ייחודיים מסוימים במערכות שפותחו בעבר וככל שיפותחו בעתיד על ידי סאפיינס עבור הקבוצה. לאור שיתוף הידע המקצועי של עובדי הקבוצה במסגרת הליך הפיתוח של המערכות, עוגנו בהסכם גם זכויות לתמלוגים על מכירת טופז וביטוח משנה לצדדים שלישיים ללא מגבלת זמן ועד לתקרה של ההשקעה במוצרים.

בנוסף, ההסכם יוצר מסגרת להמשך אספקת שירותים שונים לקבוצה בקשר למערכות הנ"ל, לרבות שירותי פיתוח, בדיקות, תיקון תקלות, תמיכה, אספקת גרסאות ומהדורות ושירותי תחזוקה למערכות, בהתאם לתכניות עבודה שנתיות מוסכמות.

ההסכם הינו לתקופה של 48 חודשים החל מיום 1 בינואר, 2011 ועד ליום 31 בדצמבר, 2014 והיקף העסקה המינימלי לתקופה זו עומד על סך של כ-110 מיליוני ש"ח. בשנים 2014 ו-2013 שילמה מנורה ביטוח לסאפיינס סך של כ-34 מיליוני ש"ח וסך של כ-42.8 מיליוני ש"ח בהתאמה.

בחודש ספטמבר 2013, נחתם הסכם משלים להסכם מחודש אוקטובר 2011, וזאת על רקע התקשרותה של סאפיינס עם לקוח נוסף ליישום מערכת לניהול קרנות פנסיה ומערכות נלוות המשמשות את הקבוצה. במסגרת ההסכם המשלים התחייבה סאפיינס לשלם לקבוצה תמלוגים שונים בהיקפים לא מהותיים אשר ישולמו על פני מספר שנים. בנוסף, הוארכה תקופת ההתקשרות שסאפיינס מחויבת אליה ביחס לתחזוקת המערכות והמשך פיתוחן עבור הקבוצה, לפחות עד ליום 31 בדצמבר, 2018, בשינויים מסחריים מסויימים. לאחר תאריך הדיווח, בחודש ינואר 2015, בעקבות יישום המערכת אצל הלקוח הנוסף כאמור, רשמה מנורה ביטוח הכנסות מתמלוגים בסך של כ-7 מיליוני ש"ח.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ד. התקשרויות (המשך)

2. לקבוצה קיימות התחייבויות עתידיות כחלק מפעילויות ההשקעה כמפורט להלן:
 - א. התחייבויות להשקעה בקרנות השקעה שסכומן הכולל ליום 31 בדצמבר, 2014 הינו סך של 391,702 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 327,458 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה (ליום 31 בדצמבר, 2013 - 249,588 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 219,510 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה).
 - ב. התחייבויות להעמדת הלוואות לחברות שונות שסכומן הכולל ליום 31 בדצמבר, 2014 הינו 353,618 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 131,818 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה (ליום 31 בדצמבר, 2013 - 544,127 אלפי ש"ח מתוכם סך של 239,779 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה).
3. ביום 27 ביולי, 2010 חתמה מבטחים גמל על הסכם עם להבה חברה לניהול קרן השתלמות בע"מ ולהב לשכת ארגוני העצמאיים והעסקים בישראל (להלן - המוכרות), לרכישת זכויות הניהול בקרן ההשתלמות "להבה קרן השתלמות לעצמאים ולשכירים" (להלן - להבה). בהתאם להסכם, קיימת התחייבות לשלם סכום המותנה בהיקף נכסי להבה. החל מהשנה השישית ממועד העברת זכויות הניהול ועד לשנה העשירית, ישולם למוכרת תשלום בגובה 0.075% מסך נכסי הקופה במועד התשלום. במידה ותגדל עמלת ההפצה ו/או התפעול עבור הקופה במהלך התקופה האמורה, יפחת שיעור התשלום במחצית מהגידול בעמלת ההפצה ו/או התפעול כאמור, ואולם, מהשנה השישית ועד השנה העשירית לא יפחת התשלום האמור מ-1.3 מיליוני ש"ח לשנה. בתום השנה העשירית ממועד העברת זכויות הניהול, ישולם למוכרת סכום חד פעמי בגובה 0.3% מתוך נכסי להבה במועד התשלום, המהווה בריבית שנתית בשיעור של 7% עבור תקופה של שש וחצי שנים. לעניין מיזוג מבטחים גמל למנורה פנסיה, ראה באור 4.ב.1. לעיל.
4. בחודש פברואר 2014, חתמה מנורה ביטוח על הסכמים להקמת הבניין ברמת גן (כאמור בבאור 6 ג') בסך של כ- 110 מיליוני ש"ח.
5. ביום 24 באפריל, 2014, חתמה מנורה ביטוח על הסכם עם בזק - החברה הישראלית לתקשורת בע"מ (להלן - בזק), לביצוע הסדרי ביטוח ותשלומי קצבה בקשר עם פרישה מוקדמת של עובדיה. תקופת ההסכם הינה עד תום שנת 2016. בהתאם להסכם, בזק תעביר למנורה ביטוח סכום חד פעמי עבור כל פורש, ומנורה ביטוח תשלם לפורשים סכומים חודשיים במסגרת פוליסת ביטוח, כמוסכם בין הצדדים. אומדן הסכומים שיופקדו במנורה ביטוח בתקופת ההסכם עומד על סך של כ- 600 מיליוני ש"ח. הרווח הצפוי מהעיסקה אינו מהותי. הפקת הפוליסות לפורשי בזק כפופה לקבלת אישור המפקח. בהמשך להתקשרות האמורה, ביום 31 בדצמבר, 2014 הופקדו במנורה ביטוח כ- 122 מיליוני ש"ח כמקדמה על חשבון ביצוע הסדרי הביטוח ותשלומי הקיצבה. סכומי המקדמות יהיו צמודים לתשואת התיק תלוי התשואה של מנורה ביטוח.
6. בחודש דצמבר 2014, חתמה החברה על הסכם למתן חסות ומיתוג להיכל הספורט ביד אליהו בתל אביב, אשר, בעקבות ההסכם, ישונה שמו ל- "היכל מנורה מבטחים". ההסכם נחתם לתקופה של שמונה שנים החל מיום 1 בינואר, 2015. סך התמורה שנקבעה הינה כ- 23.6 מיליוני ש"ח (כולל מע"מ), אשר תשולם ב- 32 תשלומים רבעוניים. בנוסף, כולל ההסכם אופציה להארכת תקופת ההתקשרות לשמונה שנים נוספות. להבטחת מילוי התחייבויות החברה, הופקד שטר ערבות בסך כ- 1.2 מיליוני ש"ח. חברות הקבוצה משתתפות בעלויות החברה בגין ההסכם.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ה. חכירות

1. חכירות בהן הקבוצה היא החוכרת בחכירה תפעולית

הקבוצה קשורה בהסכמי חכירה מסחריים ביחס לנדל"ן שברשותה, אשר כולל חלק משרדי הקבוצה.

חכירות אלו לא ניתנות לביטול ובעלות אורך חיים שבין שנה ל- 7 שנים.

להלן דמי החכירה המינימליים העתידיים להיות משולמים בגין חוזי חכירה תפעולית שאינם ניתנים לביטול ליום 31 בדצמבר:

2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
18,264	22,155	17,899	שנה ראשונה
20,294	19,051	16,421	שנה שנייה עד חמש שנים
-	-	3,285	יותר מחמש שנים
<u>38,558</u>	<u>41,206</u>	<u>37,605</u>	

הסכומים שנזקפו לדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 לדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
<u>21,141</u>	<u>23,827</u>	<u>25,085</u>	דמי חכירה מינימליים

2. חכירות בהן הקבוצה היא המחכירה בחכירה תפעולית

הקבוצה מחכירה מספר מבנים (נכסי נדל"ן להשקעה) לגופים חיצוניים. הסכמי החכירה הם לתקופה שבין שנה ל- 11 שנים ואינם ניתנים לביטול. חידוש החוזים בתום התקופה כפוף להסכמת שני הצדדים.

להלן דמי החכירה המינימליים העתידיים להתקבל בגין חוזי חכירה שאינם ניתנים לביטול ליום 31 בדצמבר:

2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
5,472	11,555	11,540	שנה ראשונה
3,103	21,653	20,294	שנה שנייה עד חמש שנים
-	5,002	7,910	יותר מחמש שנים
<u>8,575</u>	<u>38,210</u>	<u>39,744</u>	

לפרטים נוספים בדבר הכנסות שהוכרו בגין נדל"ן להשקעה, ראה באור 26 לעיל.

באור 39: - אירועים לאחר תאריך הדיווח

- א. לאחר תאריך הדוח, נמשכה הירידה בעקום ריבית חסרת הסיכון הצפויה להגדיל את ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים (ראה גם באור 36(5)א'2) לעיל), וכן להשפיע על בדיקת נאותות העתודה LAT לרבות במגזר ביטוח בריאות בענף ביטוח סיעודי. מנגד פורסם כי בחודשים ינואר ופברואר 2015 ירד המדד בכ - 1.6%. יצויין כי שינויים כאמור עשויים להשפיע במקביל על שווים של הנכסים הפיננסים המוחזקים על ידי מנורה ביטוח ומוצגים בשווי הוגן וכן על התשואה שתושג למבוטחים וכפועל יוצא מכך על ההכנסות מדמי הניהול שייגבו.
- ב. ביום 23 במרס, 2015 הודיעה הסתדרות העובדים הכללית החדשה למנורה ביטוח כי היא פועלת לממש את זכותם של העובדים להתארגנות. בשלב זה, על פי ההודעה היא מצרפת עובדים מקרב עובדי מנורה ביטוח על מנת לפעול כארגון העובדים היציג בה.

א. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2014	
הערך בספרים	עלות מופחתת
אלפי ש"ח	

9,016	9,213
2,322,094	2,447,015
<u>2,331,110</u>	<u>2,456,228</u>

31,941	33,756
1,433,520	1,465,867
<u>1,465,461</u>	<u>1,499,623</u>

704	589
3,797,275	3,956,440
	<u>33,724</u>

ליום 31 בדצמבר, 2013	
הערך בספרים	עלות מופחתת
אלפי ש"ח	

44,931	45,828
2,259,254	2,375,348
<u>2,304,185</u>	<u>2,421,176</u>

43,680	47,407
1,418,970	1,498,281
<u>1,462,650</u>	<u>1,545,688</u>

1,749	1,356
3,768,584	3,968,220
	<u>39,888</u>

אגרות חוב ממשלתיות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה

נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
שיועדו בעת ההכרה לראשונה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

אגרות חוב ממשלתיות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה

נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
שיועדו בעת ההכרה לראשונה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ב. מניות

ליום 31 בדצמבר, 2014	
עלות	הערך בספרים אלפי ש"ח
12,565	15,330
<u>181,506</u>	<u>204,254</u>
<u>194,071</u>	<u>219,584</u>
<u>7,242</u>	<u>6,452</u>
<u>201,313</u>	<u>226,036</u>
	<u>30,283</u>

סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
סך הכל מניות סחירות

שאינן סחירות

זמינות למכירה
סך הכל מניות
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ליום 31 בדצמבר, 2013	
עלות	הערך בספרים אלפי ש"ח
12,321	16,173
<u>163,496</u>	<u>188,047</u>
<u>175,817</u>	<u>204,220</u>
<u>10,074</u>	<u>13,100</u>
<u>185,891</u>	<u>217,320</u>
	<u>32,019</u>

סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
סך הכל מניות סחירות

שאינן סחירות

זמינות למכירה
סך הכל מניות
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ג. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר, 2014		
עלות	הערך בספרים	
אלפי ש"ח		
24,750	27,227	<u>סחירות</u>
735,147	784,954	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
-	-	זמינות למכירה
		מכשירים נגזרים
759,897	812,181	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות
		<u>שאינן סחירות</u>
137,126	140,731	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
142,212	154,554	זמינות למכירה
-	20,245	מכשירים נגזרים
279,338	315,530	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות
1,039,235	1,127,711	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
	31,079	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ליום 31 בדצמבר, 2013		
עלות	הערך בספרים	
אלפי ש"ח		
27,346	31,217	<u>סחירות</u>
323,212	364,159	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
-	4,331	זמינות למכירה
		מכשירים נגזרים
350,558	399,707	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות
		<u>שאינן סחירות</u>
34,566	37,414	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
129,393	145,163	זמינות למכירה
-	17,432	מכשירים נגזרים
163,959	200,009	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות
514,517	599,716	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
	22,703	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

פרק ד':

נתונים כספיים מתוך
הדוחות הכספיים
המאוחדים המיוחסים
לחברה

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים
המיוחסים לחברה

ליום 31 בדצמבר, 2014

תקנה 9'ג

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים המיוחסים לחברה ליום 31 בדצמבר, 2014

תקנה 9'

תוכן העניינים

דף

2	דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר על מידע כספי נפרד לפי תקנה 9' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ל-1970
3	נתונים כספיים מתוך הדוחות המאוחדים על המצב הכספי
4	נתונים כספיים מתוך דוחות רווח או הפסד המאוחדים
5	נתונים כספיים מתוך הדוחות המאוחדים על הרווח הכולל
6-7	נתונים כספיים מתוך הדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים
8-23	מידע נוסף

**לכבוד
בעלי המניות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ**

א.ג.

**הנדון: דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר
על מידע כספי נפרד לפי תקנה ג' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים),
התש"ל-1970**

ביקרנו את המידע הכספי הנפרד המובא לפי תקנה ג' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970 של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - החברה) לימים 31 בדצמבר, 2014 ו- 2013 ולכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2014, 2013 ו- 2012 ואשר נכלל בדוח התקופתי של החברה. המידע הכספי הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על המידע הכספי הנפרד בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין במידע הכספי הנפרד הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובפרטים הכלולים במידע הכספי הנפרד. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו בעריכת המידע הכספי הנפרד ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה של המידע הכספי הנפרד. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, המידע הכספי הנפרד ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם להוראות תקנה ג' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל- 1970 .

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

תל אביב,
30 במרס, 2015

ליום 31 בדצמבר		מידע נוסף	
2013	2014		
אלפי ש"ח			
נכסים שוטפים			
76,049	15,819	ב	מזומנים ושווי מזומנים
265,960	245,712	ג	השקעות פיננסיות
2,725	-		מסים שוטפים לקבל
2,287	1,436		חייבים ויתרות חובה
8,594	10,496	ו (1)	יתרות שוטפות עם חברות מוחזקות
355,615	273,463		סה"כ נכסים שוטפים
נכסים לא שוטפים			
21,704	18,037	ג	הלוואות וחייבים
(* 2,609,793)	2,759,537		השקעות בחברות מוחזקות
725,450	716,737	ו (1)	הלוואות לחברות מוחזקות
7,607	8,742	ו (4)	נכסים בשל הטבות לעובדים
1,437	1,208		רכוש קבוע
(* 43,981)	72,881		נדל"ן להשקעה
3,409,972	3,577,142		סה"כ נכסים לא שוטפים
3,765,587	3,850,605		
התחייבויות שוטפות			
86,273	86,188	ד	חלויות שוטפות של אגרות חוב
-	1,397		מסים שוטפים לשלם
2,793	-		חוזים עתידיים
25,013	23,017	ד (1)	זכאים ויתרות זכות
114,079	110,602		סה"כ התחייבויות שוטפות
התחייבויות לא שוטפות			
703,920	616,660	ד	אגרות חוב
11,758	11,948	ו (4)	התחייבויות בשל הטבות לעובדים
7,329	36,230		עודף הפסדים על השקעות בחברות מוחזקות
(* 3,628)	9,206	ה	מסים נדחים
726,635	674,044		סה"כ התחייבויות לא שוטפות
הון המיוחס לבעלי מניות החברה			
99,429	99,429		הון מניות
332,985	332,985		פרמיה על מניות
225,491	249,239		קרנות הון
2,266,968	2,384,306		יתרת עודפים
2,924,873	3,065,959		סה"כ הון
3,765,587	3,850,605		

(* סווג מחדש, ראה סעיף א.4. למידע הנוסף.)

30 במרס, 2015

תאריך אישור הדוחות הכספיים

שי קומפל
מנהל כספים

ארי קלמן
מנהל כללי

ערן גריפל
י"ר הדירקטוריון

המידע הנוסף המצורף מהווה חלק בלתי נפרד מהמידע הכספי הנפרד של החברה.

לשנה שהסתיימה ביום			מידע נוסף	
31 בדצמבר				
2012	2013	2014		
אלפי ש"ח				
				<u>הכנסות</u>
				רווח מחברות מוחזקות
				הכנסות מהשקעות ומימון
			ו (3)	הכנסות מימון בגין הלוואות לחברות מוחזקות
				עליית ערך נדל"ן להשקעה
				הכנסות מהשכרת נכסים
			ו (2)	הכנסות מדמי ניהול מחברה מוחזקת
				<u>סך-הכל הכנסות</u>
				<u>הוצאות</u>
				הוצאות מימון
				הוצאות הנהלה וכלליות
				<u>סך-הכל הוצאות</u>
				רווח לפני מסים על ההכנסה
			ה	מסים על ההכנסה
				<u>רווח נקי</u>
<u>260,443</u>	<u>423,587</u>	<u>193,418</u>		
40,304	45,311	3,272		
29,039	20,032	29,117		
(* 2,164	(* 1,027	28,900		
943	971	1,054		
11,162	10,287	7,682		
<u>344,055</u>	<u>501,215</u>	<u>263,443</u>		
52,402	51,146	31,259		
15,139	17,462	11,985		
67,541	68,608	43,244		
276,514	432,607	220,199		
(* 2,424	(* 1,682	8,627		
<u>274,090</u>	<u>430,925</u>	<u>211,572</u>		

(* סווג מחדש, ראה סעיף א.4. למידע הנוסף.)

המידע הנוסף המצורף מהווה חלק בלתי נפרד מהמידע הכספי הנפרד של החברה.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
274,090	430,925	211,572	רווח נקי המיוחס לחברה
			<u>רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד</u>
147,210	(25,136)	23,748	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לחברות המוחזקות, נטו
			<u>רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועבר לרווח והפסד</u>
(790)	790	424	רווח (הפסד) ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת
(198)	198	112	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
(592)	592	312	
(4,921)	1,339	5,454	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לחברות המוחזקות, נטו
(5,513)	1,931	5,766	
141,697	(23,205)	29,514	רווח (הפסד) כולל אחר, נטו
415,787	407,720	241,086	סה"כ רווח כולל המיוחס לחברה

המידע הנוסף המצורף מהווה חלק בלתי נפרד מהמידע הכספי הנפרד של החברה.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
274,090	430,925	211,572
(6,997)	7,295	27,609
120	175	240
773	292	(545)
(* (2,164)	(* (1,027)	(28,900)
7	77	-
(* (260,443)	(* (423,587)	(193,418)
(* 2,424	(* 1,682	8,627
(266,280)	(415,093)	(186,387)
3,532	(287)	(521)
20,403	(1,212)	850
4,253	2,988	295
28,188	1,489	624
(40,833)	(37,486)	(34,244)
14,963	12,209	9,917
(4,826)	(1,775)	(1,132)
3,951	2,563	1,784
33,140	200,030	100,161
6,395	175,541	76,486
42,393	192,862	102,295
(15,302)	(4,120)	(16,704)
27,091	188,742	85,591

תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

רווח נקי

התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת:

התאמות לסעיפי רווח והפסד:

הפסדים (רווחים) מהשקעות ומימון, נטו

פחת

עלות תשלום מבוסס מניות

עליית ערך נדל"ן להשקעה

הפסד ממימוש רכוש קבוע

רווחים מחברות מוחזקות

מסים על ההכנסה

שינויים בסעיפי נכסים והתחייבויות:

שינוי בהתחייבויות בשל הטבות לעובדים

ירידה (עלייה) בחייבים ויתרות חובה

עלייה בזכאים ויתרות זכות

מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך השנה:

ריבית ששולמה

ריבית שהתקבלה

מסים ששולמו

מסים שהתקבלו

דיבידנד שהתקבל

מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת המיוחסים

לחברה כחברה אם

מזומנים נטו ששימשו לפעילות שוטפת בגין עסקאות

עם חברות מוחזקות

מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת

(* סווג מחדש, ראה סעיף א.4. למידע הנוסף.)

המידע הנוסף המצורף מהווה חלק בלתי נפרד מהמידע הכספי הנפרד של החברה.

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
			<u>תזרימי מזומנים מפעילות השקעה</u>
(48)	-	-	רכישות והשבחות נדל"ן להשקעה
(876)	(1,250)	(11)	רכישת רכוש קבוע
38	274	-	תמורה ממימוש רכוש קבוע
109,193	34,812	10,889	תמורה ממימוש ניירות ערך הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, נטו
(8,158)	3,649	3,618	החזר (מתן) הלוואות לזמן ארוך
100,149	37,485	14,496	מזומנים נטו שנבעו מפעילות השקעה המיוחסים לחברה כחברה אם
(38,973)	11,900	25,504	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה בגין עסקאות עם חברות מוחזקות
61,176	49,385	40,000	מזומנים נטו שנבעו מפעילות השקעה
			<u>תזרימי מזומנים מפעילות מימון</u>
(84,495)	(85,259)	(86,104)	פרעון אגרות חוב
-	(100,000)	(100,000)	דיבידנד ששולם לבעלי מניות החברה
(84,495)	(185,259)	(186,104)	מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון
(136)	2,759	283	<u>הפרשי שער בגין יתרות מזומנים ושווי מזומנים</u>
3,636	55,627	(60,230)	<u>עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים</u>
16,786	20,422	76,049	<u>יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה</u>
20,422	76,049	15,819	<u>יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה</u>
			<u>פעילות מהותית שלא במזומן</u>
621,354	323,560	-	השקעה במניות חברה מוחזקת שהתקבלה בדרך של דיבידנד בעין
-	35,528	-	השקעה בשטרי הון חברה מוחזקת שהתקבלה בדרך של דיבידנד בעין

המידע הנוסף המצורף מהווה חלק בלתי נפרד מהמידע הכספי הנפרד של החברה.

א. אופן עריכת הנתונים הכספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לשנת 2014

1.	<u>הגדרות</u>	
	החברה	- מנורה מבטחים החזקות בע"מ.
	חברות מוחזקות	- חברות מאוחדות וחברות שהשקעת החברה בהן כלולה, במישרין או בעקיפין, במידע הכספי הנפרד על בסיס שווי מאזני.
	תקנה 9'	- תקנה 9' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל - 1970.
	מדד	- מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
	דולר	- דולר ארה"ב.

2. אופן עריכת הנתונים הכספיים

המידע הכספי הנפרד, נערך בהתאם לתקנה 9', לרבות הפרטים האמורים בתוספת העשירית לתקנות האמורות (להלן - התוספת), ובכפוף להבהרות האמורות ב- "הבהרה בקשר עם דוח כספי נפרד של התאגיד" שפורסמה באתר רשות ניירות ערך בשנת 2010, המתייחסת לאופן יישום התקנה והתוספת האמורות (להלן - הבהרת סגל הרשות).

המידע הכספי הנפרד אינו מהווה דוחות כספיים, לרבות דוחות כספיים נפרדים, הערוכים והמוצגים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני ה-IFRS) בכלל, והוראות תקן חשבונאות בינלאומי 27 - "דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים" בפרט. עם זאת, המדיניות החשבונאית שפורטה בבאור 2 לדוחות הכספיים המאוחדים, יושמה לצורך הצגת המידע הכספי הנפרד, וזאת בשינויים המתחייבים מהאמור להלן.

במסגרת המידע הנוסף שיובא להלן, נכללים גילויים בנוגע למידע מהותי נוסף, בהתאם לדרישות הגילוי האמורות בתקנה 9', וכמפורט בתוספת ובכפוף להבהרת סגל הרשות, ככל שמידע כאמור לא נכלל בדוחות הכספיים המאוחדים באופן המתייחס במפורש לחברה.

א. הצגת הנתונים הכספיים

1) נכסים והתחייבויות הכלולים בדוחות המאוחדים על המצב הכספי המיוחסים לחברה

מוצגים סכומי הנכסים והתחייבויות הכלולים בדוחות הכספיים המאוחדים, המיוחסים לחברה ומפורטים לפי סוגי הנכסים והתחייבויות. נתונים אלו סווגו בהתאם לתקנה 9'. כמו כן, מוצג מידע בדבר הנכסים בניכוי ההתחייבויות המיוחסים לחברות מוחזקות, לרבות מוניטין. ההצגה כאמור מביאה לכך שההון המיוחס לבעלים של החברה בדוחות המאוחדים, הינו זהה להון של החברה כפי שנגזר מהמידע הכספי הנפרד.

2) הכנסות והוצאות הכלולות בדוחות המאוחדים על רווח והפסד והרווח הכולל המיוחסות לחברה

מוצגים סכומי הכנסות וההוצאות הכלולים בדוחות המאוחדים, המיוחסים לחברה. נתונים אלו סווגו בהתאם לתקנה 9'. כמו כן, מוצג מידע בדבר חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות. ההצגה כאמור מביאה לכך שסך כל הרווח לשנה המיוחס לבעלים של החברה וסך כל הרווח הכולל לשנה המיוחס לבעלים של החברה בדוחות המאוחדים, הינו זהה לסך כל הרווח לשנה המיוחס לבעלים של החברה וסך כל הרווח הכולל לשנה המיוחס לבעלים של החברה, כפי שנגזרים מהמידע הכספי הנפרד.

3) תזרימי מזומנים הכלולים בדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים המיוחסים לחברה

מוצגים סכומי תזרימי המזומנים הכלולים בדוחות הכספיים המאוחדים, המיוחסים לחברה, כשהם לקוחים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים על תזרימי המזומנים, בפילוח לפי תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת, מפעילות השקעה ומפעילות מימון, תוך פירוט מרכיביהם. נתונים אלו סווגו בהתאם לתקנה 9'.

א. אופן עריכת הנתונים הכספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לשנת 2014 (המשך)

2. אופן עריכת הנתונים הכספיים (המשך)

ב. עסקאות בין החברה לחברות מוחזקות

(1) הצגה

יתרות הדדיות בקבוצה והכנסות והוצאות הנובעות מעסקאות הדדיות, אשר בוטלו במסגרת הדוחות המאוחדים, הוצגו בנפרד מהיתרה בגין חברות מוחזקות והרווח בגין חברות מוחזקות, יחד עם יתרות דומות מול צדדים שלישיים.

רווחים והפסדים שטרם מומשו, הנובעים מעסקאות בין החברה לחברות מוחזקות שלה, הוצגו במסגרת היתרה בגין חברות מוחזקות ובמסגרת הרווח בגין חברות מוחזקות.

(2) מדידה

עסקאות שבוצעו בין החברה לחברות מאוחדות שלה נמדדו בהתאם לעקרונות ההכרה והמדידה, הקבועים בתקני דיווח כספי בינלאומיים, המתווים את הטיפול החשבונאי בעסקאות מעין אלו המבוצעות מול צדדים שלישיים.

3. תקנים חדשים שיושמו לראשונה על ידי החברה

א. תיקונים ל- IAS 32 - מכשירים פיננסיים: הצגה, בדבר קיזוז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות

ה-IASB פרסם תיקונים ל- IAS 32 (להלן - התיקונים ל- IAS 32) בנושא קיזוז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות. התיקונים ל- IAS 32 מבהירים, בין היתר, את משמעות המונח "קיימת באופן מיידי זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז" (להלן - הזכות לקזז). התיקונים ל- IAS 32 קובעים, בין היתר, כי הזכות לקזז חייבת להיות ניתנת לאכיפה משפטית לא רק במהלך העסקים הרגיל של הצדדים לחוזה, אלא גם במקרה של פשיטת רגל או חדלות פירעון של אחד הצדדים. כמו כן, התיקונים ל- IAS 32 קובעים שעל מנת שהזכות לקזז תהיה קיימת באופן מיידי, אסור שהיא תהיה תלויה באירוע עתידי או שיהיו פרקי זמן שבהם היא לא תחול, או שיהיו אירועים שיגרמו לפקיעתה. ליישום התיקונים לא היתה השפעה מהותית על המידע הכספי הנפרד של החברה.

ב. פרשנות מספר 21 של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC 21) - היטלים

בחודש מאי 2013 פרסם ה-IASB את פרשנות מספר 21 של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC 21) (להלן - הפרשנות) בדבר היטלים המוטלים על ידי מוסדות ממשלה באמצעות חקיקה. על פי הפרשנות, התחייבות לתשלום היטל תוכר רק בעת קרות האירוע היוצר את המחויבות לתשלום. ליישום הפרשנות לראשונה לא היתה השפעה מהותית על המידע הכספי הנפרד של החברה.

4. סיווג מחדש של מספרי השוואה

בתקופת הדוח, סיווג החברה מחדש את ההשקעה בנדל"ן של חברה מאוחדת, מסעיף נדל"ן להשקעה לסעיף השקעות בחברות מוחזקות. השפעת הסיווג האמור על הנתונים הכספיים מתוך הדוחות המאוחדים על המצב הכספי ליום 31 בדצמבר, 2013, הינה גידול בסך של 63,447 אלפי ש"ח בסעיף השקעות בחברות מוחזקות, קיטון בסעיף נדל"ן להשקעה בסך של 86,000 אלפי ש"ח וקיטון בסעיף התחייבויות בגין מסים נדחים בסך של 22,553 אלפי ש"ח. השפעת הסיווג האמור על הנתונים הכספיים מתוך דוחות רווח או הפסד המאוחדים לשנת 2013 הינה קיטון ברווח מחברות מוחזקות בסך של 40 אלפי ש"ח, קיטון בעליית ערך נדל"ן להשקעה בסך של 1,645 אלפי ש"ח וקיטון במסים על ההכנסה בסך של 1,685 אלפי ש"ח, ולשנת 2012, גידול ברווח מחברות מוחזקות בסך של 4,691 אלפי ש"ח, קיטון בעליית ערך נדל"ן להשקעה בסך של 6,255 אלפי ש"ח וקיטון במסים על ההכנסה בסך של 1,564 אלפי ש"ח.

א. אופן עריכת הנתונים הכספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לשנת 2014 (המשך)

5. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם

(א) תיקונים ל- IFRS 11 - הסדרים משותפים, בדבר רכישת זכויות בפעילות משותפת המהווה עסק כהגדרתו ב- IFRS 3

ביום 6 במאי, 2014, פרסם ה- IASB תיקונים ל- IFRS 11 - הסדרים משותפים (להלן - התיקונים), אשר דנים בטיפול החשבונאי ברכישת זכויות בפעילות משותפת המהווה עסק כהגדרתו ב- IFRS 3. התיקונים קובעים כי הזכויות הנרכשות בעסקה כאמור יטופלו כצירוף עסקים על פי IFRS 3 ותקנים רלוונטיים נוספים, לרבות מדידת הנכסים וההתחייבויות המזוהים על פי שוויים ההוגן, הכרה במסים נדחים הנובעים ממדידה זו, טיפול בעלויות עסקה והכרה במוניטין או רווח מרכישה הזדמנותית. התיקונים יישמו בדרך של מכאן ולהבא החל מהמידע הכספי הנפרד לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2016. אימוץ מוקדם אפשרי.

(ב) IFRS 15 - הכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות

IFRS 15 (להלן - התקן) פורסם על ידי ה- IASB, במאי, 2014.

התקן מחליף את IAS 18 הכנסות, IAS 11 חוזי הקמה ואת IFRIC 13 תכניות נאמנות לקוחות, IFRIC 15 הסכמים להקמת מבנים, IFRIC 18 העברות של נכסים מלקוחות ו- SIC 31 הכנסות - עסקאות חליפין הכוללות שירותי פרסום.

התקן מציג מודל בן חמישה שלבים שיחול על הכנסות הנובעות מחוזים עם לקוחות:

- שלב 1- זיהוי החוזה עם הלקוח, לרבות התייחסות לקיבוץ חוזים וטיפול בשינויים (modifications) בחוזים.
- שלב 2- זיהוי מספר מחויבויות ביצוע נפרדות (distinct) בחוזה.
- שלב 3- קביעת מחיר העסקה, לרבות התייחסות לתמורה משתנה, רכיב מימון משמעותי, תמורות שאינן במזומן ותמורה שתשולם ללקוח.
- שלב 4- הקצאת מחיר העסקה לכל מחויבות ביצוע נפרדת על בסיס מחיר המכירה היחסי הנפרד תוך שימוש במחירים נצפים אם הם זמינים, או באומדנים והערכות.
- שלב 5- הכרה בהכנסה בעת עמידה במחויבות ביצוע, תוך הבחנה בין קיום מחויבות במועד מסוים לבין קיום מחויבות לאורך זמן.

כמו כן, התקן קובע את הטיפול החשבונאי בעלויות תוספתיות (incremental) הכרוכות בהשגת חוזה ובעלויות הקשורות במישרין למילוי החוזה.

התקן ייושם למפרע החל מהמידע הכספי הנפרד לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2017. אימוץ מוקדם אפשרי. התקן מאפשר לבחור ביישום למפרע חלקי עם הקלות מסוימות, שלפיו התקן ייושם על חוזים קיימים החל מתקופת היישום הראשונה ואילך, ולא תידרש הצגה מחדש של מספרי ההשוואה כל עוד נכללים גילויים השוואתיים שנקבעו בתקן.

(ג) IFRS 9 - מכשירים פיננסיים

בחודש יולי 2014 פרסם ה- IASB את הגרסה הסופית והמלאה של IFRS 9 - מכשירים פיננסיים (להלן: התקן הסופי), הכוללת את הנושאים הבאים: סיווג ומדידה, ירידת ערך וחשבונאות גידור.

השינויים העיקריים בין התקן הסופי לבין שלבי התקן, שפורסמו בעבר הינם:

סיווג ומדידה - התקן הסופי כולל קטגוריה נוספת לסיווג ומדידה של נכסים פיננסיים המהווים מכשירי חוב. נכסים פיננסיים המסווגים לקטגוריה זו יימדדו בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר, וההפרשים שנזקפו לרווח הכולל האחר כאמור, יסווגו מחדש לרווח או הפסד בהתקיים תנאים ספציפיים, כגון בעת גריעת הנכס. יצוין שהכנסות מימון, הפרשי שער והפסדים מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים כאמור יוכרו ברווח או הפסד. הסיווג לקטגוריה זו אפשרי עבור מכשירי חוב המקיימים את המבחנים הבאים, במצטבר:

א. על פי התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מסוימים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים אך ורק תשלומי קרן ותשלומי ריבית על יתרת קרן.

ב. הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו היא גם לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים הנובעים ממנו וגם לממשו.

א. אופן עריכת הנתונים הכספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לשנת 2014 (המשך)

5. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

ג) IFRS 9 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ירידת ערך - בתקן הסופי נכלל נושא ירידת ערך נכסים פיננסיים, אשר קובע את מודל הפסדי האשראי הצפויים וזאת חלף המודל הקיים ב- IAS 39, שהוא מודל הפסדי אשראי שהתהוו. מודל הפסדי האשראי הצפויים מיושם על נכסים המהווים מכשירי חוב שנמדדים בעלות מופחתת או בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר וכן על סעיף הלקוחות. המודל מציג גישה כללית וגישה פשוטה יותר לחישוב ירידת הערך:

א. גישה כללית - יש להכיר בהפסדי אשראי כתוצאה מאירועי כשל אשראי, שיתכן שיתרחשו בתקופה של שנים עשר החודשים העוקבים, וזאת בתנאי שלא חלה עליה משמעותית בסיכון האשראי מאז מועד ההכרה לראשונה במכשיר. לעומת זאת, אם התרחשה עליה משמעותית בסיכון האשראי מאז מועד ההכרה לראשונה במכשיר, יש להכיר בהפרשה להפסד בגין הפסדי האשראי הצפויים להתרחש במשך יתרת אורך החיים של החשיפה בגין אותו מכשיר.

ב. גישה פשוטה יותר (חלה במקרים מסוימים ולגבי קבוצות מסוימות של נכסים בלבד, לרבות סעיף הלקוחות) - לפי גישה זו, יש להכיר בהפסדי האשראי הצפויים להתרחש במשך יתרת אורך החיים של החשיפה בגין אותו מכשיר, ללא כל קשר להתרחשות שינויים בסיכון האשראי מאז מועד ההכרה לראשונה במכשיר.

התקן הסופי ייושם למפרע, בכפוף להקלות מסוימות שנקבעו בו, החל מהמידע הכספי הנפרד לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2018. אימוץ מוקדם אפשרי.

החברה בוחנת את ההשפעות האפשריות של התקנים, אך אין ביכולתה, בשלב זה, לאמוד את השפעתם, אם בכלל, על המידע הכספי הנפרד.

ב. מזומנים ושווי מזומנים

ליום 31 בדצמבר, 2014

סה"כ	ללא הצמדה	במטבע חוץ או בהצמדה לו
		דולר
אלפי ש"ח		
15,819	15,726	93

מזומנים ושווי מזומנים

ליום 31 בדצמבר, 2013

סה"כ	ללא הצמדה	במטבע חוץ או בהצמדה לו	
		אירו	דולר
אלפי ש"ח			
76,049	74,775	230	1,044

מזומנים ושווי מזומנים

ג. נכסים פיננסיים

1. פירוט ההשקעות בקבוצות הנכסים הפיננסיים בהתאם לתקן IAS 39:

ליום 31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	
20,231	22,625
231,536	195,014
14,193	28,073
265,960	245,712
21,704	18,037
287,664	263,749

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 מניות
 אגרות חוב
 נגזרים ומוצרים מובנים

הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת

ג. נכסים פיננסיים (המשך)

2. מועדי המימוש החזויים של ההשקעות לפי קבוצות המכשירים הפיננסיים בהתאם לתקן IAS 39:

ליום 31 בדצמבר, 2014

סה"כ	מעל 5 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים אלפי ש"ח	משנתיים עד 3 שנים	משנה עד שנתיים	עד שנה
22,625	-	-	-	-	15,083	7,542
195,014	33,813	31,508	58,591	28,574	20,250	22,278
28,073	44	-	-	-	12,270	15,759
18,037	1,158	489	811	1,902	4,764	8,913
<u>263,749</u>	<u>35,015</u>	<u>31,997</u>	<u>59,402</u>	<u>30,476</u>	<u>52,367</u>	<u>54,492</u>

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן
דרך רווח והפסד:

מניות

אגרות חוב

נגזרים ומוצרים מובנים

הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת

ליום 31 בדצמבר, 2013

סה"כ	מעל 5 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים אלפי ש"ח	משנתיים עד 3 שנים	משנה עד שנתיים	עד שנה
20,231	-	-	-	-	13,487	6,744
231,536	46,157	48,056	27,095	42,205	41,674	26,349
14,193	69	-	-	-	6,263	7,861
21,704	1,301	368	2,001	4,976	5,987	7,071
<u>287,664</u>	<u>47,527</u>	<u>48,424</u>	<u>29,096</u>	<u>47,181</u>	<u>67,411</u>	<u>48,025</u>

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן
דרך רווח והפסד:

מניות

אגרות חוב

נגזרים

הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת

ג. נכסים פיננסיים (המשך)

3. תנאי הצמדה של הנכסים הפיננסיים לפי קבוצות המכשירים הפיננסיים בהתאם לתקן IAS 39 :

ליום 31 בדצמבר, 2014

סה"כ	ללא הצמדה	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה לו	
			דולר	אלפי ש"ח
245,712	110,777	124,976	9,959	נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד
18,037	3,381	14,656	-	הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת
<u>263,749</u>	<u>114,158</u>	<u>139,632</u>	<u>9,959</u>	

ליום 31 בדצמבר, 2013

סה"כ	ללא הצמדה	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה לו			
			דולר	אירו	אחרים	
265,960	79,247	170,703	681	3,342	11,987	נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד
21,704	6,457	15,247	-	-	-	הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת
<u>287,664</u>	<u>85,704</u>	<u>185,950</u>	<u>681</u>	<u>3,342</u>	<u>11,987</u>	

ד. התחייבויות פיננסיות

1. זכאים ויתרות זכות (*)

ליום 31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
16,575	14,851	הוצאות לשלם (כולל ריבית לשלם בגין אגרות חוב)
6,472	6,002	עובדים והתחייבויות אחרות בגין שכר ומשכורת
1,492	1,923	מוסדות ורשויות ממשלתיות
469	231	ספקים
5	10	אחרים
<u>25,013</u>	<u>23,017</u>	

(*) יתרות הזכאים אינן צמודות פרט לריבית לשלם בגין אגרות חוב.

ד. התחייבויות פיננסיות (המשך)

2. סיכון נזילות

הטבלה להלן מציגה את זמני הפרעון של ההתחייבויות הפיננסיות של החברה על פי התנאים החוזיים בסכומים לא מהוונים (כולל תשלומים בגין ריבית):

ליום 31 בדצמבר, 2014

עד שנה	משנה עד שנתיים	עד 3 שנים	משנתיים עד 4 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מעל 5 שנים	סה"כ	
8,223	-	-	-	-	-	-	8,223	זכאים ויתרות זכות
116,773	113,084	109,395	159,666	153,549	176,446	828,913	אגרות חוב	
<u>124,996</u>	<u>113,084</u>	<u>109,395</u>	<u>159,666</u>	<u>153,549</u>	<u>176,446</u>	<u>837,136</u>		

ליום 31 בדצמבר, 2013

עד שנה	משנה עד שנתיים	עד 3 שנים	משנתיים עד 4 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מעל 5 שנים	סה"כ	
8,474	-	-	-	-	-	-	8,474	זכאים ויתרות זכות
2,793	-	-	-	-	-	-	2,793	חוזים עתידיים
120,580	116,887	113,195	109,503	159,822	330,318	950,305	אגרות חוב	
<u>131,847</u>	<u>116,887</u>	<u>113,195</u>	<u>109,503</u>	<u>159,822</u>	<u>330,318</u>	<u>961,572</u>		

ד. התחייבויות פיננסיות (המשך)

3. תנאי הצמדה של התחייבויות פיננסיות לפי קבוצות המכשירים הפיננסיים בהתאם לתקן IAS 39

ליום 31 בדצמבר, 2014

סה"כ	ללא הצמדה	בהצמדה למדד	
725,865	8,223	717,642	התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת

ליום 31 בדצמבר, 2013

סה"כ	ללא הצמדה	בהצמדה למדד אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה לו		
			דולר	יורו	
815,206	8,474	806,732	-	-	התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת
2,793	-	-	173	2,620	התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד
817,999	8,474	806,732	173	2,620	

4. החברה הצהירה על כוונתה לשמור נכסים נזילים וקווי אשראי בשיעור של 100% מהחזרי החוב (קרן+ריבית), שנה מראש, בהתאם ללוח הסילוקין של אגרות החוב.

ה. יתרות נכסי מסים נדחים והתחייבויות מסים נדחים והכנסות מסים או הוצאות מסים

מסים על ההכנסה

1. חוקי המס החלים על החברה

חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 (להלן - החוק)

על-פי החוק, עד לתום שנת 2007 נמדדו התוצאות לצורכי מס בישראל כשהן מותאמות לשינויים במדד.

בחודש פברואר 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק המגביל את תחולתו של חוק התיאומים משנת 2008 ואילך. החל משנת 2008, נמדדות התוצאות לצורכי מס בערכים נומינליים למעט תיאומים מסוימים בגין שינויים במדד בתקופה שעד ליום 31 בדצמבר, 2007. תיאומים המתייחסים לרווחי הון, כגון בגין מימוש נדל"ן (שבח) וניירות ערך, ממשיכים לחול עד למועד המימוש. התיקון לחוק כולל, בין היתר, את ביטול תיאום התוספת והניכוי בשל אינפלציה והניכוי הנוסף בשל פחת בגין רכישות החל משנת 2008.

2. שיעורי המס החלים על החברה

על הכנסת החברה חל מס חברות בהתאם לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א - 1961.

להלן שיעורי המס החלים על החברה:

<u>שנה</u>	<u>% מס חברות</u>
2012	25
2013	25
2014 ואילך	26.5

3. שומות מס

לחברה שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2011.

ה. יתרות נכסי מסים נדחים והתחייבויות מסים נדחים והכנסות מסים או הוצאות מסים (המשך)

4. מסים נדחים המיוחסים לחברה

הרכב

נתונים כספיים מתוך הדוחות המאוחדים על רווח והפסד לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			נתונים כספיים מתוך הדוחות המאוחדים על המצב הכספי ליום 31 בדצמבר	
2012	2013	2014	2013	2014
אלפי ש"ח				

התחייבויות מסים נדחים

נדל"ן להשקעה הנמדד בשווי הוגן הלוואות לחברת בת הנמדדות בשווי הוגן ניירות ערך הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

(545)	(531)	(7,662)	5,299	12,961
-	-	(421)	-	421
(2,332)	(1,576)	4,125	4,989	864
			10,288	14,246

נכסי מסים נדחים

הפסדים מועברים לצורכי מס הפרשה לחובות מסופקים תשלום מבוסס מניות הטבות לעובדים שטרי הון מחברת בת הנמדדים בשווי הוגן

149	923	(1,072)	1,072	-
(61)	228	(43)	2,315	2,272
200	241	(144)	441	297
1,694	(190)	(184)	1,753	1,569
-	1,079	(177)	1,079	902
			6,660	5,040
			3,628	9,206

התחייבויות מסים נדחים

שינוי במהלך השנה יתרת מס נדחה בגין הטבות לעובדים שהועברה מחברת בת יתרת מס נדחה בגין העמדת שטרי הון על שוויים ההוגן שהועברה מחברת בת הטבת מס נדחה בגין מדידת שטרי הון שהנפיקה חברת בת בשווי הוגן, אשר נזקפה להשקעה בחברת הבת הוצאת מס בגין מדידת הלוואות שניתנו לחברת בת בשוויין ההוגן, אשר נזקפה להשקעה בחברת הבת הוצאת (הטבת) מס נדחה בגין הטבות עובדים שנזקפה לרווח כולל אחר הטבת מס נדחה בגין תשלום מבוסס מניות שנזקפה לקרן הון הוצאות מסים נדחים

(895)	174	(5,578)		
(1,324)	-	-		
-	(1,079)	-		
-	(336)	(209)		
-	-	421		
(198)	198	112		
(7)	(3)	-		
(2,424)	(1,046)	(5,254)		

ה. יתרות נכסי מסים נדחים והתחייבויות מסים נדחים והכנסות מסים או הוצאות מסים (המשך)

4. מסים נדחים המיוחסים לחברה (המשך)

המסים הנדחים מוצגים בנתונים הכספיים מתוך הדוחות המאוחדים על המצב הכספי כדלקמן:

31 בדצמבר		
2013	2014	
אלפי ש"ח		
3,628	9,206	התחייבויות לא שוטפות

המסים הנדחים מחושבים לפי שיעור מס של 26.5% בהתבסס על שיעור המס הצפוי לחול בעת המימוש.

5. מסים על ההכנסה הכלולים בנתונים הכספיים מתוך הדוחות המאוחדים על רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
-	-	3,006	מסים שוטפים
2,424	838	5,254	מסים נדחים
-	636	367	מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)
-	208	-	התאמת יתרות המסים הנדחים בעקבות שינוי בשיעורי המס
2,424	1,682	8,627	

6. מסים על ההכנסה (הטבת מס) המתייחסים לסעיפי רווח (הפסד) כולל אחר

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
(198)	198	112	רווח (הפסד) ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת

7. הטבת מס המתייחסת לסעיף הוני

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
7	3	-	תשלום מבוסס מניות

ה. יתרות נכסי מסים נדחים והתחייבויות מסים נדחים והכנסות מסים או הוצאות מסים (המשך)

8. מס תיאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על ההכנסה שנוקף בנתונים הכספיים מתוך הדוחות המאוחדים על רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2012	2013	2014	
אלפי ש"ח			
276,514	432,607	220,199	רווח לפני מסים על ההכנסה
260,443	423,587	193,418	רווח מחברות מוחזקות
16,071	9,020	26,781	רווח לפני מסים על ההכנסה ללא תוצאות חברות מוחזקות
25%	25%	26.5%	שיעור המס הסטטוטורי
4,018	2,255	7,097	מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי
			עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:
37	39	4	הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס
(95)	(26)	(48)	הכנסות פטורות
(1,487)	(1,294)	176	הפרשים בבסיס המדידה
(49)	273	921	הפרשים זמניים בגינם לא נזקפו מסים נדחים
-	(528)	-	ניצול הפסדים לצורכי מס משנים קודמות, בגינם לא הוכרו מסים נדחים בעבר
-	208	-	עדכון מסים נדחים בגין שינויי חקיקה
-	119	-	עדכונים שוטפים של יתרות מסים נדחים בגין שינויים בשיעורי המס
-	636	367	מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)
-	-	110	אחרים
2,424	1,682	8,627	מסים על ההכנסה
15.08%	18.65%	32.21%	שיעור מס אפקטיבי ממוצע

1. הלוואות, יתרות והתקשרויות מהותיות עם חברות מוחזקות

1.1 יתרות עם חברות מוחזקות

ליום	
31 בדצמבר	
2013	2014
אלפי ש"ח	

8,594	10,496
-------	--------

נכסים שוטפים

יתרות שוטפות עם חברה מוחזקות

נכסים לא שוטפים

הלוואות לחברות מוחזקות - ראה סעיף 5 להלן

725,450	716,737
---------	---------

2.2 עסקאות עם חברות מוחזקות

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
11,162	10,287	7,682

דמי ניהול מחברה מוחזקת (ראה סעיף 4 להלן)

3.3 הכנסות מימון מחברות מוחזקות

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר		
2012	2013	2014
אלפי ש"ח		
29,039	20,032	29,117

הכנסות מימון

4.4 התקשרויות

החברה התקשרה בהסכם עם חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, אשר על פיו, החל מיום 1 בינואר, 2012, ניתנים למנורה ביטוח שירותי ניהול על ידי מנהלים בכירים המועסקים על ידי החברה, וזאת תמורת דמי ניהול בהתאם לעלות שכרם של המנהלים, בתוספת מרווח של 10%.

1. הלוואות, יתרות והתקשרויות מהותיות עם חברות מוחזקות (המשך)

5. הלוואות ושטרי הון

א. שטרי הון נדחים - מנורה ביטוח

בחודש יולי 2010, הנפיקה מנורה ביטוח לחברה שטר הון נדחה בסך של 170 מיליוני ש"ח ע.ג. תמורת ערכו הנקוב. שטר ההון הונפק לתקופה של ארבעים ותשע שנים, כאשר למנורה ביטוח קיימת אופציה לפירעון מוקדם לאחר עשר שנים ולאחר מכן, מידי חמש שנים. הריבית המשולמת על השטר הינה בשיעור של 5.3%, צמודה למדד. כחלק מתנאי השטר, קיימים מנגנונים לביטול הריבית, ובתנאים מסוימים, להמרת הקרן להון מניות. בחודש ספטמבר 2010, הנפיקה מנורה ביטוח לחברה שטר הון נדחה נוסף בסך 80 מיליוני ש"ח ערך נקוב. שטר ההון הונפק בפרמיה של כ- 3 מיליוני ש"ח, בתנאים זהים לשטר ההון שהונפק בחודש יולי 2010. שטרי ההון הנדחים אושרו על ידי המפקח על הביטוח כהון ראשוני מורכב (הון היברידי) במנורה ביטוח.

ב. הלוואות לחברה מאוחדת - מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ

ליום 31 בדצמבר		שיעור הריבית הנקובה בהסכם	
2013	2014		
אלפי ש"ח			
79,144	93,554	3% (אשתקד - ליבור ל-3 חודשים +2%)	דולר
144,108	146,156	3% (אשתקד - יוריבור ל-3 חודשים +2%)	יורו
6,954	2,461	3.23% (אשתקד - 4.1%)	שקלית לא צמודה
<u>230,206</u>	<u>242,171</u>		

ההלוואות שלעיל צפויות להיפרע בטווח של בין 2 ל- 7 שנים מתאריך הדוחות הכספיים.

ג. הלוואות ושטרי הון לחברה מאוחדת - מנורה מבטחים פיננסים בע"מ

ליום 31 בדצמבר		שיעור הריבית הנקובה בהסכם	
2013	2014		
אלפי ש"ח		%	
61,557	62,389	4.30%	הלוואות: צמודות מדד
114,168	92,569	P + 0.25	ללא הצמדה
<u>175,725</u>	<u>154,958</u>		
10,729	10,816	-	שטרי הון: ללא הצמדה
<u>186,454</u>	<u>165,774</u>		

לא נקבע מועד לפרעון של ההלוואות.

מועדי פרעון שטרי ההון יהיו לא לפני 31 בדצמבר, 2015. לאחר המועד האמור, יחודשו שטרי הון באופן אוטומטי לתקופה של שנה בכל פעם.

1. הלוואות, יתרות והתקשרויות מהותיות עם חברות מוחזקות (המשך)

5. הלוואות ושטרי הון (המשך)

ד. שטרי הון לחברה מאוחדת - שומרה חברה לביטוח בע"מ

ליום 31 בדצמבר		מועד פרעון	
2013	2014		
אלפי ש"ח			
5,311	5,371	01/01/2017	שטרי הון ללא הצמדה וללא ריבית:
10,122	10,278	03/09/2017	
5,015	5,077	01/10/2017	
5,057	5,116	01/01/2017	
10,169	10,302	01/04/2017	
<u>35,674</u>	<u>36,144</u>		

שטרי הון חולקו לחברה כדיבידנד בעין בחודש ינואר 2013. מועדי הפרעון של שטרי הון נדחים באופן אוטומטי מידי שנה לתקופה של שנה נוספת, אלא אם ניתנה הודעה חודש לפחות לפני מועד ההארכה על ידי החברה או על ידי שומרה, על אי דחיית מועד הפרעון כאמור.

2. אירועים מהותיים בתקופת הדוח

1. ביום 26 באוקטובר, 2014, חילקה מבטחים פנסיה וגמל לחברה דיבידנד בסך של 30 מיליוני ש"ח.
2. ביום 3 בנובמבר, 2014, חילקה מנורה ביטוח לחברה דיבידנד בסך של 50 מיליוני ש"ח.
3. ביום 9 בנובמבר, 2014, חילקה שומרה ביטוח לחברה דיבידנד בסך של 20 מיליוני ש"ח.
4. ביום 17 בדצמבר, 2014, חילקה החברה דיבידנד בסך של 100 מיליוני ש"ח, המהווה כ- 1.58 ש"ח לכל 1 ש"ח ערך נקוב מההון המונפק והנפרע של החברה.

פרק ה':

דוח פרטים נוספים
על התאגיד

תוכן עניינים

1.....	1. תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים בשנת 2014 (תקנה 10א)	1
3.....	2. השקעות בחברות-בת ובחברות כלולות מהותיות לתאריך המאזן (תקנה 11)	3
5.....	3. שינויים בהשקעות בחברות-בת ובחברות כלולות מהותיות בתקופת הדוח (תקנה 12)	5
5.....	4. הכנסות של חברות בת וחברות כלולות מהותיות והכנסות מהן (תקנה 13)	5
	5. רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות	
6.....	6. היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד (תקנה 14)	6
6.....	6. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21א)	6
10.....	7. בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21א)	10
10.....	8. עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)	10
	9. מניות ונ"ע המוחזקים על ידי בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד ובחברה מוחזקת מהותית	
10.....	10. (תקנה 24)	10
10.....	10. הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים של התאגיד (תקנה 24א)	10
10.....	11. מרשם בעלי המניות של התאגיד (תקנה 24ב)	10
10.....	12. מען רשום (תקנה 25א)	10
11.....	13. הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)	11
15.....	14. נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26א)	15
17.....	15. רואה החשבון המבקר של התאגיד (תקנה 27)	17
17.....	16. המלצות והחלטות הדירקטורים (תקנה 29)	17
17.....	17. החלטות החברה (תקנה 29א)	17

1. תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים בשנת 2014 (תקנה 10א)

אלפי ש"ח	ינואר-מרץ	אפריל-יוני	יולי-ספטמבר	אוקטובר-דצמבר	שנת 2014
פרמיות שהורווחו ברוטו	1,384,657	1,376,036	1,415,714	1,419,862	5,596,269
פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה	225,806	195,639	203,404	191,413	816,262
פרמיות שהורווחו בשייר	1,158,851	1,180,397	1,212,310	1,228,449	4,780,007
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	573,815	495,715	745,767	60,074	1,875,371
הכנסות מדמי ניהול	225,258	191,850	228,386	185,804	831,298
הכנסות מעמלות	47,865	45,151	36,287	37,226	166,529
הכנסות אחרות	473	450	815	439	2,177
סך כל ההכנסות	2,006,262	1,913,563	2,223,565	1,511,992	7,655,382
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו	1,460,600	1,686,332	1,824,419	1,125,937	6,097,288
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	(118,060)	(374,533)	(202,900)	(138,224)	(833,717)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	1,342,540	1,311,799	1,621,519	987,713	5,263,571
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	290,962	333,567	311,850	311,132	1,247,511
הוצאות הנהלה וכלליות	177,161	169,718	181,167	182,002	710,048
הפחתת נכסים בלתי מוחשיים	5,714	5,713	5,714	5,795	22,936
הוצאות מימון	8,644	30,395	24,818	18,668	82,525
סך כל ההוצאות	1,825,021	1,851,192	2,145,068	1,505,310	7,326,591
חלק ברווחי חברות כלולות	883	6,556	1,201	20,971	29,611
רווח לפני מסים על ההכנסה	182,124	68,927	79,698	27,653	358,402
מסים על ההכנסה	68,938	26,660	32,211	16,936	144,745
רווח נקי	113,186	42,267	47,487	10,717	213,657
מיוחס ל:					
בעלי המניות של החברה	112,696	41,779	46,945	10,152	211,572
זכויות שאינן מקנות שליטה	490	488	542	565	2,085
רווח נקי	113,186	42,267	47,487	10,717	213,657

אלפי ש"ח	ינואר-מרץ	אפריל-יוני	יולי-ספטמבר	אוקטובר-דצמבר	שנת 2014
רווח נקי	113,186	42,267	47,487	10,717	213,657
רווח (הפסד) כולל אחר:					
<u>פריטי רווח (הפסד) כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד</u>					
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	1,133	(2,989)	13,031	10,719	21,894
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון	95,393	24,742	68,903	(40,642)	148,396
רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד	(18,200)	(25,842)	(54,735)	(18,437)	(117,214)
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד	2,312	1,454	1,039	5,558	10,363
חלק ברווח (הפסד) כולל אחר, נטו של חברות כלולות	(3,877)	798	(5,340)	(7,769)	(16,188)
סה"כ פריטי רווח (הפסד) כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד					
מסים על ההכנסה (הטבת מס)	30,233	(1,228)	10,596	(16,098)	23,503
סה"כ פריטי רווח (הפסד) כולל אחר, נטו, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד					
פריט של רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועבר לרווח והפסד	9	(7,231)	(4,159)	20,420	9,039
רווח (הפסד) ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת	3	(2,674)	(1,559)	7,503	3,273
מסים על ההכנסה (הטבת מס)					
פריט של רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועבר לרווח והפסד	6	(4,557)	(2,600)	12,917	5,766
רווח (הפסד) כולל אחר, נטו	46,534	(5,166)	9,702	(21,556)	29,514
סך-הכל רווח (הפסד) כולל	159,720	37,101	57,189	(10,839)	243,171
מיוחס ל:					
בעלי המניות של החברה	159,230	36,613	56,647	(11,404)	241,086
זכויות שאינן מקנות שליטה	490	488	542	565	2,085
סך-הכל רווח (הפסד) כולל	159,720	37,101	57,189	(10,839)	243,171

2. השקעות בחברות-בת ובחברות כלולות מהותיות לתאריך המאזן (תקנה 11)
2.1 חברות בנות וכלולות של החברה

(הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי):

החברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה	יתרת הלוואות באלפי ש"ח	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	רגילה	230,869,539	230,869,539	1,556,127	100%	271,187	יולי 2059	5.3%	מדד המחירים לצרכן	שטרי הון
מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ	רגילה	328,000	328,000	783,911	100%	-				
מנורה מבטחים פיננסים בע"מ	רגילה	1,000	1,000	3,666	100%	92,569	ללא מועד פירעון	פריים + 0.25%	ללא הצמדה	הלוואת בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים.
מנורה מבטחים פיננסים בע"מ	רגילה	62,389	62,389	62,389		62,389	ללא מועד פירעון	4.3%	מדד המחירים לצרכן	הלוואת בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים.
מנורה מבטחים פיננסים בע"מ	רגילה	10,816	10,816	10,816		10,816	ללא מועד פירעון	ללא ריבית	ללא הצמדה	שטרי הון המתחדשים אחת לשנה בהסכמת הצדדים
נחלת מנורה חברה לשיכון ופיתוח (1950) בע"מ	רגילה	1,700	1,700	66,784	100%	-				
מנורה מבטחים משלמת בע"מ	רגילה	1,000	1,000	(1,136)	100%	1,461	ללא מועד פירעון	3.23%	ללא הצמדה	הגבוה מבין הריבית הנקובה (פריים-0.5%) ובין שיעור הריבית שנקבע בתקנות מס הכנסה לעניין סעיף 3(י).

החברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה	יתרת הלוואות באלפי ש"ח	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
שומרה חברה לביטוח בע"מ	רגילה	73,941,016	73,941,016	347,704	100%	5,371	01/01/2017		ללא הצמדה	שטר הון
						10,278	03/09/2017		ללא הצמדה	שטר הון
						5,077	01/10/2017		ללא הצמדה	שטר הון
						5,116	01/01/2017		ללא הצמדה	שטר הון
						10,302	01/04/2017		ללא הצמדה	שטר הון
מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ	רגילה	1,000	1,000	(35,094)	100%	93,554	ללא מועד פירעון	3%	נקובות בדולר	הגבוה מבין הריבית הנקובה (ליבור/יוריבור + 2%) ובין שיעור הריבית שנקבע בתקנות מס ההכנסה
						146,156	ללא מועד פירעון	3%	נקובות ביורו	
						2,461	ללא מועד פירעון	3.23%	ללא הצמדה	

3. שינויים בהשקעות בחברות-בת ובחברות כלולות מהותיות בתקופת הדוח (תקנה 12)

תאריך השינוי	מהות השינוי	שם החברה	באלפי ש"ח
אוקטובר 2014	דיבידנד	מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ	30,000
נובמבר 2014	דיבידנד	שומרה חברה לביטוח בע"מ	20,000
נובמבר 2014	דיבידנד	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	50,000
במהלך שנת 2014	הלוואות בעלים שנפרעו	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ	23,495
במהלך שנת 2014	הלוואות בעלים שנפרעו	מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ	2,009

4. הכנסות של חברות בת וחברות כלולות מהותיות והכנסות מהן (תקנה 13)

(באלפי ש"ח)

שם החברה	רווח נקי (הפסד) לתקופה	רווח כולל אחר (הפסד) לתקופה	רווח כולל לתקופה	דיבידנד עד תאריך הדוח	ריבית שנתקבלה עבור שנת הדיווח	דמי ניהול שנתקבלו עד תאריך הדוח על המצב הכספי
מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	71,053	42,710	113,763	50,000	13,800	7,682
שומרה חברה לביטוח בע"מ	56,471	2,126	58,597	20,000	1,024	
מנורה מבטחים פנסיה בע"מ	74,823	19	74,842	30,000		
מנורה מבטחים פיננסים בע"מ	(476)	262	(214)		1,859	
מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ	(12,007)	(15,915)	(27,922)		12,388	
נחלת מנורה חברה לשיכון ופיתוח (1950) בע"מ	3,337		3,337			
מנורה מבטחים משלמת בע"מ	187		187		46	

5. רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד (תקנה 14)

מספר הלווים	סכום בש"ח		סכום בש"ח	
-	50,000	עד	-	מ
2	100,000	עד	50,001	מ
-	250,000	עד	100,001	מ
1	500,000	עד	250,001	מ
-	750,000	עד	500,001	מ
1	1,000,000	עד	750,001	מ
2	1,500,000	עד	1,000,001	מ
-	2,000,000	עד	1,500,001	מ
1	3,000,000	עד	2,000,001	מ
2	9,000,000	עד	3,000,001	מ
-	10,000,000	עד	9,000,001	מ
-	15,000,000	עד	10,000,001	מ
1	40,000,000	עד	15,000,001	מ
-	70,000,000	עד	40,000,001	מ
-	150,000,000	עד	70,000,001	מ
3	999,999,999	עד	150,000,001	מ
13				סה"כ

6. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21(א))

לפרטים בדבר מדיניות התגמול בחברה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים וכן דוח זימון אסיפה כללית מיום 1 באוגוסט 2013 (אסמכתא: 2013-01-106947) וכן דיווחים משלימים מימים 21 באוגוסט 2013 ו-28 באוגוסט 2013 (אסמכתאות: 2013-01-123051 ו-2013-01-129084, בהתאמה) (להלן: "מדיניות התגמול").

לפרטים בדבר תכנית התגמול לנושאי משרה בגופים המוסדיים שבשליטת החברה (להלן: "תכנית התגמול"), בהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, לרבות לעניין תחולתה לגבי נושאי משרה בחברה המכהנים במקביל גם בגופים המוסדיים בקבוצה ("נושאי משרה משותפים"), ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

להלן פרוט התגמולים ששולמו לנושאי משרה בכירה בחברה ובתאגידי בשליטתה בשנת 2014 כפי שהוכרו בדוחות הכספיים לשנת 2014 (באלפי ש"ח):

פרטי מקבל התגמולים		תגמולים עבור שירותים*							תגמולים אחרים					
שם	תפקיד	היקף משרה	שיעור החזקה בהון התאגיד	שכר**	מענק (9)	תשלום מבוסס מניות***	דמי ניהול	דמי ייעוץ	עמלה	אחר	ריבית	דמי שכירות	אחר	סה"כ
ערן גריפל (1)	י"ר דירקטוריון	מלאה	30.93%	1,185										1,185
ארי קלמן (9),(2)	מנכ"ל	מלאה	2.72%	1,885	693									2,578
מוטי רוזן (3)	מנכ"ל חברה בת	מלאה	אין		3,206	(1,610)	3,388			1,362				6,346
מנחם הרפז (4)	מנהל משרה בכיר למנכ"ל חברה בת	מלאה	אין	2,921	639					1,000				4,560
יוני טל (5)	מנהל השקעות ראשי	מלאה	אין	1,406	730	(305)				200				2,031
יהודה בן אסאייג (6)	מנכ"ל חברה בת	מלאה	אין	1,767	688	(213)								2,242
דני יצחקי (7)	מנכ"ל חברה בת	מלאה	אין	1,485	1,039									2,524
שי קומפל (8)	מנהל הכספים	מלאה	אין	1,205	355	(206)								1,354

* סכומי התגמול במונחי עלות לתאגיד. הסכומים הנ"ל אינם כוללים מס שכר ו/או מע"מ, לפי העניין.

** רכיב השכר המפורט לעיל כולל את הרכיבים הבאים (לפי המקרה והעניין): שכר חודשי ברוטו צמוד למדד (כולל משכורת 13), הפרשות סוציאליות (לרבות הפרשות בשל סיום יחסי עובד-מעביד), קרן השתלמות ואי כושר עבודה כמקובל, רכב, החזר הוצאות שונות ובכלל זה הוצאות אש"ל, טלפון נייד ונייד וכן ימי חופשה, מחלה והבראה.

*** שווי הטבה (הפסד) הגלומה ביחידות הפאנטום אשר הוקצו בשנת 2010 לפי תכנית על בסיס התחייבותי. בשל המהות ההתחייבותית של התכנית ולאור העובדה שתקופת ההבשלה שלה הסתיימה בסוף שנת 2014 והתכנית לתאריך הדוח הינה "מחוץ לכסף", נרשמו ערכים שליליים בתכנית כמפורט לעיל. יצוין, כי התכנית כולה תסתיים סופית בתום שנת 2015 כשנת מימוש אחרונה.

(1) מר גריפל מכהן כיו"ר דירקטוריון החברה החל מיום 1 בדצמבר 2014. בנוסף, מכהן מר גריפל כיו"ר מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ וכדירקטור בחברות הבאות - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים ביטוח"), מנורה מבטחים פיננסים בע"מ ובמנורה מבטחים נדל"ן בע"מ. יצוין, כי מר גריפל כיהן כמנכ"ל מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ עד ליום 30 בנובמבר 2014. מרבית שכרו של מר גריפל בשנת הדוח שולם בידי מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ. יצוין, כי החל מחודש דצמבר 2014, מועד מינויו כיו"ר דירקטוריון החברה התגמול למר גריפל הינו בהתאם להסכם ההעסקה החדש שאושר בידי האסיפה הכללית ביום 4 בינואר, 2015. לפירוט בדבר תנאי העסקתו לרבות בתפקידו החדש כיו"ר דירקטוריון החברה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים. ההחזקה במניות החברה בשיעור המצוין לעיל, הינן מתוקף היותו בן זוגה של ה"ה טלי גריפל, מבעלות השליטה בחברה.

- (2) מר קלמן מכהן כמנכ"ל החברה וכיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח. הסכם ההעסקה עימו שבתוקף הינו לתקופה של 15 שנים החל מאוגוסט 2003. לאחר המועד האמור, יחודש ההסכם לשנה בכל פעם, אא"כ הודיע מי מהצדדים על אי חידושו. שכרו של מר קלמן משולם בידי החברה. שכרו של מר קלמן צמוד למדד בתוספת ריאלית של 1% לשנה. לפרטים נוספים בדבר הסכם ההעסקה ראה באור 37 לדוחות הכספיים. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר קלמן, מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל, למענק שנתי קבוע בסך של 561 אלפי ש"ח (צמוד למדד יוני 2003), להחזר הוצאות שהייה בתפקיד בחו"ל וכן לסך של 6,000 דולר בשנה (מגולם) לנסיעות פרטיות ולעניין ימי החופשה גם לפדיון ימי החופשה הצבורים בתום העסקתו. החברה רשאית להביא את העסקת העובד לידי סיום על פי שיקול דעתה בהודעה מוקדמת של 12 חודשים לפחות בהם יהיה זכאי למלוא זכויותיו על פי ההסכם לרבות תנאים נלווים. בנוסף, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד (שלא בנסיבות פוטרות) יהיה זכאי מר קלמן לתוספת של 50% על מרכיב פיזיו הפיטורין בנוסף לפיצויים שנצברו לזכותו בפוליסות ביטוחי המנהלים שלו, בניכוי כל מס שיחול. בנוסף, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד עקב פיטורים יהיה זכאי מר קלמן להמשך תשלום סכום השווה למשכורתו החודשית לרבות הפרשות הסוציאליות וההטבות הנלוות לרבות המשך העמדת רכב החברה, וזאת למשך תקופה של 24 חודשים (כולל תקופת ההודעה המוקדמת כאמור) בתמורה להתחייבות לאי-תחרות בתקופה זו ("תקופת הצינון"), אא"כ מתקיימים בין העובד לצד ג' כלשהו יחסי עובד-מעביד, ובכל מקרה תמשיך לחול מגבלת אי התחרות בתקופת הצינון.
- (3) מר רוזן מכהן החל ממחצית חודש אוקטובר 2010, כמנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח (חברה בת של החברה) ומועסק באמצעות חברה בשליטתו (להלן: "נותנת השירותים"). הסכם מתן השירותים הינו לתקופה בלתי קצובה כאשר הפסקת ההתקשרות כפופה להודעה מוקדמת של 6 (שישה) חודשים ותקופת הסתגלות (החופפת להודעה המוקדמת) של 12 (שנים עשר) חודשים (למעט בהתקיים נסיבות פוטרות) תוך התחייבות של מר רוזן שלא לעסוק בתקופה זו ב"עיסוק נוגד" כהגדרתו בהסכם. תמורת שירותיו שולמה על ידי מנורה מבטחים ביטוח כדמי ניהול לחברה האמורה וכללה גם את מרכיב ההפרשות הסוציאליות. מנורה מבטחים ביטוח העמידה לרשות המנכ"ל רכב כנהוג למנהלים בדרגת משרתו. בנוסף, זכאי מר רוזן להחזר הוצאות בארץ ובחו"ל כמקובל וכן לקו טלפון בבית, מחשב וטלפון נייד. נותנת השירותים זכאית בגינו של מר רוזן, למענק מטרה שנתי של 10 משכורות חודשיות עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים, בהתאם לתכנית התגמול המאושרת במנורה מבטחים ביטוח (להלן: "תכנית התגמול") וכן ל- 621,404 יחידות תגמול (אופציות פאנטום) שהוקצו לו במסגרת התכנית האמורה, כתגמול ארוך טווח, בפריסה ל- 4 שנים ובהתאם לתנאי התכנית וכללי המימוש הקבועים בה. יצוין, כי נכון לתאריך הדוח, 75% מיחידות התגמול פגו ללא מימוש. מר רוזן והחברה שבעלותו התחייבו במסגרת הסכם השירותים לסודיות (לזמן בלתי מוגבל) ומגבלת אי-תחרות (לתקופה של שנה) כמקובל. בנוסף לתמורה המפורטת לעיל, אישר דירקטוריון מנורה ביטוח (בחודש מרס 2015) החזר בסך של 1,362 אלפי ש"ח עבור חסרון הכיס שנוצר למנכ"ל מנורה ביטוח בהתאם לפשרה עם רשות המיסים על השלמת מס בגין קיצור תקופת אי-תחרות שהתחייב לה כלפי מעסיקו הקודם ועקב תחילת העסקתו כמנכ"ל החברה בשנת 2010.
- (4) מר הרפז מכהן כמנכ"ל בכיר למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח כללי במנורה מבטחים ביטוח וכן כיו"ר דירקטוריון שומרה חברה לביטוח בע"מ (חברות בנות של החברה). הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש פברואר 2002, לתקופה בלתי קצובה. שכרו של מר הרפז משולם על ידי מנורה מבטחים ביטוח. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר הרפז, מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל, למענק מטרה שנתי של 4 משכורות חודשיות עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים, בהתאם לתכנית התגמול. מר הרפז זכאי למענק הסתגלות של 6 חודשים. בחודש מאי 2013 אושר על ידי וועדת הביקורת ודירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח מענק שימור למר הרפז לתקופה של 3 שנים שתסתיים ביום 31 בדצמבר 2015, מועד פרישתו לגמלאות, בסך כולל של 3 מיליון ש"ח (צמוד למדד פברואר 2013) ובתנאי שבמועד האמור הוא ימנה עם עובדי מנורה מבטחים ביטוח, וזאת מכוח הוראות תכנית התגמול.
- (5) מר טל מכהן כמנהל השקעות ראשי בחברה ומנכ"ל ומנהל אגף השקעות במנורה מבטחים ביטוח. הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש מאי 2002 לתקופה בלתי קצובה. שכרו של מר טל משולם בידי החברה. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר טל, מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל, למענק מטרה שנתי של 6 משכורות חודשיות עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים, בהתאם למדיניות התגמול המאושרת בחברה, ול- 117,650 יחידות תגמול ארוך טווח (אופציות פאנטום) במסגרת ובהתאם לתכנית התגמול. יצוין, כי נכון לתאריך הדוח, 75% מיחידות התגמול פגו ללא מימוש. בנוסף, זכאי מר טל למענק שימור בסך של 1 מיליון ש"ח לתקופה של 5 שנים, החל משנת 2011. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) זכאי מר טל ל- 5 חודשי הסתגלות. יצוין, כי תנאי התגמול של מר טל תואמים את מדיניות התגמול המאושרת של החברה.
- (6) מר בן אסאייג מכהן כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה וגמל (חברה בת של החברה) החל מחודש ינואר 2011. שכרו משולם על ידי מנורה מבטחים פנסיה וגמל. על פי הסכם ההעסקה עימו זכאי מר בן אסאייג מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל, למענק שנתי שבין 6.5 ל- 9.75 משכורות חודשיות ול- 100,823 יחידות תגמול ארוך טווח (אופציות פאנטום) במסגרת ובהתאם לתכנית התגמול שאישר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה וגמל. יצוין, כי נכון לתאריך הדוח, 75% מיחידות התגמול פגו ללא מימוש. בנוסף, זכאי מר בן אסאייג להודעה מוקדמת בת 60 יום במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) ולתקופת הסתגלות של 6 חודשים.
- (7) מר דני יצחקי, מכהן כמנכ"ל שומרה חברה לביטוח (חברה בת של החברה). הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש פברואר 2010, לתקופה בלתי קצובה. שכרו של מר יצחקי משולם על ידי שומרה חברה לביטוח. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר יצחקי לשכר כמפורט בטבלה לעיל, למענק מטרה שנתי של 8 משכורות חודשיות עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים, בהתאם לתכנית התגמול המאושרת בשומרה חברה לביטוח. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) זכאי מר יצחקי ל- 6 חודשי הודעה מוקדמת או ל- 3 חודשים, במקרה של התפטרות.
- (8) מר קומפל מכהן כמנהל הכספים בחברה ומנכ"ל במנורה מבטחים ביטוח. הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש דצמבר 2006 לתקופה בלתי קצובה. שכרו של מר קומפל משולם בידי החברה. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר קומפל לשכר כמפורט בטבלה לעיל, למענק מטרה שנתי של 4 משכורות חודשיות עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים, בהתאם

למדיניות התגמול המאושרת בחברה, ול- 79,698 יחידות תגמול ארוך טווח (אופציות פאנטום), במסגרת ובהתאם לתכנית התגמול. יצוין, כי נכון לתאריך הדוח, 75% מיחידות התגמול פגו ללא מימוש. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטורות) זכאי מר קומפל ל- 6 חודשי הודעה מוקדמת או ל- 3 חודשים במקרה של התפטרות.

(9) המענק ששולם למר קלמן, בגין שנת 2014, הינו מענק הסכמי מובטח מכוח הסכם ההעסקה משנת 2003 כמפורט לעיל. לעניין נושאי המשרה בחברה (מר יוני טל ומר שי קומפל), המענק בגין שנת 2014 מבוסס כאמור על מדיניות התגמול בחברה ובהתאם, ועדת התגמול בישיבותיה מיום 24 במרס 2015 והדירקטוריון של החברה בישיבתו ביום 30 במרס 2015, אישרו את המענקים המפורטים לעיל. בפני הוועדה והדירקטוריון הוצגו חישובי המענק בהתאם לעקרונות ולמדדים שנקבעו במדיניות התגמול ומכוחה. המענקים ששולמו לנושאי המשרה הנוספים הנזכרים לעיל, בגין שנת 2014, אושרו בידי האורגנים המוסמכים של החברות בהן הם מכהנים בהתאם לתכנית התגמול התקפה בהן.

(10) לאור העובדה שנושאי המשרה בחברה, מר ארי קלמן, מר יוני טל ומר שי קומפל, מכהנים בגופים מוסדיים בקבוצה ועל רקע הוראות המעבר שנקבעו במסגרת חוזר הממונה על שוק ההון במשרד האוצר מחודש אפריל 2014, שעניינו מדיניות תגמול בגופים מוסדיים, החלות לגביהם, אימצה החברה ומיישמת את תכנית המענקים שאושרה בגופים המוסדיים בהם הם מכהנים אשר עולה בקנה אחד עם מדיניות התגמול בחברה. לפרטים בדבר מבנה תכנית המענקים תלוי הביצועים ודרכי חישובו, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

(11) לפירוט בעניין השיקולים לקביעת התגמול לנושאי המשרה הבכירה (לרבות המענקים) והקשר בין תרומת נושאי המשרה לבין תגמולם, בשנת הדיווח, ראה סעיף 6.8 לדוח הדירקטוריון.

גמול דירקטורים

בנוסף לאמור לעיל, סך הגמול וההוצאות הנלוות שקיבלו כל הדירקטורים בחברה (למעט היו"ר, מר ערן גריפל), עמד בשנת 2014 על סך של כ- 1,334 אלפי ש"ח. ביום 2 בנובמבר 2014, אישרה האסיפה הכללית של החברה חידוש מינויים של הדירקטורים המכהנים (למעט הדח"צים אשר ימשיכו לכהן עד תום תקופת כהונתם לפי דין) לרבות המשך תגמולם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס-2000 ("תקנות הגמול"), קרי - גמול שנתי וגמול עבור ישיבות, בסכום "המרב"י הקבוע לחברה מדרגה ה' על-פי תקנות הגמול וכן לדירקטורים המכהנים בחברות בנות בהתאם למגבלות שבתקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה), התשס"ז-2006, וכן התגמול המשולם למר גדליה דורון כמפורט להלן: גמול שנתי בסך של 125 אלפי ש"ח (צמוד למדד ידוע ינואר 2010 ואילך), וכן גמול חודשי בסך של כ- 11,050 ש"ח בחודש, המהווה בחלקו גילום שווי שימוש רכב בגין רכב חברה שהועמד לרשותו וטלפון נייד. מר דורון איננו זכאי לגמול עבור השתתפות בישיבות.

7. בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21א)

בעלי השליטה בחברה הינם פלמס אסטבלישמנט וניידן אסטבלישמנט, תאגידים זרים המוחזקים בנאמנות עבור ה"ה טלי גריפל וניבה גורביץ, בהתאמה, והמחזיקים ביחד בשיעור של 61.86% ממניות החברה (להלן: "בעלי השליטה בתאגיד").

8. עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)

לפירוט עסקאות עם בעל השליטה או שלבעל השליטה יש בהם עניין אישי, המנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות ועסקאות אחרות, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

9. מניות וני"ע המוחזקים על ידי בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד ובחברה מוחזקת מהותית (תקנה 24)

לרשימת בעלי העניין ונושאי המשרה הבכירה, אשר למיטב ידיעת החברה מחזיקים במניות ובניירות הערך האחרים של החברה, נכון ליום 30 במרס, 2015, ראה דיווח מיידי אחרון שפרסמה החברה בנושא, ביום 7 בדצמבר 2014 (אסמכתא: 2014-01-216489).

10. הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים של התאגיד (תקנה 24א)

לפרטים בדבר הונה הרשום והמונפק של החברה, נכון ליום 31.12.2014, ראה באור 14 לדוח הכספי. לחברה אין ניירות ערך המירים.

11. מרשם בעלי המניות של התאגיד (תקנה 24ב)

למרשם בעלי המניות בחברה ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה ביום 9 באוקטובר, 2011 (אסמכתא: 2011-01-297447).

12. מען רשום (תקנה 25א)

המען הרשום של התאגיד: רחוב אלנבי 115, תל-אביב, 6581708.

כתובת דואר אלקטרוני: shimoni@menora.co.il.

מספר טלפון: 03-7107801.

מספר פקס: 03-7107633.

13. הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)

שם	מען להמצאת	חברות בוועדות	עובד תאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל ענין - התפקיד שהוא ממלא	התאריך בו השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	התאריך בו השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	בן משפחה של בעל חשבונאית או ענין אחר (כן/לא)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או מקצועית
מר ערן גריפל, יו"ר הדירקטוריון ת.ז. 058447137 20.11.1963 ישראלית	יהודה הנשיא 43, תל אביב	לא חבר בוועדות איננו דירקטור חיצוני או בלתי תלוי	כן (כמפורט להלן)	01.12.2014	תואר ראשון במדעי המדינה (בהצטיינות) ובמשפטים מאוניברסיטת תל-אביב. מכהן כיו"ר דירקטוריון החברה ויו"ר מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ, וכן מכהן כדירקטור בחברות הבאות - מנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פיננסים בע"מ, ומנורה מבטחים נדל"ן בע"מ. כיהן כמנכ"ל מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ עד ליום 30.11.2014, וכסגן יו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה בע"מ עד ליום 6.11.2010.	כן, בן זוגה של ה"ה טלי גריפל (ראה סעיף 7 לעיל)	---
מר גדליה דורון, ת.ז. 7751100 14.11.1929 ישראלית	אורי 4, תל אביב	לא חבר בוועדות איננו דירקטור חיצוני או בלתי תלוי	לא	24.10.1989	MBA-Harvard Business School. מכהן כדירקטור בחברה (כיהן כיו"ר דירקטוריון החברה עד ליום 30 בנובמבר, 2014) וכן כיהן בעבר כדירקטור בחברות הבנות - מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ (ובשמה הקודם - מנורה מבטחים פנסיה בע"מ), מנורה מבטחים ביטוח ומנורה מבטחים פיננסים בע"מ.	לא	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
מר שלמה מילוא, ת.ז. 07559669 29.08.1942 ישראלית	צמרות 14, הרצליה	חבר בוועדת תגמול איננו דירקטור חיצוני או בלתי תלוי	לא	26.06.1995	MBA בהנדסת תעשיה וניהול מהטכניון. מכהן כדירקטור בחברה וכן כדירקטור בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח. משמש כמנכ"ל קבוצת TailWind.	לא	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית

שם מספר ת.ז. תאריך לידה ונתינות	מען להמצאת כתבי בי דין	חברות בוועדות דירקטוריון (כן/לא);	עובד חברת בת, חברה קשורה או של בעל ענין - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא	התאריך בו החלה כהונת הדירקטור	השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	בן משפחה של בעל חשבונאית או ענין אחר (כן/לא)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או מקצועית
גב' אורלי ירקוני, ת.ז. 53664595 18.01.1956 ישראלית	דוב הוז 2, תל אביב	חברה בוועדת מאזן דירקטורית בלתי תלויה	לא	23.05.2010	לימודי תעודה באקטואריה באוניברסיטת חיפה, לימודי תואר שני (M.Sc.) בחקר ביצועים בביה"ס למתמטיקה באוניברסיטת תל-אביב, תואר ראשון (B.Sc.) במתמטיקה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. מכהנת כדירקטורית בחברה וכן כדירקטורית בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח. מכהנת כדירקטורית בפנינסולה פיננסים בע"מ, מעיינות טמדא בע"מ (דח"צית), פלסטו שק בע"מ (דח"צית), אמות השקעות בע"מ וביוקנסל בע"מ (דח"צית). כיהנה כמנכ"לית ישיר איי.די.איי חברה לביטוח ("ביטוח ישיר"), לשעבר משנה למנכ"ל וראש תחום ביטוח כללי ובריאות בקבוצת מגדל.	לא	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית
מר חיים אהרון, ת.ז. 069716157 16.01.1943 ישראלית	בר יוחאי 18, ראשון לציון	חבר בוועדת ביקורת ועדת מאזן, ועדת תגמול דירקטור חיצוני	לא	07.11.2011 (מונה לכהונה שנייה כדח"צ ביום 7.11.2014)	תואר ראשון במשפטים (LL.B), האוניברסיטה העברית בירושלים. מכהן כדירקטור (דח"צ) בחברה וכן כדח"צ במנורה מבטחים ביטוח. בעל משרד פרטי לעריכת דין. משמש כנשיא כבוד המועדון התעשייתי מסחרי תל אביב; יו"ר כבוד לשכת המסחר ישראל אמריקה הלטינית; יו"ר הנהלת ארגון הגג של לשכות המסחר הדו לאומיות; קונסול כבוד של קולומביה בישראל; הנספח האזרחי בשגרירות צ'ילה בישראל; חבר בחוג ידידי קשת איילון; חבר ועדת פרס אמ"ת; וחבר מועצת המנהלים של "הפנים של ישראל" (חל"צ).	לא	בעל כשירות מקצועית
					בעבר, שימש כדירקטור בתעשייה האווירית וחבר ועדות דירקטוריון (יו"ר ועדת כספים, חבר ועדת כוח אדם, ועדת אסטרטגיה, ועדת תשקיף וועדת מו"פ).		

שם מספר ת.ז. תאריך לידה ונתינות	מען להמצאת כתבי בי דין	חברות בוועדות דירקטוריון (כן/לא);	עובד חברת בת, חברה קשורה או של בעל ענין - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא	התאריך בו החלה כהונת הדירקטור	השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	בן משפחה של ענין אחר (כן/לא)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית
גב' אלה רובינק, ת.ז. 008089310 31.07.1947 ישראלית	הרב פרידמן 53 ת"א	חברת ביקורת דירקטורית תלויה	ועדת בלתי	01.06.2012	תואר ראשון במשפטים (LL.B), אוניברסיטת תל אביב. מכהנת כדירקטורית בחברה ובמנורה מבטחים החזקות בע"מ וכן כדירקטורית חיצונית במבטח שמיר החזקות בע"מ. לשעבר, פרקליטת מחוז מיסוי וכלכלה במשרד המשפטים. משמשת בנוסף, כמרצה חיצונית במכללה למנהל ובבית ברל בנושא הלבנת הון, כלכלה שחורה וארגוני פשיעה.	לא	---
מר יחזקאל (חזי) צאיג, ת.ז. 056599996 28.09.1960 ישראלית	שדרות העם הצרפתי 28, רמת גן	חבר ועדת ביקורת, ועדת מאזן (י"ר), ועדת תגמול (י"ר) דירקטור חיצוני	לא	31.01.2013	ר"ח מוסמך, תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת בן גוריון והנגב. מכהן כדירקטור חיצוני במנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ ובמנורה מבטחים ביטוח. כמו כן, מכהן כיו"ר הנהלת רשות נחל הירקון, סגן יו"ר הדירקטוריון בחברה לפיתוח יפו העתיקה וכיו"ר חברת דואר ישראל החל מחודש נובמבר 2013. בעבר, כיהן כדירקטור בלתי תלוי בקבוצת א.דורי (עד ליום 19.02.2015) וכמנהל מרכז השקעות במשרד התעשייה המסחר והתעסוקה.	לא	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית

שם מספר ת.ז. תאריך לידה ונתינות	מען להמצאת מען כתבי בי דין	חברות בודעות דירקטוריון (כ/לא);	עובד חברת בת, חברה קשורה או של בעל ענין - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא	התאריך בו החלה כהונת הדירקטור	השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	בן משפחה של ענין אחר (כ/לא)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או מקצועית
ד"ר אביטל שטיין ¹ , ת.ז. 056794944 14.04.1961 ישראלית	התמר 63, כפר בן נון	חברת ביקורת תגמול, דירקטורית חיצונית	לא	01.05.2014	תואר ראשון במתמטיקה, חקר ביצועים (B.Sc), תואר שני במתמטיקה שימושית (M.Sc), שניהם מאוניברסיטת תל-אביב. תואר שני עם התמחות במימון, בנקאות, שוק ההון והנדסה פיננסית (MBA), מהאוניברסיטה העברית בירושלים וכן, (P.hD) בהוראת המדעים מאוניברסיטת תל-אביב. מכהנת כדירקטורית חיצונית במנורה מבטחים פנסיה וגמל והן כדירקטורית חיצונית בחברת איסתא ליינס. בעבר, כיהנה כמנכ"לית המל"ג (המועצה להשכלה גבוהה) והות"ת (הועדה לתכנון ותקצוב), כמנכ"לית ומשנה לנשיא של הטכניון בחיפה כמנהלת השיווק של מכון גלובס ללימודים עסקיים בינ"ל (שלוחה בישראל של London School of Economics) וחוקרת ביצועים ומנתחת מערכות בחברה כלכלית.	לא	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית

¹ בהתאם לבקשתה, לא תמונה כדח"צית במנורה מבטחים ביטוח.

14. נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26א)

שם מספר ת.ז. ותאריך לידה	התפקיד שהוא ממלא בחברה; בחברה בת או בחברה קשורה של החברה או בבעל ענין בה	התאריך בו החל כהונתו	בעל עניין בחברה (כן/לא); בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בחברה (כן/לא)	השכלה ועיסוק עיקרי ב- 5 השנים האחרונות
מר ארי קלמן , ת.ז. 50898501 21.10.1951	מכהן כמנכ"ל החברה החל מיום 07.01.2008 19.9.2010, יו"ר דירקטוריון חברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ודירקטור בחברות בנות וקשורות.	07.01.2008	כן (מחזיק במניות החברה, בנאמנות, כמפורט בסעיפים 6 ו-9 לעיל)	השכלה על-תיכונית. יו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח; כיהן כמשנה למנכ"ל החברה מיום 7.1.2008 עד ליום 18.9.2010; כיהן כמנכ"ל ודירקטור בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ עד ליום 16.10.2010 (מועד מינויו ליו"ר כאמור). מכהן כיו"ר דירקטוריון בחברות מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ ומנורה מבטחים פיננסים בע"מ וכדירקטור במנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ ובחברות אחרות בקבוצה.
מר שי קומפל² , ת.ז. 059696443 28.07.1965	מנהל כספים בחברה ומשנה למנכ"ל במנורה מבטחים ביטוח וכן דירקטור בחברות בנות וקשורות.	01.12.2006	לא	רו"ח מוסמך. תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מהאוניברסיטה העברית, תואר שני בכלכלה מהאוניברסיטה העברית. מכהן כמשנה למנכ"ל, בחברת הבת, מנורה מבטחים ביטוח. משמש כדירקטור במנורה מבטחים נדל"ן בע"מ, מנורה מבטחים פיננסים בע"מ, שומרה חברה לביטוח בע"מ ובחברות אחרות בקבוצה. כיהן כמנהל אגף חשבות וכספים בחברה הבת, מנורה מבטחים ביטוח.
מר יוני טל , ת.ז. 53343331 18.06.1955	מנהל השקעות ראשי ומנהל אגף השקעות במנורה מבטחים ביטוח וכן דירקטור בחברות בנות וקשורות.	01.04.2000	לא	תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים מאוניברסיטת בר אילן, תואר שני בכלכלה מאוניברסיטת בר אילן. מכהן כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות בחברת הבת, מנורה מבטחים ביטוח. משמש כדירקטור במנורה מבטחים נדל"ן בע"מ, מנורה מבטחים פיננסים בע"מ, שומרה חברה לביטוח בע"מ ובחברות אחרות בקבוצה.
מר מנחם הרפז , ת.ז. *008396673 29.08.1950	משנה בכיר למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח כללי בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח. כמו כן מכהן כיו"ר דירקטור בחברות אחרות בקבוצה.	30.03.2009	לא	תואר ראשון (B.S.C) בהנדסת תעשייה ומנהל מהטכניון בחיפה, תואר שני (MBA) במנהל עסקים מאוניברסיטת תל-אביב. כאמור, מכהן כמשנה בכיר למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח כללי בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח, יו"ר דירקטוריון שומרה חברה לביטוח בע"מ ובחברות בנות שלה ויו"ר דירקטוריון הפול.

² בחודש ינואר 2015, מונה ה"ה אילן שגב כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף כספים במנורה מבטחים ביטוח.

שם מספר ת.ז. ותאריך לידה	התפקיד שהוא ממלא בחברה; בחברה בת או בחברה קשורה של החברה או בבעל עניין בה	התאריך בו החל כהונתו	בעל עניין בחברה (כן/לא); בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בחברה (כן/לא)	השכלה ועיסוק עיקרי ב- 5 השנים האחרונות
מר יהודה בן אסאייג, ת.ז. 057455081* 20.03.1962	מנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ. כמו כן מכהן כיו"ר דירקטוריון בחברות מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ ואורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ וכדירקטור במנורה מבטחים פיננסים בע"מ.	30.03.2009	לא	תואר ראשון בכלכלה ומדעי המדינה מאוניברסיטת תל-אביב, תואר שני במנהל עסקים (MBA) מאוניברסיטת תל-אביב, בוגר תכנית המנהלים AMP (אוניברסיטת הארוורד). בעבר, כיהן כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח חיים בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח, כדירקטור בן - חברה לתחבורה ציבורית בע"מ, כמנכ"ל מנורה מבטחים פיננסים בע"מ וכיו"ר דירקטוריון בחברות מנורה מבטחים פיננסים בע"מ, מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ ומנורה מבטחים גמל בע"מ.
מר שמעון עיר-שי, ת.ז. 055922918** 24.06.1959	יועץ משפטי ומזכיר החברה וחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח.	1.07.2002	לא	עו"ד. תואר ראשון במשפטים (LL.B), מהאוניברסיטה העברית. כאמור, מכהן כיועץ משפטי ומזכיר החברה, סמנכ"ל בכיר, בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח.
מר מוטי רוזן, ת.ז. 054664271* 28.11.1956	מנכ"ל חברת הבת מנורה מבטחים ביטוח. כמו כן, מכהן כדירקטור במנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ, מנורה מבטחים פיננסים בע"מ ובחברות אחרות בקבוצה.	17.10.2010	לא	תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב. בנוסף לתפקידיו כיום בקבוצה, כמפורט, כיהן כמנכ"ל הראל חברה לביטוח בע"מ, משנה למנכ"ל הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסים בע"מ ויו"ר דירקטור בחברות שונות בקבוצת הראל.
גב' אתי הירשמן, ת.ז. 22904288 1.02.1967	מבקרת פנים בחברה ומבקרת פנימית ראשית בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח ובחברות בנות וקשורות.	1.03.2013	לא	ר"ח מוסמך, תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת בר-אילן. בנוסף לתפקידיה כיום בקבוצה, כמפורט, שימשה כמבקרת פנים בחברת אקסלנס גמל ופנסיה בע"מ, אקסלנס קרנות נאמנות בע"מ, אקסלנס ניהול השקעות בע"מ, קסם תעודות סל בע"מ, סמנכ"ל כספים בחברת סיגמא פי.סי.אם. בית השקעות בע"מ ובחברות הקבוצה, סמנכ"ל כספים בחברת פריזמה קופות גמל בע"מ.
גב' רונה לרר, ת.ז. 033727256 12.02.1977	ממונה על האכיפה הפנימית והציות בחברה. ממלאת תפקידים נוספים בקבוצה, כמפורט להלן.	27.08.2012	לא	תואר ראשון במשפטים (LL.B), אוניברסיטת תל אביב. תואר שני במנהל עסקים (MBA), המכללה למנהל. ממונה על האכיפה הפנימית והציות בחברה ובחברה הבת, מנורה מבטחים ביטוח וכן קצינת הציות בחברות אחרות בקבוצה. בעבר, שימשה כבקירת הסיכונים של מנורה מבטחים פיננסיים.

* נושא משרה בכירה בתאגיד נשלט בעל השפעה מהותית על התאגיד.
** מוגדר כנושא משרה בכירה בתאגיד החל מיום 30.03.2009.

15. רואה החשבון המבקר של התאגיד (תקנה 27)

קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, עמינדב 3 תל-אביב.

16. המלצות והחלטות הדירקטורים (תקנה 29)

(א) תשלום דיבידנד או ביצוע חלוקה בדרך אחרת או חלוקת מניות הטבה:

ביום 26 בנובמבר, 2014, אישר דירקטוריון החברה, חלוקת דיבידנד בסך של 100 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראה באור 14 לדוח הכספי ודיווח מיידי מיום 27 בנובמבר, 2014 (אסמכתא: 2014-01-207036).

(ב) החלטות אסיפה כללית מיוחדת:

1. **ביום 1 במאי, 2014, אישרה האסיפה הכללית של החברה את מינויה של ה"ה אביטל שטיין, בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית, כדירקטורית חיצונית (דח"צית) בחברה, לתקופה של שלוש שנים, שתחילתה במועד אישור מינויה על ידי האסיפה.**

לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי מיום 4 במאי, 2014 (אסמכתא: 2014-01-056088).

2. **ביום 2 בנובמבר 2014, אישרה האסיפה הכללית של החברה את הנושאים הבאים:**

א. אישור הארכה, בלא שינוי, של גמול הדירקטורים המשולם למר גדליה דורון;

ב. חידוש כהונת דח"צ - ה"ה חיים אהרון.

לפרטים נוספים ראה דיווחים מיידיים מיום 3 בנובמבר, 2014 (אסמכתאות: 2014-01-186585 ו- 2014-01-186522).

3. **ביום 4 בינואר, 2015, אישרה האסיפה הכללית של החברה את תנאי כהונתו והעסקתו של מר ערן גריפל כי"ר דירקטוריון החברה.**

לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי מיום 4 בינואר, 2015 (אסמכתא: 2015-01-003424).

17. החלטות החברה (תקנה 29א)

א. לפרטים בדבר כתבי פטור והתחייבות לשיפוי, לנושאי משרה, שבתוקף בתאריך הדוח, לרבות אלו הניתנים לבעל השליטה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים וכן דיווחים מיידיים מימים 1 בנובמבר, 2005 ו- 12 בדצמבר, 2006 (אסמכתאות: 2005-01-061983 ו- 2007-01-016606, בהתאמה), מיום 29 בדצמבר, 2011 (אסמכתא: 2011-01-381351), מיום 27 בנובמבר, 2014 (2014-01-206973) ומיום 27 בנובמבר, 2014 (2014-01-207000).

ב. לפרטים בדבר ביטוח הניתן לנושאי משרה, שבתוקף בתאריך הדוח, ראה באור 37 לדוחות הכספיים וכן דיווח מיידי מיום 26 באוגוסט 2014 (אסמכתא: 2014-01-142188).

ארי קלמן
מנהל כללי

ערן גריפל
י"ר דירקטוריון

תל אביב, 30 במרס, 2015

שאלון ממשל תאגידי

במסגרת שאלון זה תשומת לב כי -

- (1) השאלון ערוך במתכונת שבה תשובה "נכון" לגבי כל אחת מן השאלות מהווה אינדיקציה חיובית לקיומו של ממשל תאגידי תקין, ולהיפך. תשובה "נכון" תסומן במשבצת הרלוונטית באמצעות \checkmark ותשובה "לא נכון" תסומן באמצעות X; למען הסר ספק יובהר כי השאלון אינו בא למצות את כל היבטי הממשל התאגידי הרלוונטיים לתאגיד, אלא עוסק במספר היבטים בלבד; לצורך קבלת מידע נוסף (ולפי העניין), יש לעיין בדיווחים השוטפים של התאגיד.
- (2) "שנת הדיווח" משמעה מיום 1.1.2014 ועד ליום 31.12.2014 שקדמו למועד פרסום הדוח התקופתי, אלא אם נאמר במפורש אחרת;
- (3) לצד כל שאלה מצוינת המסגרת הנורמטיבית. במקרה שהשאלה מתייחסת להוראת חובה מצוין הדבר במפורש;
- (4) במקרה שתאגיד מבקש להוסיף מידע העשוי להיות חשוב למשקיע סביר בקשר עם תשובותיו בשאלון, יוכל לעשות כן במסגרת הערות סיום לשאלון, תוך הפניה מן השאלה הרלוונטית.
- (5) יצוין כי נכון לשנת הדיווח, צירוף השאלון לדוח התקופתי לשנת 2014 הינו וולונטרי והוא נערך בהתאם לנוסח טיוטת הנחיית הגילוי שפרסמה רשות ניירות ערך בשנת 2013.

עצמאות הדירקטוריון			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
הוראת חובה סעיף 239 לחוק החברות		✓	בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהנו שני דירקטורים חיצוניים אינה עולה על 90 ימים, כאמור בסעיף 363א(ב)(10) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר בשנת הדיווח (ובכלל זה גם תקופת כהונה שאושרה בדיעבד, תוך הפרדה בין הדירקטורים החיצוניים השונים): דירקטור א': <u>יחזקאל (חזי) צאיג</u> . דירקטור ב': <u>חיים אהרון</u> . דירקטור ג': <u>אביטל שטיין</u> ! מספר הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: <u>3</u> .
	_____	_____	מספר הדירקטורים הבלתי תלויים המכהנים בתאגיד ¹ נכון למועד פרסום שאלון זה: <u>2</u> .
חוק החברות - סעיף 1 לתוספת הראשונה (הוראות ממשל תאגידי מומלצות), ותקנה 10(ב)(א9) ו-48(ג)(א9) לתקנות הדוחות	_____	✓	נכון למועד פרסום שאלון זה- בתאגיד שיש בו בעל שליטה או מי שמחזיק בדבוקת שליטה (בסעיף זה - בעל שליטה) - שליש מבין חברי הדירקטוריון, לפחות, בלתי תלויים. בתאגיד שאין בו בעל שליטה - רוב חברי הדירקטוריון בלתי תלויים.

¹ למעט דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות.

עצמאות הדירקטוריון			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
	X		<p>התאגיד קבע בתקנון כי יכהן בו שיעור² / מספר מינימאלי של דירקטורים בלתי תלוייםⁱⁱ.</p> <p>אם תשובתכם הינה "נכון" יצוין- שיעור/מספר הדירקטורים הבלתי תלויים שנקבע בתקנון: _____.</p> <p>התאגיד עמד בפועל בהוראת התקנון בשנת הדיווח (לעניין כהונת דירקטורים בלתי תלויים):</p> <p style="text-align: right;">☐ כן</p> <p style="text-align: right;">☐ לא</p> <p style="text-align: right;"><i>(יש לסמן x במשבצת המתאימה).</i></p>
סעיפים 240(ב), 241, 245א. ו- 246 לחוק החברות		✓	<p>בשנת הדיווח נערכה בדיקה עם הדירקטורים החיצוניים (והדירקטורים הבלתי תלויים) ונמצא כי הם קיימו בשנת הדיווח את הוראת סעיף 240(ב) ו- (ו) לחוק החברות לעניין היעדר זיקה של הדירקטורים החיצוניים (והבלתי תלויים) המכהנים בתאגיד וכן מתקיימים בהם התנאים הנדרשים לכהונה כדירקטור חיצוני (או בלתי תלוי).</p> <p>אם תשובתכם הינה "נכון" - יצוין הגורם שערך את הבדיקה האמורה: <u>מזכירות החברה</u>, באמצעות שאלון מובנה.</p>

² בשאלון זה "שיעור" - מספר מסוים מתוך כל הדירקטורים. כך, לדוגמה, בתאגיד בו נקבע שיעור של שליש דירקטורים בלתי תלויים יצוין 1/3.

עצמאות הדירקטוריון			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
חוק החברות - סעיף 3 לתוספת הראשונה (הוראות ממשל תאגידי מומלצות)		✓	כל הדירקטורים אשר כיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, <u>אינם</u> כפופים ³ למנהל הכללי, במישרין או בעקיפין (למעט דירקטור שהוא נציג עובדים, אם קיימת בתאגיד נציגות לעובדים). אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, הדירקטור כפוף למנהל הכללי כאמור) - יצוין מספר הדירקטורים שלא עמדו במגבלה האמורה: ____
הוראת חובה סעיף 278 לחוק החברות		✓	כל הדירקטורים שהודיעו על קיומו של ענין אישי שלהם באישור עסקה שעל סדר יומה של הישיבה, לא נכחו בדיון ולא השתתפו בהצבעה כאמור (למעט דיון ו/או הצבעה בנסיבות המתקיימות לפי סעיף 278(ב) לחוק החברות): אם תשובתכם הינה "לא נכון" - א. האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים על ידו בהתאם להוראות סעיף 278(א) סיפה: ☐ כן ☐ לא ב. יצוין שיעור הישיבות בהם דירקטורים, כאמור, נכחו בדיון ו/או השתתפו בהצבעה, למעט בנסיבות כאמור בס"ק א': ____
סעיף 106 לחוק החברות		✓	בעל השליטה (לרבות קרובו ו/או מי מטעמו), שאינו דירקטור או נושא משרה בכירה אחר בתאגיד, <u>לא נכח</u> בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, בעל שליטה ו/או קרובו ו/או מי מטעמו שאינו חבר דירקטוריון ו/או נושא משרה בכירה בתאגיד נכח בישיבות הדירקטוריון כאמור) - יצוינו הפרטים הבאים לגבי נוכחות כל אדם נוסף בישיבות הדירקטוריון כאמור:

³ לעניין שאלה זו - עצם כהונה כדירקטור בתאגיד מוחזק, הנמצא בשליטת התאגיד, לא ייחשב כ"כפיפות". מאידך, כהונת דירקטור בתאגיד המכהן כנושא משרה (למעט דירקטור) ו/או עובד בתאגיד המוחזק שבשליטת התאגיד, ייחשב כ"כפיפות" לעניין שאלה זו.

עצמאות הדירקטוריון			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
			<p>זהות: _____.</p> <p>תפקיד בתאגיד (ככל וקיים): _____.</p> <p>פירוט הזיקה לבעל השליטה (אם מי שנכח אינו בעל השליטה עצמו): _____.</p> <p>האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים: ☐ כן ☐ לא</p> <p><i>(יש לסמן x במשבצת המתאימה)</i></p> <p>שיעור נוכחות⁴ בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח: _____.</p> <p>לשם הצגת נושא מסוים על ידו: _____ נוכחות אחרת: _____.</p> <p>☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).</p>

⁴ תוך הפרדה בין בעל השליטה לקרובו ו/או מי מטעמו.

כשירות וכישורי הדירקטורים					
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון			
סעיפים 85 ו-222 לחוק החברות, סעיף 46ב. לחוק ניירות ערך		✓	בתקנון התאגיד לא קיימת הוראה המגבילה את האפשרות לסיים מיידית את כהונתם של כלל הדירקטורים בתאגיד, שאינם דירקטורים חיצוניים (לעניין זה – קביעה ברוב רגיל אינה נחשבת מגבלה). אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, קיימת מגבלה כאמור) יצוין –		.7
			פרק הזמן שנקבע בתקנון לכהונת דירקטור: _____.	א.	
			הרוב הדרוש שנקבע בתקנון לסיום כהונתם של הדירקטורים: _____.	ב.	
			מנין חוקי שנקבע בתקנון באסיפה הכללית לשם סיום כהונתם של הדירקטורים: _____.	ג.	
			הרוב הדרוש לשינוי הוראות אלו בתקנון: _____.	ד.	
הוראת חובה סעיפים 224א. ו-224ב. לחוק החברות		✓	כל הדירקטורים שניהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח הצהירו עובר למועד זימון האסיפה הכללית שעל סדר יומה היה מינויים (לרבות מינויים מחדש), כי יש להם הכישורים הדרושים (תוך פירוטם) והיכולת להקדיש את הזמן הראוי לשם ביצוע תפקידם וכי לא מתקיימות לגביהם ההגבלות האמורות בסעיפים 226 ו-227 לחוק החברות, ולעניין דירקטור בלתי תלוי מתקיים בהם גם האמור בפסקאות (1) ו-(2) להגדרה "דירקטור בלתי תלוי" שבסעיף 1 לחוק החברות. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוינו שמות הדירקטורים שלא התקיים האמור לגביהם: _____.		.8
חוק החברות - סעיף 4 (א) לתוספת הראשונה		✓	לתאגיד יש תוכנית הכשרה לדירקטורים חדשים, בתחום עסקי התאגיד ובתחום הדין החל על התאגיד והדירקטורים, וכן תכנית המשך להכשרת דירקטורים מכהנים, המותאמת, בין השאר, לתפקיד שהדירקטור ממלא בתאגיד. אם תשובתכם הינה "נכון"- יצוין האם התוכנית הופעלה בשנת הדיווח:		.9

כשירות וכישורי הדירקטורים					
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון			
(הוראות ממשל תאגידי מומלצות)			☐ כן ^{III} ☐ לא		
			<i>(יש לסמן x במשבצת המתאימה)</i>		
חוק החברות - סעיף 4 (ב) לתוספת הראשונה (הוראות ממשל תאגידי מומלצות)		✓	יו"ר הדירקטוריון (או אדם אחר שמינה הדירקטוריון) אחראי על הטמעת הוראות הממשל התאגידי החלות על התאגיד, ופעל לעדכון הדירקטורים בנושאים הקשורים בממשל תאגידי במהלך שנת הדיווח. אם הדירקטוריון מינה אדם אחר לתפקיד האחראי (חלף יו"ר הדירקטוריון), נא ציינו את שמו ותפקידו: שמעון עיר-שי, עו"ד, היועץ המשפטי ומזכיר החברה.		.10
הוראת חובה סעיף 92(א)(12) לחוק החברות		✓	בתאגיד נקבע מספר מזערי נדרש של דירקטורים בדירקטוריון שעליהם להיות בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. אם תשובתכם הינה "נכון" - יצוין המספר המזערי שנקבע: 3.	א.	.11
הוראת חובה סעיף 219(ד) לחוק החברות			בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד, בנוסף לדירקטור החיצוני בעל המומחיות החשבונאית ופיננסית, דירקטורים נוספים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית במספר שאותו קבע הדירקטוריון. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהנו דירקטורים נוספים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית אינה עולה על 60 ימים, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהנו בתאגיד דירקטורים כאמור: _____.	ב.	

כשירות וכישורי הדירקטורים						
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון				
סעיפים 92(א)(12), 219(ד), 240(א1) לחוק החברות, תקנה 10(ב)(9)(א) ו- 48(ג)(9) לתקנות הדוחות	_____	_____	מספר הדירקטורים שניהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח: בעלי כשירות חשבונאית ופיננסית: ^{iv} 4. בעלי כשירות מקצועית: 1. במקרה שהיו שינויים במספר הדירקטורים כאמור בשנת הדיווח, ייתן הנתון של המספר הנמוך ביותר (למעט בתקופת זמן של 60 ימים מקרות השינוי) של דירקטורים מכל סוג שניהנו בשנת הדיווח.	ג.		
הוראת חובה סעיף 239(ד) לחוק החברות	_____	✓	במועד מינוי דירקטור חיצוני בשנת הדיווח, קוימה הוראת סעיף 239(ד) לחוק החברות לענין גיוון הרכב הדירקטוריון משני המינים. Ⓜ לא רלוונטי (לא מונה דירקטור חיצוני בשנת הדיווח)	א.		12.
חוק החברות - סעיף 2 לתוספת הראשונה (הוראות ממשל)		✓	בכל שנת הדיווח כלל הרכב הדירקטוריון חברים משני המינים. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין פרק הזמן (בימים) בו לא התקיים האמור: _____. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא היה דירקטור משני המינים אינה עולה על 60 ימים, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא היה בתאגיד דירקטור משני המינים: _____.	ב.		

כשירות וכישורי הדירקטורים					
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון			
תאגידי (מומלצות)	—	—	מספר הדירקטורים מכל מין המכהנים בדירקטוריון התאגידי נכון למועד פרסום שאלון זה: גברים: 5 נשים: 3.	ג.	

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית)					
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון			
	—	—	מספר ישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך כל רבעון בשנת הדיווח ¹ :	א.	13.
			רבעון ראשון (שנת 2014): 1 רבעון שני: 2 רבעון שלישי: 1 רבעון רביעי: 1		
			לצד כל אחד משמות הדירקטורים שכיהנו בתאגידי במהלך שנת הדיווח, יצוין שיעור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון (בס"ק זה - לרבות ישיבות ועדות הדירקטוריון בהן הוא חבר, וכמצוין להלן) שהתקיימו במהלך שנת הדיווח (ובהתייחס לתקופת כהונתו): (יש להוסיף שורות נוספות לפי מספר הדירקטורים).	ב.	

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית)										
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון								
			שיעור השתתפותו בשיבות ועדות דירקטוריון נוספות בהן הוא חבר (תוך ציון שם הועדה)	שיעור השתתפותו בשיבות הועדה לבחינת הדוחות כספיים (לגבי דירקטור החבר בוועדה זו)	שיעור השתתפותו בשיבות ועדת ביקורת (לגבי דירקטור החבר בוועדה זו)	שיעור השתתפותו בשיבות הדירקטוריון	שם הדירקטור			
			_____	_____	_____	100%	1. גדליה דורון ^{vi} יו"ר זמני			
			40% - ועדת תגמול	_____	_____	100%	2. שלמה מילוא ^{vii}			

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית)							
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון					
			_____	100%	_____	100%	3. אורלי ירקוני
			100% - ועדת תגמול	100%	100%	80%	4. חיים אהרון ^{viii}
			_____	_____	100%	80%	5. אלה רובינק ^{ix}
			100% - ועדת תגמול	100%	100%	100%	6. יחזקאל (חזי) צאיג
			100% - ועדת תגמול		100%	100%	7. אביטל שטיין ^x

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית)			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
חוק החברות - סעיף 5 לתוספת הראשונה (הוראות ממשל תאגידי מומלצות)		✓	בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון דיון אחד לפחות לעניין ניהול עסקי התאגיד בידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו, בלא נוכחותם, לאחר שניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם.
הוראת חובה סעיף 60 לחוק החברות		✓	בשנת הדיווח כונסה אסיפה שנתית (ולא יאוחר מתום חמישה עשר חודשים לאחר האסיפה השנתית האחרונה).

הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
הוראת חובה סעיף 94(א) לחוק החברות		✓	בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון אינה עולה על 60 ימים כאמור בסעיף 363(2) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון כאמור: _____.

הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
<p>הוראת חובה</p> <p>סעיף 119 לחוק החברות</p>		✓	<p>17.</p> <p>בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד מנהל כללי. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל אינה עולה על 90 ימים כאמור בסעיף 363א.6) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל כאמור: _____.</p>
<p>הוראת חובה</p> <p>סעיפים 95 ו-121 לחוק החברות</p>	_____	_____	<p>18.</p> <p>בתאגיד בו מכהן יו"ר הדירקטוריון גם כמנכ"ל התאגיד ו/או מפעיל את סמכויותיו, כפל הכהונה אושר בהתאם להוראות סעיף 121(ג) לחוק החברות. אם תשובתכם הינה "נכון" - נא הפנו לדיווח המידי אודות האסיפה הכללית אשר אישרה את כפל הכהונה ו/או הפעלת הסמכויות כאמור: _____.</p> <p>☒ לא רלוונטי (ככל שלא מתקיים בתאגיד כפל כהונה כאמור).</p>
<p>סעיפים 95 ו-121 לחוק החברות</p>		✓	<p>19.</p> <p>המנכ"ל אינו קרוב של יו"ר הדירקטוריון. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, המנכ"ל הנו קרוב של יו"ר הדירקטוריון) -</p>
	_____	_____	<p>א. תצוין הקרבה המשפחתית בין הצדדים: _____.</p>
	_____	_____	<p>ב. הכהונה אושרה בהתאם לסעיף 121(ג) לחוק החברות:</p> <p>כן ☐</p> <p>לא ☐</p> <p>(יש לסמן x במשבצת המתאימה)</p>

הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
סעיף 106 לחוק החברות		✓	בעל שליטה או קרובו אינו מכהן כמנכ"ל או כנושא משרה בכירה בתאגיד, למעט כדירקטור ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).
			20.

ועדת הביקורת			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
הוראת חובה סעיף 115 לחוק החברות		✓	כל הדירקטורים החיצוניים היו חברים בוועדת הביקורת במהלך שנת הדיווח.
הוראת חובה סעיף 115 לחוק החברות		✓	יו"ר ועדת הביקורת הוא דירקטור חיצוני.
הוראת חובה סעיף 115 לחוק החברות	—	—	בוועדת הביקורת לא כיהן בשנת הדיווח -
		✓	בעל השליטה או קרובו. ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה). א.
		✓	יו"ר הדירקטוריון. ב.
			23.

		ועדת הביקורת	
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
		✓	ג. דירקטור המועסק על ידי התאגיד או על ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו.
		✓	ד. דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע.
		✓	ה. דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה. ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).
הוראת חובה סעיף 115 (ה) לחוק החברות		✓	24. מי שאינו לשאי להיות חבר בוועדת ביקורת, ובכלל זה בעל שליטה או קרובו, לא נכח בשנת הדיווח בישיבות ועדת הביקורת, למעט בהתאם להוראות סעיף 115(ה) לחוק החברות.
הוראת חובה סעיף 116א. לחוק החברות		✓	25. מנין חוקי לדיון ולקבלת החלטות בכל ישיבות ועדת הביקורת שהתקיימו בשנת הדיווח היה רוב של חברי הוועדה, כאשר רוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ואחד מהם לפחות היה דירקטור חיצוני. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין שיעור הישיבות בהן לא התקיימה הדרישה כאמור : _____.
סעיף 6 לתוספת הראשונה (הוראות ממשל תאגידי מומלצות)		✓	26. ועדת הביקורת קיימה בשנת הדיווח ישיבה אחת לפחות בנוכחות המבקר הפנימי ורואה החשבון המבקר, לפי העניין, ובלא נוכחות של נושאי משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה, לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד.
הוראת חובה סעיף 115 (ה) לחוק החברות		✓	27. בכל ישיבות ועדת הביקורת בה נכח מי שאינו רשאי להיות חבר הוועדה, היה זה באישור יו"ר הוועדה ו/או לבקשת הוועדה (לגבי היועץ המשפטי ומזכיר התאגיד שאינו בעל שליטה או קרובו).

		תפקידי הועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן - הועדה) בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים		
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון		
הוראת חובה תקנה 2(3) לתקנות אישור הדוחות הכספיים.	_____	_____	יצוין פרק הזמן (בימים) אותו קבע הדירקטוריון כזמן סביר להעברת המלצות הועדה לקראת ישיבת <i>הדירקטוריון</i> בה יאושרו הדוחות התקופתיים או הרבעוניים: 2.	א. 28.
	_____	_____	מספר הימים שחלפו בפועל בין מועד העברת ההמלצות לדירקטוריון למועד אישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון (שנת 2014): 3 ימים דוח רבעון שני: 6 ימים דוח רבעון שלישי: 3 ימים דוח שנתי: 5 ימים	ב.
	_____	_____	מספר הימים שחלפו בין מועד העברת טיוטת הדוחות הכספיים לדירקטורים למועד אישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון (שנת 2014): 6 ימים דוח רבעון שני: 4 ימים דוח רבעון שלישי: 2 ימים דוח שנתי (שנת 2014): 10 ימים	ג.

		תפקידי הועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן - הועדה) בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים		
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון		
הוראת חובה סעיף 168 לחוק החברות, תקנה 2(2) לתקנות אישור הדוחות הכספיים.		✓	29. רואה החשבון המבקר של התאגיד הוזמן לכל ישיבות הועדה והדירקטוריון, והמבקר הפנימי קיבל הודעות על קיום הישיבות כאמור, בה נדונו הדוחות הכספיים של התאגיד המתייחסים לתקופות הנכללות בשנת הדיווח.	
הוראת חובה תקנה 3 לתקנות אישור הדוחות הכספיים.	_____	_____	30. בוועדה התקיימו בכל שנת הדיווח ועד לפרסום הדוח השנתי, כל התנאים המפורטים להלן:	
		✓	א.	מספר חברה לא פחת משלושה (במועד הדיון בוועדה ואישור הדוחות כאמור).
		✓	ב.	התקיימו בה כל התנאים הקבועים בסעיף 115(ב) ו-1(ג) לחוק החברות (לעניין כהונת חברי ועדת ביקורת).
		✓	ג.	י"ר הוועדה הוא דירקטור חיצוני.
		✓	ד.	כל חברה דירקטורים ורוב חברה דירקטורים בלתי תלויים.
		✓	ה.	לכל חברה היכולת לקרוא ולהבין דוחות כספיים ולפחות אחד מהדירקטורים הבלתי תלויים הוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.

		תפקידי הועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן - הועדה) בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים		
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון		
		✓	חברי הוועדה נתנו הצהרה עובר למינוים.	ו.
		✓	המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדה היה רוב חבריה ובלבד שרוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ובהם דירקטור חיצוני אחד לפחות.	ז.
	_____	_____	אם תשובתכם הנה "לא נכון" לגבי אחד או יותר מסעיפי המשנה של שאלה זו, יצוין ביחס לאיזה דוח (תקופתי/רבעוני) לא התקיים התנאי האמור: _____.	

		רואה חשבון מבקר		
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון		
סעיף 117(5) לחוק החברות		✓	ועדת הביקורת (ו/או הועדה לבחינת הדוחות הכספיים) הניחה את דעתה, בסמוך לפני אישור הדוח התקופתי, כי היקף עבודתו של רואה החשבון המבקר ושכר טרחתו בשנת הדיווח, היו נאותים לשם ביצוע עבודת ביקורת וסקירה ראויים לדוחות הכספיים בשנת הדיווח.	31.
סעיף 117(5) לחוק החברות		✓	טרם מיניו של רואה החשבון המבקר, העבירה ועדת הביקורת (ו/או הועדה לבחינת הדוחות הכספיים) את המלצותיה לאורגן הרלוונטי בתאגיד, בקשר עם היקף עבודתו ותנאי העסקתו של רואה החשבון המבקר.	32.

רואה חשבון מבקר			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
			<p>☐ לא רלוונטי (בשנת הדיווח לא מונה רואה חשבון מבקר). אם תשובתכם הינה "נכון" - יצוין האם האורגן הרלוונטי בתאגיד פעל על פי המלצות ועדת הביקורת (ו/או הועדה לבחינת הדוחות הכספיים):</p> <p style="text-align: center;">☒ כן</p> <p>☐ לא (במקרה שהתשובה היא "לא", נא פרטו בהערות סיום לשאלון זה כיצד האורגן הרלוונטי (תוך ציון זהותו) הניח דעתו בקשר עם היקף עבודתו ושכרו של רואה החשבון המבקר). (יש לסמן x במשבצת המתאימה).</p>
חוק ניירות ערך ותקנותיו (לעניין "דוחות מבוקרים כדין")		✓	33. ועדת הביקורת (ו/או הועדה לבחינת הדוחות הכספיים) בחנה בשנת הדיווח כי לא הייתה מגבלה על עבודת רואה החשבון המבקר.
תקנה 2 לתקנות אישור הדוחות הכספיים, חוק החברות - סעיף 6 לתוספת הראשונה (הוראות ממשל תאגידי מומלצות)		✓	34. ועדת הביקורת (ו/או הועדה לבחינת הדוחות הכספיים) דנה בשנת הדיווח עם רואה החשבון המבקר בממצאי הביקורת והשלכותיהם.
חוק ניירות ערך ותקנותיו (לעניין "דוחות מבוקרים כדין")		✓	35. ועדת הביקורת (ו/או הועדה לבחינת הדוחות הכספיים) הניחה את דעתה, טרם מינויו של רואה החשבון המבקר, בדבר התאמת כשירותו לביצוע ביקורת בתאגיד וזאת לאור אופי פעילות התאגיד ומורכבותו. ☐ לא רלוונטי (בשנת הדיווח לא מונה רואה חשבון מבקר).
חוק ניירות ערך ותקנותיו (לעניין "דוחות מבוקרים כדין")	_____	_____	36. נא פרטו; את מספר השנים בהם מכהן השותף המטפל במשרד רואה החשבון המבקר בתפקידו (כרואה חשבון מבקר בתאגיד): 4.

רואה חשבון מבקר			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
סעיף 168 (ב) לחוק החברות, תקנה 2 לתקנות אישור הדוחות הכספיים		✓	רואה החשבון המבקר השתתף בשנת הדיווח בכל ישיבות הועדה לבחינת הדוחות הכספיים אליהן הוזמן.
			37.

עסקאות עם בעלי עניין			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
סעיפים 117, 253, 255, 270-278 לחוק החברות		✓	התאגיד אימץ נוהל, שאושר בידי ועדת ביקורת, שעניינו עסקאות בעלי עניין על מנת להבטיח כי עסקאות כאמור יאושרו כדין.
סעיף 270(4) לחוק החברות	✗		<p>בעל השליטה או קרובו (לרבות חברה שבשליטתו) אינו מועסק על-ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, בעל השליטה או קרובו מועסק על ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול) יצוין – מספר הקרובים (לרבות בעל השליטה) המועסקים על-ידי התאגיד (לרבות חברות שבשליטתם ו/או באמצעות חברות ניהול): ²xi.</p> <p>- האם הסכמי העסקה ו/או שירותי הניהול כאמור אושרו בידי האורגים הקבועים בדיון: ☒ כן ☐ לא</p> <p>(יש לסמן x במשבצת המתאימה)</p> <p>☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה). _____.</p>
			38.
			39.

עסקאות עם בעלי עניין			
מסגרת נורמטיבית	לא נכון	נכון	
סעיף 254 לחוק החברות, סעיף 36 לחוק ניירות ערך (פרט חשוב למשקיע הסביר)		✓	<p>40. למיטב ידיעת התאגיד, לבעל השליטה <u>אין</u> עסקים נוספים בתחום פעילותו של התאגיד (בתחום אחד או יותר). אם תשובתכם הינה " לא נכון" - יצוין האם נקבע הסדר לתיחום פעילויות בין התאגיד ובעל השליטה בו: ☐ כן ☐ לא <i>(יש לסמן במשבצת המתאימה)</i> ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).</p>

יו"ר הדירקטוריון: ערן גריפל
 יו"ר הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים: יחזקאל (חזי) צאיג
 יו"ר ועדת הביקורת: חיים אהרון
 תאריך החתימה: 30 במרס, 2015

ⁱ **לעניין שאלה 1:** ה"ה אביטל שטיין החלה כהונתה כדירקטורית חיצונית בחברה, ביום 1 במאי 2014.

ⁱⁱ **לעניין שאלה 2(ג):** הגם שהוראה בדבר שיעור מינימאלי של דירקטורים בלתי תלויים איננה נכללת בתקנון החברה, בפועל, בשנת הדיווח כיהנו בדירקטוריון החברה 5 דירקטורים בלתי תלויים (כולל דירקטורים חיצוניים), מתוך 7 דירקטורים (נכון למועד פרסום שאלון זה, מונה הדירקטוריון 8 חברים).

ⁱⁱⁱ **לעניין שאלה 9:** הכשרה ראשונית לדירקטור חדש מתבצעת באמצעות מתן ערכה הכוללת את הוראות החקיקה, הרגולציה והנהלים הרלבנטיים לפעילות החברה. יצוין, כי הקבוצה עורכת, מעת לעת, השתלמויות מקצועיות שונות הקשורות לתחום פעילות הגופים המוסדיים בקבוצה הכוללים לעתים נושאים הנוגעים לממשל תאגידי ואליהן מוזמנים גם הדירקטורים של התאגיד.

^{iv} **לעניין שאלה 11(ג):** יצוין, כי החל ממועד מינויה של ה"ה אביטל שטיין (בחודש מאי 2014), מכהנים בחברה 5 דירקטורים בעלי כשירות חשבונאית ופיננסית.

^v **לעניין שאלה 13:** לא כולל החלטות בכתב.

^{vi} **לעניין שאלה 13(ב1):** יצוין, כי החל מיום 1 בדצמבר 2014, מכהן ה"ה מר ערן גריפל, כיו"ר דירקטוריון החברה.

^{vii} **לעניין שאלה 13(ב2):** ה"ה מר שלמה מילוא, נעדר מ- 3 ישיבות ועדת תגמול שנקבעו אד-הוק, בימים 24, 25 ו- 26 ביוני, 2014, בשל נסיעה לחו"ל.

^{viii} **לעניין שאלה 13(ב4):** ה"ה מר חיים אהרון, נעדר מישיבת דירקטוריון אחת, עקב אבל על מות אביו.

^{ix} **לעניין שאלה 13(ב5):** ה"ה אלה רובינק, נעדרה מישיבת דירקטוריון אחת, בשל נסיעה לחו"ל.

^x **לעניין שאלה 13(ב7):** ה"ה אביטל שטיין, מונתה כדירקטורית חיצונית בחברה ביום 1 במאי 2014, והשתתפה בכל ישיבות הדירקטוריון והוועדות בהן הינה חברה, אשר התקיימו ממועד תחילת כהונתה, כאמור.

^{xi} **לעניין שאלה 39:** החל מיום 1 בדצמבר 2014, מכהן ה"ה מר ערן גריפל, מבעלי השליטה בחברה (בן זוגה של ה"ה טלי גריפל), כיו"ר דירקטוריון פעיל בשכר.

פרק ו':

דוח בדבר אפקטיביות
הבקרה הפנימית
על הדיווח הכספי
ועל הגילוי

דוח שנתי בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

לפי תקנה 9ב(א)

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "התאגיד"), אחראית לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד.

לעניין זה, חברי ההנהלה הם:

1. ארי קלמן, מנהל כללי;

2. שאר חברי ההנהלה:

שי קומפל, מנהל כספים

יוני טל, מנהל השקעות ראשי

בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי כוללת בקרות ונהלים הקיימים בתאגיד, אשר תוכננו בידי המנהל הכללי ונושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או תחת פיקוחם, או בידי מי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, בפיקוח דירקטוריון התאגיד אשר נועדו לספק מידה סבירה של ביטחון בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי ולהכנת הדוחות בהתאם להוראות הדין, ולהבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין.

הבקרה הפנימית כוללת, בין השאר, בקרות ונהלים שתוכננו להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלותו כאמור, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד, לרבות למנהל הכללי ולנושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או למי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, וזאת כדי לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישות הגילוי.

בשל המגבלות המבניות שלה, בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אינה מיועדת לספק ביטחון מוחלט שהצגה מוטעית או השמטת מידע בדוחות תימנע או תתגלה.

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, ביצעה בדיקה והערכה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד והאפקטיביות שלה; הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי שביצעה ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון כללה את רכיבי הבקרה הבאים: בקרות ברמת הארגון (Entity Level Controls); בקרות על תהליך עריכת הדוחות וסגירתם; בקרות כלליות על מערכות המידע (ITGC) ובקרות על תהליכים מהותיים מאוד לדיווח הכספי ולגילוי המבוצעים בעיקרם ע"י הגופים המוסדיים בקבוצה והמרכזים את עיקר פעילותה העסקית, כמפורט להלן:

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ, ושומרה חברה לביטוח בע"מ, חברות בנות של התאגיד, הינן גופים מוסדיים, שחלות עליהם הוראות הממונה על אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, בדבר הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

ביחס לחברות הבנות האמורות, ביצעה ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון בדיקה והערכה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי והאפקטיביות שלה, בהתבסס על הוראות הממונה שלהלן: חוזר גופים מוסדיים 2009-9-10 בנושא "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי" וחוזר גופים מוסדיים 2010-9-7 בנושא "בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים", לרבות התיקונים לחוזרים האמורים.

בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריונים והנהלות התאגידים הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, בהתייחס לבקרה הפנימית בגופים המוסדיים ליום 31 בדצמבר 2014 היא אפקטיבית.

בהתבסס על הערכת האפקטיביות שביצעה ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון כמפורט לעיל, הדירקטוריון והנהלת התאגיד הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד ליום 31 בדצמבר 2014 היא אפקטיבית.

הצהרת מנהלים

הצהרת מנהל כללי

אני, ארי קלמן, מצהיר כי:

- (1) בחנתי את הדוח התקופתי של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "התאגיד") לשנת 2014 (להלן: "הדוחות");
- (2) לפי ידיעתי, הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;
- (3) לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;
- (4) גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן -
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;
- (5) אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד:
 - (א) קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחי, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן -
 - (ב) קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחי, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים;
 - (ג) הערכתי את האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, והצגתי בדוח זה את מסקנות הדירקטוריון וההנהלה לגבי האפקטיביות של הבקרה הפנימית כאמור למועד הדוחות.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

תל אביב, 30 במרס, 2015

ארי קלמן, מנהל כללי

הצהרת מנהלים

הצהרת נושא המשורה הבכיר ביותר בתחום הכספים

אני, שי קומפל, מצהיר כי:

- (1) בחנתי את הדוחות הכספיים ומידע הכספי האחר הכלול בדוחות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "התאגיד") לשנת 2014 (להלן: "הדוחות");
 - (2) לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;
 - (3) לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;
 - (4) גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים ולמידע הכספי האחר הכלול בדוחות, העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן -
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;
 - (5) אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד:
 - (א) קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחי, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, ככל שהוא רלוונטי לדוחות הכספיים ולמידע כספי אחר הכלול בדוחות, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן -
 - (ב) קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחנו, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים;
 - (ג) הערכתי את האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים ולמידע הכספי האחר הכלול בדוחות למועד הדוחות, מסקנותיי לגבי הערכתי כאמור הובאו לפני הדירקטוריון והנהלה ומשולבות בדוח זה.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

תל אביב, 30 במרס, 2015

שי קומפל, מנהל כספים

פרק ז': נספחים

הצהרת אקטואר ביטוח חיים

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים ביטוח בע"מ(להלן-" המבטח") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) ליום 31 דצמבר 2014.

אני משמשת כאקטוארית ממונה בביטוח חיים של המבטח החל ממרץ 2009. אינני בעלת עניין במבטח או בן משפחה של בעל עניין במבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניין הבא:

ההפרשה שחושבה בגין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מובילה, חושבה כחלק היחסי של מנורה מבטחים בהפרשה שחושבה על ידי המבטחים המובילים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. בנספח ב' (טופס 12א' ו12ב') מפורטים סכומי ההפרשות, באלפי ₪, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר.

1. הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה) וההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח) –
Reserve for Unpaid Losses (Incurred but Unpaid Claims) and Unpaid Allocated and Unallocated Loss Adjustment Expenses (Including IBNR)

2. הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות –

א. עתודה לתכנית עם צבירה ;

ב. הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות ;

3. חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה.

4. הפרשה בגין השתתפות ברווחים.

5. השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה.

6. אחר - הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: הפרשה בגין עתודה להשלמה (DAC), השלמת העתודה לפוליסות גמלא.

ב. השפעת השינויים המפורטים בהמשך על ההפרשות, באלפי ₪, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר.

א. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה.

ב. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים.

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהירה ומאשרת כי בענף ביטוח חיים :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי :

א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו ;

ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח ;

ג. כללים אקטואריים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות

פירוט סוגי עתודות הביטוח והשיטות לקביעתן מופיע בביאור ניהול סיכונים לדוחות הכספיים.

הטבלאות הרצ"ב נערכו עפ"י הנחיות המפקח על הביטוח, והרכב הנתונים בהם אינו בהכרח תואם להרכב הנתונים המופיע בדוחות הכספיים ובביאורים של החברה.

סעיף הפרשה בגין השתתפות ברווחים מתייחסת לפוליסות קולקטיביות. הפרשה זאת נרשמת במאזן בסעיף זכאים ולא בעתודות ביטוח חיים.

כבכל שנה, אנחנו בודקים את מידת התאמת התביעות התלויות (כולל תביעות בתשלום ו-IBNR) מול ההתפתחות בפועל ומעדכנים את גורמי הכפלה במידת הצורך.

2. שינויים והתאמות מהותיים

החברה חישה את עתודות ביטוח החיים לתשלום קצבה ואת נאותות העתודות, ברמת הברוטו והשייר בהתבסס על ריבית חסרת הסיכון מעודכנת בתוספת פרמיית אי נזילות (בהתאם למסקנות ועדת הערך הגלום מיולי 2014). עדכנו את שיעורי לקיחת הקצבאות בהתאם לניסיון שנצבר בחברה. שינויים בהנחת ביטולים, הוצאות, תמותה ותחלואה השפיעו על הפרשה לנאותות העתודה.

רגינה חייקין

30 מרץ 2015

חתימה

שם האקטואר

תאריך

טופס 12' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו

שם החברה: מנורה חב' לבטוח בע"מ

ליום: 31/12/2014

(באלפי ₪)

כיסויים (אחרים 1)	סיעודי		אכ"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ		
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתף	מבטיח תשואה	משתף	מבטיח תשואה			
70,216	0	0	0	4,567	80,134	28,247	7,280	4,504	12,012	206,960	1000	1 תביעות תלויות
340	904	783,597	880,563	5,380	43,652	17,474,832	2,166,431	1,389,201	2,091,116	24,836,018	2000	2 עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
1	0	345	13,666	0	1,222	58,091	1,806,654	0	1,802,239	3,682,217	2110	1א2 פוליסות הכוללות מרכיב פוליסות שהונפקו עד שנת 1990
0	0	5,216	66,639	0	2,247	8,872,368	0	1,284,452	0	10,230,923	2120	2א2 חסכון (לרבות נספחים) פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003
1	0	0	211,585	0	28,617	8,050,753	1,310	0	0	8,292,266	2130	3א2 לפי מועד הנפקת הפוליסה: פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004
2	0	5,561	291,890	0	32,085	16,981,211	1,807,964	1,284,452	1,802,239	22,205,405	2140	4א2 סה"כ (1א2 עד 3א2)
338	619	546,794	55,929	4,291	11,567	0	0	0	0	619,538	2200	ב2 פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
0	286	54,989	522,058	0	0	197,061	157,671	93,530	255,507	1,281,100	3000	3 חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	0	0	10,686	1,089	0	0	0	0	0	11,775	4000	4 השתתפות ברווחים
0	0	176,253	0	0	0	0	0	0	0	176,253	5000	5 השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
0	0	0	0	0	0	296,560	200,796	11,219	33,371	541,946	6000	6 אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7000	7 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'												
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	א8	השפעת התאמת הפשרות בגין עסקים חדשים
10	-1	171,082	22	21	0	61,870	45,296	4,138	20,234	302,673	1ב8	שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2ב8	השפעת התאמת הפשרות בגין עסקים קיימים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3ב8	שינויים בשיטות הבדלים בגובה הפרמיה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4ב8	שינויים אחרים

רגינה חייקין

שם האקטואר 1 : אקטוארית ממנה

תפקיד 1: 30/03/2015

תאריך :

חזרה

טופס 12ב' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר

שם החברה: מנורה חב' לבטוח בע"מ

ליום: 31/12/2014

(באלפי ₪)

כיסויים (אחרים 1)	סיעודי		אכ"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ		
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה			
54,532	0	0	0	4,509	59,692	28,247	7,280	4,075	11,278	169,613	1	תביעות תלויות
340	904	396,566	782,945	5,380	43,652	17,474,319	2,166,327	1,389,127	2,091,013	24,350,573	2	עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
1	0	210	13,289	0	1,222	58,087	1,806,550	0	1,802,136	3,681,495	1א2	פוליסות הכוללות מרכיב פוליסות שהונפקו עד שנת 1990
0	0	2,302	61,179	0	2,247	8,871,858	0	1,284,378	0	10,221,963	2א2	חסכון (לרבות נספחים) פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003
1	0	0	207,012	0	28,617	8,050,753	1,310	0	0	8,287,692	3א2	לפי מועד הנפקת הפוליסה: פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004
2	0	2,511	281,480	0	32,085	16,980,698	1,807,861	1,284,378	1,802,136	22,191,150	4א2	סה"כ (1א2 עד 3א2)
338	619	375,830	49,569	4,291	11,567	0	0	0	0	442,214	ב2	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
0	286	18,225	441,210	0	0	197,061	157,671	93,530	255,507	1,163,489	3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	0	0	10,686	1,089	0	0	0	0	0	11,775	4	השתתפות ברווחים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
0	0	0	0	0	0	296,560	200,796	11,219	33,371	541,946	6	אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'												
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	א8	השפעת התאמת הפרשות בגין עסקים חדשים
10	-1	6,194	22	21	0	61,888	47,973	4,151	20,617	140,875	1ב8	שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2ב8	השפעת התאמת הפרשות בגין עסקים קיימים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3ב8	השפעת שינויים בשיטות הבדלים בגובה הפרמיה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4ב8	שינויים אחרים

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן המבטח) להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) ליום 31 דצמבר 2014 כפי שמפורט להלן.

אני עובדת שכירה של המבטח.

מינוי לתפקיד מיום 01.09.2013.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכך השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - (1) ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול"), נעשתה תוך התבססות על חישוב שנעשה ע"י ה"פול".
 - (2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל בוצעה על ידי, לפי הניסיון של חלקנו בעסקים אלה.
 - (3) לא בוצעה הפחתה בגין העדר מתאם בין הענפים השונים לצורך הפחתת סך ההפרשה הכוללת עבור כל הענפים הכלולים בהערכת.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. להלן הערכת סכום העתודות:

ליום 31 בדצמבר 2014		
באלפי ₪		
שייר	ברוטו	
		תביעות תלויות ענפים סטטיסטיים: (1 א)
1,333,749	1,403,406	רכב חובה
217,157	265,892	אחריות מעבידים
179,163	223,607	צד שלישי
117,916	132,580	רכב רכוש
18,816	93,853	ביטוח הנדסי
46,073	63,323	אחריות מקצועית - למעט נושאי משרה ודירקטורים
1,285	38,530	כלי שייט ומטענים בהובלה
4,923	81,653	אובדן רכוש - למעט יהלומים
25,489	32,005	אחריות מוצר
8,832	18,356	מקיף דירות
842	1,606	בנקים למשכנתאות
3,655	4,469	מקיף בתי עסק
1,957,900	2,359,280	סה"כ ענפים סטטיסטיים
1,958,503	2,398,077	סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאינם סטטיסטיים ¹ (1 ב)
94,225	94,225	הוצאות עקיפות ² (2)
-	לא נדרש להצהיר	פרמיה בחסר (3)
-	לא נדרש להצהיר	רכב חובה
-	לא נדרש להצהיר	רכב רכוש
-	לא נדרש להצהיר	מקיף דירות
		סה"כ התחייבויות ביטוחיות בגין חווי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי המחושבות לפי הערכה אקטוארית
2,052,728	2,492,302	

¹ ענפים שאינם סטטיסטיים – יהלומים, כלי טיס, סיכונים מיוחדים והוצאות משפטיות
² למעט ענף אחריות נושאי משרה ודירקטורים וענפים: יהלומים, כלי שייט וכלי טייס, התביעות בענפים אלה לא מסולקות בחברה.

אני מצהירה ומאשרת כי בענפים הבאים, כהגדרתם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה – 1985 :

- א. ביטוח מפני אחריות מעבידים – סעיף 1(א)(7)
 - ב. ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970 סעיף 1(א)(8)
 - ג. ביטוח רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד שלישי) – סעיף 1(א)(9)
 - ד. ביטוח מקיף לדירות ובתי עסק – סעיף 1(א)(12)
 - ה. ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי – סעיף 1(א)(14)
 - ו. ביטוח מפני אבדן רכוש – סעיף 1(א)(15)
 - ז. ביטוח הנדסי – סעיף 1(א)(18)
 - ח. ביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים – סעיף 1(א)(22)
 - ט. ביטוח מפני סיכונים אחרים – סעיף 1(א)(25)
1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
 2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
 3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
 4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 2.א.1(א), בגין הענפים הסטטיסטיים (רכב חובה, אחריות מעבידים, אחריות כלפי צד שלישי, רכב רכוש, אובדן רכוש למעט יהלומים, מקיף דירות, בנקים למשכנתאות, בתי עסק, ביטוח הנדסי, אחריות מקצועית למעט אחריות נושאי משרה ודירקטורים, אחריות המוצר, כלי שיט ומטענים בהובלה) מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף סטטיסטי שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
 5. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 2.א.1(ב), מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
 6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2, מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות עבור כל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
 7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. העתודה הנקובה נגזרה מנתוני תביעות ומהערכה אקטוארית שבהם אי ודאות סטטיסטית מובנית לעלות סך התביעות. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות, מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש ליישוב התביעות התלויות עלול להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב. בנוסף יתכנו שינויים בסיכונים, בגורמים סביבתיים, בפסיקות ותקדימים בבתי משפט, אשר לא ניתן לחזותם מראש. לכן, עלות התביעות בפועל יכולה להיות גבוהה או נמוכה יותר.
2. עבור ענפים שאינם סטטיסטיים, כהגדרתם בחוזר המפקח (חוזר 4-1-2007), חוות דעת אקטוארית ניתנת על סך ההפרשות בגין כל הענפים (סטטיסטיים ושאינם סטטיסטיים) במקובץ, וזאת מפאת רמת אי ודאות גבוהה.
3. מאחר שהפוליסות בענפים אחריות מקצועית ואחריות המוצר הינן על בסיס CLAIMS MADE, לא הופרש IBNR בגיןן.
4. בענפים הבאים, אחריות נושאי משרה ודירקטורים וענף ערבויות לא נעשתה הערכה אקטוארית מאחר והניסיון אינו מתאים לביסוס מודל אקטוארי.

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן – "המבטח") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) ליום 31 בדצמבר 2014 כפי שמפורט להלן.

הנני שכיר של חברת מנורה מבטחים ומשמש כאקטואר הראשי משנת 2001. למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - 1) הפרשות בגין עסקים נכנסים מישיב אי.די.אי. חברה לביטוח בע"מ, אשר הוערכו על ידי אקטואר חברה זו. לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי הביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984.
 - 2) ביטוחים משותפים בהם אין החברה מובילה - אין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטחת מובילה בענפים שהוערכו.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית באלפי ₪

פוליסות קבוצתיות		פוליסות פרט		תת הענף:
שייר	ברוטו	שייר	ברוטו	

א.1. הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן

				<u>עסקים המדווחים בביטוח חיים:</u>
0	0	144	379	הוצאות רפואיות
488	488	11,716	25,625	מחלות קשות
0	0	3,775	5,034	תאונות אישיות
488	488	15,635	31,038	סה"כ
				<u>עסקים המדווחים בביטוח כללי:</u>
6,327	6,373	17,511	37,850	הוצאות רפואיות
5,226	5,226	28	28	שיניים
0	0	0	0	עובדים זרים
כלול בפרט	כלול בפרט	1,285	17,091	תאונות אישיות
כלול בפרט	כלול בפרט	778	782	נסיעות לחו"ל
0	0	1,713	1,713	דמי מחלה
11,553	11,599	21,315	57,464	סה"כ

א.2. ההפרשה להוצאות עקיפות לשוב התביעות

				<u>עסקים המדווחים בביטוח חיים:</u>
0	0	17	17	הוצאות רפואיות
1	1	83	83	מחלות קשות
0	0	659	659	תאונות אישיות
1	1	759	759	סה"כ
				<u>עסקים המדווחים בביטוח כללי:</u>
381	381	2,702	2,702	הוצאות רפואיות
552	552	3	3	שיניים
0	0	0	0	עובדים זרים
כלול בפרט	כלול בפרט	368	368	תאונות אישיות
כלול בפרט	כלול בפרט	2	2	נסיעות לחו"ל
0	0	119	119	דמי מחלה
933	933	3,194	3,194	סה"כ

3.א. הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח (Contract Reserve)

				עסקים המדווחים בביטוח
				חיים:
0	0	30,359	31,908	הוצאות רפואיות
82	82	18,562	18,562	מחלות קשות
0	0	12,051	12,317	תאונות אישיות
82	82	60,972	62,787	סה"כ
				עסקים המדווחים בביטוח כללי:
1,709	1,709	46,639	143,367	הוצאות רפואיות
3,806	3,806	0	0	שיניים
0	0	0	0	עובדים זרים
0	0	0	0	תאונות אישיות
0	0	0	0	נסיעות לחול
0	0	0	0	דמי מחלה
5,515	5,515	46,639	143,367	סה"כ

4.א. הפרשה בגין השתתפות ברווחים

				עסקים המדווחים בביטוח
				חיים:
207	207	0	0	מחלות קשות
207	207	0	0	סה"כ
				עסקים המדווחים בביטוח כללי:
0	0	0	0	הוצאות רפואיות
0	0	0	0	שיניים
0	0	0	0	עובדים זרים
0	0	0	0	תאונות אישיות
0	0	0	0	נסיעות לחו"ל
0	0	651	651	דמי מחלה
0	0	651	651	סה"כ

ב. פירוט השפעת השינויים המפורטים להלן על סכומי הפרשות:

1. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס הפרשה מוצגים בטפסים - אין שינויים מהותיים.
2. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים - ראה להלן פרק ד סעיף 2.

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי הבריאות הבאים :

- א. הוצאות רפואיות
- ב. מחלות קשות
- ג. שיניים
- ד. תאונות אישיות
- ה. נסיעות לחו"ל
- ו. דמי מחלה

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכל כתוקפם ביום הדו"ח הכספי :
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981 והתקנות לפיו ;
 - ב. הוראות המפקח על הביטוח ;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת הפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. הפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתת ענפי הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות, הבהרות והסברים:

- א. אומדנים אקטואריים מטבעם הינם לא וודאיים מאחר והם תלויים באירועים עתידיים מותנים. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש למלא את ההתחייבויות עלול להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב.
- ב. למרות שהחברה מדווחת על מגזר בריאות בנפרד, דו"ח זה מתייחס לענפי הביטוח בהתאם להנחיות הפיקוח בחוזר הערכה אקטוארית בביטוח בריאות, מספר 10-2005.
- ג. בענף עובדים זרים קיים הסדר קפטיציה כך רוב הסיכון מועבר לספק השירות. נכון להיום אין תביעות תלויות.

2. שינויים מהותיים בהנחות ובשיטות אקטואריות:

א. חישוב העתודה הנובע מתנאי חוזה הביטוח עבור מוצר הוצאות רפואיות המדווחים בביטוח חיים עבר ממסגרת net premium reserve למסגרת gross premium reserve. ההשפעות הינן ירידה של 2,356 אלף ₪ בברוטו ו-3,932 אלף ₪ בשייר.

ב. במוצרי הוצאות רפואיות המדווחות בביטוח כללי העלות הצפויה של ניתוחים בארץ עלתה כתוצאה מהעלאת תעריפי אחד מבתי החולים הפרטיים. השפעת שינוי זה על ההפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח הינה עליה ב-9,644 אלף ₪ ברמת הברוטו ו-1,795 אלף ₪ ברמת השייר.

ג. בכיסוי ניתוחים בחו"ל החלטנו לבסס את הנחת התחלואה על נתוני ביטוח משנה במקום על נתוני החברה לאור מיעוט הניסיון. ההשפעה הייתה עליה בהפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח של 2,025 אלף ₪ ברמת הברוטו ו-2,038 אלף ₪ ברמת השייר.

ד. באחד ממוצרי הוצאות רפואיות שאמינות הניסיון אפשרה לקחת את ניסיון החברה בפועל בחשבון השפעת השינוי באמדן הביא לירידה בהפרשה הנובעת מתנאי חוזה ביטוח של 7,456 אלף ₪ ברמת הברוטו ו-6,318 אלף ₪ ברמת השייר.

3. תיקונים מהותיים בחישוב הפרשות שפורטו בפרק ב': אין שינויים מהותיים.

4. עסקים מסוימים בהם לא ניתן לבצע הערכה אקטוארית:

לא ניתן היה להפריד בין הקולקטיבים לפוליסות הפרט בענפי תאונות אישיות ונסיעות לחו"ל, ולפיכך הנתונים נכללו בעמודת פוליסות הפרט.

_____	<u>אברהם לוונגליק</u>	<u>אקטואר ראשי</u>	<u>30 מרץ 2015</u>
חתימה	שם האקטואר	תפקיד	תאריך

הצהרות אקטוארים

הצהרת אקטואר- ענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה)

הצהרת אקטואר- ענף רכב חובה

הצהרת אקטואר- ביטוח בריאות

הצהרת אקטואר בענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה)

מצ"ב הצהרת אקטואר הכוללת חוות דעת בדבר הערכת ההפרשות לתביעות תלויות. הצהרה זו אינה כוללת את ענף רכב חובה, עבורו קיימת הצהרה נפרדת.

פרק א' – (הצהרת אקטואר) זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה) עבור הדוחות הכספיים של שומרה (להלן: "ההפרשות") ליום 31.12.2014, כפי שמפורט להלן:

הנני עובד שומרה. בחודש יולי 2007 מוניתי לאקטואר ממונה בתחום ביטוח כללי (למעט ענף ביטוח חובה). למיטב ידיעתי, אינני בעל עניין ואינני מחזיק באמצעי שליטה בשומרה. אין לי קשר עסקי עם בעל עניין בשומרה או עם בן משפחה של בעל עניין בשומרה, לרבות קשרים עסקיים עם חברה בת של שומרה או עם חברה הקשורה לשומרה.

פרק ב' – (הצהרת אקטואר) היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכת גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, ההנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה בשומרה מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

- 1) ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("פול") או בגין עסקים נכנסים – לא רלוונטי.
- 2) ההפרשה שחושבה עבור כל הביטוחים המשותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל (היו כאלה עד שנת חיתום 2001 בלבד), חושבה על ידי המבטחים המובילים והועברה לידיי.
- 3) לא בוצעה הפחתה בעתודות בגין האפשרות של העדר מתאם בין הענפים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 דצמבר 2014		
ש"ר (אלפי ₪)	ברוטו (אלפי ₪)	
		א. הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)
		(א) ענפים סטטיסטיים:
88,893	89,429	ביטוח רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד שלישי)
2,609	6,523	ביטוח מקיף לדירות
21,204	29,146	ביטוח מפני אחריות מעבידים
15,865	25,736	ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי
1,833	4,623	ביטוח מקיף לבתי עסק
130,404	155,457	סה"כ ענפים סטטיסטיים
		(ב) ענפים שאינם סטטיסטיים⁽¹⁾
114	3,022	
130,518	158,479	סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאנם סטטיסטיים
		א. הוצאות עקיפות⁽²⁾
3,097	3,097	סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאנם סטטיסטיים
		א. הפרשה לפרמיה בחסר:
0	לא נדרש להצהיר	ביטוח רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד שלישי)
0	לא נדרש להצהיר	ביטוח מקיף לדירות
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר
133,615	161,576	המחושבות לפי הערכה אקטוארית

(1) ענפים שאינם סטטיסטיים: ביטוח הנדסי, ביטוח קבלנים, ביטוח יהלומים.
(2) ההפרשה להוצאות עקיפות הינה עבור כל שנות החיתום.

פרק ג' – (הצהרת אקטואר) חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענפים הבאים (כהגדרתם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה - 1985):

- ביטוח רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד שלישי) - סעיף 1(א)(9).
 - ביטוח מקיף לדירות - סעיף 1(א)(12).
 - ביטוח מפני אחריות מעבידים - סעיף 1(א)(7).
 - ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי - סעיף 1(א)(14).
 - ביטוח מקיף לבתי עסק - סעיף 1(א)(12).
1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
- א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכת.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2(א) בגין הענפים הסטטיסטיים: ביטוח רכב מנועי - רכוש, ביטוח מקיף לדירות, ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח מקיף לבתי עסק - מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף סטטיסטי שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2(ב) מהווה, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2(2) מהווה, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות עבור פוליסות שהונפקו בכל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2(3) מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה, הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר ברמת השייר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – (הצהרת אקטואר) הערות והבהרות

1. העתודה הנקובה נגזרה מנתוני תביעות ומהערכה אקטוארית שבהם אי ודאות סטטיסטית מובנית לעלות סך התביעות. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות, מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש ליישוב התביעות התלויות עלול להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב. בנוסף, ייתכנו שינויים בסיכונים, בגורמים סביבתיים, בפסיקות ותקדימים בבתי משפט, אשר לא ניתן לחזותם מראש. לכן, עלות התביעות בפועל יכולה להיות גבוהה או נמוכה יותר.
2. בשנת 2011 פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
3. בענפים הבאים לא בוצעה הערכה אקטוארית בשל העדר מובהקות סטטיסטית:
ביטוח הגדסי, ביטוח קבלנים, ביטוח יהלומים - בענפים אלו העתודה נקבעה בהתבסס על הערכת מחלקת התביעות בחברה.
4. לגבי תביעות מפוליסות "ביטוח משותף", עד שנת 2001 בלבד, התקבלו נתונים כספיים מהחברות המובילות שהינן מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, הדר חברה לביטוח בע"מ, אריה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברות המובילות").

	ניר הרמתי	אקטואר ביטוח כללי	19/03/2015
חתימה	שם האקטואר	תפקיד	תאריך

סוף הצהרת אקטואר - ביטוח כללי (למעט ביטוח רכב חובה)

פרק א' – הצהרת האקטואר - ענף רכב חובה

מצ"ב הצהרת אקטואר בענף רכב חובה בלבד הכוללת חוות דעת בדבר הערכת ההפרשות לתביעות תלויות.

פרק א' – (הצהרת אקטואר) זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן, בענף **ביטוח רכב חובה** עבור הדוחות הכספיים של שומרה (להלן: "ההפרשות") ליום 31.12.2014, כפי שמפורט להלן.

אני עובדת שכירה של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ומשמשת בתפקיד אקטוארית ממונה לענפי ביטוח כללי בחברה החל מיום 1.09.2013.

החל מיום 20.3.2014 מוניתי כאקטוארית ממונה בענף רכב חובה בשומרה.

פרק ב' – (הצהרת אקטואר) היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השווייתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

(1) ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי (להלן - "הפול"), נעשתה תוך התבססות על חישוב שנעשה ע"י אקטואר ה"פול".

(2) אין לחברה ביטוחים משותפים עם חברות אחרות בענף רכב חובה.

(3) לא בוצעה הפחתה בעתודות בגין האפשרות של העדר מתאם בין הענפים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 דצמבר 2014		
שייר (אלפי ₪)	ברוטו (אלפי ₪)	
		א. הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)
		א. ענפים סטטיסטיים:
835,650	897,313	רכב חובה
835,650	897,313	סה"כ ענפים סטטיסטיים
835,650	897,313	ב) סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאינם סטטיסטיים
		2. הוצאות עקיפות
24,611	24,611	רכב חובה
		3. הפרשה לפרמיה בחסר:
0		רכב חובה
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר המחושבות לפי הערכה אקטוארית
860,261	921,924	

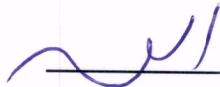
פרק ג' – (הצהרת אקטואר) חוות הדעת

אני מצהירה ומאשרת כי בענף רכב חובה:

1. הערכת את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו;
 ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכת.
3. ההנחות והשיטות להערכת הפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. הפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2(א), בגין הענף הסטטיסטי (רכב חובה) מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות המוגדרות לעיל, בענף הסטטיסטי, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך הפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2(ב) מהווה, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. הפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2) מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב תביעות עבור כל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. הפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2) מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר ברמת השייר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – (הצהרת אקטואר) הערות והבהרות

העתודה הנקובה נגזרה מנתוני תביעות ומהערכה אקטוארית שבהם אי ודאות סטטיסטית מובנית לעלות סך התביעות. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות, מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש ליישוב התביעות התלויות עלול להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב. בנוסף, ייתכנו שינויים בסיכונים, בגורמים סביבתיים, בפסיקות ותקדימים בבתי משפט, אשר לא ניתן לחזותם מראש. לכן, עלות התביעות בפועל יכולה להיות גבוהה או נמוכה יותר.

חתימה

חשמונאי נעמה F.I.L.A.A

שם האקטואר

אקטוארית ממונה רכב חובה

תפקיד

19/03/2015

תאריך

סוף הצהרת אקטואר - ביטוח רכב חובה

הצהרת אקטואר - ביטוח בריאות

מצ"ב הצהרת אקטואר הכוללת חוות דעת בדבר הערכת ההפרשות לתביעות תלויות.

פרק א' - (הצהרת אקטואר) זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של שומרה (להלן: "ההפרשות") ליום 31.12.2014, כפי שמפורט להלן.

הנני עובד שומרה. בחודש מרץ 2005 מוניתי לאקטואר ממונה בתחום ביטוח כללי (למעט ענף ביטוח חובה). למיטב ידיעתי, אינני בעל עניין ואינני מחזיק באמצעי שליטה בשומרה. אין לי קשר עסקי עם בעל עניין בשומרה או עם בן משפחה של בעל עניין בשומרה, לרבות קשרים עסקיים עם חברה בת של שומרה או עם חברה הקשורה לשומרה.

פרק ב' - (הצהרת אקטואר) היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות הדעת האקטוארית

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות בענפים המפורטים להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

- (1) הפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים – אין לחברה עסקים נכנסים.
- (2) הפרשה שחושבה עבור תת ענף תאונות אישיות, תת ענף בו לחברה פוליסות משותפות שמקורן בביטוחים קבוצתיים (שנערכו עד שנת 2000 בלבד), הוערכה על ידי המבטחים המובילים והועברה לידיי.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 דצמבר 2014		
שייר (אלפי ₪)	ברוטו (אלפי ₪)	
		א.1. הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו) והוצאות הישירות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)
		א). תת ענף הבריאות תאונות אישיות:
714	3,016	ביטוחי פרט
32	32	ביטוח קבוצתי
746	3,048	סה"כ תת ענף הבריאות תאונות אישיות
		א.2. הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב התביעות ⁽¹⁾
44	44	ביטוחי פרט
0	0	ביטוח קבוצתי ⁽²⁾
		א.3. הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח
0	לא נדרש להצהיר	הפרשה בגין פרמיה בחסר
790	3,092	סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר המחושבות לפי הערכה אקטוארית

(1) ההפרשה להוצאות עקיפות הינה עבור כל שנות החיתום.
 (2) ללא הפרשה להוצאות עקיפות מכיוון וניהול התביעות אינו מתבצע בחברה.

א.4. לא בוצעה הפרשה בגין השתתפות ברווחים - הנ"ל לא נמצא בתנאי הפוליסות.

פרק ג' (הצהרת אקטואר) - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענף הביטוח תאונות אישיות:

- הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
 - הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - כללים אקטוארים מקובלים.
- לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכת.
- ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
- ההפרשות המפורטות בפרק ב' מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתתי ענפי הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' (הצהרת אקטואר) - הערות והבהרות

2. העתודה הנקובה נגזרה מנתוני תביעות ומהערכה אקטוארית שבהם אי ודאות סטטיסטית מובנית לעלות סך התביעות. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות, מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש ליישוב התביעות התלויות עלול להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב. בנוסף, ייתכנו שינויים בסיכונים, בגורמים סביבתיים, בפסיקות ותקדימים בבתי משפט, אשר לא ניתן לחזותם מראש. לכן, עלות התביעות בפועל יכולה להיות גבוהה או נמוכה יותר.
3. בשנת 2011 פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
4. לגבי תביעות מפוליסות בתת הענף תאונות אישיות - ביטוחים קבוצתיים ("ביטוח משותף", עד שנת 2000 בלבד) התקבלו נתונים כספיים מהחברות המובילות שהינן מגדל חברה לביטוח בע"מ ודקלה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברות המובילות").

	אקטואר ביטוח בריאות	19/03/2015
חתימה	ניר הרמתי	תאריך
	שם האקטואר	תפקיד

סוף הצהרת אקטואר בריאות